

لى شياڭ خەست تۆمۈر

فارسی
基础波斯语
پارس تىلىدىن ساۋات

مىللەتلەر نەشرىياتى

基础波斯语

《维吾尔文》

李湘 哈米提编

民族出版社出版发行 各地新华书店经销
民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米 1/16 印张：48 1/4

1990年1月第1版

1990年1月北京第1次印刷

印数：0001—5,000册 定价：15.00元

ISBN 7-105-00850-4/H·40

民文（维5）

ھام خداوند جان آفرين حکيم سخن در زبان آفرين

کتاب آموزش زبان فارسی را که سرکار خانم ملی
دoris دجهادس آماده کرده اند، خواندم. نوشتن این
کتاب در این کتاب، موجب پیاس است. امیدوارم
مشقان یاد گرفتن زبان فارسی از این کتاب بهره فراوان
برند. و کتابی که مؤلف محترم فراهم آورده است، پیوند فراوان
مردم ایران و چین را استوار تر سازد.

خود را به کنیز ارادید و خدمت

ژوئن ۱۹۸۸
دانشگاه
دکتر سید جعفر حسینی
تقریباً
رئیس مؤسسه لغات
چین

这是伊朗德黑兰大学教授、《德胡达大词典》编纂处主任赛义德·贾法尔·沙希迪博士为本书写的题词，他在题词中对本书的作者表示感谢，并祝愿本书进一步巩固中伊两国人民的文化联系。

بۇ ئىران تېھران داشۇسىنىڭ پروفېسسورى، «دەھخۇدا» قامۇسىنى تۈزۈش ۋە نەشر قىلىش باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى دوكتور سەيپىد جەئفەر شەھىدىنىڭ مۇشۇ كىتابقا يېزىپ بەرگەن بېغىش-لىمىسى بولۇپ، بېغىشلىمىدا ئۇ بۇ كىتابنى تۈزگۈچىلەرگە تەشەككۈر ئېيتقان ۋە بۇ كىتابنىڭ جۇڭگو-ئىران خەلقى ئوتتۇرىسىدىكى مەدەنىيەت ئالاقىسىنى يەنىمۇ چىڭىتىشىغا تىلەكداشلىق بىلدۈرگەن.

前 言

本书是一本波斯语自学读本。全书分36课，包括现代波斯语基本语音、基本语法和基本词汇。本书全部注释均用汉、维两种语言，每课后附有练习（并有标准答案），全部课文均附有汉、维两种语言的译文，书后附有8000词汇的波、汉、维词典。为了扩大适应范围，绝大部分课文选自波斯语原文。

我国与伊朗、阿富汗素有传统的友好关系和广泛的文化交流。波斯文化和佛教与伊斯兰教都是经由伊朗、阿富汗传入我国的。我国穆斯林对传播伊斯兰文明的重要语言波斯语怀有深厚的感情和强烈的爱好。早在汉唐时就相继有波斯语高僧东来翻译佛经，他们当然也把他们的民族语言带到中国。在元帝国版图内，波斯语曾经是三种通用语言之一。明清之际，波斯诗人萨迪的《蔷薇园》已作为我国穆斯林经堂教育的材料，口传心授。与此同时，波斯语教学在穆斯林中已开展起来。北京东四清真寺内就藏有编于1660年的手抄本波斯语语法书《学习门径》，作者署名为山东学者扎尼米（zinimi）之子穆罕默德。同一本书抄本在南京太平路清真寺也为我国学者发现。这本语法书流传地域之广也证明当时我国的波斯语教学已具有相当的规模。

从十四世纪到二十世纪初新疆和中亚的突厥语民族，特别是维吾尔族和乌兹别克族共同使用的书面文学语言即察哈台语和用这种语言创造的文学即察哈台文学，这种语言与文学在词汇、句法格式和风格上受到了波斯语和波斯文学很大影响。当时维吾尔等突厥语民族的文人没有一个不精通波斯语的，其中大部分人还能用波斯语创造文学作品，菲尔多西的《王书》、萨迪的《果园》和《蔷薇园》、哈菲兹的抒情诗等波斯文学的名著早已被译成察哈台语，并在群众中广泛流传。居住在帕米尔高原的塔什库尔干塔吉克自治县的人民的语言“萨尔库希”语（意为山上语）就是达里波斯语的一个分支。1985年至1987年该县委托北京大学东语系波斯语专业代培一个波斯语师资班。现在学成返回的学员们已在家乡开办了数个波斯语学习班。可见波斯语在中国的传播与发展不仅有久远的历史渊源，而且有广泛的群众基础。

近年，随着中外经济文化交流日益广泛地开展，迫切需要一本实用的波斯语自学课本，本书就是适应这一需要而编写出版的。

本书编写时间达四年之久。第一稿完成后曾作为北京大学师资培训班教材试用两年，本书是在此基础上修订而成。在1985年本书开始编写时，得到了伊朗讲学专家达毕尔·西亚基博士（دکتر دبیر سیاقی）的帮助，1986年以后，北京大学东方语系波斯语专家赞江尼博士（دکتر برات زنجانی）在审阅书稿过程中提出了宝贵意见。1988年夏伊朗德黑兰大学教授、德胡达大学大字典（百科全书）编纂处主任沙希迪博士（دکتر سید جعفر شهیدی）来华讲学之际，通读本书全稿，并提出若干文字修改建议，最后还为本书题词。对伊朗朋友们的帮助，谨在此一并致谢。

限于编者水平，谬误不当之处，诚恳希望读者指正。

编者

一九八八年

كىرىش سۆز

بۇ كىتاب پارس تىلىنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش دەرسلىكى سۈپىتىدە تۈزۈلدى. كىتاب 36 دەرسكە بۆلۈنگەن بولۇپ، ھازىرقى زامان پارس تىلىنىڭ ئاساسىي فونېتىكىسى، ئاساسىي گرامماتىكىسى ۋە ئاساسىي سۆزلۈكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. كىتابنىڭ مۇۋاپىقلىشىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش ئۈچۈن، كىتابتىكى چۈشەندۈرۈش ۋە ئىزاھاتلارنىڭ ھەممىسى خەنزۇ تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلىدا بېرىلدى. ھەر بىر دەرسنىڭ ئاخىرىغا مەشق تاپشۇرۇقى ۋە دەرس تېكىستلىرىنىڭ خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى بېرىلدى. كىتابنىڭ ئاخىرىغا مەشق تاپشۇرۇقىنىڭ ئۆلچەملىك جاۋابلىرى ۋە 8000 سۆزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان پارسچە-خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە لۇغەت بېرىلدى. تېكىستلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى ئەسلى پارسچە مەتبۇئاتتىن ئېلىندى.

ئېلىمىز ئۇزاق تارىختىن بۇيان ئىران ۋە ئافغانىستان بىلەن دوستلۇق مۇناسىۋىتىدە بولۇپ، كەڭ كۆلەمدە مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇپ كەلگەن. پارس مەدەنىيىتى ۋە بۇددا دىنى بىلەن ئىسلام دىنى ئىران ۋە ئافغانىستان ئارقىلىق ئېلىمىزگە كىرگەن. ئېلىمىزدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسلام مەدەنىيىتىنى تارقاتقان مۇھىم بىر تىل - پارس تىلىغا بولغان مۇھەببىتى ۋە ھەۋىسى ئىنتايىن كۈچلۈك. خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدىلا پارس راھىبلىرى كەينى-كەينىدىن شەرققە كېلىپ بۇددا نوملىرىنى تەرجىمە قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆزلىرىنىڭ مىللىي تىلىنىمۇ جۇڭگوغا ئېلىپ كىرگەن. يۈەن ئىمپېرىيىسىنىڭ دائىرىسىدە پارس تىلى ئومۇميۈزلۈك قوللىنىلىدىغان تىللارنىڭ بىرى بولۇپ قالغانىدى. مىڭ، چىڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە ئىران شائىرى شەيخ سەئىدىنىڭ «گۈلىستان» ناملىق ئەسىرى ئېلىمىز مۇسۇلمانلىرىنىڭ مەدرىسىدە ئوقۇلىدىغان دەرسلىكلەرنىڭ بىرى بولۇپ، كەڭ تەسىر قالدۇرغانىدى. بېيجىڭدىكى دۇڭسى مەسچىتىدە 1660-يىلى تۈزۈلگەن «مىنھاجۇتتەلەب» («ئۆگىنىشنىڭ يولى») ناملىق بىر پارس تىلى گرامماتىكىسىنىڭ قول يازمىسى ساقلانغان بولۇپ، ئاپتورنىڭ نامى «شەندۇڭلۇق ئالىم زىنىمىنىڭ ئوغلى مۇھەممەد» دەپ يېزىلغان. ئېلىمىزنىڭ ئالىملىرى شۇ كىتابنىڭ يەنە بىر قول يازمىسىنى نەنجىڭدىكى تىنچلىق يولى مەسچىتىدىمۇ ئۇچراتقان. بۇ گرامماتىكا كىتابىنىڭ شۇنچە كەڭ دائىرىدە تارقىلىشى شۇ مەزگىللەردە پارس تىلى ئوقۇتۇشنىڭ ئېلىمىزدە خېلى كەڭ كۆلەمدە بولغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

14-ئەسىردىن 20-ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە شىنجاڭ ۋە ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈركىي تىللىق خەلقلەر، بولۇپمۇ ئۇيغۇر ۋە ئۆزبېك خەلقى ئورتاق قوللانغان يازما ئەدەبىي تىل - چاغاتاي تىلى ۋە شۇ تىل بىلەن مەيدانغا كەلگەن چاغاتاي ئەدەبىياتى سۆزلۈك، سىنتاكسىس ۋە ئۇسلۇب جەھەتلىرىدە پارس تىلى ۋە پارىسى ئەدەبىياتىنىڭ زور تەسىرىگە ئۇچرىغان. شۇ مەزگىللەردە

ئۇيغۇر قاتارلىق تۈركىي تىللىق خەلقلەردىن چىققان ئەدىبلەرنىڭ ھەممىسى پارس تىلىنى مەزكەممەل بىلەتتى ھەم كۆپچىلىكى بۇ تىل بىلەن ئەدەبىي ئەسەرلەرنى يازالايتتى. فىردەۋىسنىڭ «شاھنامە»سى، شەيخ سەئىدىنىڭ «گۈلىستان»، «بوستان»لىرى، ھاپىز شىرازىنىڭ غەزەللىرى قاتارلىق پارىسىي ئەدەبىياتىنىڭ نامايەندىلىرى ئاللىبۇرۇنلا چاغاتاي تىلىغا تەرجىمە قىلىنىپ، خەلق ئىچىگە كەڭ تارقالغان.

شىنجاڭنىڭ پامىر ئېگىزلىكىدىكى تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسىدە ياشايدىغان تاجىك خەلقىنىڭ تىلى بولغان «سەركوھى» تىلى (تاغ ئۈستى تىلى) دەرى پارس تىلىنىڭ بىر تارمىقى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. 1985 — 1987-يىللىرى مەزكۇر ناھىيىنىڭ ھاۋالە قىلىشى بىلەن بېيجىڭ داشۆسى شەرق تىللىرى فاكۇلتېتىنىڭ پارس تىلى كەسپىدە بىر تۈركۈم پارس تىلى ئوقۇتقۇچىلىرى تەرىپى بىلەن بۇلار ئوقۇش پۈتتۈرۈپ يۇرتىغا قايتقاندىن كېيىن، پارس تىلى بويىچە بىر قانچە كۇرس ئاچتى.

يۇقىرىقى پاكىتلاردىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، پارس تىلىنىڭ جۇڭگودا تارقىلىشى ئۇزاق تارىخىي ئەنئەنىگە ئىگە بولۇش بىلەن قالماستىن، بەلكى كەڭ ئاممىۋى ئاساسىمۇ ئىگە. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، جۇڭگونىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان ئىقتىسادىي، مەدەنىي مۇناسىۋەتلىرىنىڭ كۈنسايىپ رەتلىنىشىگە ئىگەشپ، پارس تىلىنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش دەرىجىسىگە بولغان ئېھتىياجىمۇ كۈچەيدى. بۇ كىتاب ئەنە شۇ ئېھتىياجغا ئاساسەن تۈزۈلۈپ نەشر قىلىندى. بۇ كىتابنىڭ تۈزۈلۈشىگە تۆت يىل ۋاقىت كەتتى. كىتابنىڭ بىرىنچى نۇسخىسى يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئوقۇتقۇچىلار كۇرسىنىڭ دەرسلىكى سۈپىتىدە تۈزۈلۈپ، ئىككى يىل سىناق تەجرىبىسىدە قوللىنىلغاندىن كېيىن شۇ ئاساستا يەنە تۈزۈلۈپ مۇشۇ ھالەتكە كەلدى. 1985-يىلى بۇ كىتاب تۈزۈلۈشكە باشلىغاندا، ئىراندىن دەرس بېرىشكە كەلگەن دوكتور دەبىر سىياقىنىڭ ياردىمىگە ئېرىشتۇق. 1986-يىلىدىن كېيىن بېيجىڭ داشۆسى شەرق تىللىرى فاكۇلتېتىنىڭ پارس تىلى مۇتەخەسسىسى دوكتور زەنجانى كىتاب ئورنىتىشنى ئوقۇپ چىقىپ نۇرغۇن قىممەتلىك پىكىرلەرنى بەردى. 1988-يىلى يازدا ئىران تېھران داشۆسىنىڭ پروفېسسورى، «دەھخۇدا» قابۇلىنى تۈزۈش باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى دوكتور سەيپىد جەئفەر شەھىدى جۇڭگوغا دەرس بېرىشكە كەلگەندە كىتابنىڭ ھەممە ئورنىتىشنى ئوقۇپ چىقىپ، بىر قانچە تۈزىتىش پىكىرلىرىنى بەردى ھەم كىتابقا بېغىشلىما يېزىپ بەردى. ئىرانلىق دوستلارنىڭ بۇ ياردەملىرى ئۈچۈن ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمىز.

تۈزۈلۈش بىلەن بىللە چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن، كىتابنىڭ خاتالىق، كەمچىللىكلەردىن خالىي بولۇشى تەس. كىتابخانلارنىڭ تۈزىتىش بېرىشىنى سەمىمىي قارشى ئالىمىز.

تۈزگۈچى

1988-يىلى

波斯语字母表

پارس تىلىنىڭ ئېلىپبە جەدۋىلى

字母 هەرپ	字母 هەرپ	نامى 名称	هەرپ	سۆز بېشىدا ا	سۆز ئوتتۇرىسىدا ا	سۆز ئاخىرىدا ا
ا	ا	الق، همزه [hamze] [alef]	ا	ا	ا	ا
ب	ب	به [be]	ب	ب	ب	ب
پ	پ	په [pe]	پ	پ	پ	پ
ت	ت	ته [te]	ت	ت	ت	ت
ث	ث	ثه [se]	ث	ث	ث	ث
ج	ج	جيم [jeem]	ج	ج	ج	ج
چ	چ	چه [che]	چ	چ	چ	چ
ح	ح	حه [he]	ح	ح	ح	ح
خ	خ	خه [Khe]	خ	خ	خ	خ
د	د	دال [da:l]	د	د	د	د
ذ	ذ	ذال [za:l]	ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ره [re]	ر	ر	ر	ر
ز	ز	زه [ze]	ز	ز	ز	ز
ژ	ژ	ژه [jhe]	ژ	ژ	ژ	ژ
س	س	سين [seen]	س	س	س	س
ش	ش	شين [sheen]	ش	ش	ش	ش
ص	ص	صاد [sa:d]	ص	ص	ص	ص
ض	ض	ضاد [za:d]	ض	ض	ض	ض
ط	ط	طا [ta:]	ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظا [za:]	ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	عين [eyn]	ع	ع	ع	ع
غ	غ	غين [gheyn]	غ	غ	غ	غ
ف	ف	فه [fe]	ف	ف	ف	ف
ق	ق	قاف [gha:f]	ق	ق	ق	ق
ك	ك	كاف [ka:f]	ك	ك	ك	ك
گ	گ	گاف [ga:f]	گ	گ	گ	گ
ل	ل	لام [la:m]	ل	ل	ل	ل
م	م	ميم [meem]	م	م	م	م
ن	ن	نون [noon]	ن	ن	ن	ن
و	و	واو [va:v]	و	و	و	و
ه	ه	هه [he]	ه	ه	ه	ه
ى	ى	يه [ye]	ى	ى	ى	ى

波斯语字母和拉丁音标对照表

پارسیچه هەرپلەر بیلەن لاتینیچه ترانسکرېسییه بەلگنامەسیناک سەلەشتۇرما جەدۋالی

字母 هەرپ	拉丁音标	字母 هەرپ	拉丁音标
ا	[a:]	ظ	[z]
آ	[a]	ع	[ʻ]
إ	[e]	غ	[gh]
أ	[o]	ف	[f]
ب	[p]	ق	[gh]
پ	[b]	ك	[k]
ت	[t]	گ	[g]
ث	[s]	ل	[l]
ج	[j]	م	[m]
چ	[ch]	ن	[n]
ح	[h]	و	[v]
خ	[kh]	و	[o]
د	[d]	و	[oo]
ذ	[z]	ۇ	[ow]
ر	[r]		[aw]
ز	[z]	ھ	[h]
ژ	[jh]	ی	[y]
س	[s]	ی	[ey]
ش	[sh]	ی	[ee]
ص	[s]	۰	[ʻ]
ض	[z]		
ط	[t]		

词性缩写形式对照表

سۆز تۈركۈملىرى نامىنىڭ قىسقارتىلما شەكلى

نەسىم	—— (ئى)	名 词	—— (名)
ئالماش	—— (ئا)	代 词	—— (代)
پېتىل	—— (پ)	动 词	—— (动)
سۈپەت	—— (س)	形容词	—— (形)
رەۋش	—— (ر)	副 词	—— (副)
ئالدى قوشۇلما	—— (ئالدى)	介 词	—— (介)
سان	—— (سان)	数 词	—— (数)
باغلىغۇچى	—— (ب)	连接词	—— (连)
ئىملىق سۆز	—— (ئىم)	感叹词	—— (叹)

مۇندەرىجە 目 录

(1)	پارس تىلىنىڭ ئېلىپبە جەدۋىلى	波斯语字母表
	پارسچە ھەرپلەر بىلەن لاتىنچە ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى	波斯语字母和拉丁音标对照表
(2)	سۆز تۈركۈملىرى نامىنىڭ قىسقارتىلما شەكلى	词性缩写形式对照表
(1)	درس اول 第一课 بىرىنچى دەرس	
	[a:]	
	[b] [p] [r] [l] [m] [n]	
(6)	درس دوم 第二课 ئىككىنچى دەرس	
	[a]	
	[t] [d] [f] [v]	
(11)	درس سوم 第三课 ئۈچىنچى دەرس	
	[ee]	
	[s] [sh] [jh]	
	كۆرسىتىش ئالمىشى	指示代词
	باغلامچى پېئىللىق بايان جۈملە شەكلى	系动词陈述句句式
(19)	درس چهارم 第四课 تۆتىنچى دەرس	
	[e]	
	[h] [kh] [k] [g] [y]	
	سوزۇق تاۋۇش "ه" ۋە ئۈزۈك تاۋۇش "ه"	元音 "ه" 和辅音 "ه"
	"ك" بىلەن "گ" نىڭ ئوقۇغاندا يۇمشاقلىشىش پرىنسىپى	ك 和 گ 读音的软化规则
	جۈملىدىكى ئۆرلىمە تون ۋە پەسەيمە تون	句子的升调和降调
	ئادەتتىكى سوئال جۈملە ۋە تاللىما سوئال جۈملە	一般疑问句和选择疑问句
(29)	درس پنجم 第五课 بەشىنچى دەرس	
	[oo]	
	[z] [ch] [j]	
	"خو -" نىڭ تەلەپپۇزى	-خو 的读法
	ئىزاھەتنىڭ گرامماتىكىلىق رولى	耶扎菲的语法作用

درس ششم 第六课 ئالتىنچى دەرس..... (39)

[o]

[gh]

[i] 的读音规则

名词复数 (一)

耶扎非的读音规则 (一)

[i] نىڭ تەلەپپۇزى

ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1)

ئىزاڧەتنىڭ ئوقۇلۇشى (1)

درس هفتم 第七课 يەتتىنچى دەرس..... (51)

[ow] [ey]

字母 و 和 ى 读音规则小结

字母 ع 读音规则

耶扎非读音规则 (二)

人称代词和人称代词所属关系的表现形式

شەخس ئالماشلىرى ۋە شەخس ئالماشلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىشى

درس هشتم 第八课 سەككىزىنچى دەرس..... (63)

人称代词绝对格的表现形式

شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىشىش ئىپادىلىنىش شەكلى

词类

语音小结

درس نهم 第九课 توققۇزىنچى دەرس..... دانىشگاھ ما (75)

系动词 بودن 的人称变位 باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ شەخس بويىچە تۈرلىنىشى

基数词

意群和停顿

ساناق سان

سىنتاگما ۋە پائوزا

درس دهم 第十课 ئونىنچى دەرس..... دوست صېيى (83)

系动词 بودن 人称变位简略形式

باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ شەخسلىك شەكلىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى

名词复数 (二)

درس يازدهم 第十一课 ئون بىرىنچى دەرس..... درس زبان فارسى (91)

动词 داشتن

后置词 را

"داشتن" پېئىلى

تىركەلمە "را"

درس دوازدهم 第十二课 ئون ئىككىنچى دەرس..... در آن کلاس بزرگى كسى هست؟ (99)

系动词 بودن 的第二个词义和用法

باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى

名词泛指

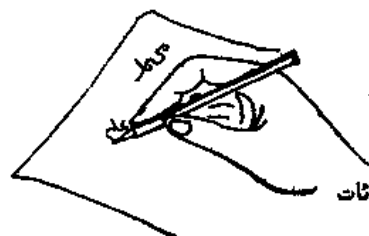
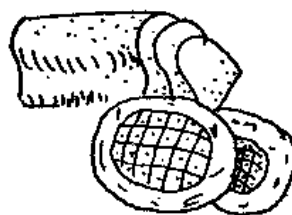
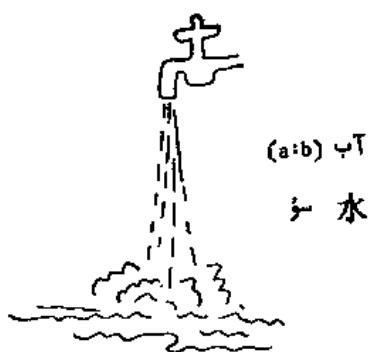
ئىسىمنىڭ بىتايىنلىقى

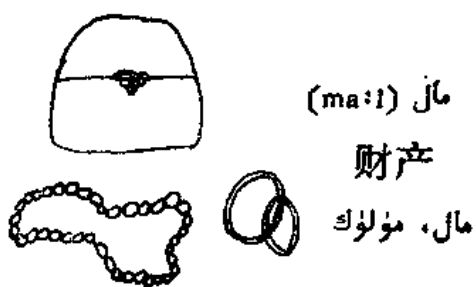
- ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە
 介词和介词短语
- درس سىزدەم 第十三课 ئون ئۈچىنچى دەرس ..... ھەتتە و ماہ و فصل (111)
 جۈملە بۆلەكلىرى
 تەرتىب سان
 句子成份
 序数词
- درس چەاردەم 第十四课 ئون تۆتىنچى دەرس ..... قرائتخانىہ دانشكده ما (119)
 ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنىڭ گرامماتىكىلىق رولى
 ھەمىزە ھەرىپىنىڭ ئوقۇلۇشى
 介词短语的语法作用
 字母 ھەمىزە 的读音规则
- درس پانزدەم 第十五课 ئون بەشىنچى دەرس ..... بفرمائيد بنشينيد (127)
 ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىل
 بۇيرۇق جۈملە
 简单动词和复合动词
 祈使句
- درس شانزدەم 第十六课 ئون ئالتىنچى دەرس ..... دعوت به سينما (136)
 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان
 ھەمدەم 第十七课 ئون يەتتىنچى دەرس ..... برنامہ روزانہ (143)
 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىدىن خۇلاسىە
 现在进行时态用法小结
- سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى
 钟点读法
- درس ھەجەم 第十八课 ئون سەككىزىنچى دەرس ..... چەار فصل (152)
 سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى
 ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)
 形容词和副词比较级
 及物动词和不及物动词 (一)
- درس نوزدەم 第十九课 ئون توققۇزىنچى دەرس ..... خانوادہ من (160)
 ئالماشلىرىنىڭ قىسقارتىلغان ئىگىلىك كېلىش قوشۇپ يېزىلغان شەكلى
 人称代词所有格简略连写形式
- ئۆزلۈك ئالماش
 反身代词
- ئاددىي جۈملە ۋە قوشما جۈملە
 简单句和复合句
- درس بىستەم 第二十课 يىگىرمىنچى دەرس ..... دود اسب (170)
 مۇتلەق ئۆتكەن زامان (1)
 تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە
 一般过去时态 (一)
 宾语从句
- درس بىستەم و يىكم 第二十一课 يىگىرمە بىرىنچى دەرس ..... سرگذشت يك نامہ (179)
 مۇتلەق ئۆتكەن زامان (2)
 ۋاقىت بېقىندى جۈملە
 一般过去时态 (二)
 时间状语从句
- درس بىستەم و دوم 第二十二课 يىگىرمە ئىككىنچى دەرس ..... صحرا نورد (185)
 پەرەز ھازىرقى زامان (1)
 现在假定时态 (一)
- درس بىستەم و سوم 第二十三课 يىگىرمە ئۈچىنچى دەرس ..... كتابخانہ (193)

- پەرەز ھازىرقى زامان (2) 现在假定时态 (二)
- درس بىست و چھارم 第二十四课 يىگىرمە تۆتىنچى دەرس ..... خانەھای انسانهای نخستین (202)
پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان 过去进行时态
ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە 定语从句
- درس بىست و پنجم 第二十五课 يىگىرمە بەشىنچى دەرس ..... جشن نوروز (211)
ھەرىكەتنامى 动名词
- درس بىست و ششم 第二十六课 يىگىرمە ئالتىنچى دەرس ..... چراغ سبز (راهنمایی) (218)
شەخسسىز جۈملە 无人称句
- درس بىست و هفتم 第二十七课 يىگىرمە يەتتىنچى دەرس ..... چين (224)
سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى 形容词最高级
ئۈنلۈك كەسىر، ئاددىي كەسىر، پىرسەنت 小数、分数和百分比的读法
- درس بىست و هشتم 第二十八课 يىگىرمە سەككىزىنچى دەرس ..... بزرگترین نسخه دارو (231)
پۈتكەن ھازىرقى زامان 现在完成时态
- درس بىست و نهم 第二十九课 يىگىرمە توققۇزىنچى دەرس ..... من اهل ساراجو نيستم (237)
نەتىجە بېقىندى جۈملە 结果状语从句
- درس سيم 第三十课 ئوتتۇزىنچى دەرس ..... ەرغابی و لاک پشت (244)
پۈتكەن ئۆتكەن زامان 过去完成时态
- درس سى و يکم 第三十一课 ئوتتۇز بىرىنچى دەرس ..... ابو علی سینا (254)
ئېنىق دەرىجە ۋە مەجھۇل دەرىجە 主动语态和被动语态
- درس سى و دوم 第三十二课 ئوتتۇز ئىككىنچى دەرس ..... کتابخانه کلاس (263)
كېلەر زامان 将来时态
- درس سى و سوم 第三十三课 ئوتتۇز ئۈچىنچى دەرس ..... خروس و روباه (270)
پەرەز ئۆتكەن زامان 过去假定时态
- درس سى و چهارم 第三十四课 ئوتتۇز تۆتىنچى دەرس ..... دوستان قهرمان (279)
ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (2) 及物动词和不及物动词 (二)
شەرت بېقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسىە 条件从句小结
- درس سى و پنجم 第三十五课 ئوتتۇز بەشىنچى دەرس ..... يار مهربان (292)
ئۈچ شېئىر 诗歌三首
- درس سى و ششم 第三十六课 ئوتتۇز ئالتىنچى دەرس ..... (خەت - ئالاقە) (297)
مەشقلەرنىڭ جاۋابى 练习答案
- پارسچە - خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىسقىچە لۇغەت ..... (328) 简明波汉维词典

درس اول 第一课 بىرىنچى دەرس

语音	元音 [a:]	
	辅音 [b] [p] [r] [l] [m] [n]	
字母	ن م ل ر پ ب آ	
فونېتىكا		سوزۇق تاۋۇش [a:]
ھەرپ		ئۈزۈك تاۋۇش [n] [m] [l] [r] [p] [b]
		آ ب پ ر ل م ن

مال (ma:l)

财产

مال، مۈلۈك

ما (ma:)

我们

بىز

فونېتىكا 语音

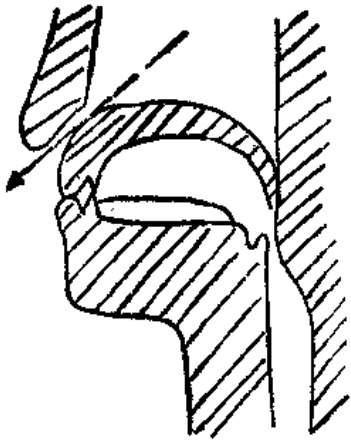
1. 长元音 [a:] — آ ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش 长元音

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<ol style="list-style-type: none"> 1. 口上下张大。 2. 舌尖离开下齿，舌前部低，舌后部抬高。 3. 双唇稍向前突出。 4. 是长元音，从咽喉部发音。 <p>1. ئېغىز چوڭ ئېچىلىدۇ.</p> <p>2. تىل ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجرايدۇ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى تۆۋەن چۈشۈپ، ئارقا قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ.</p> <p>3. كالىۈك سەل ئالدىغا چىقىدۇ.</p> <p>4. تاۋۇش تاماقتىن سوزۇلۇپ چىقىدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئا" دىن ئۇزۇنراق ھەم "ئو" غا مايىلراق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.)</p>

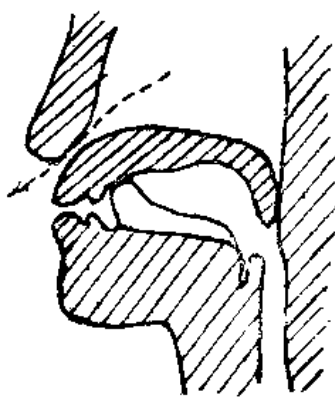
2. 辅音 [b] [p] — پ ب ئۈزۈك تاۋۇش 辅音

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<ol style="list-style-type: none"> 1. 双唇先合拢，形成阻碍，然后突然分开。 2. 气流从口腔经双唇冲出。 3. 发[p]时声带不振动，发[b]时声带振动。 <p>1. ئىككى كالىۈك جۈپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ ۋە كېيىن بىراقلا ئېچىلىدۇ.</p> <p>2. ھاۋا ئېغىز بوشلۇقىدىن ئىككى كالىۈك ئارقىلىق پارتلاپ چىقىدۇ.</p> <p>3. [p] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ، [b] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "پ"، "ب" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)</p>

3. 辅音 ㅁ [m] — ㅁ

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 双唇合拢，形成阻碍。 2. 气流从鼻腔泄出。 3. 声带振动。</p> <p>1. ئىككى كالىپۇك جۇپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. 2. ھاۋا بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "م"غا ئوخشايدۇ.)</p>

4. 辅音 ㄴ [n] — ㄴ

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 舌尖紧抵上齿龈。 2. 气流从鼻腔泄出。 3. 声带振动。</p> <p>1. تىلىنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشىنىڭ كەينىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. 2. ھاۋا بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ن"غا ئوخشايدۇ.)</p>

辅音 ㄹ [r] 的发音要领:

1. 口微张; 2. 舌尖轻抵上齿龈; 3. 气流冲出时, 舌尖颤动, 发出颤音。

ئۈزۈك تاۋۇش "ر" [r] نىڭ تەلەپپۇز شەرتلىرى:

1. ئېغىز سەل ئېچىلىدۇ; 2. تىلىنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشىنىڭ تۈۋىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ; 3. ھاۋانىڭ پارتلاپ چىقىشى بىلەن تىلىنىڭ ئۇچى تىترەپ، تاۋۇش تىترەپ چىقىدۇ.

辅音 ㄹ [l] 的发音要领:

1. 舌抵住上齿龈; 2. 气流从舌的两侧泄出; 3. 声带振动。

ئۈزۈك تاۋۇش “ل” [l] نىڭ تەلەپپۇز شەرتلىرى:

1. تىل ئۈستۈنكى چىشىنىڭ تۈۋىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلىنىڭ ئىككى تەرىپىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

读音与书写则规

1. 书写字母的笔划顺序是自右向左写。先写字母后加点。书写点的顺序是先左后右，先上后下。

2. 每个字母在词首、词中、词尾的位置不同，写法也不同。

3. 字母 آ 和 ر 不能和后面的字母相连。例如：آب، رام (驯顺的)。

4. 音节和单词重音

音节——音节是说话时最小的语音片断，通常由一个元音和一个或几个辅音构成，也可以由一个元音构成。

例如：پا [pa:]   نان [na:n]   نام [na:m] 只包含一个音节。

بالا [ba:la:]   ماما [ma:ma:] (妈妈) 包含两个音节。

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. ھەرپلەر ئوڭدىن سولغا يېزىلىدۇ، ئالدى بىلەن ھەرپ گەۋدىسى يېزىلىپ، ئاندىن چېكىت قويۇلىدۇ. چېكىتلەر سول-ئوڭ، ئۈست-ئاست تەرتىپتە قويۇلىدۇ.

2. ھەر بىر ھەرپنىڭ سۆز بېشىدا، سۆز ئوتتۇرىسىدا، سۆز ئاخىرىدا كېلىشىگە قاراپ، يېزىلىش شەكلىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ.

3. “آ” ھەرپى بىلەن “ر” ھەرپى ئۆزىنىڭ كەينىدىكى ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن: “آب”، “رام” (رايش).

4. بوغۇم ۋە سۆز ئۇرغۇسى

بوغۇم دېگەنمىز ئەڭ كىچىك تەلەپپۇز بىرلىكى بولۇپ، ئادەتتە بىر سوزۇق تاۋۇش ۋە بىر ياكى بىرنەچچە ئۈزۈك تاۋۇشتىن تۈزۈلىدۇ، بىر سوزۇق تاۋۇشمۇ بوغۇم بولالايدۇ.

مەسىلەن: پا [pa:]، نان [na:n]، نام [na:m] سۆزلىرىدە بىرلا بوغۇم بار.

بالا [ba:la:] ماما [ma:ma:]، (ئانا) سۆزلىرىدە ئىككىدىن بوغۇم بار.

单词重音——在双音节词和多音节词中，有的音节读得特别重，这种语音现象叫做单词重音。在波斯语中除少数单词外，重音一般都在最后一个音节上。

سۆز ئۇرغۇسى——ئىككى بوغۇملۇق ۋە كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەرنى ئوقۇغاندا، سۆزنىڭ مەلۇم بوغۇمى كۈچلۈك ئوقۇلىدۇ، مانا مۇشۇنداق فونېتىكىلىق ھادىسە سۆز ئۇرغۇسى دېيىلىدۇ. پارس تىلىدا ئاز ساندىكى سۆزلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، خۇددى ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاشلا ئۇرغۇ سۆزنىڭ ئاخىرقى بوغۇمغا چۈشىدۇ.

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ 字母	سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا
آ	آ	ا	ا
ب	ب	ب	ب
پ	پ	پ	پ
ر	ر	ر	ر
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن

字母元音 آ 的书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "آ" نىڭ ھەر خىل شەكىللىرى

سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا
آب [a:b]	باب [ba:b]	با [ba:]
آپ [a:p]	پاپ [pa:p]	پا [pa:]
آم [a:m]	مام [mam]	ما [ma:]
آن [a:n]	نان [na:n]	نا [na:]
آر [a:r]	رار [ra:r]	را [ra:]
آل [a:l]	لال [la:l]	لا [la:]

مەشق 练习

1. تۆۋەندىكى ترانسكرىپسىيىنى ئوقۇڭ: 1. 朗读下列音标，注意各组音素对比。

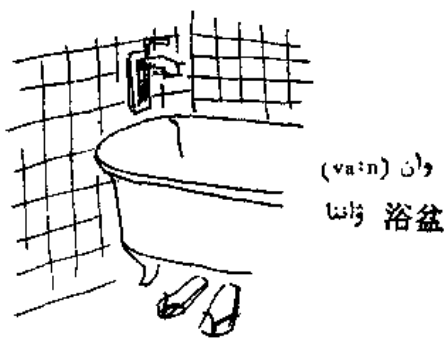
[l-]	[r-]	[-l]	[-r]
[ba:l] بال	[ba:r] بار	[la:] لا	[ra:] را
[pa:l] پال	[pa:r] پار	[la:b] لاب	[ra:b] راب
[la:l] لال	[la:r] لار	[la:l] لال	[ra:l] رال
[ma:l] مال	[ma:r] مار	[la:m] لام	[ra:m] رام
[na:l] نال	[na:r] نار	[la:n] لان	[ra:n] ران

2. 抄写本课字母的词首、词中、词尾各书写形式。

2. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

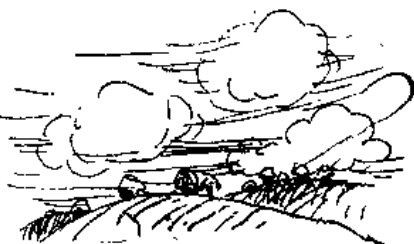
3. 抄写本课生字。 3. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

وان (va:n)
ۋانا 浴盆

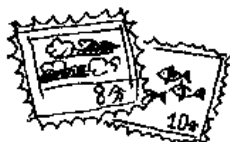
ابر (abr)
بولوت 云

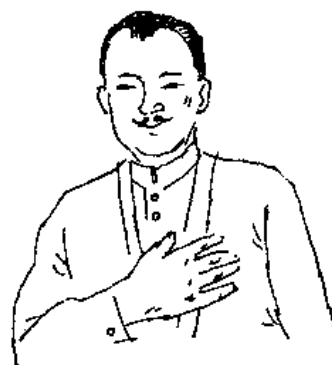
ماناب (tana:b)
绳子 羌夏巴

دندان (danda:n)
چش 牙齿

تمبر (tambr)
ماركا 邮票

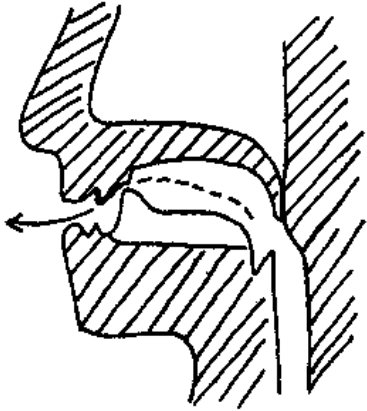
من (man)
我 我

قونېتىكا 语音

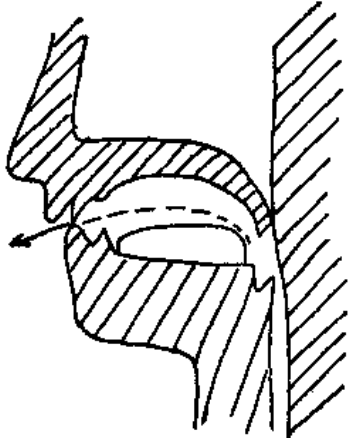
1. 短元音 [a] قىسقا سوزۇق تاۋۇش

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口张开，比发 [a:] 时小一些。 2. 舌尖离开下齿，舌中部稍抬高。 3. 嘴角向两边拉开。 4. 是短元音，发音靠后。</p> <p>1. ئېغىز [a:] نى تەلەپپۇز قىلغاندىكىگە قارىغاندا كىچىكرەك ئېچىلىدۇ. 2. تىلىنىڭ ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجرايدۇ، تىلىنىڭ ئوتتۇرا قىسمى سەل كۆتۈرۈلىدۇ. 3. ئېغىز ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ. 4. تاۋۇش قىسقا چىقىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئە" بىلەن "ئا" نىڭ ئارىلىقىدا ئېيتىلىدۇ.)</p>

2. 辅音 د ط ت — [t] [d] ئۈزۈك تاۋۇش 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领	ئېغىز شەكلى 口形
<p>1. 舌尖紧抵上齿，形成阻碍，然后突然分开。 2. 气流从舌尖和上齿间冲出。 3. 发 [t] 时声带不振动。发 [d] 时声带振动。 1. تىلىنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشقا تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن كېيىن بىردىنلا ئاجرايدۇ. 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن ئۈستۈنكى چىشنىڭ ئارىلىقىدىن يارتلاپ چىقىدۇ. 3. [t] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [d] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ت"، "د" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)</p>	

3. 辅音 و ۋ — [v] [f] ئۈزۈك تاۋۇش 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领	ئېغىز شەكلى 口形
<p>1. 舌自然放平，放松。 2. 下唇轻触上齿。 3. 气流从唇齿间泄出。 4. 发 [f] 时声带不振动，发 [v] 时声带振动。 1. تىل تەبىئىي تەكشى ھالىتىدە تۇرىدۇ. 2. ئاستىنقى كالىپۇك ئۈستۈنكى چىش بىلەن بوش تېگىشىدۇ. 3. ھاۋا كالىپۇك بىلەن چىش ئارىلىقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 4. [f] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [v] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ق"، "ۋ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)</p>	

读音与书写规则

1. 短元音 [a] 在词中和词尾无字母表示，有时为了读音方便，可用符号 “-” 标在与其拼读的辅音上面。例如：ماڭر [ma:dar]، دڧتر [daftar]。短元音 [a] 在词首时用字母 ا [hamze] 表示，也可用符号 “-” 标在字母 ا 的上方。

2. 字母 ت 和 ط 是一音多形的字母，这两个字母都发 [t] 音，但写法不同。

3. 字母 د 和 و 只与前面的字母连写，不同后面字母连写。例如：

وطن شلوار دفتر دندان

4. 静符 静符号是 “。”。这个符号在辅音连缀时用，表示辅音字母不和后面任何元音拼读。例如：تَمْبَر [tambr] بَرْف [barf]

ئوقۇش ۋە يېزىش قائىدىسى

1. قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] سۆز ئوتتۇرىسىدا ۋە سۆز ئاخىرىدا ھەرپ بىلەن ئىپادىلەندۈرۈلىدۇ، بەزىدە ئوقۇشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ئۇ قوشۇلىدىغان ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپىنىڭ ئۈستىگە زەبەر (-) بەلگىسى قويۇلىدۇ. مەسىلەن: “ماڭر” [ma:dar]، “دەڭگىز” [daftar] دېگەنگە ئوخشاش. بۇ تاۋۇش سۆز بېشىدا كەلگەندە “ا” ھەرىپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە زەبەر بەلگىسىنى قويۇپ “آ” شەكلىدە فىلىشقىمۇ بولىدۇ.

2. “ت” ھەرىپى بىلەن “ط” ھەرىپىنىڭ ھەرىپى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلىشىمۇ، لېكىن ئىككىلىسى ئوخشاشلا [t] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: “تېمىر” [tambar]، “طىناب” [tana:b].

3. “د” ھەرىپى بىلەن “و” ھەرىپى ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا ئۇلىنىدۇ، ئۆزىدىن كېيىن كەلگەن ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن: دفتر، دندان، وطن، شلوار.

4. ساكىن بەلگىسى ساكىن بەلگىسى “.” شەكلىدە بولۇپ، ئۇزۇك تاۋۇشلار ئۇلىنىپ كەلگەندە قوللىنىلىدۇ. بۇ بەلگە ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپىنىڭ ئۈستىگە قويۇلسا، ئۇ ھەرپ ئىپادىلىگەن ئۇزۇك تاۋۇشقا ھېچقانداق سوزۇق تاۋۇش قوشۇلمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: “تېمىر” [tambar]، “بَرْف” [barf].

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ 字母	سۆز بېشىدا 词首	سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中	سۆز ئاخىرىدا 词尾
ت	ا	ت	ت
ط	خ	خ	ط
د	د	د	د
ف	ف	ف	ف
و	و	و	و

元音[a]书写形式
سوزۇق تاۋۇش [a] نىڭ يېزىقتىكى شەكلى

[bab]	بَب	[ab]	اَب
[pap]	پَپ	[ap]	اِپ
[tat]	تَت	[at]	اِت
[dad]	دَد	[ad]	اِد
[faf]	فَف	[af]	اِف
[mam]	مَم	[am]	اِم

مەشق ۋە تەلەپپۇز

1. 朗读下列音标，注意[a:]和[a]长短音的区别。

1. تۆۋەندىكى ترانسكريبسىيىنى ئوقۇڭ، [a:] بىلەن [a] نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ:

[a-a:]	[a-a]	[a:-a:]
[danda:n] دندان	[badan] بدن	[ba:la:] بالا
[atra:r] اترار	[abr] ابر	[ba:ra:n] باران
[abda:m] ابدام	[adab] ادب	[a:ra:m] آرام
[afra:d] افراد	[abad] ابد	[a:ba:d] آباد
[atra:f] اطراف	[vatan] وطن	[va:da:r] وادار

2. 朗读下列音标，注意 [f] 和 [v] 读音不同。

2. تۆۋەندىكى ترانسكريبسىيىنى ئوقۇڭ، [f] بىلەن [v] نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ:

[v]	[f]
[van] ون	[fan] فن
[vaba:] وبا	[fab] فب
[va:l] وال	[fa:l] فال
[va:n] وان	[fa:n] فان
[vatar] وتر	[fatr] فضر

3. 抄写本课字母的词首、词中、词尾各书写形式。

3. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

4. 抄写本课生字。

4. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

درس سوم 第三课 ئۈچىنچى دەرس

语音	元音 [ee]
	辅音 [s] [sh] [jh]
字母	ى ش ص س ث
语法	指示代词 系动词陈述句句式
فونېتىكا	
سوزۇق تاۋۇش [ee]	
ئۈزۈك تاۋۇش [jh] [sh] [s]	
ى ش ص س ث	
كۆرسىتىش ئالمىشى	
گرامماتىكا	
باغلامچى پېتىللىق بايان جۈملە شەكلى	

يېنى (beenee)

بۇرۇن 鼻子

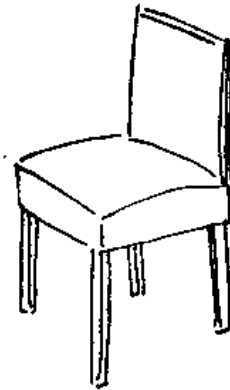
سىب (seeb)

ئالما 苹果

شىر (sheer)

سۈت 牛奶

سندلى (sandalee)

ئورۇندۇق 椅子

شلوار (shalva:r)

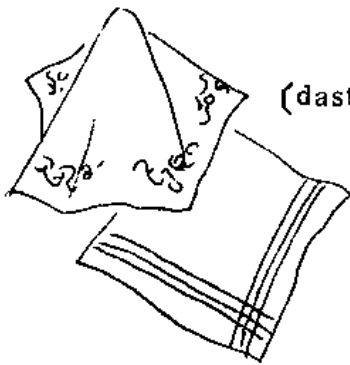
裤子

شالۋۇر، ئىشتان

دست (dast)

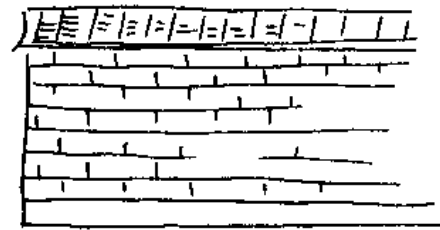
手 قول

دستمال (dastma:l)

手帕

قولياغلىق

ديوار (deeva:r) 牆 تام

كۆك (س) 蓝色的
تاتلىق (س) 甜的
دۇر / تۇر (پ) 是
ئەمەس (پ) 不是
بۇ (ئا) 这个
ئۇ، ئاۋۇ (ئا) 那个
سالام، ياخشىمۇسىز
ئادەم ئىسمى) سام
(ئادەم ئىسمى) دارا

(形) [a:bee]

(形) [sheereen]

(动) [ast]

(动) [neest]

(代) [een]

(代) [a:n]

[sala:m]

(人名) [sa:m]

(人名) [da:ra:]

آبى

شېرىن

است

ئېست

اين

آن

سلام

سام

دارا

课文

تېكىست

آن ديوار است.
آن دامن است.
آن پا است.
ان شير شيرين است.
آن شلوار آبی است.

اين در است.
اين شلوار است.
اين دست است.
اين سيب شيرين نيست.
اين دستمال آبی نيست.

آن نان نيست، سيپ است.	اين اب نيست، شير است.
آن در نيست، صندلی است.	اين دندان نيست، بينی است.
اين برق نيست، باران است.	اين دستمال نيست، طناب است.

سۆزلىشىش 会话

— سلام، سام	萨姆，您好。	— سلام، سام
— سالام، دارا	您好，达拉。	— سلام، دارا.

گرامماتىكا 语法

1. 指示代词——اين 和 آن 是指示代词。اين 指离说话者较近的人或物，آن 指离说话者较远的人或物。

1. كۆرسىتىش ئالمىشى "اين" بىلەن "آن" كۆرسىتىش ئالمىشى ھېسابلىنىدۇ، "اين" سۆزلىگۈچىگە يېقىنراق بولغان ئادەم ياكى نەرسىنى كۆرسىتىشتە قوللىنىلىدۇ؛ "آن" سۆزلىگۈچىگە يىراقراق بولغان ئادەم ياكى نەرسىنى كۆرسىتىشتە قوللىنىلىدۇ.

2. باغلامچى پېئىللىق بايان جۈملە شەكلى

(1) 系动词——است (是) 的原形动词是 بودن。است 是 بودن 的现在时态第三人称单数的形式。

(1) باغلامچى پېئىل "است" باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ ھازىرقى زامان III شەخس بىرلىك شەكلى بولۇپ، ئۇنىڭ رولى ئۇيغۇر تىلىدىكى "دۇر/ تۇر" نىڭ رولى بىلەن ئوخشايدۇ، بىراق ئۇنى ئۇيغۇر تىلىدىكىدەك چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولمايدۇ. "است" نىڭ بولۇشىسىز شەكلى "نيست" بولۇپ، ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئەمەس" كە توغرا كېلىدۇ.

(2) 句式——波斯语句子的语序是主语通常在最前面，动词在句子最后面，由右向左。系动词 بودن 的句子结构如下：

(肯定式)	。 系动词 ← 表语 ← 主语
	اين سيپ است.
(否定式)	。 系动词 ← 表语 ← 主语
	آن شير نيست.

(2) جۈملە شەكلى — پارس تىلىدا جۈملىنىڭ ئىگىسى ئادەتتە ئەڭ ئالدىدا كېلىدۇ، پېئىل جۈملىنىڭ ئەڭ ئاخىرىدا كېلىدۇ. باغلامچى پېئىل "بودن" قاتناشقان جۈملىنىڭ قۇرۇلمىسى بۇنداق بولىدۇ:

ئىگە ← كېسىم ← باغلامچى پېئىل. (بولۇشلۇق)
اين   سيپ   است.
ئىگە → كېسىم ← باغلامچى پېئىل. (بولۇشىسىز)
آن   شير   نيست.

(3) 系动词 است 在句子中遇到在其前面的词是以长元音[a:] [ee]或[oo]结尾，为了读音方便，可以不读出和不写出短元音[a]来。例如：

این پا است. 写作 این پا ست.

[een pa: -st] 读作 [een pa: -ast]

آن بینی است. 写作 آن بینی ست.

[a:n beenee -st] 读作 [a:n beenee ast]

(3) باغلامچی پیئسل “است” جۈملىدە ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:]، [ee] ياكى [oo] بىلەن ئاخىرلاشقان سۆزلەرنىڭ كەينىدە كېلىپ قالسا، ئوقۇشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، ئۇنىڭ بېشىدىكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] نى چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولىدۇ. مەسلەن:

“این پا است” [een pa:ast] نى “این پاست” قىلىپ يېزىشقا ھەم [een pa-st] دەپ ئوقۇشقا بولىدۇ.

“آن بینی است” [a:n beenee ast] نى “آن بینی ست” قىلىپ يېزىشقا ھەم [a:n beeeuee -st] دەپ ئوقۇشقا بولىدۇ.

(4) 句号——句子结尾应用句号。波斯语的句号是实心圆点“.”。

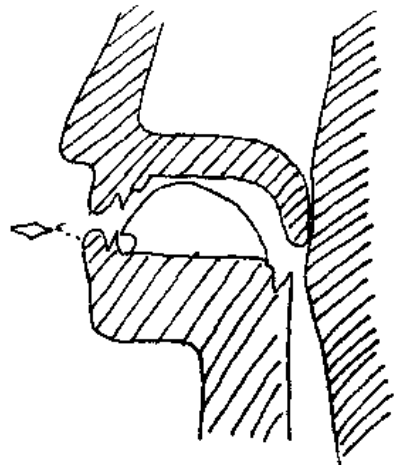
(4) چېكىت — جۈملە ئاخىرىغا چېكىت قويۇلىدۇ. پارس تىلىدىكى چېكىت ئۇيغۇر تىلىدىكى بىلەن ئوخشاش.

(5) 逗号——波斯语的逗号是“،”。

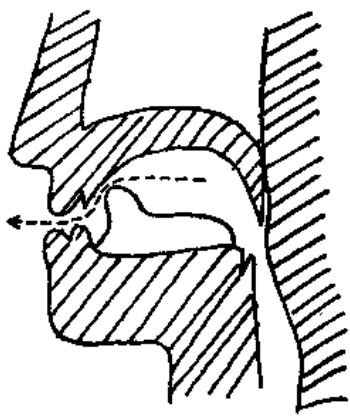
(5) پەش — پارس تىلىدىكى پەش بەلگىسى ئۇيغۇر تىلىدىكى پەش “،” بەلگىسى بىلەن ئوخشاش.

فونېتىكا 语音

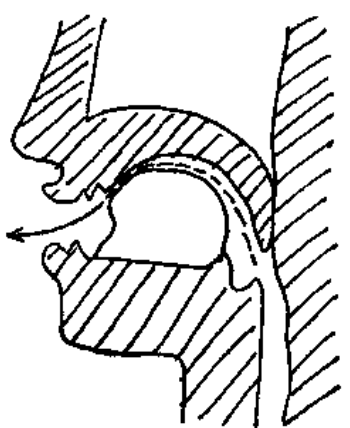
ى — [ee] ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش 1.长元音

ئېغىز شەكلى 口形	发音要领 发音要領
	<p>1. 口扁平。</p> <p>2. 舌尖抵下齿，舌前部向硬腭抬起，但不摩擦。</p> <p>3. 双唇向两边拉开。</p> <p>4. 发长音。</p> <p>1. ئېغىز كېرىلىدۇ.</p> <p>2. تىلىنىڭ ئۈچى تۆۋەنكى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلىنىڭ ئالدى قىسمى قاتتىق تاغلايغا كۆتۈرۈلىدۇ، لېكىن سۈركەلمەيدۇ.</p> <p>3. تاۋۇش سوزۇلىدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى “ئى” دىن ئۇزۇنراق.)</p>

ص س ث — [s] ئۈزۈك تاۋۇش 2. 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى	发 音 要 领	ئېغىز شەكلى 口形
<p>1. 舌尖靠近上齿龈，但不贴住。 2. 气流从舌端和上齿龈间泄出。 3. 声带不振动。</p> <p>1. تىلىنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشىنىڭ تۈۋىگە يېقىنلىشىدۇ. 2. ھاۋا تىلىنىڭ ئۇچ قىسمى بىلەن چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "س" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)</p>	<p>1. 舌尖靠近上齿龈，但不贴住。 2. 气流从舌端和上齿龈间泄出。 3. 声带不振动。</p>	

ژ ش — [sh] [jh] ئۈزۈك تاۋۇش 3. 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى	发 音 要 领	ئېغىز شەكلى 口形
<p>1. 舌端靠近上齿龈后部，舌前部向硬腭抬起。 2. 双唇向前突出，略向外翻起。 3. 气流从硬腭和舌面、舌端间的狭道中泄出。 4. 发 sh 时声带不顿，发 jh 时声带振动。</p> <p>1. تىلىنىڭ ئۇچ قىسمى چىش تۈۋىنىڭ كەينى قىسمىغا يېقىنلىشىپ، تىلىنىڭ ئالدى قىسمى قاتتىق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ. 2. ئىككى كالىپۇك ئالدىغا سوزۇلۇپ، سەل ئۆرۈلىدۇ. 3. ھاۋا قاتتىق تاڭلاي بىلەن تىل ئۈستى ۋە تىل ئۇچى ئارىلىقىدىكى تار يوقۇقتىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 4. [sh] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ، [jh] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ش"، "ژ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشاپ كېتىدۇ.)</p>	<p>1. 舌端靠近上齿龈后部，舌前部向硬腭抬起。 2. 双唇向前突出，略向外翻起。 3. 气流从硬腭和舌面、舌端间的狭道中泄出。 4. 发 sh 时声带不顿，发 jh 时声带振动。</p>	

读音与书写规则

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. 元音字母 ى، 在词首书写时必须加上 ʾ [hamze]，写成 اى。例如

اىستان [eesta:dan] 站立

在词中写法是 ە. 例如 سىب

在词尾写法是 ى. 例如 بىنى

1. سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ى" سۆز بېشىدا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئالدىغا "ا" قوشۇلۇپ "اى" شەكلىدە يېزىلىدۇ، سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە "ە" شەكلىدە، سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە "ى" شەكلىدە يېزىلىدۇ. مەسلەن: اىستان [eesta:dan] (تۇرماق)

سىب

بىنى

2. 表示辅音音素 [S] 的字母有三个: ص س ث.

2. "ث، س، ص" ھەرپلىرىنىڭ ھەر بىرى بەلگىلىك ئورۇندا كەلسىمۇ، ئوخشاشلا [s] ئوقۇلىدۇ.

3. 辅音字母 ۇ 书写时只与它前面的字母连写，不与它后面的字母连写。例如:

ۇندە [jhande] 破旧的

ويژگى [veejhegee] 特点

3. "ۇ" ھەرپى ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا ئۇلىنىپ يېزىلىدۇ، كەينىدىكى ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسلەن: ۇندە (كونا، ئەسكى)، ويژگى (ئالاھىدىلىك).

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ 字母	سۆز بېشىدا 词首	سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中	سۆز ئاخىرىدا 词尾
ى	اى	ە	ى
ث	ث	ث	ث
س	س	س	س
ص	ص	ص	ص
ش	ش	ش	ش
ۇ	ۇ	ۇ	ۇ

元音字母 ى 的书写形式
سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "ى" نىڭ يېزىلىش شەكىللىرى

سۆز ئاخىرىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز بېشىدا
[bee] بى	[seeb] سىب	[eeb] ايب
[dee] دى	[beed] بىد	[eed] ايد
[see] سى	[sees] سىس	[ees] ايس
[fee] فى	[feel] فىل	[eef] ايق
[mee] مى	[seem] سىم	[eem] ايم
[nee] نى	[seen] سىن	[een] اين

字母 ص س ث 的书写形式
"ث، س، ص" ھەرپلىرىنىڭ يېزىلىش شەكىللىرى

سۆز ئاخىرىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز بېشىدا
[sols] ثلث	[masal] مثل	[sabt] ثبت
[fass] فص	[fasl] فصل	[sameemee] صميمى
[fa:zh] فاز	[beejhan] بىژن	[jham] ژم

练习 ۋەقە

1. 朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[jh]	[sh]	[sh]	[s]
[jha:l] ژال	[sha:l] شال	[sheeb] شىب	[seeb] سىب
[jhand] ژند	[shand] شند	[shar] شر	[sar] سر
[jharf] ژرف	[sharf] شرف	[sha:m] شام	[sa:m] سام
[jha:zh] ژاژ	[sha:sh] شاش	[sheesh] شيش	[sees] سىس
		[sha:l] شال	[sa:l] سال

2. 抄写本课字母词首、词中、词尾的各书写形式。

2. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

3. 抄写本课生字。

3. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

4. 翻译下列句子:

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) 这是裤子，那是裙子。   بۇ شالۋۇر، ئۇ يوپكا.
- (2) 那是手帕，不是练习本。   ئۇ دەپتەر ئەمەس، قول ياغلىق.
- (3) 这个面包是甜的。   بۇ نان تاتلىق.
- (4) 那是牛奶，不是水。   ئۇ سۇ ئەمەس، سۈت.
- (5) 这条裙子是蓝色的。   بۇ يوپكا كۆك.

课文译文

这是门。	那是墙。
这是裤子。	那是裙子。
这是手。	那是脚。
这个苹果不甜。	那牛奶是甜的。
这个手帕不是蓝的。	那条裤子是蓝色的。
这不是水，是牛奶。	那不是面包，是苹果。
这不是牙齿，是鼻子。	那不是门，是椅子。
这不是手帕，是绳子。	这不是雪，是雨。

تېكىست تەرجىمىسى

بۇ ئىشك، ئۇ تام.
 بۇ شالۋۇر، ئۇ كۆڭلەك.
 بۇ قول، ئۇ پۇت.
 بۇ ئالما تاتلىق ئەمەس، ئاۋۇ سۈت تاتلىق.
 بۇ قول ياغلىق كۆك ئەمەس، ئاۋۇ شالۋۇر كۆك.
 بۇ سۇ ئەمەس، سۈت. ئۇ نان ئەمەس، ئالما.
 بۇ چىش ئەمەس، بۇرۇن. ئۇ ئىشك ئەمەس، ئورۇندۇق.
 بۇ قول ياغلىق ئەمەس، شويىنا. بۇ قار ئەمەس، يامغۇر.

درس چھارم 第四课 تۆتىنچى دەرس

语音	元音 [e]
	辅音 [h] [kh] [k] [g] [y]
字母	ى گ ك خ ح ھ
读音规则	元音 • 和辅音 • ك 和 گ 读音的软化规则 句子的升调与降调
语法	一般疑问句和选择疑问句

فونېتىكا سوزۇق تاۋۇش [e]
ئۈزۈك تاۋۇش [y] [g] [k] [kh] [h]
ھەرپ ھ ح خ ك گ ى
تەلەپپۇز قائىدىسى: سوزۇق تاۋۇش "ە" ۋە ئۈزۈك تاۋۇش "ه"
"ك" بىلەن "گ" نىڭ ئوقۇغاندا يۇمشاقلىشىش پرىنسىپى
جۈملىدىكى ئۆرلىمە تون ۋە پەسەيمە تون
گرامماتىكا ئادەتتىكى سوئال جۈملى ۋە تاللىما سوئال جۈملى

راه (ra:h)
يول 路

خانه (kha:ne)
ئۆي 房屋

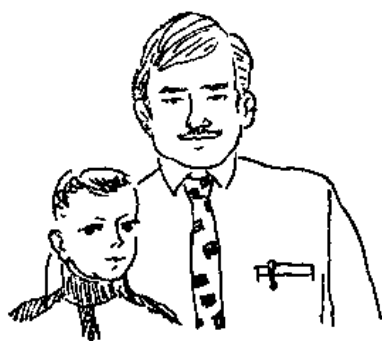

کفش (kafsh)
ئاياغ 鞋

استكان (esteka:n)
ئىستكان، چاشكا 杯子

پدر (pedar)
父亲
ئاتا، پەدەر

پیراهن (peera:han)
كۆڭلەك
白大褂

کارگر (ka:rgar)
工人
ئىشچى

پرستار (parasta:r)
هەمشىرە
护士

سوغ	(س)	冷的 (形)	[sard]	سرد
ئاق	(س)	白色的 (形)	[sefeed]	سفید
ئىسسىق	(س)	热的 (形)	[garm]	گرم
ھەم، مۇ	(ر)	也 (副)	[ham]	هم
ھەئە، شۇنداق	(ر)	是 (副)	[bale]	بله
ياق	(ر)	不是 (副)	[na]	نه
راھەت	(س)	舒适的 (形)	[ra:hat]	راحت

تەكىست 课文

این پرستار است.	این کارگر است.
این مادر است.	این پدر است.
بله، این راه است.	این راه است؟
نه، آن خانه نیست، دیوار است.	این خانه است؟
آن پیراهن است.	این استکان است.
آن پیراهن سفید است.	این استکان آبی است.
این شیر گرم است.	این شیر گرم است یا سرد (است)؟

آن آب هم گرم است؟   نه، آن آب گرم نیست، سرد است.
این کفش راحت است؟   بله، راحت است.
آن صندلی هم راحت است؟   بله، آن صندلی هم راحت است.

گرامراتکا 语法

1. 一般疑问句

一般疑问句在句首加疑问词 آیا، 句尾用问号，语序同陈述句一样，但用升调朗读。
回答时，先回答 بله 或 نه。

؟系动词 ← 表语 ← 主语 ← 疑问词

آیا این کفش است؟

但在习惯上一般可省略 آیا，语调用升调，句尾用问号就可表示是一般疑问句了。

این صندلی راحت است؟

回答一般疑问句时应先回答 بله (是) 或者 نه (不是)。

— بله این صندلی راحت است.

— نه، این صندلی راحت نیست.

1. ئادەتتىكى سوئال جۈملە

ئادەتتىكى سوئال جۈملىنىڭ بېشىدا سوئال سۆزى "آيا" كېلىدۇ، جۈملە ئاخىرىغا سوئال بەلگىسى قويۇلىدۇ، سۆز تەرتىپى بايان جۈملىدىكى سۆز تەرتىپى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ، بىراق، ئۆرلىمە توندا ئاخىرلىشىدۇ. جاۋاب بەرگەندە ئاۋۋال "بله" ياكى "نه" سۆزى قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:

سوئال سۆزى ← ئىگە ← كېسىم ← باغلامچى پېئىل

آیا این کفش است؟

لېكىن، ئادەتتە "آيا" سۆزىنى چۈشۈرۈپ قويۇشقىمۇ بولىدۇ. مەسلەن:

— این صندلی راحت است؟

— بله، این صندلی راحت است.

— نه، این صندلی راحت نیست.

2. 选择疑问句

选择疑问句用 یا 连接两个句子，句尾用问号。语序与陈述句语序相同。选择疑问句第一部分句子用升调，第二部分用降调。对选择疑问句的回答，不用 بله 或 نه。例如:

— این کارگر است یا پرستار است؟

— این کارگر است.

选择疑问句的第二部分句子，即 يا 后面的句子省略与前面相同的成份。例如：

این پیراهن است یا دامن (است)؟

2. تاللىما سوئال جۈملە

تاللىما سوئال جۈملە "يا" سۆزى بىلەن باغلانغان ئىككى جۈملىدىن تۈزۈلىدۇ. سۆز تەرتىپى بايان جۈملىسىگە بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. تاللىما سوئال جۈملىسىگە بىرىنچى قىسمى ئۆرلىمە توندا، ئىككىنچى قىسمى پەسەيمە توندا ئاخىرلىشىدۇ. بۇ خىل سوئال جۈملىگە جاۋاب بەرگەندە "بلە" ياكى "نە" سۆزى قوللىنىلمايدۇ. مەسىلەن:

— این کارگر است یا پرستار (است)؟

— این کارگر است.

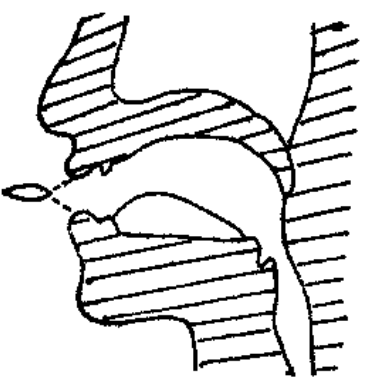
تاللىما سوئال جۈملىدىكى "يا"دىن كېيىن كەلگەن تارماق جۈملىدە ئالدىدىكى جۈملە بىلەن ئوخشاش بولغان جۈملە بۆلىكى چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

این پیراهن است یا دامن (است)؟

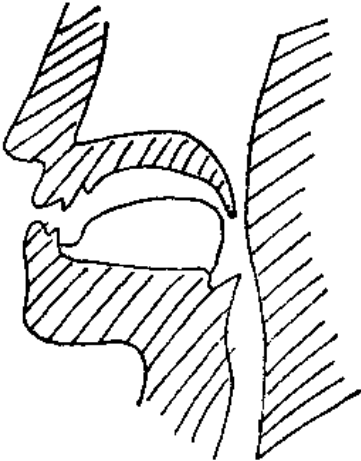
语音

فونېتىكا

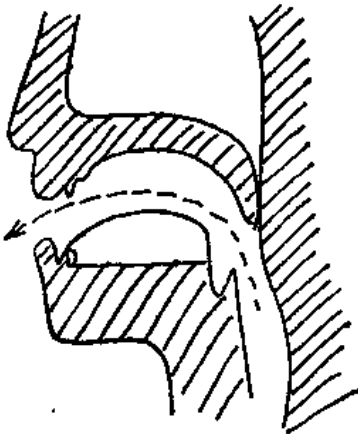
1. 短元音 1. قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e]

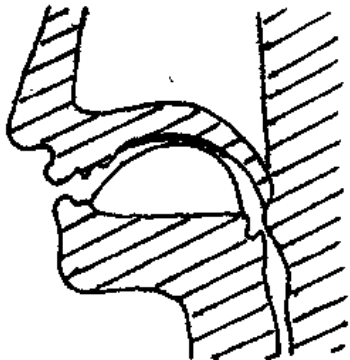
ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口稍张开，上下齿之间可容纳一指。 2. 舌尖抵下齿，舌前部抬起。 3. 双唇扁平。 4. 发短音，发音靠前。</p> <p>1. ئېغىز سەل ئېچىلىدۇ، ئاستىنقى چىش بىلەن ئۈستۈنكى چىشنىڭ ئارىلىقىدا بىر ئىلىك يۈچۈق قالىدۇ. 2. تىل ئۈچى ئاستىنقى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ. 3. ئىككى كالىپۇك تەكشى ھالەتكە كېلىدۇ. 4. تاۋۇش تىل ئالدىدىن قىسقا چىقىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئې" تاۋۇشىغا ئوخشاپ كېتىدۇ.)</p>

2. 辅音 ڭ ڨ — [k] [g] ئۈزۈك تاۋۇش

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 舌后部先抬高，紧贴软腭，形成阻碍，然后突然分开。</p> <p>2. 气流从舌后部和软腭间冲出。[k] 送气比 [g] 强。</p> <p>3. 发 [k] 时声带不振动，发 [g] 时声带振动。</p> <p>1. تىلىنىڭ ئارقا قىسمى ئاۋۋال كۆتۈرۈلىدۇ ۋە يۇمشاق تاڭلايغا چاپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. كېيىن بىراقلا ئاجرايدۇ.</p> <p>2. ھاۋا تىلىنىڭ ئارقا قىسمى بىلەن يۇمشاق تاڭلاي ئارىلىقىدىن پارتلاپ چىقىدۇ.</p> <p>3. [k] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [g] تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ك"، "گ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)</p>

3. 辅音 ھ خ — [h] [kh] ئۈزۈك تاۋۇش

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口自然张开。</p> <p>2. 气流通过声门，从口腔中泄出。</p> <p>3. 发 [h] 时声带不振动，发 [kh] 时声带振动。</p> <p>1. ئېغىز تەبىئىي ئېچىلىدۇ.</p> <p>2. ھاۋا تاماق ئارقىلىق ئېغىز بوشلۇقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ.</p> <p>3. [h] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەمەيدۇ، [kh] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ھ"، "خ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)</p>

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口扁平。 2. 舌尖抵下齿，舌中部抬高，与软腭稍有摩擦。 3. 双唇向两边伸展。 4. 声带振动。</p> <p>1. ئېغىز تەكشى ھالەتكە كېلىدۇ. 2. تىلىنىڭ ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلىنىڭ ئوتتۇرىسى كۆتۈرۈلۈپ، يۇمشاق تاڭلايغا تېگىدۇ. 3. كالىپۇك ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ. 4. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ى" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)</p>

读音与书写规则

1. 元音 [e] 在词首时应写作 "ا" 发 [e] 音，例如 [esteka:n] ئىستىكان；

在词中时无字母表示，为了读音方便，可以在与其拼读的辅音字母下面用 ˘ 符号标出，例如 پىدر [pedar] 父亲，ئىستىكان [esteka:n] 杯子。

在词尾时，以字母 "ە" 表示，例如 خانە [kha:ne]。

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. سوزۇق تاۋۇش [e] سۆز بېشىدا "ا" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن: ئىستىكان [estekan].
سۆز ئوتتۇرىسىدا ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، زۆرۈر بولغاندا ئۇ قوشۇلىدىغان ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىنىڭ ئاستىغا زىر (˘) بەلگىسى قويۇلىدۇ. مەسىلەن: پىدر [pedar] (ئاتا)، ئىستىكان [esteka:n] (ئىستىكان).

سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە "ە" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن: خانە [kha:ne].

2. 字母 ك 和 گ 在与短元音 [a] 拼读时，应软化为 [ky] 和 [gy]，例如 كىم 的音标是 [kam]，而实际读音应在 [k] 后面加 [y]，软化为 [kyam]。كارگر [ka:rgar] 实际读音应软化为 [ka:rgyar]。

ك 和 گ 在手写体中，与后面的字母 آ 和 ل 连写时，写成园圈形。例如: كامىل [ka:mel] 完全的، گل [gel] 泥土。

2. [k]، [g] تاۋۇشلىرىغا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] قوشۇلۇپ كەلگەندە، بۇ ئۇزۇك تاۋۇشلار يۇمشاقلىشىپ [ky]، [gy] غا ئايلىنىدۇ، مەسىلەن: "كىم" [kam] نىڭ ئەسلى تەلەپپۇزى [kyam] بولىدۇ؛ "كارگر" [ka:rgar] نىڭ ئەسلى تەلەپپۇزى [ka:rgyar] بولىدۇ.
"ك"، "گ" ھەرپلىرى يېزىقتا "آ"، "ل" ھەرپلىرىنىڭ ئالدىغا كېلىپ قالسا، يۇمشاق

شەكىلدە يېزىلىدۇ. مەسلەن: كامىل [ka:mel] (تولۇق)، گل [gel] (لاي).

3. 字母“ه”在词尾时，有时是元音字母，有时是辅音字母。当“ه”作为元音字母时发 [e]，可与辅音拼读，构成音节；当“ه”作为辅音字母时发 [h]。例如 راه [ra:h]。

3. “ه” ھەرپى سۆز ئاخىرىدا كەلسە، بەزىدە سوزۇق تاۋۇشنى ئىپادىلەپ، [e] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسلەن: “خانه” [kha:ne].

بەزىدە ئۇزۇك تاۋۇشنى ئىپادىلەپ [h] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسلەن: راه [ra:h].

4. 字母 ي 既是元音字母，发 [ee]，又是辅音字母，发 [y]。

4. “ي” ھەرپى بەزىدە سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ [ee] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ؛ بەزىدە ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ [y] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

5. 句子的升调和降调

除特殊情况外，陈述句读降调，一般疑问句读升调。降调用符号↘表示，升调用符号↗表示。

例如：

5. جۈملىدىكى ئۆرلىمە تون ۋە پەسەيمە تون
ئالاھىدە ئەھۋالنى ھېسابقا ئالمىغاندا، بايان جۈملە پەسەيمە تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ (بىز
بۇنى↘ بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز)؛ ئادەتتىكى سوئال جۈملە ئۆرلىمە تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ
(بىز بۇنى↗ بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز). مەسلەن:
اين پىراھن است.
آن كارگر نيست، پرستار است.
اين هم خانه است.

选择疑问句的第一部分读升调，第二部分读降调。

تاللىما سوئال جۈملىنىڭ بىرىنچى قىسمى ئۆرلىمە تون بىلەن، ئىككىنچى قىسمى پەسەيمە تون بىلەن ئېيتىلىدۇ. مەسلەن:

اين پىراھن آبی است یا سفید؟

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى ۋە سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母	سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا
ه	ه	ه	ه
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
ك	ك	ك	ك
ى	ى	ى	ى

元音字母 [e] 书写形式
سوزۇق تاۋۇش [e] نىڭ يېزىقتا ئىپادىلىنىشى

词尾	سۆز ئاخىرىدا	词中	سۆز ئوتتۇرىسىدا	词首	سۆز بېشىدا
[tane]	تە	[ket]	كت	[et]	ات
[mar-te-be]	مەرتەبە	[teb]	تەب	[eb]	ئەب
[fereshte]	فرشتە	[ser]	سە	[es]	ئەس
[maze]	مەزە	[tez]	تەز	[ez]	ئەز
[serke]	سەركە	[chek]	چەك	[ek]	ئەك
[kha:le]	خالە	[mel]	مەل	[el]	ئەل

元音字母 • 和辅音字母 • 的对比表

سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "ە" بىلەن ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپى "ه" نىڭ سېلىشتۇرۇلمىسى

元音	سوزۇق تاۋۇش	辅音	ئۇزۇك تاۋۇش
[ra:hebe]	راھبە	[ra:h]	راھ
[sheeshe]	شېشە	[sha:h]	شاھ
[ke]	كە	[ka:h]	كاھ
[na:me]	نامە	[mah]	مەھ
[la:le]	لالە	[leh]	لەھ

مەشق ۋە تەلەپپۇز

1. 朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، "a" بىلەن "e" نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ.

[e]	[a]
[deh]	دە [dah]
[ket]	كت [kat]
[kher-s]	خەرس [khar]
[esm]	ئەسم [asr]
[rebh]	رەبھ [rabt]
[shekar]	شەكەر [shakeel]

2. 朗读下列音素，注意 ك 和 گ 的软化。
2. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، “ك” بىلەن “گ” نىڭ يۇمشاقلىشىشىغا دىققەت قىلىڭ.

[ka(kya)] [ga(gya)]		[ka] [ga]	
[kam]	كم	[ka:m]	كام
[gab]	گب	[ga:r]	گار
[kar]	كر	[ka:r]	كار
[kal]	كل	[ka:l]	كال
[gat]	گت	[ga:t]	گات

3. 抄写本课字母的词首、词中、词尾的各书写形式。

3. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىل-لىرىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

4. 抄写本课生字。 4. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

5. 翻译下列句子。 5. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 这个面包甜吗？ (1) بۇ نان تاتلىقمۇ؟

— 不，这个面包不甜。 — ياق، بۇ نان تاتلىق ئەمەس.

(2) 这件衬衫是蓝色的。 (2) بۇ كۆڭلەك كۆك.

(3) 这是工人还是护士？ (3) بۇ ئىشچىمۇ، ھەمىشرىمۇ؟

— 这是护士 — بۇ ھەمىشرە

(4) 这是邮票，那是练习本。 (4) بۇ ماركا، ئۇ دەپتەر.

(5) 这个浴盆是白色的。 (5) بۇ ۋاننا ئاق.

(6) 这双鞋很舒服。 (6) بۇ ئاياغ راھەت.

课文 译文

这是工人。这是护士。

这是父亲。这是母亲。

这是道路吗？是的，这是道路。

这是房子吗？不，这不是房子，这是墙。

这是水杯。这是衬衫。

这水杯是蓝色的。这衬衫是白色的。

这牛奶是热的，还是凉的？这牛奶是热的。

那水是热的吗？不，那水不是热的，是凉的。

这鞋（穿着）舒服吗？是的，舒服。

那椅子（坐着）舒服吗？是的，那椅子也舒服。

تېكىست تەرجىمىسى

بۇ ئىشچى.	بۇ ھەمشىرە.
بۇ ئانا.	بۇ ئانا.
بۇ يولمۇ؟	ھەئە، بۇ يول.
بۇ ئۆيىمۇ؟	ياق، ئۇ ئۆي ئەمەس، تام.
بۇ ئىستانكان.	ئۇ كۆڭلەك.
بۇ ئىستانكان كۆك.	ئۇ كۆڭلەك ئاق.
بۇ سۈت ئىسسىقمۇ، سوغۇق؟	بۇ سۈت ئىسسىق.
ئاۋۇ سۈمۈ ئىسسىقمۇ؟	ياق، ئۇ سۈت ئىسسىق ئەمەس، سوغۇق.
بۇ ئاياغ راھەتمۇ؟	ھەئە، راھەت.
ئاۋۇ ئورۇندۇقمۇ راھەتمۇ؟	ھەئە، ئۇ ئورۇندۇقمۇ راھەت.

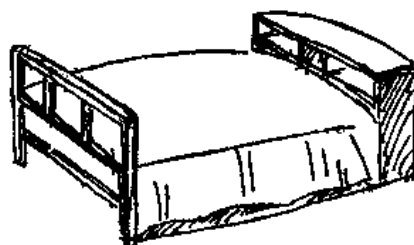
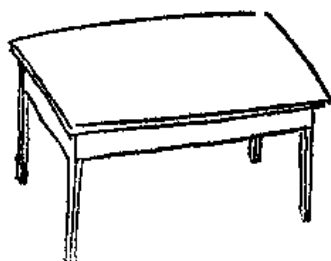
درس پنجم 第五课 به‌شینیچی دەرس

语音	元音 [oo]		
	辅音	[z]	[ch] [j]
字母	ظ ض ذ ز و	چ	ج
读音规则	-خو 的读法		
	叠音 ۛ		
语法	耶扎菲的语法作用		

	فونېتىكا	سوزۇق تاۋۇش [oo]		
		ئۈزۈك تاۋۇش	[z]	[ch] [j]
ھەرپ	و	ز ذ ض ظ	چ	ج
تەلەپپۇز قائىدىسى: "خو" نىڭ تەلەپپۇزى				
تەشدىت بەلگىسى ۛ				
گرامماتىكا	گرامماتىكىلىق رولى	ئىزاڧەتنىڭ		

مىز (meez)
جوزا 桌子

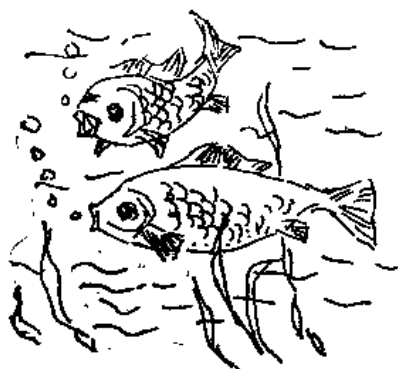
تاختخواب (takhtekha:b) 床 كارىۋات

پنجره (panjere)
窗子
پەنجىرە، دېرىزە

چشم (cheshm)
كۆز 眼睛

ماهى (ma:hee)

بېلىق 鱼

روزنامه (roozna:me)

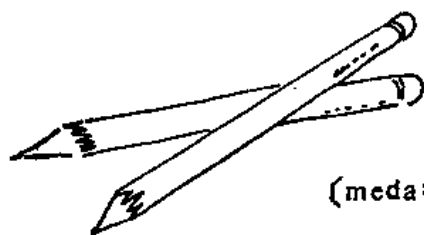
كېزىت 报纸

گوشت (goosht)

肉

گوشت

مداد (meda:d)

铅笔

قېرىنداش، قاراقەلەم

小溪 (ئى) ئېرىق
黄色的 (س) سېرىق
绿色的 (س) يېشىل
好的 (س) ياخشى
坏的 (س) ناچار
短的 (س) قىسقا
长的 (س) ئۇزۇن
美味的 (س) مەزەزلىك
咸的 (س) تۈزلۈك
什么 (ئا) نېمە
但是 (ب) ئەمما، بىراق
他 (ئا) ئۇ
是什么 (ئا) نېمە

(名) [jooy]
(形) [zard]
(形) [sabz]
(形) [khoob]
(形) [bad]
(形) [koota:h]
(形) [dera:z]
(形) [lazeez]
(形) [shoor]
(代) [che]
(连) [amma:]
(代) [oo]
[cheest]

جوى
زرد
سېز
خوب
بد
كوتاه
دراز
لذیذ
شور
چە
اما
او
چيست

تېكىست 课文

اين چشم است.
آن تختخواب است.
اين پنجره است.

اين چيست؟
آن چيست؟
اين چيست؟

آن هم پنجره است؟	نه، آن پنجره نیست، در است.
این چیست؟	این روزنامه است.
آن هم روزنامه است؟	نه، آن روزنامه نیست، دفتر است.
این چیست؟	این جوی است.
آن هم جوی است؟	نه، آن جوی نیست، راه است.
این مداد دراز است؟	آن مداد دراز نیست، کوتاه است.
این پیراهن زرد خوب است؟	نه، آن پیراهن زرد خوب نیست،
این ماهی شیرین است یا شور؟	این ماهی شیرین است.
آن گوشت هم شیرین است؟	آن گوشت شیرین نیست، اما لذیذ است.
پدر او کارگر است؟	بله، پدر او کارگر است.
مادر او هم کارگر است؟	نه، مادر او کارگر نیست، پرستار است.

گرامراتیکا 语法

1. 耶扎菲(اضافه [eza:fe]) 的语法作用

1- ئىزاڤە(اضافه [eza:fe]) نىڭ گرامماتىكىلىق رولى

(1) 耶扎菲是连接修饰语和被修饰语的音素，用以表明它们之间的修饰关系，这个音素就叫做耶扎菲。

耶扎菲发短元音 [e]，为了读音方便可以用符号=来表示。

波斯语中一般修饰语在被修饰语之后，耶扎菲加在被修饰语结尾，与被修饰语结尾的字母拼读。例如：

(1) ئىزاڤەت دېگەن ئېنىقلىغۇچى بىلەن ئېنىقلانغۇچىنى باغلاپ، ئوتتۇرىسىدىكى ئېنىقلاش-ئېنىقلىنىش مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان تىل تاۋۇشى.

ئىزاڤەت قىسقا سوزۇق [e] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ، يېزىقتا زۆرۈر بولغاندا زىر (ـ) بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ.

پارس تىلىدا ئومۇمەن ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىدىن كېيىن كېلىدۇ، ئېنىقلانغۇچىنىڭ ئاخىرىغا ئىزاڤەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

پىراھن آبی [peera:han-e-a:bee] 蓝色的衬衫 (كۆك كۆڭلەك)

دەرىزە کوتاه [da:man-e-koota:h] 短裙 (قىسقا يوپىكا)

(2) 波斯语中，修饰语除形容词外，也可能是名词、代词。这时，修饰语仍出现在被修饰语之后，中间用耶扎菲连接。例如：

(2) پارس تىلىدا سۈپەتتىن باشقا، ئىسىم، ئالماشلارمۇ ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ، بۇنداق ئەھۋالدىمۇ ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىدىن كېيىن كېلىدۇ، ئېنىقلانغۇچىغا ئىزاڤەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

① 修饰语是名词

① ئىسىم ئېنىقلىغۇچى بولغىنى

دانشگاه پکن [da:neshga:h-e-pekan] 北京大学 (بېيجىڭ داشۆسى)

② ئالماش ئېنىقلىغۇچى بولغىنى 修饰语是代词

دامن من [da:man-e-man] 我的裙子 (مېنىڭ يوپكام)

③ سان ئېنىقلىغۇچى بولغىنى 修饰语是数词

روز ششم [rooz-e-sheshom] 第六天 (تالتىنچى كۈنى)

(8) 当修饰语出现在被修饰语之前时，不用耶扎菲。主要有下列两种情况：

(3) ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىنىڭ ئالدىدا كېلىشمۇ مۇمكىن، بۇ چاغدا ئىزاڧەت قوللىنىلمايدۇ.
بۇ ئاساسەن مۇنداق ئىككى خىل ئەھۋالدا كۆرۈلىدۇ:

① 修饰语是指示代词 (指示代词单独作 修饰语时，总是在被修饰语前面) بولغاندا.

مەسلەن:

این طناب [een tana:b] 这条绳子 (بۇ ئاغامچا)
آن دستمال [a:n dastma:l] 那块手帕 (ئۇ قول ياغلىقى)

② 修饰语是数量词 (包括基数词和一些不定量词)

② ساناق سانلار ۋە بەزى مۆلچەر سانلار ئېنىقلىغۇچى بولغاندا. مەسلەن:

شش صندلی [shesh sandalee] 六把椅子 (ئالتە ئورۇندۇق)
چند تختخواب [chand tahte kha:b] 几张床 (بىرقانچە كارىۋات)
چهار سیب [chaha:r seeb] 四只苹果 (تۆت دانە ئالما)

2. 特殊疑问句

2. ئالاھىدە سوئال جۈملە

用特殊疑问词提问的句子叫做特殊疑问句。特殊疑问词有:

ئالاھىدە سوئال سۆزلىرى قوللىنىلغان جۈملىلەر ئالاھىدە سوئال جۈملە دېيىلىدۇ. ئالاھىدە سوئال سۆزلىرى مۇنۇلار:

چه [che] 什么 (نېمە) كدام [koda:m] 哪一个 (قايسى)
ке [ke] 谁 (كىم) كجا [koja:] 哪里 (نەدە)
چطور [chetowr] 怎样 (قانداق)

特殊疑问句的语序与陈述句相同，句尾有问号，语调用降调。

ئالاھىدە سوئال جۈملىدىكى سۆز تەرتىپى بايان جۈملىنىڭكى بىلەن ئوخشايدۇ، پەسەيمە تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ، ئاخىرىغا سوئال بەلگىسى قويۇلىدۇ.

特殊疑问词的位置没有特殊的变化，一般都在它所替代的词的位置上。

ئالاھىدە سوئال سۆزنىڭ ئورنى ئاساسەن ئۆزى ئالماشتان سۆزنىڭ ئورنىدا بولىدۇ.

این مداد است. (بۇ قېرىنداش) 这是铅笔。

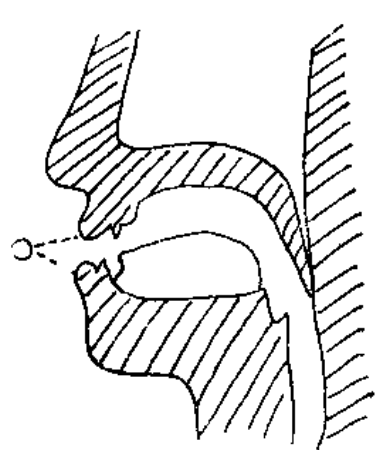
این چه است؟ (بۇ نېمە؟) 这是什么？

特殊疑问词 چه 和系动词在一起连用时，习惯上不说: [cheest] چيست 而说 چه است

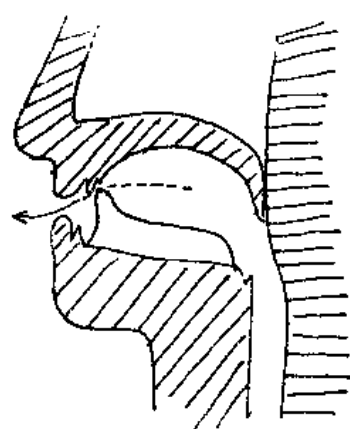
ئالاھىدە سوئال سۆزى “چە” باغلامچى پېئىل بىلەن بىلىلە كەلگەندە، ئادەتتە “چە است” دېمەستىن، “چىست” دېيىلىدۇ:

فونېتىكا 语音

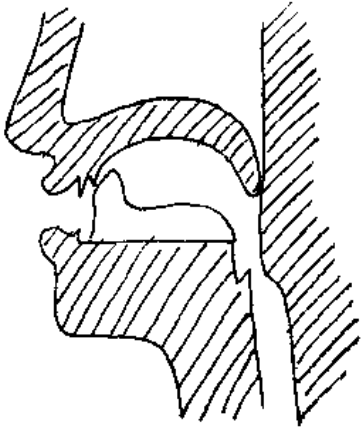
1. 长元音 [oo] ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش 长元音

تەلەپپۇز شەرتلىرى	发 音 要 领	ئېغىز شەكلى	口 形
<p>1. كالبۇك سەل ئالدىغا چىقىپ، ئېغىز تۈۋرۈك ھالەتكە كېلىدۇ.</p> <p>2. تىل ئۇچى تۆۋەنكى چىشىدىن ئاجراپ، تىلنىڭ كەينى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ.</p> <p>3. كالبۇك سەل ئالدىغا چىقىدۇ.</p> <p>4. تاۋۇش سوزۇلىدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئۇ"دىن ئۇزۇنراق.)</p>	<p>1. 口收圆。</p> <p>2. 舌尖离开下齿，舌后部抬高。</p> <p>3. 唇稍向前突出。</p> <p>4. 发长音。</p>		

2. 辅音 [z] ئۇزۇك تاۋۇش 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى	发 音 要 领
<p>1. 舌端靠近上齿龈，但不贴住。</p> <p>2. 气流从舌端和齿龈间泄出。</p> <p>3. 声带振动。</p> <p>1. تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋىگە يېقىنلىشىدۇ، لېكىن چاپلاشمايدۇ.</p> <p>2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ.</p> <p>3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى “ز” تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)</p>	<p>Π 形</p> <p>ئېغىز شەكلى</p>

ج چ — [j] [ch] ئۈزۈك تاۋۇش 3. 辅音

口形	ئېغىز شەكلى	发 音 要 领	تەلەپپۇز شەرتلىرى
		1. 舌端抵住上齿龈后部，形成阻碍。 2. 气流从硬腭、齿龈和舌端的狭缝间泄出。 3. 双唇向前突出。	1. 舌端抵住上齿龈后部，形成阻碍。 2. 气流从硬腭、齿龈和舌端的狭缝间泄出。 3. 双唇向前突出。
		1. 声带发 [ch] 时不振动，发 [j] 时振动。	1. 声带发 [ch] 时不振动，发 [j] 时振动。

读音与书写规则

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. — خو 的读法

1. “خو” نىڭ تەلەپپۇزى

在一般情况下，字母 خ 后面跟上两个元音字母 و 和 ا 时，و 就不发音，因此 خوا 读成 [kha:]。例如：

ئادەتتە، “خ” ھەرپىنىڭ كەينىگە “و” بىلەن “ا” قوشۇلۇپ كەلگەندە “و” تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ. شۇڭا، “خوا” يېزىلىشىمۇ، [kha] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

خواه [kha:h]   خواب [kha:b]   خواهر [kha:har]
خواست [kha:st]   خواستار [kha:sta:r]

在一般情况下，字母 خ 后面跟上元音字母 و 和 ى 时，و 就不发音，因此 خويش 读成 [kheesh]، خويشتن 读成 [kheeshtan]。

ئادەتتە، “خ” ھەرپىنىڭ كەينىگە “و” بىلەن “ى” قوشۇلۇپ كەلگەندە “و” ھەرپى تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ. شۇڭا، “خويش” يېزىلىشىمۇ [kheesh] ئوقۇلىدۇ؛ “خويشتن” يېزىلىشىمۇ [kheeshtan] ئوقۇلىدۇ.

2. 元音字母 و 在词首书写时应加上字母 “ا”，写成 او。例如：

اوستاد [oosta:d]

元音字母 و 在词中和词尾书写形式不变。

元音字母 و 只同前面的字母连写，不与后面的字母连写。例如：

مو [moo] (头发) ، شور [shoor] ، گوشت [goosht]
 2. سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "و" سۆز بېشىدا كەلگەندە "او" شەكلىدە يېزىلىدۇ؛ ئۇنىڭ سۆز ئوتتۇرىسى ۋە سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى ئۆزگەرمەيدۇ، ئۇ پەقەت ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا قوشۇلۇپ يېزىلىدۇ، ئۇنىڭ كەينىگە ھەرپ ئۇلانمايدۇ، مەسىلەن:
 اوستاد [oosta:d] ، مو [moo] (چاچ) ، شور [shoor] ، گوشت [goosht] .

3. 辅音字母 ذ 和 ز 只与前面的字母相连写，不可与后面的字母连写。例如：

3. "ذ"، "ز" ھەرپلىرىمۇ پەقەت ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا قوشۇلۇپ يېزىلىدۇ، ئۇلارنىڭ كەينىگە ھەرپ ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن:
 لذيز ميز روزنامە زرد

4. 表示辅音音素 [z] 的字母有四个: ظ ض ذ ز

4. "ز، ذ، ض، ظ" ھەرپلىرىنىڭ ھەر بىرى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلىشىمۇ، لېكىن ھەممىسىلا [z] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

5. 表示两个辅音字母重叠在一起的符号 "w" 叫叠音符号，在读音时应适当延长重叠的辅音。例如：

5. ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپىنىڭ تەكرار ئوقۇلۇشىنى بىلدۈرىدىغان بەلگە w "تەشەتت" دېيىلىدۇ، تەلەپپۇزدا تەكرارلانغان ئۈزۈك تاۋۇش مۇۋاپىق ئۇزارتىلىدۇ. مەسىلەن:

اول [avval] 第一 (بىرىنچى)
 ملت [mellat] 民族 (مىللەت)

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرىجىدىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ 字母	سۆز بېشى 词首	سۆز ئوتتۇرىسى 词中	سۆز ئاخىرى 词尾
و	او	و	و
ذ	ذ	ذ	ذ
ز	ز	ز	ز
ض	ض	ض	ض
ظ	ظ	ظ	ظ
ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ

元音字母 o 书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "و" نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى

سۆز بېشى	سۆز ئوتتۇرىسى	سۆز ئاخىرى	词首	词中	词尾
او	خوب	خو	[oo]	[khoob]	[khoo]
اوت	توت	تو	[oot]	[toot]	[too]
اور	بود	بو	[oor]	[bood]	[boo]
اوستاد	سوب	سو	[oosta:d]	[soop]	[soo]
اولاس	بول	يو	[oola:s]	[bool]	[poo]

مەشق 练习

1. 朗读下列音素，注意音素对比。

تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[ch-]	[j-]	[-ch]	[-j]
[cha:] چا	[ja:] جا	[heeç] ھىچ	[ha:z] حا
[chee] چى	[jee] جى	[pooch] پوچ	[ta:z] تاج
[choob] چوب	[joob] جوب	[ma:ch] ماچ	[ma:j] ماج
[cheen] چىن	[joen] جىن	[za:ch] زاچ	[za:j] زاج
[cheez] چىز	[jeez] جىز	[peeç] پىچ	[da:z] داچ
[choon] چون	[joon] جون	[ga:ch] گاچ	[ka:j] كاج

[s-]	[z-]	[-s]	[-z]
[seem] سىم	[zeem] زىم	[mees] مېس	[meez] مېز
[seen] سىن	[zeen] زىن	[tees] تېس	[teez] تېز
[seeb] سىب	[zeeb] زىب	[nees] نېس	[neez] نېز
[seed] سىد	[zeed] زىد	[bees] بېس	[beez] بېز
[seet] سىت	[zeet] زىت	[pees] پېس	[peez] پېزى

2. 抄写本课字母的词首、词中和词尾的各书写形式。

2. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

3. 抄写本课生字和课文。

3. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى ۋە تېكىستنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

4. 朗读下列音素，注意读好叠音。
4. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تەكرارلانغان تاۋۇشلارنىڭ ئوقۇلۇشىغا دىققەت قىلىڭ.

[—]	[w]
[kolye] كاليه	[kolleeye] كليه
[daboor] دبور	[dabboos] دبوس
[vaza:n] وزان	[vazza:n] وزان
[naja:h] نجاج	[najja:r] نجار
[mala:kee] ملاكى	[malla:kee] ملاكى

5. 翻译下列词组：
5. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 绿色的手帕	(2) 他的财产	(3) 白色的浴盆
(4) 长绳子	(5) 白云	(6) 白雪
(7) 甜面包	(8) 坏苹果	(9) 我们的家
(10) 蓝裤子	(11) 我的铅笔	(12) 美味的肉
(13) 黄色的杯子	(14) 他的鞋	(15) 我的母亲
- (1) يېشىل قول ياغلىق   (2) ئۇنىڭ مۈلكى   (3) ئاق ۋاننا
- (4) ئۇزۇن ئارغامچا   (5) ئاق بۇلۇت   (6) ئاق قار
- (7) تاتلىق نان   (8) ناچار ئالما   (9) مېنىڭ ئۆيۈم
- (10) كۆك شالۋۇر   (11) مېنىڭ قېرىنداش قەلىمىم   (12) مەزەزلىك گۆش
- (13) سېرىق چاشكا   (14) ئۇنىڭ شېلىتى   (15) مېنىڭ ئانام

6. 翻译下列句子:

- (1) 这张黄桌子是好的，而那张绿桌子是坏的。
- (2) 那是咸肉。
- (3) 这条裙子是短的。
- (4) 这枝蓝铅笔是长的。
- (5) 这是什么？——是条短裤。
- (6) 我的父亲是工人，他的母亲是护士。
- (7) 这是我们的家，我们的家很好，墙是白的，门是绿的，窗子是黄的。

6. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) بۇ سېرىق جۈزاساق، ئاۋۇ يېشىل جۈزا بۇزۇق.
- (2) ئۇ—تۈزلۈك كۆش.
- (3) بۇ يوپىكا قىسقا.
- (4) بۇ كۆك قېرىنداش ئۇزۇن.
- (5) بۇ نېمە؟ بۇ بىر شالۋۇر.
- (6) مېنىڭ دادام ئىشچى، ئۇنىڭ ئانىسى ھەمىشە (سېستىرا).
- (7) بۇ—بىزنىڭ ئۆي، ئۆيىمىز ياخشى، تاملىرى ئاق، ئىشىكى يېشىل، دېرىزىسى سېرىق.

课文译文

这是什么?	这是眼睛。
那是什么?	那是床。
这是什么?	这是窗户。
那也是窗户吗?	不, 那不是窗户, 是门。
这是什么?	这是报纸。
那也是报纸吗?	不, 那不是报纸, 是笔记本。
这是什么?	这是小河。
那也是小河吗?	不, 那不是小河, 是道路。
这枝铅笔长吗?	那枝铅笔不长, 很短。
这件黄衬衫好吗?	不, 那件黄衬衫不好。
这鱼是甜的, 还是咸的?	这鱼是甜的。
那肉也是甜的吗?	那肉不是甜的, 可是很好吃。
他父亲是工人吗?	是的, 他父亲是工人。
他母亲也是工人吗?	不, 他母亲不是工人, 是护士。

تېكىست تەرجىمىسى

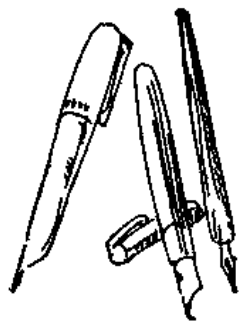
بۇ كۆز.	بۇ نېمە
ئۇ كارىۋات.	ئۇ نېمە؟
بۇ دېرىزە.	بۇ نېمە؟
ياق، ئۇ دېرىزە ئەمەس، ئىشك.	ئۇمۇ دېرىزىمۇ؟
بۇ گېزىت.	بۇ نېمە؟
ياق، ئۇ گېزىت ئەمەس، دەپتەر.	ئاۋۇمۇ گېزىتىمۇ؟
بۇ ئېرىق.	بۇ نېمە؟
ياق، ئۇ ئېرىق ئەمەس، يول.	ئاۋۇمۇ ئېرىقىمۇ؟
ئۇ قېرىنداش ئۇزۇن ئەمەس، قىسقا.	بۇ قېرىنداش ئۇزۇنمۇ؟
ياق، ئۇ سېرىق كۆڭلەك ياخشى ئەمەس.	بۇ سېرىق كۆڭلەك ياخشىمۇ؟
بۇ بېلىق تاتلىق.	بۇ بېلىق تاتلىقمۇ، تۈزلۈقمۇ؟
ئۇ گۆش تاتلىق ئەمەس، لېكىن مەززىلىك.	ئاۋۇ گۆشىمۇ تاتلىقمۇ؟
ھەئە، ئۇنىڭ ئاتىسى ئىشچى.	ئۇنىڭ ئاتىسى ئىشچىمۇ؟
ياق، ئۇنىڭ ئانىسى ئىشچى ئەمەس، ھەمىشە.	ئۇنىڭ ئانىسىمۇ ئىشچىمۇ؟

درس ششم 第六课 ئالتىنچى دەرس

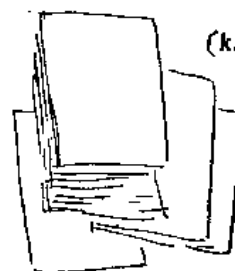
语音	元音 [o] 辅音 [gh]
字母	ق غ
读音规则	[i] 的读音规则 耶扎菲的读音规则 (一)
语法	名词复数 (一)

فونېتىكا	سوزۇق تاۋۇش [o]
ھەرپ	ئۈزۈك تاۋۇش [gh]
تەلەپپۇز قائىدىسى:	ق غ
گرامماتىكا	[i] نىڭ تەلەپپۇزى ئىزاھەتنىڭ ئوقۇلۇشى (1) ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1)

قلم (ghalam)
钢笔
قەلەم، كاغىز

كاغىز (ka:ghaz)
纸
قەغەز

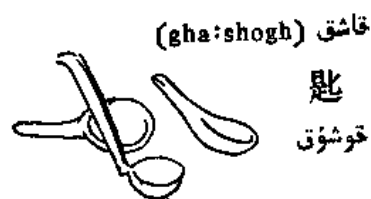
چراغ (chera:gh)
灯
چىراغ

كىتاب (keta:b)
书
كىتاب

بشقاب (boshgha:b)
تەخسە 盘子

قاشق (gha:shogh)

كۈشۈك
匙

دوچرخە (docherkhe)
ۋېلوسىپېت 自行车

تاشت (asht)

脸盆

داس

اتوموبىل (otomobeel)
ئاپتوموبىل 小汽车

كلاھ (kola:h)

帽子

باش كىيىم

چا (y) (cha:)

چاي 茶

قارا	(س)	黑色的	(形)	[siya:h]	سياه
كىچىك	(س)	小的	(形)	[koochek]	كوچك
چوڭ	(س)	大的	(形)	[bozorg]	بزرگ
قېلىن	(س)	厚的	(形)	[koloft]	كلفت
ئېپىز	(س)	薄的	(形)	[na:zok]	نازك
سىز، سىلەر	(ئا)	您，你们	(代)	[shoma:]	شما
نېمە قىلىدىغان	(ئا)	干什么的	(代)	[cheka:re]	چكارە
خەير، خۇداغا ئامانەت.	(پ)	再见	(动)	[khoda:ha:fez]	خدا حافظ
		(人名)		[parveez]	پرويز
		(人名)		[behrooz]	بهروز

تېكىست 课文

اين چراغ است.
آن بشقاب است.

اين چيست؟
آن چيست؟

این چیست؟ این قاشق است.
 آن چیست؟ آن قلم است.
 کتاب من کلفت است. کتاب شما نازک است.
 شلوار من کلفت است. دامن شما نازک است.
 این چای سبز خوب است، اما آن چای سیاه خوب نیست.
 این کلاه زرد بزرگ است، اما آن کلاه سیاه کوچک است.
 کتاب او کلفت است، اما کاغذ کتاب او نازک است.
 این دوچرخه ها آبی است. آن اتومبیل ها سیاه است.
 کاغذ این کتابها خوب است. کاغذ آن دفترها خوب نیست.
 پدر شما چکاره است؟ پدر من کارگر است.
 مادر شما هم کارگر است؟ نه، مادر من کارگر نیست، پرستار است.

سۆزلىشىش 会话

— پرويز سلام.
 — سلام بهروز.
 — خدا حافظ پرويز.
 — خدا حافظ بهروز.

گرامماتىكا 语法

名词复数 (一)

在波斯语中，可数名词都有单数和复数两种形式，可数名词又分为无生命和有生命两类，其复数形式变化规律如下：

(1) 无生命的名词通常在单数形式后面加上词尾 **ها** [ha:] 构成。可以连写，也可以不连写。例如：

ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1)

پارس تىلىدا ساناشقا بولىدىغان شەيئى ئىسىملىرىنىڭ ھەممىسى بىرلىك ۋە كۆپلۈكتىن ئىبارەت ئىككى خىل شەكىلگە ئىگە. ساناشقا بولىدىغان شەيئى ئىسىملىرى يەنە جانلىقلار ئىسمى ۋە جانسىزلار ئىسمى دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپلۈك شەكىلگە ئۆزگىرىش قائىدىسى تۆۋەندىكىچە:

(1) جانسىزلار ئىسمىنىڭ بىرلىك شەكىلگە "ها" [ha:] قوشۇمچىسى قوشۇلسا، ئۇنىڭ كۆپلۈك شەكلى ياسىلىدۇ. قوشۇمچىنى قوشۇپ يازسۇمۇ، ئايرىپ يازسۇمۇ بولىۋېرىدۇ. مەسىلەن:

کتاب — کتابها [keta:bha:]، مداد — مدادها [meda:dha:]

无生命复数名词作主语时，动词一般用单数。例如：

جانسىزلار ئىسمى ئىگە بولۇپ كەلگەندە، پېئىل ئومۇمەن بىرلىك شەكىلدە كېلىدۇ. مەسىلەن:
 این کتابها خوب است.

آن كاغذا نازك است.

(2) 有生命的名词通常在词尾 آن [a:n] 构成。一般连写。

(2) جانلىقلار ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساشتا، ئۇنىڭ بىرلىك شەكلىگە ئادەتتە “آن” [a:n] قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ. بۇ قوشۇمچە ئومۇمەن قوشۇپ يېزىلىدۇ. مەسىلەن:

دەقان 农民 (دېھقان) — دەقانان [dehga:na:n]

پىزشك 医生 (دوختۇر) — پىزشكان [pezeshka:n]

但也有一些有生命的名词的复数形式是加 ها 构成的。例如:

لېكىن بەزى جانلىقلار ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساشتا، ئۇنىڭ بىرلىك شەكلىگە “ها” قوشۇمچىسى قوشىدىغان ئەھۋال مۇ بار. مەسىلەن:

ماهى — ماهى ها [ma:heeha:]

ھىكلاس 同学 (ساۋاقداش) — ھىكلاسها [hamkela:sha:]

ھىكلاسان 或 [hamkela:sa:n]

有生命的复数名词作主语时，动词用复数。这一点将在以后的课文中说明。

جانلىقلار ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئىگە بولۇپ كەلگەندە پېئىلىنىڭ كۆپلۈك شەكلى قوللىنىلىدۇ. بۇ ھەقتە كېيىنكى دەرسلەردە توختىلىمىز.

(3) 指示代词 اين 和 آن 的复数式如下:

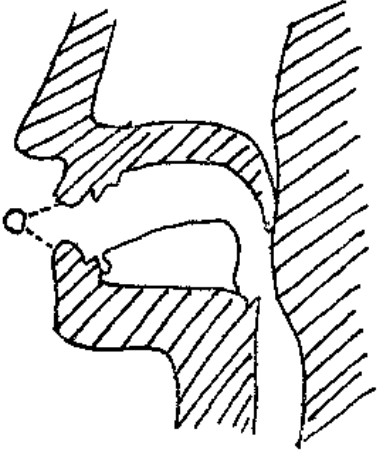
(3) كۆرسىتىش ئالماش “اين” بىلەن “آن” نىڭ كۆپلۈك شەكلى مۇنداق:

اين — اينها [eenha:] 这些 بۇلار

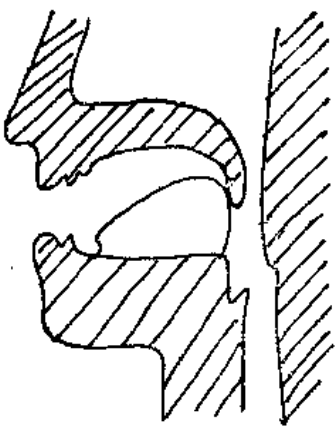
آن — آنها [a:nha:] 那些 ئۇلار، ئاۋۇلار

فونېتىكا 语音

1. 短元音 [o] قىستا سوزۇق تاۋۇش

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口收圆。</p> <p>2. 舌尖离开下齿，舌后部抬高。</p> <p>3. 唇稍向前突出。</p> <p>1. ئېغىز تۈۋرۈك ھالەتكە كېلىدۇ.</p> <p>2. تىلىنىڭ ئۈچى تۆۋەنكى جىشتىن ئاجراپ، تىلىنىڭ كەينى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ.</p> <p>3. كالپۇك سەل ئالدىغا چىقىدۇ.</p> <p>(بۇ ناۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى “ئو” تاۋۇشىنىڭ قىستا ئېيتىلىشىغا ئوخشايدۇ.)</p>

2. 辅音 [gh] — ق غ ئۇزۇك تاۋۇش 辅音

تەلەپپۇز شەرتلىرى	تەلەپپۇز شەرتلىرى
<p>1. 舌身后缩，舌后部紧抵小舌，形成阻碍，然后突然离开。</p> <p>2. 唇稍张开。</p> <p>3. 气流冲开舌后部与小舌形成的阻碍，从口腔泄出。</p> <p>4. 声带振动。</p> 	<p>1. 舌身后缩，舌后部紧抵小舌，形成阻碍，然后突然离开。</p> <p>2. 唇稍张开。</p> <p>3. 气流冲开舌后部与小舌形成的阻碍，从口腔泄出。</p> <p>4. 声带振动。</p> <p>1. تىل كەينىگە قورۇلىدۇ، تىلنىڭ كەينى قىسمى كىچىك تىلغا تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ، كېيىن توساق بىردىنلا ئېچىلىدۇ.</p> <p>2. كالىپۇك سەل ئېچىلىدۇ.</p> <p>3. ھاۋا تىل كەينى بىلەن كىچىك تىل ھاسىل قىلغان توساقنى بۆسۈپ، ئېغىز بوشلۇقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ.</p> <p>4. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.</p> <p>(بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "غ" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)</p>

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى 读音与书写规则

1. 元音 [o] 的读音与书写规则 1. سوزۇق تاۋۇش [o] نىڭ ئوقۇلۇشى ۋە يېزىلىشى

(1) 元音 [o] 在词首与短元音 [a] 和 [e] 一样，用 [hamze] 来表示，有时为发音方便，可加上符号 “ا” 例如：

(1) سوزۇق تاۋۇش [o] سۆز بېشىدا كەلگەندە، خۇددى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] ۋە [e] گە ئوخشاشلا “ا” بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، زۆرۈر تېپىلسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە پەش بەلگىسى قويۇپ “ا” شەكلىدە يېزىش مۇمكىن. مەسىلەن:

افتاد	[ofta:d]	落下	(چۈشمەك)
استاد	[osta:d]	教授	(پروفېسسور)
اميد	[omeed]	希望	(ئۈمىد)
اتو	[otoo]	熨斗	(دەزمال)

(2) 元音 [o] 在词中有时用字母 و 来表示，有时无字母表示，可用符号，标在同它拼读的辅音上面。

(2) سوزۇق تاۋۇش [o] سۆز ئوتتۇرىسىدا بەزەن “و” ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، بەزەن ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، زۆرۈر بولسا، ئۇ قوشۇلىدىغان ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى

ئۈستىگە پەش قويۇش مۇمكىن. مەسىلەن:
— “و” ھەرىپى بىلەن ئىپادىلەنگىنى:

—— 用字母 و 表示:

(ئۆزىنىڭ)	自己的	[khod]	خود
(خۇشال)	愉快的	[khosh]	خوش
(ئات ئېغىلى)	马厩	[a:khor]	آخور
(ئاپتوماتىك)	自动的	[otoma:teek]	اتوماتيك

—— 无字母表示:

—— ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنگىنى:

(تەخسە)	盘子	[boshgha:b]	بشقاب
(ئاپتوموبىل)	小汽车	[otomobeel]	اتومبيل
(قىلىن)	厚的	[koloft]	كلفت
(چوڭ)	大的	[bozorg]	بزرگ

(3) 元音 [o] 在词尾用字母 و 来表示。例如:

(3) سوزۇق تاۋۇش [o] سۆز ئاخىرىدا “و” ھەرىپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

(ئىككى)	二	[do]	دو
(سەن)	你	[to]	تو
(پىئانىنو)	钢琴	[piya:no]	پيانو
(مېترو)	地下铁道	[metro]	مترو

2. 音素 [i] 的语音作用

2. [i] تاۋۇشىنىڭ فونېتىكىلىق رولى

音素 [i] 是元音 [ee] 的短音。由于元音 [ee] 在发长音困难的情况下，改发短音，即发 [ee] 的短促音，这个短促音用音标 [i] 来表示。

在多数情况下长元音 [ee] 在一个单词内同长元音 [a:] 或音同短元音 [a]、[e] 连续时，长元音 [ee] 发短促音 [i]，同时加上辅音 [y] 与后面的元音 [a] 或 [e] 拼读。

[i] تاۋۇشى سوزۇق تاۋۇش [ee] نىڭ قىسقا تۈرى ھېسابلىنىدۇ. سوزۇق تاۋۇش [ee] نى ئۇزۇن تەلەپپۇز قىلىش قىيىن بولغان ئەھۋالدا، ئۇنىڭ مۇشۇ قىسقا تۈرى قوللىنىلىدۇ. ئومۇمەن، ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىر سۆزنىڭ ئىچىدە ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:] ياكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e] لار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە، ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] نىڭ قىسقا تۈرى بولغان مۇشۇ [i] قوللىنىلىدۇ ھەم كەينىدىكى سوزۇق تاۋۇش [a] ياكى [e] نىڭ ئالدىغا ئۇزۇك تاۋۇش [y] قوشۇپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

长元音 [ee] 与 [a:] [a] [e] 拼读时变化公式如下:

长元音 [ee] 变为 [i] + [y]。例如:

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] نىڭ [a:]، [a]، [e] لار بىلەن قوشۇلغاندىكى ئۆزگىرىش فورمۇلىسى بۇنداق:

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] ئۆزگىرىدۇ [y] + [i] غا. مەسلەن:			
ميان	[miya:n]	在中间	(ئوتتۇرىسىدا)
سياه	[siya:h]	黑色的	(قارا)
جدىت	[jeddiyat]	认真	(ئەستايىدىللىق)
ثانيه	[sa:niye]	秒	(سېكۇنت)
مليت	[melliyat]	民族	(مىللەت)
تكىيە	[tekiye]	依靠	(يۆلەك)

3. 辅音 [gh] 是一音多形的音素，字母 غ ق 都发 [gh]。

3. “ق” ھەرىپى بىلەن “غ” ھەرىپىنىڭ ھەرىپى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلسىمۇ، لېكىن بىردەكلا [gh] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

4. ئىزاڧەتنى ئوقۇش قائىدىسى (1) 4. 耶扎非的读音规则 (一)

(1) 被修饰语以辅音结尾时一般发短元音 [e]。例如:

(1) ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشا، ئومۇمەن [e] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

لباس آبی	[leba:s-e-a:bee]	蓝色的衣服	(كۆك كىيىم)
مىز من	[meez-e-man]	我的桌子	(مېنىڭ جوزام)

(2) 被修饰语以元音结尾时有列几种读音和书写规则:

(2) ئېنىقلانغۇچى سوزۇق تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشا، تۆۋەندىكىچە ئوقۇلىدۇ ۋە يېزىلىدۇ:

① 被修饰语以长元音 [a:] 结尾时要加字母 ي، 读成 [ye]。例如:

① ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:] بىلەن ئاخىرلاشا، بىر “ي” ھەرىپى قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

چاي سېز	[cha:ye-sabz]	绿茶	(كۆك چاي)
ھواي خوب	[hava:ye-khoob]	好天气	(ياخشى ھاۋا)

② 被修饰语以长元音 [ee] 结尾时不加任何字母，但要读作 [ye]。例如:

② ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىلەن ئاخىرلاشا، ھېچقانداق ھەرپ قوشۇلمايدۇ، لېكىن [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

بىنى او	[beeneeye-oo]	他的鼻子	(ئۇنىڭ بۇرنى)
ماهى لىذ	[ma:heeye-lazeez]	美味的鱼	(مەرزىلىك بېلىق)

③ 被修饰语以长元音 [oo] 结尾时要加字母 ي، 读成 [ye]。例如:

③ ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo] بىلەن ئاخىرلاشا، بىر “ي” ھەرىپى قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

جوى كوچك [jooye-koochek] 小溪 (كچىك ئېرىق)
موى او [mooye-oo] 他的头发 (ئۇنىڭ چېچى)

④ 被修饰语以短元音“e”[e] 结尾时，加符号“’”，读作 [ye]。例如：

④ ئېنىقلانغۇچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش “e” [e] بىلەن ئاخىرلاشسا، “’” بەلگىسى قويۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

پىنجىرە” آبى [panjere-ye-a:bee] 蓝色的窗子 (كۆك دېرىزە)
روزنامە” امروز [roozna:me-ye-emrooz] 今天的报纸 (بۈگۈنكى گېزىت)

但被修饰语以辅音“e” 结尾时，不加任何字母，只发 [e]。例如：

لېكىن، ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇك تاۋۇش “e” بىلەن ئاخىرلاشسا، ھېچقانداق ھەرپ قوشۇلماستىن، [e] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

راہ دراز [ra:h-e-dera:z] 漫长的路 (ئۇزۇن يول)

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ ھەرىپ	سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا
ق	ا	و	و
غ	ق	ة	ق
	غ	خ	خ غ

元音字母 [o] 书写形式

سوزۇق تاۋۇش [o] نىڭ يېزىقتىكى شەكلى

سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا	词尾
اتو [otoo]	ترب [torob]	تو [to]	
اردو [ordoo]	خوردن [khordan]	رادىو [ra:dio]	
اشتىر [oshtor]	شتىر [shotor]	پىيانو [piya:no]	
افر [ofr]	فروش [foroosh]	فوتو [foto]	
امر [omr]	مروز [moroor]	مترو [metro]	
اپرا [opera:]	پىرپىر [porpar]	پىترو [petro]	

مەشق 练习

1. 朗读下列音素，注意元音 [oo] 和 [o] 的区别。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [oo] بىلەن [o] نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ.

[o]	[oo]
[to] تو	[toor] تور
[gol] گل	[gool] گول
[pol] پل	[pool] پول
[mord] مرد	[moord] مورد
[jorb] جرب	[joora:b] جوراب
[koja:] كجا	[kooj] كوج

2. 朗读下列音素，发好 [gh] 音。

2. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ.

[gh-]	[gh-]
[gha:l] قال	[gha:l] غال
[ghalb] قلب	[gham] غم
[gharb] قرب	[gharb] غرب
[ghareeb] قريپ	[ghareeb] غريب
[gha:lb] قالب	[gha:leb] غالب
[ghava:re] قوارە	[ghoore] غورە
[ghovve] قوہ	[ghonche] غنچە

[gh]	[gh]
[ota:gh] اطاق	[jeegh] جيغ
[oja:gh] اجاق	[teegh] تيغ
[batla:gh] باتلاق	[ba:gh] باغ
[rafeegh] رفيق	[reegh] ريغ
[hoghoogh] حقوق	[zeegh] زيغ
[fargh] فرق	[magh] مغ
[khalgh] خلق	[fargh] فرغ

8. 朗读下列音素，对比 [i] 和 [ee] 音素。

3. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [i] بىلەن [ee] نى سېلىشتۇرۇڭ.

[i]		[ee]	
[ziya:d]	زياد	[zeeba:]	زيبا
[piya:z]	پياز	[peesh]	پيش
[siya:h]	سياه	[seer]	سير
[shiya:r]	شيار	[sheeb]	شيب
[niya:z]	نياز	[neez]	نيز

4. 抄写本课字母词首、词中和词尾各书写形式。

4. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللەرنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

5. 抄写本课单词。

5. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

6. 写出下列名词的复数形式。

6. تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى يېزىڭ.

كاغذ چىرا پىنجىرە ماھى پرستار راھ صىندىلى

7. 翻译下列词组：

(1) 桌子的腿	(2) 我的牙齿	(3) 我们的手	(4) 大鼻子
(5) 报纸的纸张	(6) 您的名字	(7) 我的母亲	(8) 我们的路
(9) 汽车的门窗	(10) 他的床	(11) 黑色的自行车	(12) 红茶

7. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) جۈزىنىڭ پۇتى	(2) مېنىڭ چىشىم	(3) بىزنىڭ قوللىرىمىز
(4) چوڭ بۇرۇن	(5) گېزىتنىڭ قەغىزى	(6) سىزنىڭ ئىسمىڭىز
(7) مېنىڭ ئانىم	(8) بىزنىڭ يوللىرىمىز	(9) ئاپتوموبىلنىڭ دېرىزىسى
(10) ئۇنىڭ كارىۋىتى	(11) قارا ۋېلىسپېت	(12) پەمىلچاي

8. 翻译下列句子：

- (1) 那是盘子还是匙？——那是匙。
- (2) 这条鱼好吃吗？——不，这条鱼很咸，不好吃。
- (3) 这是扇大窗子，不是门。
- (4) 这顶蓝帽子很小。
- (5) 这本书很好，但是纸张不好。
- (6) 这是您的杯子，那是您的脸盆。
- (7) 您的母亲是干什么的？——她是工人。

8. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئۇ تەخسىمۇ، قوشۇقمۇ؟ — ئۇ قوشۇق.
- (2) بۇ بېلىق مەزىلىكمۇ؟ — بۇ بېلىق بەك تۈزلۈك ئىكەن، مەزىلىك ئەمەس.

- (3) بۇ ئىشىك ئەمەس، چوڭ دېرىزە.
 (4) بۇ كۆك شەپكە بەك كىچىك ئىكەن.
 (5) بۇ كىتاب ياخشى، بىراق، قەغەزى ياخشى ئەمەس.
 (6) بۇ سىزنىڭ چاشكىڭىز، ئۇ سىزنىڭ دېسىڭىز.
 (7) ئانىڭىز نېمە ئىش قىلىدۇ؟ — ئۇ ئىشچى.

课 文 译 文

这是什么？ 这是灯。
 那是什么？ 那是盘子。
 这是什么？ 这是勺子。
 那是什么？ 那是钢笔。
 我的书厚，你的书薄。
 我的裤子厚，你的裙子薄。
 这种绿茶好，但是那种红茶不好。
 这顶黄帽子大，可是那顶黑帽子小。
 他的书厚，可是他的书的纸薄。
 这些自行车是兰色的，那些汽车是黑色的。
 这些书的纸好，那些练习本的纸不好。
 你父亲是做什么的？我父亲是工人。
 你母亲也是工人吗？不，我母亲不是工人，是护士。
 —帕尔维兹，你好！
 —你好，贝赫鲁兹！
 —再见，帕尔维兹！
 —再见，贝赫鲁兹。

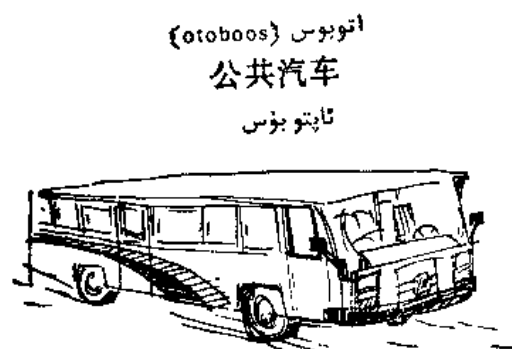
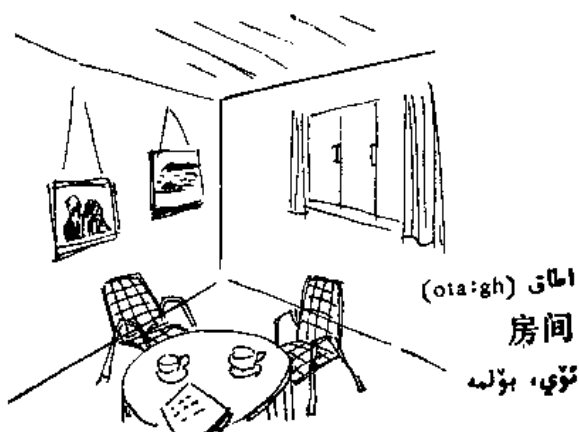
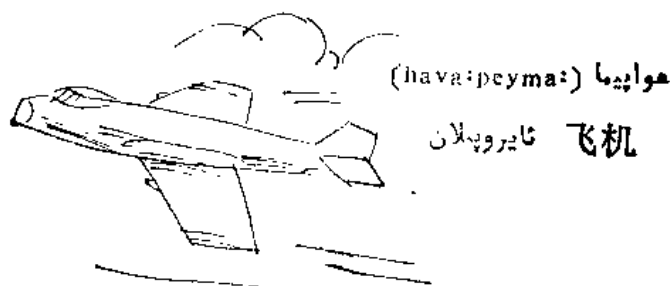
تېكىست تەرجىمىسى

بۇ نېمە؟ بۇ چېراغ.
 ئۇ نېمە؟ ئۇ سېۋەت.
 بۇ نېمە؟ بۇ قوشۇق.
 ئاۋۇ نېمە؟ ئۇ قەلەم.
 مېنىڭ كىتابىم قېلىن، سىزنىڭ كىتابىڭىز نېپىز.
 مېنىڭ شالۋۇرۇم قېلىن، سىزنىڭ يوپىكىڭىز نېپىز.
 بۇ كۆك چاي ياخشى ئىكەن، بىراق ئاۋۇ پەمىلچاي ياخشى ئەمەس ئىكەن.
 بۇ سېرىق شەپكە چوڭ ئىكەن، ئەمما ئاۋۇ قارا شەپكە كىچىك ئىكەن.
 ئۇنىڭ كىتابى قېلىن، ئەمما ئۇنىڭ كىتابىنىڭ قەغەزى نېپىز.
 بۇ ۋېلىسپىتلەر كۆك، ئاۋۇ ماشىنىلار قارا.
 بۇ كىتابلارنىڭ قەغەزى ياخشى، ئاۋۇ دەپتەرلەرنىڭ قەغەزى ياخشى ئەمەس.

ئاتىڭىز نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ئاناڭ ئىشچى.
ئاتىڭىزمۇ ئىشچىمۇ؟ ياق، ئاناڭ ئىشچى ئەمەس، ھەمىشە.
— پەرۋىز، ياخشىمۇسىز.
— ياخشىمۇسىز، بەھرۇز.
— خەير، پەرۋىز.
— خەير، بەھرۇز.

درس هفتم 第七课 يەتتىنچى دەرس

语音	元音 [ow] [ey]
字母	و ي
读音规则	字母 و 和 ي 读音规则小结 字母 ع 读音规则 耶扎非读音规则 (二)
语法	人称代词和人称代词所属关系的表现形式
[ey] [ow] سوزۇق تاۋۇش	
ي و	
فونېتىكا	
هەرپ	
تەلەپپۇز قائىدىسى: "و" بىلەن "ى" نىڭ ئوقۇلۇشىدىن خۇلاسىە "ع" ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى ئىزاڧەتنىڭ ئوقۇلۇشى (2) گرامماتىكا شەخس ئالماشتۇرۇش ۋە شەخس ئالماشتۇرۇش بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىشى	

تېكىست 课文

- اين چيست؟
 — اين ساعت است.
 — اين ساعت چطور است؟
 — اين ساعت خيلى خوب است.
 — اين آب جو است يا آب معدنى؟
 — اين آب جو چطور است؟
 — اطاق تو چطور است؟
 — اطاق آنها چطور است؟
 — اين آب جو است.
 — اين آب جو عالى است.
 — اطاق من روشن و تميز است.
 — اطاق آنها تاريك و كثيف است.

سۆزلىشىش 会话

- پرويز، صبح بخير.
 — صبح بخير، بهروز.
 — پرويز، شب بخير.
 — شب بخير، بهروز.

چطور	(代) [chetowr]	怎么样 (ئا) قانداق
خيلى	(副) [kheylee]	很，非常 (ر) ناھايىتى، ئىنتايىن
جو	(名) [jow]	大麦 (ئى) ئارپا
آب جو	(名) [a:bjow]	啤酒 (ئى) پىئۇ
معدنى	(形) [ma'danee]	矿物的 (س) مىنېرال
عالى	(形) [a:lee]	极好的 (س) ئالىي
تو	(代) [to]	你 (ئا) سەن
روشن	(形) [rowshan]	明亮的 (س) يورۇق، روشەن
تميز	(形) [tameez]	清洁的 (س) پاكىز، تازا
آنها	(代) [a:nha:]	他们 (ئا) ئۇلار
تاريك	(形) [ta:reek]	黑暗的 (س) قاراڭغۇ
كثيف	(形) [kaseef]	脏肮的 (س) پاسكنا،
صبح بخير	[sobh-bekheyr]	早安 خەيرلىك سەھەر
شب بخير	[shab-bekheyr]	晚安 خەيرلىك كەچ

گراماتىكا 语法

人称代词和人称代词所属关系的表现形式

شەخس ئالماھلىرى ۋە شەخس ئالماھلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىش ھەكلى

1. 波斯语中人称代词共有六个，单数三个，复数三个。

1. پارس تىلىدا جەمئىي ئالتە شەخس ئالمىشى بار. ئۇنىڭ ئۈچى بىرلىك، ئۈچى كۆپلۈك.

单数是： 我（第一人称单数）

من

(I شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى — مەن)

你（第二人称单数）

تو

(II شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى — سەن)

他（第三人称单数）

او

(III شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى — ئۇ)

复数是： 我们（第一人称复数）

ما

(I شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى — بىز)

你们（第二人称复数）

شما

(II شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى — سىلەر)

他们（第三人称复数）

آنها (ایشان)

(III شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى — ئۇلار)

2. 第二人称单数一般用于比较熟悉的平辈人之间。

第二人称复数 شما 用于多数即你们。当向对方表示尊敬，或下对上称呼时，也用第

二人称复数 شما، 即您。

2. شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى ئاساسەن بىرقەدەر تونۇش بولغان تەڭتۇشلەر ئارىسىدا

قوللىنىلىدۇ.

II شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى (شما) "سىلەر" دېگەن مەنىدە قوللىنىلغاندىن تاشقىرى،

"سىلى"، "سىز" دېگەن مەنىلەرنىمۇ بىلدۈرۈپ، II شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشىنىڭ ھۆرمەت

تۈرى، سىپايە تۈرى سۈپىتىدە قوللىنىلىدۇ.

3. 人称代词所属关系的表现形式

3. شەخس ئالماھلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكىللىرى

在波斯中表示“你的书”，“我的钢笔”，“他们的房间”等所属关系时，是

将人称代词放在名词后面。并在名词词尾加耶扎菲。例如：

پارس تىلىدا "سېنىڭ كىتابىڭ"، "مېنىڭ گاڭگىيىم"، "ئۇلارنىڭ بۆلمىسى" دېگەندەك

تەۋەلىك مۇناسىۋىتى بىلدۈرۈلگەندە شەخس ئالمىشى ئىسمىنىڭ كەينىگە قويۇلىدۇ ھەم ئىسمىنىڭ

ئاخىرىغا ئىزاقەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

(سېزنىڭ كىتابىڭىز) 你的书

کتاب شما [keta:b-e-shoma:]

قلم من [ghalam-e-man] 我的钢笔 (مېنىڭ گاڭبىيىم)
 اطاق آنها [otagh-e-a:nha:] 他们的房间 (ئۇلارنىڭ بۆلىمىسى)

被人称代词所修饰的名词词尾加耶扎非的规则如下:

以字母 آ 或 و 结尾的名词要先加 ي 读 [ye]。例如:

شەخس ئالماشلىرى تەرىپىدىن ئېنىقلانغان ئىسىملارغا ئىزاqەت قوشۇش قائىدىسى
 تۆۋەندىكىچە:
 “آ” ياكى “و” بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا “ى” ھەرپى قوشۇلۇپ، [ye] ئوقۇلىدۇ.
 مەسىلەن:

پاي من [pa:ye-man] 我的脚 (مېنىڭ پۇتۇم)

پاي او	پاي تو	پاي من	单数 بىرلىك
پاي آنها	پاي شما	پاي ما	复数 كۆپلۈك

موى من [mooye-man] 我的头发 (مېنىڭ چېچىم)

موى او	موى تو	موى من	单数 بىرلىك
موى آنها	موى شما	موى ما	复数 كۆپلۈك

以字母 ي 结尾的名词，不加 ي，但词尾的 ي 应读作 [ye]。例如:

“ى” ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا “ى” قوشۇلمايدۇ، بىراق ئىسىمنىڭ ئاخىرىدىكى
 “ى” ھەرپى [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

بىنى من [beeneeye-man] 我的鼻子 (مېنىڭ بۇرنۇم)

بىنى او	بىنى تو	بىنى من	单数 بىرلىك
بىنى آنها	بىنى شما	بىنى ما	复数 كۆپلۈك

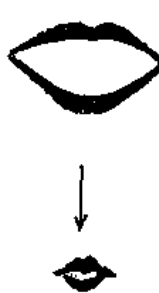
以元音字母“ە” [e] 结尾的名词，要先加 “-” 或 اى، 读 [ye]，然后接人称代词。例如:
 سوزۇق تاۋۇش ھەرپى “ە” [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا “-” ياكى “اى”
 قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

[kha:neva:de-ye-man] خانوادە من — 我的家 (مېنىڭ ئائىلەم)

خانوادە او	خانوادە تو	خانوادە من	单数 بىرلىك
خانوادە آنا	خانوادە شما	خانوادە ما	复数 كۆپلۈك

فونېتىكا 语音

و — [ow] قوش سوزۇق تاۋۇش 双元音

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口稍张开，收圆，先发[o]音，然后逐渐收拢到接近闭合。</p> <p>2. 双唇先分开，然后收拢。</p> <p>3. [ow]是双元音，先发[o]音，然后向[u]音滑动。</p> <p>1. ئېغىز سەل ئېچىلىپ تۇرۇك ھالەتكە كېلىدۇ، ئالدىدا [o] تاۋۇشى ئېيتىلىپ، ئاندىن ئېغىز ئاستا قورۇلۇپ يۈمۈلۈش ھالىتىگە كېلىدۇ.</p> <p>2. ئىككى كالىپۇك ئاۋۋال ئاجراپ، كېيىن يىغىلىدۇ.</p> <p>3. بۇ قوش سوزۇق تاۋۇش بولۇپ، ئالدىدا [o] تاۋۇشى ئېيتىلىدۇ - دە، [oo] تاۋۇشىغا سۈرۈلىدۇ.</p>

ى — [ey] قوش سوزۇق تاۋۇش 双元音

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى 发音要领
	<p>1. 口张开，先发[e]音，然后逐渐收拢，接近闭合。</p> <p>2. 双唇先分开，然后收拢。</p> <p>3. [ey]是双元音，先发[e]音，逐渐向[y]音滑动。</p> <p>1. ئېغىز ئېچىلىدۇ، ئاۋۋال [e] تاۋۇشى ئېيتىلىپ، ئاندىن ئېغىز ئاستا قورۇلۇپ يۈمۈلۈش ھالىتىگە كېلىدۇ.</p> <p>2. ئىككى كالىپۇك ئاۋۋال ئاجراپ، كېيىن يېقىنلىشىدۇ.</p> <p>3. بۇ قوش سوزۇق تاۋۇش بولۇپ، ئاۋۋال [e] ئېيتىلىدۇ - دە، ئاستا [y]غا سۈرۈلىدۇ.</p>

读音与书写规则

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. 双元音 [ow] 在词首应写作 ^او。在词中和词尾写作 و。有时为了读音方便，可以在 و 上方用符号 “،”，写成 [،]و。例如：

1. قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] سۆز بېشىدا “او” شەكلىدە يېزىلىدۇ؛ سۆز ئوتتۇرىسىدا ۋە سۆز ئاخىرىدا “و” شەكلىدە يېزىلىدۇ، زۆرۈر بولغاندا، “و” نىڭ ئۈستىگە پەش بەلگىسى قويۇپ، “ۋ” شەكلىدە يېزىشقا بولىدۇ. مەسىلەن:

روشن [rowshan] 明亮的 (يورۇق)، موج [mowj] 波浪 (دولقۇن، مەۋج)

2. 双元音 [ey] 的字母是 ^اي، 与元音 [ee] 是同一字母，书写规则也一样。元音在词首应写作 ^اي، 如 ايوان。

2. قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] خۇددى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] غا ئوخشاشلا “ي” ھەرىپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ھەرپ سۆز بېشىدا “اي” شەكلىدە يېزىلىدۇ. مەسىلەن: ايوان.

3. 字母 ع 是阿拉伯字母，这个字母在波斯语中是个有形无音的辅音字母。当它同元音拼读时有三种情况：

3. “ع” ھەرىپى ئەرەبچە سۆزلەردىلا كېلىدۇ. بۇ ھەرپ پارس تىلىدا تاۋۇشسىز ھەرپ ھېسابلىنىدۇ. ئۇ سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە تۆۋەندىكى ئۈچ خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:

(1) 在词首时，不发音，也不影响与它拼读的元音音素。例如：

(1) سۆز بېشىدا كەلسە، تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ ھەم ئۇنىڭغا قوشۇلغان سوزۇق تاۋۇشقا تەسىرمۇ كۆرسەتمەيدۇ. مەسىلەن:

عربى [arabee] 阿拉伯的 (ئەرەبچە)، عالى [a:lee] 极好的 (ئەڭ ياخشى)

(2) 在词中时有三种情况：

① 与元音拼读时，不影响元音，不停顿，不屏气。在音标里用“-”符号来表示。例如：

(2) سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلسە، مۇنداق ئۈچ خىل ئەھۋال بولىدۇ:

① سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلۇپ كەلگەندە ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتمەيدۇ. ترانسكرىپسىيىدە

“-” بەلگىسى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

دعا [do-a:] 祈祷 (دۇئا) سعادت [sa-a:dat] 幸福 (سائادەت)

معلم [mo-allem] 老师 (مۇئەللىم)

② 不与元音拼读时，则要屏一下气。在音标里用符号“’”来表示。例如：

② بوھۇم ئاخىرى بولۇپ كەلگەندە، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتمۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

ترانسكرىپسىيىدە “،” بەلگىسى بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. مەسىلەن:

تعداد [te'da:d] 数目 (سان)، معدنى [ma'danee] 矿物的 (مىنېرال)

③ 与结尾的元音拼读时，不起任何作用。在音标里用符号 “” 表示。例如：

③ سۆز ئاخىرىدىكى سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن قوشۇلۇپ كەلسە، ھېچقانداق رول ئوينىمايدۇ. ترانسكريبسىيىدە “e” بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ. مەسىلەن:
دفعه [daf'e] (قېتىم)، شريعة [sharee'e] (شەرىئەت)

(3) 在词尾时，不与元音拼读时，则要屏一下气。例如：
(3) سۆز ئاخىرىدا سوزۇق تاۋۇش بىلەن قوشۇلماي كەلسە، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

قطع [ghat'] (كېسىش)، سريع [saree'] (تېز)
دفاع [defa'] (قوغداش)، جمع [jam'] (جەمئىي)

总之，辅音字母 ع 在一般情况下与元音拼读时，不停顿，不屏气，不起任何作用，不与元音拼读时，则要屏一下气。

قىسقىسى، ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپى “ع” ئادەتتە سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ ھەم ھېچقانداق رول ئوينىمايدۇ. سوزۇق تاۋۇش بىلەن قوشۇلمىغاندا بولسا، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

4. 字母 و 读音规则小结:

و 既是元音字母，又是辅音字母。

(1) 作为元音字母，可发三种音:

4. “و” ھەرىپىنىڭ ئوقۇلۇشى توغرىسىدا خۇلاسە:

“و” ھەرىپى ھەم سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى ھەم ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپىدۇر.

(1) سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە ئۈچ خىل ئوقۇلىدۇ:

① قىسقا سوزۇق تاۋۇش [o] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

خود [khod] (ئۆز)، خوردن [khordan] (يېمەك)

② ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

كوتاه [koota:h] (قىسقا)، شور [shoor] (تۇزلۇق)

③ قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

روشن [rowshan] (يورۇق، روشەن)، نو [now] (يېڭى)

(2) 作为辅音字母，发 [v] ئوقۇلىدۇ. [v] ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن: شلوار [shalva:r] (پالتۇ)، وان [va:n] (ۋاننا)

5. 字母 ي 读音规则小结:

ي 既是元音字母，又是辅音字母。

5. “ي” ھەرىپىنىڭ ئوقۇلۇشى توغرىسىدا خۇلاسە:

“ي” ھەرىپى ھەم سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى ھەم ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپىدۇر.

(1) 作为元音字母，可发长音 [ee] 和双元音 [ey]。例如：

(1) سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە، بەزىدە ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee]، بەزىدە قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ماهى [ma:hee] 鱼 (بېلىق)، بېنى [beenee] 鼻子 (بۇرۇن)

خېلى [khelee] 很，非常 (ناھايتى، ئىنتايىن)، نى [ney] 芦苇 (قومۇش)

(2) 作为辅音字母，发 [y] 例如：

(2) ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە [y] ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن: ياد [ya:d] 记住 (ياد)، چا (ى) [cha:y] 茶 (چاي)

6. 耶扎非的读音规则 (二)

(1) 被修饰语以双元音 [ow] 结尾时，读作，[ye] 要加字母 ى。例如：

6. ئىزاڧەتنىڭ ئوقۇلۇشى (2)

(1) ئېنىقلانغۇچى قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] بىلەن ئاخىرلاشسا، “ى” قوشۇلۇپ [ey] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

آب جوى خوب [a:bjow-ye-khoob] 好啤酒 (ياخشى پىۋا)

پلوى لىذىد [polow-ye-lazceez] 美味的抓饭 (مەززىلىك پولۇ)

(2) 被修饰语双元音 [ey] 结尾时，读作 [ye]，不加任何字母。例如：

(2) ئېنىقلانغۇچى قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] بىلەن ئاخىرلاشسا، ھېچقانداق ھەرىپ

قوشۇلمايلا [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

نى بلىند [neye-boland] 高高的芦苇 (ئېگىز قومۇش)

دى پارسال [deye-pa:rsa:l] 去年十月 (بۇلتۇر 10-ئاي)

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرىستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى.

字母 ھەرپ	سۆز بېشىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز ئاخىرىدا
و	او	و	و
ى	اي	ى	ى
ع	ء	ء	ع

سۆزۈك تاۋۇش ھەرىپى "و" نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى
 元音字母 [ow] 的书写形式

سۆز ئاخىرىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز بېشىدا
[mow] مو	[mowj] موج	[owj] اوج
[jow] جو	[jowr] جور	[owra:gh] اوراق
[gow] گو	[bowsha:sb] بوشاسب	[owba:sh] اوباش
[now] نو	[rowshan] روشن	[owba:r] اوبار
[kow] کو	[kowdan] کودن	[owkand] اوکند

قوش سۆزۈك تاۋۇش [ey] نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى
 双元音字母 [ey] 书写形式

سۆز ئاخىرىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز بېشىدا
[mey] مى	[beyt] بيت	[ey] اى
[vey] ۋى	[veyra:n] ويران	[eyva:n] ايوان
[teyy] ڧى	[teyhoo] تيهو	[eyta:m] ايتام

ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى "ع" نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى
 辅音字母 ع 书写形式

سۆز ئاخىرىدا	سۆز ئوتتۇرىسىدا	سۆز بېشىدا
[defa:'] دفاع	[la-a:b] لعاب	[a:dee] عادى
[manba'] منبع	[na-am] نعم	[arab] عرب
[mona:ze'] منازع	[me'sar] معصر	[eba:rat] عبارت
[voghoo'] وقوع	[maf'ool] مفعول	[ood] عود
[ghat'] قطع	[ba-eed] بعيد	[eed] عيد
[man'] منع	[ma'nee] معنى	[own] عون
[tab'] طبع	[mo-arrefee] معرفى	[eyb] عيب

مەشق ۋە تەلەپپۇز

1. 朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[ow]	[o]
[tow] تو	[to] تو
[towbe] توبە	[tond] تىند
[towleed] توليد	[tolang] تىلىگ
[towkeed] توكيد	[tokla:n] تىكلان
[jowse] جوسە	[joste] جىستە
[howz] حوز	[hozoor] حوزور
[chowl] چول	[chol] چل

[ow]	[oo]
[sowgh] سوق	[soogh] سوق
[zowj] زوج	[zood] زود
[showr] شور	[shoor] شور
[fowt] فوت	[foot] فوت
[ghowl] قول	[ghool] قول
[kowre] كورە	[koore] كورە
[ghowr] غور	[ghoort] غورت

[ey]	[o]
[beyn] بىين	[benzeen] بىنزين
[pey-sar] پى سر	[pesar] پىسر
[seyr] سىر	[ser] سر
[keyf] كىف	[kef] كىف
[veyra:n] وىران	[verda:n] وردان

2. 朗读下列词组，读好耶扎菲。

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى ئوقۇڭ، ئىزاڧەتكە دىققەت قىلىڭ.

پىنجرەھاي بىزىرگ	اطاقھاي روشن
دوچىرخە سىلە	ھواپىماي عالى
سىندىلى زىرد	چاي سىز
خانە كوچك	آب جوى خوب
طناب دراز	ساعت شما

3. 写出下列名词的复数形式: تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى تۈزۈڭ:

ھواپىما ساعت كلاھ آن اطاق نام پا خانە جوى

4. 翻译下列词组: تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 再见	(2) 晚安	(3) 早安	(4) 您好
(5) 明亮的房间	(6) 舒适的床	(7) 肮脏的脸盆	(8) 清洁的牙齿
(9) 啤酒	(10) 黑暗的房间	(11) 黄色的公共汽车	

(1) خەير (2) خەيرلىك كەچ (3) خەيرلىك سەھەر (4) ياخشىمۇسىز (5) يورۇق بۆلمە
(6) راھەت كارىۋات (7) پاسكىنا داس (8) پاكىز چىش (9) پىشا (10) قاراڭغۇ بۆلمە
(11) سېرىق ئاپتوبۇس

5. 翻译下列句子: تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 您的表怎么样? 好极了。
(2) 他们的房间非常干净。
(3) 您的自行车是黑色的。
(4) 这间屋的灯很明亮。
(5) 这件衫很厚，而这条裤子很薄。

(1) سىزنىڭ سائىتىڭىز قانداق؟ بەك ياخشى.
(2) ئۇلارنىڭ بۆلىمىسى ئىنتايىن پاكىز.
(3) سىزنىڭ ۋېلسىپىتىڭىز قارا.
(4) بۇ ئۆينىڭ چىرىغى ناھايىتى يورۇق.
(5) بۇ كۆڭلەك بەك قېلىن، بۇ شالۋۇر بەك ئېپىز.

课文译文

这是什么?	这是表 (替换词: 汽车, 自行车, 公共汽车, 飞机)
这只表怎么样?	这只表很好。
这是啤酒, 还是矿泉水?	这是啤酒。
这啤酒怎么样?	这啤酒好极了。
你的屋子怎么样?	我的屋子明亮乾淨。
他们的屋子怎么样?	他们的屋子阴暗肮脏。

会话:

一帕尔维兹, 早安! 一早安, 贝赫鲁兹!
一帕尔维兹, 晚安! 一晚安, 贝赫鲁兹!

تېكىست تەرجىمىسى

بۇ نېمە؟
بۇ سائەت قانداق؟
بۇ سائەت ناھايىتى ياخشى.
بۇ پىۋا، ئارشاڭ سۈيىمۇ؟ بۇ پىۋا.
بۇ پىۋا قانداق؟ بۇ پىۋا ئالىي.
بۆلمەڭ قانداق؟ مېنىڭ بۆلمەم يورۇق ھەم پاكىز.
ئۇلارنىڭ بۆلىمى قانداق؟ ئۇلارنىڭ بۆلىمى قاراڭغۇ ھەم پاسكىنا.
سۆزلىشىش:
— پەرۋىز، خەيرلىك سەھەر. — خەيرلىك سەھەر، بەھرۇز.
— پەرۋىز، خەيرلىك كەچ. — خەيرلىك كەچ، بەھرۇز.

درس هشتم 第八课 سەككىزىنچى دەرس

语音	语音小结	句子重音
语法	人称代词绝对格表现形式	
	词类	
فونېتىكا	فونېتىكىدىن خۇلاسى	جۈملە ئۇرغۇسى
گرامماتىكا	شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇقەلەق كېلىشىش ئىپادىلىنىش شەكلى	
	سۆز تۈركۈمى	

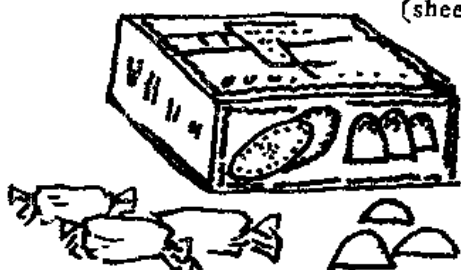

رودخانه (roodkha:ne)

دەريا 江河

كوه (kooh)

تاغ 山

شېرىنى (sheereenee)

糖果

كەمپىت، پىرەندەك

انگور (angoor)

ئۈزۈم 葡萄

تېكىست 课文

- اين رودخانه طولانى است.
— رودخانه يانگ تەسە كيانگ.
— آن كوه بلند است.
— کدام رودخانه؟
— بله، بسيار طولانى است.
— کدام كوه است؟

— کوه هیمالیا. — بله، بسیار بلند است.

این کتابها مال کیست؟

این کتابها مال تو است، اما بقیه کتابها مال او است.

کتابهای تو بسیار زیاد است، اما کتابهای او بسیار کم است.

کلمات جایگزین

شیرینی انگور

سۆزلىشىش 会话

— سلام. — سلام.

— حال شما چطور است؟ — خوب است، مرسى.

— حال شما چطور است؟ — مرسى، بد نيست.

— خدا حافظ. — خدا حافظ.

قرمز	(形) [ghermez]	红色的 (س) قىزىل
طولانى	(形) [toola:nee]	长的 (س) ئۇزۇن
رودخانه، يانگ تسه كيانگ	(名) [roodkha:ne-ye-ya:ng tse kiya:ng]	长江 (ئى) چاڭجياڭ دەرياسى

بىياز	(形，副) [besiya:r]	非常 (س، ر) ئىنتايىن
بلند	(形) [boland]	高的 (س) ئېگىز
کوه هیمالیا	(名) [kooh-e-heema:liya:]	喜马拉雅山 (ئى) ھىمالايا تېغى
مال.....	(形) [ma:l-e-]	属于.....的 (س) مەنسۇپ
كىست (كه است)	[keest]	是谁 (ئا) كىم
بقیه	(名) [baghiyye]	其余 (ئى) باشقا، قالغان
زیاد	(形) [ziya:d]	多的 (س) كۆپ، زیاده
کم	(形) [kam]	少的 (س) ئاز، كەم
شیرینی	(名) [sheereenee]	糖果，甜点心 (ئى) كەمپۇت، پىرەد-دىك
انگور	(名) [angoor]	葡萄 (ئى) ئۈزۈم
حال	(名) [ha:l]	(身体) 状况 (ئى) سالامەتلىك
مرسى	(动) [mersee]	谢谢 (پ) رەھمەت

گرامماتىكا 语法

人称代词绝对格表现形式

在波斯语中人称代词绝对格同所有格 (即物主代词) 一样，在代词本身的结构上无任何变

化，而用 [ma:l] 加人称代词来表达绝对格的意思。مال的原意是财产，加上人称代词构成“属于某人的”，是“某人的”意思，表达了人称代词绝对格的意思。例如：

شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىشىشنى ئىپادىلىنىش ھەكلى

پارس تىلىدا شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىش خۇددى ئىگىلىك كېلىشكە (يەنى ئىگىلىك ئالماشقا) ئوخشاش، ئالماشنىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، بەلكى بۇ مەنە شەخس ئالماشنىڭ ئالدىغا "مال" [ma:l] سۆزىنى كەلتۈرۈش يولى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. "مال" نىڭ ئەسلى مەنىسى "مۈلۈك" بولۇپ، شەخس ئالماشنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلگەندە "پالانىغا مەنسۇپ" ياكى "پالانىنىڭ" دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈپ، شەخس ئالماشنىڭكى مۇتلەق كېلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

این دوچرخه مال او است. 这辆自行车是他的。

(بۇ ۋېلىسپېت ئۇنىڭ)

این اتاق مال خواهر بزرگ من است. 这间房间是我姐姐的。

(بۇ بۆلمە مېنىڭ ئاچامنىڭ)

تېكىست شەرھى 课文注释

1. 形容 بلند 多形容长度，طولانى 和 دراز 三个词在用法上有区别. طولانى، دراز 1. 高度。例如：

1. "دراز"، "طولانى"، "بلند" — بۇ ئۈچ سۆز پەرقلىق قوللىنىلىدۇ. "دراز" بىلەن "طولانى" كۆپىنچە ئۇزۇنلۇقنى سۈپەتلەيدۇ، "بلند" ئېگىزلىكنى سۈپەتلەيدۇ. مەسىلەن:

مداد دراز   راه دراز

طولانى 常用来修饰很长的东西。例如：

"طولانى" سۆزى ئادەتتە ئىنتايىن ئۇزۇن شەيئىنى سۈپەتلەشتە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن: رودخانه يانك نەكىيانك بىيار طولانى است.

بلند 用来形容高度。例如：

"بلند" سۆزى ئېگىزلىكنى سۈپەتلەشتە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن: كوه هيماليا بىيار بلند است.

كوتاه 相反的概念可用 表示 دراز 和 طولانى 相反的概念可用 كوتاه 表示.

"دراز"، "طولانى"، "بلند" سۆزلىرى بىلەن قارشى مەنىدە "كوتاه" سۆزى قوللىنىلىدۇ.

2. کدام 是疑问代词，可以单独用，也可以与另一个名词一起用，作为名词的修饰语，但作修饰语时的位置是前置，与后面被它修饰的名词之间没有耶扎菲。例如：
2. "كدام" سوئال ئالمىشى بولۇپ، مۇزى يالغۇز ياكى باشقا بىر ئىسىم بىلەن بىللە ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. بىراق ئۇ ئېنىقلىغۇچى بولغاندا ئېنىقلىغۇچى ئىسىمنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، كەينىدىكى ئېنىقلىغۇچى ئىسىم بىلەن ئىزاھات مۇناسىۋىتىدە بولمايدۇ. مەسىلەن:

اطاق آنها کدام است؟

哪一张床是你的？

کدام تختخواب مال شما ست؟

(قایسی کاربوات سزنیکی؟)

你的桌子是哪一张？

میز تو کدام است؟

(سىزنىڭ جۈزىڭىز قايسى؟)

3. که (谁), 当 که 与 است 连用时, 不说 که است, 而说 کیست。例如:

3. "که" (کم) ئالمىشى "است" بىلەن بىللە كەلگەندە "كە است" دېيىلمەيدۇ، بەلكى "كىست" دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

这脸盆是谁的？

اپن طاقت مال کیست؟

(بۇ داس كىمنىڭ؟)

那块黄手帕是谁的？

آن دستمال زرد مال کیست؟

(ئاۋۇ سېرىق قول ياغلىق كىمىنىڭ؟)

اجزاء سخن

(سۆز تۈركۈمى 词类)

66

修饰动词、形容词、副词或整个句子。说明时间、地点、程度等。 بېئىل، سۈپەت، رەۋىش ياكى پۈتۈن جۈملىنى سۈپەتلەيدۇ. ۋاقىت، ئورۇن، دەرىجە قاتارلىقلارنى بىلدۈرىدۇ.	امروز روزانه اینجا آنجا خیلی بسیار	قید (رەۋىش 副词)
表示数目或顺序。 ساناق ياكى رەت تەرتىبىنى بىلدۈرىدۇ.	يك اول	عدد (سان 数词)
用在名词或代词前，说明该词和其他词的关系。 ئىسىم ياكى ئالماشنىڭ ئالدىدا كېلىپ، شۇ سۆزنىڭ باشقا سۆزلەر بىلەن بولغان مۇناسى-ۋىتىنى بىلدۈرىدۇ.	در زیر با	حرف اضافه (ئالدى قوشۇلما 介词)
用来连接词与词，句子与句子。 سۆز بىلەن سۆز، جۈملە بىلەن جۈملىنى باغلايدۇ.	و يا اما	حرف ربط (باغلىغۇچى 连词)
表示喜悦、悲哀、惊讶等感情。 خۇشاللىق، قايغۇ، ئەجەپلىنىش قاتارلىق ھېسسىياتلارنى بىلدۈرىدۇ.	ای آره عجباً	صوت (ئىملىق 感叹词)

صدا شناسى

فونېتىكىدىن خۇلاسە 语音小结

1. 音素分类表

元音分类

单元音	长 مۇزۇن	a:	ee	oo
	短 قىسقا	a	e	o
双元音 قوش سوزۇق تاۋۇش		ey	ow	

ئۈزۈك تاۋۇشلارنىڭ تۈرگە بۆلۈنۈشى

辅音分类

清辅音 جاراڭسىز تاۋۇشلار	p	t	ch	h	k	f	s	sh
浊辅音 جاراڭلىق تاۋۇشلار	b	d	m	n	z	j	kh	jh
	g	l	v	y	gh	r		

2. 波斯语元音分为单元音和双元音。

2. پارس تىلىدىكى سوزۇق تاۋۇشلار تاق سوزۇق تاۋۇش ۋە قوش سوزۇق تاۋۇش دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

(1) 单元音共六个，三个长元音，三个短元音。它们是：

(1) تاق سوزۇق تاۋۇشلار ئالتە بولۇپ، ئۈچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش، ئۈچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش ھېسابلىنىدۇ. ئۇلار مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

(1) [a:]	—	آب	[a:b]
(2) [ee]	—	شىرىنى	[sheereenee]
(3) [oo]	—	كوە	[koooh]

(以上是长元音)

(يۇقۇرقلار ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش)

(4) [a]	—	دست	[dast]
(5) [e]	—	كتاب	[keta:b]
(6) [o]	—	اطاق	[ota:gh]

(2) 双元音共二个。它们是：

(2) قوش سوزۇق تاۋۇش ئىككى. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(7) [ey]	—	ھوايىما	[hava:peyma:]
(8) [ow]	—	جو	[jow]

(3) 波斯语辅音共二十二个。它们是：

(3) پارس تىلىدا 22 ئۈزۈك تاۋۇش بار. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1) [p]	—	پا	[pa:]
(2) [b]	—	بد	[bad]
(3) [t]	—	تو	[to]
(4) [d]	—	در	[dar]
(5) [m]	—	ما	[ma:]
(6) [n]	—	نان	[na:n]
(7) [s]	—	سىب	[seeb]
(8) [z]	—	زرد	[zard]
(9) [ch]	—	چاى	[cha:y]
(10) [j]	—	جا	[ja:]
(11) [h]	—	حاد	[ha:d]
(12) [kh]	—	خانه	[kha:ne]
(13) [r]	—	راه	[ra:h]
(14) [sh]	—	شير	[sheer]

(15) [jh]	—	ژنرال	[jhenera:l]
(16) [k]	—	كار	[ka:r]
(17) [g]	—	كل	[gol]
(18) [l]	—	لباس	[leba:s]
(19) [f]	—	فارسى	[fa:rsee]
(20) [v]	—	وان	[va:n]
(21) [y]	—	ياد	[ya:d]
(22) [gh]	—	قاشق	[gha:shogh]

3. 元音字母和符号及其特点

元音音素共有八个，三个长元音，三个短元音，二个双元音。三个长元音都有字母表示。

3. سوزۇق تاۋۇش ھەرپلىرى، بەلگىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى
سوزۇق تاۋۇشلار جەمئىي سەككىز بولۇپ، ئۈچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش، ئۈچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش، ئىككىسى قوش سوزۇق تاۋۇش.

ئۈچ ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇشنىڭ ھەممىسى ھەرپ بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

[a:] — آ [ee] — ى [oo] — و

三个短元音字母或符号如下:

ئۈچ قىسقا سوزۇق تاۋۇش ھەرپى ياكى بەلگىسى تۆۋەندىكىچە:

[o] —	ا	و
[a] —	ا	ا
[e] —	ا	ا

二个双元音字母如下:

ئىككى قوش سوزۇق تاۋۇش ھەرپى تۆۋەندىكىچە:

[ey] — ى

[ow] — و

一形多音的字母如下: و 和 ى

”و“ بىلەن ”ى“ بىر شەكىل، كۆپ تاۋۇشلۇق ھەرپلەردىن بولۇپ، تۆۋەندىكىچە:

(توپ)	球	[toop]	توپ	— و
(ئىككى)	两个	[do]	دو	
(يېڭى)	新的	[now]	نو	
(ۋاراق)	页码	[owra:g]	اوراق	
(ھاۋا)	天气	[hava:]	ھوا	
(جوزا)	桌子	[meez]	میز	— ى
(مەيدان)	广场	[meyda:n]	میدان	
(...نىڭ ئارىسىدا)	在.....之间	[beyn]	بەين	

يخ [yakh] 冰 (مۇز)

4. 辅音字母及其特点

辅音音素共有二十二个，其中八个清辅音，十四个浊辅音，二十二个辅音都有字母，其中有几个字母是一音多形。

4. ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى

ئۈزۈك تاۋۇش 22. ئۇلارنىڭ سەككىزى جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، ئون تۆتى جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش. 22 ئۈزۈك تاۋۇشنىڭ ھەممىسى ھەرپ بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ھەرپلەرنىڭ ئىچىدە بىرنەچچە ھەرپ بىر تاۋۇشنى ئىپادىلەيدىغان ئەھۋال بار. بۇ ئەھۋال تۆۋەندىكىچە:

[t]	—	ط ت
[h]	—	ھ ح
[gh]	—	ق غ
[s]	—	ث ص س
[z]	—	ض ظ ذ ز

5. 元音字母和辅音字母同形

5. سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بىلەن ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپىدىكى ھەكىلداشلىق ئەھۋالى

و — 作元音字母时可发 [oo] [o] [ow] 三种音，作辅音字母时，发 [v]。

و — سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە [oo]، [o]، [ow] دىن ئىبارەت ئۈچ خىل تاۋۇشنى، ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە [v] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

ى — 作元音字母时，可发 [ee] [ey]，作辅音字母时发 [y]。

ى — سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە [ee]، [ey] تاۋۇشلىرىنى، ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلگەندە [y] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

ه — 在词尾时，如是元音字母，发 [e]，如为辅音字母发 [h]。

ه — سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە، ئەگەر سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلسە، [e] تاۋۇشنى، ئەگەر ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ كەلسە، [h] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

读音规则复习

ئوقۇش قائىدىسى بويىچە تەكرار

(1) 字母 1 在词首时的读音规则

(1) "ا" ھەرىپىنىڭ سۆز بېشىدا كەلگەن چاغدىكى ئوقۇلۇشى

① 后面是辅音字母时，可读为短元音 [a] [e] [o]，例如：

① كەينىدە ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى بولسا، قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e]، [o] ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

است	[ast]	是 (-دۇر/-تۇر)
استكان	[esteka:n]	杯子 (ئىستاكان)

افتادن [ofta:dan] 落下 (چۈشمەك)

③ 后面是元音字母 ى 时，读长元音 [ee]。例如：

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿ ㏀ ㏁ ㏂ ㏃ ㏄ ㏅ ㏆ ㏇ ㏈ ㏉ ㏊ ㏋ ㏌ ㏍ ㏎ ㏏ ㏐ ㏑ ㏒ ㏓ ㏔ ㏕ ㏖ ㏗ ㏘ ㏙ ㏚ ㏛ ㏜ ㏝ ㏞ ㏟ ㏠ ㏡ ㏢ ㏣ ㏤ ㏥ ㏦ ㏧ ㏨ ㏩ ㏪ ㏫ ㏬ ㏭ ㏮ ㏯ ㏰ ㏱ ㏲ ㏳ ㏴ ㏵ ㏶ ㏷ ㏸ ㏹ ㏺ ㏻ ㏼ ㏽ ㏾ ㏿ 㐀 㐁 㐂 㐃 㐄 㐅 㐆 㐇 㐈 㐉 㐊 㐋 㐌 㐍 㐎 㐏 㐐 㐑 㐒 㐓 㐔 㐕 㐖 㐗 㐘 㐙 㐚 㐛 㐜 㐝 㐞 㐟 㐠 㐡 㐢 㐣 㐤 㐥 㐦 㐧 㐨 㐩 㐪 㐫 㐬 㐭 㐮 㐯 㐰 㐱 㐲 㐳 㐴 㐵 㐶 㐷 㐸 㐹 㐺 㐻 㐼 㐽 㐾 㐿 㑀 㑁 㑂 㑃 㑄 㑅 㑆 㑇 㑈 㑉 㑊 㑋 㑌 㑍 㑎 㑏 㑐 㑑 㑒 㑓 㑔 㑕 㑖 㑗 㑘 㑙 㑚 㑛 㑜 㑝 㑞 㑟 㑠 㑡 㑢 㑣 㑤 㑥 㑦 㑧 㑨 㑩 㑪 㑫 㑬 㑭 㑮 㑯 㑰 㑱 㑲 㑳 㑴 㑵 㑶 㑷 㑸 㑹 㑺 㑻 㑼 㑽 㑾 㑿 㒀 㒁 㒂 㒃 㒄 㒅 㒆 㒇 㒈 㒉 㒊 㒋 㒌 㒍 㒎 㒏 㒐 㒑 㒒 㒓 㒔 㒕 㒖 㒗 㒘 㒙 㒚 㒛 㒜 㒝 㒞 㒟 㒠 㒡 㒢 㒣 㒤 㒥 㒦 㒧 㒨 㒩 㒪 㒫 㒬 㒭 㒮 㒯 㒰 㒱 㒲 㒳 㒴 㒵 㒶 㒷 㒸 㒹 㒺 㒻 㒼 㒽 㒾 㒿 㓀 㓁 㓂 㓃 㓄 㓅 㓆 㓇 㓈 㓉 㓊 㓋 㓌 㓍 㓎 㓏 㓐 㓑 㓒 㓓 㓔 㓕 㓖 㓗 㓘 㓙 㓚 㓛 㓜 㓝 㓞 㓟 㓠 㓡 㓢 㓣 㓤 㓥 㓦 㓧 㓨 㓩 㓪 㓫 㓬 㓭 㓮 㓯 㓰 㓱 㓲 㓳 㓴 㓵 㓶 㓷 㓸 㓹 㓺 㓻 㓼 㓽 㓾 㓿 㔀 㔁 㔂 㔃 㔄 㔅 㔆 㔇 㔈 㔉 㔊 㔋 㔌 㔍 㔎 㔏 㔐 㔑 㔒 㔓 㔔 㔕 㔖 㔗 㔘 㔙 㔚 㔛 㔜 㔝 㔞 㔟 㔠 㔡 㔢 㔣 㔤 㔥 㔦 㔧 㔨 㔩 㔪 㔫 㔬 㔭 㔮 㔯 㔰 㔱 㔲 㔳 㔴 㔵 㔶 㔷 㔸 㔹 㔺 㔻 㔼 㔽 㔾 㔿 㕀 㕁 㕂 㕃 㕄 㕅 㕆 㕇 㕈 㕉 㕊 㕋 㕌 㕍 㕎 㕏 㕐 㕑 㕒 㕓 㕔 㕕 㕖 㕗 㕘 㕙 㕚 㕛 㕜 㕝 㕞 㕟 㕠 㕡 㕢 㕣 㕤 㕥 㕦 㕧 㕨 㕩 㕪 㕫 㕬 㕭 㕮 㕯 㕰 㕱 㕲 㕳 㕴 㕵 㕶 㕷 㕸 㕹 㕺 㕻 㕼 㕽 㕾 㕿 㖀 㖁 㖂 㖃 㖄 㖅 㖆 㖇 㖈 㖉 㖊 㖋 㖌 㖍 㖎 㖏 㖐 㖑 㖒 㖓 㖔 㖕 㖖 㖗 㖘 㖙 㖚 㖛 㖜 㖝 㖞 㖟 㖠 㖡 㖢 㖣 㖤 㖥 㖦 㖧 㖨 㖩 㖪 㖫 㖬 㖭 㖮 㖯 㖰 㖱 㖲 㖳 㖴 㖵 㖶 㖷 㖸 㖹 㖺 㖻 㖼 㖽 㖾 㖿 㗀 㗁 㗂 㗃 㗄 㗅 㗆 㗇 㗈 㗉 㗊 㗋 㗌 㗍 㗎 㗏 㗐 㗑 㗒 㗓 㗔 㗕 㗖 㗗 㗘 㗙 㗚 㗛 㗜 㗝 㗞 㗟 㗠 㗡 㗢 㗣 㗤 㗥 㗦 㗧 㗨 㗩 㗪 㗫 㗬 㗭 㗮 㗯 㗰 㗱 㗲 㗳 㗴 㗵 㗶 㗷 㗸 㗹 㗺 㗻 㗼 㗽 㗾 㗿 㘀 㘁 㘂 㘃 㘄 㘅 㘆 㘇 㘈 㘉 㘊 㘋 㘌 㘍 㘎 㘏 㘐 㘑 㘒 㘓 㘔 㘕 㘖 㘗 㘘 㘙 㘚 㘛 㘜 㘝 㘞 㘟 㘠 㘡 㘢 㘣 㘤 㘥 㘦 㘧 㘨 㘩 㘪 㘫 㘬 㘭 㘮 㘯 㘰 㘱 㘲 㘳 㘴 㘵 㘶 㘷 㘸 㘹 㘺 㘻 㘼 㘽 㘾 㘿 㙀 㙁 㙂 㙃 㙄 㙅 㙆 㙇 㙈 㙉 㙊 㙋 㙌 㙍 㙎 㙏 㙐 㙑 㙒 㙓 㙔 㙕 㙖 㙗 㙘 㙙 㙚 㙛 㙜 㙝 㙞 㙟 㙠 㙡 㙢 㙣 㙤 㙥 㙦 㙧 㙨 㙩 㙪 㙫 㙬 㙭 㙮 㙯 㙰 㙱 㙲 㙳 㙴 㙵 㙶 㙷 㙸 㙹 㙺 㙻 㙼 㙽 㙾 㙿 㚀 㚁 㚂 㚃 㚄 㚅 㚆 㚇 㚈 㚉 㚊 㚋 㚌 㚍 㚎 㚏 㚐 㚑 㚒 㚓 㚔 㚕 㚖 㚗 㚘 㚙 㚚 㚛 㚜 㚝 㚞 㚟 㚠 㚡 㚢 㚣 㚤 㚥 㚦 㚧 㚨 㚩 㚪 㚫 㚬 㚭 㚮 㚯 㚰 㚱 㚲 㚳 㚴 㚵 㚶 㚷 㚸 㚹 㚺 㚻 㚼 㚽 㚾 㚿 㜀 㜁 㜂 㜃 㜄 㜅 㜆 㜇 㜈 㜉 㜊 㜋 㜌 㜍 㜎 㜏 㜐 㜑 㜒 㜓 㜔 㜕 㜖 㜗 㜘 㜙 㜚 㜛 㜜 㜝 㜞 㜟 㜠 㜡 㜢 㜣 㜤 㜥 㜦 㜧 㜨 㜩 㜪 㜫 㜬 㜭 㜮 㜯 㜰 㜱 㜲 㜳 㜴 㜵 㜶 㜷 㜸 㜹 㜺 㜻 㜼 㜽 㜾 㜿 㝀 㝁 㝂 㝃 㝄 㝅 㝆 㝇 㝈 㝉 㝊 㝋 㝌 㝍 㝎 㝏 㝐 㝑 㝒 㝓 㝔 㝕 㝖 㝗 㝘 㝙 㝚 㝛 㝜 㝝 㝞 㝟 㝠 㝡 㝢 㝣 㝤 㝥 㝦 㝧 㝨 㝩 㝪 㝫 㝬 㝭 㝮 㝯 㝰 㝱 㝲 㝳 㝴 㝵 㝶 㝷 㝸 㝹 㝺 㝻 㝼 㝽 㝾 㝿 㞀 㞁 㞂 㞃 㞄 㞅 㞆 㞇 㞈 㞉 㞊 㞋 㞌 㞍 㞎 㞏 㞐 㞑 㞒 㞓 㞔 㞕 㞖 㞗 㞘 㞙 㞚 㞛 㞜 㞝 㞞 㞟 㞠 㞡 㞢 㞣 㞤 㞥 㞦 㞧 㞨 㞩 㞪 㞫 㞬 㞭 㞮 㞯 㞰 㞱 㞲 㞳 㞴 㞵 㞶 㞷 㞸 㞹 㞺 㞻 㞼 㞽 㞾 㞿 㟀 㟁 㟂 㟃 㟄 㟅 㟆 㟇 㟈 㟉 㟊 㟋 㟌 㟍 㟎 㟏 㟐 㟑 㟒 㟓 㟔 㟕 㟖 㟗 㟘 㟙 㟚 㟛 㟜 㟝 㟞 㟟 㟠 㟡 㟢 㟣 㟤 㟥 㟦 㟧 㟨 㟩 㟪 㟫 㟬 㟭 㟮 㟯 㟰 㟱 㟲 㟳 㟴 㟵 㟶 㟷 㟸 㟹 㟺 㟻 㟼 㟽 㟾 㟿 㠀 㠁 㠂 㠃 㠄 㠅 㠆 㠇 㠈 㠉 㠊 㠋 㠌 㠍 㠎 㠏 㠐 㠑 㠒 㠓 㠔 㠕 㠖 㠗 㠘 㠙 㠚 㠛 㠜 㠝 㠞 㠟 㠠 㠡 㠢 㠣 㠤 㠥 㠦 㠧 㠨 㠩 㠪 㠫 㠬 㠭 㠮 㠯 㠰 㠱 㠲 㠳 㠴 㠵 㠶 㠷 㠸 㠹 㠺 㠻 㠼 㠽 㠾 㠿 㡀 㡁 㡂 㡃 㡄 㡅 㡆 㡇 㡈 㡉 㡊 㡋 㡌 㡍 㡎 㡏 㡐 㡑 㡒 㡓 㡔 㡕 㡖 㡗 㡘 㡙 㡚 㡛 㡜 㡝 㡞 㡟 㡠 㡡 㡢 㡣 㡤 㡥 㡦 㡧 㡨 㡩 㡪 㡫 㡬 㡭 㡮 㡯 㡰 㡱 㡲 㡳 㡴 㡵 㡶 㡷 㡸 㡹 㡺 㡻 㡼 㡽 㡾 㡿 㢀 㢁 㢂 㢃 㢄 㢅 㢆 㢇 㢈 㢉 㢊 㢋 㢌 㢍 㢎 㢏 㢐 㢑 㢒 㢓 㢔 㢕 㢖 㢗 㢘 㢙 㢚 㢛 㢜 㢝 㢞 㢟 㢠 㢡 㢢 㢣 㢤 㢥 㢦 㢧 㢨 㢩 㢪 㢫 㢬 㢭 㢮 㢯 㢰 㢱 㢲 㢳 㢴 㢵 㢶 㢷 㢸 㢹 㢺 㢻 㢼 㢽 㢾 㢿 㣀 㣁 㣂 㣃 㣄 㣅 㣆 㣇 㣈 㣉 㣊 㣋 㣌 㣍 㣎 㣏 㣐 㣑 㣒 㣓 㣔 㣕 㣖 㣗 㣘 㣙 㣚 㣛 㣜 㣝 㣞 㣟 㣠 㣡 㣢 㣣 㣤 㣥 㣦 㣧 㣨 㣩 㣪 㣫 㣬 㣭 㣮 㣯 㣰 㣱 㣲 㣳 㣴 㣵 㣶 㣷 㣸 㣹 㣺 㣻 㣼 㣽 㣾 㣿 㤀 㤁 㤂 㤃 㤄 㤅 㤆 㤇 㤈 㤉 㤊 㤋 㤌 㤍 㤎 㤏 㤐 㤑 㤒 㤓 㤔 㤕 㤖 㤗 㤘 㤙 㤚 㤛 㤜 㤝 㤞 㤟 㤠 㤡 㤢 㤣 㤤 㤥 㤦 㤧 㤨 㤩 㤪 㤫 㤬 㤭 㤮 㤯 㤰 㤱 㤲 㤳 㤴 㤵 㤶 㤷 㤸 㤹 㤺 㤻 㤼 㤽 㤾 㤿 㥀 㥁 㥂 㥃 㥄 㥅 㥆 㥇 㥈 㥉 㥊 㥋 㥌 㥍 㥎 㥏 㥐 㥑 㥒 㥓 㥔 㥕 㥖 㥗 㥘 㥙 㥚 㥛 㥜 㥝 㥞 㥟 㥠 㥡 㥢 㥣 㥤 㥥 㥦 㥧 㥨 㥩 㥪 㥫 㥬 㥭 㥮 㥯 㥰 㥱 㥲 㥳 㥴 㥵 㥶 㥷 㥸 㥹 㥺 㥻 㥼 㥽 㥾 㥿 㦀 㦁 㦂 㦃 㦄 㦅 㦆 㦇 㦈 㦉 㦊 㦋 㦌 㦍 㦎 㦏 㦐 㦑 㦒 㦓 㦔 㦕 㦖 㦗 㦘 㦙 㦚 㦛 㦜 㦝 㦞 㦟 㦠 㦡 㦢 㦣 㦤 㦥 㦦 㦧 㦨 㦩 㦪 㦫 㦬 㦭 㦮 㦯 㦰 㦱 㦲 㦳 㦴 㦵 㦶 㦷 㦸 㦹 㦺 㦻 㦼 㦽 㦾 㦿 㧀 㧁 㧂 㧃 㧄 㧅 㧆 㧇 㧈 㧉 㧊 㧋 㧌 㧍 㧎 㧏 㧐 㧑 㧒 㧓 㧔 㧕 㧖 㧗 㧘 㧙 㧚 㧛 㧜 㧝 㧞 㧟 㧠 㧡 㧢 㧣 㧤 㧥 㧦 㧧 㧨 㧩 㧪 㧫 㧬 㧭 㧮 㧯 㧰 㧱 㧲 㧳 㧴 㧵 㧶 㧷 㧸 㧹 㧺 㧻 㧼 㧽 㧾 㧿 㨀 㨁 㨂 㨃 㨄 㨅 㨆 㨇 㨈 㨉 㨊 㨋 㨌 㨍 㨎 㨏 㨐 㨑 㨒 㨓 㨔 㨕 㨖 㨗 㨘 㨙 㨚 㨛 㨜 㨝 㨞 㨟 㨠 㨡 㨢 㨣 㨤 㨥 㨦 㨧 㨨 㨩 㨪 㨫 㨬 㨭 㨮 㨯 㨰 㨱 㨲 㨳 㨴 㨵 㨶 㨷 㨸 㨹 㨺 㨻 㨼 㨽 㨾 㨿 㩀 㩁 㩂 㩃 㩄 㩅 㩆 㩇 㩈 㩉 㩊 㩋 㩌 㩍 㩎 㩏 㩐 㩑 㩒 㩓 㩔 㩕 㩖 㩗 㩘 㩙 㩚 㩛 㩜 㩝 㩞 㩟 㩠 㩡 㩢 㩣 㩤 㩥 㩦 㩧 㩨 㩩 㩪 㩫 㩬 㩭 㩮 㩯 㩰 㩱 㩲 㩳 㩴 㩵 㩶 㩷 㩸 㩹 㩺 㩻 㩼 㩽 㩾 㩿 㪀 㪁 㪂 㪃 㪄 㪅 㪆 㪇 㪈 㪉 㪊 㪋 㪌 㪍 㪎 㪏 㪐 㪑 㪒 㪓 㪔 㪕 㪖 㪗 㪘 㪙 㪚 㪛 㪜 㪝 㪞 㪟 㪠 㪡 㪢 㪣 㪤 㪥 㪦 㪧 㪨 㪩 㪪 㪫 㪬 㪭 㪮 㪯 㪰 㪱 㪲 㪳 㪴 㪵 㪶 㪷 㪸 㪹 㪺 㪻 㪼 㪽 㪾 㪿 㫀 㫁 㫂 㫃 㫄 㫅 㫆 㫇 㫈 㫉 㫊 㫋 㫌 㫍 㫎 㫏 㫐 㫑 㫒 㫓 㫔 㫕 㫖 㫗 㫘 㫙 㫚 㫛 㫜 㫝 㫞 㫟 㫠 㫡 㫢 㫣 㫤 㫥 㫦 㫧 㫨 㫩 㫪 㫫 㫬 㫭 㫮 㫯 㫰 㫱 㫲 㫳 㫴 㫵 㫶 㫷 㫸 㫹 㫺 㫻 㫼 㫽 㫾 㫿 㬀 㬁 㬂 㬃 㬄 㬅 㬆 㬇 㬈 㬉 㬊 㬋 㬌 㬍 㬎 㬏 㬐 㬑 㬒 㬓 㬔 㬕 㬖 㬗 㬘 㬙 㬚 㬛 㬜 㬝 㬞 㬟 㬠 㬡 㬢 㬣 㬤 㬥 㬦 㬧 㬨 㬩 㬪 㬫 㬬 㬭 㬮 㬯 㬰 㬱 㬲 㬳 㬴 㬵 㬶 㬷 㬸 㬹 㬺 㬻 㬼 㬽 㬾 㬿 㭀 㭁 㭂 㭃 㭄 㭅 㭆 㭇 㭈 㭉 㭊 㭋 㭌 㭍 㭎 㭏 㭐 㭑 㭒 㭓 㭔 㭕 㭖 㭗 㭘 㭙 㭚 㭛 㭜 㭝 㭞 㭟 㭠 㭡 㭢 㭣 㭤 㭥 㭦 㭧 㭨 㭩 㭪 㭫 㭬 㭭 㭮 㭯 㭰 㭱 㭲 㭳 㭴 㭵 㭶 㭷 㭸 㭹 㭺 㭻 㭼 㭽 㭾 㭿 㮀 㮁 㮂 㮃 㮄 㮅 㮆 㮇 㮈 㮉 㮊 㮋 㮌 㮍 㮎 㮏 㮐 㮑 㮒 㮓 㮔 㮕 㮖 㮗 㮘 㮙 㮚 㮛 㮜 㮝 㮞 㮟 㮠 㮡 㮢 㮣 㮤 㮥 㮦 㮧 㮨 㮩 㮪 㮫 㮬 㮭 㮮 㮯 㮰 㮱 㮲 㮳 㮴 㮵 㮶 㮷 㮸 㮹 㮺 㮻 㮼 㮽 㮾 㮿 㯀 㯁 㯂 㯃 㯄 㯅 㯆 㯇 㯈 㯉 㯊 㯋 㯌 㯍 㯎 㯏 㯐 㯑 㯒 㯓 㯔 㯕 㯖 㯗 㯘 㯙 㯚 㯛 㯜 㯝 㯞 㯟 㯠 㯡 㯢 㯣 㯤 㯥 㯦 㯧 㯨 㯩 㯪 㯫 㯬 㯭 㯮 㯯 㯰 㯱 㯲 㯳 㯴 㯵 㯶 㯷 㯸 㯹 㯺 㯻 㯼 㯽 㯾 㯿 㰀 㰁 㰂 㰃 㰄 㰅 㰆 㰇 㰈 㰉 㰊 㰋 㰌 㰍 㰎 㰏 㰐 㰑 㰒 㰓 㰔 㰕 㰖 㰗 㰘 㰙 㰚 㰛 㰜 㰝 㰞 㰟 㰠 㰡 㰢 㰣 㰤 㰥 㰦 㰧 㰨 㰩 㰪 㰫 㰬 㰭 㰮 㰯 㰰 㰱 㰲 㰳 㰴 㰵 㰶 㰷 㰸 㰹 㰺 㰻 㰼 㰽 㰾 㰿 㱀 㱁 㱂 㱃 㱄 㱅 㱆 㱇 㱈 㱉 㱊 㱋 㱌 㱍 㱎 㱏 㱐 㱑 㱒 㱓 㱔 㱕 㱖 㱗 㱘 㱙 㱚 㱛 㱜 㱝 㱞 㱟 㱠 㱡 㱢 㱣 㱤 㱥 㱦 㱧 㱨 㱩 㱪 㱫 㱬 㱭 㱮 㱯 㱰 㱱 㱲 㱳 㱴 㱵 㱶 㱷 㱸 㱹 㱺 㱻 㱼 㱽 㱾 㱿 㲀 㲁 㲂 㲃 㲄 㲅 㲆 㲇 㲈 㲉 㲊 㲋 㲌 㲍 㲎 㲏 㲐 㲑 㲒 㲓 㲔 㲕 㲖 㲗 㲘 㲙 㲚 㲛 㲜 㲝 㲞 㲟 㲠 㲡 㲢 㲣 㲤 㲥 㲦 㲧 㲨 㲩 㲪 㲫 㲬 㲭 㲮 㲯 㲰 㲱 㲲 㲳 㲴 㲵 㲶 㲷 㲸 㲹 㲺 㲻 㲼 㲽 㲾 㲿 㳀 㳁 㳂 㳃 㳄 㳅 㳆 㳇 㳈 㳉 㳊 㳋 㳌 㳍 㳎 㳏 㳐 㳑 㳒 㳓 㳔 㳕 㳖 㳗 㳘 㳙 㳚 㳛 㳜 㳝 㳞 㳟 㳠 㳡 㳢 㳣 㳤 㳥 㳦 㳧 㳨 㳩 㳪 㳫 㳬 㳭 㳮 㳯 㳰 㳱 㳲 㳳 㳴 㳵 㳶 㳷 㳸 㳹 㳺 㳻 㳼 㳽 㳾 㳿 㴀 㴁 㴂 㴃 㴄 㴅 㴆 㴇 㴈 㴉 㴊 㴋 㴌 㴍 㴎 㴏 㴐 㴑 㴒 㴓 㴔 㴕 㴖 㴗 㴘 㴙 㴚 㴛 㴜 㴝 㴞 㴟 㴠 㴡 㴢 㴣 㴤 㴥 㴦 㴧 㴨 㴩 㴪 㴫 㴬 㴭 㴮 㴯 㴰 㴱 㴲 㴳 㴴 㴵 㴶 㴷 㴸 㴹 㴺 㴻 㴼 㴽 㴾 㴿 㵀 㵁 㵂 㵃 㵄 㵅 㵆 㵇 㵈 㵉 㵊 㵋 㵌 㵍 㵎 㵏 㵐 㵑 㵒 㵓 㵔 㵕 㵖 㵗 㵘 㵙 㵚 㵛 㵜 㵝 㵞 㵟 㵠 㵡 㵢 㵣 㵤 㵥 㵦 㵧 㵨 㵩 㵪 㵫 㵬 㵭 㵮 㵯 㵰 㵱 㵲 㵳 㵴 㵵 㵶 㵷 㵸 㵹 㵺 㵻 㵼 㵽 㵾 㵿 㶀 㶁 㶂 㶃 㶄 㶅 㶆 㶇 㶈 㶉 㶊 㶋 㶌 㶍 㶎 㶏 㶐 㶑 㶒 㶓 㶔 㶕 㶖 㶗 㶘 㶙 㶚 㶛 㶜 㶝 㶞 㶟 㶠 㶡 㶢 㶣 㶤 㶥 㶦 㶧 㶨 㶩 㶪 㶫 㶬 㶭 㶮 㶯 㶰 㶱 㶲 㶳 㶴 㶵 㶶 㶷 㶸 㶹 㶺 㶻 㶼 㶽 㶾 㶿 㷀 㷁 㷂 㷃 㷄 㷅 㷆 㷇 㷈 㷉 㷊 㷋 㷌 㷍 㷎 㷏 㷐 㷑 㷒 㷓 㷔 㷕 㷖 㷗 㷘 㷙 㷚 㷛 㷜 㷝 㷞 㷟 㷠 㷡 㷢 㷣 㷤 㷥 㷦 㷧 㷨 㷩 㷪 㷫 㷬 㷭 㷮 㷯 㷰 㷱 㷲 㷳 㷴 㷵 㷶 㷷 㷸 㷹 㷺 㷻 㷼 㷽 㷾 㷿 㸀 㸁 㸂 㸃 㸄 㸅 㸆 㸇 㸈 㸉 㸊 㸋 㸌 㸍 㸎 㸏 㸐 㸑 㸒 㸓 㸔 㸕 㸖 㸗 㸘 㸙 㸚 㸛 㸜 㸝 㸞 㸟 㸠 㸡 㸢 㸣 㸤 㸥 㸦 㸧 㸨 㸩 㸪 㸫 㸬 㸭 㸮 㸯 㸰 㸱 㸲 㸳 㸴 㸵 㸶 㸷 㸸 㸹 㸺 㸻 㸼 㸽 㸾 㸿 㹀 㹁 㹂 㹃 㹄 㹅 㹆 㹇 㹈 㹉 㹊 㹋 㹌 㹍 㹎 㹏 㹐 㹑 㹒 㹓 㹔 㹕 㹖 㹗 㹘 㹙 㹚 㹛 㹜 㹝 㹞 㹟 㹠 㹡 㹢 㹣 㹤 㹥 㹦 㹧 㹨 㹩 㹪 㹫 㹬 㹭 㹮 㹯 㹰 㹱 㹲 㹳 㹴 㹵 㹶 㹷 㹸 㹹 㹺 㹻 㹼 㹽 㹿 㺀 㺁 㺂 㺃 㺄 㺅 㺆 㺇 㺈 㺉 㺊 㺋 㺌 㺍 㺎 㺏 㺐 㺑 㺒 㺓 㺔 㺕 㺖 㺗 㺘 㺙 㺚 㺛 㺜 㺝 㺞 㺟 㺠 㺡 㺢 㺣 㺤 㺥 㺦 㺧 㺨 㺩 㺪 㺫 㺬 㺭 㺮 㺯 㺰 㺱 㺲 㺳 㺴 㺵 㺶 㺷 㺸 㺹 㺺 㺻 㺼 㺽 㺾 㺿 㻀 㻁 㻂 㻃 㻄 㻅 㻆 㻇 㻈 㻉 㻊 㻋 㻌 㻍 㻎 㻏 㻐 㻑 㻒 㻓 㻔 㻕 㻖 㻗 㻘 㻙 㻚 㻛 㻜 㻝 㻞 㻟 㻠 㻡 㻢 㻣 㻤 㻥 㻦 㻧 㻨 㻩 㻪 㻫 㻬 㻭 㻮 㻯 㻰 㻱 㻲 㻳 㻴 㻵 㻶 㻷 㻸 㻹 㻺 㻻 㻼 㻽 㻾 㻿 㼀 㼁 㼂 㼃 㼄 㼅 㼆 㼇 㼈 㼉 㼊 㼋 㼌 㼍 㼎 㼏 㼐 㼑 㼒 㼓 㼔 㼕 㼖 㼗 㼘 㼙 㼚 㼛 㼜 㼝 㼞 㼟 㼠 㼡 㼢 㼣 㼤 㼥 㼦 㼧 㼨 㼩 㼪 㼫 㼬 㼭 㼮 㼯 㼰 㼱 㼲 㼳 㼴 㼵 㼶 㼷 㼸 㼹 㼺 㼻 㼼 㼽 㼾 㼿 㽀 㽁 㽂 㽃 㽄 㽅 㽆 㽇 㽈 㽉 㽊 㽋 㽌 㽍 㽎 㽏 㽐 㽑 㽒 㽓 㽔 㽕 㽖 㽗 㽘 㽙 㽚 㽛 㽜 㽝 㽞 㽟 㽠 㽡 㽢 㽣 㽤 㽥 㽦 㽧 㽨 㽩 㽪 㽫 㽬 㽭 㽮 㽯 㽰 㽱 㽲 㽳 㽴 㽵 㽶 㽷 㽸 㽹 㽺 㽻 㽼 㽽 㽾 㽿 㿀 㿁 㿂 㿃 㿄 㿅 㿆 㿇 㿈 㿉 㿊 㿋 㿌 㿍 㿎 㿏 㿐 㿑 㿒 㿓 㿔 㿕 㿖 㿗 㿘 㿙 㿚 㿛 㿜 㿝 㿞 㿟 㿠 㿡 㿢 㿣 㿤 㿥 㿦 㿧 㿨 㿩 㿪 㿫 㿬 㿭 㿮 㿯 㿰 㿱 㿲 㿳 㿴 㿵 㿶 㿷 㿸 㿹 㿺 㿻 㿼 㿽 㿾 㿿 㺀 㺁 㺂 㺃 㺄 㺅 㺆 㺇 㺈 㺉

پېئىل، سۈپەت، رەۋىش، سان، كۆرسىتىش ئالمىشى، سوئال ئالمىشلىرى ئادەتتە كۈچلۈك ئېيتىلىدۇ. لېكىن "بودن". "داشتن" پېئىللىرى ئادەتتە كۈچلۈك ئېيتىلمايدۇ. قوشما پېئىللار تەركىبىدىكى ئىسىم ياكى سۈپەتلەر كۈچلۈك ئېيتىلىدۇ. مەسىلەن : بەلگىسى كۈچلۈك ئېيتىلىشنى كۆرسىتىدۇ:

كتابھای تو بسیار زیاد است، اما کتابهای او بسیار کم است.

مەشق 练习

1. 朗读下列音素，注意 [a] 与 [a:] 的区别。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ [a] بىلەن [a:] نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ.

[basa:]	بسا	[hava:]	هوا
[tala:]	طالا	[bana:]	بنا
[taza:dd]	تضاد	[vafa:]	وفا
[pana:h]	پناه	[dara:]	درا
[ghaza:]	غذا	[safa:]	صفا

[a-a-]	[a:-a:-]
[adab]	آداب
[abad]	آباد
[asar]	آرام
[abar]	آزاد
[ahad]	آشام
[araj]	آژان
[araz]	آمار

[o]	[ow]	[oo]	[e]	[ey]	[ee]	[a]	[a:]
سر	صوب	سور	سوكه	سير	سير	سر	سار
[sor]	[sowb]	[soor]	[serke]	[sey]	[seer]	[sa]	[sa:r]
شخم	شوب	شوخ	شدت	شيخ	شيخ	شخ	شاح
[shokhm]	[showb]	[shookh]	[sheddat]	[sheykh]	[sheekh]	[shakh]	[sha:kh]
رك	رو	رود	رند	ريب	ريد	رد	راد
[rok]	[row]	[rood]	[rend]	[reyb]	[reed]	[radd]	[ra:d]
مل	مولا	مول	مل	ميل	ميل	ملال	مال
[mol]	[mowla:]	[mool]	[mel]	[meyl]	[meel]	[mala:]	[ma:l]
غر	قو	غورت	غز	غير	قيرى	غر	غار
[ghor]	[ghow]	[ghoort]	[ghez]	[gheyr]	[gheeree]	[ghar]	[gha:r]

2. 模仿示范的句子，将下列句子变为问句：

2. كۆرسىتىلگەن نەمۇنە بويىچە تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى سوئال جۈملىسىگە ئۆزگەرتىڭ:

نمونه: اين بشقاب بزرگ تميز است.

كدام بشقاب تميز است؟

(1) اين اطاق بسيار روشن است.

(2) كوه هيماليا بلند است.

(3) آن شلوار كلفت مال مادر من است.

(4) اين ساعت خوب است.

نمونه: اين كتابها مال تو است

اين كتابها مال كيست؟

(1) اين اطاق كوچك مال من است.

(2) آن اتومبيل سياه مال ما نيست.

(3) آن كلاه زرد مال آن كارگر است.

3. 写出下列名词的复数形式:

3. تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى تۈزۈڭ:

شېرىنى (5) رودخانه (4) كوه (3) استكان (2) چشم (1)

روزنامه (10) مادر (9) تختخواب (8) سنگ (7) كتاب (6)

4. 翻译下列句子:

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 这条江的名字是什么?

(2) 这些鱼是我们的，其余的是他们的。

(3) 这支钢笔是谁的?

(4) 哪一辆汽车是您的?

(5) 他的名字叫什么? 是干什么的?

(6) 您的父母身体好吗?——谢谢，很好。

(1) بۇ دەريانىڭ نامى نېمە؟

(2) بۇ بېلىقلار بىزنىڭ، قالغىنى ئۇلارنىڭ.

(3) بۇ گاڭبى كىمنىڭ؟

(3) قايسى پىكاپ سىلنىڭ؟

(5) ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟ نېمە ئىش قىلىدۇ؟

(6) ئاتا-ئانىڭىزنىڭ تېنى ياخشىمۇ؟ — رەھمەت، ناھايىتى ياخشى.

课文译文

这条河很长，

——长江

那座山很高，

——喜马拉雅山

——哪条河？

——是的，是很长。

——哪座山？

——是的，是很高。

这些书是谁的?

这些书是你的, 其余的书是他的。

你的书很多, 可是他的书很少。

(替换词: 糖果, 葡萄)

——您好。

——您好。

——您身体好吗?

——很好, 谢谢!

——您的身体好吗?

——谢谢, 不错。

——再见!

——再见!

تېكىست تەرجىمىسى

— قايىسى دەريا؟

— ھەئە، ئىنتايىن ئۇزۇن.

— قايىسى تاغ؟

— ھەئە، ئىنتايىن ئېگىز.

— بۇ دەريا ئۇزۇن.

— چاڭجياڭ دەرياسى.

— ئاۋۇ تاغ ئېگىز.

— ھىمالايا تېغى.

بۇ كىتابلار كىمنىڭ؟

بۇ كىتابلار سېنىڭ، ئەمما باشقا كىتابلار ئۇنىڭ.

سېنىڭ كىتابىڭ ئىنتايىن كۆپ، ئەمما ئۇنىڭ كىتابى ئىنتايىن ئاز.

— ياخشىمۇسىز.

— ياخشى، رەھمەت.

— رەھمەت، يامان ئەمەس.

— خەير!

— ياخشىمۇسىز.

— ئەھۋالىڭىز قانداق؟

— سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز قانداق؟

— خەير!

درس نهم 第九课 توققۇزىنچى دەرس

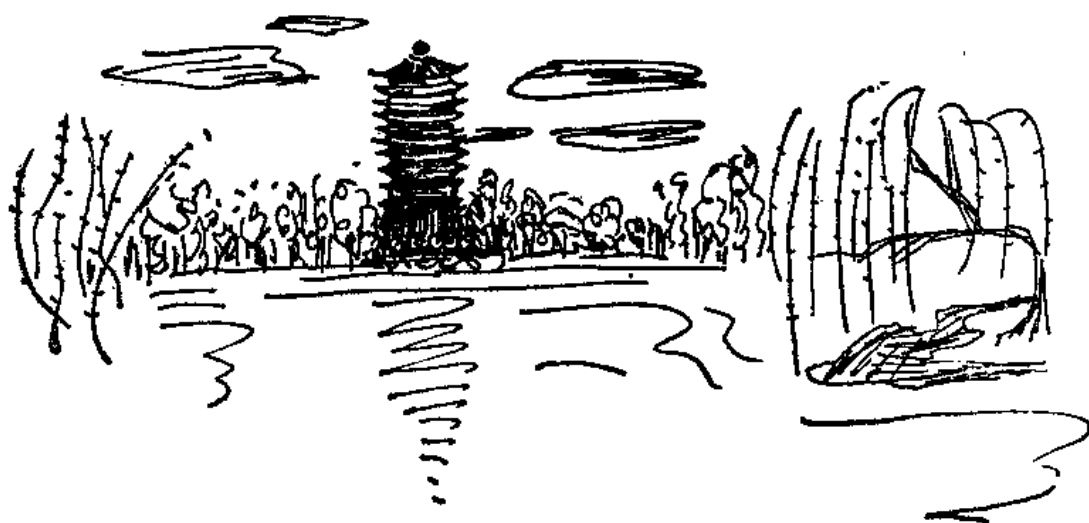
تېكىست:	دانشگاه ما	课文
	بودن 的人称变位	语法
	基数词	
	意群和停顿	语音
گرامماتىكا	باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ	شەخس بويىچە تۈرلىنىشى
	ساناق سان	
فونېتىكا	سىنتاگما ۋە پائوزا	

دانشگاه ما

دانشگاه ما دانشگاه پکن است. دانشگاه پکن در حومه غربی شهر واقع است.
 باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا. ما همه دانشجوی دانشگاه پکن هستیم.
 من دانشجو هستم. ما دانشجو هستیم.
 تو دانشجو هستی. شما دانشجو هستید.
 او دانشجو است. آنها دانشجو هستند.

کلمات جایگزین

پزشك	پرستار	معلم	کارمند
کارگر	کشاورز	مهندس	استاد دانشگاه

واژه‌ها

دانشگاه	[da:neshga:h]	(名)	大学 (ئى) داشۇ
پكن	[pakan]	(名)	北京 (ئى) بېيجىڭ
حومه	[howme]	(名)	郊区 (ئى) شەھەر سىرتى رايون
غربى	[gharbee]	(形)	西部的 (س) غەربىي
واقع	[va:ghe']	(形)	位于.....的 (س) ئورۇنلاشقان
باغ	[ba:gh]	(名)	花园 (ئى) باغ
همه	[hame]	(代, 副)	都 (ر, ئا) ھەممە
زيبا	[zeeba:]	(形)	美丽的 (س) گۈزەل
دانشجو	[da:neshjoo]	(名)	大学生 (ئى) ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى
پزشك	[pezeshk]	(名)	医生 (ئى) دوختۇر
معلم (معلمين 复)	[mo-allem]	(名)	老师 (ئى) مۇئەللىم
كارمند	[ka:rmand]	(名)	职员, 工作人员 (ئى) خىزمەتچى
مهندس	[mohandes]	(名)	工程师 (ئى) ئىنژېنېر
استاد	[osta:d]	(名)	师傅, 教授 (ئى) ئۇستاء پروفېسسور
درس	[dars]	(名)	课 (ئى) دەرس
متن	[matn]	(名)	课文 (ئى) تېكىست
كلمات جاگزین	[kalama:t-e-ja:yegozeen]		替换词 ئالماشتۇرۇلىدىغان سۆزلەر
شرح و توضیح	[sharh-o-towzeeh]		注释 ئىزاھات
دستور زبان	[dastoor zaba:n]		语法 گرامماتىكا
صدا شناسی	[seda: shena:sec]		语音 فونېتىكا
تمرین	[tamreen]		练习 مەشق

شرح و توضیح

باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا. 校园又大又美丽。

在这句话中 هم...هم 是连接词，也可以说：“باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا” (مەكتەپ بېغى ھەم چوڭ ھەم گۈزەل) — بۇ جۈملىدىكى “هم...هم” باغلىغۇچى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بۇ جۈملىنى “باغ دانشگاه هم بزرگ هم زیبا است” دېسىمۇ بولىدۇ.

دستور زبان

1. 系动词 بودن 的人称词尾变位公式:

هست + [hast] 词尾 (م، ی، است، یم، ید، ند)

1. باغلامچی پېشل "بودن" نىڭ شەخس بويىچە تۈرلىنىش فورمۇلىسى:

هست + [hast] قوشۇمچە (م، ی، است، یم، ید، ند)

复数	كۆپلۈك	单数	بىرلىك	数	سان
				人称	شەخس
[hasteem]	هست + یم = [eem]	[hastam]	هست + م = [am]	I	شەخس 第一人称
[hasteed]	هست + ید = [eed]	[hastee]	هست + ی = [ee]	II	شەخس 第二人称
[hastand]	هست + ند = [and]	[ast]	است ← هست	III	شەخس 第三人称

2. 系动词 بودن 的人称变位的肯定式和否定式:

2. باغلامچی پېشل "بودن" نىڭ شەخس بويىچە تۈرلەنگەن چاغدىكى بولۇشلۇق ۋە بولۇشمىسىز

شەكىللىرى:

词尾	قوشۇمچە	否定式	بولۇشمىسىز	肯定式	بولۇشلۇق	人称	شەخس
[am]	م	دانشجو نيستم	دانشجو نيستم	دانشجو هستم	دانشجو هستم	من	
[ee]	ی	دانشجو نيستی	دانشجو نيستی	دانشجو هستی	دانشجو هستی	تو	
—	—	دانشجو نيست	دانشجو نيست	دانشجو است	دانشجو است	او، وی	
[eem]	یم	دانشجو نيستيم	دانشجو نيستيم	دانشجو هستيم	دانشجو هستيم	ما	
[eed]	ید	دانشجو نيستيد	دانشجو نيستيد	دانشجو هستيد	دانشجو هستيد	شما	
[and]	ند	دانشجو نيستند	دانشجو نيستند	دانشجو هستند	دانشجو هستند	آنها (ايشان)	

基数词

用来表示人或物的数目的词称为基数词。波斯语的数词符号与其文字相反，是由左向右书写，零的书写形式是实心圆点 [•]。零在数词中间读 [o]，文字是 [و]。

例如: 105 词数符号是 ۱۰۵，读 [sad-o-panj]

204 数词符号是 ۲۰۴，读 [deveest-o-chahar]

ساناق سان

ئادەم ۋە نەرسىلەرنىڭ سانىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر ساناق سان دېيىلىدۇ. پارس تىلىدا سان بەلگىلىرى يېزىقنىڭ ئەكسىچە سولدىن ئوڭغا يېزىلىدۇ، نۆلنىڭ رەقەم شەكلى چوڭىراق

چېكىت(۰) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، نۆل رەقەملەر ئارىسىدا كەلگەندە [o] ئوقۇلۇپ، يېزىقتا "و" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسلەن:

105 نىڭ رەقەم شەكلى ۱۰۵ بولۇپ، [sad-o-panj] ئوقۇلىدۇ.
204 نىڭ رەقەم شەكلى ۲۰۴ بولۇپ، [deveest-o-chaha:r] ئوقۇلىدۇ.

(数 词 单)

1 [yek]	يك	۱
2 [do]	دو	۲
3 [se]	سە	۳
4 [chaha:r]	چهار	۴
5 [panj]	پنج	۵
6 [shesh]	شش	۶
7 [haft]	هفت	۷
8 [hasht]	هشت	۸
9 [noh]	نه	۹
10 [dah]	ده	۱۰
11 [ya:zdah]	يازده	۱۱
12 [dava:zdah]	دوازده	۱۲
13 [seezdah]	سیزده	۱۳
14 [chaha:rdah]	چهارده	۱۴
15 [pa:nzdah]	پانزده	۱۵
16 [sha:nzdah]	شانزده	۱۶
17 [hefdah]	هفده	۱۷
18 [hejdah]	هجده	۱۸
19 [noozdah]	نوزده	۱۹
20 [beest]	بیست	۲۰
21 [beest-o-yek]	بیست و يك	۲۱
22 [beest-o-do]	بیست و دو	۲۲
23 [beest-o-se]	بیست و سه	۲۳
30 [see]	سی	۳۰
40 [chehel]	چهل	۴۰
50 [panja:h]	پنجاه	۵۰

60 [shast]	شصت	٦٠
70 [hafta:d]	هفتاد	٧٠
80 [hashta:d]	هشتاد	٨٠
90 [navad]	نود	٩٠
100 [sad]	صد	١٠٠
101 [sad-o-yek]	صد و يك	١٠١
102 [sad-o-do]	صد و دو	١٠٢
200 [deveest]	دويست	٢٠٠
300 [seesad]	سيصد	٣٠٠
400 [chaha:rsad]	چهارصد	٤٠٠
500 [pa:nsad]	پانصد	٥٠٠
600 [sheshsad]	شش صد	٦٠٠
700 [haftsad]	هفت صد	٧٠٠
800 [hasht sad]	هشت صد	٨٠٠
900 [nohsad]	نه صد	٩٠٠
1000 [heza:r]	هزار	١٠٠٠
10000 [dah heza:r]	ده هزار	١٠٠٠٠
100000 [sad heza:r]	مليون	١٠٠٠٠٠
1000000 [meleeyoon]	صد هزار	١٠٠٠٠٠٠
8171 [hasht heza:r-o-sad-o-hafta:d-o-yek]	٨١٧١ هشت هزار و صد و هفتاد و يك	
15980 [pa:nzdah heza:r-o-nohsad-o-hashta:d]	١٥٩٨٠ پانزده هزار و نه صد و هشتاد	
٨٢٣٠٨٦٤٥ هشتاد و دو مليون و سيصد و هشت هزار و شش صد و چهل و پنج		
82308645 [hashta:d-o-do meleeyoon-o-seesad-o-hasht heza:r-o-sheshsad-o-chehel-o-panj]		

صدا شناسى

意群和停顿

我们在朗读一个句子的时候，按句子的结构和意思分为几个部分。每一个部分为一个意群。一个意群要连续朗读，中间不停顿。意群和意群之间可以停顿一下，在一般情况下，句子未结束语调不下降。（停顿符号／）例如：

سنتاگما ۋە پائۇزا

بىر جۈملىنى ئېيتقان ۋاقىتىمىزدا، جۈملىنىڭ قۇرۇلمىسى ۋە مەنىسىگە قاراپ ئۇنى بىرنەچچە

بۆلەككە بۆلۈپ ئېيتىمىز، مانا مۇشۇنداق بۆلەكلەرنىڭ ھەربىرى بىر سىنىپتاگما بولىدۇ. بىر سىنىپتاگما ئارىسىدا پائۇزا بولمايدۇ، سىنىپتاگما بىلەن سىنىپتاگما ئوتتۇرىسىدا قىسقا بىر پائۇزا بولىدۇ. ئادەتتە جۈملە ئاخىرلاشمىسا پەسەيمە تون قوللىنىلمايدۇ. (پائۇزىنى "/") بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز) مەسىلەن:

دانشگاه پکن / در حومه غربی شهر / واقع است.
 باغ دانشگاه / هم بزرگ است / هم زیبا.
 ماهمه / دانشگاه پکن / هستیم.

تەرىپى

1. 朗读下列音素，注意读好 [a:] 和 [a].

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [a:] بىلەن [a] نىڭ تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلىڭ.

[a:]	[a]
[ba:d] باد	[bad] بد
[pa:s] پاس	[pas] پس
[ta:b] تاب	[tab] تب
[da:m] دام	[dam] دم
[sa:d] صاد	[sad] صد
[cha:] چا	[chap] چپ
[za:d] زاد	[zad] زد
[kha:m] خام	[ham] هم

2. 模仿例句用符号 ▽ 标出重读单词，用符号 / 标出意群停顿，用符号 〰 和 〰 标出升降调。

2. مىسال قىلىنغان جۈملىلەرگە تەقلىد قىلىپ، مۇنۇ جۈملىلەردىكى كۈچلۈك ئېيتىلىدىغان سۆزلەرگە ▽ بەلگىسى قويۇڭ؛ سىنىپتاگىلار ئارىسىغا / بەلگىسى قويۇڭ؛ ئۆرلىمە توننى 〰 بەلگىسى بىلەن، پەسەيمە توننى 〰 بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىڭ:

(1) كىتابھاي تو بىيار زياد است. (2) حال شما چطور است؟

(3) باغ دانشگاه پکن هم بزرگ هم زیبا است. (4) اسم شما چیست؟

3. 以动词 بودن 的人称变位的适当形式填空。

3. مۇنۇ جۈملىلەردىكى بوش ئورۇنلارنى "بودن" پېشلىنىڭ مۇۋاپىق شەخسلىك شەكىللىرى

بىلەن تولدۇرۇڭ:

(1) او خواهر شما ..... (2) شما معلم .....

- (3) ما ھىمە دانشجو . (4) آنها كارگر ؟ نه، آنها كارگر .
 (5) خواهر من كارمند ، اما خواهر شما كارمند .
 (6) معلم آنها بسيار خوب .

4. 用波斯语数字符号和文字写出下列数字:

4. تۆۋەندىكى سانلارنى پارسچە رەقەم ۋە يېزىق بىلەن يېزىڭ:

12	14	78	906	6416
33	56	88	243	1209

5. 回答下列问题,

5. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

- (1) اسم دانشگاه شما چیست؟
- (2) دانشگاه شما در کجا واقع است؟
- (3) باغ دانشگاه شما چطور است؟
- (4) شما دانشجوی کدام دانشگاه هستید؟
- (5) دانشگاه شما خوب است؟

6. 翻译下列句子:

- (1) 您的名字叫什么？
- (2) 我们的大学位于市郊。
- (3) 他是工人还是农民。
- (4) 我们都是护士，不是医生。
- (5) 我的房间不大，但光线很好。

6. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) سىزنىڭ ئىسمىڭىز نېمە؟
- (2) بىزنىڭ داشۆ شەھەر سىرتىغا جايلاشقان.
- (3) ئۇ ئىشچىمۇ، دېھقانمۇ؟
- (4) بىز ھەممىمىز ھەمىشە، دوختۇر ئەمەس.
- (5) مېنىڭ بۆلەم چوڭ ئەمەس، لېكىن يورۇق.

课文译文

我们的大学

我们的学校（大学）是北京大学。
 北京大学在城市西郊，学校的校园又大又美。
 我们都是北京大学的学生。
 我是大学生。 我们是大学生。
 你是大学生。 你们是大學生。
 他是大学生。 他们是大學生。

(替换词: 医生 护士 教员 职员
 工人 农民 工程师 大学教授)

تېكىست تەرجىمىسى

بىزنىڭ مەكتىپىمىز بېيجىڭ داشۆسى.

بېيجىڭ داشۆسى شەھەرنىڭ غەربىي چېتىدە. مەكتەپنىڭ باغچىسى چوڭ ھەم گۈزەل.

بىز ھەممىمىز بېيجىڭ داشۆسىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى.

مەن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. بىز ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

سەن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. سىلەر (سىز) ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

ئۇ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. ئۇلار ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

(ئالماشتۇرۇلىدىغان سۆزلەر:

دوختۇر	ھەمىشە	ئوقۇتقۇچى	خىزمەتچى
ئىشچى	دېھقان	ئىنژېنېر	پروفىسسور)

درس دهم 第十课 ئونىنچى دەرس

تېكىست	دوست صميمى	课文
گرامماتىكا	系动词 بودن 人称变位简略形式 名词复数 (二)	语法
	باغلامچى پېتىل "بودن" نىڭ شەخسلىك شەكلىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (2)	

دوست صميمى

فریدون دوست من است. من و فریدون نەتھە ھەسايە يکد یگریم، بلكە هر دو در يك دانشگاه درس می خوانیم. من دانشجوی دانشکدهٔ زبانهای خارجی ام، اما او دانشجوی دانشکدهٔ ریاضی است. ما دوست صمیمی هستیم. ما همیشه با هم می باشیم.

مکالمە

- سلام، من لاله هستم.
- سلام، من پرویز هستم.
- ایشان خانم عباسی هستند.
- خیلی خوشوقتم.
- من هم همینطور. حال شما چطور است؟
- خوب است، متشکرم، حال شما چطور است؟
- متشکرم، بد نیستم.
- حال پدر و مادر شما خوب است؟
- مری، آنها هر دو خوبند.
- خانم عباسی شما چطورید؟
- خوبم، متشکرم.

واژه‌ها

صمیمی	[sameemee]	(形) 真挚的, 知心的 (س) صمیمی, سرداش
فریدون	[fareedoon]	(人名) 法力东 (ئادەم ئىسمى) فریدون

تنها	[tanha:]	(副)	仅仅 (ر) پەقەتلا، يالغۇز
همسايە (همساگان)	[hamsa:ye]	(名)	邻居 (ئى) قوشنا
يكدیگر	[yekdeegar]	(代)	互相 (ئا) ئۆزئارا
بلکہ	[balke]	(连)	而且 (ب) بەلكى
هر	[har]	(代)	每一个 (ئا) ھەر بىر
درس مى خوانيم	[dars meekha:neem]	(动)	学习 (پ) دەرس ئوقۇيمىز
دانشکده	[da:neshkade]	(名)	学院，系 (ئى) شۆيۈەن، فاكۇلتېت
زبان	[zaba:n]	(名)	舌，语言 (ئى) تىل
خارجى	[kha:rejee]	(形)	外国的 (س) خارىجىي، چەت ئەل
رياضى	[riya:zee]	(名)	教学 (ئى) ماتېماتىكا
ھمىشە	[hameeshe]	(副)	经常 (ئى) ھەمىشە، دائىم
بەھم	[ba:ham]	(副)	一起 (ربىللە)
مى باشيم	[meeba:sheem]	(动)	是 (پ) -دۇرمىز، -مىز
لالە	[la:le]	(人名)	拉丽 (ئادەم ئىسمى)
پرويز	[parveez]	(人名)	帕尔维兹 (ئادەم ئىسمى)
ایشان	[eesha:n]	(代)	他 (的尊称) (ئا) ئۇ
خانم	[kha:nom]	(名)	女士，太太 (ئى) خانىم
عباسى	[aba:see]	(人名)	阿巴西 (ئادەم ئىسمى)
خوشوقت	[khoshvaght]	(形)	高兴的 (س) خۇشال
ھمىنطور	[hameentoor]	(形)	也这样的 (س) ھەم شۇنداق
متشكر	[motashaker]	(形)	谢谢 (س) رەھمەت
مكاله	[moka:leme]	(名)	会话 (ئى) سۆزلىشىش

شرح و توضيح

من و فریدون نہ تنها همسايہ یکدیگریم، بلکہ ہر دو در یک دانشگاه درس می خوانیم.
我和法里东不但是邻居，而且我们两人在一个大学学习。
(مەن ۋە فەرىدۇن (ئىككىمىز) يالغۇز قوشنا بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھەر ئىككىمىز بىر داشۆدە ئوقۇيمىز)

“نه تنها (نتنها)... بلکه” 常一起连用，意思是“不仅……而且……”。
“نه تنها (نتنها)... بلکه” دائىم بىللە كېلىپ “يالغۇز... بولۇپ قالماستىن، بەلكى...” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

او نەتھە كارگر است، بلكە معلم ما هم هست.

او نەتھە برادر من است، بلكە دوست صميمى من هم هست.

2. هر دو 意思是“都”，用于两者。همه 意思也是“都”，用于三者以上。

2. “هر دو” — “هر ئىككىيلەن، ھەر ئىككىسى” مەنىلىرىدە كېلىدۇ؛ “همه” — “ھەممە” مەنىسىدە كېلىدۇ.

3. مى باشىم، ھستىم مى باشىم 我们经常在一起。ما ھمىشە با ھم مى باشىم 是书面语言°

3. ما ھمىشە با ھم مى باشىم — “بىز دائىم بىللە (مىز)” دېگەن مەنىدە؛ “مى باشىم” بىلەن “ھستىم” نىڭ مەنىسى ئوخشاش. “مى باشىم” كىتابىي سۆز.

دستور زبان

系动词 بودن 人称变位简略形式

باغلامچى پېئىل “بودن” نىڭ شەخسلىك شەكلىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى

من	— م	[am]	ما	— ىم	[eem]
تو	— ى	[ee]	شما	— ىد	[eed]
او	است	[ast]	آنها	— اند	[and]

系动词 بودن 的人称变位简略形式书写时，是否与前面连写，视前面单词结尾字母而定。

باغلامچى پېئىل “بودن” نىڭ ئىخچاملاشقان شەخسلىك شەكلىنى ئۇنىڭ ئالدىدىكى سۆز بىلەن قوشۇپ يېزىش ياكى ئايرىپ يېزىش مەسىلىسىگە كەلسەك، بۇ شۇ سۆزنىڭ قانداق ھەرپ بىلەن ئاخىرلاشقانلىقىغا قاراپ بەلگىلىنىدۇ.

1. 系动词 بودن 前的单词以辅音字母结尾。

1. “بودن” نىڭ ئالدىدىكى سۆز ئۇزۇك تاۋۇش ھەرىپى بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا مۇنداق بولىدۇ:

[mohandesam]	من مهندسىم.	[parasta:ram]	من پرستارم.
[mohandesees]	تو مهندسى.	[parasta:ree]	تو پرستارى
[mohandesast]	او مهندس است.	[parasta:rast]	او پرستار است.
[mohandeseem]	ما مهندسىم.	[parasta:reem]	ما پرستارىم.
[mohandeseed]	شما مهندسيد.	[parasta:reed]	شما پرستارىد.
[mohandesand]	آنها مهندسند.	[parasta:rand]	آنها پرستارند.

2. 系动词 بودن 前的单词以长元音字母 ¹ 结尾。

2. "بودن" نىڭ ئالدىدىكى سۆز ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش ھەرىپى "ا" بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا مۇنداق بولىدۇ:

[da:na:-cem]	ما دانا ايم.	[da:na:-am]	من دانا ام.
[da:na:-eed]	شما دانا ايد.	[da:na:-ee]	تو دانا اى.
[da:na:-and]	آنها دانا اند.	[da:na:-ast]	او دانا است.

8. 系动词 بودن 前的单词以字母 ه 结尾。

3. "بودن" نىڭ ئالدىدىكى سۆز "ه" ھەرىپى بىلەن ئاخىرلاشقا بولسا مۇنداق بولىدۇ:

[bache- eem]	ما بچه ايم.	[bache- am]	من بچه ام.
[bache- eed]	شما بچه ايد.	[bache- ee]	تو بچه اى.
[bache- and]	آنها بچه اند.	[bache- ast]	او بچه است.

4. 系动词 بودن 前的单词以字母 و 结尾。

4. "بودن" نىڭ ئالدىدىكى سۆز "و" ھەرىپى بىلەن ئاخىرلاشقا بولسا مۇنداق بولىدۇ:

[da:neshjoo- eem]	ما دانشجو ايم.	[da:neshjoo- am]	من دانشجو ام.
[da:neshjoo- eed]	شما دانشجو ايد.	[da:neshjoo- ee]	تو دانشجو اى.
[da:neshjoo- and]	آنها دانشجو اند.	[da:neshjoo- ast]	او دانشجو است.

5. 系动词 بودن 前的单词以字母 ي 结尾。

5. "بودن" نىڭ ئالدىدىكى سۆز "ي" ھەرىپى بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا مۇنداق بولىدۇ:

[cheenee- eem]	ما چينى ايم.	[cheenee- am]	من چينى ام.
[cheenee- eed]	شما چينى ايد.	[cheenee- ee]	تو چينى اى.
[cheenee- and]	آنها چينى اند.	[cheenee- ast]	او چينى است.

名词复数 (二)

波斯语中名词复数的构成比较复杂，在第六课提到无生命名词和指示代词的复数的构成规则。现将有生命名词的复数构成规则归纳如下：

1. 表示有生命的名词，其复数形式一般在词尾加 آن。例如：

ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (2)

پارس تىلىدا ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشى بىرقەدەر مۇرەككەپ. ئالسىنىچى دەرىستە جانىزلار ئىسمى بىلەن كۆرسىتىش ئالماشلىرىنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشىنى كۆرسىتىپ ئۆتكەن ئىدۇق. ئەمدى جانلىقلار ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشىنى تۆۋەندىكىچە كۆرسىتىپ ئۆتىمىز.

1. جانلىقلار ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئادەتتە ئىسىم ئاخىرىغا "آن" قوشۇمچىسىنى قوشۇش

بىلەن ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

كارگر _____ كارگران
پزشك _____ پزشكان

2. 以元音结尾的有生命的名词, 在变复数时, 先加辅音字母 **ى**, 再加 **آن**, 读 [ya:n].

例如:

2. مۇنداق ئىسىملاردىن سوزۇق تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقانلىرىغا ئاۋۋال بىر "ى" قوشۇلۇپ, ئاندىن "آن" قوشۇلىدۇ ۋە [ya:n] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

دانشجو _____ دانشجویان [da:neshjooya:n] (ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى) 大学生
چهارپا _____ چهارپایان [cheha:rpa:ya:n] (ھايۋان) 兽, 兽类
دانا _____ دانایان [da:na:ya:n] (ئىلىم ئىگىسى) 有学问的人

3. 有些有生命的名词也加 **ها**, 也可加 **آن**. 例如:

3. جانلىقلار ئىسىملىرىدىن بەزىلىرىگە "ها" قوشۇلسىمۇ, "آن" قوشۇلسىمۇ بولىۋېرىدۇ. مەسىلەن:

چینی _____ چینی‌ها, چینیان [cheeniya:n] (جۇڭگولۇق) 中国人
ایرانی _____ ایرانی‌ها, ایرانیان [eera:niya:n] (ئىرانلىق) 伊朗人

4. 以元音 [e] 结尾的名词, 先加 **ى**, 再加 **آن**. 例如:

4. سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا ئاۋۋال "ى", ئاندىن "آن" قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

例如:

همسایه _____ همسایگان [hamsa:yega:n] (قوشنا) 邻居
مردۀ [morde] _____ مردگان [mordega:n] (ئۆلگۈچى) 死者

5. 有一些名词, 原是阿拉伯词, 其复数变化形式复杂, 现仅例举几种常见的复数形式, 在词尾加 **ات**、**ین**、**جات**.

5. ئەرەب تىلىدىن كىرگەن ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشى بىرئاز مۇرەككەپ. بۇ يەردە ئاخىرىغا "ات", "ین", "جات" قوشۇلۇپ ياسىلىدىغان بىرنەچچە خىلنىلا تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمىز:

كلمه	[kaleme]	_____	كلمات	[kalema:t]	词 (سۆز)
جمله	[jomle]	_____	جملات	[jomala:t]	杂志 (ژۇرنال)
كارخانه	[ka:rkha:ne]	_____	كارخانجات	[ka:rkha:neja:t]	工厂 (كارخانا)
سبزی	[sabzee]	_____	سبزیجات	[sabzeeja:t]	蔬菜 (كۆكتات)
معلم	[mo-allem]	_____	معلمین	[mo-allemeen]	老师 (مۇئەللىم)
مسلم	[moslem]	_____	مسلمین	[moslemeem]	穆斯林 (مۇسۇلمان)
كاشف	[ka:shaf]	_____	كاشفین	[ka:shafeen]	发现者 (كەشپ قىلغۇچى)

تمرین

1. 朗读下列音素，注意 [a] 和 [a:] 的区分。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [a] بىلەن [a:] نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ.

[a - a:]			
[alva:r]	الوار	[ashra:r]	اشرار
[af·h :r]	افشار	[asgha:t]	اسقاط
[asra:r]	اسرار	[afra:d]	افراد
[amsa:l]	امثال	[amra:r]	امرار

[e - a:]			
[ebra:z]	ابراز	[ezha:r]	اظهار
[edra:m]	ادرام	[etna:b]	اطناب
[ekhra:j]	اخراج	[elha:m]	الهام
[eska:t]	اسكات	[ersa:l]	ارسال

2. 写出下列名词的复数形式: تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساڭ:

معلم كارمند دانشگاه شهر باغ كشاورز دوست دانشجو همسايه

3. 将下列句子中的动词改变为简略形式。

3. مۇنۇ جۈملىلەردىكى پېئىللارنى قىسقارغان شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ.

(1) آ نها كارگر هستند. (2) دوست من پرويز است.

(3) تو دوست خوب من هستى. (4) شما همسايه يكدیگر هستيد؟

(5) ما همه دانشجو هستيم. (6) پدر و مادر من هر دو خوب هستند.

4. 模仿下列例句造句: تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۆلگە قىلىپ جۈملە تۈزۈڭ:

نمونه: دانشجو كارگر

— شما دانشجو هستيد؟

— بلى، ما همه دانشجو هستيم.

— آنها هم دانشجو هستند؟

— نه، آنها دانشجو نيستند، كارگر هستند.

(1) كارمند كشاورز

(2) پزىشك دانشجو

(3) معلم كارگر

5. 翻译下列句子:

- (1) 您的父母身体好吗?
- (2) 您的知心朋友是谁?
- (3) 这条裤子太长了。
- (4) 我的父母都是北京大学的老师。
- (5) 他们都是外语系的学生。
- (6) 他和法里东经常在一起。

5. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئاتا-ئانىڭىزنىڭ سالامەتلىكى ياخشىمۇ؟
- (2) سىزنىڭ سىرداش دوستىڭىز كىم؟
- (3) بۇ شالۋۇر بەك ئۇزۇن ئىكەن.
- (4) مېنىڭ ئاتا-ئانام بېيجىڭ داشۆسىنىڭ مۇئەللىمى.
- (5) ئۇلارنىڭ ھەممىسى چەت تىللار فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى.
- (6) ئۇنىڭ بىلەن فەرىدۇن دائىم بىللە.

课文译文

知心朋友

法里东是我的朋友，我和法里东不但是邻居，而且我们两个人在一个大学学习。我是外语系的学生，他是数学系的学生，我们是知心朋友，我们经常在一起。

- 您好，我是拉蕾。
- 您好，我是帕尔维兹。
- 她是阿巴西夫人。
- 非常高兴。
- 我也很高兴，您身体好吗？
- 很好，谢谢。您身体好吗？
- 谢谢，不错。
- 您的父母身体好吗？
- 谢谢，他们身体都好。
- 阿巴西夫人，您身体好吗？
- 很好，谢谢。

تېكىست تەرجىمىسى

سىرداش دوست

فەرىدۇن مېنىڭ دوستۇم. مەن ۋە فەرىدۇن بىلەن قوشنا بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھەر ئىككىمىز بىر داشۆدە ئوقۇيمىز. مەن چەت تىللار فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى، ئۇ بولسا ماتېماتىكا فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى. بىز سەمىمىي دوستلارمىز. بىز دائىم بىللە بولىمىز.

- ياخشىمۇسىز، مەن لالە (بولمەن).
- ياخشىمۇسىز، مەن پەرۋىز (بولمەن).
- بۇ ياق ئابباسى خانىم.
- بەك خۇشالمەن.
- مەنىمۇ ناھايىتى خۇشال. ئەھۋالىڭىز قانداق؟
- ياخشى، رەھمەت. سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز قانداق؟
- رەھمەت، يامان ئەمەس.
- ئاتىڭىز، ئانىڭىزنىڭ ئەھۋالى ياخشىدۇ؟
- رەھمەت، ئىككىلىسى ياخشى.
- ئابباسى خانىم، سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز ياخشىمۇ؟
- ياخشى، رەھمەت.

درس یازدهم 第十一課 ئون برینچی دهرس

تېكىست	درس زبان فارسی	课文
گرامراتكا	"داشتن" پېشلى ترکه لمة "را" ره وئش به لگسى ۛ	语法 动词 داشتن 后置词 را 副词符号 ۛ

درس زبان فارسی

امروز چهار شنبه است. ما درس زبان فارسی داریم. زبان فارسی خیلی شیرین است. معلم زبان فارسی ما آقای نادری است. آقای نادری معلم خوب و مهربان است. او سرپرست کلاس ما است. عده دانشجویان کلاس ما ۲۰ نفر است. ما همه زبان فارسی را دوست داریم. ما خوب درس می خوانیم. معلم از همه ما راضی است.

مکالمه

- خانم ببخشید، شما کجائی هستید؟
- من چینی ام.
- چند وقت است که ایرانید؟
- تقریباً چهار ماه است.
- فارسی را خوب بلدید.
- اختیار دارید.

واژه‌ها

今天 (ئى) بۈگۈن

(名) [emrooz]

امروز

چهارشنبه	(名) [chaha:rshanbe]	星期四 (ئى) چارشەنبە
فارسی	(名) [fa:rsee]	波斯语 (ئى) پارس تىلى، پارسچە
داشتن (-دار)	(动) [da:shtan]	有 (پ) بولماق
آقا	(名) [a:gha:]	先生 (ئى) ئەپەندى
نادىرى	(人名) [na:deree]	纳迪里 (ئادەم ئىسمى) نادىرى
مهربان	(形) [mehrba:n]	亲切的，和蔼的 (س) مېھرىبان
كلاس	(名) [kela:s]	班级 (ئى) سىنىپ
عدە	(名) [edde]	数目，一些 (ئى) سان
نفر	(名) [nafar]	人，个人 (ئى) نەپەر
دوست داشتن	(动) [doostda:shtan]	喜欢 (پ) ياخشى كۆرمەك
از	(介) [az]	从.....，对..... (ئالدى) ...دىن، ...گە
راضى	(形) [ra:zee]	满意的 (س) رازى
بېخىشيد	(动) [bebakhshheed]	(请您) 原谅 (پ) كەچۈرۈڭ
كجائى	(形) [koja:ee]	什么地方的人 (س) قەيەرلىك، ئەلىك
چىنى	(形，名) [cheenec]	中国人، (س، ئى) جۇڭگولۇق، خەنزۇچە
		中文，中国的 جۇڭگونىڭ
چند	(代) [chand]	几个 (ئا) نەچچە
وقت	(名) [vaght]	时间 (ئى) ۋاقىت
كە	(连) [ke]	(ب) ...كى
تقرىبا	(副) [taghreeban]	大概，大约 (ر) تەخمىنەن
ماہ	(名) [ma:h]	月亮，月份 (ئى) ئاي
را	[ra:]	(后置词) (ترکەلمە)
بلد	(形) [balad]	内行，行家 (形) ماھىر، ئۇستا
اختيار داشتن	(动) [ekhtiya:r-]	过奖 (پ) ئانچە ئەمەس

شرح و توضیح

1. 老师对我们很满意。介词 از 是动词 بودن 要求搭配使用的。 از.....راضى بودن 意思是对.....满意。例如:

1. "معلم از ما راضى است" (مۇئەللىم بىزدىن رازى) — بۇ جۈملىدىكى ئالدى قوشۇلما "از"نى "راضى بودن" پېئىلى تەلەپ قىلغان. "از...راضى بودن" ئىبارىسى "...دىن رازى (بولماق)" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

آنها از اين اطاق راضى هستند.

ما از درس زبان فارسی راضی هستیم.

在这里是连接词，连接从句，本身没有词义。ایرانید = هستید در ایران 即 ایران 和简略人称词尾 اید 连写成 ایرانید。

بلد بودن . بلديد 连写成 ايد 和简略人称词尾 بلد . زبان فارسی = فارسی را بلديد . 3.

3. "فارسی را بلیدید" — بۇ جۈملىدىكى "فارسی" سۆزى "زبان فارسی" ئىبارىسى بىلەن ئوخشاش مەنە بىلدۈرىدۇ؛ "بلیدید" ئىبارىسى "بلد" سۆزى بىلەن قىسقارغان شەخسلىك قوشۇمچىسى "اید" نىڭ قوشۇلۇپ يېزىلىشىدىن ھاسىل بولغان؛ "را" تىركەلمىسىنى "بلد بۇدۇن" تەلەپ قىلغان.

[kha:hesh meekonam] 意思是“谢谢”(我向您表示感谢)。

4. "اختيار داريد" — بۇ بىركىمنىڭ ماختىشىغا ئېرىشكەندە دېيىلىدىغان تەكەللۇپ ئىبارىسى بولۇپ، ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئانچە ئەمەس" دېگەن ئىبارىگە توغرا كېلىدۇ. بۇ خىل شارائىتتا كۆپرەك قوللىنىلىدىغان يەنە بىر ئىبارە "خواهش مى كىم [kha:heshmeekonom]" بولۇپ، "رەھمەت" (سىزگە رەھمەت ئېيتىمەن) دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

1. 动词的词根 每个动词都有自己的词根, 词根是构成动词的各种现在时态的主干。

例如动词 داشتن 的词根是 دار，动词 بودن 的词根是 باش。

1. پېشلىقنىڭ يىلتىزى ھەربىر پېشلىقنىڭ ئۆز يىلتىزى بولىدۇ. پېشلىق يىلتىزى پېشلىقنىڭ ھەر خىل ھازىرقى زامان شەكىللىرىنى ياساشنىڭ ئاساسىدۇر. مىسال ئۈچۈن ئېيتساق، "داشتىن" پېشلىقى ئۆزىنىڭ يىلتىزى بولغان "دار" ئاساسىدا ياسالغان؛ "بودىن" پېشلىقى ئۆزىنىڭ يىلتىزى بولغان "باش" ئاساسىدا ياسالغان.

2. 动词时态 时态是指作为谓语动词以各种形式的变化来表现动作或状态发生的时间。

在波斯语中常用的有十大时态，例如，现在进行时态，一般过去时态，将来时态等等。

2. پېئىلىنىڭ زامانى پېئىلىنىڭ زامانى دېگىنىمىز خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىللارنىڭ ھەر خىل

تۇرلىنىش ئارقىلىق ھەرىكەت ياكى ھالەت بارلىققا كەلگەن ۋاقىتنى بىلدۈرۈپ كېلىشىدۇر. پارس تىلىدا پېئىللار پۈتمىگەن ھازىرقى زامان، مۇتلەق ئۆتكەن زامان، كېلەر زامان دېگەنگە ئوخشاش ئون خىل زامان شەكىلدە كېلىدۇ.

3. داشتن 的现在进行时态的构成方法

3. "داشتن" پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكىلىنىڭ ياسىلىشى

人称词尾 + (دار) 词根

يىلتىز (دار) + شەخسلىك فرۇمچىسى

شەخسلىك قوشۇمچىسىنىڭ ئۆزگىرىشى تۆۋەندىكىچە: 人称词尾变化如下

现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان	词尾 قوشۇمچە	词根 يىلتىز	人称 شەخس	数 سان
دارم	م	دار	من	单数 بىرلىك
دارى	ى	دار	تو	
دارد	د	دار	او	
داريم	يم	دار	ما	复数 كۆپلۈك
داريد	يد	دار	شما	
دارند	ند	دار	آنها	

بولۇشسىز شەكلى: بىرلىك 单数 كۆپلۈك 否定式是: 复数

من	ندارم	ما	نداريم
تو	ندارى	شما	نداريد
او	ندارد	آنها	ندارند

داشتن 否定式中的 نه 应重读。例如:

"داشتن" نىڭ بولۇشسىز شەكلى تەركىبىدىكى "نه" كۈچلۈك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ندارم

ندارند

后置词 را

波斯语的动词分及物和不及物两类，及物动词要求跟宾语。不及物动词不跟宾语。在波斯中宾语后面还加一个宾语符号，这个符号就叫做后置词 را。

一般说来宾语是特指的，是限制性的应当用后置词 **را**。例如当指示代词、疑问代词、专有名词、或被其它词修饰限定的名词一般都用 **را**。例如：

“را” تىركەلمىسى

پارس تىلىدىكى پېتىللار ئۆتۈملۈك ۋە ئۆتۈمسىز دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئۆتۈملۈك پېتىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلىدۇ، ئۆتۈمسىز پېتىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلمايدۇ. پارس تىلىدا تولدۇرغۇچى خۇددى ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاشلا پېتىلنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

ئومۇمەن ئالغاندا، تولدۇرغۇچى بەلگىلىك بولسا، چەكلەكلىك بولسا، ئۇنىڭغا بىر تولدۇرغۇچى بەلگىسى قوشۇلۇپ كېلىدۇ. ئۇيغۇر تىلىدىكى چۈشۈم كېلىش قوشۇمچىسىغا ئوخشاش رول ئوينايدىغان بۇ بەلگە “را” تىركەلمىسى دەپ ئاتىلىدۇ.

كۆرسىتىش ئالمىشى، سوئال ئالمىشى، خاس ئىسىم ۋە ئېنىقلانغان ئىسىملاردىن بولغان تولدۇرغۇچىلار ئومۇمەن بەلگىلىك، چەكلەكلىك بولىدۇ، شۇڭا مۇنداق تولدۇرغۇچىلارغا “را” تىركەلمىسى قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

ما معلم خود را دوست داريم. 我们喜欢我们的老师。

(مۇئەللىمىمىزنى ياخشى كۆرىمەن)

ما پکن را دوست داريم. 我们喜欢北京。

(بىز بېيجىڭنى ياخشى كۆرىمىز)

او آن دامن زرد را دوست ندارد. 她不喜欢那件黄裙子。

(ئۇ ئاۋۇ سېرىق يوپىكنى ياخشى كۆرمەيدۇ)

“ـه” 副词符号

رەۋىش بەلگىسى ـه

有些阿拉伯词以 “ا” 结尾，但在词尾 “ا” 上有 ـه 符号，表示这个词是副词，读为[an]。

“ا” ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان بەزى ئەرەبچە سۆزلەرنىڭ ئاخىرىدىكى شۇ “ا” ھەرپىنىڭ ئۈستىگە “ـه” بەلگىسى قويۇلۇپ [an] ئوقۇلىدۇ ۋە شۇ ئارقىلىق بۇ سۆزنىڭ رەۋىشلەشكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. مەسىلەن:

[masalan]	مثلاً	[hatman]	حتماً
[lotfan]	لطفاً	[fowran]	فوراً
[taghreeban]	تقريباً	[avvalan]	اولاً

تمرین

1. 朗读下列音标，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى ترانسكريبسىيىنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[-r]		[-l]	
[ra:m]	رام	[la:m]	لام
[rabb]	رېب	[lab]	لېب
[reeg]	رېگ	[leek]	لېك
[roos]	روس	[loos]	لوس
[rez:a]	رضا	[leza:]	لەزا
[reba:t]	رېباط	[leba:s]	لېباس
[roolor]	رولور	[looree]	لورى

[r-]		[l-]	
[poor]	پور	[pool]	پول
[koor]	كور	[kool]	كول
[peeree]	پىرى	[peelee]	پىلى
[kha:re]	خارە	[kha:le]	خالە
[ooroogh]	اوروغ	[ooloo]	اولو
[ba:ra:n]	باران	[ba:la:]	بالا

2. 读好下列词组中的耶扎菲: مۇنۇ ئىبارىلەردىكى ئىزاڧەتنى توغرا ئوقۇڭ:

دستمالهای زیبا	معلم مهربان
شهرهای بزرگ	زبان فارسی
اطاقهای آنها	دانشگاه ما
هوای ملایم	اطاق بزرگ
چای سیاه	کتابهای من

3. 将动词 داشتن 按六个人称变位。

3. "درس داشتن" پېشلىنى ئالتە خىل شەخس بويىچە تۈرلەڭ.

4. 模仿下列例句造句:

4. تۆۋەندىكى ئۆلگە بويىچە جۈملە تۈزۈڭ:

— نمونه: ما زبان فارسی

ما زبان فارسی را دوست داریم.

(1) من مادر (2) معلم همه ما

(3) او شلوار سبز (4) ما دانشگاه پکن

— نمونه: معلم همه ما

معلم از همه ما راضی است.

(1) ما درس زبان فارسی (2) آنها این اطاق کوچک

(3) مادر ما (4) شما دوچرخه آبی (?)

5. 将括弧里的汉语译成波斯文填入句子中。

5. تیرناق ئیچیدنکی ئویغۇرچینی پارسچىغا تەرجىمە قىلىپ جۈملىگە كىرگۈزۈڭ.

(1) این باغ زیبا _____ (是谁的) (كىمنىڭ)

(2) این اطاق _____ (是我们老师的) (مۇئەللىمىزنىڭ)

(3) این دفترها _____ (是我母亲的) (ئانامنىڭ)

(4) این خانه _____ (是我好朋友的) (يېقىن دوستۇمنىڭ)

6. 翻译下列句子:

(1) 纳迪里先生非常喜欢中国。

(2) 您在中国呆多久了?

(3) 您的波斯语真好。一过奖了。

(4) 星期四我们没有波斯语课。

(5) 我们班的學生有十四人。

6. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) نادىرى ئەپەندى جۇڭگونى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ.

(2) سىز جۇڭگودا قانچە ۋاقىت بولسىز؟

(3) سىز پارسچىغا بەك ئۇستا ئىكەنسز.

— ئانچە ئەمەس.

(4) پەيشەنبە بىزدە پارس تىلى دەرسى يوق.

(5) بىزنىڭ سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلار 14 نەپەر.

7. 回答下列问题:

7. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

(1) شما امروز درس داريد؟

(2) زبان فارسی چطور است؟

(3) معلم زبان فارسی کیست؟

(4) آقای نادری چطور است؟

(5) عدة دانشجویان کلاس شما چند نفر است؟

(6) شما زبان فارسی را بلدید؟

(7) شما زبان فارسی را دوست دارید؟

(8) معلم از شما راضی است؟

课文译文

波斯语课

今天是星期三，我们有波斯语课，波斯语很美，我们的波斯语教师是纳迪里先生。纳迪里先生是一位和蔼的好老师，他负责我们班。我们班上的学生有二十人。我们都喜欢波斯语。我们学习很好，老师对我们很满意。

——请问女士，您是哪里人？

——我是中国人。

——您来伊朗多久了？

——四个月左右

——您的波斯语很好，

——您过奖了。

تېكىست تەرجىمىسى

پارس تىلى دەرسى

بۈگۈن چارشەنبە. بىزگە پارس تىلى دەرسى بار. پارس تىلى بەك گۈزەل. بىزنىڭ پارس تىلى مۇئەللىمىمىز نادېرى ئەپەندى. نادېرى ئەپەندى ياخشى ھەم مېھرىبان مۇئەللىم. ئۇ بىزنىڭ سىنىپىمىزغا مەسئۇل. بىزنىڭ سىنىپىمىزدىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ سانى 20 نەپەر. بىز ھەممىمىز پارس تىلىنى ياخشى كۆرىمىز. بىز دەرسنى ياخشى ئوقۇيمىز. مۇئەللىم بىزدىن رازى.

— كەچۈرۈڭ خانىم، سىز قەيەردىن؟

— مەن جۇڭگولۇق.

— سىز ئىرانغا كەلگىلى قانچە ۋاقىت بولدى؟

— تۆت ئايچە بولدى.

— سىز پارسچىغا بەك ئۇستا ئىكەنسىز.

— ئانچە ئەمەس.

درس دوازدهم 第十二课 ئون ئىككىنچى دەرس

تېكىست:	درآن كلاس بزرگ كسى هست؟	课文
		语法
		系动词 بودن 的第二个词义和用法
		名词泛指
		介词和介词短语
گرامماتىكا باغلامچى پېئىل "بودن" نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى		
ئىسىمنىڭ بىتايىنلىقى		
ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە		

درآن كلاس بزرگ كسى هست؟

- ۱- نزديك دانشگاه . شما مغازه هست؟
— بله، در نزديك دانشگاه ما يك فروشگاه بزرگ هست. بغیر از فروشگاه مغازه‌های دیگری هم هست. مثلاً کتابفروشی، پستخانه وغيره.
- ۲- درآن كلاس بزرگ كسى هست؟
— بله، آنجا دانشجويان كلاس اول هستند. آنها حالا درس دارند.
- ۳- ميز معلم و تخته سياه در كجای كلاس جاي دارد؟
— ميز معلم در بالای كلاس و تخته سياه در پشت ميز معلم (است).
- ۴- پنجره و در در كجای كلاس است؟
— پنجره در طرف راست و در در طرف چپ است.
- ۵- روی ميز شما چه چیزهائی هست؟
— روی ميز من، كیف، خطكش، جعبه مداد، مداد پاك كن، قلم خودنویس و چاقو(هست).

واژه‌ها

نزدیک	[nazdeek]	(介)	靠近.....的	(ئالدى) ...گە يېقىن
مغازه	[magha:ze]	(名)	商店	(ئى) دۇكان، ماگىزىن
فروشگاه	[forooshga:h]	(名)	商店	(ئى) ماگىزىن

باشقا (س)	其它的, 另外的 (形)	[deegar]	دیگر
(ئى) كىتابخانا	书店 (名)	[keta:bforooshee]	کتابخانى
(ئى) پوچتىخانا	邮局 (名)	[postkha:ne]	پستخانه
(ئى) بىركىم	某人 (名)	[kas]	كس
(ئى, ر) ئۇ يەر, شۇ يەر	那里 (名, 副)	[a:nja:]	آنجا
(سان) بىرىنچى	第一 (数)	[avval]	اول
(ر) ھازىر	现在 (副)	[ha:la:]	حالا
(ئى) قارا تاхта, دوسكا	黑板 (名)	[takhte-ye-siya:h]	تخته سیاه
(پ) ... گە جايلاشماق	处于..., 置于... (动)	[ja:y-]	جای داشتن
(ئى) (ئۆينىڭ) تۆرىسى	(房间的) 上方 (名)	[ba:la]	بالا
(ئى, ئالدى) كەينى	后面 (名, 介)	[posht]	پشت
(ئى) تەرەپ	方面 (名)	[taraf]	طرف
(ئى, س) ئوڭ	右, 右的 (名, 形)	[ra:st]	راست
(ئى, س) سول, چېپ	左, 左的 (名, 形)	[chap]	چپ
(ئالدى) ... ئۈستىدە	在.....上面 (介)	[rooy]	روی
(ئى) نەرسە	东西 (名)	[cheez]	چیز
(ئى) پوپكا, سومكا	(书)包, (提)包 (名)	[keef]	كىف
(ئى) سىزغۇچ, چى	尺子 (名)	[khat kesh]	خاتكش
(ئى) قۇتا	盒子 (名)	[ja'be]	جعبه
(ئى) ئۆچۈرگۈچ	橡皮 (名)	[meda:d pa:k kon]	مداد پاک کن
(ئى) ماي قەلەم	圆珠笔 (名)	[ghalam-e-khodnevees]	قلم خودنویس
(ئى) پىچاق	刀 (名)	[cha:ghoo]	چاقو

شرح و توضیح

在我们学校 附近除了一家百货商店外, 还有几家小商店。 1. “در نزدیک دانشگاه ما بغیر از فروشگاه مغازه‌های دیگری هم هست” (مەكتىپىمىزنىڭ قېشىدا بىر چوڭ ماگىزىننىڭ باشقا بىرنەچچە دۇكانىمۇ بار) — بۇ جۈملىدىكى “بغیر از...ھم” قۇرۇلمىسى “...دىن باشقا, ...مۇ” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

روی تختخواب بغیر از لحاف, پیراهن, دامن, شلوار هم هست.

在床上, 除了有被子外, 还有衬衫、裙子和裤子。

(كارىۋاتتا يوتقاندىن باشقا يەنە كۆڭلەك، يوپكا ۋە شالۋۇر بار.)

در كىيى من بغير از كتابها، جعبه، مداد، دفتر، چاقو هم هست.

在我的书包里，除了书外，还有铅笔、练习本、小刀。

(مېنىڭ بوخچامدا كىتابتىن باشقا يەنە قۇتا، قېرىنداش، دەپتەر ۋە بەكە بار)

من بغير از خواهر، دو برادرهم دارم.

我除了有一个姐姐，还有两个兄弟。

(مېنىڭ بىر ئاچامدىن باشقا، يەنە ئىككى ئۇكام بار)

امروز شما بغير از درس فارسى، چه درسهائى ديگرى هم داريد؟

今天你们除了有波斯语课外，还有其它什么课？

(بۈگۈن سىلەرگە پارس تىلى دەرسىدىن باشقا يەنە قانداق دەرس بار؟)

2. 指在教室的下方، 指在教室的上方，即入门的对面，即入门的那一面。

2. “در بالايى كلاس” ئىبارىسى “سىنىپنىڭ تۈرىدە” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؛ “در پائىن كلاس” ئىبارىسى “سىنىپنىڭ پەگاھىدا” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. “در بالايى اطاق”، “در پائىن اطاق” دېگەن ئىبارىلەرمۇ شۇنداق ئورۇننى بىلدۈرىدۇ.

老师坐在教室的前面。

معلم در بالايى كلاس مى نشيند.

(مۇئەللىم سىنىپنىڭ ئالدىدا ئولتۇرىدۇ)

我的桌子在教室的后面。

مىز من در پائىن كلاس جا(ي) دارد.

(مېنىڭ پارتام سىنىپنىڭ كەينىدە)

3. 指在桌子的上面。例如：

3. “در بالايى مىز” — “جوزىنىڭ ئۈستى تەرىپىدە” دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن؛

在我桌子的上面有盏灯。

در بالايى مىز من چراغ هست.

(جوزامنىڭ ئۈستىدە بىر چراغ بار)

他的房间在我房间的上面。

اطاق او در بالايى اطاق من است.

(ئۇنىڭ بۆلىمىسى مېنىڭ بۆلىمىمنىڭ ئۈستىدە)

4. 指与桌面相接触。例如：

4. “روى مىز” — جوزىنىڭ ئۈستى بىلەن تۇتۇشۇپ تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن؛

在桌子上面有一本书。

روى مىز يك كتاب هست.

(جوزىنىڭ ئۈستىدە بىر كىتاب بار)

دستور زبان

系动词 بودن 的第二个词义和用法

系动词 بودن 有两个词义，一个词义是“是”，其现在时态是 هستن. هستن 的人称变位

在前面已讲过。本课介绍该动词的第二个词义，是“存在”，即“在某处有某人或某物”的意思。在这样的句子中一般除了主语外都有一个表示地点或方位的表语。例如：

باغلامچی پېئىل “بودن” نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى

باغلامچی پېئىل “بودن” نىڭ ئىككىنچى مەنىسى بار، بىرى ئۇيغۇر تىلىدىكى “دۇر/ -تۇر” نىڭ مەنىسى بىلەن ئوخشايدىغان ھۆكۈم مەنىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ھازىرقى زامان شەكلى “هستىن” بولىدۇ. بىز “هستىن” نىڭ شەخسلەك شەكىللىرىنى يۇقىرىدا تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق. بۇ دەرسىتە بۇ پېئىلنىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسىنى تونۇشتۇرىمىز، ئۇ بولسا—مۇ ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى بىلدۈرۈپ كېلىشىدۇر. مۇنداق جۈملىلەردە ئىگىدىن باشقا يەنە ئورۇن ياكى تەرەپنى بىلدۈرىدىغان كېسىم بولىدۇ. مەسىلەن:

تختخواب من در پائين اطاق است. 我的床在房间的下方。(指靠近门)

(مېنىڭ كارىۋىتىم بۆلىمىنىڭ پەگاھىدا)

پىنجىرە در طرفى چپ اطاق است. 窗子在房间的左边。

(دېرىزە بۆلىمىنىڭ سول تەرىپىدە)

系动词 بودن 在表示“存在”词义时，其现在时态的形式也是 هستىن，也有简单形式，现将其人称变位列表如下：

باغلامچی پېئىل “بودن” مەۋجۇتلۇقىنى بىلدۈرۈپ كەلگەندە، ئۇنىڭ ھازىرقى زامان شەكلى يەنىلا “هستىن” بولىدۇ ۋە ئۇنىڭمۇ قىسقارغان شەكلى بولىدۇ. ئۇنىڭ شەخسلەك شەكىللىرى تۆۋەندىكىچە:

简 单 式 قىسقارغان شەكلى	否 定 式 بولۇشىمىز شەكلى	肯 定 式 بولۇشلۇق شەكلى	人 称 شەخس
اينجا ام	ئىستىم	اينجا هستم	من
اينجا اى	ئىستى	اينجا هستى	تو
اينجا است	ئىست	اينجا هست	او
اينجا ايم	ئىستىم	اينجا هستىم	ما
اينجا ايد	ئىستىد	اينجا هستيد	شما
اينجا اند	ئىستىند	اينجا هستند	آنها

名词泛指

1. 名词在一定的上下文里有特指和泛指两种情况。特指名词用以表示一个或一些指定的人或物。泛指表示不限定的某一个、某一类中的任何一个或某一些人或事物。特指的名词用指示代词或其它的修饰语来限定，而泛指的名词用符号 ى 来表示，在语法上称为不定 ى ，或泛指 ى 。(“ى” وحدت و “ى” نكره)。

ئىسىمنىڭ بىتايىنلىقى

ئىسىملار كۈنتەپكىسىگە بەزەن تايىنلىق ئىسىم سۈپىتىدە كۆنكرېت بىر ئادەم ياكى نەرسىنى بىلدۈرۈپ كەلسە، بەزەن بىتايىن ئىسىم سۈپىتىدە چەكلىمىسىز بىر ياكى بىر خىل ئادەم ياكى نەرسىنى بىلدۈرۈپ كېلىدۇ. تايىنلىق ئىسىملار كۆرسىتىش ئالمىشى ياكى باشقا سۆزلەر تەرىپىدىن ئېنىقلانغان بولىدۇ، بىتايىن ئىسىملار بولسا، “ى” بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ، بۇ بەلگە گرامماتىكىدا بەلگىسىز “ى” ياكى بىتايىن “ى” (“ى” وحدت و “ى” نكره) دېيىلىدۇ.

این کتاب مال دانشکدهٔ زبانهای خارجی است. (تايىنلىق 特指)

روى مېز معلم دفتري هست. (بىتايىن 泛指)

在名词后面加上泛指 ى،意思是“某一个”或“某一类中的一个”。

ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا بىتايىن “ى” قوشۇلسا، “مەلۇم بىرى” ياكى “مەلۇم تۈرنىڭ ئىچىدىكى بىرى” دېگەن مەنە ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

مېز ————— مېزى	一张桌子	(بىر جوزا)
دوستان ————— دوستانى	一些朋友	(بىر مۇنچە دوستلار)
كارها ————— كارهاىى	一些工作	(بىر مۇنچە ئىشلار)

2. 使用 “ى” 的几种情况:

2. بىتايىن ى قوللىنىلىدىغان بىرنەچچە خىل ئەھۋال:

(1) 在叙述一件事，一个过程，第一次出现的名词一般要加 “ى”，表示 “有一个” “有一天” 等不确定的意思。例如:

(1) مەلۇم بىر ۋەقە، بىر جەريان بايان قىلىنغاندا، بىرىنچى قېتىم ئېيتىلغان ئىسىمگە “ى” قوشۇلۇپ، “شۇنداق بىر”، “بىر كۈنى” دېگەندەك بىتايىنلىق مەنىسى ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

من دوچرخه‌ای در اطاقم دارم. این دو چرخه بسیار خوب است.

在我屋子里有一辆自行车，这辆自行车非常好。

(بۆلمەمدە بىر ۋېلېسىپىت بار، بۇ ۋېلېسىپىت ئىنتايىن ياخشى)

但是要注意，当我们只想表示数量 “一个” 的概念时，只用数量词。例如:

لېكىن شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى، “بىر” دېگەن سان ئۇقۇمىنى ئىپادىلەش زۆرۈر بولغاندا، پەقەت سان-مىقدار سۆزىلا قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

روى مېز چىد كىتاب هست؟
-روى مېز يك كىتاب هست.

(2) 在被某些疑问代词及不定代词修饰的名词后，用不定 ى。

(2) بەزى سوئال ئالماشلىرى ۋە بەلگىسىز ئالماشلار ئېنىقلانغان ئىسىملارغا بىتايىن “ى” قوشۇلىدۇ.

بۇ ئالماشلاردىن كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى تۆۋەندىكىچە: 经常在以下这些词后面用:

怎么样 (قانداق)	[chegoone]	چگونه	没有任何 (هېچقانداق)	[heech]	هېچ
每一个 (ھەر بىر)	[har]	ھر	这样的，如此的 (مۇنداق)	[cheneen]	چىنىن

例如:

مەسلەن:

乌鲁木齐是怎样的一个城市? شەرۋورومچى چگونه شەرى است؟
(ئۈرۈمچى قانداق بىر شەھەر)
这样的学生我们班上没有。 چىنىن رەقىقى در كلاس ما نىست.
(مۇنداق ئوقۇغۇچى بىزنىڭ سىنىپتا يوق)
今天我们什么课也没有。 امروز ما ھېچ درسى ندارم.
(بۈگۈن بىزگە ھېچقانداق دەرس يوق)
你手里是什么书? در دست شما چە كتابى است؟
(قولىڭىزدىكى نېمە كىتاب؟)

3. ئىسىملارغا بىتايىن "ى" نى قوشۇش قائىدىسى: 3. 名词加不定 ى 的规则:

(1) 不定 ى 放在名词后面:

(1) بىتايىن "ى" ئىسىمنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

屋子里有一张桌子. درآن اطاق مىزى ھست.
(بۆلىمدە بىر جۈزا بار)
在桌子上有一个钟. روى مىز ساعتى ھست.
(جۈزىدا بىر سائەت بار)

(2) 名词后面有修饰语时，不定 ى 加在修饰语后面。例如:

(2) ئەگەر ئىسىمنىڭ كەينىدە ئۇنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى بولسا، بىتايىن "ى" ئېنىقلىغۇچىنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

كتاب كلفتى [keta:b-e-koloft] 一本厚厚的书 (بىر قېلىن كىتاب)
كلاه زيبائى [kola:h-e-zeeba:yee] 一个漂亮的帽子 (بىر چىرايلىق بۆك)
اتومبيل بزرگى [otomobeel-e-bozorgee] 一辆大轿车 (بىر چوڭ ئاپتوبۇس)

(3) 如果名词后面有两个以上的修饰语时，不定 ى 一般加在名词后面，有时也可以加在修饰语后面，这时耶扎非不读出。

(3) ئەگەر ئىسىمنىڭ كەينىدە ئىككىدىن ئارتۇق ئېنىقلىغۇچى بولسا، بىتايىن "ى" ئادەتتە ئىسىمنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ، بەزىدە ئېنىقلىغۇچىنىڭ كەينىگىمۇ قوشۇلىدۇ، بۇ چاغدا ئىزاڧەت ئوقۇلمايدۇ.

[shahree bozrg va zeeba:]

شەرى بزرگ و زىبا

[ota:ghee ta:meez va rowshan]   اطاقى تىمىز و روشن

او معلم خوب و مهربانى است. → 不定 ى 可以加在修饰语后面
بتاين ى“نىڭ ئېنىقلىغۇچى كەينىگە قوشۇلۇشى” → “او معلم خوب و مهربانى است.

او معلمى خوب و مهربان است. → 不定 ى 也可加在名词后面
بتاين ى“نىڭ ئىسىم كەينىگە قوشۇلۇشى” → “او معلمى خوب و مهربان است.”

(4) 如果名词后面的修饰语是专有名词或代词，不定 ى 不应加在修饰语上。

(4) ئەگەر ئىسىمنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى خاس ئىسىم بولسا، بتاين ى“نى ئېنىقلىغۇچىغا قوشۇشقا بولمايدۇ.

باغى زىبا و بزرگ دانشگاه پکن

باغ زىبا و بزرگ دانشگاه پکنى → ———— 但不可以说

“باغى زىبا و بزرگ دانشگاه پکن” دېيىشكە بولىدۇ، لېكىن “باغ زىبا و بزرگ دانشگاه پکنى”
دېيىشكە بولمايدۇ.

(5) بتاين ى“نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى مۇنداق: (5) 加 ى 的规则如下:

以辅音结尾的名词，直接加 ى，发 [ee]。例如:

ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىۋاستە ى“ قوشۇلۇپ، [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

كتابى [keta:bee]، دفتىرى [daftaree]، راھى [ra:hee]

以长元音 [a:] 或 [oo] 结尾的名词加 ى،发 [ee]。例如:

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a] ياكى [oo] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا ى“ قوشۇلۇپ،
[ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

چائى (ياكى) چاى [cha:yee]   چاى

پائى (ياكى) پايى [pa:yee]   پايى

ھواپىمائى (ياكى) ھواپىمايى [hava:peyma:yee]   ھواپىمايى

以长元音 [ee] 或短元音 [e] 结尾的名词加 ى،发 [ee]。例如:

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] ياكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا
ى“ قوشۇلۇپ [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

چىنى ى [cheenee-ee]   صندلى ى [sandalee-ee]

ماھى ى [ma:hee-ee]   خانە ى [kha:ne-ee]

(6) 泛指不定 ى 在单词中不重读，单词重音应落在不定 ى 之前的那个音节上。

(6) بتاين ى“غا ئۇرغۇ چۈشمەيدۇ، سۆز ئۇرغۇسى بتاين ى“نىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا

چۈشۈشى كېرەك. مەسىلەن:

دانشگاهى [da:neshga:hee]، پائى [pa:yee]، طنابى [tana:bee]

介词和介词短语

ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلما ئىبارە

1. 介词又称作前置词。介词是表示它后面的名词或代词与其它句子成分的关系。介词是虚词，不能单独做句子成分。

1. پارس تىلىدا "حرف اضافه" دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل سۆز تۈركۈمى بار. بىز بۇ سۆز تۈركۈمىنى "ئالدى قوشۇلما" دەپ ئاتايمىز. بۇ ياردەمچى سۆزلەر قاتارىدىكى سۆز تۈركۈمى بولۇپ، ئىسىم ياكى ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز-ئىبارىلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ كېلىپ، شۇ ئىسىم ياكى ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز-ئىبارىنىڭ باشقا بۆلەكلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ. پارس تىلىدىكى بۇ ئالدى قوشۇلما لارنىڭ رولى ئۇيغۇر تىلىدا ئاساسەن كېلىش قوشۇمچىلىرى، تىركەلمىلەر، ئورۇن-تەرەپ ئىسىملىرى ياكى باشقا سۆزلەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشىدۇ.

介词从结构上可分简单介词和复合介词两类。常见的介词如下：

ئالدى قوشۇلما لار تۈزۈلۈشىگە قاراپ، ئاددىي ئالدى قوشۇلما ۋە قوشما ئالدى قوشۇلما دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇلما لار تۆۋەندىكىچە:

(1) 简单介词:

(1) ئاددىي ئالدى قوشۇلما لار:

در [der] 在... (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "دا/-تا/-دە/تە" بىلەن

ئىپادىلىنىدۇ)

از [az] 从..., 对于... (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "دىن/-تىن" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)

بە [be] 朝向... (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "غا/-قا/گە/-كە" بىلەن

ئىپادىلىنىدۇ)

بر [bar] 处于..., 对... (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "در"، "از" بىلەن ئوخشاش

ئىپادىلىنىدۇ)

با [ba:] 同...一起 (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "بىلەن" ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ)

روى [rooy] 在...上面 ("ئۈستىدە"، "ئۈدۈلىدا" قاتارلىق مەنىلەردە كېلىدۇ)

براى [bara:y] 为了... ئۈچۈن

جلو(ى) [jelow(y)] 在...前面 ئالدى، ئالدىدا

پهلو(ى) [pahlow(y)] 在...旁边 يان، يان تەرەپ

تو(ى) [too(y)] 在...里面 ئىچ، ئىچ تەرەپ، ئىچىدە

پشت [posht] 在...后面 كەين، ئارقا

نزدىك [nazdeek] 在...附近 يېقىن

نزد [nazd] 靠近... يېقىن

سر [sar] 正在... (مەلۇم ھەرىكەت، جەريان، نەرسە) ئۈستىدە

تا [ta:] 直到...，到 (كۆپىنچە چەكنى بىلدۈرىدۇ)

(2) 复合介词 قوشما ئالدى قوشۇلمىلار

بعد از (پس از)	[ba'daz (pas az)]	在...以后	...نىڭ كەينىدە...دىن كېيىن
قبل از (پىش از)	[ghabl az(peesh az)]	在...以前	...دىن بۇرۇن
بغیر از	[begheyr az]	除...以外	...دىن باشقا
به طرف	[be taraf]	朝...方向	...تەرەپكە
در باره	[dar ba:re]	关于...	...توغرۇلۇق

2. 介词短语 ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە

介词短语是由介词同名词或代词或名词词组构成的。

ئالدى قوشۇلمىنىڭ ئىسمىم، ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى بىلەن بىرىكە- شىدىن ھاسىل بولغان قۇرۇلمىنى "ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە" دەپ ئاتايمىز. تۆۋەندىكىلەر ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە ھېسابلىنىدۇ:

روى مىز	دەرى	برای او	ئالدى قوشۇلما + ئىسىم
名词 + 介词	名词 + 介词	名词 + 介词	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز)
در اطاق شما	بغیر از درس فارسی	نزدیک آن پنجره	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)
名词词组 + 介词	名词词组 + 复合介词	名词词组 + 介词	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)
در اطاق شما	بغیر از درس فارسی	نزدیک آن پنجره	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)
名词词组 + 介词	名词词组 + 复合介词	名词词组 + 介词	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)

3. 介词与后面的名词或代词或名词词组之间，除了少数介词 (تا، با، 词 به، 词 از، 词 بر) 外，都用耶扎菲相连接。

3. ئالدى قوشۇلمىلار ئىسمىم، ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى بىلەن بىرىككەندە، "بر"، "از"، "به"، "با"، "تا" غا ئوخشاش ئاز ساندىكى ئالدى قوشۇلمىلاردىن باشقىلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئىزاڧەت قوشۇلىدۇ.

برای من	[bara:ye-man]	为了我	(مەن ئۈچۈن)
روى کتاب	[rooye-keta:b]	在书上	(كىتابتا)
پهلوی پنجره	[pahiooye-panjere]	窗子旁	(دېرىزە تۈۋى)
جلوی خانه	[jelooye-kha:ne]	屋子前	(ئۆينىڭ ئالدى)

以下不用耶扎菲的介词在介词短语中一般不重读。

تۆۋەندىكى ئىزاڧەت قوشۇلمىغان ئالدى قوشۇلمىلار شۇ ئىبارەلەردە ئومۇمەن ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ.

به شهر پکن	到北京	از کجا	从何处
با معلم	和老师一起	تا شب	直到夜晚

تمرین

1. 朗读下列介词短语，注意哪些介词后面应该加耶扎菲。

1. تۆۋەندىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى ئوقۇڭ، قايسى ئالدى قوشۇلمىلارغا ئىزاڧەت قوشۇلىدىغانلىقىغا دىققەت قىلىڭ.

بە دىوار	در پائىن كلاس
روى ميز	در طرف راست
در پشت در	در كچا
از اينجا	روى تخته سياه
در نزديك دانشگاه	بغير از فروشگاه
در نزديك پستخانه	در هواپيما
در پشت اتومبيل	در راه
روى كاغذ	در كتاب
در بالاي تختهخواب	روى بام

2. 朗读下列单词，读好不定 ي。注意不定 ي 不重读：

2. تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ، بىتايىن "ي" نى توغرا ئوقۇشقا ۋە ئۇنىڭ ئۇرغۇسىز بولىدىغانلىقىغا دىققەت قىلىڭ:

چە چىزى	مىزى
چە درسى	راھى
چە كتابى	صندلى اى
چە زبانى	كلاھى
چە كسى	كارگرى
چە خانە اى	رودخانه اى

3. 指出下列句子中的介词短语：

3. مۇنۇ جۈملىلەردىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى ئايرىپ چىقىڭ:

- (1) اين كتاب فارسى روى ميز مال من است.
- (2) تختهخواب شما درپائين كلاس است.
- (3) دانشگاه ما درحومه شهر واقع است.
- (4) صندلى هاى كوچك در بالاي اطاق جاى دارد.
- (5) اتومبيلى نزديك آن خانه مال من است.
- (6) ميز معلم در طرفى چپ اطاق جاى دارد.
- (7) روى بشقاب بزرگ نان نيست، اما سيب هست.
- (8) تخته سياه در كچاى كلاس است؟

(9) در کلاس ما دوازده نفر هستند.

4. 翻译下列介词短语: تۆۋەندىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) 在桌子上 (جۈزىنىڭ ئۈستىدە) (2) 在窗子旁 (سېنىڭ تۈرىدە) (3) 在教室上首 (ئۆينىڭ سول تەرىپىدە) (4) 在教室下方 (سېنىڭ پەگاسىدا) (5) 在书包里 (پوپكا ئىچىدە) (6) 在右边 (ئوڭ تەرەپتە) (7) 在大学附近 (داشۇنىڭ يېنىدا) (8) 在房子的后面 (ئۆينىڭ كەينىدە) (9) 在铅笔盒里 (قېرىنداش قۇتىسىدا) (10) 在房子的后面

5. 模仿下面的例句造句.

5. تۆۋەندىكى جۈملىلەرگە تەقلىد قىلىپ جۈملە تۈزۈڭ.

نمونه: روى ميز چراغ (چيزها) قلم كاغذ مداد

روى ميز بغير از چراغ چه چيزهاي ديگري هم هست؟

روى ميز بغير از چراغ چيزهاي ديگري هم هست. مثلاً قلم، كاغذ، مداد.

(1) نزديك خانه شما پستخانه (مغازهها) فروشگاه بزرگ و كتابفروشى

(2) در اين جعبه نان (چيزها) گوشت شيريني چاي

(3) در آن اتاق معلم (كسان) دانشجويان

(4) روى ميز استكان (چيزها) بشتاب قاشق سيب

6. 将下列句子中的动词的人称变位改变为简略形式:

6. مۇنۇ جۈملىلەردىكى پېتىللارنىڭ شەخسلىك شەكلىنى ئاددىي شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ:

(1) من کارگر نیستم، معلم هستم.

(2) ما دانشجو هستیم.

(3) آنها زبان چینی را بلد هستند.

(4) شما پزشک هستید؟

(5) آقای نادری معلم خوب است؟

(6) بغير از کتابها، مداد و خطکشی هم هست.

7. 翻译下列句子:

(1) 在我家附近有一家书店。

(2) 教室里除了老师以外，还有两名学生。

(3) 自行车在门背后。

(4) 你的桌椅在教室的什么地方？

(5) 在这条路的右边有扇墙。

(6) 在桌子上方有盏灯。

(7) 我们班上有三十人。

7. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئۆيۈمنىڭ قېشىدا بىر كىتابخانا بار.

(2) سىنىپتا مۇئەللىمدىن باشقا ئىككى ئوقۇغۇچى بار.

- (3) ۋېلىسپىت ئىشىكىنىڭ كەينىدە.
 (4) سېنىڭ پارتاڭ سىنىپىنىڭ قەيىرىدە؟
 (5) بۇ يولنىڭ ئوڭ تەرىپىدە بىر تام بار.
 (6) جۈزىنىڭ ئۈستىدە بىر چىراغ بار.
 (7) بىزنىڭ سىنىپتا 30 ئادەم بار.

课文译文

那个大教室里有人吗？

1. — 你们大学附近有商店吗？
 — 有，我们大学附近有个大商店，除去这个商店，还有几家小商店，象书店等，还有邮局等等。
2. — 那个大教室里有人吗？
 — 有，一年级大学生在那里，他们正在上课。
3. — 教师的桌子和黑板在教室的什么地方？老师的桌子在教室的前面，黑板在老师的桌子后面。
4. — 窗和门在教室的什么地方？
 — 窗在右边，门在左边。
5. — 在您的桌子上有什么东西？
 — 我桌子上有包，尺子，铅笔盒，橡皮，自来水笔和小刀。

تېكىست تەرجىمىسى

1. — مەكتىپىڭلارنىڭ يېنىدا ماگىزىن بارمۇ؟
 — بار، مەكتىپىمىزنىڭ يېنىدا بىر چوڭ ماگىزىن بار. بۇ ماگىزىندىن باشقا بىرمۇنچە دۇكانمۇ بار. مەسلەن، كىتاب دۇكىنى، پوچتىخانا قاتارلىق.
2. — ئاۋۇ چوڭ سىنىپتا ئادەم بارمۇ؟
 — بار، ئۇ بىرىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلارنىڭ سىنىپى، ئۇلار ھازىر دەرس ئوقۇۋاتىدۇ.
3. — مۇئەللىمنىڭ جۈزى بىلەن قارا تاختا سىنىپنىڭ قەيىرىدە؟
 — مۇئەللىمنىڭ جۈزى سىنىپنىڭ تۈرىدە، قارا تاختا مۇئەللىمنىڭ جۈزىنىڭ كەينىدە.
4. — دېرىزە بىلەن ئىشىك سىنىپنىڭ قەيىرىدە؟
 — دېرىزە ئوڭ تەرەپتە، ئىشىك سول تەرەپتە.
5. — سىزنىڭ جۈزىڭىزنىڭ ئۈستىدە نېمىلەر بار؟
 — جۈزىمدا پوپكا، سىزغۇچ، قېرىنداش قۇتىسى، ئۆچۈرگۈچ، گاڭبى ۋە كىچىك پىچاق بار.

درس سیزدهم 第十三课 ئون ئۈچىنچى دەرس

تېكىست:	هفتە و ماه و فصل	课文
گرامماتىكا	جۈملە بۆلەكلىرى تەرتىپ سان	语法
	句子成份 序数词	

هفتە و ماه و فصل

- ۱ — يك سال چند فصل دارد؟
— چهار فصل بهار، تابستان، پائيز و زمستان.
- ۲ — (در يك) سال چند ماه است؟
— دوازده ماه. نامهای دوازده ماه بدین ترتیب است. ژانویه، فوریه، مارس، آوریل، مه، ژوئن، ژوئیه، اوت، سپتامبر، اکتبر، نوامبر و دسامبر.
- ۳ — (در يك) هفته چند روز است؟
— هفت روز است، نام روزهای هفته عبارت است از شنبه، یکشنبه، دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه و جمعه.
- ۴ — امسال چه سالی است؟
— سال ۱۹۸۸ است.
- ۵ — اکنون کدام ماه است؟
— نوامبر است.
- ۶ — امروز چه روزی است؟
— جمعه است.
- ۷ — امروز روز چندم ماه است؟
— امروز روز نهم ژانویه است.

واژه‌ها

سال (名) [sa:l] 年 (ئى) يىل

فصل	(名) [fasl]	季节	(ئى) پەسىل
بهار	(名) [baha:r]	春	(ئى) باھار
تابستان	(名) [ta:besta:n]	夏	(ئى) ياز
پائىز	(名) [pa:eez]	秋	(ئى) كۈز
زىستان	(名) [zemesta:n]	冬	(ئى) قىش
ترتيب	(名) [tarteeb]	次序, 顺序	(ئى) تەرتىپ, رەت
ژانویه	(名) [jha:nviye]	一月	(ئى) 1-ئاي, يانۋار
فوریه	(名) [fevriye]	二月	(ئى) 2-ئاي, فېۋرال
مارس	(名) [ma:rs]	三月	(ئى) 3-ئاي, مارت
آوریل	(名) [a:vreeI]	四月	(ئى) 4-ئاي, ئاپرېل
مه	(名) [meh]	五月	(ئى) 5-ئاي, ماي
ژوئن	(名) [jhan]	六月	(ئى) 6-ئاي, ئىيۇن
ژوئيه	(名) [jhooiye]	七月	(ئى) 7-ئاي, ئىيۇل
اوت	(名) [oot]	八月	(ئى) 8-ئاي, ئاۋغۇست
سپتامبر	(名) [septa:mbr]	九月	(ئى) 9-ئاي, سېنتەبر
اکتبر	(名) [oktoabr]	十月	(ئى) 10-ئاي, ئۆكتەبر
نوامبر	(名) [nova:mbr]	十一月	(ئى) 11-ئاي, نويابر
دسامبر	(名) [desa:mbr]	十二月	(ئى) 12-ئاي, دېكابىر
هفته	(名) [hafte]	星期	(ئى) ھەپتە
روز	(名) [rooz]	天	(ئى) كۈن
عبارت	(名) [eba:rat]	句子, 词组	(ئى) جۈملە, ئىبارە
عبارت از... بودن		由...组成, 包括	(ئى) ...دىن تەركىب تاپماق
شنبه	(名) [shanbe]	星期六	(ئى) شەنبە
یکشنبه	(名) [yek shanbe]	星期日	(ئى) يەكشەنبە
دوشنبه	(名) [do shanbe]	星期一	(ئى) دۈشەنبە
سه‌شنبه	(名) [se shanbe]	星期二	(ئى) سەيشەنبە
چهارشنبه	(名) [chaha:r shanbe]	星期三	(ئى) چارەشەنبە
پنجشنبه	(名) [panj shanbe]	星期四	(ئى) پەيشەنبە
جمعه	(名) [jome]	星期五	(ئى) جۈمە
امسال	(名) [emsa:l]	今年	(ئى) بۇ يىل
اکنون	(名) [aknoon]	目前 (副, 名)	(ئى) ھازىر

شرح و توضیح

در يك سال چند ماه است؟ = سال چند ماه است؟

1. 一年有几个月？在这样的句子中习惯上经常省略“در يك”。例如：

1. “در يك سال چند ماه است؟” (بىرىلدا نەچچە ئاي بار؟). ئادەتتە مۇنداق جۈملىلەردىكى “در يك” سۆزلىرى قىسقارتىلىپ، “سال چند ماه است” لا دېيىلىدۇ. مۇنۇ جۈملىلەر ئەنە شۇنداق تۈزۈلگەن. مەسىلەن:

一星期有七天。

هفته هفت روز است.

(بىر ھەپتە يەتتە كۈن)

一个月有几天？

ماه چند روز است؟

(بىر ئاي نەچچە كۈن؟)

以上的句子另一种表达方法是用动词 داشتن.

يۇقىرىقى جۈملىلەرنىڭ “داشتن” پېشىلى بىلەن تۈزۈلىدىغان تۆۋەندىكى شەكىلمۇ بار:

يك سال چند فصل دارد؟

يك هفته هفت روز دارد.

2. بدین به این 变成 به این به این 依次、按顺序。为读音方便.

2. “به این ترتیب” (رېتى بويچە) — بۇ ئىبارىنى “بدین ترتیب” دېيىشكەمۇ بولىدۇ.

بۇ يەردە تەلەپپۇز قىلىشقا ئوڭۇشلۇق بولسۇن ئۈچۈن “به این” ئۆزگەرتىلىپ “بدین” قىلىنغان.

دستور زبان

句子成份

1. 句子主要由两部分组成。主语部分和谓语部分。主语部分包括主语及其修饰语。主语一般由名词或代词来担任。谓语部分主要由动词宾语和状语等其他成分组成，是说明主语的动作，状态或特征的。

جۈملە بۆلەكلىرى

1. جۈملە ئاساسەن ئىكە قىسىم ۋە خەۋەر قىسمىدىن ئىبارەت ئىككى قىسىمدىن تەركىب تاپىدۇ. ئىكە قىسىم ئىكە ۋە ئۇنىڭ ئېنىقلىغۇچىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئىكە ئادەتتە ئىسىم ياكى ئالماش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. خەۋەر قىسىم ئاساسەن خەۋەر پېشىل ۋە ئۇنىڭ تولدۇر-غۇچىسى، ھالىتى قاتارلىق باشقا بۆلەكلەردىن تەركىب تېپىپ، ئىگىنىڭ ھەرىكىتى، ھالىتى، بەلگىسى قاتارلىقلارنى بىلدۈرىدۇ.

ما	در دانشگاه پکن	درس می خوانیم.
主語	خه‌وه‌ر پېښل 谓语动词	
	主語部分	خه‌وه‌ر قىسىم 谓语部分

ما همه	زبان فارسی را	دوست داریم.
主語部分	خه‌وه‌ر پېښل 谓语动词	
	主語部分	خه‌وه‌ر قىسىم 谓语部分

2. 宾语是动作承受者，通常由名词或代词来担任。

2. تولدۇرغۇچى ھەرىكەتسىنى قوبۇل قىلىغۇچىنى بىلىدۇرىدۇ، ئۇ كۆپىنچە ئىسىم ياكى ئالماش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ.

父母都喜欢我们
پدر و مادر ما را دوست دارند. (ئالماش 代词) (ئاتا-ئانىمىز بىزگە ئامراق)

我们看电影
ما فىلىم را تماشا مى‌كنيم. (ئىسىم 名词) (بىز كىنو كۆرىمىز)

3. 定语是修饰名词或代词的。形容词、名词、代词、数词及介词短语等均可作定语。

3. ئېنىقلىغۇچى ئىسىم ياكى ئالماشنى ئېنىقلايدۇ. سۈپەت، ئىسىم، ئالماش، سان، ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلەلەيدۇ.

این کتاب درس است. (ئىسىم 名词)
چشم های او بزرگ است. (ئالماش 代词)
او دو قلم دارد. (سان 数词)
کتابهای روی میز مال من است. (ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە 介词短语)

4. 状语是修饰动词、形容词或副词的。可作状语的有副词与介词短语等。

4. ھالەت پېښل، سۈپەت، رەۋىشلەرنى سۈپەتلىەيدۇ. ئادەتتە رەۋىش ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارەلەر ھالەت بولۇپ كېلىدۇ.

مىز معلم درطرفى كلاس جاي دارد. (ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە 介词短语)
ما ھمىشە باھم مى‌باشيم. (رەۋىش 副词)

序数词

تەرتىپ سان

1. 第一、第二、第三是特殊变化

1. بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى — بۇ ئۈچ تەرتىپ ساننىڭ تۈزۈلۈشى ئالاھىدە بولىدۇ:

بىرىنچى	第 一	(avval)	اول (يكم)
ئىككىنچى	第 二	(dovvom)	دوم
ئۈچىنچى	第 三	(sevvom)	سوم

2. 从第四开始都在基数词后面加 (om)

2. تۆتىنچىدىن باشلاپ كېيىنكى تەرتىپ سانلارنىڭ ھەممىسى ساناق سانغا "م" [om] قوشۇلۇپ ياسىلىدۇ. مەسلەن:

تۆتىنچى	第 四	(chaha:rom)	چارم
بەشىنچى	第 五	(panjom)	پىنجم
ئالتىنچى	第 六	(sheshom)	ششم
توققۇزىنچى	第 九	(nohom)	نهم
ئونىنچى	第 十	(dahom)	دهم
ئون ئىككىنچى	第 十二	(dava:zdahom)	دوازدهم
يىگىرىنچى	第 二十	(beestom)	بيستم
يىگىرمە بىرىنچى	第二十一	(beest-o-yekom)	بيست و يكم
ئوتتۇزىنچى	第 三十	(seeyom)	سىام
توقسان توققۇزىنچى	第九十九	(navad-o-nohon)	نود و نهم
يۈزىنچى	第 一百	(sadam)	صدم
مىڭىنچى	第 一千	(heza:rom)	هزارم

3. 用法

可作名词修饰语，有前置与后置两种形式。前置——即序数词的位置在名词之前。

构成：序数词 + ين (een)。例如：

3. قوللىنىلىشى

ئىسمىغا ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئېنىقلانغۇچىنىڭ ئالدىدا كېلىدىغان ۋە ئېنىقلانغۇچىنىڭ كەينىدە كېلىدىغان ئىككى شەكلى ئۇچرايدۇ. ئالدىدا كېلىدىغان شەكلىگە "ين [een]" قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

(بىرىنچى قېتىم)	اولىن بار
(ئىككىنچى كۈنى)	دومىن روز

后置——即序数词出现在名词之后。序数词不变，但要加耶扎菲。

كەيىندە كېلىدىغان شەكلىگە ھېچ نەرسە قوشۇلمايدۇ، بىراق ئېنىقلانغۇچىغا ئىزاھەت قوشۇلىدۇ.

كلاس سوم [kela:s-e-sevvom] (ئۈچىنچى سىنىپ)

سال پنجم [sa:l-e-panjom] (بەشىنچى يىل)

تمرین

1. 选择适当的疑问代词，对下列句子中划线部分提问。

1. تۆۋەندىكى سوئال ئالماشلىرىنىڭ مۇۋاپىقىنى تاللاپ، ئاستىدىكى جۈملىلەرنىڭ سىزنى سىزىلغان قىسمىغا سوئال قىلىڭ.

چە، كە، كدام، چطور، چند وقت، چە چىزى

(1) آن کتاب کلفت کتاب فارسی است.

(2) شما زبان فارسی را بلدید.

(3) يك سال ۳۶۵ روز است.

(4) نام او وانگ فان است.

(5) امروز ما درس زبان چینی داریم.

(6) حال پدر من خیلی خوب است.

2. 写出下面数字的波斯文数字和符号。

1786

1016

890

407

5324

第一， 第二， 第三， 第九， 第二十，
第三十一， 第十二， 第四十二， 第二百二十一

2. تۆۋەندىكى سانلارنىڭ پارسچە نامىنى ۋە بەلگىسىنى يېزىڭ.

5324

407

890

1016

1786

بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى، توققۇزىنچى، يىگىرمىنچى، ئوتتۇز بىرىنچى، ئون ئىككىنچى،
قىرىق ئىككىنچى، ئىككى يۈز يىگىرمە بىرىنچى

3. 翻译下列句子：

(1) 一年有十二个月。

(2) 春季的月份是三月，四月，五月。

(3) 你们班上有多少人？

(4) 你在中国呆多久了？

(5) 十二个月的名称是什么？

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بىر يىلدا ئون ئىككى ئاي بار.

(2) باھار ئايلىرى ئۈچىنچى ئاي، تۆتىنچى ئاي ۋە بەشىنچى ئايدۇر.

(3) سىلەرنىڭ سىنىپتا قانچە ئادەم بار؟

(4) سەن جۇڭگودا قانچە ۋاقىت تۇردۇڭ؟

(5) ئون ئىككى ئاينىڭ نامى نېمە؟

课文译文

星期、月份和季节

1. ——一年有几个季节？
——有四个季节：春季、夏季、秋季和冬季。
2. ——一年有几个月？
——十二个月份，十二个月份的名称是一月，二月，三月，四月，五月，六月，七月，八月，九月，十月，十一月和十二月。
3. ——一星期有几天？
——七天，七天的名称是：星期六，星期日，星期一，星期二，星期三，星期四，星期五。
4. ——今年是哪一年？
——是一九八八年。
5. ——现在是几月？
——十一月。
6. ——今天是星期几？
——星期五。
7. ——今天是几号？
——今天是一月九日。

تېكىست تەرجىمىسى

1. — بىر يىلدا نەچچە پەسىل بار؟
— تۆت پەسىل بار: ئەتىياز، ياز، كۈز، قىش.
2. — بىر يىلدا نەچچە ئاي بار؟
— ئون ئىككى ئاي بار، بۇ ئون ئىككى ئاينىڭ نامى مۇنداق: يانۋار، فېۋرال، مارت، ئاپرېل، ماي، ئىيۇن، ئىيۇل، ئاۋغۇست، سېنتەبر، ئۆكتەبر، نوپابر، دېكابىر.
3. — بىر ھەپتەدە نەچچە كۈن بار؟
— يەتتە كۈن. بۇ يەتتە كۈن مۇنۇلاردىن ئىبارەت: شەنبە، يەكشەنبە، دۈشەنبە، سەيشەنبە، چارشەنبە، پەيشەنبە، جۈمە.
4. — بۇ يىل قايسى يىل؟
— 1988-يىل.
5. — ھازىر قايسى ئاي؟

— نوپاير .

6. — بۈگۈن كۈنگە نېمە ؟

— جۈمە .

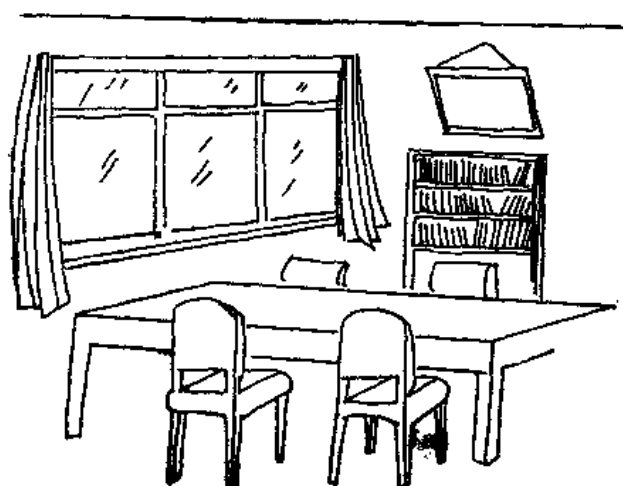
7. — بۈگۈن ئاينىڭ نەچچىنچى كۈنى ؟

— بۈگۈن بىرىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى (توققۇزىنچى يانۋار) .

درس چهاردهم 第十四课 ئون تۆتىنچى دەرس

تېكىست:	قراۋىتخانىھە دانىشكىدە ما	课文
گرامماتىكا	ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنىڭ گرامماتىكىلىق رولى ھەممە ھەرىپىنىڭ ئوقۇلۇشى	语法 介词短语的语法作用 字母 ھەممە 的 读音规则

قراۋىتخانىھە دانىشكىدە ما

اين عمارت دانىشكىدە ما ست. درجلوى
عمارى درختهاى سبز و گلهاى رنگارنگ
ديده مى شود. عمارت داراي چهار طبقه است.
در هر طبقه ده تا دوازده اطاق هست.
اطاقهاى كلاس در طبقه اول قرار دارد.
دفترهاى معلم در طبقه سوم و كتابخانه و
قراۋىتخانه در طبقه چهارم. حالا ما در طبقه
چهارم هستيم. اطاق قراۋىتخانه تميز و روشن
است. ميزها و صندلىها خيلى راحت است.
قراۋىتخانه گنجايىش ۶۰ نفر را دارد. در پائين

اطاق پهلوى در تخته سپاه كوچكى آويزان است. در پائين اطاق قفسه هاى پر از كتاب و مجله
و روزنامه جاى دارد. در ميان پنجره ها دو نقشه روى ديوار نصب است. يكي نقشه چين و ديگرى
نقشه جهان. عكسهاى دانشندان بزرگ روى يكي از ديوارهاى اطاق ديده مى شود.
پس از درس بسيارى از رفقاى ما در اينجا مطالعه مى كنند.

واژه ها

قراۋىتخانا (ئى)	阅览室	(名) [ghara:-atkha:ne]	قراۋىتخانه
ئى ئىبارەت، بىنا	楼	(名) [ema:rat]	عمارى
ئالدى قوشۇلما... ئالدىدا	在.....前面	(介) [jelow]	جلو (ى)

درخت	(名) [derakht]	树	(ئى) دەرەخ
گل	(名) [gol]	花	(ئى) گۈل
رنگارنگ	(形) [ranga:rang]	五彩缤纷的	(س) رەڭگارەڭ
دیده می شود	(动) [deede meeshavad]	可以看见	(پ) كۆرۈنىدۇ
دارا (ى)	(形) [da:ra:(y)]	具有……的	(س) ...گە ئىگە بولغان
طبقه	(名) [tabaghe]	层	(ئى) قەۋەت
قرار داشتن	(动) [ghara:r da:shtan]	安置	(پ) قارار تاپماق، ئورۇنلاشماق
دفتر	(名) [daftar]	办公室	(ئى) ئىشخانا
کتابخانه	(名) [keta:bkha:ne]	图书馆	(ئى) كۈتۈپخانا
گنجایش	(名) [gonja:yesh]	容量	(ئى) سىغىم
پهلوی (ى)	(名) [pahlooy]	侧，旁边，	(ئى) يان
آویزان	(形) [a:veeza:n]	悬挂的	(س) ئېسىقلىق
قفسه	(名) [ghafase]	书架	(ئى) كىتاب جازىسى
پر	(形) [por]	充满的	(س) تولۇق، تولغان
پر از ...	[por az]	充满……的	...بىلەن تولغان
عکس	(名) [aks]	照片	(ئى) سۈرەت
دانشمند	(名) [da:neshmand]	学者	(ئى) ئالىم، دانىشمەن
مجله	(名) [majalle]	杂志	(ئى) ژۇرنال
میان	(名) [miya:n]	中间	(ئى) ئوتتۇرا
نقشه	(名) [naghshe]	地图	(ئى) خەرىتە
نصب	(名) [nasb]	安装	(ئى) ئورنىتىش
یکی	(代) [deegaree]	(其中的) 一个	(ئا) بىرى
دیگری	(代) [deegaree]	另一个	(ئا) يەنە بىرى
پس	(名，介) [pas]	后面，以后	(ئى، ب) كەينىدە، كېيىن
پس از	(介)	在……以后	...دىن كېيىن
رفقا (رفیق)	(名) [rofagha:]	同志们	(ئى) يولداشلار
(برلىكى: رفیق)			
مطالعه می کنند	(动) [mota:le'e meekonand]	(他们) 学习	(پ) ئۆگىنىدۇ

شرح و توضیح

1. دیدن می شود 是动词 دیدن 的现在进行时态的被动语态，意思是“被看见”，或“可以看见”。

1. "دیده می شود" شەكلى "دیدن" پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان مەجھۇل دەرىجە شەكلى بولۇپ، "كۆرۈنىدۇ"، "كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ" دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ.

2. هر 意思是每一个，任何一个， هر طبقه 是每一层。

2. "ھەر" سۆزى ئۇيغۇر تىلىدىكى "ھەر"، "ھەربىر" سۆزلىرى بىلەن ئوخشاش مەنىدە كېلىدۇ. "ھەر طبقە" ئىبارىسى "بىنانىڭ ھەربىر قەۋىتى" دېگەن مەنىدە.

هر نفر (ھەر ئادەم) 每个人

هر رفيق (ھەربىر يولداش) 每个同志

هر جا (ھەر يەر) 到处

هر وقت (ھەر ۋاقىت، ھەرقاچان) 任何时候

روى يىكى از ديوارهاى اطلاق عكسهاى دانشندان بزرگ دیده می شود. 3

在屋子的墙上可以看到一些伟大学者的照片。在这句话里，يىكى 中的 يىكى 是数词 يىك 加了不定 يى، 用来表示某一个，某一部分等意思。例如：

3. "روى يىكى از ديوارهاى اطلاق عكسهاى دانشندان بزرگ دیده می شود" (بۆلىمىنىڭ تېمىدا بۈيۈك ئالىملارنىڭ سۈرەتلىرى بار [كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ]) — بۇ جۈملىدە كەلگەن "يىكى از ديوارها" ئىبارىسىدىكى "يىكى" سۆزى "يىك" دېگەن ساننىڭ بىتايىن "ى" قوشۇلغان شەكلى بولۇپ، "مەلۇم بىرى"، "مەلۇم بىر قىسمى" دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. يەنە مەسىلەن:

يىكى از دانشجويان 大学生中的一个

(ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ بىرى)

يىكى از ما 我们中间的一个

(دېزىنىڭ بىرىمىز)

يىكى از آنها 他们中间的一个

(ئۇلارنىڭ بىرى، ئۇلاردىن بىرى)

介词 از 在这样的结构中用来表示部分关系。

ئالدى قوشۇلما "از" مۇنداق قۇرۇلمىلاردا پۈتۈنلۈك - قىسمەنلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن:

دو نفر از ما پكىنى ھستند. 我们中间有两人是北京人。

(بىزنىڭ ئىككىمىز بېيجىڭلىق/بىزدىن ئىككىيلەن بېيجىڭلىق)

پنج نفر از آنها كارگر ھستند. 他们中间有五人是工人。

(ئۇلارنىڭ بەشى ئىشچى/ئۇلاردىن بەشەيلەن ئىشچى)

چند نفر از شما دانشجو ھستند؟ 你们当中有几个是大学生

(سىلەرنىڭ نەچچىڭلار داشۇ ئوقۇغۇچىسى/سىلەردىن

نەچچەيلەن داشۇ ئوقۇغۇچىسى)

不表示部分关系时就不应当用“از”，例如：

پۈتۈنلۈك - قىسمەنلىك مۇناسىۋىتى بولمىسا، “از” قوللىنىلمايدۇ. مەسىلەن:

ما پىنج نفر ھىتىم (بىز بەشەيلەن) 我们共五人。

4. “بىس از درس بىياري از رفقاي مادر اينجا مطالعه مى کنند. 课后，我们许多同志在这里学习。[besiya:ree] بىياري، 不重读，词尾加了不定 ى，中 بىياري از رفقاي ما 表示不定量。

4. “بىس از درس بىياري از رفقاي مادر اينجا مطالعه مى کنند” (دەرستىن كېيىن نۇرغۇن يولداشلارىمىز بۇ يەردە ئۆگىنىش قىلىدۇ) — بۇ جۈملىدە كەلگەن “بىياري از رفقاي ما” ئىبارىتىدىكى “بىياري” سۆزىگە بىتايىن “ى” قوشۇلغان بولۇپ، سان جەھەتتىكى بىتايىنلىقنى بىلدۈرىدۇ. تەلەپپۇزدا سۆز ئۇرغۇسى ئۇنىڭغا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا چۈشۈپ [besiya:ree] ئوقۇلىدۇ. يەنە مەسىلەن:

بىياري از كىتابھاي اين تەقسە مال برادر من است. 这本书架的许多书是我朋友的。

(بۇ جازىدىكى كىتابلارنىڭ كۆپچىلىكى مېنىڭ دوستۇمنىڭ)

بىياري از معلمين در اين كتابخانه مطالعه مى کنند. 许多老师在这个图书馆看书。

(مۇئەللىملەرنىڭ كۆپچىلىكى بۇ كۈتۈپخانىدا كىتاب كۆرىدۇ)

5. “يىكى نقشە چىن و ديگرى نقشە جهان. 一幅是中国地图，另一幅是世界地图，这句话是对前面那句话的补充，省略了动词 چىن. است. يىكى 其词尾是不定 ى，是指其中有一张，这个 “ى” 不重读 [yekee]，形容词 ديگر 加 ى 变为代词، ديگرى، 这里的 “ى” 应重读 [deegaree]。

5. “يىكى نقشە چىن و ديگرى نقشە جهان (بىرى جۇڭگو خەرىتىسى، يەنە بىرى دۇنيا خەرىتىسى) — بۇ جۈملە ئۇنىڭ ئالدىدىكى جۈملىنىڭ تولۇقلىمىسى سۈپىتىدە ئېيتىلغانلىقى ئۈچۈن “است” پېشىلى قىسقارتىلغان. “يىكى نقشە چىن” ئىبارىتىدىكى “يىكى” بىتايىن “ى” بىلەن كەلگەن بولۇپ، بىتايىن بىرىنى بىلدۈرىدۇ؛ سۆز ئۇرغۇسى “ى” نىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا چۈشۈپ [yekee] ئوقۇلىدۇ؛ “ديگر” دېگەن سۈپەت “ى” نىڭ قوشۇلۇشى بىلەن ئالماشقا ئايلانغان بولۇپ، بۇ يەردە سۆز ئۇرغۇسى شۇ “ى” غا چۈشۈپ [deegaree] ئوقۇلىدۇ.

دستور زبان

介词短语的语法作用

ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىتىنىڭ گرامماتىكىلىق رولى

介词短语在句子中可作表语、定语和状语。

ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىتلەر جۈملىدە كېسىم، ئېنىقلىغۇچى ۋە ھالەت ۋەزىپىلىرىدە كېلىشى مۇمكىن. مەسىلەن:

حالا مادر در خانه نیست. (كېسىم بولۇپ كەلگەن) 作表语
 ميز او در طرف چپ است. (كېسىم بولۇپ كەلگەن) 作表语
 كتابهای روی ميز مال من است. (ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگەن) 作定语
 دانشجویان کلاس اول در آنجا درس دارند. (هالەت بولۇپ كەلگەن) 作状语

صدا شناسی

字母 همزه 的读音规则

همزه ھەرىپىنىڭ ئوقۇلۇشى

همزه (hamze) (可译为“海姆宰”) 是一个辅音字母。字母 همزه 书写形式是，“.” 本身不发音。

字母 همزه 的书写和读音规则较复杂，例外的情况也不少。

همزه [hamze] ئۆزى تەلەپپۇز قىلىنمايدىغان ئۈزۈك تاۋۇش ھەرىپى بولۇپ، “.” شەكلىدە كېلىدۇ.

همزه ھەرىپىنىڭ يېزىلىش ۋە ئوقۇلۇش قائىدىسى بىرئاز مۇرەككەپ. قائىدىگە بېقىنمايدىغان ئەھۋاللارمۇ خېلى بار.

现将基本的书写和读音规则归纳如下。

1. 字母 همزه 出现在词头，书写时不用符号，“.”，而写作 ا 只可与短元音 [a]、[e]、[o] 拼读。由于其本身不发音，所以对拼读的元音没有任何影响。

همزه ھەرىپىنىڭ يېزىلىشى ۋە ئوقۇلۇشىنى تۆۋەندىكىچە يىغىنچاقلايمىز:

1. همزه ھەرىپى سۆز بېشىدا كەلسە، “.” بەلگىسى قوللىنىلماي، “ا” قوللىنىلىدۇ ۋە پەقەت قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e]، [o] لار بىلەنلا قوشۇلىدۇ. بۇ ھەرىپنىڭ ئۆزى ئايرىم تەلەپپۇز قىلىنمايدىغانلىقى ئۈچۈن، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا قوشۇلغان قىسقا سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئۆزىلا تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

1 — اسب [asb]	اطرافى [atra:f]	انجام [anja:m]
2 — اطاق [ota:gh]	اتومبىل [otomobeel]	استاد [osta:d]
3 — اشكافى [eshka:f]	استخر [estakhr]	استكان [esteka:n]

2. 字母 همزه 在词中有以下几种情况:

(1) همزه 前面是短元音 [a] 时，符号 “.” 落在基座 (كرسی) 上，写作 ا، 这时 همزه 本身是静符，不与元音拼读。例如:

2. همزه ھەرىپى سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە مۇنداق بىرنەچچە خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:
 (1) همزىنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] كەلسە، “.” بەلگىسى ئۇنىڭ كۆرسىسى

بولغان "۱" نىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ "۱" شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەممىنىڭ ئۆزى ساكن رولىنى ئوينايدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

[sha'n]	شا'n	،[ma'yoos]	ما'يوس
[da'b]	دا'b	،[ta'sees]	تا'سييس

(2) ھ 前面是短元音 [o] 时, ھ 符号 “ه” 应落在基座 ۰ 上, 写作 ٠ه. 这时

هو 是静符，不与元音拼读。例如：

(2) ھەمىزنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [o] كەلسە، "ۈ" بەلگىسى ئۇنىڭ كۇرسىسى بولغان "و" ئۈستىگە چۈشۈپ "ۈ" شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەمىزنىڭ ئۆزى ساكن رولىنى ئوينايدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

سوئال [so'-a:l]   موئم [mo'men]   روئیت [ro'yat]

(3) همزة 前面是短元音 [e] 时, همزة 符号 “.” 落在基座 “د” 上, 应写作 “دْ”。这时, 其本身是静符, 不与元音拼读。例如:

(3) ھەمىزنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] كەلسە، "ە" بەلگىسى ئۇنىڭ كۇرسىسى بولغان "د" نىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، "دۇ" شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەمىزنىڭ ئۆزى ساكىن رولىنى ئوينايدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

[be'r]   بئر   [ze'b]   ذئب

(4) ھزه 本身与短元音 [e] 拼读时，也应写作。“ه””。例如：

(4) ھەمىزنىڭ ئۆزى ئۈزۈك تاۋۇش [e] بىلەن قوشۇلۇپ كەلسىمۇ "ئ" شەكلىدە يېزىلىدۇ.
مەسىلەن:

[na:el] نائل   [za:-egh] ذاتق   [sava:-em] سوائم

قسمین

1. 翻译下列介词短语:

- (1) 在课后 (2) 在窗子旁边
(3) 在楼前 (4) 在楼后
(5) 在班上 (6) 在照片上
(7) 在桌子上方 (8) 在书里

1. تۆۋەندىكى سۆز - ئىبارىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) دەرستىن كېيىن
(2) دېرمزە يېنىدا
(3) بىنا ئالدىدا
(4) بىنانىڭ كەينىدە
(5) سىنىپتا
(6) سۈرەتتە
(7) جۈزىنىڭ ئۈستىدە
(8) كىتابتا

2. 回答下列问题:

- تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:
- (1) عمارت دانشكده* شما در كجای دانشگاه واقع است؟
  - (2) عمارت دانشكده* شما چند طبقه دارد؟
  - (3) كلاس شما در طبقه* چندم است؟
  - (4) دفتر معلم شما در طبقه* چندم است؟
  - (5) كلاس بزرگ است؟ گنجایش اطاق چند نفر است؟
  - (6) دانشجویان كلاس شما چند نفرند؟
  - (7) میز معلم و تخته* سیاه در كجای كلاس قرار دارد؟
  - (8) در كلاس شما قفسه هست؟ در كجا واقع است؟
  - (9) در اطاق شما نقشه هست؟
  - (10) شما همیشه در كلاس مطالعه می كنید یا در كتابخانه؟

3. 翻译下列句子:

- (1) 在图书馆前面有座大楼。
- (2) 在房子后面有许多树。
- (3) 阅览室不仅十分干净明亮，而且很舒适。
- (4) 这辆小汽车可以容纳六个人。
- (5) 在左面的那个教室又小又黑。
- (6) 我们中间有三个上海人。

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) كۈتۈپخانىنىڭ ئالدىدا بىر بىنا بار.
- (2) ئۆيىنىڭ ئارقىدا بىر مۇنچە دەرەخ بار.
- (3) قىرائەتخانا ئىنتايىن پاكىز، يورۇق بولغاننىڭ مۇستىگە ناھايىتى راھەت.
- (4) بۇ پىكاپقا ئالتە ئادەم سىغىدۇ.
- (5) سول تەرەپتىكى دەرسخانا كىچىك ھەم قاراڭغۇ.
- (6) بىزنىڭ ئىچىمىزدە مۇچەيلەن شاڭخەيلىك.

课文译文

我们系的阅览室

我们系在这座楼，楼前有许多绿树和五颜六色的花，这座楼有四层，每一层有十一、二间屋子。教室在第一层，教师办公室在第三层，图书馆和阅览室在第四层。现在我们在第四层，阅览室清洁明亮，桌椅也都很舒适。阅览室可容纳六十人，在屋子后面靠近门的地方，挂着一个小黑板。屋子后面还有些书架，上面摆满书籍、杂志和报纸。窗子中间挂着两幅地图，一幅是中国地图，另一幅是世界地图。屋里的墙上可以看到一些伟大学者的照片。课后，许多同志在这里学习。

تېكىست تەرجىمىسى

فاكۇلتېتىمىزنىڭ قىرائەتخانىسى

بىزنىڭ فاكۇلتېتىمىز بۇ بىنادا، بىنانىڭ ئالدىدا ياپىيىشىل دەرەخلەر ۋە رەڭمۇرەڭ گۈللەر بار. بۇ بىنا تۆت قەۋەت، ھەر قەۋىتىدە ئوندىن ئون ئىككىگىچە بۆلىمە بار. سىنىپ بىرىنچى قەۋەتتە، مۇئەللىملەرنىڭ ئىشخانىسى ئۈچىنچى قەۋەتتە. كۈتۈپخانا بىلەن قىرائەتخانا تۆتىنچى قەۋەتتە. ھازىر بىز تۆتىنچى قەۋەتتە، قىرائەتخانا پاكىز ھەم يورۇق، جوزا ۋە ئورۇندۇقلار ناھايىتى راھەت. قىرائەتخانىغا ئاتىش ئادەم سىغىدۇ. بۆلىمىنىڭ كەينىدىكى ئىشىككە يېقىن يەردە بىر كىچىك قارا تاختا ئېسىقلىق. بۆلىمىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى كىتاب جازىلىرى كىتاب، ژۇرنال ۋە گېزىتلەر بىلەن تولغان. دېرىزلەرنىڭ ئارىلىقىغا ئىككى خەرتە ئېسىلغان، بىرى جۇڭگو خەرىتىسى، بىرى دۇنيا خەرىتىسى. بۆلىمىنىڭ بىر تەرىپىغا ئۇلۇغ ئالىملارنىڭ سۈرەتلىرى ئېسىلغان.

دەرستىن كېيىن، نۇرغۇن يولداشلىرىمىز بۇ يەردە ئۆگىنىش قىلدۇ.

درس پانزدهم 第十五课 ئون بەشنجى دەرس

تېكىست:	بفرمائيد بنشينيد	课文
گرامماتىكا	ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىل بۇيرۇق جۈملە	语法 简单动词和复合动词 祈使句

بفرمائيد بنشينيد

- ۱ — حالا وقت كار است، برو كاركن.
- حالا وقت خوابيدن است، برو بخواب.
- ۲ — در را باز كنيد، هوا گرم است.
- پنجره را ببنديد، هوا سرد است.
- چراغ را روشن كنيد.
- چراغ را خاموش كنيد.
- ۳ — بفرمائيد بنشينيد.
- بفرمائيد بپا خيزيد، پاى تخته^۱ سپاه بياييد.
- ۴ — بفرمائيد به^۲ سو^۳ ال جواب بدهيد.
- بفرمائيد متن درس يازدهم را بخوانيد.
- ۵ — حرفي نزنيد، به معلم گوش بدهيد.
- به كتاب نگاه نكنيد، به تخته^۱ سپاه نگاه كنيد.
- ۶ — خوب، ديكته بنويسيم.
- خوب، استراحت كنيم.
- ۷ — اينجا نايستيد.
- وارد اطاق نشويد، كمى منتظر باشيد.

واژه‌ها

کار (نى) 工作، خىزمەت

(名) [ka:r]

کار

去 (پ) بارماق	(动) [raftan] (词根 يلتیزی - رو)
工作 (پ) ئىشلىمەك	(动) [ka:r kardan] (- كن)
睡 (پ) ئۇخلىماق	(动) [kha:beedan]
开 (پ) ئاچماق	(动) [ba:z kardan]
关 (پ) ياپماق، ئەتمەك	(动) [bastan] (بند)
点亮 (پ) يورۇتماق	(动) [rowshan kardan]
熄灭 (پ) ئۆچۈرمەك	(动) [kha:moosh kardan]
命令 (پ) بۇيرۇماق	(动) [farmoodan] (فرمای)
坐 (پ) ئولتۇرماق	(动) [neshestan] (نشین)
起立 (پ) تۇرماق	(动) [bepa:kha:stan] (- خیز)
跟前 (ئالدى) تۇۋىدە	(介) [pa:(y)] (ی)
来 (پ) كەلمەك	(动) [a:madan] (آی)
请求 (پ) تىلىمەك	(动) [kha:hesh kardan]
问 (پ) سورىماق	(动) [so-a:l kardan]
回答 (پ) جاۋاب بەرمەك	(动) [java:b da:dan] (- ده)
正文，内容 (ئى) تېكىست، مەزمۇن	(名) [matn] متن
读 (پ) ئوقۇماق	(动) [kha:ndan] (خوان)
说话 (پ) سۆزلىمەك	(动) [harf zadan] (- زن)
听 (پ) ئاڭلىماق	(动) [goosh dadan]
看 (پ) قارىماق	(动) [nega:h kardan]
放 (پ) قويماق	(动) [goza:shtan] (گذار)
听写 (پ) ئاڭلاپ يازماق	(动) [deckte neveshtan] (نويس)
休息 (پ) دەم ئالماق	(动) [estera:hat kardan]
站 (پ) تۇرماق، توختىماق	(动) [eesta:dan] (ایست)
进入 (پ) كىرمەك	(动) [va:red shodan] (- شو)
一点 (ر) سەل، بىر ئاز	(副) [kamee] كمى
等候 (پ) گۈتمەك	(动) [montazer boodan] منتظر بودن

شرح و توضیح

“خوب، استراحت كنيم.” “خوب، ديكته كنيم.” 这两句中的 خوب 是语气词，作语气词的 خوب 不读长音 [khoob]，而读成短音 [khob]，意思是“好吧”。

دستور زبان

简单动词和复合动词

ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىل

简单动词 由一个部分构成的动词称为简单动词。例如:

ئاددىي پېئىل بىر قىسمىدىن تەركىب تاپقان پېئىللار ئاددىي پېئىل دېيىلىدۇ. مەسلەن:
خواندن، آمدن، رفتن، خوابیدن.

复合动词 由两个或两个以上的部分构成的动词称为复合动词。例如:

قوشما پېئىل ئىككى ياكى ئونىڭدىن ئارتۇق قىسمىدىن تەركىب تاپقان پېئىللار قوشما پېئىل دېيىلىدۇ. مەسلەن:

كار كردن، حرف زدن، جواب دادن، گوش دادن،

在复合动词中，前面的名词或形容词部分决定动词的意思。后面是辅助部分。通过辅助部分形式的变化来表示动词的时态、语态和人称。

قوشما پېئىلنىڭ ئالدىنقى قىسمىدىكى ئىسىم ياكى سۈپەت شۇ پېئىلنىڭ مەنىسىنى بەلگىلەيدۇ، كېيىنكى قىسمىدىكى پېئىل ياردەمچىلىك رول ئوينايدۇ ۋە تۈرلىنىش ئارقىلىق زامان، دەرىجە، شەخس قاتارلىق گرامماتىكىلىق مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ.

原形动词 动词在句子中作为谓语动词时，应根据时态、人称和单复数等因素改变其形式。

没有改变形式的动词叫原形动词。字典上给的动词就是这个形式。例如:

مەسدەر پېئىللار جۈملىسىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەندە زامان، شەخس، سان قاتارلىق ئامىللار بويىچە ئۆز شەكلىنى ئۆزگەرتىدۇ. تېخى ئۆز شەكلىنى ئۆزگەرتىگەن پېئىللار "مەسدەر" (ئەسلى پېئىل) دېيىلىدۇ. لۇغەتلەردە بېرىلگەن پېئىللار ئەنە شۇ شەكىلدە بولىدۇ. مەسلەن:
داشتن، گذاشتن، نگاه كردن.

动词词根 动词词根是需要牢记的，现将所学到的动词及其词根归纳如下:

پېئىل يىلتىزى پېئىل يىلتىزىنى ئەستە چىڭ ساقلاشقا توغرا كېلىدۇ. بىز بۇ يەردە ئوقۇپ ئۆتۈلگەن پېئىللارنى ۋە ئۇلارنىڭ يىلتىزىنى تۆۋەندىكىچە يىغىنچاقلاپ ئۆتىمىز:

[ba:sh] بودن — باش

[da:r] داشتن — دار

قرار داشتن دوست داشتن جای داشتن درس داشتن

[kha:n] خواندن — خوان

درس خواندن روزنامه خواندن

[bakhsh] بخشیدن — بخش

[row] رفتن — رو

[a:y]	آمدن — آی
[kha:b]	خوابیدن — خواب
[band]	بستن — بند
[nesheen]	نشستن — نشین
[farma:y]	فرمودن — فرمای
[goza:r]	گذاشتن — گذار
[kheez]	خاستن — خیز
[kon]	کردن — کن
کار کردن یاز کردن روشن کردن خاموش کردن نگاه کردن	
دیکته کردن استراحت کردن مطالعه کردن	
[shoo]	شدن — شو

祈使句

祈使句又称为命令句，当请求或命令别人做某事或不做某事时采取的句子形式。

在波斯语中祈使句中的谓语动词有其特殊的形式，即用动词词根，前面加“ب”。因为祈使句是直接命令对方做某事，因此一般限于第二人称单复数。

بۇيرۇق جۈملە

بۇيرۇق جۈملە مەلۇم بىر ئىشنى قىلىش توغرىلىق تەلەپ قويۇلغان ياكى بۇيرۇق بېرىلگەن چاغدا قوللىنىلىدىغان جۈملە شەكلى.

پارس تىلىدا بۇيرۇق جۈملىنىڭ خەۋىرى بولۇپ كەلگەن پېئىل شۇنىڭغا لايىق بىر خىل شەكىلگە كىرىدۇ، يەنى پېئىل يىلتىزنىڭ ئالدىغا “ب” قوشۇلۇپ كېلىدۇ.

1. 祈使句的动词构成

肯定式：连写人称词尾 + 动词词根 + $\boxed{[be]}$ ب

否定式：连写人称词尾 + 动词词根 $\begin{cases} + \boxed{[ma]} م \\ \boxed{[na]} ن \end{cases}$

1. بۇيرۇق جۈملە پېئىلنىڭ ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى: ب $[be]$ + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشىز شەكلى: $\begin{cases} [ma] م \\ ياكى \\ [na] ن \end{cases}$ + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

- (1) ئاددىي پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: (1) 简单动词,
 رەتتە (row) ([row])

شەخس 人称	ئاددىي پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: (1) 简单动词, رەتتە (row) ([row])	بىرلۈشكۈچ 肯定式	ئىنكازى 否定式	بىرلۈشكۈچ 肯定式
تو	[narow] نرو	[marow] مرو	[naraveed] نرويد	[maraveed] مرويد
شا	[borow] برو	[beraveed] برويد		

- (2) قوشما پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: (2) 复合动词:
 كار كىرىش (kar kon) ([ka:r kon])

شەخس 人称	بىرلۈشكۈچ 肯定式	بىرلۈشكۈچ 肯定式	ئىنكازى 否定式	بىرلۈشكۈچ 肯定式
تو	[ka:r kon] كار كىرىش	[ka:r makon] كار مەن	[ka:r nakon] كار ئەن	
شا	[ka:r bekon] كار بىكىرىش	[ka:r koneed] كار كىرىد	[ka:r bekoneed] كار بىكىرىد	

在复合动词中的 “ ” 习惯上常常省略。例如：كار كىرىش 常说 كار بىكىرىش。
 قوشما پېئىلدا كەلگەن “ ” “ ” ئادەتتە چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن: “كار بىكىرىش” ئادەتتە “كار كىرىش” دېيىلىدۇ.

2. 祈使句动词的书写和读音规则

2. بۇيرۇق جۈملە پېئىلنىڭ يېزىلىشى ۋە ئوقۇلۇش قائىدىسى

(1) 动词以长元音 [a:] 为首时前面加 [be] 后，还应加 [y]。

(1) پېئىل ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش “آ” [a:] بىلەن باشلانغان بولسا، ئالدىغا “ب” [be] قوشۇلغاندىن كېيىن يەنە “ي” [y] قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:
 آمدن (آي [a:y])

شەخس 人称	بىرلۈشكۈچ 肯定式	بىرلۈشكۈچ 肯定式	ئىنكازى 否定式	بىرلۈشكۈچ 肯定式
تو	[biya:] بيا	[maya:] ميا	[naya:] نيا	
شا	[biya:yeed] بيايىد	[maya:yeed] ميايىد	[naya:yeed] نيايىد	

(2) 动词以 ا [a], ي [e], ئ [o] 为首时, 在祈使句中应去掉 ا, 加 ... [be] 和 ... [y]。

(2) پېئىل "ا" [a], "ي" [e], "ئ" [o] بىلەن باشلانغان بولسا, ئاۋۋال "ا" چىقىرىۋېتىلىپ, ئاندىن "ب" [be] بىلەن "ي" [y] قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

انداختن (انداز [anda:z])

تو	بىنداز [biyanda:z]	مىنداز [mayanda:z] نىنداز [nayanda:z]
شا	بىندازىد [biyanda:zeed]	مىندازىد [mayanda:zeed] نىندازىد [nayanda:zeed]

انگاشتىن (انگار [enga:r])

تو	بىنگار [biyenga:r]	مىنگار [mayenga:r] نىنگار [nayenga:r]
شا	بىنگارىد [biyenga:reed]	مىنگارىد [mayenga:reed] نىنگارىد [nayenga:reed]

(3) 动词以 ي [ee] 为首时, 写成 اي, 保留 ا, 前面直接加 ب. (3) پېئىل "اي" [ee] بىلەن باشلانغان بولسا, "ا" ساقلىنىپ, ئالدىغا "ب" قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

ايستادن (ايست [eest])

تو	بايست [be-eest]	مايست [ma-eest] نايست [na-eest]
شا	بايستىد [be-eesteed]	مايستىد [ma-eesteed] نايستىد [na-eesteed]

3. بۇيرۇق جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى توغرىسىدا. 3. 关于祈使句用法的几点说明。

(1) 祈使句都是在直接请求或命令对方做某事时使用, 主语总是你或者你们, (تو 或 شا) 通常可以省略, 不在句子中出现。单复数由动词词尾人称变位来表现。例如,

(1) بۇيرۇق جۈملە ئاڭلىغۇچىغا مەلۇم ئىشنى قىلىش توغرىلىق بۇيرۇق بېرىلگەن ياكى تەلەپ قويۇلغاندا قوللىنىلىدۇ، شۇڭا جۈملەنىڭ ئىگىسى ھامان "تو" (سەن) ياكى "شما" (سىلەر، سىز) بولىدۇ. ئادەتتە ئىگە چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭ رولى شەخس قوشۇمچىسى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

بيا 你过来。(كەل)

لطفا اينجا نايستيد. 请你们别站在这里。(بۇ يەردە تۇرماڭلار)

(2) 在某些动词前，读 [bo]，例如：

(2) بەزى پېئىللارنىڭ ئالدىغا قوشۇلغان "ب" ھەرپى [bo] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

برو [borow] (你) 走。(ماڭ)

بدو [bodo] (你) 跑。(يۈگۈر)

(3) 第二人称单数命令式口气较强，一般用于上对下，或与自己关系密切的人。在向对方表示尊敬时，用第二人称复数。

(3) II شەخس بىرلىك شەكىلدە بۇيرۇق تۈسى كۈچلۈك بولىدۇ. بۇ شەكىل ئاساسەن يۇقىرى مەرتىۋىلىك ئادەم تۆۋەن مەرتىۋىلىك ئادەمگە سۆزلىگەندە ياكى مۇناسىۋىتى يېقىن ئادەملەر ئوتتۇرىسىدا قوللىنىلىدۇ. ئاڭلىغۇچىنى ھۆرمەتلىگەندە II شەخسنىڭ كۈچلۈك شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن: لطفا در را باز كنيد. 请把门打开。(ئىشكىنى ئېچىۋېتىڭ) بفرمائيد بنشينيد. 请坐 (ئولتۇرۇڭ)

تمرین

1. 以动词 بودن 或 داشتن 的适当形式填空。

1. "بودن" ياكى "داشتن" نىڭ مۇۋاپىق شەكلى بىلەن بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ.

(1) کلاس ما چهارده نفر _____ (داشتن).

(2) در آن دفتر سه معلم _____ (بودن).

(3) ما بغيراز درس فارسی درسهای ديگري هم _____ (داشتن).

(4) سه نفر از ما زبان فارسی را خوب بلد _____ (بودن).

(5) بسياري از ما چاي سبز را _____ (دوست داشتن).

(6) به طرف راست _____ (نگاه کردن).

2. 用括弧里动词的祈使式填空。

2. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنىڭ بۇيرۇق شەكلى بىلەن بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ.

(1) بفرمائيد به اينجا _____ (آمدن).

(2) حرو _____ (نزدن)، خوابيدن).

(3) حالا به پستخانه _____ (رفتن).

(4) در را _____ (بستن).

(5) بفرمائيد وارد كلاس _____ (شدن) و در بالای كلاس _____ (نشستن).

3. 用适当介词填空。

3. بوش ئورۇنلارغا مۇۋاپىق ئالدى قوشۇلمىلارنى كىرگۈزۈڭ.

- (1) مېزىلى _____ مېزىن قىرار دارد.
- (2) يېڭى _____ ئانھا زبىن فارسى را بىلد است.
- (3) چاقو و جعبە ممداد شىما _____ كىڧىن است.
- (4) كلاس ما _____ طبقة دوم قىرار دارد.
- (5) عكس پدر و مادر من _____ دو پنجره آویزان است.
- (6) _____ این صندلى راحت بنشینید.

课文译文

请 坐

1. — 现在是工作时间，去工作吧。
— 现在是睡眠时间，去睡觉吧。
2. — 把门打开，太热了。
— 把窗关上，太凉了。
— 把灯打开。
— 把灯关上。
3. — 请坐。
— 请站起来，到黑板前来。
4. — 请回答问题。
— 请读第十一课课文。
5. — 不要讲话，听老师讲。
— 不要看书，看黑板。
6. — 好，让我们听写吧。
— 好，让我们休息。
7. — 不要站在这里。
— 不要进屋，等一会儿。

تېكىست تەرجىمىسى

1. — ھازىر خىزمەت ۋاقتى، بېرىپ خىزمەت قىل.
— ھازىر ئۇخلاش ۋاقتى، بېرىپ ئۇخلا.
2. — ئىشكىنى ئېچىۋېتىڭ، ھاۋا بەك ئىسسىق.
— دېرىزىنى يېپىۋېتىڭ، ھاۋا سوغۇق.
— چىراغنى ياندۇرۇڭ.
— چىراغنى ئۆچۈرۈڭ.

3. — مەرھەمەت، ئولتۇرۇڭ.
- تۇرۇڭ، قارا تاختا ئالدىغا كېلىڭ (دوسكىغا چىقىڭ).
4. — سوئالغا جاۋاب بېرىڭ.
- 11-دەرسنىڭ تېكىستىنى ئوقۇڭ.
5. — گەپ قىلماڭلار، مۇئەللىمنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار.
- كىتابقا قارىماڭلار، قارا تاختىغا قاراڭلار.
6. — ئەمىسە، ئاڭلاپ يازايلى.
- ئەمىسە، دەم ئالايلى.
7. — بۇ يەردە تۇرماڭ.
- بۆلىمگە كىرمەڭ، ئازراق كۈتۈپ تۇرۇڭ.

درس شانزدهم 第十六课 ئون ئالتىنچى دەرس

نېكىست:	دعوت به سىنما	课文
گرامماتىكا	پۈتمىگەن ھازىرقى زامان	语法 现在进行时态

دعوت به سىنما

پرويز — سلام.
 احمد — سلام. حال شما چطور است؟
 پرويز — مرسى، خوبم. شما چطور يديد؟
 احمد — من هم ھمىنطور. امروز شما درس دارييد؟
 پرويز — البته. امروز برنامه ما پر است. ما دانشجويان سال اول ھر روز درس داريم.
 احمد — چه درسى دارييد؟
 پرويز — صبح ما دو ساعت درس فارسى داريم. بعد از ظھر درس تاريخ، ادبيات چين و درس سياسى. شما چطور؟
 احمد — امروز ما ھيچ درسى نداريم. فقط انشاء مى نويسيم.
 پرويز — انشاء نويسى ھماي شما دانشجويان سال سوم مشكل است؟
 احمد — نه، زياد مشكل نيست. اما وقت زياد ميگيرد.
 پرويز — بله، درست است.
 احمد — راستى، فردا روز تعطيل است. ھن و فريدون ھماي ديدين فيلمى به شهر مى رويم.
 شما ھماي مى آئييد؟
 پرويز — ھماي كمال ميل، اما بليط ندارم.
 احمد — من يك بليط اضافه دارم. (بليط را به پرويز مى دهد).
 پرويز — خيلى ممنونم.
 احمد — چيزى نيست.

ۋاژه‌ھا

(ئى) ئەخمەت

阿赫玛德

(人名) [ahmad]

احمد

الېتە	[albatte]	(副)	当然 (ر) ئەلۋەتتە
امروز	[emrooz]	(名)	今天 (ئى) بۈگۈن
برنامە	[barna:me]	(名)	日程表 (ئى) كۈنتەرتىپ، مەش- خۇلات جەدۋىلى
بعد	[ba'd]	(副)	以后，之后 (ر) كېيىن
ظھر	[zohr]	(名)	中午 (ئى) چۈش
بعد از ظھر	[bad az zohr]		下午 چۈشتىن كېيىن
تارىخ	[ta:reekh]	(名)	历史 (ئى) تارىخ
ادىيات	[adabiyya:t]	(名)	文学 (ئى) ئەدەبىيات
چىن	[cheen]	(名)	中国 (ئى) جۇڭگو
سياست	[siya:sat]	(名)	政治 (ئى) سىياسەت
ھېچ	[heech]	(副)	一点也不 (ر) ھېچ
فقط	[faghat]	(副)	仅仅 (ر) پەقەتلا
انشا	[ensha:]	(名)	作文 (ئى) ئىنشا (مەشقى ماقالە)
انشا نويسى	[ensha: neveesee]	(名)	写作文 (ئى) ئىنشا يېزىش
برای	[bara:y]	(介)	为了... (ئالدى) ئۈچۈن
مشكل	[moshkel]	(名, 形)	困难 (ئى، س) قىيىنچىلىق
گرفتىن	[gereftan]	(动)	取得 (پ) ئالماق
وقت گرفتىن			占时间 (پ) ئالماق
راستى	[ra:stee]	(副)	确实，的确 (ر) راستىن
فردا	[farda:]	(副)	明天 (ر) ئەتە
تعطيل	[ta'teel]	(名)	假日 (ئى) تەتىل، دەم ئېلىش كۈنى
دیدن (بين)	[deedan]	(动)	看 (پ) كۆرمەك
فيلم	[fel'm]	(名)	电影 (ئى) كىنو
كمال	[kama:l]	(名)	完善，最大程度 (ئى) كامال
ميل	[meyl]	(名)	倾向，愿望 (ئى) مەيل، ئارزۇ
با كمال ميل	[ba:kama:l-e-meyl]		非常愿意 تولىمۇ خالاش
بليط	[beleet]	(名)	票 (ئى) بېلەت
اضافه	[eza:fe]	(名)	增加，添上 (ئى) ئارتتۇرۇش، قوشۇش
دادن (ده)	[da:dan]	(动)	给 (پ) بەرمەك

ممنون	(形) [mamnoon]	感谢的 (س) مهمنون، مننه تدار
چيز	(名) [cheez]	东西 (ئى) نه رسه
چيزى نيست		别客气 نه رزمه يدۇ

شرح و توضيح

1. 在波斯语中 آمدن 和 رفتن 的用法与汉语的习惯有些不同。
1. پارس تىلىدىكى "آمدن" پېشلى بىلەن "رفتن" پېشلىنىڭ قوللىنىلىشىدا ئۆزىگە خاس بەزى خۇسۇسىيەتلەر بار.

(1) آمدن (来) —— 指从别处向着说话人的方向移动。
(1) "آمدن" (كەلمەك) — باشقا يەردىن سۆزلىگۈچى تەرەپكە قاراپ يۆتكىلىشنى بىلدۈرىدۇ.
بىين اتوبوس آمد.
看，汽车来了。

(2) رفتن (去) —— 指离开说话人所在的地方，向别处移动。
"رفتن" ("بارماق") — سۆزلىگۈچى تۇرغان يەردىن باشقا تەرەپكە قاراپ يۆتكىلىشنى بىلدۈرىدۇ.
ما باھم بەشەر برويم؟
我们一起进城好吗？
(بىللە شەھەرگە بارايمۇ؟)

(2) 当提到某人同我或我们一起去某处时，在波斯语中不用 رفتن 而用 آمدن。
(2) II شەخس ياكى III شەخسنىڭ I شەخس بىلەن بىللە مەلۇم بىر يەرگە بېرىشى ئېيتىل-
غاندا، "رفتن" ئەمەس، بەلكى "آمدن" قوللىنىلىدۇ.
فردا ما بە كۈە شان شىن مى رويم، او با ما مى آيد؟

明天我们去香山，他同我们一起去吗？
(ئەتە بىز شياخشەنگە بارىمىز، ئۇ بىز بىلەن بىللە بارامدۇ؟)
امشب من بە سینما مى روم. تو با من مى آئى؟
今晚我去看电影，你同我一起去吗？
(بۈگۈن ئاخشام كىنوغا بارىمەن، سەن مەن بىلەن بىللە بارامسەن؟)

(3) 当把对方 تو 或 شما 所在地作为中心。说话者到对方的地方去，在波斯语中也不用 رفتن 而用 آمدن。在这种句子中常用 نزد تو [nazd-e-to] 或 نزد شما 的介词短语。
(3) ئاڭلىغۇچى "تو" ياكى "شما" تۇرغان يەر مەركەز قىلىنىپ، سۆزلىگۈچىنىڭ ئاڭلىغۇچى تۇرغان يەرگە بېرىشى ئېيتىلغاندەك "رفتن" ئەمەس، بەلكى "آمدن" قوللىنىلىدۇ. مۇنداق جۈملىلەردە ھاعان "نزد تو" [nazd-e-to] ياكى "نزد شما" دېگەن ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:

بعد از ظهر نزد شما نىمى آيم، چون سرم درد مى كند.

下午我不去您哪儿了，因为我头痛。

(چۈشتىن كېيىن سىزنىڭكىگە بارمايمەن، چۈنكى بېشىم ئاغرىۋاتىدۇ)

(4) 当对方或第三者与我或我们在同一处，这时在表达一起向别处去时，用 رەتتىن.

II (4) شەخس ياكى III شەخس بىلەن سۆزلىگۈچى بىر يەردە تۇرغاندا بىلە بىر يەرگە

بېرىش توغرىلىق سۆز بولسا، "رەتتىن" قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

ھوای امروز بسیار خوب است، با ما به پارک ای هه می‌روید؟

今天天气很好，和我们一起去看颐和园吗？

(بۈگۈن ھاۋا ياخشى، بىز بىلەن بىللە يىخېيۈەنگە بارامىز؟)

2. من و فریدون برای دیدن فیلم به شهر میرویم. (我和法里东进城去看电影。)

这里 دیدن فیلم [deedan-e-feelm] 是动名词短语，دیدن 和 فیلم 之间有耶扎菲相连。

دیدن فیلم 和 برای 一起构成介词短语，意思是为了看电影，读音是 [baraye-deedan-e-feelm]。

2. "من و فریدون برای دیدن فیلم به شهر میرویم" (مەن ۋە فەرىدۇن شەھەرگە كىنو كۆرگىلى بارىمىز) — بۇ جۈملىدىكى "دیدن فیلم" ئىسىمداش ئىبارە بولۇپ، "دیدن"گە ئىزاڧەت قوشۇلىدۇ. "دیدن فیلم" ئىبارىسى "برای" بىلەن بىرىكىپ "كىنو كۆرگىلى" دېگەن مەنىدىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىنى ھاسىل قىلغان. "برای دیدن فیلم" ئىبارىسى [baraye-deedan-e-feelm] دەپ ئوقۇلىدۇ.

دستور زبان

现在进行时态

پۈتمىگەن ھازىرقى زامان

1. 构成——肯定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + مى

否定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + نمى

1. ياسىلىشى مۇنداق:

بولۇشلۇق شەكلى: مى + پېئىل يىلتىزى + شەخسلىك قوشۇمچىسى.

بولۇشىز شەكلى: نىمى + پېئىل يىلتىزى + شەخسلىك قوشۇمچىسى.

2. 动词 کردن 现在进行时态各人称的肯定式和否定式变化如下:

2. "کردن" پېئىلىنىڭ ھەر شەخسلىكى پۈتمىگەن ھازىرقى زامان بولۇشلۇق ۋە بولۇشىز

شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشى تۆۋەندىكىچە:

کردن (كن)

(يىلتىز: كن)

من	مى + كن + م	مى كنم	نمى كنم
تو	مى + كن + ى	مى كنى	نمى كنى
او	مى + كن + د	مى كند	نمى كند
ما	مى + كن + ىم	مى كنيم	مى كنيم
شما	مى + كن + ىد	مى كنند	نمى كنيد
آنها	مى + كن + ند	مى كنند	نمى كنند

3. تۆۋەندىكى ئىككى نۇقتىغا دىققەت قىلىش كېرەك: 3. 注意以下两点:

(1) 在复合动词中该时态的 مى 加在动词的辅助部分。例如:

(1) قوشما پېئىللاردا بۇ خىل زاماننى بىلدۈرىدىغان "مى" قوشما پېئىل تەركىبىدىكى پېئىل قىسمىنىڭ ئالدىغا قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

درس خواندن: من درس مى خوانم/درس نمى خوانم

نمایش دادن: آنها نمایش مى دهند/نمایش نمى دهند

(2) 有少数动词如 داشتن 和 دوست داشتن 现在进行时态时, 不加 مى.

(2) ئاز ساندىكى پېئىللار, مەسىلەن: "داشتن" ۋە "دوست داشتن" بۇ خىل زاماندا كەلگەندە "مى" قوشۇلمايدۇ.

4. 现在进行时态主要用于现时期经常发生的动作, 正在发生的动作以及即将发生的动作。该时态的用法在下课进一步阐述。

4. پېئىللار ھازىرقى ۋاقىتتا دائىم بولىدىغان, بولۇۋاتقان ھەرىكەتنى ياكى يېقىندا بولىدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرگەندە پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. بۇ خىل زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى كېيىنكى دەستە ئىلگىرىلەپ سۆزلەيمىز.

5. 现在进行时态的简单动词中 مى 一般重读。例如:

5. ئاددىي پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلى تەركىبىدە كەلگەن "مى" ئومۇمەن ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

مى يېنىم
مى گىرد
مى ھىم
مى آيد

现在进行时态的复合动词名词部分重读, 辅助动词一般不重读。例如:

پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىدىكى قوشما پېئىلنىڭ ئىسىم قىسمى ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ, پېئىل قىسمىغا ئاساسەن ئۇرغۇ چۈشمەيدۇ. مەسىلەن:

كارمى كىند، مطالعه مى كنىم، درس مى خوانىم.

但现在进行时态在否定式时 必须重读。例如：

لېكىن پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان بولۇشىز شەكلى تەركىبىدىكى “نە” ئۇرغۇلۇق ئوقۇلۇشى شەرت. مەسىلەن:

مطالعه نىمى كىند، نىمى روم، نىمى گىرد،

تمرین

1. 写出下列动词现在进行时态的六种变位形式。

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زاماندىكى ئالتە خىل تۈرلەنگەن شەكلىنى كۆرسىتىڭ.

دىدن ايستادن رقتن آمدن نشتن نوشتن

2. 用括弧内的动词的适当形式填空。

2. مۇنۇ جۈملىلەردىكى بوش ئورۇننى تىرناق ئىچىدىكى پېئىلنىڭ بۇۋاپىق شەكلى بىلەن تولدۇرۇڭ:

(1) دانشجويان كلاس اول براى دىدن فيلم وقت _____ (نداشتن).

(2) شما ساعت چند نزد ما _____ (آمدن)?

(3) من به پارك اى هه (颐和园) _____ (نرفتن). من به شهر _____ (رقتن).

(4) امروز بعد از ظهر معلم ما به فریدون کتابى _____ (دادن).

(5) پس از درسها ما _____ (ورزش کردن).

(6) شما کار _____ (داشتن). من وقت شما را زیاد _____ (نگرفتن).

(7) شما معمولاً پس از شام روزنامه _____ (خواندن).

3. 用 ھىچ 翻译下列句子:

3. “ھىچ” سۆزىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 我们什么也没有。 (1) بىزدە ھېچنېمە يوق.

(2) 我根本没有时间。 (2) مېنىڭ پەقەتلا ۋاقتىم يوق.

(3) 我什么书也没有。 (3) مەندە ھېچقانداق كىتاب يوق.

(4) 桌子上什么也没有。 (4) جۈزىنىڭ ئۈستىدە ھېچنېمە يوق.

(5) 他们什么事也不干。 (5) ئۇلار ھېچ ئىش قىلمايدۇ.

课文译文

请看电影

帕尔维兹——您好!

阿赫玛德——您好! 身体好吗?

帕尔维兹——谢谢，很好。您身体好吗?

阿赫玛德——我身体也好。您今天有课吗？

帕尔维兹——当然有，我们今天都排满了，我们一年级学生，每天都有课。

阿赫玛德——什么课呀？

帕尔维兹——早晨有两节波斯语，下午是中国文学史和政治课。你们怎么样？

阿赫玛德——我们今天什么课也没有，只是写作文。

帕尔维兹——写作文对你们三年级学生来说还困难吗？

阿赫玛德——不，不困难，可是费时间。

尔帕维兹——是的，是的。

阿赫玛德——对了，明天放假，我和法里东进城去看电影。你和我们一起去吗？

帕尔维兹——非常想去，可是没票啊。

阿赫玛德——我有一张多余的票。（把票给帕尔维兹）

帕尔维兹——非常感谢！

阿赫玛德——没有什么。

تېكىست تەرجىمىسى

پەرۋىز: ياخشىمۇسىز؟

ئەخمەت: ياخشىمۇسىز، قانداق ئەھۋالڭىز؟

پەرۋىز: رەھمەت، ياخشى، ئۆزىڭىز قانداق؟

رەھمەت: مەنىۋى ياخشى، بۈگۈن دەرسىڭىز بارمۇ؟

پەرۋىز: بولمامدىغان، بۈگۈن بىزنىڭ مەشغۇلات جەدۋىلىمىز تولۇپ بولدى، بىز بىرىنچى

يىللىق ئوقۇغۇچىلارغا كۈندە دەرس بار.

ئەخمەت: نېمە دەرس بار؟

پەرۋىز: ئەتىگەندە ئىككى سائەت پارس تىلى دەرسى بار، چۈشتىن كېيىن جۇڭگو ئەدەبىيات

تارىخى بىلەن سىياسىي دەرس بار.

ئەخمەت: بۈگۈن بىزنىڭ ھېچقانداق دەرسىمىز يوق، پەقەت ئىنشا يازمىز.

پەرۋىز: ئىنشا يېزىش سىلەر ئۈچىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلار ئۈچۈن تەسەۋۋۇ؟

ئەخمەت: ياق، تەس ئەمەس، ئەمما ۋاقىتنى كۆپ ئالىدۇ.

پەرۋىز: ھەئە، شۇنداق.

ئەخمەت: راست، ئەتە دەم ئېلىش. فەرىدۇن ئىككىمىز شەھەرگە كىنو كۆرگىلى كىرىمىز،

سىز بىللە بارامسىز؟

پەرۋىز: بەك بارغۇم بار، بىراق بىلەت يوق.

ئەخمەت: مەندە ئارتۇق بىر بىلەت بار (بىلەتنى پەرۋىزگە بېرىدۇ)

پەرۋىز: كۆپ رەھمەت.

ئەخمەت: ئەرزىمەيدۇ.

درس هفدهم 第十七课 ئون يەتتىنچى دەرس

تېكىست:	برنامه روزانه	课文
گرامراتىكا	پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىدىن خۇلاسىە سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى	语法 现在进行时态用法小结 钟点读法

برنامه روزانه

- ۱— شما صبحها زود از خواب بلند می‌شوید؟
— بله، هر روز صبح زود از رختخواب بلند می‌شویم.
— چه ساعتی بلند می‌شوید؟
— ساعت شش.
- ۲— بعد از آن چه کار می‌کنید؟
— ما اول لباس می‌پوشیم و دست و صورت را می‌شوئیم و سپس ورزش می‌کنیم.
— چه ورزشی؟
— اول کمی نرمش می‌کنیم و بعد می‌دویم و یا بدمیتتن بازی می‌کنیم.
- ۳— شما چه ساعتی صبحانه می‌خورید؟
— ساعت هفت.
— نهار و شام چه ساعتی می‌خورید؟
— نهار ساعت دوازده و شام ساعت شش و نیم.
- ۴— درسهای شما معمولا چه ساعتی شروع می‌شود؟
— ساعت نه و نیم.
— چه وقت تمام می‌شود؟
— ساعت دوازده.
- ۵— شما معمولا چند وقت يك بار جلسه تشکیل می‌دهید؟
— دو هفته يك بار (يك هفته در میان).
— جلسه شما چه مدتی طول می‌کشد؟
— معمولا دو ساعت.

۶ — در پایان هفته معمولاً چه کار می‌کنید؟
— استراحت می‌کنیم. گاهی فیلم یا تلویزیون تماشا می‌کنیم، گاهی آواز می‌خوانیم و می‌رقصیم.

واژه‌ها

زود	(副) [zood]	早 (ر) نه‌تگه‌ن، بالدور
بلند شدن	(动) [boland shodan]	床起 (پ) قوپماق
ساعت	(名) [sa:-at]	钟，钟点 (ئى) سائەت
پوشیدن (پوش)	(动) [poosheedan]	穿 (衣服) (پ) كىمەك
صورت	(名) [soorat]	脸 (ئى) يۈز
شستن (شو)	(动) [shostan]	洗 (پ) يۇماق
سپس	(副) [sepas]	然后 (ر) ئاندىن كېيىن
ورزش کردن	(动) [varzesh kardan]	(体育) 运动 (پ) تەنتەربىيە قىلماق
نرمش کردن	(动) [narmesh kardan]	体操 (پ) گىمناستىكا قىلماق
دويدن (دو)	(动) [daveedan]	跑 (پ) يۈگۈرمەك
بدمىتن	(名) [badmeenton]	羽毛球 (ئى) پەي توپ
بازی کردن	(动) [ba:zee kardan]	玩，打 (球) (پ) ئوينىماق
صبحانه	(名) [sobha:ne]	早饭 (ئى) نه‌تگەنلىك تاماق، ناشتلىق
خوردن (خور)	(动) [khordan]	吃 (پ) يېمەك
نهار	(名) [naha:r]	午饭 (ئى) چۈشلۈك تاماق
شام	(名) [sha:m]	晚饭 (ئى) كەچلىك تاماق
معمولاً	(副) [ma'moolan]	通常 (ر) ئادەتتە
شروع شدن	(动) [shoroo' shodan]	开始 (پ) باشلانماق
تمام شدن	(动) [tama:m shodan]	结束 (پ) ئاخىرلاشماق، تامام بولماق
بار	(名) [ba:r]	次数 (ئى) قېتىم
جلسه	(名) [jalse]	会议 (ئى) مەجلىس، يىغىن
تشكيل دادن	(动) [tashkeel da:dan]	组织 (پ) تەشكىللەمەك، (يىغىن) ئاچماق
مدت	(名) [moddat]	期间 (ئى) مۇددەت
طول کشیدن	(动) [tool kesheedan]	延续 (پ) داۋاملاشماق،
(-كشى)		
پایان	(名) [pa:ya:n]	结尾 (ئى) ئاخىرى
گاهی	(副) [ga:hee]	有时 (ر) گاهی، بەزەن

تېلېۋىزور (ئى) 电视	(名) [televeezyon]	تلویزیون
تماشا قىلماق، كۆرمەك (پ) 观看	(动) [tama:sha: kardan]	تماشا کردن
ئاخشا ئېيتماق (پ) 唱歌	(动) [a:va:z kha:ndan]	آواز خواندن
		(-خوان)
تانسۇ (ئۇسسۇل) ئوينىماق (پ) 跳舞	(动) [raghseedan]	رقصیدن (رقص)

دستور زبان

现在进行时态的用法小结

يۈتمىگەن ھازىرقى زامان ھەكلىنىش قوللىنىلىشىدىن خۇلاسىە

1. 表示现阶段反复的、习惯性的动作。

1. ھازىرقى باسقۇچتا تەكرارلىنىپ تۇرغان ياكى ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

او ھەر روز صبح درس دارد. 他每天早晨上课。

(ئۇ ھەر كۈنى ئەتىگەندە دەرس ئوقۇيدۇ [دەرستە بولىدۇ])

او معمولا شەنبە تلویزیون تماشا مىکند. 他一般在星期六晚上看电视。

(ئۇ ئادەتتە شەنبە ئاخشىمى تېلېۋىزور كۆرىدۇ)

2. 表示现阶段进行的动作。

2. ھازىرقى باسقۇچتا داۋاملىشىۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

من در دانشگاه پکن درس مىخوانم. 我在北大念书。

(مەن بېيجىڭ داشۆسىدە ئوقۇۋاتىمەن [ئوقۇيمەن])

پدر من در یکی از کتابخانه‌های شهر کار مىکند.

我父亲现在城里的一个图书馆工作。

(دادام ھازىر شەھەردىكى بىر كۈتۈپخانىدا ئىشلەيدۇ [ئىشلەۋاتىدۇ])

3. 表示说话时刻正在进行的动作。

3 سۆز بولۇۋاتقان پەيتتە داۋاملىشىۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

مادر من حالا مىخوابد. 母亲正在睡觉。

(ئانام ئۇخلاۋاتىدۇ)

او در جلوی آن عمارت بدمینتن بازی مىکند. 他正在楼前打羽毛球。

(ئۇ بىنانىڭ ئالدىدا پەي توپ ئويناۋاتىدۇ)

4. 表示即将发生的动作。

4. بولىدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

او بعد از ظهر اینجا می آید. 他下午来这里。

(ئۇ چۈشتىن كېيىن بۇ يەرگە كېلىدۇ)

امشب ما بەسىنما نى رويم. 今晚我们不去看电影。

(بۈگۈن كەچتە كىنوغا بارمايمىز)

5. 表示客观真理. ئوبيېكتىپ ھەقىقەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

كره* زمين به دور آفتاب می گردد. 地球绕着太阳转。

(يەر شارى قۇياشنى دەۋر قىلىپ ئايلىنىدۇ)

در فصل بهار هوا گرم می شود. 春天天气转暖。

(باھاردا ھاۋا يىلىيدۇ)

通常与现在进行时态连用的时间语有:

ئادەتتە پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلى بىلەن بىللە كېلىدىغان ۋاقىت ھالەتلىرىدىن مۇنۇلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ:

时间状语副词

ۋاقىت ھالىتى بولۇپ كېلىدىغان رەۋىشلەر

ھەر كۈنى 每天	ھەر روز
ھەر ئايدا 每月	ھەر ماہ
ھەر يىلى 每年	ھەر سال
ھەر ھەپتە 每星期	ھەر هفته
باھاردا 在春天	در بهار

(در تابستان، پائىز.....)

صبحها (大多数) 早上 ئەتىگەندە (كۆپىنچە)

(شېھار، يېكشەنبەھا، شەنبەھا.....)

ئادەتتە 通常	[ma'moolan]	معمولا
ھەمىشە 经常	[hameeshe]	ھمىشە
ھازىر، نۆۋەتتە 目前	[aknoon]	اکنون
ئادەتتە 通常	[aghlab]	اغلب
بەزىدە 有时	[ba'zee vaghtha:]	بعضى وقتها
ھازىر 现在	[ha:la:]	حالا
بۇ يىل 今年	[emsa:l]	امسال
بۈگۈن ئاخشام 今晚	[emshab]	امشب
بۈگۈن 今天	[emrooz]	امروز

سال جارى	[sa:l-e-ja:ree]	مۇشۇ يىلىدا 本年
ماہ جارى	[ma:h-e-ja:ree]	مۇشۇ ئايدا 本月
اين هفته		مۇشۇ ھەپتىدە 本星期

钟点读法

سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى

1. 钟点读法要点:

- (1) ساعت (钟点) 后用耶扎菲。
- (2) 钟点与分钟之间的 و 读[o]。
- (3) 分钟不超过30分时，用“از... (گذشته است)”。见第2、4例。
- (4) 分钟超过30分时，用“به... (مانده است)”。见第5、6例。

1. سائەت مەزگىلىنى ئېيتىشتىكى مۇھىم نۇقتىلار:

- (1) “ساعت” سۆزىگە ئىزاڧەت قوشۇلىدۇ.
- (2) سائەت بىلەن مىنۇت ئوتتۇرىسىغا “و” قوشۇلۇپ، [o] ئوقۇلىدۇ.
- (3) مىنۇت 30 دىن ئاشمىسا “از... (گذشته است)” قوشۇلىدۇ (تۆۋەندىكى 2-، 4- مىسالغا قاراڭ).
- (4) مىنۇت 30 دىن ئاشقاندا “به... (مانده است)” قوشۇلىدۇ (تۆۋەندىكى 5-، 6- مىسالغا قاراڭ).

2. 钟点读法例举:

- (1) 8:00 [sa:-at-e-hasht] ساعت هشت
- (2) 6:15 پانزده دقیقه از ساعت شش گذشته است.

[pa:nzdah dagheeghe az sa:-at-e-shesh gozashte ast]

— ئىككى خىل ئاددىي ئېيتىلىشى
ساعت شش و پانزده دقیقه

[sa:-at-e-shesh-o-pa:nzdah dagheeghe]

[sa:-at-e-shesh-o-rob']

ساعت شش و ربع

- (3) 8:30 [sa:-at-e-hasht-o-neem] ساعت هشت و نیم

— ئاددىي ئېيتىلىشى

هشت و نیم [hasht-o-neem]

- (4) 10:20 بیست دقیقه از ساعت ده گذشته است.

[beest dagheeghe az sa:-at-e-dah gozashte ast]

— ئىككى خىل ئاددىي ئېيتىلىشى

— 两种简略读法

[sa:-at-e- dah-o-beest dagheeghe] ساعت ده و بیست دقیقه

[dah-o-beest] ده و بیست

(5) 11:55

11:55 (5)

——两种读法

—— ئىككى خىل ئېيتىلىشى

ساعت يازده و پنجاه و پنج دقیقه

[sa:-at-e-ya:zdah-o-panja:h-o-panj dagheeghe]

پنج دقیقه به ساعت دوازده مانده است.

[panj dagheeghe be sa:-at-e-dava:zdah ma:nde-ast]

——简略读法

—— ئاددىي ئېيتىلىشى

[panj be dava:zdah]

پنج به دوازده

(6) 7:42

7:42 (6)

——两种读法

—— ئىككى خىل ئېيتىلىشى

ساعت هشت و چهل و دو دقیقه

[sa:-at-e-hasht-o-chehel-o-do dagheeghe]

هفده دقیقه به ساعت هشت مانده است.

[heefdah dagheeghe be sa:-at-e-hasht ma:nde ast]

——简略读法

—— ئاددىي ئېيتىلىشى

[heefdah be hasht]

هفده به هشت

ساعة 钟点, 点

[sa:-at]

ساعت

ئۆتۈپ كەت 过, 超过

[gozashtan]

گۆزشتن (گذر)

ئۆتۈپ كەتتى ... 超过...

[az...gozashte ast]

از...گۆزشتە است

مىنۇت 分钟, 分

[dagheeghe]

دقیقه

چارەك 一刻,

[rob']

ربع

يېرىم 半

[neem]

نیم

[ma:ndan]

ماندن (مان)

ئۆتۈپ كەتتى ... 不到...

[be...ma:nde ast]

بە...ماندە است

ھەتتا... 还差...

تمرین

1. 选择适当的动词填空:

1. توۋەندىكى پېتىللاردىن لايىقىنى تاللاپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:
بلند شدن، شروع شدن، نهار خوردن، طول كشیدن، بازی کردن، مطالعه کردن،

باشا نوشتن، رفتن، خوابیدن، کار کردن، روزنامه خواندن

- (1) دانشجویان شبها در قرائتخانه _____.
- (2) بعد از درس ما بدمینتن _____.
- (3) شما چه ساعتی از رختخواب _____؟
- (4) جلسه ما معمولا ساعت ده _____.
- (5) پدر من دریکی از دانشگاههای نانکن _____.
- (6) من معمولا یکشنبه به شهر _____.
- (7) هر درس ما چهل و پنج دقیقه _____.
- (8) برادر من معمولا ساعت هشت و نیم _____.
- (9) پدر من پس از شام _____.
- (10) _____ ما یک ماه یک بار _____.

2. 翻译下列词组:

(1) 上午、中午、下午	(2) 今天、明天、后天
(3) 早饭后、课后	(4) 每周、周末
(5) 隔周一次，二天一次	(6) 今年、本月

2. تۆۋەندىكى سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئەتىگەن، چۈش، چۈشتىن كېيىن (2) بۈگۈن، ئەتە، ئۈگۈنلۈككە (3) ناشتىدىن كېيىن، دەرىستىن كېيىن (4) ھەر ھەپتىدە، ھەپتە ئاخىرى (5) ھەپتە ئارىلاپ بىر قېتىم، ئىككى كۈندە بىر قېتىم (6) بۇ يىل، بۇ ئايدا

3. 翻译下列句子:

- (1) 我的妈妈隔周进一次城。
- (2) 星期天你们都干些什么？
- (3) 我们晚饭后就去图书馆。
- (4) 我的家不大，但十分舒适。
- (5) 我们周末常去他家看电视。
- (6) 我不会唱歌跳舞。

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئاناڭ ھەپتە ئارىلاپ بىر قېتىم شەھەرگە كىرىدۇ.
- (2) يەكشەنبە كۈنى نېمىلەرنى قىلىسىلەر؟
- (3) كەچلىك تاماقتىن كېيىن كۈتۈپخانىگە بارىمىز.
- (4) مېنىڭ بۆلمەم چوڭ ئەمەس، لېكىن ئىنتايىن راھەت.
- (5) ھەپتە ئاخىرىدا ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ تېلېۋىزور كۆرىمىز.
- (6) مەن ناخشا ئېيتىش، ئانسا ئويناشنى بىلمەيمەن.

课文译文

一天的日程

1. — 你们每天很早就起床吗?
—— 是的, 我们每天早晨很早起床。
—— 你们什么时候起床?
—— 六点钟。
2. — 起床后, 干什么?
—— 先穿好衣服洗手洗脸, 然后开始运动。
—— 做什么运动?
—— 开始活动一下手脚, 然后就跑步, 或者打羽毛球。
3. — 你们几点钟吃早饭
—— 七点钟。
—— 午饭和晚饭几点钟吃?
—— 午饭十二点, 晚饭六点半。
4. — 你们一般几点钟开始上课?
—— 九点半。
—— 课程几点钟结束?
—— 十二点。
5. — 你们一般多长时间开一次会?
—— 两周一次 (隔周一次)。
—— 你们的会议要开多长时间?
—— 一般是两小时。
6. — 你们周末都做什么?
—— 周末休息, 有时候看电影或电视, 有时候唱歌跳舞。

تېكىست تەرجىمىسى

كۈنلۈك مەشغۇلات

1. — سىلەر ھەر كۈنى ئەتىگەندە بالدۇر تۇرامسىلەر?
—— ھەئە, بىز ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئورنىمىزدىن بالدۇر تۇرىمىز.
—— سائەت نەچچىدە تۇرىسىلەر?
—— سائەت ئالتىدە.
2. — ئۇنىڭدىن كېيىن نېمە قىلىسىلەر?
—— ئاۋۋال كىيىنىپ, يۈز-كۆزىمىزنى يۇيىمىز, ئاندىن تەنتەربىيە قىلىمىز.
—— نېمە ھەرىكەت قىلىسىلەر?
—— ئاۋۋال ئازراق گىمناستىكا قىلىمىز. ئاندىن يۈگۈرىمىز ياكى پەي توپ ئوينايىمىز.

3. -- سائەت نەچچىدە ئاشتا قىلىسىلەر؟
-- سائەت يەتتىدە.
-- چۈشلۈك تاماق ۋە كەچلىك تاماقنى سائەت نەچچىدە يەيسىلەر؟
-- چۈشلۈك تاماقنى سائەت 12 دە، كەچلىك تاماقنى سائەت ئالتە يېرىمدا يەيمىز.
4. -- دەرسىڭلار ئادەتتە سائەت نەچچىدە باشلىنىدۇ؟
-- سائەت توققۇز يېرىمدا.
-- سائەت نەچچىدە تۈگەيدۇ؟
-- سائەت 12 دە.
5. سىلەر ئادەتتە قانچە ۋاقىتتا بىر قېتىم يىغىن ئاچىسىلەر؟
-- ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم (ھەپتە ئارىلاپ).
-- يىغىنىڭلار قانچە ۋاقىت ئېچىلىدۇ؟
-- ئومۇمەن ئىككى سائەت.
6. -- ھەپتە ئاخىرىدا ئادەتتە نېمە قىلىسىلەر؟
-- (ھەپتە ئاخىرىدا) دەم ئالىمىز، بەزىدە كىنو ياكى تېلېۋىزور كۆرىمىز، بەزىدە ناخشا ئېيتىمىز، تانسا ئوينايىمىز.

درس هجدهم 第十八课 ئون سەككىزىنچى دەرس

تېكىست:	چهارفصل	课文
گرامماتىكا	سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)	语法 形容词和副词比较级 及物动词和不及物动词 (一)

چهار فصل

فروردین، اردیبهشت و خرداد سه فصل بهار است. در بهار هوا کم کم روبه گرمی میرود، و برف کم کم آب می شود. در بهار درختها پراز برگ و شکوفه می گردد. کشاورزان در این فصل بیشتر کار می کنند. روز اول بهار عید است. به روز اول سال عید نوروز می گوئیم. در تابستان هوا گرمتر می گردد. برف کوهها بیشتر آب می شود. بسیاری از میوهها می رسد. ماههای فصل تابستان تیر، مرداد و شهریور است. در این فصل مدرسهها تعطیل می شود. در پاییز هوا کم کم سرد می شود. در بیشتر نقاط باران می بارد. برگ بیشتر درختها زرد می گردد و برگهای زرد می ریزد. بسیاری از کشاورزان در پاییز گندم و جو می کارند. مهر، آبان و آذر فصل پاییز است. روز اول مهر ماه مدرسهها باز می شود. در زمستان هوا خیلی سرد می شود. در بیشتر جاها برف می بارد. برف زمین و کوهها را می پوشاند. آب رودها یخ می بندد. کار کشاورزان در زمستان کم می شود. دی و بهمن و اسفند ماههای زمستان است.

واژه‌ها

فروردین	[farvardeen]	(名)	一月 (ئی) برىنچى ئاي، هممهل
اردیبهشت	[ordeebehesht]	(名)	二月 (ئی) ئىككىنچى ئاي، سه‌ؤر
خرداد	[khorda:d]	(名)	三月 (ئی) ئۈچىنچى ئاي، جه‌ؤزا
روبه...	[roo be]	(介)	朝向..... (ئالدى) ...گه قاراپ،...تەرەپكە
گرمی	[garmee]	(名)	热 (ئی) ئىسسىق
کم کم	[kam kam]	(副)	逐渐 (ر) ئاستا-ئاستا، تەدرىجىي
برگ	[barg]	(名)	叶子 (ئی) بەرگ، يوپۇرماق

شكوفه	(名) [shekoofe]	花 (ئى) گۈل، چېچەك
گردیدن (گرد)	(动) [gardeedan]	变成 (پ) ئايلانماق
عيد	(名) [eyd]	节日 (ئى) بايرام، ھېيت
نوروز	(名) [now-rooz]	新年، 元旦 (ئى) نوروز، يېڭى يىل
گفتن (گو)	(动) [goftan]	说 (پ) دېسەك، گەپ قىلماق
هوا	(名) [hava:]	天气 (ئى) ھاۋا
بيشتر	(形) [beeshtar]	较多的 (س) كۆپرەك
آب شدن	(动) [a:b shodan]	融化 (پ) ئېرىمەك
ميوه	(名) [meeve]	水果 (ئى) مېۋە
رسیدن (رس)	(动) [reseedan]	成熟 (پ) پىشماق، يېتىلمەك
تير	(名) [teer]	四月 (ئى) تۆتىنچى ئاي، ئەسەد
مرداد	(名) [morda:d]	五月 (ئى) بەشىنچى ئاي، سۇنبۇل
شهریور	(名) [shahreevar]	六月 (ئى) ئالتىنچى ئاي، سەرەتان
تعطیل شدن	(动) [ta'teel shodan]	放假 (پ) تەتىل بولماق
نقاط (نقطه 单)	(名) [nogha:t]	点، 地点 (ئى) نۇقتا، جاي، ئورۇن
باران باریدن	(动) [ba:ra:n ba:reedan]	下雨 (پ) يامغۇر ياغماق
(— بار)		
گندم	(名) [gandom]	麦 (ئى) بۇغداي
کاشتن (کار)	(动) [ka:shtan]	种植 (پ) تېرىماق
مهر	(名) [mehr]	七月 (ئى) يەتتىنچى ئاي، میزان
آبان	(名) [a:ba:n]	八月 (ئى) سەككىزىنچى ئاي، ئەقرەب
آذر	(名) [a:zar]	九月 (ئى) توققۇزىنچى ئاي، قەۋس
باز شدن	(动) [ba:z shodan]	开放 (پ) ئېچىلماق
زمین	(名) [zameen]	地 (ئى) يەر، زېمىن
پوشاندن (پوشان)	(动) [poosha:ndan]	覆盖 (پ) ياپماق
رود	(名) [rood]	江河 (ئى) دەريا
يخ بستن (— بند)	(动) [yakhbastan]	结冰 (پ) توڭلىماق، مۇز قاتماق
دى	(名) [dey]	十月 (ئى) ئونىنچى ئاي، جەدى
بهمن	(名) [bahman]	十一月 (ئى) ئون بىرىنچى ئاي، دەلۋە
اسفند	(名) [esfand]	十二月 (ئى) ئون ئىككىنچى ئاي، ھۈت

شرح و توضیح

1. 伊朗历的一月一日相当于公历的三月二十一日。

1. ئىران كالىندارى بويىچە 1-ئاينىڭ 1-كۈنى مىلادى 21-مارتقا توغرا كېلىدۇ.

2. هوا كم كم روبه گرمى مىرود.

这句话中的“روبه...”是“朝向……”的意思。“روبه... رفتن”是“朝……方向变化（或发展）”的意思。گرمى 是名词，“روبه گرمى مىرود”意思是“变暖”或“转暖”。全句意思是：天气渐渐转暖。

2. “هوا كم كم روبه گرمى مىرود” — بۇ جۈملىدىكى “روبه... سۆزى” “...گە قاراپ”

دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. “روبه... رفتن” شەكىلدە كەلسە، “...گە قاراپ ئۆزگەرمەك (ياكى راۋاجلانماق)” مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. “گرمى” ئىسىمدۇر. “روبه گرمى مىرود” ئىبارىسى “يىللىققا باشلىماق” مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. پۈتۈن جۈملىدىن “ھاۋا ئاستا-ئاستا يىللىققا باشلايدۇ” دېگەن مەنى ئاڭلىنىدۇ.

3. گردیدن 和 شدن 是同义词。گردیدن (或) گشتن 多用于书面。

3. “شدن” بىلەن “گردیدن” مەنىدەش سۆز. گردیدن (ياكى گشتن) كۆپىنچە يېزىق تىلىدا

كېلىدۇ.

4. پوشاندن 是由 پوشیدن 派生出来的动词，意思是

“使……穿上”，“覆盖上”。例如：

4. “برف زمین و کوهها را می پوشاند” — بۇ جۈملىدىكى “پوشاندن” يېڭىلى “پوشیدن” يېڭىلى

ئاساسىدا ياسالغان بولۇپ، “كېيگۈزمەك”，“پۈركىمەك” مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

امروز او لباس نو و قشنگى مى پوشد. 他今天穿上一件漂亮的新衣服。

(ئۇ بۈگۈن چىرايلىق بىر يېڭى كىيىمنى كىيىۋاپتۇ)

مادر خواهر كوچك من را لباس مى پوشاند. 妈妈每天都给我妹妹穿衣服。

(ئانام ھەركۈنى سىڭلىمغا كىيىم كىيگۈزىدۇ)

دستور زبان

形容词和副词比较级

在波斯语中形容词和副词表示“比较……”的意义时，一般在该形容词或副词的词尾加 “تر” [tar]，就构成比较级。在比较级句子中，介词 از 表示“比……”的意思。

سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى

پارس تىلىدا سۈپەت ۋە رەۋىشلەر سېلىشتۇرما بەلگىنى بىلىدۈرۈپ كەلگەندە ئوبۇمەن

ئۇلارنىڭ ئاخىرىغا "تر" [tar] قوشۇمچىسى قوشۇلۇپ، ئۇلارنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى ياسىلىدۇ. سېلىشتۇرما دەرىجىلىك جۈملىلەردە "از" ئالدى قوشۇلمىسى كېلىپ، "...گە قارىغاندا" ياكى "...دىن" مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

1. 形容词比较级句式

←
主语 + از + 比较对象 + 形容词比较级 + بودن

或者:

←
主语 + 形容词比较级 + از + 比较对象 + بودن

1. سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى قاتناشقان جۈملە شەكلى مۇنداق تۈزۈلىدۇ:

ئىگە + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + بودن

ياكى:

ئىگە + سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + بودن

这间房间比那间明亮。

این اتاق از آن اتاق روشنتر است.

(بۇ بۆلمە ئۇ بۆلىمىدىن يورۇق)

他的衣服比我的衣服漂亮。

لباس او از لباس من زیباتر است.

(ئۇنىڭ كىيىمى مېنىڭ كىيىمىدىن چىرايلىق)

或者:

ياكى:

این اتاق روشنتر از آن اتاق است.

لباس اوزیباتر از لباس من است.

2. 副词比较级句式

←
主语 + از + 比较对象 + 副词比较级 + 动词

或者:

←
主语 + 副词比较级 + از + 比较对象 + 动词

2. رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى قاتناشقان جۈملە شەكلى مۇنداق تۈزۈلىدۇ:

ئىگە + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + پېئىل

ياكى:

ئىگە + رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + پېئىل

مەسلەن:

法里东比帕尔维兹跑得快。

فریدون از پرویز تندتر می‌دود.

(فەرىدۇن پەرۋىزدىن تېز يۈگۈرىدۇ)

我通常比你早去教室。

من معمولاً زودتر از شما به کلاس می‌روم.

(مەن ئادەتتە سىنىپقا سەندىن بالدۇر بارىمەن)

3. 形容词和副词比较级构成

3. سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىشى

在词尾加 تر [tra]。一般都与形容词和副词连写，但也可分写。

سۈپەت ۋە رەۋىش ئاخىرىغا “تر” [tar] قوشۇلىدۇ ۋە ئادەتتە قوشۇپ يېزىلىدۇ، لېكىن ئايرىپ يازسىمۇ بولىدۇ. مەسلەن:

زىيا — زىياتر   كىشى — كىشىتر كىشى تر
بزرگ — بزرگتر بزرگتر   كلفت — كلفتتر كلفت تر

常见的不规则形容词和副词比较级只有两个即: خوب — [behtar]،

زيادتر [beeshtar]، بىشتىر — زياد، خوبتر 或 خوب تر 也可以用

بۇ خىل سۆزلەر ئادەتتە “خوب” (ياخشى) — “بەتەر” [behtar] شەكلىدە بولىدۇ؛ “خوبتر” ياكى “خوبتر”، “زياد” — “بىشتىر” [beeshtar] شەكلىدە، بولسىمۇ، “زيادتر” شەكلىدە بولسىمۇ بولىدۇ.

4. 在形容词和副词比较级前还可以用程度状语来修饰，常见的程度状语有：一些 [kamee]، 非常 [kheylee]، 一点点 [ghadree]。例如：
4. سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىنىڭ ئالدىدا دەرىجە ھالەتلىرى كېلىشى مۇمكىن، مۇنداق ھالەتلەرنىڭ كۆپ ئۇچرايدىغانلىرىدىن “كىمى” [kamee] (بىرئاز)، “خېلى” [kheylee] (كۆپ، ئىنتايىن)، “قدرى” [ghadree] (سەل) قاتارلىقلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ. مەسلەن:

او خېلى بەتەر از من درس مى خواند. 他比我学习好得多。

(ئۇ ماڭا قارىغاندا ئوقۇشتا كۆپ ياخشى)

او كى بىشتىر از من مى داند. 他比我懂得多一点。

(ئۇ مەندىن بىر ئاز كۆپ بىلىدۇ)

من قدرى بىشتىر از او مى خورم. 我比他吃得多一些。

(مەن ئۇنىڭدىن سەل كۆپ يەيمەن)

有时程度状语也可用数词表示:

بەزىدە دەرىجە ھالىتى سان ئارقىلىق ئىپادىلىنىشىمۇ مۇمكىن. مەسلەن:

من از او ده سانتىمتر (公分) بلندتر هستم. 我比他高十公分。

(مەن ئۇنىڭدىن ئون سانتىمېتر ئېگىز)

شما از من دو سال جوانتر هستيد. 你比我年青两岁。

(سىز مەندىن ئىككى ياش كىچىك)

及物动词和不及物动词 (一)

在第十四课中对简单动词和复合动词作了简要的介绍，这是就其动词的结构上来分的。动词就其性质上来划分还可以分为及物动词和不及物动词。

ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)

ئون تۆتىنچى دەرس تە ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىللارنى قىسقىچە تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق، بۇ ئۇلارنىڭ قۇرۇلما ئالاھىدىلىكى بويىچە تۈرگە بۆلۈنۈشەدۇر. پېئىللار يەنە خاراكتېرىگە قاراپ ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

مەسىلەن:

دىدىن	(ئاددىي پېئىل، ئۆتۈملۈك)	(简单动词，及物)
دەتتىن	(ئاددىي پېئىل، ئۆتۈمسىز)	(简单动词，不及物)
تەشكىل دادىن	(قوشما پېئىل، ئۆتۈملۈك)	(复合动词，及物)
تامام شەن	(قوشما پېئىل، ئۆتۈمسىز)	(复合动词，不及物)

1. 不及物动词在句子中不需要宾语就可以表达完整的意思。

1. ئۆتۈمسىز پېئىللار تولدۇرغۇچىسىزلا تولۇق مەنە ئاڭلىتىدۇ. مەسىلەن:

ئەلەمەنەنە.

ئەنەنەنەنەنە.

(ئۇ كەلمەيدۇ)

مەنەنەنەنەنە.

مەنەنەنەنەنە.

(مەنەنەنەنەنە)

2. 及物动词在句子中必须要有宾语才能表达完整的意思。

2. ئۆتۈملۈك پېئىللار جۈملەدە تولدۇرغۇچىسى بىلەن كەلگەندەلا تولۇق مەنە بىلدۈرەلەيدۇ.

مەسىلەن:

مەنەنەنەنەنە.

مەنەنەنەنەنە.

(ئىشەنەنەنەنەنە)

مەنەنەنەنەنە.

مەنەنەنەنەنە.

(قار زەمەنەنەنە)

بەزى 及物动词除了需要宾语外，还需要宾语补语或间接宾语。

بەزى ئۆتۈملۈك پېئىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلغاندىن سىرت يەنە تولۇقلىغۇچى ياكى

ۋاسىتىلىق تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلىدۇ. مەسىلەن:

مەنەنەنەنەنە.

مەنەنەنەنەنە.

(مەنەنەنەنەنەنە)

مەنەنەنەنەنە.

مەنەنەنەنەنە.

(بىز ئۇنى ياخشى بۇئەللىم دەپ تونۇيمىز)

تمرین

1. 将下列形容词变为比较级形式:

1. تۆۋەندىكى سۈپەتلەرنى سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىگە كىرگۈزۈڭ:

زىاد خوب ضولانى نازك شيرين تميز

2. 将下列各句变疑问句，把划线部分变为特殊疑问词:

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى سوئال جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭ، تېگىگە سىزىلغان قىسمىنى ئالاھىدە سوئال سۆزىگە ئايلاندۇرۇڭ:

(1) زندگى دانشجويان در دانشگاه خوب است.

(2) پرويز هر روز ساعت هفت و نيم به كار مى رود.

(3) او معمولا در قرائتخانه مطالعه مى كند.

(4) سه نفر از آنها اهل نانكن هستند.

(5) برادر او هفده سال دارد.

(6) خواهر او در رديف اول است.

3. 仿照例句用所给的词汇造句:

3. كۆرسىتىلگەن جۈملىلەرنى ئۈلگە قىلىپ، تۆۋەندىكى سۆزلەر بىلەن جۈملە ئۈزۈڭ:

نمونە: او من بلند بودن

او از من بلند تر است.

(1) هواى اينجا هواى پكن گرم بودن

(2) اين سيب آن سيب شيرين بودن.

(3) برادر من زياد خوردن.

(4) شما جمشيد خوب ديكتە نوشتن.

(5) ما زبان فارسى را زبانهاى ديگر زياد دوست داشتن.

课文译文

四季

一月、二月、三月是春季的 三月份。春天，天气渐渐转暖。雪也渐渐融化。在春季，树木都长满叶子和蓓蕾。农民在春季是很繁忙的。春季第一天是春节。我们把春季第一天叫“诺鲁兹”。

夏季天气更热了，山上的雪化得更多了。许多水果都熟了。夏季的三月份是四月、五月、六月。夏季学校都放假。

秋季天气转凉，在许多地方都开始下雨。许多树的叶子都变黄了，黄叶子又都脱落了。

许多农民在秋季播种小麦及大麦。七月、八月、九月是秋季的月份。七月第一天，所有的学校开学。

冬季天气变得十分寒冷，许多地方都下雪，雪把大地和山岳都覆盖起来。河中的水结起冰来。农民在冬季的活计不多了。十月、十一月、十二月是冬季的月份。

تېكىست تەرجىمىسى

تۆت پەسىل

بىرىنچى ئاي (ھەمەل)، ئىككىنچى ئاي (سەۋر)، ئۈچىنچى ئاي (جەۋزا) — بۇ ئۈچ ئاي باھار پەسلىدۇر. باھاردا ھاۋا ئاستا-ئاستا يىلىشقا باشلايدۇ، قارمۇ ئاستا-ئاستا ئېرىدۇ. باھاردا دەرەخلەر يوپۇرماق ۋە چېچەكلەرگە پۇركىنىدۇ. دېھقانلار بۇ پەسلىدە ئالدىراش بولىدۇ. باھارنىڭ بىرىنچى كۈنى ھېيت بولىدۇ. ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنىنى "نورۇز" دەيمىز. يازدا ھاۋا تېخىمۇ ئىسسىيدۇ. تاغدىكى قارلار تېخىمۇ كۆپ ئېرىدۇ. كۆپ مېۋىلەر پىشىدۇ. ياز پەسلىنىڭ ئايلىرى تۆتىنچى ئاي (ئەسەد)، بەشىنچى ئاي (سۈنبۇل) ۋە ئالتىنچى ئاي (سەرەتان) دۇر. بۇ پەسلىدە مەكتەپلەر تەتىل قىلىدۇ.

كۈزدە ھاۋا ئاستا-ئاستا سوۋۇيدۇ. نۇرغۇن جايلاردا يامغۇر يېغىشقا باشلايدۇ. نۇرغۇن دەرەخلەرنىڭ يوپۇرماقلىرى سارغىيدۇ ۋە سېرىق يوپۇرماقلار تۆكۈلىدۇ. نۇرغۇن دېھقانلار كۈزدە بۇغداي ۋە ئارپىلارنى تېرىيدۇ. يەتتىنچى ئاي (مىزان)، سەككىزىنچى ئاي (ئەقىرەب) ۋە توققۇزىنچى ئاي (قەۋس) كۈز ئايلىرىدۇر. يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ھەممە مەكتەپلەردە دەرس باشلىنىدۇ.

قىشتا ھاۋا ناھايىتى سوغۇق بولىدۇ. نۇرغۇن جايلاردا قار ياغىدۇ. يەر ۋە تاغلار قارغا مۇرەككىنىدۇ. دەريا سۇلىرى توغلايدۇ. دېھقانلارنىڭ قىشتا ئىشى ئازىيىدۇ. ئونىنچى ئاي (جەدى)، ئون بىرىنچى ئاي (دەلۋە) ۋە ئون ئىككىنچى ئاي (ھۇت) قىش ئايلىرىدۇر.

درس نوزدهم 第十九课 تون توققوزنچى دەرس

نېكىست:	خانواده ^۱ من	课文
	人称代词所有格简略连写形式	语法
	反身代词	
	简单句和复合句	
گراماتىكا	شەخس ئالماشلىرىنىڭ قىسقارتىلغان ئىگىلىك كېلىش قوشۇپ	
	يېزىلغان شەكلى	
	مۆزلۈك ئالماش	
	ئاددىي جۈملە ۋە قوشما جۈملە	

خانواده^۱ من

من يك خانواده^۱ خوشبخت دارم. افراد خانواده^۱ من ۷ نفر اند. پدر بزرگ، مادر بزرگ، پدر، مادر، خواهر، برادر و خودم. پدر بزرگ و مادر بزرگ چون سنشان زياد است، کار نمی‌کنند. پدرم استاد دانشگاه تهران است و در دانشکده^۲ ادبیات درس می‌دهد. مادرم پزشک است و در یکی از بیمارستانهای شهر کار می‌کند. کارهای پدر و مادرم زیاد است. هر روز صبح زود سرکار می‌روند و بعد از ظهر دیر به خانه برمی‌گردند.

خواهرم اکنون در آمریکا تحصیل می‌کند. من و برادرم در دبیرستان درس می‌خوانیم. برادرم در سیکل اول درس می‌خواند و من در سیکل دوم.

چون هر نفر از خانواده^۱ من به کارهای خود مشغول است، خیلی بندرت باهم جمع می‌شویم. وقتی که باهم هستیم، همه از کار و دوستان خود تعریف می‌کنند و اطلاعاتی در اختیار دیگران می‌گذارند. ما معمولاً در پایان هفته یا در روزهای تعطیل برای گردش به کنار دریا می‌رویم یا برای دیدن فیلم به سینما می‌رویم. در روزهای عید پدر بزرگ و مادر بزرگ همیشه کادوهای قشنگ و غذاهای لذیذ تهیه می‌کنند و به ما می‌دهند. خانواده^۱ ما سعادتمند و هماهنگ است.

واژه‌ها

خانواده	(名) [kha:neva:de]	家 (ئى) ئائىلە
خوشبخت	(形) [khoshbakht]	幸福的，幸运的 (س) به‌ختلىك
افراد (فرد)	(名) [afra:d]	人، 个人 (ئى) ئادەم، شەخس

پدر بزرگ	(名) [pedar bozorg]	祖父 (ئى) بوۋا
مادر بزرگ	(名) [ma:dar bozorg]	祖母 (ئى) موما
خواهر	(名) [kha:har]	姐妹 (ئى) ئاچا-سىڭىل
برادر	(名) [bara:dar]	兄弟 (ئى) ئاغا-ئىنى
چون	(连) [choon]	由于, 因为 (ب) چۈنكى
سن	(名) [senn]	年龄 (ئى) ياش
تهران	(名) [tehra:n]	德黑兰 (ئى) تېھران
ادبيات (ادبى 单)	(名) [adabiya:t]	文学 (ئى) ئەدەبىيات
درس دادن (— ده)	(动) [dars da:dan]	教书 (پ) دەرس بەرمەك
بیمارستان	(名) [beema:resta:n]	医院 (ئى) شىپاخانا
سرکار رفتن	(动) [sar-e-ka:r raftan]	上班 (پ) ئىشقا چىقماق
دیر	(形) [deer]	迟的 (س) كېچىككەن
برگردیدن (— گرد)	(动) [bar gardeedan]	回来 (پ) قايتماق
اکنون	(副) [aknoon]	目前 (ر) نوۋەتتە
آمریکا	(名) [a:mreeka:]	美国 (ئى) ئامېرىكا
تحصيل کردن	(动) [tahseel kardan]	学习 (ئى) ئوقۇماق, تەھسىل قىلماق
(به) ... مشغول بودن	[mashghool-]	忙于....., 从事.....
بندرت	(动)	
جمع شدن	(副) [benodrat]	罕见地 (ر) كەمدىن كەم
وقتی که	(动) [jam' shodan]	集合 (پ) جەم بولماق
با هم بودن	(连) [vaghtee ke]	当.....时候 (ب) ...چاغدا
تعريف کردن	(动) [b:a ham boodan]	在一起 (ب) بىللە بولماق
اطلاعات (اطلاع 单)	(动) [ta'reef kardan]	叙述 (پ) بايان قىلماق
در اختیار... گذاردن	(名) [ettela:-a:t]	消息 (ئى) خەۋەرلەر
گردش	(动) [dar ekhtiya:r goza:rdan]	提供 (پ)
کنار	(名) [gardesh]	散步 (ئى) سەيلە
دریا	(名) [kena:r]	旁边 (ئى) قىرغاق, حۆرە, بوي
عید	(名) [darya:]	海洋 (ئى) دېڭىز
همیشه	(名) [eyd]	节日 (ئى) بايرام, ھېيت
	(副) [hameeshe]	经常 (ر) ھەمىشە, دائىم

كادو	(名) [ka:do]	礼物 (ئى) سوۋغا
قشنگ	(形) [ghashang]	美丽的 (ئى) چىرايلىق، گۈزەل
غدا	(名) [ghaza:]	食物 (ئى) تائام، يېمەكلىك
لذىذ	(形) [lazeez]	美味的 (س) لەززەتلىك
تەيە كىردىن	(动) [tahiyye kardan]	准备 (پ) تەييارلىماق
سەئادەتمەند	(形) [sa-a:dtmand]	幸福的 (س) بەختلىك، سائادەتپەن
ھىمانگ	(形) [hama:hang]	和谐的 (س) ئىناق

دستور زبان

表示所属关系的人称代词简略连写形式

ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى

1. 表示所属关系的人称代词简略连写形式是指人称代词在作为名词修饰语，表示所有格“你的……”“我的……”“他的……”等意义时与被其修饰的名词连写时的简略形式。表示所属关系的人称代词简略连写形式如下：

1. ئېنىقلىغۇچى بولۇپ، ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئېنىقلاندۇرغۇچى ئىسىم بىلەن قوشۇلۇپ كېتىدىغان يەنە بىر خىل شەكلى بار. مەسىلەن، “كىتاب مېنىكى”، “كىتاب تو”، “كىتاب او” دېگەن بىرىكمىلەردە ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگەن شەخس ئالماشلىرىنى “كىتابم”، “كىتابت”، “كىتابش” شەكلىدە “كىتاب” دېگەن ئىسىمغا قوشۇۋېتىشكە بولىدۇ. مانا مۇشۇنداق شەكىللەر ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى دېيىلىدۇ. ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى تۆۋەندىكىچە كېلىدۇ:

شەخس I 第一人称	شەخس II 第二人称	شەخس III 第三人称	شەخس 人称 سان 数
م [am]	ت [at]	ش [ash]	بىرلىك 单数
مان [ma:n]	تان [ta:n]	شان [sha:n]	كۆپلۈك 复数

2. 人称代词简略式放在被说明的名词后。在书写和读音时的规则如下：

2. ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئېنىقلاندۇرغۇچى ئىسىمغا قوشۇلۇش ۋە ئوقۇلۇش قائىدىسى تۆۋەندىكىچە:

(1) 以辅音结尾的名词，直接连写。例如：

(1) ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىۋاسىتە قوشۇپ يېزىلىدۇ. مەسىلەن:

لباسم [leba:sam] 我的衣服 (مېنىڭ كىيىمىم)

你的衣服
(سېنىڭ كىيىمىڭ)

[leba:sat]

لباست

他的衣服
(ئۇنىڭ كىيىمى)

[leba:sash]

لباسش

以辅音结尾的名词，可以与复数人称代词连写，也可以分写，但要加耶扎菲。
كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرى قوشۇپ يېزىلسىمۇ، ئايرىپ يېزىلسىمۇ بولۇپرىدۇ، لېكىن ئىسىمغا
ئىزاڧەت قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

我们的衣服
(بىزنىڭ كىيىمىمىز)

لباسمان [leba:s-e-ma:n] 或 [ياكى] لباسمان

你们的衣服
(سىلەرنىڭ كىيىمىڭلار)

لباستان [leba:s-e-ta:n] 或 [ياكى] لباستان

他们的衣服
(ئۇلارنىڭ كىيىمى)

لباستشان [leba:s-e-sha:n] 或 [ياكى] لباسشان

(2) 以长元音 [oo] [a:] 结尾的名词，与人称代词简略式连写时，要加 ي。单数
时读 [ya]；复数时读 [ye]。

(2) ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo]، [a:] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا شەخس ئالماشلىرىنىڭ
ئىخچام شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن “ى” ھەرپى قوشۇلۇپ، بىرلىكتە [ya]، كۆپلۈكتە
[ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

مو [moo] 头发 (چاچ)

مويش [moo-yash]	مويت [moo-yat]	مويم [moo-yam]	单数 بىرلىك
مويشان [moo-ye-sha:n]	مويتان [moo-ye-ta:n]	مويمان [moo-ye-ma:n]	复数 كۆپلۈك

درسها [darsha] 课 (دەرس)

درسهايش [dars ha:-yash]	درسهايت: [dars ha:-yat]	درسهايم [dars ha:-yam]	单数 بىرلىك
درسهايشان [dars ha:-ye-sha:n]	درسهايتان [dars ha:-ye-ta:n]	درسهايمان [dars ha:-ye-ma:n]	复数 كۆپلۈك

(3) 以长元音 [ee] 结尾的名词，与单数人称代词简略式直接连写。与单数人称代词
连写时，不加字母，只加音素 “y”，例如， [yam]，[yat] 等。不与复数人称代词连写，
而加耶扎菲，读音为 “ye”。

(3) ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىرلىك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى بىۋاسىتە قوشۇپ يېزىلىدۇ، بىراق ئالدىغا [ya] قوشۇپ ئوقۇلىدۇ؛ كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلىنى قوشقاندا، ئايرىپ يېزىلىدۇ، بىراق ئالدىغا [ye] قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: يېنى [beenee] 鼻子 (بۇرۇن)

بىرلىك	بىنىم	بىيىت	بىنىش
[beenee - yam]	[beenee - yat]	[beenee - yash]	
كۆپلۈك	بىنى مان	بىنى تان	بىنى شان
[beenee - ye - ma:n]	[beenee - ye - ta:n]	[beenee - ye - sha:n]	

(4) 以短元音 [e] 结尾的名词。在同单数人称代词简略式连写时，先加 ¹，读[a]。与复数人称代词简略式连写时，加符号“.”，读[ye]。
(4) قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىرلىك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئاددىي شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن “¹” قوشۇلۇپ [a] ئوقۇلىدۇ؛ كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئاددىي شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن “.” بەلگىسى قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: خانە [kha:ne] 家 (ئائىلە)

بىرلىك	خانە ام	خانە ات	خانە اش
[kha:ne - am]	[kha:ne - at]	[kha:ne - ash]	
كۆپلۈك	خانە مان	خانە تان	خانە شان
[kha:ne - ye - ma:n]	[kha:ne - ye - ta:n]	[kha:ne - ye - sha:n]	

反身代词

ئۆزۈلۈك ئالماش

1. ئۆزۈلۈك ئالماش ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ:

خويشتن [kheeshtan]، خويش [kheesh]، خود [khod]

(1) 反身代词 خود 常与人称代词连用，并用耶扎菲连接。

(1) ئۆزۈلۈك ئالماش “خو” ھامان شەخس ئالماشلىرى بىلەن بىللە قوللىنىلىدۇ. ئوقۇلغاندا

ئىزاھەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

خود من [khod - e - man] 我自己 خود ما [khod - e - ma:] 我们自己

(بىز ئۆزۈمىز)

(مەن ئۆزۈم)

خود تو [khod - e - to] 你自己 خود شما [khod - e - shoma:] 你们自己

(سىلەر ئۆزۈڭلار)

(سەن ئۆزۈڭ)

他们自己 [khod-e-a:nha:] خود آنها 他自己 [khod-e-oo] خود او
(ئۇلار ئۆزلىرى) (ئۇ ئۆزى)

(2) 反身代词与人称代词连用时的简略形式

(2) ئۆزۈڭ ئالماش بىلەن شەخس ئالماشلىرىنىڭ بىرىكمىسى تۆۋەندىكىچە ئىخچام شەكىلدە سۆز كېلىدۇ:

[khod-e-ma:n]	خودمان	[khodam]	خودم
[khod-e-ta:n]	خودتان	[khodat]	خودت
[khod-e-sha:n]	خودشان	[khodash]	خودش

2. 反身代词的用法 ئۆزۈڭ ئالماشنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 可单独用于各人称的句子中. (1) ھەر شەخستىكى جۈملىلەردە يالغۇز كېلىدۇ.

——作主语 ئىگە بولۇپ كەلگىنى:

我们知道自己. (ئۆزۈمىز بىلىمىز)	خود مى دانىم. (ئۆزۈمىز بىلىمىز)	我自己知道. (ئۆزۈم بىلىمەن)	خود مى دانم. (ئۆزۈم بىلىمەن)
你们(或您)知道自己. (ئۆزۈڭلار [ئۆزىڭىز] بىلىسىلەر «بىلىسىز»)	خود مى دانىد. (ئۆزۈڭلار [ئۆزىڭىز] بىلىسىلەر «بىلىسىز»)	你自己知道. (ئۆزۈڭ بىلىسەن)	خود مى دانى. (ئۆزۈڭ بىلىسەن)
他们知道自己. (ئۆزلىرى بىلىدۇ)	خود مى دانىد. (ئۆزلىرى بىلىدۇ)	他自己知道. (ئۆزى بىلىدۇ)	خود مى دانىد. (ئۆزى بىلىدۇ)

——作宾语 تولدۇرغۇچى بولۇپ كەلگىنى:

我在镜子里看见了自己. (مەن ئەينەكتە ئۆزۈمنى كۆردۈم)	من در آينه خود را مى بينم.
你在镜子里看见了自己. (سەن ئەينەكتە ئۆزۈڭنى كۆردۈڭ)	شما در آينه خود را مى بينيد.
他在镜子里看见了自己. (ئۇ ئەينەكتە ئۆزىنى كۆردى)	آنها در آينه خود را مى بينند.

——作定语 ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگىنى:

他从书包里拿出自己的笔. (ئۇ بوخچىدىن ئۆزىنىڭ قەلىمىنى ئالدى)	او قلم خود را از كىف مى آورد.
---	-------------------------------

我们热爱自己的国家. (بىز ئۆز ئېلىمىزنى سۆيىمىز)

——作介词宾语 ئالدىنقىشۇلما تولدۇرغۇچىسى بولۇپ كەلگىنى:

贾姆西德自言自语地说. (جەمشىد ئۆزى بىلەن ئۆزى گەپلىشىپ دېدى)	جەمشىد با خود مى گوید.
--	------------------------

这件衣服是我为自己买的。 من این لباس را برای خود می خرم.

(بۇ كىيىمنى ئۆزۈمگە ئالدىم)

(2) 反身代词与人称代词连用时, 常有强调的意思, 加强了语气, 在句子中起的作用与 خود 相同。在现在波斯语中常见这种反身代词形式。

(2) ئۆزلۈك ئالماش بىلەن شەخس ئالمىشىنىڭ بىرىكمىسىدىن تەكىتلەش تەرزى ئۇقۇلىدۇ،

ئۇنىڭ جۈملىدىكى رولى "خود" نىڭ رولى بىلەن ئوخشايدۇ.

ھازىرقى پارس تىلىدا مۇنداق ئۆزلۈك ئالماش شەكىلى كۆپ ئۇچرايدۇ، مەسىلەن:

من خودم می فهمم. 我自己明白。

(ئۆزۈم بىلىمەن)

برادر کوچک من خودش صورت را نمی شوید. 我的小小弟弟自己不洗脸。

(كىچىك ئۇكام ئۆزى يۈز يۇمايدۇ)

(3) خويش، "خويشتن" (ئۇ ئۆزى) شەخس ئالماشلىرى بىلەن بىرىكىپ كەلمەيدۇ.

(3) "خويش"، "خويشتن" (ئۇ ئۆزى) شەخس ئالماشلىرى بىلەن بىرىكىپ كەلمەيدۇ.

简单句和复合句

ئاددىي جۈملە ۋە قوشما جۈملە

1. 简单句只包含一套主谓语结构 (或是并列主语, 或是并列谓语), 简单句的各成分只由单词或词组担任。例如:

1. ئاددىي جۈملىدە بىرلا ئىگە - خەۋەر قۇرۇلمىسى بولىدۇ، ئۇنىڭ ھەرقايسى بۆلەكلىرى سۆز

ياكى سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت بولىدۇ. مەسىلەن:

من پکن را دوست دارم. 我爱北京。

(مەن پېكىنگىنى سۆيىمەن)

در روزهای عید پدر بزرگ و مادر بزرگ همیشه کادوهای قشنگ و غذاهای لذیذ تهیه می کنند

وبه ما می دهند.

爷爷和奶奶在节日里总为我们准备漂亮的礼物和美味的食品来招待我们。

(بايىرام كۈنىلىرى بوۋام بىلەن مومام دائىم چىرايلىق

سوۋغىلارنى ۋە لەززەتلىك تائاملارنى تەييارلاپ بىزنى كۈتۈۋالىدۇ)

2. 复合句 复合句可分并列复合句和主从复合句, 并列复合句是由并列连接词

把两个或两个以上的简单句连在一起的句子叫做并列复合句。例如:

2. قوشما جۈملە تەڭداش قوشما جۈملە ۋە تەڭسىز قوشما جۈملە دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈ-

نىدۇ. ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئاددىي جۈملە تەڭداش باغلىغۇچىلار ئارقىلىق باغلىنىپ

كەلسە، تەڭداش قوشما جۈملە دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

این کتابها مال تو ست، اما بقیه کتابها مال او ست. 这些书是你的，而其余的书是他的。

(بۇ كىتابلار سېنىڭ، قالغان كىتابلار بولسا ئۇنىڭ)

من و فریدون نه تنها همسایه یکدیگریم، بلکه در یک دانشگاه درس می خوانیم.

我和法里东不但是邻居，而且我们两个人在一个大学学习。

(مەن ۋە فرېدون بىلەن يالغۇز قوشنىلا ئەمەس، بەلكى ئىككىمىز بىر داشۆدە ئوقۇيمىز)

3. 主从复合句是由一个主句和一个以上的从句构成的句子。从句不能独立，只能在主从复合句中作主语、宾语、定语、状语和表语等。本课出现的有两个主从复合句，是状语从句，一个是说明原因的叫做原因状语从句，一个是说明时间的叫做时间状语从句。

تەڭسىز قوشما جۈملە بىر باش جۈملە ۋە بىردىن ئارتۇق بېقىندا جۈملەدىن تەركىب تاپىدۇ. بېقىندا جۈملە ئۆز ئالدىغا يالغۇز تۇرالمىدۇ، پەقەتلا تەڭسىز قوشما جۈملەدە ئىگە، تولدۇر-غۇچى، ئېنىقلىغۇچى، ھالەت، كېسىم قاتارلىق ۋەزىپىلەردە كېلىدۇ. بۇ دەرىستە ئىككى تەڭسىز قوشما جۈملە بار، ئىككىلىسىنىڭ بېقىندا جۈملەسى ھالەت بېقىندا جۈملە. ئۇلارنىڭ بىرى سەۋەبى بىلدۈرىدۇ، شۇڭا سەۋەب بېقىندا جۈملە دېيىلىدۇ، بىرى ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ، شۇڭا ۋاقىت بېقىندا جۈملە دېيىلىدۇ. تۆۋەندە كۆرسىتىلگىنى شۇ ئىككى تەڭسىز قوشما جۈملە:

چون هر نفر از خانواده من به کارهای خود

مشغول است، خیلی بندرت باهم جمع می شویم.

因为我家人都忙于自己的事，很难得聚在一起。

(ئائىلىمىزدىكى ھەربىر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن)

بەندە، شۇڭا جەم بولمىقىمىز بەك تەس)

وقتى كە باھم ھستيم، ھەمە از كار و دوستان خود تعريف

مىكنند و اطلاعاتى در اختيار ديگران مى گذارند.

当我们在一起时，大家都谈论自己的工作和朋友，彼此沟通些消息。

(جەم بولغان ۋاقىتىمىزدا، ھەممىمىز ئۆز خىزمىتىمىز ۋە دوستلىرىمىز

توغرۇقلۇق سۆزلەيمىز ۋە ئۆزئارا خەۋەر ئالماشتۇرىمىز)

تمرین

1. 翻译下列句子，注意反身代词的用法：

1. تۆۋەندىكى جۈملەلەرنى تەرجىمە قىلىڭ، ئۆزۈڭ ئالماشنىڭ قوللىنىلىشىغا دىققەت قىلىڭ:

(1) 我们热爱自己的国家。 (1) بىز ئۆز ئېلىمىزنى سۆيىمىز.

(2) 他自己不干。 (2) ئۇ ئۆزى ئىشلىمەيدۇ.

(3) 他自己洗脚。 (3) ئۇ پۇتىنى ئۆزى يۇيىدۇ.

(4) 我在干自己的事情。 (4) مەن ئۆز ئىشىمنى قىلىۋاتىمەن.

2. 将下列所属关系的人称代词变为简略连写形式：

2. تۆۋەندىكى جۈملەلەردە ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرۈپ كەلگەن شەخس ئالماشلىرىنى

ئىخچام شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ:

- (1) او قبل از ظهر نزد من می آید.
- (2) او هر روز برای من لباس می شوید.
- (3) پس از نیم ساعت کارهای ما تمام می شود.
- (4) کیف شما در این اطاق نیست.
- (5) افراد خانواده او سه نفر هستند.
- (6) کارخانه آنها هزار کارگر دارد.
- (7) قلم او توی کیف من است.
- (8) در دست شما چه چیزی هست؟
- (9) پدر و مادر ما برادر کوچک من را خیلی دوست دارند.

3. 仿照例句，翻译出时间状语从句，并完成下列句子：

3. كۆرستىلگەن ئۆلگە بويىچە، ۋاقىت بېقىندا جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ ھەم جۈملىنى ئاخىرلاشتۇرۇڭ:

当我们在一起的时候……

نمونه:

(جەم بولغان ۋاقتىمىزدا،...)

وقتى كە باھم ھستىم، خېلى خوشحال مى شويم.

- (1) 当我同父母在一起的时候……
- (2) 当纳迪里夫人同孩子们在一起的时候……
- (3) 当我们班所有的人在一起的时候……
- (4) 当我见到我的好朋友的时候……
- (5) 当我的弟弟每天早晨去上学的时候……

- (1) ئاتا-ئانىم بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمىزدا،...
- (2) نادىرى خانىم بالىلىرى بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمىزدا،...
- (3) سىنىپىمىزدىكى ھەممەيلى بىلەن بولغان ۋاقتىمىزدا،...
- (4) يېقىن دوستلىرىمنى كۆرگەن ۋاقتىمىزدا،...
- (5) كىچىك ئىنىم ھەركۈنى ئەتىگەن مەكتەپكە ماڭغان ۋاقتىمىزدا،...

课文译文

我的家庭

我有一个幸福的家庭，我家有七口人，祖父、祖母、父亲、母亲、姐姐、弟弟和我。祖父祖母因为老了，不再工作了。我父亲是德黑兰大学教授，在文学系教书。我母亲是医生，在城里一个医院工作。我父母的工作很多，每天早晨他们很早去上班，下午很晚才回家。我姐姐现在在美国学习。我和我弟弟在中学读书，我弟弟在初中，我在高中。

因为我家人都忙于自己的事，很难得聚在一起，当我们在一起时，大家都谈论自己的工作 and 朋友，彼此沟通些消息。周末或假日我们到海边去旅游，或者去看电影。爷爷和奶奶在节日里总为我们准备漂亮的礼物和美味的食品来招待我们。

我们的家庭是一个幸福和谐的家庭。

تېكىست تەرجىمىسى

مېنىڭ ئائىلەم

مەن بەختلىك بىر ئائىلىدە ياشايمەن. ئائىلەمدە يەتتە جان بار: بوۋام، مومام، ئاتام، ئانام، ئاچام، ئۇكام ۋە مەن. بوۋام بىلەن مومام ياشنىسىپ قالغانلىقى ئۈچۈن خىزمەت قىلمايدۇ، ئاتام تېھران داشۆسىنىڭ پروفېسسورى، ئەدەبىيات فاكولتېتىدا دەرس بېرىدۇ. ئانام دوختۇر، شەھەردىكى بىر دوختۇرخانىدا ئىشلەيدۇ. ئاتام بىلەن ئانامنىڭ ئىشى بەك كۆپ. ئۇلار ھەر كۈنى سەھەر ئالدىراپ ئىشقا كېتىپ، ئۆيگە كەچ قايتىدۇ. ئاچام ھازىر ئامېرىكىدا ئىلىم تەتقىقاتى قىلىۋاتىدۇ، ئۇكام بىلەن ئىككىمىز ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇيمىز، ئۇكام تولۇقسىز ئوتتۇرىدا، مەن تولۇق ئوتتۇرىدا.

ئائىلەمدىكى ھەربىر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن مەشغۇل بولغاچقا، جەم بولمىقىمىز بەك تەس. بىللە بولغان ۋاقىتىمىزدا، ھەممەيلىن ئۆز خىزمىتىمىز ۋە دوستلىرىمىز توغرىلىق سۆزلەيمىز، ئۆز-ئارا خەۋەر ئالماشتۇرىمىز. ئادەتتە، ھەپتە ئاخىرى ياكى دەم ئېلىش كۈنلىرى دېڭىز بويىغا سەيلىگە بارىمىز ياكى كىنوغا بارىمىز. بايرام كۈنلىرى بوۋام بىلەن مومام دائىم چىرايلىق سوۋغىلارنى ۋە لەززەتلىك تائاملارنى تەييارلاپ بىزنى كۈتۈۋالىدۇ. بىزنىڭ ئائىلىمىز بەختلىك ۋە ئىناق بىر ئائىلە.

درس بیستم 第二十课 یگرمینچی ده‌رس

تېكىست:	دزد اسب	课文
گرامماتىكا:	مۆتلەق ئۆتكەن زامان (1) تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە	语法 一般过去时态 (一) 宾语从句

دزد اسب

دهقانى اسب خوسى داشت. شې اسب او را از طويله دزدیدند. دهقان در جستجوی اسب به این ور و آن ور می‌رفت. در راه دید که مردی بر اسب او سوار است. دهقان جلوی او گرفت و فریاد کرد که اسب مال من است.

سوار گفت:

— شما اشتباه می‌کنید، اسب مال شما نیست، مال خودم است.

دهقان فوراً قبای خود را از تن در آورد و بر سر اسب انداخت و از سوار پرسید:

— اگر اسب مال تو ست، بگو به بینم کدام چشمش کور است؟

سوار کمی به فکر فرو رفت و گفت:

— چشم چپش.

دهقان گفت:

— چشم چپش کور نیست.

سوار گفت:

— آری، آری، من اشتباه کردم. چشم رایش کور است.

دهقان فوراً قبای خود را از سر اسب برداشت و به تماشاچیان آنجا رو کرد و گفت:

— ای، مردم، ببینید که چشمهای اسب هیچ کدام کور نیست.

حاضرین از این پیش آمد خندیدند و خرق او را قبول کردند، بدین طریق دروغ دزد معلوم شد. اسب را به صاحبش دادند و دزد را به زندان بردند.

واژه‌ها

小偷 (ئى) ئوغرى	(名) [dozd]	دزد
马 (ئى) ئات	(名) [asb]	اسب
农民 (ئى) دېھقان	(名) [dehgha:n]	دهقان
马厩 (ئى) ئېغىل	(名) [taveele]	طويله
偷 (پ) ئوغرىلىماق	(动) [dozdeɣ lan]	دزدیدن (دزد)
找, 寻找 (ئى) ئىزدەش	(名) [josteɣow(y)]	جستجو (ى)
方面, 方向 (ئى) تەرەپ	(名) [var]	دور
男人 (ئى) ئەر كىشى	(名) [mard]	مرد
骑, 骑马的人 (ئى) مىنىش, ئاتلىق ئادەم	(名) [sava:r]	سوار
阻拦 (پ) توسماق	(动) [jelowye...-ra: gereftan]	جلوى... را گرفتن
喊叫 (پ) ۋارقىرىماق, توۋلىماق	(动) [farya:dkardan]	فرياد کردن
犯错误 (پ) خاتالاشماق	(动) [eshteba:h kardan]	اشتباه کردن
立刻 (ر) دەرھال	(副) [fowran]	فورا
外衣 (ئى) چاپان (ئەرەنچە)	(名) [ghaba:]	قبا
脱 (衣服) (پ) يەشمەك (كىيىمنى)	(动) [az tan (-) آور] [dar-a:vardan]	از تن در آوردن (- آور)
扔, 抛 (پ) تاشلىماق, ئاتماق	(动) [anda:khtan]	انداختن (انداز)
问 (پ) سورماق	(动) [porseedan]	پرسیدن (پرس)
陷入, 沉入 (پ) پاتماق, چۆكمەك	(动) [foroo raftan]	فرورفتن
思想 (ئى) ئوي, پىكىر	(名) [fekr]	فكر

آرى	[a:ree]	(叹)	啊 (ئۇ) ھە
برداشتن	[bar da:shtan]	(动)	拿起 (پ) ئالماق
تماشاچى	[tama:sha:chee]	(名)	观看者, 围观者 (ئى) تاماشابىن, تاماشاكۆرگۈچى
روکردن	[roo kardan]	(动)	面向, 转向 (پ) بۇرالماق, يۈزلەنمەك
حاضر	[ha:zer]	(名, 形)	在场的 (者), (名, 形) (س, ئى) شۇ مەيداندىكى (ئادەم)
			出席的 (者) (形名) قاتناشچى
پيش آمد	[peesh a:madan]	(名)	事件 (ئى) ئىش, ۋەقە
خندیدن (خند)	[khandeedan]	(动)	笑 (پ) گۈلمەك
قبول کردن	[ghabool kardan]	(动)	接受 (پ) قوبۇل قىلماق, ماقۇل تاپماق
بدین طریق	[be deen tareegh]	(连)	因此 (پ) شۇڭا, شۇنداق قىلىپ
دروغ	[doroogh]	(名)	谎言 (ئى) يالغان گەي
معلوم شدن	[ma'loom shodan]	(动)	清楚, 明确 (پ) مەلۇم بولماق, پاش بولماق
صاحب	[sa:heb]	(名)	主人 (ئى) ئىگە
زندان	[zanda:n]	(名)	监狱 (ئى) تۈرمە, زىندان
بردن (بر)	[bordan]	(动)	带走 (ئى) ئېلىپ ماڭماق

شرح و توضیح

1. دهقان در جستجوی اسب به این و رو آن ور می‌رفت.

农夫为找马东奔西跑

می‌رفت 是过去进行时态, 即在动词词干前加上 می 构成。过去进行时态主要用于过去多次反复, 或过去某时刻正在发生的动作。

1. "دهقان در جستجوی اسب به این و رو آن ور می‌رفت." (دهقان ئېتىنى ئۈزدەپ تەرەپ-تەرەپكە چاپتى) — بۇ جۈملىدىكى "می‌رفت" پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ, پېئىل ئۆزىكىنىڭ ئالدىغا "می" قوشۇلۇپ ياسالغان. پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى ئاساسەن ئۆتكەندە كۆپ قېتىم تەكرارلانغان ياكى ئۆتكەن بىر مەزگىلدە بولۇۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ.

2. در راه دید که مردی بر اسب او سوار است.

在路看到一个人骑着他的马。که 是连接词, 引导的是宾语从句, 修饰 کسی.

2. "در راه دید که مردی بر اسب او سوار است." (يولدا ئۇنىڭ ئېتىنى مىنىۋالغان بىر ئادەمنى كۆردى) — بۇ جۈملىدىكى "که" باغلىغۇچى بولۇپ, مۇشۇ قوشما جۈملىدىكى ئېنىقلىغۇچى بېتىدا جۈملىنى باشلاپ, باش جۈملىدىكى "كسى"نى ئېنىقلايدۇ.

3. اگر اسب مال تو ست, بگو ببینم کدام چشمش کور است؟

如果马是你的, 你说说马的哪只眼睛是瞎的?

بگو بیینم 是一种口语说法。بیینم 后面省去连接词 که, 连接的是宾语从句。

3. "اگراسب مال تو ست، بگو بیینم کدام چشمش کور است؟" (ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقنا، ئاتنىڭ قايسى كۆزى كور) — بۇ جۈملىدىكى "بگو بیینم" جانلىق تىلدا قوللىنىلدىغان شەكىل. "بیینم" نىڭ كەينىدە باغلىغۇچى "که" چۈشۈپ قالغان بولۇپ، ئۇ كەينىدىكى تولدۇر-غۇچى بېقىندا جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلاپ كەلگەن.

دستور زبان

一般过去时态 (一)

مۇتلەق ئۆتكەن زامان (1)

1. 构成

肯定式: 连写人称词尾 + 动词词干

否定式: 连写人称词尾 + 动词词干 + ن

动词词干是原形动词去掉词尾构成的。例如:

1. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكىلدە پېئىل ئۆزىكىگە قوشۇلما شەخس قوشۇمچىسى ئۇلىنىدۇ. بولۇشىز شەكىلدە پېئىل ئۆزىكىنىڭ ئالدىغا "ن" قوشۇلۇپ، كەينىگە قوشۇلما شەخس قوشۇمچىسى ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن: كەينىدىكى قوشۇمچىنى ئېلىۋەتسە، قالغىنى پېئىل ئۆزىكى بولىدۇ. مەسىلەن:

کرد → كردن

نوشت → نوشتن

2. 简单动词一般过去时的人称变位。

2. ئاددىي پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زاماندىكى ھەرقايسى شەخس شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشىدىن

مىسال:

کردن (ئۆزىكى: کرد)

من	کردم	نکردم	ما	کردیم	نکردیم
تو	کردی	نکردی	شما	کردید	نکردید
او	کرد	نکرد	آنها	کردند	نکردند

8. 复合动词一般过去时的人称变位。

3. قوشما پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زاماندىكى ھەرقايسى شەخس شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشىدىن

مىسال:

برخاستن (برخاستن 词干: برخاست)

من	برخاستم	برخاستم	ما	برخاستیم	برخاستیم
تو	برخاستی	برخاستی	شما	برخاستید	برخاستید
او	برخاست	برخاست	آنها	برخاستند	برخاستند

有的以 $\bar{a}$ [a:]、ای [ee] 和 $\bar{a}$ [a]、 $\bar{e}$ [e]、 $\bar{o}$ [o] 为首的动词在否定时，加 $\bar{n}$ [na] 后，还应再加 $\bar{y}$ [y]。下面举例说明：

سوزۇق تاۋۇش “ $\bar{a}$ ” [a:]، “ای” [ee]، “ $\bar{a}$ ” [a]، “ $\bar{e}$ ” [e]، “ $\bar{o}$ ” [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارنىڭ بولۇشىز شەكلى ياسالغاندا “ $\bar{n}$ ” [na] قوشۇلغاندىن كېيىن يەنە “ $\bar{y}$ ” [y] قوشۇلىدۇ. بۇ ئەھۋالنى تۆۋەندىكىچە تونۇشتۇرىمىز:

(1) 以 $\bar{a}$ [a:] 为首的动词，先加 “ $\bar{n}$ ”，再加 “ $\bar{y}$ ”。

(1) “ $\bar{a}$ ” [a:] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا ئالدى بىلەن “ $\bar{n}$ ” قوشۇلۇپ، ئاندىن يەنە “ $\bar{y}$ ” قوشۇلىدۇ.

例如: $\bar{a}$:madan [a:madan] 否定式各称人变位表

مەسلەن: “ $\bar{a}$ مدن” [a:madan] نىڭ ھەر شەخستكى بولۇشىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

(من) $\bar{n}$ + $\bar{y}$ + $\bar{a}$ مدن = نيامدم

من	نيامدم	ما	نيامديم
تو	نيامدى	شما	نيامديد
او	نيامد	آنها	نيامدند

(2) 以 ای [ee] 为首的动词，加 “ $\bar{n}$ ”，保留 $\bar{a}$ 。

(2) “ای” [ee] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا “ $\bar{n}$ ” قوشۇلىدۇ، “ $\bar{a}$ ” ساقلىنىدۇ.

例如: $\bar{e}$ esta:dan [eeesta:dan] 否定式各人称变位表。

مەسلەن، “ $\bar{e}$ يستادن” [eeesta:dan] پېئىلنىڭ ھەر شەخستكى بولۇشىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	نياستادم	ما	نياستاديم
تو	نياستادى	شما	نياستاديد
او	نياستاد	آنها	نياستادند

(3) 以 $\bar{a}$ [a] 为首的动词，加 “ $\bar{n}$ ”，去 $\bar{a}$ ，加 “ $\bar{y}$ ”。

(3) “ $\bar{a}$ ” [a] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا “ $\bar{n}$ ” قوشۇلىدۇ، “ $\bar{a}$ ” چىقىرىۋېتىلىپ “ $\bar{y}$ ” قوشۇلىدۇ.

例如: anda:khtan [anda:khtan] 否定式各人称变位表。

مەسىلەن: “انداختن” [anda:htan] پېئىلىنىڭ ھەر شەخستىكى بولۇشىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	ئىنداختم	ما	ئىنداختىم
تو	ئىنداختى	شما	ئىنداختىد
او	ئىنداخت	آنها	ئىنداختند

(4) 以 [e] 为首的动词，加 “ن” 去 ا，再加 “ئ”。

(4) “ا” [e] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا “ن” قوشۇلىدۇ، “ا” چىقىرىۋېتىلىپ “ئ” قوشۇلىدۇ.

例如: انگاشتىن [enga:shtan] 否定式各人称变位表

مەسىلەن: “انگاشتىن” [enga:shtan] پېئىلىنىڭ ھەر شەخستىكى بولۇشىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	ئىنگاشتىم	ما	ئىنگاشتىم
تو	ئىنگاشتى	شما	ئىنگاشتىد
او	ئىنگاشت	آنها	ئىنگاشتند

(5) 以 [o] 为首的动词，加 “ن” 去 ا، 再加 “ئ”。

(5) “ا” [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا “ن” قوشۇلىدۇ، “ا” چىقىرىۋېتىلىپ “ئ” قوشۇلىدۇ.

例如: افتادن [ofta:dan] 否定式各人称变位表。

مەسىلەن: “افتادن” [ofta:dan] پېئىلىنىڭ ھەر شەخستىكى بولۇشىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	ئىفتادم	ما	ئىفتادىم
تو	ئىفتادى	شما	ئىفتادىد
او	ئىفتاد	آنها	ئىفتادند

4. مۇتلەق ئۆتكەن زاماننىڭ قوللىنىلىشى 4. 一般过去时态的用法

(1) 表示过去发生的动作和状态。例如:

(1) ئۆتكەندە بارلىققا كەلگەن ھەرىكەت ياكى ھالەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

ديروز من برای مادرم آوازی خواندم.

昨天我给母亲唱了一支歌。

(تۈمۈگۈن ئانامغا بىر ناخشا ئېيتىپ بەردىم)

قبل از سال ۱۹۷۸ خانه ما در شين جيان بود. 1978年前我们家在新疆。

(1978-يىلىدىن بۇرۇن بىزنىڭ ئائىلىمىز شىنجاڭدا ئىدى)

(2) 叙述过去一个接着一个连续发生的动作。

(2) ئۆتكەندە كەينى-كەينىلەپ بولغان ھەرىكەتلەر بايان قىلىنغاندا قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:
من وارد اطاق شدم و چراغ را روشن کردم و پهلوی میز نشستم.

我走进屋子，打开灯，坐在桌子旁。

(مەن ئۆيگە كىرىپ، چراغنى ياندۇرۇپ، جۈزنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇم)

5. 常用的表示过去时间的状语

5. مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن بىللە كېلىدىغان ھالەتلەردىن كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى

تۆۋەندىكىچە:

ديروز	[deerooz]	昨天	تۈنۈگۈن
دېشېب	[deeshab]	昨晚	ئاخشام
پەريروز	[pareerooz]	前天	ئالدىنقى كۈنى، بۇرناكۈن
پەريشېب	[pareeshab]	前天晚上	بۇرناكۈن ئاخشام
چەندروز پېش	[chā'd rooz-e-peesh]	几天前	نەچچە كۈننىڭ ئالدىدا
هفتە گزشتە	[hafte-ye-gozashte]	上星期	ئۆتكەن ھەپتە
ماہ گزشتە	[ma:h-e-gozashte]	上月	ئۆتكەن ئايدا
سال گزشتە	[sa:le-gozashte]	去年	بۇلتۇر، ئۆتكەن يىلى

宾语从句

تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە

1. 在复合句中起宾语作用的句子是宾语从句。宾语从句由连接词引导。例如:

1. قوشما جۈملىدە تولدۇرغۇچىلىق رول ئوينايدىغان جۈملىنى تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە دەيمىز. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە باغلغۇچى "كە" نىڭ يېتەكلىشى بىلەن جۈملىگە كىرىدۇ. مەسلەن:

او در راه دید که مردی بر اسب او سوار است. 他在路上看到一个人骑着他的马。

(ئۇ يۇلدا كۆردىكى، بىر ئادەم ئۇنىڭ ئېتىغا مىنىۋالغان =

ئۇ يۇلدا بىر ئادەمنىڭ ئۇنىڭ ئېتىغا مىنىۋالغانلىقىنى كۆردى)

من نمی دانستم که شما دیروز اینجا بودید. 我不知道你昨天在这里。

(مەن بىلمەپتىمەنكى، سىز تۈنۈگۈن بۇ يەرگە كېلىپسىز =

مەن سىزنىڭ تۈنۈگۈن بۇ يەرگە كەلگەنلىكىڭىزنى بىلمەپتىمەن)

او به من گفت که فردا انشا' خود را به معلم می دهد. 他对我说明天他把作文交给老师。

(ئۇ ماڭا دېدىكى، ئەتە ئۆزىنىڭ ئىنئاسىنى مۇئەللىمە بېرىدىكەن =

ئۇ ماڭا ئەتە ئۆزىنىڭ ئىنئاسىنى مۇئەللىمگە بېرىدىغانلىقىنى ئېيتتى)

2. 当宾语从句由疑问代词开始时，连接词通常省略。

2. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە سوئال ئالېشى بىلەن باشلانسا، باغلىغۇچى چۈشۈپ قالىدۇ.
مەسىلەن:

بگو ببينم کدام چشمش کور است؟
你说说马的哪只眼睛是瞎的？

(ئېيتقنا، ئۇنىڭ قايسى كۆزى كور)

نمى دانم چرا او با ما نمى آيد.
我不知道他为什么不同我们一起去。

(بىلمەيمەن، ئۇ نېمىشقا بىز بىلەن بىللە بارمايدۇ =

مەن ئۇنىڭ نېمىشقا بىز بىلەن بىللە بارمايدىغانلىقىنى بىلمەيمەن)

3. 宾语从句中的谓语动词的时态不受主句谓语动词的影响。

3. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىلنىڭ زامان شەكلى باش
جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىلنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىمايدۇ.

تمرین

1. 找出课文中的宾语从句。

1. تېكىستتىكى تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملىلەرنى تېپىپ چىقىڭ.

2. 把括弧里的动词变为适当的时态和人称填入空格中。

2. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنى مۇۋاپىق زامان ۋە شەخس بىلەن تۈرلەپ، بوش ئورۇننى
تولدۇرۇڭ.

زنگ پيش، ما درس زبان فارسى _____ (داشتن). درس فارسى ساعت نه _____
(شروع شدن).

معلم وارد کلاس _____ (شدن) و _____ (گفتن): "بچه ها سلام!" ما
همه از جا _____ (بر خاستن). معلم _____ (گفتن): "بچه ها، _____
(نشستن)". ما همه _____ (نشستن). معلم _____ (گفتن): "کتابهايتان
را _____ (باز کردن) و درستان را _____ (خواندن)". ما درسيمان را خوب
_____ (خواندن). معلم از همه ما راضى _____ (بودن). در اين موقع درسيمان
_____ (تمام شدن).

课文译文

盗马贼

有个农民有一匹好马。一夜，他的马被人从马厩中盗走了。这个农民为找马东奔西跑。
他在路上看到一个人，骑着他的马。农民挡住那人的去路，喊道，这马是我的。骑马人

说：

——你弄错了，马不是你的，是我的。

农民立即脱下自己的外衣，盖马到头上，问骑马人：

——如果马是你的，你说说马的哪只眼睛是瞎的？骑马人想了一下，说道。

——左眼。

农民说：

——马的左眼不瞎。

骑马人说：

——是呵，是呵，我弄错了，马的右眼是瞎的。

农民马上把外衣从马头上拿下来，对着在场看热闹的人说：

——喂，大家请看！马的左右眼睛都不瞎。

在场的人一见，都笑了，他们都认为这个农民说得对。这样一来，[贼的谎话就被揭穿了。人们把马交给马主人，把贼带到监狱去了。

تېكىست تەرجىمىسى

ئات ئوغرىسى

بىر دېھقاننىڭ ياخشى بىر ئېتى بار ئىكەن، بىر كېچىسى ئۇنىڭ ئېتىنى ئېغىلىدىن ئوغرى ئېلىپ كېتىپتۇ. دېھقان ئېتىنى ئىزدەپ تەرەپ-تەرەپكە چېپىپتۇ. قارىسا، يولىدا بىر كىم ئۇنىڭ ئېتىنى مىنىپ كېتىۋاتقىدەك. دېھقان ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇپ، بۇ مېنىڭ ئېتىم، دەپ ۋارقىراپتۇ. ئاتلىق ئادەم:

— سىز خاتالاشتىڭىز، ئات سىزنىڭ ئەمەس، مېنىڭ، — دەپتۇ.

دېھقان دەرھال چاپىنىنى سېلىپ، ئاتنىڭ بېشىنى پۈركەپتۇ. — دە، ئاتلىق ئادەمدىن سورايتۇ:

— ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقىنا، ئاتنىڭ قايسى كۆزى كور؟

ئاتلىق سەل ئويلىۋېلىپ:

— سول كۆزى — دەپتۇ.

دېھقان دەپتۇ:

— سول كۆزى كور ئەمەس.

ئاتلىق دەپتۇ:

توغرا، توغرا، مەن خاتالىشىپتىمەن، ئوڭ كۆزى كور.

دېھقان دەرھال ئاتنىڭ بېشىدىكى چاپاننى ئېلىپ، ئەتراپتا تاماشا كۆرۈپ تۇرغانلارغا قاراپ

دەپتۇ:

— ھەي خالايمىكەن، كۆرۈپ قويۇڭلار، ئاتنىڭ ھېچقايسى كۆزى كور ئەمەس.

ئەتراپتىكىلەر بۇنى كۆرۈپ كۈلۈشۈپتۇ ۋە دېھقاننىڭ سۆزىنى توغرا تېپىپتۇ. شۇنداق قىلىپ،

ئوغرىنىڭ يالغان سۆزى پاش بولۇپتۇ. كىشىلەر ئاتنى ئىگىسىگە بېرىپ، ئوغرىنى تۈرمىگە ئېلىپ كېتىپتۇ.

درس بیست و یکم 第二十一课 یگنرمه برننچی دهرس

تېكىست:	سر گذشت يك نامه	课文
گراماتىكا	مۆتلەق ئۆتكەن زامان (2)	语法 一般过去时态 (二)
	ۋاقىت بېقىندى جۈملە	时间状语从句

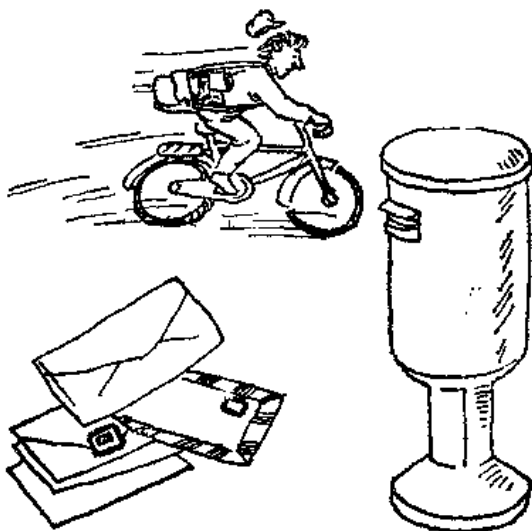
سرگذشت يك نامه

من يك ورق كاغذ سفید بودم، و با كاغذهای سفید دیگر فرقی نداشتم. بهروز مرا برداشت و روی من مطالبی برای دوستش سعید نوشت. حال او را پرسید و در باره زندگی و درس و دوستانشان چیزهایی نوشت، آنگاه مرا بادقت تاگرد و در پاکت گذاشت و در پاکت را چسباند. روی پاکت نشانی سعید و پشت پاکت نشانی خودش را نوشت. تمبری برگوشه راست پاکت چسباند. آنوقت آنرا در صندوق پست انداخت.

کمی تنها ماندم. پس از آن، چند پاکت دیگر به صندوق انداخته شد و من از تنهایی در آمدم. همه ساکت در کنار هم نشستیم و به اسرار دیگر کاری نداشتم.

ما پست آمد. همه پاکتها را در کیسه‌ای ریخت و به اداره پست برد. در آنجا ما را به دسته‌های مختلفی تقسیم کردند و روی تمبر مهر زدند. هر دسته از نامه‌ها یکی پس از دیگری به راهی افتادند. راه من و همراهانم بسیار دور بود. ما را در هواپیما گذاشتند. پس از مدتی در فرودگاه پائین آمدیم. دو باره ما را به اداره پست بردند و روی هر پاکت مهر زدند.

نامه‌رسان منتظر ما بود. ما را در کیف خود گذاشت و به راه افتاد. نشانی‌ها را می‌خواند و هر پاکت را به خانه‌ای می‌فرستاد. وقتی که نامه‌رسان به خانه سعید رسید، در خانه سعید را زد. پسری در را باز کرد. نامه‌رسان مرا به دست او داد. پسر از دیدنم بسیار خوشحال شد، دانستم خود سعید است، سعید مرا بادقت و با اشتیاق خواند و فوراً کنار میز نشست و جواب نامه به بهروز را نوشت.

واژه‌ها

ورق	[varagh]	(名)	一张纸 (ئى) ۋاراق
سرگذشت	[sargozast]	(名)	经历 (ئى) سەرگۈزەشتە
نامه	[na:me]	(名)	书信 (ئى) خەت، نامە
فرق داشتن	[fargh da:shtan]	(动)	有区别 (پ) پەرقلەنمەك
مطالب (مطلب)	[mota:leb]	(名)	事情，事物 (ئى) ئىشلار، نەرسىلەر
سعید	[sa-eed]	(人名)	赛义德 (ئادەم ئىسمى)
در باره	[dar ba:re]	(介)	关于 (ئالدى) توغرىلۇق
زندگی	[zendegee]	(名)	生活 (ئى) تۇرمۇش
آنگاه	[a:nga:h]	(副)	那时 (ر) ئۇ چاغدا
بادقت	[ba:degghat]	(副)	聚精会神地 (ر) دىققەت بىلەن، زەك قويۇپ
تا کردن	[ta: kardan]	(动)	折叠 (ر) قاتلىماق
پاكت	[pa:ket]	(名)	信封 (ئى) لىپاپ
چسباندن (چسب)	[chasba:ndan]	(动)	粘，贴上 (پ) چاپلىماق
نشانی	[nesha:nee]	(名)	地址 (ئى) ئادرېس
انداختن (انداز)	[anda:khtan]	(动)	抛出 (پ) تاشلىماق
ماندن (مان)	[ma:ndan]	(动)	停留 (پ) توختىماق
گوشه	[gooshe]	(名)	角落 (ئى) بۇرجەك، بۇلۇڭ
صندوق	[sandoogh]	(名)	箱，盒 (邮) 筒 (ئى) ساندۇق، قۇتا
پست	[post]	(名)	邮政 (ئى) پوچتا
تنهائی	[tanha:-ee]	(名)	寂寞 (ئى) يالغۇزلۇق، تەنھالىق
در آمدن (-آی)	[dar a:madan]	(动)	来，出现 (پ) كەلمەك، پەيدا بولماق
ساکت	[sa:ket]	(形)	安静的 (س) تىنچ
کنار	[kena:r]	(名)	旁边 (ئى) يان
اسرار (سر)	[asra:r]	(名)	秘密 (ئى) سىرلار (سىرنىڭ كۆپلۈكى)
کار داشتن	[ka:r da:shtan]	(动)	与...有关系 (پ) كارى بولماق
مأمور	[ma'moor]	(名)	职员，官员 (ئى) خادىم، خىزمەتچى، ئەمەلدار
ریختن (ریز)	[reekhtan]	(动)	倒入，流泻 (پ) تۆكۈمەك، چاپچاق، قۇيماق
اداره	[eda:re]	(名)	局，处 (ئى) ئىدارە
دسته	[daste]	(名)	小组 (ئى) گۇرۇپپا، توپ، گۇرۇھ، تۈر
مختلף	[mokhtalef]	(形)	各种的 (س) ھەر خىل

تقسیم کردن	[taghseem kardan]	分开, 分捡 (动)	(پ) بۆلمەك
مەر زدن (-زن)	[mohr zadan]	(动)	(پ) تامغا باسماق
همراه	[hamra:h]	(名)	(ئى) ھەمرا
دور	[door]	(形)	(س) يىراق
فرودگاه	[foroodga:h]	(名)	(ئى) ئايرودروم
دو باره	[do ba:re]	(副)	(ر) يەنە بىر قېتىم
نامه‌رسان	[na:meresa:n]	(名)	(ئى) پوچتالىيون
كیى	[keef]	(名)	(ئى) پوپكا
افتادن (افت)	[ofta:dan]	(动)	(پ) چۈشمەك
فرستادن (فرست)	[feresta:dan]	(动)	(پ) ئەۋەتمەك، تارقاقماق
پسر	[pesar]	(名)	(ئى) ئوغۇل بالا
اشتياق	[eshtiya:gh]	(名)	(ئى) ئىشتىياق

شرح و توضیح

پس از آن، چند پاکت دیگر به صندوق انداخته شد.

很快，就有几封信也被扔进了邮筒。

انداخته شد 是被动语态，意思是被扔进了信筒。

1. "پس از آن، چند پاکت دیگر به صندوق انداخته شد" (بىرئازدەن كېيىن، يەنە بىر-نەچچە پارچە خەت ساندۇققا تاشلاندى) — بۇ جۈملىدىكى "انداخته شد" پېئىلى مەجھۇل دەرىجە شەكىلدە كەلگەن.

به‌اسرار دیگر کاری نداشتیم.

谁也不干预谁的事。

کاری داشتن 意思是“与……有关”。但要注意在不同场合，根据上下文来确定它的意思。例如：

2. "به‌اسرار دیگر کاری نداشتیم" (كەششنىڭ ئىشى بىلەن كەششنىڭ كارى يوق) بۇ جۈملىدىكى "کاری داشتن" پېئىلى "کاری بولماق" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بىراق بۇ مەنە ئۇيغۇر تىلىدا ئوخشاش بولمىغان شارائىتتا ئوخشاش بولمىغان ئىبارەتلەر بىلەن ئىپادىلىنىشى مۇمكىن. مەسىلەن:

找我有事吗？

با من کاری دارید؟

(مەن بىلەن كۆرۈشىدىغان ئىشىڭىز بارمۇ؟)

他的事与我无关。

من با او کاری ندارم.

(ئۇنىڭ ئىشى مەن بىلەن ئالاقىسىز)

دستور زبان

一般过去时态 (二)

在口语中表示立即就会发生的动作，一般比现在进行时所表示的即将发生的动作更接近。
جانلىق تىلدا، دەرھال بولىدىغان ھەرىكەتلەر مۇشۇ شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ، بۇ ئارقىلىق،
دەرھال بولىدىغان ئىشنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكىلدە ئىپادىلەنگىنىدىنمۇ يېقىن
ئىكەنلىكى بىلىنىدۇ. مەسلەن:

我就来。
(ھازىرلا كېلىمەن)
公共汽车来了。
(ئاپتوبۇس كەلدى)

الان آمدم .

اتوبوس آمد .

时间状语从句

ۋاقىت بېقىندى جۈملە

时间状语从句是说明主句动作发生的时间，一般时间状语在前主句在后。例如：
ۋاقىت بېقىندى جۈملە باش جۈملىدىكى ھەرىكەتنىڭ ۋاقتىنى بىلدۈرىدۇ. ۋاقىت بېقىندى
جۈملە ئادەتتە باش جۈملىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ. مەسلەن:

وقتى كە كىتابىم را از ميز برداشتم، نامه‌ای را زیر کتاب دیدم.
当我从桌子上拿起书时，看见书下面有一封信。
(جوزىدىن كىتابىنى ئالغان ۋاقتىدا،
كىتابىنىڭ ئاستىدا خەت بارلىقىنى كۆردۈم)
وقتى كە معلم وارد کلاس شد، شاگردان همه بپاخاستند.
当老师进教室时，学生们都站立起来。
(ئوقۇتقۇچى سىنىپقا كىرگەندە ،
ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇردى)

常见的连接词有：

ۋاقىت بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچىلارنىڭ مۇھىملىرى مۇنۇلار:

1. وقتى كە، موقعى كە ھىنگامى كە زامانى كە (چاغدا)، 当……时候
[zama:neeke] [hanga:meeke] [mowghe-eeke] [vaghteeke]
2. قبل از این (آن) كە پىش از این (آن) كە (……دىن بۇرۇن) 在……之前
[peesh] [ghabl]
3. بعد از این (آن) كە پس از این (آن) كە (……دىن كېيىن) 在……之后
[pas] [ba'd]

4. 每当……时候 (چاغلاردا) (آن) که بعضی این هر بار که هر وقت که

[be mahz] [har ba:rke] [har vaght ke]

تمرین

1. 把括弧里的动词用适当时态填入空格内。

1. تیرناق ئیچیدکی پیئلارنی بۇۋاپق زامان بویچه تۈرلەپ بوش ئورۇنغا کرگۈزۈڭ.

(1) او کمی به فکر _____ (فرورفتن) و بعد به سوال من _____ (جواب دادن)

(2) او نامه را از زمین _____ (بر داشتن) و به مائور پست _____ (دادن)

(3) او از من پرسید که شما در جستجوی چه چیزی _____ (بودن)؟

(4) او فریاد کرد که چرا جلوی من را _____ (گرفتن).

(5) مادر بهروز گفت که فردا روز تعطیل _____ (بودن).

(آمدن) به خانه ما، من برای شماغذای لذیذ را _____ (تهیه کردن).

(6) قطار چه ساعت به اینجا _____ (رسیدن)؟

(7) پدرم سال گذشته به نانکن _____ (رفتن)، و در آنجا يك سال _____ (درس دادن).

2. 翻译下列词组:

(1) 分成几组	(2) 邮政人员	(3) 在房间的一角
(4) 同……有区别	(5) 在信封上盖戳	(6) 写回信
(7) 邮局	(8) 信封口	(9) 邮递员
(10) 邮筒	(11) 坐在桌子旁	(12) 过了不久

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكىملىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بىرنەچچە توپقا بۆلمەك (2) پوچتا خادىمى (3) بۆلىمنىڭ بىر بۆلۈڭىدا

(4) ...دىن پەرقلق (5) لىپاپ ئۈستىگە تامغا باسماق (6) جاۋاب خەت يازماق

(7) پوچتا ئىدارىسى (8) لىپاپ ئاغزى (9) پوچتالىيون

(10) پوچتا ساندۇقى (11) جۈزىنىڭ يېنىدا ئولتۇرماق (12) بىر ئازدىن كېيىن

课文译文

一封信的历程

我是一张白纸，与其他白纸没有区别。贝赫鲁兹把我拿起来，在我身上给他朋友赛义德写了些事情。他问赛义德身体可好，还与他谈到生活，功课及朋友们的情况。然后，把我小心翼翼地叠起来，装入信封，又把信封口封好。在信封正面写上赛义德的地址，信封背面写上自己的地址。把邮票贴在信封右上角。然后，就把信封投进邮筒了。

我独自呆了一会儿。很快就有几封信也被投进邮筒，我也就不感到寂寞了。我们都不声不响并排坐着，谁也不干预谁的事。

邮差来了，他把所有的信都装到一个袋子里，运到了邮局。在邮局把我们分成几组，还在邮票上加盖邮戳。然后，一组一组的信件就启程上路了。我和我的同伴的路很远。于是把我们运上飞机。过了一段时间，我们降落到一个机场。于是我们又被运到邮局，又在每封信上加盖邮戳。

邮差已经在等着我们了。他把我们放到一个包里，就出发了。他按地址把每封信送到一个人家。当邮差到了赛义德家，敲了敲赛义德家的门，一个男孩子开了门，邮差把我交给了他。那个男孩子见了我非常高兴。我明白了，他就是赛义德。赛义德全神贯注和饶有趣味地把我读了一遍，便坐到桌旁，给贝赫鲁兹写回信了。

تېكىست تەرجىمىسى

بىر پارچە خەتنىڭ سەرگۈزەشتىسى

مەن بىر ۋاراق ئاق قەغەز. باشقا ئاق قەغەزلەردىن پەرقلەنمەيمەن. بەھرۇز مېنى ئېلىپ، ئۈستۈمگە دوستى سەئىدقا قارىتىپ بىرنەرسىلەرنى يازدى، ئۇنىڭ ئەھۋالىنى سورىدى، تۇرمۇش، دەرس ۋە دوستلىرىنىڭ ئەھۋالى توغرىلۇق يازدى. ئاندىن مېنى ئاۋايلاپ قاتلاپ لىپاپقا سالدى، لىپاپنىڭ ئاغزىنى يەملىدى. لىپاپنىڭ يۈزىگە سەئىدنىڭ ئادرېسىنى يازدى، لىپاپنىڭ كەينىگە ئۆزىنىڭ ئادرېسىنى يازدى. ماركىنى لىپاپنىڭ ئوڭ بۇرجىكىگە چاپلىدى، ئاندىن ئۇنى پوچتا ساندۇقىغا تاشلىدى.

بىر دەم يالغۇز تۇردۇم. بىر ئازدىن كېيىن يەنە بىرنەچچە لىپاپ ساندۇققا تاشلاندى، شۇنىڭ بىلەن يالغۇزلۇقتىن قۇتۇلدۇم. بىز يانمۇيان جىم ئولتۇردۇق، ھېچكىمنىڭ ھېچكىم بىلەن كارى بولمىدى.

پوچتالىيەن كەلدى. ئۇ ھەممە لىپاپنى بىر خالىغا سېلىپ پوچتىخانىغا ئېلىپ باردى. پوچتىخانىدا بىزنى بىرنەچچە توپقا بۆلدى ھەم ماركىنىڭ ئۈستىگە تامغا باستى. ئاندىن ھەر توپ خەت كەينى-كەينىدىن يولغا چىقتى. مەن ۋە ھەمراھلىرىم بارىدىغان يەر ناھايىتى يىراق ئىدى. بىزنى ئايرۇپىلانغا چىقاردى. بىر مەزگىلدىن كېيىن بىز بىر ئايرۇدرومغا چۈشتۇق، بىزنى يەنە پوچتىخانىغا ئېلىپ باردى ۋە يەنە ھەربىر لىپاپنىڭ ئۈستىگە تامغا باستى.

پوچتالىيەن بىزنى كۈتۈپ تۇرغان ئىكەن. ئۇ بىزنى ئۆزىنىڭ پوپكىسىغا سېلىپ يولغا چىقتى. ئۇ ئادرېسقا قاراپ ھەربىر لىپاپنى بىر ئۆيگە ئاپىرىپ بەردى. پوچتالىيەن سەئىدنىڭ ئۆيىگە يېتىپ بارغاندا، سەئىدنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى قاتتى. بىر ئوغۇل بالا ئىشىكىنى ئاچتى. پوچتالىيەن مېنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەردى. ئوغۇل بالا مېنى كۆرۈپ ناھايىتى خۇشال بولدى. مەن بىلىدىم، ئۇ سەئىدنىڭ ئۆزى ئىكەن، سەئىد دىققەت ۋە ئىشتىياق بىلەن مېنى ئوقۇپ چىقتى ۋە دەرھال جۈزىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ بەھرۇزغا جاۋاب خەت يېزىشقا باشلىدى.

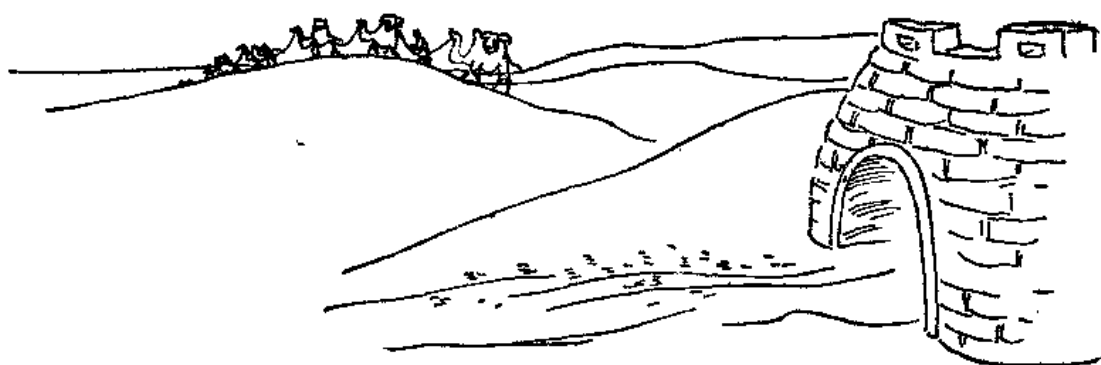
درس بیست و دوم 第二十二课 یگرمه ٹککنچی دہرس

تہکست	صحرا نورد	课文
گراماتیکا	یہ رہز ہا زرقی زامان (1)	语法 现在假定时态 (一)

صحرا نورد

من مدتھا بدون آب و غذا می توانم در صحرا راه بروم. وقتی کہ در صحرا باد تند می وزد و گرد و خاک بہ ہوا بلند می کند، هیچ کس نمی تواند جلوی خود را ببیند و راه برود. اما من در میان گرد و خاک بسیار و باد شدید بہ راہ پیمائی ادامہ می دہم. شاید بپرسید کہ چرا من می توانم مدتھا بدون آب و غذا راہ پیمائی کنم و چرا از توفان نمی ترسم؟ بہ پشت من نگاہ کنید، چہ می بینید، یک برآمدگی. این برآمدگی را "کوهان" می گویند. در کوهان من مقداری چربی ہست. وقتی کہ غذا نمی خورم، بدنم از این چربی استفادہ می کند و قوت می گیرد. من کمتر عرق می کنم و کمتر آب از بدن من خارج می شود، بدین جہت من کمتر تشنہ می شوم. حالا فہمیدید کہ چرا من طاقت این ہمہ گرسنگی و تشنگی دارم؟

پاہای من پهن و نرم است و در شن و خاک فرو نمی رود. آیا می دانید کہ ہر چشم من دو پلک دارد و اگر یکی از پلکھا را ببندم، باز ہم می توانم ببینم؟ ہمچنین من می توانم بینی خود را ببدم. وقتی کہ توفان می آید و خاک بہ ہوا بلند می شود، نہ در بینی من داخل می شود و نہ در چشم می رود. گمان می کنم حالا مرا خوب شناختید. بلہ، من شترم.

واژه‌ها

صحرا نورد	[sahra:navard]	(名)	在沙漠中行走 (ن)	چۆلدە يۈرگۈچى چۆل كەزدى
بدون	[bedoon]	(介)	没有, 不要... (ئالدى)	
توانستن (توان)	[tava:nestan]	(动)	能够 (پ)	قادر بولماق, ئىمكانلىق بولماق
صحرا	[sahra:]	(名)	沙漠, 荒漠 (ن)	چۆل, باياۋان
راه رفتن	[ra:hraftan]	(动)	行路 (پ)	يول يۈرمەك, يول باسماق
تند	[tond]	(形)	急的, 快, 迅速 (س)	تېز
برخاستن (-خيز)	[barkha:stan]	(动)	刮起, 起来 (پ)	قوپماق, قوزغالماق, چىقماق
گرد	[gard]	(名)	灰尘, 尘土 (ن)	چاڭ
خاك	[kha:k]	(名)	尘土 (ن)	توپا
بلند كردن	[boland kardan]	(动)	扬起 (پ)	كۆتۈرۈلمەك, توزماق
در ميان... شديده	[dar meeya:n]	(介)	在...中间 (ئالدى)	ئوتتۇرىسىدا, ئىچىدە
شديد	[shadeed]	(形)	剧烈的 (س)	شددەتلىك
راه پيمائى	[ra:hpeyma:-ee]	(名)	跋涉 (ن)	يول يۈرۈش
ادامه دادن	[eda:me da:dan]	(动)	继续 (پ)	داۋاملاشتۇرماق
شايد	[sha:yad]	(动)	可能 (ر)	ئېھتىمال
پرسيدن (پرس)	[porseedan]	(动)	问 (پ)	سورماق
توفان	[toofa:n]	(名)	风暴 (ن)	بوران
ترسيدن (ترس)	[tarseedan]	(动)	惧怕 (پ)	قورقماق
پشت	[posht]	(名)	后背 (ن)	دۈمبە
برآمدگى	[bara:madegee]	(名)	隆起部分 (ن)	چوقچايغان قىسىم
كوهان	[kooha:n]	(名)	(驼) 峰 (ن)	لوڭكا
مقدار	[meghda:r]	(名)	一些 (ن)	بىرمۇنچە
چربی	[charbee]	(名)	脂肪 (ن)	ماي
بدن	[badan]	(名)	身体 (ن)	بەدەن
قوت گرفتن	[ghovvat gereftan]	(动)	吸取养分 (پ)	قۇۋۋەت ئالماق
عرق كردن	[aragh kardan]	(动)	出汗 (پ)	تەرلىمەك
خارج شدن	[kha:rej shodan]	(动)	出去 (پ)	چىقماق
بدین جهت	[bedeen jahat]	(连)	因此 (پ)	شۇڭا, شۇنىڭ ئۈچۈن
تشنه شدن	[teshne shodan]	(动)	渴 (پ)	ئۆسسماق

فهمیدن	(动) [fahmeedan]	明白 (پ) ئوقۇماق، چۈشەنمەك
طاقت	(名) [ta:ghat]	耐力 (ئى) تاقەت، چىدام
گرسنگى	(名) [gorosnegee]	饥饿 (ئى) ئاچلىق
تشنكى	(名) [teshnegee]	干渴 (ئى) تەشئالىق
پەن	(形) [pahn]	宽大的 (س) كەڭ
نرم	(形) [narm]	柔软的 (س) يۇمشاق
شن	(名) [shen]	沙子 (ئى) قۇم
پلك	(名) [pelk]	眼皮 (ئى) كۆز قاپىقى
داخل شدن	(动) [da:khei shodan]	进入 (پ) كىرمەك

دستور زبان

现在假定时态 (一)

پەرەز ھازىرقى زامان (1)

1. 构成

肯定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + ۋ

否定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + ن

1. ياسىلىشى.

پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ:
بولۇشلۇق شەكلى:

ۋ + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

(1) 动词 بودن (باش)

(1) "بودن (-باش)" پېئىلىنىڭ ھەر شەخستىكى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى

باشم	[ba:sham]	ما	باشىم	[ba:sheem]
نباشم	[naba:sham]		نباشىم	[naba:sheem]
باشى	[ba:shee]	شا	باشىد	[ba:sheed]
نباشى	[naba:shee]		نباشىد	[naba:sheed]
باشد	[ba:shad]	آنها	باشند	[ba:shand]
نباشد	[naba:shad]		نباشند	[naba:shand]

(2) 动词 داشتن 在现在假定时态中变为:

肯定式: داشته + باش + 连写人称词尾

否定式: نباشته + باش + 连写人称词尾

(2) “داشتن” پېښلى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىگە كىرگەندە مۇنداق تۇرلىنىدۇ:
بولۇشلۇق شەكلى:

داشته + باش + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

داشته + نباش + شەخس قوشۇمچىسى

من	داشته باشم	داشته نباشم	ما	داشته باشيم	داشته نباشيم
تو	داشته باشى	داشته نباشى	شما	داشته باشيد	داشته نباشيد
او	داشته باشد	داشته نباشد	آنها	داشته باشند	داشته نباشند

(3) 复合动词的现在假定时形式是将“ب”加在辅助动词前。有时在口语中常省略。

(3) قوشما پېښلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە “ب” ياردەمچى پېښلىنىڭ ئالدىغا قوشۇلىدۇ، جانلىق تىلدا كۆپىنچە چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

动词 کردن (كن)

“كار کردن (— كن)” پېښلىنىڭ تۇرلىنىشى:

من	كار بكنم	كار نكنم	ما	كار بكنيم	كار نكنيم
تو	كار بكنى	كار نكنى	شما	كار بكنيد	كار نكنيد
او	كار بكند	كار نكند	آنها	كار بكنند	كار نكنند

(4) 动词前加“ب”的读音和书写规则如下:

(4) پېښلى ئالدىغا قوشۇلغان “ب” نىڭ ئوقۇلۇشى ۋە يېزىلىشى تۆۋەندىكىچە:

以 [a:] 为首的动词

拿来 (— آور)

“آ” [a:] بىلەن باشلانغان پېښىللاردا، مەسىلەن، “آوردن (— آور)” (ئەكەلمەك) پېښىلدا:

من	بياورم	[biya:vareem]	ما	بياوريم	[biya:vareem]
	نياورم	[naya:vareem]		نياوريم	[naya:vareem]
تو	بياورى	[biya:varee]	شما	بياوريد	[biya:vareed]
	نياورى	[naya:varee]		نياوريد	[naya:vareed]
او	بياورد	[biya:varad]	آنها	بياورند	[biya:varand]
	نياورد	[naya:varad]		نياورند	[naya:varand]

以 [ee] 为首的动词

ایستادن (— ایست) 站立

“ای” [ee] بلەن باشلانغان پېئىللاردا، مەسلەن، “ایستادن (— ایست)” پېئىلدا:

من	بايىم	[be - eestam]	ما	بايىتىم	[be - eesteem]
	نايىتم	[na - eestam]		نايىتىم	[na - eesteem]
تو	بايىتى	[be - eestee]	شما	بايىتىد	[be - eesteed]
	نايىتى	[na - eestee]		نايىتىد	[na - eesteed]
او	بايىست	[be - eest]	آنها	بايىستند	[be - eestand]
	نايىست	[na - eest]		نايىستند	[na - eestand]

以 [a] 为首的动词

انداختن (— انداز) 扔

“ا” [a] بلەن باشلانغان پېئىللاردا، مەسلەن، “انداختن (— انداز)” پېئىلدا:

من	بيندازم	[biyanda: zam]	ما	بيندازىم	[biyanda: zeem]
	نيندازم	[nayanda: zam]		نيندازىم	[nayanda: zeem]
تو	بيندازى	[biyanda: zee]	شما	بيندازيد	[biyanda: zeed]
	نيندازى	[nayanda: zee]		نيندازيد	[nayanda: zeed]
او	بيندازد	[biyanda: zad]	آنها	بيندازند	[biyanda: zand]
	نيندازد	[nayanda: zad]		نيندازند	[nayanda: zand]

以 [e] 为首的动词

انگاشتن (— انگار) 想象

“ا” [e] بلەن باشلانغان پېئىللاردا، مەسلەن “انگاشتن (— انگار)” پېئىلدا:

من	بينگارم	[biyenga: ram]	ما	بينگاريم	[biyenga: reem]
	نينگارم	[nayenga: ram]		نينگاريم	[nayenga: reem]
تو	بينگارى	[biyenga: ree]	شما	بينگاريد	[biyenga: reed]
	نينگارى	[nayenga: ree]		نينگاريد	[nayenga: reed]
او	بينگارد	[biyenga: rad]	آنها	بينگارند	[biyenga: rand]
	نينگارد	[nayenga: rad]		نينگارند	[nayenga: rand]

以 [o] 为首的动词

افتادن (افت) 落下

“ا” [o] بىلەن باشلانغان پېئىللاردا، مەسلەن، “افتادن (افت)” پېئىلىدا:

[biyofteem]	بىيقتىم	ما	[biyoftam]	بىيقتىم	من
[nayofteem]	نەيقتىم		[nayoftam]	نەيقتىم	
[biyofteed]	بىيقتىد	شما	[biyoftee]	بىيقتى	تو
[nayofteed]	نەيقتىد		[nayoftee]	نەيقتى	
[biyoftand]	بىيقتىند	آنها	[biyoft]	بىيقت	او
[nayoftand]	نەيقتىند		[nayoft]	نەيقت	

2. 现在假定时态的用法

在有情态动词的句子中谓语动词必需用现在假定时态。常用的情态动词有:

شايد توانستن بايد.

2. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

مودال پېئىللار ئىشلىتىلگەن جۈملىلەردە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل جەزمەن پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان مودال پېئىللار “شايد”، “توانستن”، “بايد” قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. مەسلەن:

你应当按时去上课。

شما بايد بىۋاقىتلىق كلاس بىرۇيد.

(سىز ۋاقتىدا سىنىپقا بېرىشىڭىز كېرەك)

我跑不快。

من نەي توانم تىند بدوم.

(مەن يۈگۈرەلمەيمەن)

他可能不来这里。

او شايد بەينجا نەياد.

(ئۇ بۇ يەرگە كەلمەسلىكى مۇمكىن)

تمرین

1. 用 بايد 或 توانستن 翻译下列句子.

- (1) 你不应当害怕困难。
- (2) 我今天有事，不能早回家。
- (3) 您会用英语写信吗？
- (4) 明天我必须五点半起床。
- (5) 他不会骑自行车。
- (6) 你必须立刻回答我的问题。
- (7) 为什么骆驼能长时间不吃不喝，在沙漠中行走呢？
- (8) 我该怎么办？

1. “بايد” ياكى “توانستن” سۆزىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) سىز قىيىنچىلىقتىن قورقماسلىقىڭىز كېرەك.
- (2) بۈگۈن مېنىڭ ئىشىم بار، ئۆيگە بالدۇر قايتالمايمەن.
- (3) ئىنگلىزچە سالام خەت يازالامسىز؟
- (4) ئەتە سائەت بەشتە ئورنۇمدىن تۇرۇشۇم كېرەك.
- (5) ئۇ ۋېلىسپېت مەنلەيدۇ.
- (6) مېنىڭ سوئالىمغا دەرھال جاۋاب بېرىشىڭ كېرەك.
- (7) نېمە ئۈچۈن تۆگە ئۇزاق مۇددەت يېمەي، ئىچمەي چۆلدە ماڭالايدۇ.
- (8) مەن نېمە قىلىشىم كېرەك.

2. 用 شاید 回答下列问题:

2. “شايد” سۆزىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

- (1) او بعداز ظهر اينجا مى آيد؟
(不，他不来，可能没时间来)
(ياق، ئۇ كەلمەيدۇ، كېلىشكە ۋاقتى يوق بولۇشى مۇمكىن)
- (2) آنها امروز درس ندارند؟
(不，今天他们可能有课)
(ياق، بۈگۈن ئۇلارنىڭ دەرسى بولۇشى مۇمكىن)
- (3) او زبان انگليسى را بلد است؟
(我不知道，可能会吧)
(بىلمەيمەن، بىلىشى مۇمكىن)
- (4) پرويز حالا انشا مى نويسد؟
(他可能在写信)
(خەت يېزىۋاتقان بولۇشى مۇمكىن)

课文译文

沙漠之舟

我能不吃不喝长时间跋涉在沙漠之中。当沙漠上刮起大风，沙土飞扬，谁也无法看清面前的景物和举步行走。可是，我却在大风和飞沙中继续前进。

也许您会问我为什么能不吃不喝长时间跋涉，为什么不惧怕风暴？请看看我的后背，您看到了什么？一团隆起的肉。人们把这个隆起的地方称为“驼峰”。在我的驼峰中有一些脂肪。我不吃食的时候，身体就靠它补充，取得营养。我很少出汗，因此，我身体内水份散失得很少，所以，我很少感到干渴。现在您明白了我为什么这么能忍受饥渴了。

我的脚很宽也很有弹性，因此，不致于陷到沙土中去。您知道吗？我的眼睛有两层眼皮，一层眼皮阖上了，还能看到东西。我还能把鼻孔闭起来。当刮起风暴，沙土飞扬时，沙土既进不了我的鼻孔，也进不了我的眼睛。我想，现在你知道我是谁了吧？是的，我是骆驼。

تېكىست تەرجىمىسى

چۆل كېمىسى

مەن ئۇزاق ۋاقىت يېمەي، ئىچمەي چۆلدە ماڭالايمەن. چۆلدە بوران چىقىپ چاڭ-توزان كۆتۈرۈلگەندە، ھېچكىم ئالدىدىكى نەرسىنى كۆزلەيمەيدۇ ھەم ماڭالمايدۇ، لېكىن مەن قويۇق چاڭ-توزان ۋە شىددەتلىك بورانلار ئىچىدىمۇ داۋاملىق مېڭىۋېرىمەن.

بەلكىم سىز مېنى نېمە ئۈچۈن ئۇزاق ۋاقىت يېمەي، ئىچمەي يول ماڭالايدۇ، نېمە ئۈچۈن بوران-چاپقۇنلاردىن قورقمايدۇ، دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن. سىز مېنىڭ دۈمبەمگە قاراڭ؛ نېمە كۆر-دىڭىز؟ چوقچىيىپ تۇرغان بىر كالىلەك نەرسە بار. كىشىلەر چوقچىيىپ تۇرغان بۇ نەرسىنى "لوككا" دەيدۇ. مېنىڭ لوككامدا خېلى جىق ماي بار. مەن نەرسە يېمىگەن ۋاقتىمدا مېنىڭ تېنىم شۇنىڭدىن ئوزۇق ئېلىپ قۇۋۋەت تاپىدۇ. مەن ناھايىتى ئاز تەرلەيمەن، مېنىڭ تېنىمدىكى سۇ ناھايىتى ئاز سەرپ بولىدۇ. شۇ سەۋەبتىن مەندە تەشەنلىك كەم بولىدۇ. ئەمدى سىز مېنىڭ نېمە ئۈچۈن ئاچلىق ۋە تەشەنلىققا چىدىيالايدىغانلىقىمنى بىلىدىڭىز.

مېنىڭ تاپنىم كەڭ ھەم يۇمشاق، شۇڭا قۇمغا پېتىپ كەتمەيدۇ. بىلەمسىز، مېنىڭ كۆز قاپقىم ئىككى قەۋەت. بىر قەۋىتىنى يېپىۋالساممۇ كۆرۈۋېرىمەن. مەن يەنە بۇرنۇمنىڭ تۆشۈكىنى ئېتىۋالالايمەن. بوران چىقىپ، چاڭ-توزانلار ھاۋاغا كۆتۈرۈلگەندە مېنىڭ بۇرنۇمىمۇ كىرەلمەيدۇ، كۆزۈمگىمۇ كىرەلمەيدۇ. ئويلايمەنكى، ئەمدى سىز مېنى ياخشى چۈشەنگەنسە، شۇنداق، مەن تۆگە.

واژه‌ها

نادر	[na:der]	纳迪尔(人名)(名)	(ئى) نادىرى (ئادەم ئىسمى)
کتابدار	[keta:bda:r]	图书管理员 (名)	(ئى) كۈتۈپخانا خادىمى
فرمایش	[farma:yesh]	吩咐 (名)	(ئى) بۇيرۇق، جورۇق
خواستن (خواه)	[kha:stan]	想要 (动)	(پ) ئويلىماق، تەلەپ قىلماق
امانت گرفتن	[ema:nat gereftan]	借出 (动)	(پ) ئارىيەت ئالماق
خواهش کردن	[kha:hesh kardan]	请 (动)	(پ) ئىلتىماس قىلماق
کارت	[ka:rt]	借书卡 (名)	(ئى) كارتا
نشان دادن	[nesha:n da:dan]	出示 (动)	(پ) كۆرسەتمەك
متشكر	[motshakker]	感谢的 (形)	(س) مىننەتدار
شماره	[shoma:re]	编号 (名)	(شى) نومۇر
فهرست	[fehrest]	书目，编目 (名)	(ئى) كاتالوگ، مۇندەرىجە
رجوع کردن	[rojoo'-kardan]	找，求助于 (动)	(پ) مۇراجىئەت قىلماق
تا	[ta:]	以便…… (连)	(ب) تا، تاكى
پیدا کردن	[peyda: kardan]	找到 (动)	(پ) تاپماق
بررسی کردن	[barresee kardan]	查找，查阅 (动)	(پ) تەكشۈرمەك
درست	[dorost]	是的，正确的 (形)	(س) دۇرۇس، توغرا
منتظر	[montazer]	等待的 (形)	(س) ساقلاپ تۇرغان
الان	[al-a:n]	马上，立即 (副)	(ر) ھازىرلا، دەرھال
مینون	[mamnoon]	感谢的 (形)	(س) مەمنۇن
نگه داشتن (نگهدار)	[negahda:shtan]	保持，持有 (动)	(پ) تۇتماق، تۇتۇپ تۇرماق
طبق	[tebgh]	根据，依照 (介)	(ئالدى) بويىچە،... گە ئاساسەن
مقررات	[mogharrara:t]	条例，规定 (名)	(ئى) بەلگىلىمە
زیرا	[zeera:]	因为 (连)	(ب) چۈنكى
صفحات (صفحه) (单)	[safha:t]	页，书页 (名)	(ئى) بەت
تمام کردن	[tama:m kardan]	结束，完成 (动)	(پ) تاماملىماق، تۈگەتمەك
مانع ندارد	[ma:ne'nada:rad]	没关系 (动)	(پ) كېرەك يوق
اگر	[agar]	如果 (连)	(ب) ئەگەر
بدوقع	[bemowghe']	按时 (副)	(ر) ۋاقتىدا، قەرەلىدە
تمديد کردن	[tamdeed kardan]	延期 (动)	(پ) ئۇزارتماق
در غير این صورت	[dar-gheyr-e- een soorat]	否则	بولمىسا
جریمه شدن	[jarceme shodan]	被罚款 (动)	(پ) جەزىمانە تۆلىمەك

شرح و توضیح

1. چه فرمایشی دارید؟

您有什么事？或您要些什么？这句话通常用于服务员对顾客的问话。

1. “چه فرمایشی دارید” (نېمه ئىشىڭىز بار؟ = سىزگە نېمە لازىم؟) — بۇ جۈملە ئادەتتە مۇلازىملار خېرىداردىن گەپ سورىغاندا قوللىنىلىدۇ.

2. بفرمائيد به آن رجوع كنيد تا شماره کتاب را پيدا كنيد.

请去查一下，(以便)把书号找出来。

或者 是连接词，连接的是目的状语从句，意思是“以便……”“为了……”。

在目的状语从句中谓语动词应当用现在假定时态。例如：“...تا شماره آن کتاب را پيدا كنيد”

2. “بفرمائيد به آن رجوع كنيد تا شماره کتاب را پيدا كنيد” (ئۇنى تاختۇرۇپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ) — بۇ جۈملىدىكى “تا” باغلىغۇچى بولۇپ، باش جۈملە بىلەن مەقسەت بېقىندى جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. بۇ باغلىغۇچى “تاينىكە” شەكىلىدەمۇ كېلىدۇ. مەقسەت بېقىندى جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل پەرەز ھازىرقى زامان شەكىلىدە كېلىشى كېرەك. مەسلە: “...تا شماره آن کتاب را پيدا كنيد”

3. شايد در مدت يك ماه نتوانم تمامش كنم

也许我在一个月内看不完。

نتوانم 后面的动词是 توانستن 所以用现在假定时态。

(2) تمام + اش (第三人称单数连写人称词尾) + كنم 是由 تمامش كنم 构成

其中 “اش” 是动词 “تمام كنم” 的宾语，等于 “آن را تمام كنم”。

3. “شايد در مدت يك ماه نتوانم تمامش كنم” (بىر ئاي مۇددەت ئىچىدە ئوقۇپ بولالماستىم مۇمكىن) — بۇ جۈملىدە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىككى مەسلە بار:

(1) “شايد” دىن كېيىن كەلگەن پېئىل “توانستن” بولۇپ، بۇ پېئىل پەرەز ھازىرقى زامان شەكىلىدە “نتوانم” بولۇپ كەلگەن.

(2) “تمامش كنم” ئىبارىسى “تمام + اش (III شەخس بىرلىك شەخس قوشۇمچىسى) + كنم” شەكىلىدە تۈزۈلگەن بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدىكى “اش” سۆزى “تمام كنم” پېئىلىنىڭ تولدۇرغۇچىسى بولۇپ كەلگەن. بۇ ئىبارە “آن را تمام كنم” ئىبارىسى بىلەن ئوخشاش.

4. اگر بخواهيد بيشتر از يك ماه نگهداريد، بايد بموقع مدت آن را تمديد كنيد

如果您借书要超过一个月，那您应该及时来续借，办续借手续。

“اگر” (如果) 是连接词，引导条件状语从句。在条件状语从句中表示将来可能发生的行为时用现在假定时态，所以这里的 خواستن 用 خواهيد.

4. “اگر بخواهيد بيشتر از يك ماه نگهداريد، بايد بموقع مدت آن را تمديد كنيد” (ئەگەر سىز كىتابنى بىر ئايدىن ئارتۇق ئارىيەت ئالماقچى بولسىڭىز، ۋاقتىدا كېلىپ مۇددىتىنى ئۇزارتىدۇ.)

تېشىڭىز كېرەك) — بۇ جۈملىسىدىكى “اگر” باغلىغۇچى بولۇپ، باش جۈملىە بىلەن شەرت بېقىندى جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. شەرت بېقىندى جۈملىدە كېيىن بولۇشى ئېھتىمال بولغان ھەرىكەت پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ، شۇڭا “خواستىن” پېئىلى “بخاھىد” شەكلىدە كەلگەن.

5. مانع ندارد.

意思是“没关系”。例如：

5. “مانع ندارد” ئىبارىسى “كېرەك يوق، ھېچقىسى يوق” مەنىلىرىدە كېلىدۇ. مەسلەن:

امروز من كار دارم، نىمى توانم بەشما كىمك كنم.
(بۈگۈن ئىشىم بار، سىزگە ياردەملىشەلمەيمەن)

没关系。

— مانع ندارد.

(كېرەك يوق)

我能用一下您的笔吗？

— مى توانم از قلم شما استفاده كنم؟

(قەلىمىڭىزنى ئىشلىتىۋالسام قانداق؟)

对不起，我正用哩。

— بېخشىد دارم مى نويسم.

(كەچۈرۈڭ، ئۆزەم ئىشلىتىۋاتىمەن)

没关系。

— مانع ندارد.

(كېرەك يوق)

دستور زبان

现在假定时态用法 (二)

پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى (2)

1. 现在假定时态还用于某些动词的宾语从句中，这些动词常见的有：

1. پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە بەزى پېئىللارغا بېقىنغان تولدۇرغۇچى

بېقىندى جۈملىدە قوللىنىلىدۇ، مۇنداق پېئىللارنىڭ كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى مۇنۇلار:

خواستىن	[kha:stan]	想要	ئويلىماق، خالىماق
خواهش كردن	[kha:hsh-]	请求	ئىلتىماس قىلماق، سورىماق
تصميم گرفتن	[tasmeem-]	决定	قارار قىلماق
گذاشتن	[goza:shtan]	让	ئۆتكۈزۈش، يول قويماق
پیشنهاد كردن	[peeshnaha:d-]	建议	تەكلىپ بەرمەك

在这些动词的宾语从句中常可省略 ڪه

مۇنداق تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىلەردە “ڪه” باغلىغۇچىسى دائىم چۈشۈپ قالىدۇ. مەسلەن:

我想找你谈谈。

من مى خواهم با شما صحبت كنم.

(مېنىڭ سىز بىلەن سۆزلەشكۈم بار)

خواهش می‌کنم (که) چراغ را روشن کنید.

请你把灯打开。

(چراغنى ياندۇرۇۋەتسىڭىز)

گمان می‌کند (که) ما از او راضی باشیم.

他以为我们对他很满意。

(ئۇ بىزنى مېنىڭدىن رازى دەپ ئويلايدۇ)

ما تصمیم گرفتیم (که) یکشنبه باهم باشیم.

我们决定星期日聚会。

(بىز يەكشەنبە كۈنى يىغىلىماقچى بولىدۇق)

2. 用于目的状语从句中，引导目的状语从句的连接词有：

برای این (آن) که، تا این (آن) که، تا.

2. پېشلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە مەقسەت بېقىندى جۈملىدە قوللىنىلىدۇ. مەقسەت

بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچىلار مۇنۇلار: "برای این (آن) که"، "تا این (آن) که"، "تا". مەسلەن:

بەين فھرست نگاہ کنید تا شماره کتاب را پیدا کنید.

查看一下目录，（以便）把书号找出来。

(كاتولوگقا قاراپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ)

برای این که بتوانیم بموقع به آنجا برسیم، ما باید زودتر از رختخواب بلند شویم.

为了能准时到达那里，我们应当早一些起床。

(ئۇ يەرگە ۋاقتىدا يېتىپ بېرىش ئۈچۈن)

ئەتىگەنرەك ئورنىمىزدىن تۇرۇشىمىز كېرەك

3. 用于某些主语从句中，例如：

3. پېشلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە بەزى ئىگە بېقىندى جۈملىلەردە قوللىنىلىدۇ.

مەسلەن:

ممکن است او آنجا منتظر شما باشد.

他可能在那里等你。

(ئۇ ئۇ يەردە سىزنى كۈتۈپ تۇرغان بولۇشى مۇمكىن)

خوب است که اتاقمان را پاک و تمیز کنیم.

最好打扫一下屋子。

(ياخشىسى، ئۆيىنى تازىلاپ قويايلى)

بهتر است که خودتان به او بگوئید.

最好你自己对他讲

(ئەڭ ياخشىسى، ئۇنىڭغا سىز ئۆزىڭىز ئېيتىڭ)

لازم است که به او تلفن کنم؟

必须给他打个电话吗？

(ئۇنىڭغا تېلېفون بېرىش زۆرۈرمۇ؟)

4. 表示建议或用于 اگر 引导的条件从句中，来表示将来可能做的事。

4. پېشلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە تەكلىپنى بىلدۈرىدىغان ياكى "اگر" بىلەن

باغلانغان بېقىندى جۈملىلەردە كېلىپ، كېيىن بولۇش مۇمكىن بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

ھىيىن ھالا شروع كىنىم؟

现在开始好吗？

(ھازىر باشلىساق قانداق؟)

بىگىدارىم كار امروزمان را تمام كنىم.

让我们今天把工作做完吧。

(ئىشنى بۈگۈن تۈگىتىيلى)

اگر او را ببينيد، خواهش مى كنم اين كتاب را به او بدهيد.

如果你见到他，请你把这本书给他。

(ئەگەر ئۇنى كۆرسىڭىز، بۇ كىتابنى ئۇنىڭغا بېرىپ قويۇڭ)

اگر به من تلفن بزنند، حتما به او مى كويم.

如果他给我打电话，我一定告诉他。

(ئەگەر ئۇ ماڭا تېلېفون بەرسە، مەن جەزمەن ئۇنىڭغا ئېيتىمەن)

تمرین

1. 用动词 خواستن 翻译下列句子:

1. "خواستن" پېشىلىنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 他想好好休息一天。

(1) ئۇ بىر كۈن ئوبدان دەم ئالماقچى.

(2) 我不想睡觉，我想看电视。

(2) ئۇخلىغۇم يوق، تېلېۋىزور كۆرگۈم بار.

(3) 我想续借这本书。

(3) مەن بۇ كىتابنىڭ ئارىيەت مۇددىتىنى ئۇزارتماقچىمەن.

(4) 别走，你想上哪里去？

(4) كەتتە، نەگە بارماقچىسەن؟

(5) 他们要干什么？

(5) ئۇلار نېمە قىلماقچى؟

(6) 我不想见他。

(6) ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكۈم يوق.

2. 选择下列情态动词填空:

2. تۆۋەندىكى مودال پېشىللارنىڭ لايىقىنى تاللاپ، جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

شايدىد توانستىن خواستىن مېكىن لازىم بايدىد

(1) امروز _____ بىرون برويم، اما باران باريد، بىرون نرفتيم.

(2) من _____ اين كار را امروز تمام كنم، نيست كه بمن كمك كنيد.

(3) امشب انشاءً مى نويسم. _____ با شما به سينما بيايم.

(4) است كه اين كتاب را به من امانت دهيد؟ من _____ اين كتاب را بخوانم.

(5) حالا خيلى دير است. _____ بخانه برگرديم.

(6) رنگ اين دامن روشن (鲜艳的) نيست، _____ او دوست نداشته باشد.

- (7) _____ است يك نامه ديگر به او بنويسيم؟
 (8) خواهش مي كنم چراغ را خاموش كنيد، من _____ بخوابم.
 (9) شما _____ اين كتاب را بموقع به كتابخانه پس بدهيد.
 (10) اين كار براي آسان نيست، _____ وقت زياد بگيرد.

3. 完成下列句子:

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىغا تىرناق ئىچىدىكى مەزمۇنىنى كىرگۈزۈڭ:

- (1) كىتابتان را بايد بموقع تەمىد كنىد، _____ (以便不受惩罚)
 (جەرىمانە تۆلىمەسلىك ئۈچۈن)
 (2) ما بايد هميشه اطلاعات را در اختيار يكد يگر بگذاريم _____ (为了把工作做得更好)
 (خىزمەتنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن)
 (3) او نزدِم آمد، _____ (为了向我借自行车)
 (مەندىن ۋېلىسىپىت ئارىيەت ئېلىشقا)
 (4) نوروز من به خانه معلم رفتم، _____ (为了向他拜年)
 (ئۇنى تەبرىكلەش ئۈچۈن)

4. 翻译下列句子:

- (1) 等一等，我就来。
 (2) 晚饭准备好了，请大家入座。
 (3) 我这就把早饭给您端来。
 (4) 这些东西您应当自己保存好。
 (5) 按规章您应当罚款。
 (6) 这本书我能借多久？
 (7) 您可以请教纳迪尔教授，也许他能帮助您。

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) تۇرۇپ تۇرۇڭ، ھازىر كېلىمەن.
 (2) كەچلىك تاماق تەييار بولدى، ھەممەيلەن ئورۇن ئالايلى.
 (3) مەن ھازىرلا ئەتىگەنلىك تاماقنى سىزگە ئەكىلىپ بېرىمەن.
 (4) بۇ نەرسىلەرنى ئۆزىڭىز ياخشى ساقلىشىڭىز كېرەك.
 (5) بەلگىلىمە بويىچە سىز جەرىمانە تۆلىشىڭىز كېرەك.
 (6) بۇ كىتابنى مەن قانچە ۋاقىت ئارىيەت ئالالايمەن.
 (7) سىز پروفېسسور نادىرغا مۇراجىئەت قىلىڭ، ئۇ سىزگە ياردەم بېرىشى مۇمكىن.

课文译文

图书馆

纳迪尔——您好！

图书管理员——您有什么事吗？

纳迪尔——我想借一本书。

管理员——请您出示借书证。

纳迪尔——（出示借书证）请看。

管理员——谢谢，您要借什么书？请把书号写在这张单子上。

纳迪尔——我不知道书号。

管理员——书目在那里，请去查一下，（以便）把书号找出来。

纳迪尔——好的。（他查了书号，然后把书号填到单子上，交给管理员。）

管理员——好了，谢谢，请坐下等一会儿，我这就去给您拿书。

管理员——纳迪尔先生，您的书拿来了。

纳迪尔——非常感谢，这本书我可以借多少天？

管理员——按规定是一个月。

纳迪尔——是不是可以借一个月以上呢？这本书篇幅很大，也许一个月看不完。

管理员——没关系，如果您借书要超过一个月，您应该及时来办续借手续。要是不办手续就要罚款了。

纳迪尔——非常感谢。

管理员——不客气，再见！

تېكىست تەرجىمىسى

كۈتۈپخانا

نادىرى: ياخشىمۇسىز.

كۈتۈپخانا خادىمى: ياخشىمۇسىز، نېمە خىزمەتكە بۇيرۇيسىز؟

نادىرى: بىر كىتاب ئارىيەت ئالماقچىمەن.

خادىم: كىتاب ئارىيەت ئېلىش كارتىڭىزنى كۆرسىتىڭ.

نادىرى: (كارتىسىنى كۈتۈپخانا خادىمىغا كۆرسىتىدۇ) مەرھەمەت.

خادىم: مەرھەمەت، سىزگە قانداق كىتاب كېرەك ئىدى؟ كىتاب نومۇرىنى مۇنۇ قەغەزگە يېزىپ قويۇڭ.

نادىرى: بىراق مەن ئۇ كىتابنىڭ نومۇرىنى بىلمەيمەن.

خادىم: كاتالوگ ئايرىدە. تەكشۈرۈپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ.

نادىرى: ماقۇل. (ئۇ كاتالوگنى تەكشۈرىدۇ، كىتاب نومۇرىنى قەغەزگە يېزىپ كۈتۈپخانا خادىمىغا بېرىدۇ).

خادىم: توغرا، رەھبەت. تولتۇرۇپ بىر ئاز كۈتۈڭ. مەن ھازىرلا كىتابنى سىزگە ئەكىلىپ بېرىمەن.

خادىم: نادىر ئەپەندى، كىتابىڭىز تەييار.

نادىرى: كۆپ رەھبەت. مەن بۇ كىتابنى نەچچە كۈن تۇتۇپ تۇرالايمەن.

خادىم: بەلگىلىمە بويىچە بىر ئاي.

نادىرى: بىر ئايدىن ئارتۇق تۇتۇپ تۇرۇشۇم مۇمكىنمۇ؟ كىتابنىڭ بەت سانى بەك كۆپ، بىر ئايدا ئوقۇپ بولالمايلىقىم مۇمكىن.

خادىم: كېرەك يوق. ئەگەر كىتابنى بىر ئايدىن ئارتۇق ئارىيەت ئالماقچى بولسىڭىز، ۋاقىتدا كېلىپ مۇددىتىنى ئۆزگەرتىشىڭىز كېرەك، بولمىسا جەزىمانە تۆلەيسىز.

نادىرى: كۆپ رەھبەت.

خادىم: ئەرزىمەيدۇ، خەير.

درس بیست و چهارم 第二十四课 یسگرمه توتنچی دهرس

تېكىست	خانه‌های انسانهای نخستین	课文
گرامراتىكا	پۇتمىگەن ئۆتكەن زامان ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۇملە	语法 过去进行时态 定语从句

خانه‌های انسانهای نخستین

ما در زمانی زندگی می‌کنیم که انسانها می‌توانند خانه‌های محکم و بسیار بزرگ بسازند، خانه‌هایی که باد یا باران یا زلزله یا توفان کمتر آنها را می‌تواند خراب کند. ولی زمانی بود که انسانها خانه ساختن را بلد نبودند.

بعضی از آنها در جنگل زندگی می‌کردند. شب مانند میمونها از ترس حیوانات وحشی به بالای درختهای بزرگ پناه می‌بردند. بعضی دیگر در صحرای زندگی می‌کردند مثل خرگوش و روباه زمین را سوراخ می‌کردند و روی آن را با شاخه و برگ می‌پوشاندند.

انسانها ساختن خانه را از حیوانات آموختند. با دیدن لانه پرنده‌گان فهمیدند که می‌توانند از شاخه‌های درخت دیواری درست کنند و روی آن را هم با شاخه و برگ بپوشانند. با دیدن لانه زنبور و بعضی حشرات دیگر فهمیدند که از خاک و گل هم می‌توانند دیوار بسازند و روی آن را با شاخه و برگ بپوشانند.

ولی این خانه‌ها آنها را راضی نمی‌کرد. باران از میان شاخه‌ها به داخل آلودگی آنها می‌ریخت. غار نیز جای سرد و خطرناکی بود، زیرا همیشه حیواناتی مانند ببر و شیر به آن راه می‌یافتند. انسانها همیشه به فکر این بودند که خانه‌های محکم و بی‌خطر و پناهگاهی مطمئن برای خود بسازند.

سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند راه ساختن خانه‌های بهتر را پیدا کنند.

واژه‌ها

انسان	[ensa:n] (名)	人 (ئى) ئىنسان
نخستین	[nokhosteen] (形)	原始的, 第一个 (س) ئىپتىدائىي, بىرىنچى

زمان (ئى) زامان، ۋاقىت	(名) [zama:n]	زمان
زندگى (پ) ياشىماق	(动) [zendegee kardan]	زندگى كردن
محكم (س) مەھكەم، پۇختا	(形) [mohkam]	محكم
ساختن (پ) (ئۆي) سالماق	(动) [sa:khtan]	ساختن (ساز)
زلزله (ئى) زىلزىلە، يەر تەۋرەش	(名) [zelzele]	زلزله
خراب (پ) خراب قىلماق، بۇزماق	(动) [khara:b kardan]	خراب كردن
بعضى (ئا) بەزى ئادەملەر	(代) [ba'zee]	بعضى
جنگل (ئى) جاڭگال، ئورمان	(名) [jangal]	جنگل
ميمون (ئى) مايمون	(名) [meymoon]	ميمون
ترس (ئى) قورقۇنچ	(名) [tars]	ترس
حيوانات (ئى) ھايۋانات، ھايۋانلار	(名) [heyva:na:t]	حيوانات (حيوان 单)
وحشى (س) ۋەھشى	(形) [vahshee]	وحشى
پناه (پ) پاناھلانماق	(动) [pana:h bordan]	پناه بردن (-بر)
مثل (ر) ...گە ئوخشاش	(副) [mesl]	مثل
خرگوش (ئى) توشقان	(名) [khargoosh]	خرگوش
روباہ (ئى) تۈلكە	(名) [rooba:h]	روباہ
سوراخ (پ) ئورا قازماق، تەشمەك	(动) [soora:h kardan]	سوراخ كردن
روى (ئالدى) ...نىڭ ئۈستىدە	(介) [rooy]	روى
شاخ (ئى) شاخ	(名) [sha:khe]	شاخە
پوشاندن (پ) ياپماق، كىيمەك	(动) [poosha:ndan]	پوشاندن (پوشان)
آموختن (پ) ئۆگەنمەك	(动) [a:mookhtan]	آموختن (آموز)
لانه (ئى) ئۇۋا	(名) [la:ne]	لانه
پرندگان (ئى) ئۇچار قۇشلار	(名) [parandega:n]	پرندگان (پرنده 单)
فهمیدن (پ) بىلىمەك، پەملىمەك	(动) [fahmeedan]	فهمیدن (فهم)
درست (پ) ياسماق	(动) [dorost kardan]	درست كردن
زنبور (ئى) ھەسەل ھەرىسى	(名) [zanboor]	زنبور
حشرات (ئى) ھاشارات	(名) [hashara:t]	حشرات (حشره 单)
گل (ئى) كزل	(名) [gel]	گل
راضى (پ) رازى بولماق	(动) [ra:zee kardan]	راضى كردن
داخل (س) ئىچكى، ئىچىدىكى	(形) [da:khel]	داخل
آلونگ (ئى) كەپە	(名) [a:loovang]	آلونگ
ريختن (پ) ئاقماق	(动) [reekhtan]	ريختن (ريز)
غار (ئى) غار	(名) [gha:r]	غار

نيز	(副) [neez]	也，同样 (ر) ئوخشاشلا
خطرناك	(形) [khatarna:k]	危险的 (س) خەتەرلىك
ببر	(名) [babr]	老虎 (ئى) يولۋاس
شير	(名) [sheer]	狮子 (ئى) شىر
راہ افتادن (-اقت)	(动) [ra:h of ta:dan]	出发 (پ) يولغا چىقماق
بى خطر	(形) [beekhatar]	无危险的 (س) بىخەتەر
پناھگاہ	(名) [pana:hga:h]	掩蔽处 (ئى) پاناھ جاي
مطمئن	(形) [motma-en]	可靠的，确信的 (س) ئىشەنچلىك
گذشتن (گذر)	(动) [gozashtan]	过去，流逝 (پ) ئۆتمەك
راہ	(名) [ra:h]	道路 (ئى) يول
لنگە	(名) [lange]	单只 (ئى) پاي
قبلا	(副) [ghablan]	以前 (ر) بۇرۇن
شنيدم	(动) [sheneedam]	(پ) ئاڭلىدىم (我) 听见

شرح و توضيح

1. ما در زمانی زندگی می‌کنیم که انسانها می‌توانند...

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够……。

这里连接词“که”引导的是定语从句，说明和修饰主句中的“زمان”。

后面这句话“خانه هائی که باد یا باران یا زلزله یا توفان کمتر آنها را می‌تواند خراب کند”也是定语从句，是对前一句话中的“خانه‌ها”作进一步说明。

1. “ما در زمانی زندگی می‌کنیم که، انسانها می‌توانند...” (بىز شۇنداق دەۋردە ياشاۋاتىمىزكى، بۇ دەۋردە ئىنسانلار... قىلالايدۇ [...گە قادىردۇر]) — بۇ جۈملىدىكى باغلىغۇچى “که” باشلىغان بېقىندى جۈملە ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە بولۇپ، باش جۈملىدىكى “زمان”نى سۈپەتلەپ كەلگەن. بۇ قوشما جۈملە شەكىل جەھەتتىن ئۇيغۇر تىلىدىكى “بىز شۇنداق زاماندا ياشىماقتىمىزكى، ئىنسانلار...گە قادىردۇر” دېگەن جۈملە شەكلىگە ئوخشايدۇ.

2. با دیدن لانه پرندها فهمیدند که...

با是介词，意思是通过……方式或途径。فهمیدن 明白，懂得。这句话的意思是：他们看到鸟巢懂得了…

2. “با دیدن لانه پرندها فهمیدند که...” (ئۇچار قۇشلارنىڭ ئۈۋىسىنى كۆرۈپ، شۇنى بىلىدىكى...) بۇ جۈملىسىدىكى “با” ئالدى قوشۇلما بولۇپ...“ئارقىلىق،...ئۇسۇلى بىلەن” دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. “فهمیدن” پېئىلى “بىلىمەك، چۈشەنمەك” دېگەن مەنىلەردە.

كېلىدۇ.

3. انسانها همیشه به فکر این بودند که...

人总是在想建造坚固安全的房屋和可靠的栖身之处。

这里“به فکر این بودند”中的 این 是后面同位语从句先行词。

3. “انسانها همیشه به فکر این بودند که خانه های محکم بی خطر و پناهگاهی مطمئن برای خود بسازند” (ئىنسانلار ھېمىشە پۇختا ۋە بىخەتەر ئۆي ۋە ئىشەنچلىك پاناھ جاي سېلىۋېلىشنى ئويلايتتى) — بۇ جۈملىدىكى “به فکر این بودند” قۇرۇلمىسىدا كەلگەن “این” كەينىدىكى ئىزاھ-لىغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ ئالدىدا كېلىدىغان سۆز.

4. سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند...

“过了好多年，人类终于找到了建造较好的房屋的方法。”

“گذشت تا...” (或) “گذشت تا...” 意思是：过了（多少时间）终于（或才）.....例如：

4. “سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند راه ساختن خانه های بهتر را پیدا کنند” (نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ، ئىنسانلار ئاندىن ياخشىراق ئۆيلىرىنى ياساش ئۇسۇلىنى تاپتى) — بۇ يەردىكى “گذشت تا...” (كە) “ئىبارىسى” (مەلۇم ۋاقىت) ئۆتۈپ ئاندىن... “دېگەن مەنىنى بىلىدۇرىدۇ. مەسىلەن:

سه روز گذشت تا او توانست آن لنگه، کفش خود را پیدا کند.

三天后他才找到另一只鞋。

(ئۈچ كۈن ئۆتۈپ ئۇ ئاندىن يەنە بىر پاي ئايىغىنى تاپتى)

ده سال گذشت تا هما پدر تنى خود را پیدا کند.

十年过后胡玛才找到自己亲身父亲。

(ئون يىل ئۆتكەندىن كېيىن ھۇما ئاندىن ئۆز دادىسىنى تاپتى)

دستور زبان

过去进行时态

1. 构成

肯定式: 连写人称词尾 + 动词词干 + [mee] مى

否定式: 连写人称词尾 + 动词词干 + [namee] نىمى

يۈتمىگەن ئۆتكەن زامان

1. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ: مى [mee] + پېئىل ئۆزىكى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ: نىمى [namee] + پېئىل ئۆزىكى + شەخس قوشۇمچىسى

(1) 简单动词:

(1) ئاددىي پېشلىنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال:

آمدن

من	مى آمدم	نمى آمدم	ما	مى آمديم	نمى آمديم
تو	مى آمدى	نمى آمدى	شما	مى آمديد	نمى آمديد
او	مى آمد	نمى آمد	آنها	مى آمدند	نمى آمدند

(2) 复合动词:

(2) قوشما پېشلىنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال:

برگشتن

من	برمى گشتم	برنمى گشتم	ما	برمى گشتم	برنمى گشتم
تو	برمى گشتى	برنمى گشتى	شما	برمى گشتيد	برنمى گشتيد
او	برمى گشت	برنمى گشت	آنها	برمى گشتند	برنمى گشتند

2. 过去进行时态用法 2. پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 表示过去某时刻正在进行的动作。

(1) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا ئىزچىل داۋاملىشىۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:
وقتى كە من وارد اطاق شدم، او آواز مى خواند.

当我进屋时，他正在唱歌。

(مەن بۆلىمگە كىرگەندە، ئۇ ناخشا ئېيتىۋاتقان ئىكەن)

وقتى كە من در خیابان (马路) راه مى رفتم، او را دید.

当我在街上走路的时候，我看见了。

(مەن كوچىدا كېتىۋېتىپ ئۇنى كۆردۈم)

昨晚八时你在做什么？

دیروز ساعت هشت چه کار مى کردید؟

(تاخشام سائەت سەككىزدە نېمە قىلىۋاتاتتىڭ؟)

(2) 在过去某一时间内持续进行的动作。

(2) ئۆتكەن مەلۇم بىر مەزگىل ئىچىدە داۋاملىق بولۇپ تۇرغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ.
مەسىلەن:

وقتى كە او در شانگھای بود، در کارخانه ای کار مى کرد.

当他在上海时，他在一家工厂工作。

(ئۇ شاڭخەيدىكى ۋاقىتتا، بىر زاۋۇتتا ئىشلەيتتى)

ده سال تمام من در دانشگاه پکن درس مى دادم.

我在北京大学教书整整十年。

(مەن بېيجىڭ داشۆسىدە ساق ئون يىل دەرس بەردىم)

(3) 表示过去经常进行的或反复进行的动作。

(3) ئۆتكەندە دائىم ياكى تەكرار بولۇپ تۇرغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

او سال گذشتہ ہر روز صبح زود ورزش می کرد. 去年他每天清早锻炼。

(ئۆتكەن يىلى ئۇ ھەركۈنى ئەتىگەندە تەنھەرىكەت قىلاتتى)

وقتی در اورومچی بودم، همیشه بہ خانہ اش می رفتم.

当我在乌鲁木齐时，我常去他家。

(ئۈرۈمچىدىكى ۋاقتىدا دائىم ئۇنىڭ ئۆيىگە باراتتىم)

(4) 表示某种不可能实现的愿望。

(4) ئەمەلگە ئاشمايدىغان بىر خىل ئارماننى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

现在立刻见到他该多好啊!

كاش ھمىن حالا او را می دیدم.

(ئۇنى ھازىرلا كۆرسەمدىم، كاشكى!)

定语从句

修饰主句中的名词或修饰整个主句的从句叫做定语从句。定语从句通常由连接词 为引导。

被定语从句修饰的名词，除有时有指示代词等修饰外，一般都要在该名词的词尾加“ى”，加“ى”的规则请参考泛指名词不定“ى”的规则。 ى 可以加在名词后面，也可加在名词修饰语后面。被定语从句修饰的名词称先行词。

ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

باش جۈملىدىكى ئىسىمنى ياكى پۈتۈن باش جۈملىنى سۈپەتلەيدىغان بېقىندى جۈملە ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە دېيىلىدۇ. ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە ئادەتتە “كە” باغلىغۇچىسى ئارقىلىق باش جۈملە بىلەن باغلىنىدۇ.

ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە تەرىپىدىن سۈپەتلەنگەن ئىسىم بەزىدە كۆرسىتىش ئالىشى قاتارلىقلار بىلەن سۈپەتلەنگەندىن تاشقىرى، ئوبۇمەن كەينىگە “ى” قوشۇلغان ھالدا كېلىدۇ. (“ى” نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى بىتايىن “ى” نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى بىلەن ئوخشايدۇ) بۇ “ى” بىۋاسىتە ئىسىمنىڭ كەينىگە قوشۇلۇشمۇ بۇمكىن، ئىسىمنىڭ ئېنىقلىغۇچىسىنىڭ كەينىگە قوشۇلۇشمۇ بۇمكىن. ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە تەرىپىدىن سۈپەتلىنىدىغان ئىسىم ئېنىقلانغۇچى دېيىلىدۇ. بىر مائىدە شماره كىتابى را كە مى خواھيد، روى اين كاغذ بنويسيد.

定语从句 先行词

ئېنىقلانغۇچى ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

↑

请您将您要的书的号码写在这张单子上。

(سىز ئالدىنقى كىتابنىڭ نومۇرىنى مۇنۇ قەغەزگە يېزىپ بېرىڭ)

انسانها مى توانند خانه هاى بسازند كه باد يا زلزله يا توفان كمتر آنها را خراب كند.

定语从句	先行词
ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە	ئېنىقلىغۇچى
	↑

人类能够建造飓风或地震或暴风雨都不容易破坏的房屋。

(ئىنسانلار شامال، زىلزىلە، بوران، قىلالمايدىغان ئۆيلەرنى ياسايدىغان بولدى)

ما در زمانى زندگى مى كنيم كه انسانها مى توانند خانه هاى محكم و بسيار بزرگ بسازند.

定语从句	先行词
ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە	ئېنىقلىغۇچى
	↑

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够建筑高大坚固的房屋。

(بىز شۇنداق دەۋردە ياشىماقتىمىزكى، بۇ دەۋردە

ئىنسانلار پۇختا ۋە كاتتا ئۆيلەرنى سالالايدۇ)

چين کشور زيبايى است كه كوهها، جنگلها، رودخانه ها و درياچه ها زيادى دارد.

定语从句	先行词
ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە	ئېنىقلىغۇچى
	↑

中国是一个美丽的国家，在这个国家中有许多山脉、森林和河流。

(جۇڭگو گۈزەل مەملىكەت، بۇ مەملىكەتتە نۇرغۇن تاغلار، ئورمانلار ۋە دەريالار بار)

تەربىيە

1. 将括弧内的动词，用适当的形式填空。

1. تىرىناق ئىچىدىكى يېنىلنى مۇۋاپىق شەكىلگە كىرگۈزۈپ بوش ئىرۇننى تولدۇرۇڭ.

(1) دىشب ساعت ھشت شام _____ (خوردن).

(2) قىلا (以前) من _____ (ورزش نىكردن)، بىدىن جەت ھەيشە _____ (مريض شدن).

(3) وقتى كه او را ديدم، آنها در مغازه چيزى _____ (خریدن).

(4) پدرم ساعت ده _____ (برگشتن).

(5) قبل از وارد شدن به اطاق شنيدم (شنيدن) كه كسى در اطاق _____ (آواز خواندن).

(6) خواهرم هر هفته يك بار لباس را _____ (شستن).

2. 翻译下列句子，运用 “...گذشت تا...” 的句型：

- (1) 过了好多天，他才找到他的手表。
- (2) 过了半年，他才买到去北京的飞机票。
- (3) 过了半小时，公共汽车才来。

2. “...گذشت تا...” تىپىدىكى جۈملە شەكلىنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى جۈملەلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) بىرقانچە كۈنلەر ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئۆزىنىڭ سائىتىنى ئاران تاپتى.
- (2) يېرىم يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئاندىن بېيجىڭغا بارىدىغان ئايروپىلان بېلىتىنى ئالالىدى.
- (3) يېرىم سائەت ئۆتۈپ، ئاندىن ئاپتوبۇس كەلدى.

3. 用句型 “...هميشه در فكر اين بودكه...” 翻译下列句子：

- (1) 他们总想把新疆建设得更加美丽。
- (2) 我总想天天和他们在一起。
- (3) 我一直想有一天能去伊朗留学。

3. “...هميشه در فكر اين بودكه...” تىپىدىكى جۈملە شەكلىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى جۈملەلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئۇلار ھەمىشە شىنجاڭنى تېخىمۇ كۈزەل قىلىپ قۇرۇشنى ئويلايدۇ.
- (2) مەن ھەمىشە ئۇلار بىلەن بىللە بولۇشنى ئويلايمەن.
- (3) مەن ئىرانغا بېرىپ ئوقۇش خىيالىدا بولۇپ كېلىۋاتىمەن.

课文译文

原始人的房子

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够建造高大坚固的房屋。这种房屋在刮风、下雨、地震和发生飓风时都不会受到损害。可是，过去有一个时期，人是不会造房子的。

有些人在森林中过活。晚上，怕野兽的袭扰，他们象猴子一样躲到大树上去。有些人生活在野地里，象兔子和狐狸一样，挖个地洞，在洞口上放上树枝和树叶。

人是向动物学会造屋的。他们看到鸟巢，懂得了可以用树枝搭墙，在墙上还用树枝和树叶遮起来。看到蜜蜂和一些昆虫做巢，他们懂得了可以用泥筑墙，在墙上用树枝和树叶覆盖起来。

可是对这种房子，他们并不感到满足。雨水穿过树枝滴入他们的茅屋。地洞很冷而且危险。因为象老虎、狮子一类野兽会找到那里，人类总是在想建造坚固而安全的房子和可靠的栖身之处。

过了好多年，人类终于找到建造较好的房子的方法。

تېكىست تەرجىمىسى

ئىپتىدائىي ئىنسانلارنىڭ ئۆيى

بىز شۇنداق دەۋردە ياشىماقتىمىزكى، بۇ دەۋردە ئىنسانلار پۇختا ۋە ناھايىتى كاتتا ئۆيلەرنى سالالايدۇ. مۇنداق ئۆيلەر شامال، يامغۇر، يەر تەۋرەش (زىلزىلە) ۋە بوران-چاپقۇنلاردا بۇزۇلمايدۇ. لېكىن ئۆتكەن بىر زاماندا ئىنسانلار ئۆي سېلىشنى بىلمەيتتى.

ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئورمانلاردا ياشايتتى، كېچىلىرى يىرتقۇچىلارنىڭ ھۇجۇمىدىن قورقۇپ، خۇددى مايمۇنلاردەك چوڭ دەرەخلەرنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالاتتى، بەزىلىرى دالادا ياشايتتى، ئۇلار خۇددى توشقان، تۈلكىگە ئوخشاش يەرگە ئورا قېزىپ، ئۈستىنى شاخ، يوپۇرماقلار بىلەن يېپىپ قوياتتى.

ئىنسانلار ئۆي ياساشنى ھايۋانلاردىن ئۆگەنگەن. ئۇلار قۇشلارنىڭ ئۇۋىسىنى كۆرۈپ، دەرەخ شاخلىرىدىن تام ياساشقا ۋە ئۈستىنى شاخ-يوپۇرماقلار بىلەن يېپىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلگەن، ھەر ۋە بەزى ھاشاراتلارنىڭ ئۇۋىلىرىنى كۆرۈپ، لايىدىن تام ياساشقا ۋە ئۈستىنى شاخ-شۇمبىلار بىلەن يېپىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلگەن.

لېكىن بۇ خىل ئۆيلەر ئۇلارنى قانائەتلىندۈرەلمىدى. يامغۇر سۈيى شاخلار ئارىسىدىن ئۇلارنىڭ كەپىسىگە ئۆتۈپ كېتەتتى. غارمۇ سوغۇق ھەم خەتەرلىك ئىدى. چۈنكى، يولۋاس، شىرغا ئوخشاش ھايۋانلار ھەمىشە ئۇ يەرنى تېپىۋالاتتى. كىشىلەر ھامان ئۆزلىرىگە بىخەتەر ئۆي ۋە ئىشەنچلىك پاناھ جاي ياسىۋېلىشنى ئويلايتتى.

نۇرغۇن يىللار ئۆتتى، ئىنسانلار ئاخىر تېخىمۇ ياخشى ئۆيلەرنى سېلىش يولىنى تاپتى.

درس بیست و پنجم 第二十五课 یگرمه به‌شنجی ده‌رس

تہکست:	چشن نوروز	کھن
گرامیاتکا	هه‌ریکه‌تنامی	کھن
	کھن	کھن

چشن نوروز

یکشنبه هما و فریدون برای خرید کارت تبریک به کتابفروشی رفتند. در راه باهم اینطور گفتگو می‌کردند.

هما: ما هم مثل همه ایرانیان نوروز را جشن می‌گیریم. برای سفره هفت سین گندم سبز می‌کنیم. ما از پانزدهم اسفند شروع به خانه‌تکانی می‌کنیم. اسباب خانه و اطاها را تمیز می‌کنیم. من هفت سین را دوست دارم و همیشه در چیدن آن به مادر کمک می‌کنم. فریدون: غیر از هفت سین چه چیزهای دیگری هم در سفره می‌گذارید؟
هما: آینه، قرآن، شمعهای رنگی، تخمهای مرغ رنگی، ماهیهای قرمز، گل، شیرینی، میوه و غیره.

فریدون: در استانه نوروز ما لباسهای نو را می‌پوشیم و به انتظار تحویل سال می‌نشینیم. وقتی که رادیو خبر تحویل سال را داد، همه یکدیگر را می‌بوسیم و سال نو را به هم تبریک می‌گوئیم و شیرینی می‌خوریم.

هما: ما هم در موقع تحویل سال به دور سفره هفت سین جمع می‌شویم. پدر و مادر من به همه اهل خانه عیدی می‌دهند. راستی، نوروز از همه عیدهای دیگر دوستداشتنی‌تر است. می‌گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می‌گیرند.

واژه‌ها

هما	胡玛 (人名)(名) [hom:a]	هوما (نادهم ئسمی)
خرید	买 (名) [khareed]	سپتئوبلش، خبرت
کارت	贺卡 (名) [ka:rt]	کارتا، ته‌بریک کارتسی
چشن	节日 (名) [jashn]	بایرام

تەبرىك (ئى) 祝贺	(名) [tabreek]	تەبرىك
كىتابخانا (ئى) 书店	(名) [keta:bfrooshee]	كىتابخانا
سۆزلەشمەك، پاراڭلاشماق (پ) 交谈	(动) [goftegoo kardan]	گفتگو کردن
تەبرىكلەمەك، بايرام قىلماق (پ) 庆祝	(动) [jashn gereftan]	چىش گرتىن
داستىخان (ئى) 桌布，席面	(名) [sofre]	سفرە
يەتتەسىن (ئى) 七色年鲜	(名) [haftseen]	هفت سين
كۆكلەمەك (پ) 发 (麦芽)	(动) [sabz kardan]	سبز کردن
تازىلىق قىلماق (پ) 大扫除	(动) [kha:netaka:nee kardan]	خانه تکانى کردن
ئۆي سايمانلىرى (ئى) 家俱	(名) [asba:bkha:ne]	اسباب خانه
تازىلىماق (پ) 清扫，洗净	(动) [tameez kardan]	تميز کردن
تىزماق (پ) 摆好	(动) [cheedan]	چيدن
ياردەملەشمەك (پ) 帮助	(动) [komak kardan]	كمك کردن
ئەينەك (ئى) 镜子	(名) [a:yeene]	آيينه
قۇرئان (ئى) 古兰经	(名) [ghor-a:n]	قرآن
شام (ئى) 蜡烛	(名) [sham']	شمع
رەڭلىك (س) 彩色的	(形) [rangee]	رنگى
تۇخۇم (ئى) 鸡蛋	(名) [tokhm-e-morgh]	تخم مرغ
مىكىيان (ئى) 母鸡	(名) [morgh]	مرغ
قىزىل (س) 红色的	(形) [germez]	قرمز
مېۋە (ئى) 水果	(名) [meeve]	ميوه
باشقا (ئى) 其它	(名) [gheyre]	غيره
ھارپا (ئى) 前夕	(名) [osta:ne]	استانه
كۈتۈش (ئى) 等待	(名) [enteza:r]	انتظار
ئالماشتۇرۇش (ئى) 转换	(名) [tahvee!]	تحويل
رادىئو ئىستانسىسى (ئى) 广播电台	(名) [ra:dee-o]	راديو
سۆيىمەك (پ) 吻	(动) [booseedan]	بوسیدن (بوس)
تەبرىكلەمەك (پ) 祝贺	(动) [tabreek goftan]	تەبرىك گفتن (-كو)
ۋاقىت (ئى) 时间	(名) [mowghe']	موقع
ئەتراپ (ئى) 周围	(名) [dowr]	دور
ئادەم، ئائىلە (ئى) 人，家人	(名) [ahl]	اهل
ئەزاسى		
ھېيتلىق (ئى) 节日礼物	(名) [eydee]	عيدى

شرح و توضیح

1. هفت سین.

七色年鲜。这是伊朗过春节时布置餐桌的七样东西。这七样东西的名称的第一个字母必须是“س”。常用的七样东西是：سبز [sabze] (麦芽)、سمو [samanoo] (用麦芽水和面粉制成的) 一种甜食、سجده [senjed] (沙枣)、سماق [soma:gh] (一种漆树属植物)、سیر [seer] (蒜)、سنبل [sonbol] (风信子)、سرکه [serke] (醋)。

在春节餐桌上除以上七样东西外，还必须放一本古兰经，彩色蜡烛，红色的鱼，彩蛋，水果等。

1. “هفت سین” (يەتتەسەن) — ئىرانلىقلار نورۇز (يېڭى يىل) بايرىمىدا داستىخانغا تەييارلىغان يەتتە خىل نەرسە. بۇ يەتتە خىل نەرسىنىڭ نامى بىردەك سەن (س) ھەرپى بىلەن باشلانغان بولىدۇ. ئادەتتە مۇنۇ يەتتە خىل نەرسە تەييارلىنىدۇ: “سبز” [sabze] (بۇغداي مايىسى)، “سمو” [samanoo] (بۇغداي مايىسىنىڭ سۈيى ۋە ئۇن بىلەن ئىشلەنگەن بىر خىل تائىلىق يېمەكلىك)، “سجده” [senjed] (جىگدە)، “سماق” [somagh] (بىر خىل ئۆسۈملۈك)، “سیر” [seer] (سامساق)، “سنبل” [sonbol] (سۇنبۇل)، “سرکه” [serke] (ئاچچىقسۇ).
بۇ يەتتە تۈرلۈك نەرسىدىن باشقا، نورۇز داستىخانغا يەنە قۇرئان، رەڭلىك شام، قىزىل بېلىق، رەڭلىك تۇخۇم، دېۋە قاتارلىقلار قويۇلىدۇ.

2. سفره هفت سین.

“سفره” 是餐布，伊朗传统习惯是席地而坐，吃饭时把桌布铺在地上，在桌布上放上食品，可以称作餐布，过春节布置的七色年鲜也是这样放在餐布上的。

2. “سفره هفت سین” (يەتتەسەن داستىخنى) — بۇ يەردىكى “سفره” سۆزى “داستىخان” مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. ئىرانلىقلار ئەنئەنىۋى ئادەت بويىچە يەردە ئولتۇرۇپ تاماق يەيدۇ. ئوتتۇرىغا داستىخان سېلىنىپ، تائاملار شۇ داستىخان ئۈستىگە تەييارلىنىدۇ. نورۇز بايرىمى ئۈچۈن تەييارلانغان “يەتتە سەن” بۇ مۇشۇنداق داستىخانغا قويۇلىدۇ.

3. مى گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می گیرند.

据说，在伊朗庆祝这个节日已有数千年的传统了。

(1) 这是强调句，强调，“هزارها سال”，连接词“که”引导的句子是主要的句子，“هزارها سال”是被强调的成份，提到句子最前面。

例如，强调 “در ایران” 时，就把这个词组提到句子最前部。

در ایران است که هزارها سال این روز را جشن می گیرند.

(2) “مى گویند...” 据说，人们传说。动词 “گفتن” 在这里用第三人称复数形式，然后引出下面的事情或故事。这种语法现象在波斯语中称为 “不定人称句”。

3. “مى گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می گیرند” (تەيىنشلارغا

قارىغاندا، ئىراندا بۇ كۈن بايرام قىلىنىۋاتقىنىغا نەچچە مىڭ يىل بوپتۇ).

(1) بۇ جۈملىدە "ھزارھا سال" تەكىتلەنگەن، شۇڭا ئۇ "كە" باغلىغۇچىسىنىڭ كەينىدىكى ئاساسىي جۈملىنىڭ ئالدىدا كەلگەن؛ ئەگەر "در ايران" تەكىتلەنسە، شۇ بىرىكمە جۈملىنىڭ ئالدىغا يۆتكىلىپ، "در ايران است" كە ھزارھا سال اين روزرا چىش مىگىرىند" شەكىلدە كېلىدۇ.

(2) "مى گویند..." سۆزى "ئېيتىشلارغا قارىغاندا"، "كىشىلەرنىڭ ئېيتىشىچە" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ يەردە "گفتن" پېشىلى III شەخس كۆپلۈك شەكىلدە كەلگەن ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن دېمەكچى بولغان ئىش ئېيتىلغان. مۇنداق جۈملىە پارس تىلىدا "بتايىن شەخسلىك جۈملە" دېيىلىدۇ.

دستور زبان

动名词

动名词是在句子中起名词作用的动词。动名词保留原来动词的一些特点，例如可以带宾语和状语，这样构成动名词词组（或动名词短语）。

ھەرىكەتنامى

ھەرىكەتنامى جۈملىدە ئىسىم رولىنى ئوينايدىغان پېشىل شەكلى. ھەرىكەتنامى پېشىلنىڭ بەزى ئالاھىدىلىكلىرىنى ساقلايدۇ، مەسىلەن، تولدۇرغۇچى ۋە ھالەتلىرىنى بېقىندۇرۇپ ھەرىكەتنامى بىرىكمىسى (ئىبارىسى) نى ھاسىل قىلىدۇ.

1. 常见的动名词形式有: كۆپ ئۇچرايدىغان ھەرىكەتنامى شەكىللىرى مۇنۇلار:

(1) 原形动词。例如: پېشىلنىڭ مەسدەر شەكلى. مەسىلەن:

我们进城看电影。 ما براى ديدن فيلم بەشەر مىرويم.

(شەھەرگە كىنو كۆرۈشكە گىرىمىز)

春天的天气逐渐转暖. ھواى بهار رو به گرم شدن مىرود.

(باھار ھاۋاسى ئاستا-ئاستا يىلىيدۇ)

起身后我们锻炼半小时. پس از بلند شدن از رختخواب نيم ساعت ورزش مىکنيم.

(ئورنىمىزدىن تۇرغاندىن كېيىن يېرىم سائەت تەنتەربىيە قىلىمىز)

在上述句子中的 起身، 锻炼، 转暖، 起身، 锻炼، 转暖 都是动名词。

يۇقىرىقى جۈملىلەردىكى "دېدن"، "گرم شدن"، "بلند شدن" لەرنىڭ ھەممىسى ھەرىكەتنامى.

(2) 有一些复合动词去掉辅助动词部分，构成动名词，其中有不少是阿拉伯词。

(2) بەزى قوشما پېشىللارنىڭ ياردەمچى پېشىل قىسمى ئېلىۋېتىلسە، قالغىنى ھەرىكەتنامى

بولىدۇ. مۇنداق سۆزلەرنىڭ بىرمۇنچىسى ئەرەبچىدىن گىرگەن. مەسىلەن:

انتظار كشيدين _____ انتظار	等待 ڪۈتۈش
تحويل كردن _____ تحويل	交替 ٽالمشش
تشكيل دادن _____ تشكيل	组织 تەشكىللەش

(3) 动词断尾构成动名词。

(3) قۇيرۇقى ئۈزۈلگەن پېشىللار ھەرىكەتنامى بولۇپ كېلىدۇ. مەسلەن:

خریدن — خريد	买 سېتىۋېلىش
پیش بردن — پیش برد	推进 ئىلگىرىلەش

2. 动名词在句子中的语法作用。

动名词在句子中可作主语、宾语、定语、表语、介词宾语。

2. ھەرىكەتنامىنىڭ جۈملىدىكى گرامماتىكىلىق رولى.

ھەرىكەتنامى جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى، كېسىم، ئېنىقلىغۇچى، ئالدى قوشۇلما تولدۇر-غۇچىسى بولۇپ كېلىشى مۇمكىن. مەسلەن:

در زمستان پیدا گردن خوراك برای حیوانات بسیار مشکل تر از تابستان است.

对于动物来说，在冬天寻找食物比夏天困难得多。

(ھايۋانلار ئۈچۈن قىشتا ئوزۇق تېپىش يازدىكىگە قارىغاندا كۆپ قىيىن)

فریدون رنگ کردن تخم مرغ را از هما یاد می گیرد. 法里东向胡玛学习画彩蛋。

(فەرىدۇن تۇخۇم بوياشنى ھۇمادىن ئۆگەندى)

我们在辞旧迎新的时刻围坐在一起。

ما در موقع تحويل سال دور هم جمع می نشینیم.

(يىل ئالمىشش مەزگىلىدە ھەممىمىز داستىخاننى چۆرىدەپ بىللە ئولتۇرمىز)

کار آنها تمیز کردن کلاس است. 他们的工作是打扫教室。

(ئۇلارنىڭ خىزمىتى سىنىپ تازىلاش)

آنها برای خرید لباس به فروشگاه می روند. 他们去商店购买衣服。

(ئۇلار دۇكانغا كىيىم ئالغىلى بارىدۇ)

3. 动名词带自己的宾语时，用耶扎菲连接。例如:

3. ھەرىكەتنامى ئۆزىنىڭ تولدۇرغۇچىسى بىلەن كەلگەندە ئىزاڧەت ئارقىلىق باغلىنىدۇ.

مەسلەن:

آنها برای دیدن فیلم به سینما می روند. 他们去电影院看电影。

(ئۇلار كىنوخانىغا كىنو كۆرگىلى بارىدۇ)

ما معمولاً در پایان هفته برای تماشای تلویزون به خانه معلم می رویم.

我们通常在周末去老师家看电视。

(بىز ئادەتتە ھەپتە ئاخىرىدا مۇئەللىمنىڭ ئۆيىگە تېلېۋىزور كۆرگىلى بارىمىز)

تمرین

1. 翻译括弧里的汉语，完成下列句子：

- (1) وقتى كه معلم وارد كلاس شد، _____ (学生们都站立起来)
- (2) وقتى كه بهار مى آید، _____ (树叶绿了，花儿开放了)
- (3) وقتى كه هوا روبه گرم شدن مى رود، _____ (河里的冰融化了)
- (4) وقتى كه باهم راه مى رویم، _____ (互相交谈)
- (5) وقتى كه باران بارید، _____ (我们休息了一会儿)

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىنى تىرناق ئىچىدىكى ئۇيغۇرچىنى تەرجىمە قىلىپ تولۇقلاڭ:

- (1) وقتى كه معلم وارد كلاس شد، _____ (ئوقۇغۇچىلار ئورنىدىن تۇرىدۇ)
- (2) وقتى كه بهار مى آید، _____ (دەرەخ يوپۇرماقلىرى كۆكىرىدۇ، گۈللەر ئېچىلىدۇ)
- (3) وقتى كه هوا روبه گرم شدن مى رود، _____ (ئېرىقنىكى مۇزلار ئېرىدۇ)
- (4) وقتى كه باهم راه مى رویم، _____ (ئۆزئارا پاراڭلىشىمىز)
- (5) وقتى كه باران بارید، _____ (بىر ئاز دەم ئالدۇق)

2. 翻译括弧中的动名词词组，并填入空格内：

- (1) من در _____ (洗衣服) به مادرم كمك مى كنم.
- (2) ديروز من با برادرم براى _____ (买贺年片) به مغازه رفتيم.
- (3) يكشنبه فريدون براى _____ (探望老朋友) به شهر رفت.
- (4) هر روز بعد از شام من شروع به _____ (阅读报纸) مى كنم.
- (5) برادر و خواهرم هميشه در _____ (打扫房间) به مادر و پدر كمك مى كنند.
- (6) پس از سؤال و جواب دانشجويان شروع به _____ (读和写) كردند.

2. تىرناق ئىچىدىكى ھەرىكەتنامى بىرىكمىسىنى تەرجىمە قىلىپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

- (1) من در _____ (كېيىم يۇيۇش) به مادرم كمك مى كنم.
- (2) ديروز من با برادرم براى _____ (كارتا سېتىۋېلىش) به مغازه رفتيم.
- (3) يكشنبه فريدون براى _____ (قەدىناس دوستىنى يوقلاش) به شهر رفت.
- (4) هر روز بعد از شام من شروع به _____ (گېزىت ئوقۇش) مى كنم.
- (5) برادر و خواهرم هميشه در _____ (ئۆي تازىلاش) به مادر و پدر كمك مى كنند.
- (6) پس از سؤال و جواب دانشجويان شروع به _____ (ئوقۇش ۋە يېزىش) كردند.

课文译文

欢庆新年

星期日胡玛与法里东一起去书店买贺年片，在去书店的路上，他们交谈起来：

胡 玛——我们也象所有的伊朗人一样，过诺鲁兹节。为了配齐“七色年鲜”，要发麦芽。从十二月十五日开始就进行大扫除了，要把家俱和房屋打扫干净。我很喜欢“七色年鲜”，我总是帮助妈妈准备。

法里东——除了“七色年鲜”，餐布上还放些什么呢？

胡 玛——还放镜子、《古兰经》、彩色蜡烛、彩色鸡蛋、小红鱼、鲜花、甜点心、水果等等。

法里东——新年前我们穿上新衣，等着守岁。等电台报告新年来临，大家互相吻着，祝贺新年，吃点心。

胡 玛——我们在新年来临的时候，围坐在摆着“七色年鲜”的餐布旁。爸爸妈妈给家里人新年礼物。真的，过诺鲁兹比别的节日更开心。据说，在伊朗庆祝这个节日已经有数千年的传统了。

تېكىست تەرجىمىسى

نورۇز بايرىمى

يەكشەنبە كۈنى ھۇما بىلەن فەرىدۇن تەبرىك كارتىسى ئېلىش ئۈچۈن كىتابخانىغا باردى. يولدا ئىككىسى مۇنداق پاراڭلاشتى.

ھۇما: بىزمۇ ھەممە ئىرانلىقلاردەك نورۇز بايرىمىنى ئۆتكۈزۈمىز. "يەتتە سىن" داستانىنى ئۈچۈن مايسا ئۈندۈرۈمىز.

12-ئاينىڭ ئون بەشىدىن باشلاپ ئۆيلەرنى تازىلايمىز، ئۆي سايمانلىرىنى ۋە ئۆيلەرنى تازىلايمىز. مەن "يەتتە سىن" نى ياخشى كۆرىمەن، ھەمىشە ئانامغا ياردەم-لىشىپ تەييارلىشىپ بېرىمەن.

فەرىدۇن: "يەتتە سىن"دىن باشقا، داستانغا يەنە نېمىلەر قويۇلدى؟

ھۇما: يەنە ئەينەك، قۇرئان، رەڭلىك شام، رەڭلىك تۇخۇم، قىزىل بېلىق، گۈل، پىرەندىك، مېۋە ۋە باشقىلار.

فەرىدۇن: نورۇز كىرىش ئالدىدا يېڭى كىيىملەرنى كىيىپ يىل ئالمىشىشنى كۈتىمىز، رادىئو يېڭى يىل يېتىپ كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلغان ھامان ئۆزئارا سۆيۈشۈپ يېڭى يىلنى تەبرىكلىشىمىز، پىرەندىك يەيمىز.

ھۇما: بىزمۇ يىل ئالمىشىش ۋاقتىدا "يەتتە سىن" قويۇلغان داستاننى چۆرىدەپ ئولتۇرىمىز، ئاتام ۋە ئانام ئۆيىدىكىلەرگە ھېيتلىق بېرىدۇ. راست، نورۇز باشقا ھېيتلاردىن كۆڭۈللۈك بولىدۇ. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئىراندا بۇ بايرامنىڭ خاتىرىلىنىۋاتقىنىغا نەچچە مىڭ يىل بولۇپتۇ.

درس بیست و ششم 第二十六课 یگرمه ئالتنجی دهرس

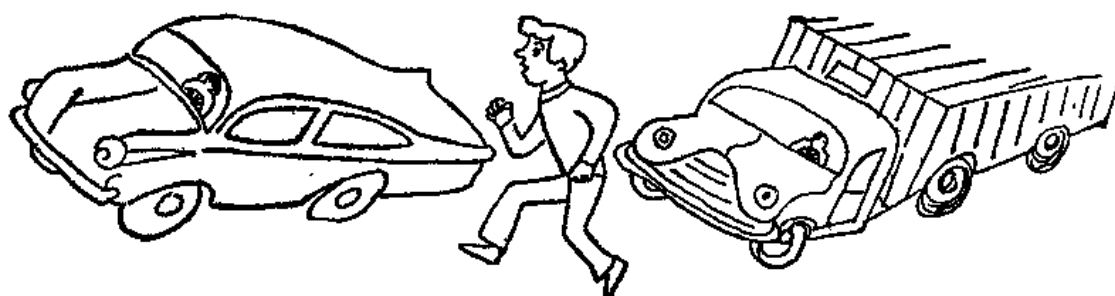
تېکست:	چراغ سبز (راهنمائی)	课文
گراماتیکا	شخصسز جومله	语法
	无人称句	

چراغ سبز (راهنمائی)

مرتضی و حسن در پیاده رو خیابان راه می‌رفتند. حسن گفت: بیا، به آن طرف خیابان برویم. من می‌خواهم از مغازهٔ رو به رو دفتری بخرم. مرتضی گفت: صبر کن از این قسمت خیابان نمی‌توانیم رد شویم. حسن پرسید چرا؟ مرتضی گفت: در خیابان رفت و آمد اتومبیل زیاد است. برای رفتن از يك طرف خیابان به طرف دیگر فقط می‌شود از جاهای معینی عبور کرد. معمولاً این جاها را خط کشی کرده‌اند. سر چهار راه هم می‌شود از خیابان گذشت. البته به شرطی که چراغ راهنمائی برای عبور پیاده‌ها سبز باشد.

حسن گفت: به این حرفها گوش نده. چرا بیخود راهنما را دور کنیم؟ مرتضی جواب داد: این کار پیروی از مقررات راهنمائی و احترام به حق دیگران است. ممکن است راه دور شود و بیشتر وقت بگیرد، در عوض انسان سالم و با خیال راحت به مقصد می‌رسند. چون رانندگان اتومبیلها به این خط کشیها می‌رسند، آهسته‌تر می‌رانند و مواظب عبور پیاده‌ها هستند.

حسن حرفهای مرتضی را قبول کرد. آنها رفتند تا به محل خط کشی رسیدند. اول به طرف چپ نگاه کردند. وقتی که یقین کردند اتومبیل نمی‌آید تا وسط خیابان پیش رفتند. بعد به طرف راست نگاه کردند و به طرف پیاده‌رو رفتند.

واژه‌ها

哈桑 (ئادەم ئىسمى) ھەسەن	(人名) [hasan]	حسن
姆尔塔扎 (ئادەم ئىسمى) مۇرتەزا	(人名) [mortaza:]	مرتضى
绿灯 (ئى) يېشىل چىراغ	(名) [chra:gh sabz]	چراغ سبز
指路 (ئى) يول كۆرسەتكۈچى، يول كۆرسىتىش	(名) [ra:hnama:ee]	راهنمائي
对面的 (س) ئۇدۇلدىكى	(形) [roo-be-roo]	رو به رو
等待 (پ) توختاپ تۇرماق	(动) [sabr kardan]	صبر کردن
部分 (ئى) قىسىم	(名) [ghesmat]	قسمت
穿越 (پ) ئۆتمەك، كېسىپ ئۆتمەك	(动) [rad shodan]	رد شدن
来来去去 (ئى) كەلدى-باردى	(名) [raft-o-a:mad]	رفت و آمد
确定的 (س) مۇئەييەن، بەلگىلەنگەن	(形) [mo-ayyan]	معين
通过 (پ) ئۆتمەك	(动) [oboor kardan]	عبور کردن
画线 (پ) سىزىق سىزماق	(动) [khatkeshee kardan]	خط کشى کردن
十字路口 (ئى) تۆت كوچا	(名) [chahar rah]	چهار راه
穿过 (پ) ئۆتمەك	(动) [gozashtan]	گذشتن (گذر)
步行 (ر) پىيادە	(副) [piya:de]	پياده
白白地 (ر) بىكاردىن بىكار	(副) [beekhod]	بيخود
绕远 (پ) ئايلانماق	(动) [door kardan]	دور کردن
遵守，服从 (ئى) بويسۇنۇش، ئىتائەت	(名) [peyravce]	پیروی
尊敬，尊重 (ئى) ھۆرمەت	(名) [ehtera:m]	احترام
权利 (ئى) ھوقۇق	(名) [haghgh]	حق
交换 (ئى) بەدەل	(名) [avaz]	عوض
健康的 (س) ساق، سالامەت	(形) [sa:lem]	سالم
思想 (ئى) خىيال، ئوي	(名) [khiya:l]	خیال
目的地 (ئى) بارىدىغان يەر	(名) [maghsad]	مقصد
司机 (ئى) شوپۇر	(名) [ra:nandega:n]	رانندگان (راننده)
缓慢地 (ر) ئاستا	(副) [a:heste]	آهسته
留意的 (س) ئېتىبار بەرگەن	(形) [mova:zeb]	مواظب
地方 (ئى) يەر	(名) [mahal]	محل

يقين کردن	(动) [yagheen kardan]	确信 (پ) ئىشەنمەك
وسط	(名) [vasat]	中部 (ئى) ئوتتۇرا
پیش رفتن	(动) [peesh raftan]	前进 (پ) ئىلگىرىلىمەك
پیاده‌رو	(名) [piya:derow]	人行道 (ئى) پیادىلەر يولى
استخر	(名) [estakhr]	游泳池 (ئى) سۇ ئۈزۈش كۆلى

شرح و توضیح

ممکن است راه دور شود و بیشتر وقت بگیرد، در عوض انسان سالم و با خیال راحت به مقصد می‌رسند.

或许要多走几步路，多费点时间，但人们却可以平安从容地到达目的地。

در عوض 是连接词，连接并列复合句，意思是“而……”，“代之以是……”，前后两个分句有转折和对比的意思。例如：

“ممکن است راه دور شود و بیشتر وقت بگیرد، در عوض انسان سالم و با خیال راحت به مقصد می‌رسند” (كوپرهك يول مېگمشتا، كوپرهك ۋاقت سەرپ قىلىشقا توغرا كەلسىمۇ، لېكىن كىشى سالامەت ۋە خاتىرجەم ئۆزىنىڭ بارىدىغان يېرىگە يېتىۋالىدۇ) — بۇ يەردىكى “در عوض” ئىبارەسى باغلىغۇچى رولىنى ئويناپ، بۇرۇلۇش مۇناسىۋىتىدىكى تەڭداش قوشما جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. مەسلەن:

رنگ این پیراهن چندان قشنگ نیست، در عوض جنس آن بیار خوب است.

这件衬衫的颜色不太好，而质量却很好。

(بۇ كۆڭلەكنىڭ رەڭگى ئانچە چىرايلىق ئەمەس ئىكەن، بىراق سۈپىتى ئىنتايىن ياخشى ئىكەن)

دستور زبان

无人称句

1. 无人称句就是没有主语的句子。

2. 无人称句的用法

无人称句常用来表示说话者带有判断性的看法或主张，或者用于表达某种定义、概念、客观规律、法律条文或规则等等。

شەخسسىز جۈملە

1. شەخسسىز جۈملە دېگەننىمىز ئىككىسىز جۈملىدۇر.

2. شەخسسىز جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى

شەخسسىز جۈملە ئادەتتە سۆزلىگۈچىنىڭ ھۆكۈم خاراكتېرلىك كۆز قارىشىنى ياكى تەشەببۇسنى بىلدۈرىدۇ ياكى مەلۇم تەبىر، ئۇقۇم، تويىپىكتىپ قانۇنىيەت، قانۇن ماددىسى، قائىدە قاتارلىقلارنى ئىپادىلەشتە قوللىنىلىدۇ.

3. 无人称动词

无人称句所用的动词只限于少数动词，这些动词称为无人称动词。

3. شەخسسىز پېئىل

شەخسسىز جۈملىدە قوللىنىلىدىغان پېئىللار ناھايىتى ئاز، بۇ پېئىللار شەخسسىز پېئىل دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇلار مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

无人称动词有:

- (1) بايد (应该) ... (كېرەك) نبايد (不应该) (بولۇشىز) (كېرەك)
- (2) مىتوان (可以, 能) (ئىمكان بولماق) مىتوان (不可以, 不能) (ئىمكان بولماسلىق) (توانست, نتوانست 过去时态 ئۆتكەن زامان)
- (3) مىشود (可以) (مۇمكىن بولماق) مىشود (不可以) (مۇمكىن بولماسلىق) (شد, نشد 过去时态 ئۆتكەن زامان)
- (4) شايد (可能) مۇمكىن، ئېھتىمال

在无人称动词后面的谓语动词只用动词词干（单数第三人称）形式。

شەخسسىز پېئىلنىڭ كەينىدىكى خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل پەقەت ئۆزەك (بىرلىك III شەخس) شەكلىدەلا كېلىدۇ.

无人称句式:

←—————
动词词干 + 宾语 + 无人称动词

شەخسسىز جۈملە مۇنداق تۈزىلىدۇ:

شەخسسىز پېئىل + تولدۇرغۇچى + پېئىل ئۆزىكى

怎么办?

چە بايد كرد؟

(نېمە قىلىش كېرەك / نېمە قىلغۇلۇق)

这事不该干。

اين كار را نبايد كرد.

(بۇ ئىشنى قىلماسلىق كېرەك)

此路不通

از اینجا نمی شود گذشت.

(بو يولدا ماڭغىلى بولمايدۇ / بۇ يول ئېتىك)

可以说……

مىتوان گفت كه...

(ئېيتىش مۇمكىنكى... / شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى...)

تمرین

1. 阅读下列句子，并翻译成汉语:

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭ ھەم تۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) این دوچرخه خراب است، نمی‌شود تعمیرش کرد.
- (2) کوه تیان شان (天山) خیلی دور است، نمی‌توان پیاده رفت.
- (3) اینجا کوهستان است، بدین جهت نمی‌توان از ماشینهای (ماشینا) بزرگ استفاده کرد.
- (4) خط او بد است، نمی‌شود خواند.
- (5) می‌شود در اینجا ایستاد؟
- (6) امروز آب استخر (游泳池) بسیار کثیف است، نمی‌شود شنا کرد.
- (7) این شلوار برایم تنگ است، می‌شود عوض کرد؟
- (8) این آب کثیف است، نمی‌شود خورد.

2. 翻译下列词组:

(1) 划线处	(2) 人行道
(3) 交通指示灯	(4) 十字路口
(5) 汽车司机	(6) 交通规则
(7) 遵守交通规则	(8) 穿过马路

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) سىزنىق سىزىلغان جاي	(2) پىيادىلەر يولى
(3) قاتناش چىرىغى	(4) تۆت كوچا
(5) ئاپتوموبىل شوپۇرى	(6) قاتناش قائىدىسى
(7) قاتناش قائىدىسىگە رىئايە قىلماق	(8) يولنى كېسىپ ئۆتمەك

课文译文

交通讯号灯

姆尔塔兹和哈桑在大街的人行道上往前走着。哈桑说：来，咱们到马路对面去，我想在对面商店里买个笔记本。姆尔塔兹说：等一等，我们不能从这地方过街。哈桑问：为什么？姆尔塔兹说：街上来往的汽车很多，要从街的一面穿到另一面得从指定的地方过。这种地方一般都划上线。在十字路口也可以穿过马路，但是，得等允许通行的绿灯亮了才行。

哈桑说，别听这一套，咱们何必无故绕远呢。姆尔塔兹回答说，这么做是遵守交通规则，尊重他人的权利。或许要多走几步路，多费点时间，但是，人却可以平安而从容地到达目的地。因为汽车司机开到划线的地方，要放慢速度，照顾行人。

哈桑接受了姆尔塔兹的意见。他们走到了划线处，先看左边，看清了没有汽车开过来，就走到马路中心，然后看右边，走上人行道。

تېكىست تەرجىمىسى

پېشىل چىراق (يول كۆرسەتكۈچ)

مۇرتەزا بىلەن ھەسەن چوڭ كوچىدىكى پىيادىلەر يولىدا كېتىۋاتاتتى. ھەسەن دېدى: "يۇر،

يولنىڭ ئېرىقى تەرىپىگە ئۆتەيلى، ئۇدۇلدىكى دۇكاندىن دەپتەر ئالماقچىمەن. مۇرتەزا دېدى: "توختا، كوچىنىڭ بۇ يېرىدىن ئۆتسەڭ بولمايدۇ". ھەسەن سورىدى: "نېمىشقا؟" مۇرتەزا دېدى: "كوچىدا كېلىپ-كېتىپ تۇرغان ماشىنا كۆپ. كوچىنىڭ بىر تەرىپىدىن يەنە بىر تەرىپىگە ئۆتۈش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن يەر بىلەن مېڭىش كېرەك. مۇنداق يەرگە ئومۇمەن سىزنىڭ سىزىڭ بولىدۇ. تۆت كوچىدىمۇ يولنى كېسىپ ئۆتۈشكە بولىدۇ، بىراق شەرتى شۇكى، پىيادىلەرسىڭ ئۆتۈشكە رۇخسەت قىلغان يېشىل چىراغ يېنىشى كېرەك".

ھەسەن دېدى: "مۇنداق گەپلەرگە قۇلاق سالما. نېمىشقا يولسىزنى ئۇزارتىمىز". مۇرتەزا جاۋاب بەردى: "بۇ قاتناش قائىدىسىگە رىئايە قىلىش ھەم باشقىلارنىڭ ھوقۇقىغا ھۆرمەت قىلىش مەسلىسى. گەرچە ئۇزۇنراق يول مېڭىشقا، كۆپرەك ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كەلسىمۇ، لېكىن كىشى سالامەت ۋە خاتىرجەم ئۆزىنىڭ بارىدىغان يېرىگە يېتىۋالىدۇ. چۈنكى، شوپۇرلار بۇ سىزىققا كەلگەندە ئاستىراق ھەيدەيدۇ، پىيادىلەرگە ئېتىبار بېرىدۇ".

ھەسەن مۇرتەزانىڭ پىكىرىنى قوبۇل قىلدى. ئۇلار سىزىق بار يەرگىچە كېلىپ، ئاۋۋال سول تەرەپكە قاراپ، كېلىۋاتقان ماشىنا يوقلۇقىغا ئىشەنچ ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، يولنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلدى، ئاندىن ئوڭ تەرەپكە قارىدى ۋە پىيادىلەر يولىغا چىقتى.

درس بیست و هفتم 第二十七课 يگرمه يه تتنچی دهرس

تېكىست	چين	课文
گرامماتىكا	سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى ئۇنلۇق كەسر، ئاددىي كەسر، پىرسەنت	语法 形容词最高级 小数、分数和百分比的读法

چين

کشور چین یکی از بزرگترین کشورهای جهان است که مساحتش نه میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع می باشد. سومین کشور بزرگ در جهان بشمار می آید.

چین کشور زیبایی است که کوهها، جنگلها، رودخانه ها و دریاچه های زیادی دارد. کوه هیمالیا بلندترین کوه جهان است که در جنوب غربی چین واقع است. رودخانه یانگ تسه کیانگ و رودخانه زرد از طولانی ترین رودخانه های آسیا هستند.

چین نه فقط از نظر معادن بسیار غنی است، بلکه آب و هوایش بسیار ملایم و زمینهایش حاصل خیز است. اینها از نظر کشاورزی بسیار مفید است. چین کشور پر جمعیت است و با بیش از يك میلیار د نفر يك چهارم جمعیت جهان را تشکیل می دهد.

مردم چین شجاع و کار دوست هستند. پیش از سال ۱۹۴۹ مردم چین بسختی روزگار می گذراندند. پس از تأسیس جمهوری خلق چین، مردم چین شروع به زندگی تازه کردند. در حال حاضر، مردم سراسر کشور تحت رهبری حزب کمونیست چین دارند برای مدرنیزه کردن کشور در چهار رشته سعی و کوشش می کنند. هدف آنها این است که در مدت هرچه کوتاهتر چین را به يك کشور سوسیالیستی قوی و مدرن تغییر دهند.

واژه ها

چين	(名) [cheen]	中国 (ئی) جوڭگو
مساحت	(名) [masa:hat]	面积 (ئی) يەر مەيدانى، كۆلەم
کیلومتر	(名) [keelometr]	公里 (ئی) كىلومېتر
مربع	(形) [moraba']	平方的 (س) كۋادرات، مورەبە

به شمار آمدن [be shoma:ra: madan]	(动)	是 (پ) هېسابلانماق
دریاچه [darya:che]	(名)	湖泊 (ئى) كۆل
جهان [jaha:n]	(名)	世界 (ئى) دۇنيا، جاھان
جنوب [jonoob]	(名)	南方 (ئى) جەنۇب
نظار [nazar]	(名)	观点 (ئى) قاراش، نۇقتا
معادن [moa:dan]	(名)	矿藏 (ئى) كان بايلىقى
غنى [ghanee]	(形)	丰富的 (س) مول، باي
ملايم [mola:yem]	(形)	温和的 (س) مۆتىدىل
حاصل خيز [ha:serkheez]	(形)	肥沃的 (س) مۇنبەت
کشاورزی [kesha:varzee]	(形)	农业的 (س) يېزا ئىگىلىكى
مفيد [mofeed]	(形)	有益的 (س) پايدىلىق
پر جمعيت [porjamiyyat]	(形)	人口众多的 (س) ئاھالىسى كۆپ
شجاع [shoja:]	(形)	勇敢的 (س) باتۇر
کار دوست [ka:rdoost]	(形)	勤劳的 (س) ئەمگەكچان، ئىشچان
بسختى [besakhtee]	(副)	艰难地 (ر) جاپالىق
روزگار [roozega:r]	(名)	日子 (ئى) تۇرمۇش، روزگار
گذراندن [gozara:ndan]	(动)	度过 (پ) ئۆتكۈزۈش
تأسیس [ta:'sees]	(名)	成立，建立 (ئى) قۇرۇلۇش، تەكلىپىش
جمهوری [jomhooree]	(名)	共和国 (ئى) جۇمھۇرىيەت
خلق [khalgh]	(名)	人民 (ئى) خەلق
تازه [ta:ze]	(形)	新的 (س) يېڭى
سراسر [sara:sar]	(名)	全 (ئى) پۈتۈن (مەملىكەت)
مدرنیزه کردن [moderneeze kardan]	(动)	使现代化 (پ) زامانىۋىلاشتۇرماق
رشته [reshte]	(名)	方面，领域 (ئى) ساھە، جەھەت
سعی و کوشش کردن [sa:ee-o-kooshesh kardan]	(动)	努力 (پ) تىرىشماق
هدف [hadaf]	(名)	目的 (ئى) مەقسەت
هرچه کوتاهتر [harchekoota:htar]	(副)	尽快 (ر) ئىمكانقەدەر تېز
سوسیالیستی [sosiya:leestee]	(形)	社会主义的 (س) سوتسىيالىستىك
قوى [ghavee]	(形)	强大的 (س) قۇدرەتلىك
مدرن [modern]	(形)	现代的 (س) زامانىۋى
تغییر دادن [taghyeer da:dan]	(动)	改变 (پ) ئۆزگەرتىش

شرح و توضیح

- کشور چین یکی از بزرگترین کشورهای جهان است که مساحتش نه میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع می باشد.

中国是世界大国之一，其面积有九百六十万平方公里。

这句中连接词“ که ”引导的是定语从句，修饰“کشورها”。

1. “کشور چین یکی از بزرگترین کشورهای جهان است که مساحتش نه میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع می باشد” (جوگو دۇنيادىكى چوڭ مەملىكەتلەرنىڭ بىرى، ئۇنىڭ يەر مەيدانى 9 مىليون 600 مىڭ كىۋادرات كىلومېتر كېلىدۇ) — بۇ جۈملىسىدىكى باغلىغۇچى “كە” دىن كېيىن كەلگىنى ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە بولۇپ، “کشورها” نى سۈپەتلەپ كەلگەن.

2. از نظر... .

就……而言，从……方面来看。

2. “از نظر...” ئىبارىسى “...نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا”، “...جەھەتتىن قارىغاندا” مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ.

3. (چين) بايش از يك ميليارد نفر يك چهارم جمعيت جهان را تشكيل مى دهد.

(中国) 十亿多人口，占世界总人口的四分之一。

“بىش از...” 多于.....

“...را تشكيل مى دهد” 在这句子中意思是“构成.....”，“占.....”。

3. “(چين) بايش از يك ميليارد نفر يك چهارم جمعيت جهان را تشكيل مى دهد” (جوگودا) بىر مىلياردتىن ئارتۇق ئاھالە بولۇپ، دۇنيا ئاھالىسىنىڭ تۆتتىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ) — بۇ جۈملىسىدىكى “بىش از...” ئىبارىسى “...دىن ئارتۇق” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؛ “...را تشكيل مى دهد” ئىبارىسى بۇ يەردە “...نى تەشكىل قىلىدۇ” مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

4. در حال حاضر، مردم سراسر کشور تحت رهبری حزب کمونيست چين دارند برای مدرنيزه کردن کشور در چهار رشته سعى و کوشش مى کنند.

“دارند” 现在全国人民在中国共产党领导下，正在为实现“四个现代化”而努力奋斗。

在这里意思不是“有”，而是用来强调正在进行的动作，可以译为“正在”，它随主语人称时态变化，只有在十分强调正在进行的某个动作时用，它在句子中的位置一般都在所强调的谓语动词之前。例如：

4. “در حال حاضر، مردم سراسر کشور تحت رهبری حزب کمونيست چين دارند برای مدرنيزه کردن کشور در چهار رشته سعى و کوشش مى کنند” (ھازىر پۈتۈن مەملىكەت خەلقى جوگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە “تۆتتە زامانۇيلىشىش” نى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تىرىشماقتا) — بۇ جۈملىدە كەلگەن “دارند” سۆزى “بولماق” مەنىسىنى بىلدۈرمەيدۇ. ئۇ بۇ يەردە مەلۇم ھەرىكەتنىڭ ھازىر داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى تەكىتلەش رولىنى ئوينايدۇ، ئۇ ئىككىدىكى شەخسكە ماسلىشىپ تۇرلىنىدۇ ۋە پەقەت ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى ئالاھىدە تەكىتلەش

زۆرۈر بولغاندىلا قوللىنىلىدۇ. ئۇ ئادەتتە تەكىتلەنگەن خەۋەر پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ. مەسلەن:

كىمى منتظر من باش، من دارم مويىم را مى شويم. 等一等，我正在洗头哩。

(توختاپ تۇر، مەن بېشىمنى يۇيۇۋاتىمەن)

ھىنگامىگە مەن وارد اطاقش شدم، او داشت مىرقصيد.

当我进屋的时候，他正在跳舞。

(مەن ئۆيگە كىرگەندە، ئۇ ئۇسسۇل ئوينىۋاتقان ئىكەن)

ھەقى ئەنھا این است که در مدت هرچه کوتاهتر چین را به يك کشور سوسياليستی 5. قوی و مدرن تغییر دهند.

他们的目标是尽快地把中国变为一个强大的现代化的社会主义国家。

...که در مدت هرچه کوتاهتر چین را به يك کشور سوسياليستی قوی و مدرن تغییر دهند.

这是表语从句，与主句中的“این”是同位的。“این”是表语从句的先行词，真正的表语从句是由连接词 که 引导的整个句子。

5. “ھەقى ئەنھا این است که در مدت هرچه کوتاهتر چین را به يك کشور سوسياليستی قوی و مدرن تغییر دهند” (ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن جۇڭگونى قۇدرەتلىك ۋە زامانىۋىلاشقان سوتسىيالىستىك مەملىكەتكە ئايلاندۇرۇش) — بۇ جۈملىنىڭ “که” دىن كېيىنكى قىسمى كېسىم بېقىندى جۈملە بولۇپ، باش جۈملىدىكى “این” نى ئىزاھلاپ كەلگەن.

副词比较级 + هرچه 意思是“尽可能”。例如:

سېلىشتۇرما دەرىجىدىكى رەۋىشنىڭ ئالدىدا كەلگەن “ھرچە” سۆزى “ئىمكانقەدەر” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

ھرچە سىرىع تر، ھرچە زودتر، ھرچە بهتر

این انشا را ھرچە بهتر بنویسید. 你们尽可能把作文写好。

(بۇ ئىشنى مۇمكىنقەدەر ياخشىراق يېزىڭلار)

شما بايد ھرچە زودتر به آنجا برسید. 你应该尽可能早地到那里。

(سىز ئۇ يەرگە مۇمكىنقەدەر بالدۇرراق بېرىشىڭىز كېرەك)

او مىخواست ھرچە سىرىع تر كار خود را به پايان برساند که زودتر به خانه برگردد.

他尽快地结束工作，为了早点回家。

(ئۇ بالدۇرراق ئۆيگە قايتىش ئۈچۈن خىزمەتنى مۇمكىنقەدەر تېز تۈگىتىدۇ)

دستور زبان

形容词最高级

在句子中形容词表示“最……”的意思时，需要用最高级形式，即在形容词后面加“ترین”。

例如:

سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى

سۈپەتنىڭ كەينىگە "ترىن" قوشۇلسا، ئۇنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى ياسىلىدۇ. سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتكە "ئەڭ" مەنسى قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

بزرگ — بزرگترین   زبیا — زبیاترین

当最高级形容词修饰名词时，位置在名词前。如果被最高级形容词修饰的名词是单数，不用耶扎菲连接；如果被最高级形容词修饰的名词是复数，则名词和形容词之间必须用耶扎菲连接。例如：

سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى ئىسمىنى سۈپەتلىگەندە ئىسمىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ؛ ئەگەر سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتلىگەن ئىسىم بىرلىك شەكىلدە بولسا، سۈپەتكە ئىزاڧەت قوشۇلمايدۇ؛ ئەگەر سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتلىگەن ئىسىم كۆپلۈك شەكىلدە بولسا، سۈپەتكە ئىزاڧەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

اقای احمد بهترين معلم دانشكده* ما ست.   阿赫玛德先生是我们系的最好的老师。

不用耶扎菲

ئىزاڧەت قوشۇلمايدۇ، (ئەخمەت ئەپەندى فاكۇلتېتىمىز بويىچە ئەڭ ياخشى مۇئەللىم)
شانگھاي بزرگترین شهر چين است.

上海是中国最大的城市。

加耶扎菲

ئىزاڧەت قوشۇلىدۇ (شاڭخەي جۇڭگو بويىچە ئەڭ چوڭ شەھەر)

凡用形容词最高级的场合，必须指出一个范围，例如上述句子中的“我们系”，“中国”。
سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى قوللىنىلغان يەردە جەزمەن بىر دائىرە كۆرسىتىلىشى كېرەك، مەسىلەن، يۇقىرىدىكى جۈملىلەردە كەلگەن "فاكۇلتېتىمىز"، "جۇڭگو" دېگەنگە ئوخشاش.

小数，分数和百分数的读法

ئونلۇق كەسىر، ئاددىي كەسىر ۋە پىرسەنتنىڭ ئېيتىلىشى

1. ئونلۇق كەسىر چېكىتى ——— مېيز [momayyez]

1. 小数点——

3.14 (۳،۱۴)

سە مېيز چەاردە

6.2 (۶،۲)

شش مېيز دو

18.197 (۱۸،۱۹۷)

ھجەدە مېيز صد و فود و ھفت

2. 分数表示法有两种:

2. ئاددىي كەسىر ئىككى خىل ئىپادىلىنىدۇ:

第一种

بىرىنچى خىلى —

$\frac{1}{3}$ (۱/۳)

يک سوم

$\frac{3}{4}$ (۳/۴)

سە چەارم

$\frac{2}{5}$ (۲/۵)	دوپنچم
第二种	ئىككىنچى خىلى —
$\frac{1}{3}$ (۱/۳)	سەيك
$\frac{2}{5}$ (۲/۵)	پنج دو
$\frac{3}{4}$ (۳/۴)	چار سە
3. 百分比 (درصد...)	3. پىرسەنت —
50%	پنجاه درصد
6%	شش درصد
3.4%	سەممىز چار درصد
千分之..... (در هزار...)	— مىڭدىن... —
千分之四	چار در هزار
(مىڭدىن تۆت)	

تمرین

1. 将括弧内的形容词比较级或最高级形式填空:

1. تىرناق ئىچىدىكى سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە ياكى ئالىي دەرىجە شەكلى بىلەن جۈملىنىڭ بوش يېرىنى تولدۇرۇڭ:

- (1) ماھ فورىيە _____ ماھ در تمام سال است (سرد).
- (2) كدام ماھ _____ ماھ در کشور شماست (گرم)?
- (3) برادرم همیشه از من _____ از خواب بيدار مى شود (زياد).
- (4) آيا با رندكى در شهر شانگهای از شهر پكن _____ است (زياد)?
- (5) عيد نوروز برای مردم ايران _____ عيد است (دوست داشتنى).

2. 翻译下列词组:

(1) 四个现代化	(2) 气候温和	(8) 土地肥沃
(4) 丰富的矿产	(5) 勤劳勇敢的人民	(6) 建立中华人民共和国
(7) 目前	(8) 全国人民	(9) 尽快地
(10) 西南	(11) 强大的现代化的社会主义国家	

- (1) تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش (2) ھاۋاسى مۆتىدىل (3) يېرى مۇنبەت
- (4) مول كان بايلىقى (5) ئەمگەكچان، باتۇر خەلق (6) جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنى قۇرماق
- (7) ھازىرقى كۈندە (8) پۈتۈن مەملىكەت خەلقى (9) ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن
- (10) غەربىي جەنۇب (11) قۇدرەتلىك زامانىۋىلاشقان سوتسىيالىستىك مەملىكەت

课文译文

中国

中国是世界大国之一。其面积有九百六十万平方公里，是世界上第三大国。

中国是个风光秀丽的国家。有许多山、森林、河流与湖泊。喜马拉雅山是世界上最高的山，巍立于中国西南部。长江和黄河是亚洲最长的河。

中国不仅有丰富的矿藏，而且气候温和，土地肥沃。这些对农业都十分有利。中国人口众多，有十亿多人口，占世界人口的四分之一。

中国人民是勤劳勇敢的人民。1949年以前中国人民生活很困苦。中华人民共和国成立以后，中国人民开始了新生活。

现在，全国人民在中国共产党领导下，正在为实现四个现代化而努力奋斗。中国人民的（奋斗）目标是尽快地把中国变成为一个现代化的社会主义强国。

تېكىست تەرجىمىسى

جۇڭگو

جۇڭگو دۇنيادىكى چوڭ مەملىكەتلەرنىڭ بىرى. ئۇنىڭ يەر مەيدانى 9 مىليون 600 مىڭ كۋادرات كىلومېتر بولۇپ، دۇنيا بويىچە ئۈچىنچى چوڭ مەملىكەت ھېسابلىنىدۇ.

جۇڭگو كۈزەل مەملىكەت بولۇپ، تاغلىرى، ئورمانلىرى، دەريالىرى ۋە كۆللىرى كۆپ. ھىمالايا تېغى دۇنيا بويىچە ئەڭ ئېگىز تاغ بولۇپ، جۇڭگونىڭ غەربىي-جەنۇبىي قىسمىغا جايلاشقان. چاڭجياڭ، خۇاڭخې دەريالىرى ئاسىيا بويىچە ئەڭ ئۇزۇن دەريالار.

جۇڭگونىڭ كان بايلىقى ئىنتايىن مول بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھاۋاسى مۆتىدىل ۋە يېرى مۇنبەت. بۇلار يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن ئىنتايىن پايدىلىق. جۇڭگو ئاھالىسى كۆپ مەملىكەت. ئۇنىڭ نوپۇسى بىر مىلياردتىن ئارتۇق بولۇپ، دۇنيا نوپۇسىنىڭ تۆتتىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ.

جۇڭگو خەلقى باتۇر ھەم ئەمگەكچان خەلق. 1949-يىلىدىن بۇرۇن، جۇڭگو خەلقى جاپالىق تۇرمۇش كەچۈرەتتى. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن، جۇڭگو خەلقى يېڭىچە ھايات باشلىدى.

ھازىر پۈتۈن مەملىكەت خەلقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە مەملىكەتنى تۆتتە زامانىۋىلاشتۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلماقتا. ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن جۇڭگونى زامانىۋىلاشقان قۇدرەتلىك سوتسىيالىستىك مەملىكەتكە ئايلاندۇرۇش.

درس بیست و هشتم 第二十八课 یگرمه سه ککزنچی دهرس

تپکست:	بزرگترین نسخه ^۱ دارو	课文
گراماتیکا	پوتکن هازرقی زامان	语法
	现在完成时态	

بزرگترین نسخه^۱ دارو

دهقانی با ارابه‌ای که گاوی آن را می‌کشید، به شهر آمد و برابر داروخانه‌ای ایستاد. او در بزرگی از ارابه بیرون آورد و آن را به دکان برد. دارو فروش به شگفتی بر آن نگریست، گفت: — رفیق، این در بزرگ را برای چه به اینجا آورده‌ای؟ اگر دنبال نجار می‌گردی، اینجا دکان نجاری نیست. نجاری دکان همسایه است. روستائی گفت:

— نه عطارباشی، من آمده‌ام تا دارو بخرم. ببینید روی آن چه نوشته است. زن من بیمار است. دیروز طبیب بالای سرش آوردم و او چون خواست نسخه برای بیمار خود بنویسد، کاغد و قلم

همراه نداشت. ما هم درخانه^۲ خود کاغد و قلم نداشتیم و تنها چیزی که در دسترس ما بود، یک تکه گچ و این در بود. طبیب نسخه^۳ دارو را روی این در نوشت.

آنگاه روستائی لنگه در را به طرف داروساز برگردانید و داروساز توانست آن را بخواند. داروساز لبخندی زد و گفت:

— این بزرگترین نسخه‌ای است که به عمر خود دیده‌ام. و بس. دارو را آماده کرد و به روستائی داد.

واژه‌ها

药方 (ئی) ربتسپ

(名) [noskhe]

نسخه

药 (ئی) دورا

(名) [da:roo]

دارو

ھارۋا (ئى) 大车	(名) [ara:be]	ارابه
كالا (ئى) 牛	(名) [ga:v]	گاو
ئۈدۈل تەرەپ (ئى) 对面处	(名) [bara:bar]	برابر
دوربخانا (ئى) 药店	(名) [da:rookhane]	داروخانه
چىقارماق (پ) 拿出	(动) [beeroon a:vardan]	بيرون آوردن
(ور -)		
دۇكان (ئى) 商店	(名) [doka:n]	دكان
دوراپۇرۇش (ئى) 卖药的	(形) [da:roofroosh]	دارو فروش
تەئەججۇپ (ئى) 惊奇	(名) [shegeftee]	شگفتى
قارىماق (پ) 看	(动) [negareestan]	نگريستن (نگر)
يولداش، بۇرادەر (ئى) 同志，伙伴	(名) [rafeegh]	رفيق
ئىزدەش (ئى) 寻找	(名) [donba:l-e-...gashtan]	دنبال
...گشتن (گرد)		
ياغاچچى (ئى) 木匠	(名) [najja:r]	نجار
دېھقان (ئى) 农夫	(名) [rosta:yee]	روستائى
دورنگەر (ئى) 卖药者	(名) [ata:rba:shee]	عطار باشى
تۇپ (ئى) 医生	(名) [tabeeb]	طبيب
قول يېتىدىغان يەر (ئى) 手边	(名) [dastras]	دسترس
پارچە (ئى) 小块	(名) [teke]	تکه
گەج (ئى) 白灰	(名) [gach]	گچ
ئۇ چاغدا، شۇ پەيتتە (ر) 当时	(副) [a:nga:h]	آنگاه
بىر پاي (ئى) (一双中的) 一个	(名) [lange]	لنگه
دورنگەر (ئى) 制药者	(名) [da:roosa:z]	داروساز
بۇرالماق (پ) 转向	(动) [bar garda:needan]	برگردانیدن
(گردان -)		
تەبەسسۇم (ئى) 微笑	(名) [labkhand]	لخند
ئۆمۈر (ئى) 生命，一生	(名) [omr]	عمر
پۇگىمەك (پ) 包好	(动) [peecheedan]	پيچدن (پيچ)

شرح و توضيح

1. عطار باشى 药材店老板

这是对伊朗传统草药店老板的称呼，这种药店除了卖草药外，有的同时也卖香料等杂品。
1. "عطار باشى" (دورنگەر) — بۇ يەردە "سەكسەن خالتا" تېپىدىكى مىللىي دورا دۇكاندارى

نەزەردە تۇتۇلىدۇ، مۇنداق دۇكانلاردا دورىدىن باشقا خۇش پۇراق ئەشيالارمۇ سېتىلىدۇ.

2. طبيب بالاي سرکسی آوردن

给某人请医生

بالاي سرکسی 在某人的枕旁。例如:

من بالاي سرش ايستادم.

我站在他的枕边。

2. "طبيب بالاي سرکسی آوردن" (مەلۇم كىشى ئۈچۈن تېۋىپ چاقىرماق) — بۇ يەردىكى "بالاي سرکسی" ئىبارىسى "مەلۇم (ياتقان) كىشىنىڭ بېشىدا (ياكى بېشىغا)" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن: "من بالاي سرش ايستادم" (مەن ئۇنىڭ بېشىدا تۇردۇم).

3. اين بزرگترين نسخه‌اي است كه به عمر خود ديدهام

这是我一生中看到的最大的药方了。这句中的连接词“كە”引导的定语从句用来修饰主句中的“نسخه”。

3. "اين بزرگترين نسخه‌اي است كه به عمر خود ديدهام" (بۇ مەن ئۆمرۈمدە كۆرگەن ئەڭ چوڭ رېتسېپ) — بۇ جۈملىدە باغلىغۇچى "كە"دىن كېيىن كەلگىنى ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە بولۇپ، باش جۈملىدىكى "نسخه"نى سۈپەتلەپ كەلگەن.

دستور زبان

现在完成时态

پۈتكەن ھازىرقى زامان

1. 构成

肯定式: 简略人称词尾 + • + 动词词干

否定式: 简略人称词尾 + • + 动词词干 + ن

1. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى:

پېئىل ئۆزىكى + • + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + پېئىل ئۆزىكى + • + شەخس قوشۇمچىسى

(1) 简单动词 کردن — (词干 کرد)

1) ئاددىي پېئىل "کردن" (ئۆزىكى "کرد") نىڭ تۈرلىنىشى

من	کردهام	نکردهام	ما	کرده‌ايم	نکرده‌ايم
تو	کرده‌اي	نکرده‌اي	شما	کرده‌ايد	نکرده‌ايد
او	کرده‌است	نکرده‌است	آنها	کرده‌اند	نکرده‌اند

(2) 复合动词 گوش دادن (词干 داد گوش)

(2) قوشما پېئىل "گوش دادن" (ئۆزىكى گوش داد) نىڭ تۈرلىنىشى

من	گوش داده‌ام	گوش نداده‌ام	شما	گوش داده‌ایم	گوش نداده‌ایم
تو	گوش داده‌ای	گوش نداده‌ای	ما	گوش داده‌اید	گوش نداده‌اید
او	گوش داده است	گوش نداده است	آنها	گوش داده‌اند	گوش نداده‌اند

以 آ [a:], ای [ee], ا [a],) [e], ا [o] 为首的动词其否定式加“نه”的规则参见一般过去时态的动词变位表。

“آ” [a:], “ای” [ee], “ا” [a], “) ” [e], “ا” [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارنىڭ بولۇشى شەكلىگە “نه” قوشۇش قائىدىسى جەھەتتە پېئىلنىڭ بۇتلەق ئۆتكەن زامان بويىچە تۈرلىنىش جەدۋىلىگە قاراڭ.

2. 现在完成时态用法

(1) 表示过去某时刻已完成的动作，其产生结果或影响留到现在。

2. پېئىلنىڭ پۈتكەن ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا پۈتكەن ھەرىكەت نەتىجىسى ياكى تەسىرىنىڭ ھازىرغىچە ساقلىنىپ تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

چراغ را روشن کرده‌ام. (چىراغنىڭ يېنىپ تۇرغانلىقى تەكىتلەنگەن)
چراغنى ياندۇرۇپ قويدۇم

چه کسی پنجره را باز کرده است؟ (دېرىزىنىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقى تەكىتلەنگەن)
چە كىسى پنجرە را باز كرده است؟ (强调窗子是开着的)

این فیلم را دیده‌ام؟ (بۇ كىنۇنى مەن گۆرگەن)
این فیلم را دیده‌ام؟ (强调电影的内容我都知道了)
(بۇ كىنۇنى مەن گۆرگەن) (كىنۇ مەزمۇنىنىڭ ھازىرمۇ ئېسىدە ئىكەنلىكى تەكىتلەنگەن)

(2) 表示过去某时刻开始的动作，其状态一直延续到现在。
(2) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا باشلانغان ھەرىكەت ھالىتىنىڭ ھازىرغىچە داۋاملاشقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

بېخشید شما روی کلاه من نشسته‌اید. (كەچۈرۈڭ، مېنىڭ بۆكۈمنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇۋاپسىز)
بېخشید شما روی کلاه من نشسته‌اید.

پدر من در آن اتاق خوابیده است، لطفاً حرفی نزنید.
پدر من در آن اتاق خوابیده است، لطفاً حرفی نزنید.
我的父亲在那房间里睡觉，请不要大声说话。
(دادام ئاۋۇ ئۆيدە ئۇخلاۋاتىدۇ، ئاستا گەپ قىلىڭلار)

چرا دم در ایستاده‌اید؟ (نېمىشقا ئىشىكتە تۇرىسىز؟)
چرا دم در ایستاده‌اید؟
你为什么站在门口呀？

(3) 表示过去某一时刻已开始的动作，一直持续到现在。
(3) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا باشلانغان ھەرىكەتنىڭ ھازىرغىچە داۋاملىشىپ كەلگەنلىكىنى

بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

我在这里已经坐了两小时了。 دو ساعت است كه من اینجا نشسته ام.

(مەن بۇ يەردە ئولتۇرغىلى 2 سائەت بولدى)

他已经三天没吃饭了。 سە روز است كه غذا نخورده است.

(ئۇنىڭ تاماق يېمىگىنىگە ئۈچ كۈن بولدى)

他躺了已经半个小时了. نيم ساعت است كه او دراز كشيده است.

(ئۇنىڭ يېتىپ قالغىنىغا يېرىم سائەت بولدى)

(4) 可以用于将来发生的动作, 表示预料将来某时刻完成的事。

(4) كېيىن بولۇشى ئالدىن پەرەز قىلىنغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

هرکسی زودتر به سرتپه^۱ مقابل رسيد، مسابقه را برده است.

谁先到达对面的山坡, 谁就赢得这场比赛。

(كسى ئۇدۇلدىكى دۆڭگە ئالدىدا يېتىپ بارسا، مۇسابىقىدە شۇ ئۇتىدۇ)

在现在完成时态连用的时间副词有:

پۈتكەن ھازىرقى زامان شەكىلدىكى پېئىل بىلەن بىللە كېلىدىغان ۋاقىت رەۋىشلىرى مۇنۇلار:

ھەرگىز ھېچ اصلا تاكونون تابحال اخيرا ديگر تازه

تمرين

1. 将下列动词按现在完成时态六个人称变位:

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنى ھازىرقى زامان بويىچە ئالتە خىل شەخستە تۈرلەڭ:

كشىدن بىرگىردانىدن ساختن

2. 用适当时态将括弧里的动词填空:

2. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنى مۇۋاپىق زامان بويىچە تۈرلەپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى

تولدۇرۇڭ:

(1) او اینجا _____ (نبودن)، او به دانشکده _____ (رفت).

(2) کتاب فارسي کجا است؟ چه کسی آن را _____ (برد).

(3) فیلم _____ (شروع شدن)، زود باش.

(4) شما کار خود را _____ (تمام کردن)، می توانید به خانه برگردید.

(5) چه کسی پنجره را _____ (باز کردن)؟ اطاق خیلی سرد _____ (شد).

课文译文

最大的药方

一个农民赶着一辆牛车进城, 停在一家药店门前。他从车上卸下一扇大门板, 搬到店裡。卖药的惊讶地看了一眼, 说:

——伙计, 你把这块大门板搬来做什么呀?

你要是找木匠，这里可不是木器店，木器店在隔壁。农夫说：

——不是的，老板，我是来买药的。你看这门板上写的是什麼？我女人病了，昨天，请了位大夫，给她治病，大夫要给病人开药方，可是，他没带纸笔。我们家也没有纸笔，我们手边能找到的就是一块白灰和这扇门板。大夫就把药方写在这块门板上了。

说完，农夫就把门板转过去让卖药的看清楚。卖药的一笑说：这是我一生中看到的最大的药方。

然后，就把药包好交给了农夫。

تېكىست تەرجىمىسى

ئەڭ چوڭ رېتسېپ

بىر دېھقان بىر كالا ھارۋىسىنى ھەيدەپ شەھەرگە كىرىپ، بىر دورىخانىنىڭ ئالدىدا توختىدى. ئۇ بىر چوڭ ئىشىكنى ھارۋىدىن چۈشۈرۈپ، دۇكانغا ئېلىپ كىردى. دوراپۇرۇش تەئەججۇپ بىلەن ئۇنىڭغا بىر قاراپ قويۇپ دېدى:

— بۇرادەر، بۇ چوڭ ئىشىكنى بۇ يەرگە نېمىگە ئېلىپ كىردىڭ؟ ئەگەر ياغاچچى ئىزدەپ كەلمەسە، بولسا، بۇ ياغاچچىلىق دۇكىنى ئەمەس، ياغاچچىلىق دۇكىسى يېنىمىزدا. دېھقان دېدى:

— يوغىنىمۇ دورىگەر، مەن دورا ئالغىلى كەلدىم. قاراڭچۇ، بۇنىڭغا نېمە يېزىلىپتۇ؟ مېنىڭ ئايالىم ئاغرىپ قالغانىدى، تۈنۈگۈن تېۋىپ چاقىرىپ كۆرسەتتىم. تېۋىپ كېسەلگە رېتسېپ يېزىپ بەرمەكچى بولدى، بىراق قەغەز-قەلەم ئەكەلمەپتۇ. بىزنىڭ ئۆيىمۇ قەغەز-قەلەم يوق ئىدى، بىزدىن تېپىلغىنى بىر پارچە گەج بىلەن مۇشۇ ئىشىك بولدى. تېۋىپ رېتسېپنى مۇشۇ ئىشىككە يېزىپ بەردى.

شۇ چاغ دېھقان ئىشىكنى دورىگەر تەرەپكە ئايلاندۇرۇپ، ئۇنى دورىگەرگە ئېنىق كۆرسەتتى. دورىگەر كۈلۈپ قويۇپ:

بۇ، مەن ئۆز ئۆمرۈمدە كۆرگەن ئەڭ چوڭ رېتسېپ، — دېدى.

ئاندىن دورىنى تەييارلاپ دېھقانغا بەردى.

درس بیست و نهم 第二十九课 یمگر مه توققوزنجی دهرس

تپکست:	من اهل ساراجو نیستم	课文
گراماتیکا	نه نتیجه بیقندی جومله	语法 结果状语从句

من اهل ساراجو نیستم

مردی جوان به نزد سلمانی رفت تا ریشش را بتراشد. سلمانی مردی شوخ بود. خواست با مشتری خود شوخی بکند. پس از او پرسید:
 — اهل کجای؟ جوان جواب داد:
 — اهل ساراجو.

— آه، چقدر خوشحالم که مردی از ساراجو را نزد خود می بینم. من چیزی از مردم آن شهر شنیده ام و خیلی دلم می خواست که حقیقت آن را به چشم خود ببینم. شنیده ام که بعضی از مردان شهر ساراجو چنان نیرومند و پر طاقتند که نمی گذارند سلمانی ریششان را با آب گرم و صابون بتراشد، بلکه دستور می دهند آب سرد به صورتشان بزنند و بی صابون آنرا بتراشند. آیا این که من شنیده ام راست است؟

جوان که خیلی دلش می خواست او را مردی نیرومند و شجاع بدانند، فوراً جواب داد:
 — آری، راست است. اگر باور نمی کنید، صورت مرا به همان ترتیب بتراشید.
 جوان لختی این شکنجه را تحمل کرد. دندانهایش را بهم فشرد و لبانش را به چپ و راست تکان داد. اما نتوانست تا پایان کار تحمل کند و طاقت بیاورد و در حالی که چشمانش پر از اشک شده بود، گفت:

— بس است. لطفاً بقیه صورتم را با آب گرم و صابون بتراشید. سلمانی گفت:

— آه، مگر شما از ساراجو نیستید؟

— نه، من خیلی هم ساراجوئی نیستم. خانه من با شهر مقداری فاصله دارد.

واژه ها

ساراجو (地名) (名) [sa:ra:joo] (یهر ئسمی) ساراجو

سلمانی (名) [salma:nee] (ئی) ساتراش

تراشیدن (تراش)	(动) [tara:sheedan]	剃、刮 (پ) چۈشۈرمەك، قىرماق
شوخ	(形) [shookh]	风趣的 (س) قىزىقچى، چاقچاقچى
شوخی کردن	(动) [shookhee kardan]	开玩笑 (پ) چاقچاق قىلماق
آه	(叹) [a:h]	(ئىم) ئىخ
چقدر	(代) [cheghadr]	多少、多么 (ئا) شۇ قەدەر، قانچىلىك
شنیدن (شنو)	(动) [sheneedan]	听到 (پ) ئاڭلىماق
دل	(名) [del]	心 (ئى) دىل، كۆڭۈل
حقيقت	(名) [hagheeghat]	真理、真情 (ئى) ھەقىقەت
چنان	(副) [chena:n]	那么 (ر) شۇنداق، شۇ قەدەر
نيرومند	(形) [neeromand]	强有力的 (س) كۈچلۈك
پرطاقت	(形) [porta:ghat]	能忍耐的 (س) چىداملىق
گذاشتن (گذار)	(动) [goza:shtan]	让、准许 (پ) يول قويماق
ریش	(名) [reesh]	胡子 (ئى) ساقال
صابون	(名) [sa:boon]	肥皂 (ئى) سۇپۇن
دستور دادن	(动) [dastoor da:dan]	命令、指示 (پ) بۇيرۇماق، بۇيرۇق قىلماق
راست	(形) [ra:st]	真的 (س) راست
شجاع	(形) [shoja:]	勇敢的 (س) باتۇر
آرى	(叹) [a:ree]	是的 (ئىم) شۇنداق، ھەئە
باور کردن	(动) [ba:var kardan]	相信 (پ) ئىشەنمەك
ترتيب	(名) [tarteeb]	方式 (ئى) يوسۇن، ئۇسۇل
لخت	(形) [lakht]	部分，一会儿 (س) پارچە، بىردەم
شكنجه	(名) [shekanje]	苦刑 (ئى) قىيىناق
تحمل کردن	(动) [tahammol kardan]	忍受 (پ) چىدىماق
طاقت آوردن	(动) [ta:ghat a:vardan]	承受 (پ) تاقەت قىلماق
در حالیکه	(连) [darha:leeke]	在...情况下 (پ) ... ھالەتتە... ئەھۋالدا
اشك	(名) [ashk]	眼泪 (ئى) ياش
بس	(形) [bas]	足够的 (س) بەس، يەتتى، يېتەرلىك
لطفاً	(副) [lotfan]	劳驾 (ر) ئىلتىپات قىلىپ
مقدار	(名) [meghda:r]	一些 (ئى) بىرئاز
فاصله	(名) [fa:sele]	距离 (ئى) ئارىلىق
بهم فشردن (—فشارد)	(动) [beham feshordan]	研磨 (پ) ئىسكەنجىگە ئالماق، قىسماق
لبان (لب)	(名) [laba:n]	嘴唇 (ئى) لەب
تکان دادن	(动) [taka:n da:dan]	摇动 (پ) تەۋرەتمەك، تىترەتمەك

شرح و توضیح

1. دلم می خواستم

我想要……。这是一种固定的形式，多表示主观感情色彩，等于 می خواستم。

که 引导的宾语从句中谓语句动词应用现在假定时态。

1. “دلم می خواستم” (...نی ئارزۇ قىلاتتىم) — بۇ مۇقىملاشقان بىر خىل شەكىل بولۇپ، كۆپىنچە سۈبېيكتىپ ھېسسىياتنى بىلدۈرىدۇ، “می خواستم” شەكلى بىلەن ئوخشاش. “که” نىڭ كەينىدە كەلگەن تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېئىلىدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ.

2. نىمى گذارند سلمانى ريشان رابا آب گرم و صابون بتراشد.

他们不让理发师用热水和肥皂刮胡子。

که 多用于口语，意思是“让”。连接词 که 可以省略，后面的宾语从句中谓

语句动词应用现在假定时态。例如：

2. “نىمى گذارند سلمانى ريشان رابا آب گرم صابون بتراشد” (ساتىراش ئۇنىڭ ساقلىنى ئىسىنى سۇ ۋە سوپۇن ئىشلىتىپ ئالسا، ئۇنىڭغا ئۇنىمايدىكەن) — بۇ جۈملىدىكى “گذاشتن” (كە) ئىبارىسى ئاساسەن جانلىق تىلدا قوللىنىلىپ، “يول قويماق”، “ئۇنىماق” مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ، باغلىغۇچى “که” نى چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولىدۇ، ئۇنىڭ كەينىدىكى تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېئىلىدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. مەسلەن:

مادر نىمى گذاشت (كە) من از خانه بیرون بروم.

(ئانام مېنى ئۆيىدىن چىقارمايدۇ = ئانام مېنىڭ ئۆيىدىن چىقىشىغا يول قويمايدۇ)

معلم نىمى گذارد بچه ها در کنار دریاچه بازی کنند.

(مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆل بويىدا ئوينىشىغا رۇخسەت قىلمايدۇ)

چرا نىمى گذاريد تلویزیون تماشا کنم؟

(نېمە ئۈچۈن مېنى تېلېۋىزور كۆرگىلى قويمايسەن)

3. بى صابون. 不用肥皂.

بى 是加在名词前，使名词转化为形容词的前缀。例如：

3. “بى صابون” (سوپۇنسىز) — بۇ يەردىكى “بى” ئىسىملارنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئۇلارنى

شۇ ئىسىم ئىپادىلىگەن شەيئىنىڭ يوقلۇقىنى بىلدۈرىدىغان سۈپەتكە ئايلاندۇرىدىغان قوشۇمچە. مەسلەن:

بى آب	(قۇرغاق) 干燥的，干旱的
بى اسم	(نامسىز) 无名的
بى چيز	(نامرات، يوقسۇل) 贫穷的
بى حرف	(ئۇنسىز) 沉默的

(تاقەتسىز، ھالىدىن كەتكەن) 不能忍受的、疲乏无力的

4. من را = مرا — صورت مرا... بتراشيد.

这样给我刮脸。这句课中的 مرا 是由 من را 变来的。

4. من را = مرا — صورت مرا... بتراشيد. (ساقلىمنى شۇ ئۇسۇل بىلەن ئال) — بۇ يەردىكى "مرا" "من را" دىن ئۆزگىرىپ كەلگەن.

5. در حالى كه چىمانش پىر از اشك شده بود، گفـت...

他眼泪汪汪地说.....

充满了眼泪。是过去完成时态，这个时态将在第三十课中讲解。

در حالى كه “在.....情况下”，或 “一面.....，一面.....”。例如：

5. “در حالى كه چىمانش پىر از اشك شده بود، گفـت.....” (ئۇ كۆزى ياشقالق تولغان ھالدا مۇنداق دېدى) — بۇ يەردىكى “پىر از اشك شده بود” (لىق تولغان) پېئىلىك پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ، بۇ ھەقتە 30-دەرستە توختىلىمىز.

“در حالى كه” ئىبارىسى “...ھالدا” ياكى “بىر ياقىتىن....، بىر ياقىتىن...” مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

او در حالى كه غذا مى خورد، روزنامه مى خواند.

他一面吃饭，一面读报。

(ئۇ بىر ياقىتىن تاماق يەپ، بىر ياقىتىن گېزىت ئوقۇۋاتىدۇ)

او در حالى كه آواز مى خواند، مى رقصـد.

他一面唱歌，一面跳舞。

(ئۇ بىر ياقىتىن ناخشا ئېيتىپ، بىر ياقىتىن ئۇسسۇل ئوينىۋاتىدۇ)

6. مگر شما از ساراجو نيستيد؟

难道你不是说你是萨拉柱地方的人？

مگر 引导反问句 “难道.....”

在回答 مگر 引导的否定问句时，通常有两种情况：一种是要求对方回答的，可用 بىله 或

چرا 作肯定回答，نه 作否定回答。例如：

6. “مگر شما از ساراجو نيستيد” (سەن مەن ساراجۇلۇق دېگەن ئەمەسمۇ؟) — “مگر” قايتارما

سوئال جۈملىسىنىڭ بېشىدا كېلىدۇ، ئۇنىڭ مەنىسى ئۇيغۇر تىلىدا كەلگەن يېرىگە قاراپ باشقىچە يوللار بىلەن ئىپادىلىنىشى مۇمكىن.

“مگر” دىن كېيىن بولۇشىنىز سوئال جۈملىسى كەلگەندە مۇنداق ئىككى خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:

بىر خىلى ئاڭلىغۇچىدىن جاۋاب تەلەپ قىلىدۇ، بۇ چاغدا جاۋاب بولۇشلۇق بولسا، “بىله”

ياكى “چرا” قوللىنىلىدۇ؛ جاۋاب بولۇشىنىز بولسا، “نە” قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:

مگر شما به ديوار چين نى رويد؟

难道您不去长城吗？

(نېمە، سىز سەددىچىنگە بارمامسىز؟)

— بىله مىروم. — 或 — چرا مىروم.

— نه مىروم.

另一种情况是表示谴责，不要求对方回答。

يەنە بىر خىلى پەقەت ئەيىبلەش مەنىسىنىلا بىلدۈرۈپ، ئاڭلىغۇچىدىن جاۋاب تەلەپ قىلمايدۇ. مەسىلەن:

مگر نمی دانی باید کلید را از در بیرون بیاوری؟

难道你不知道应该把钥匙从门上拿下来吗？

(ئاچقۇچنى ئىشىكتىن ئېلىۋېتىش كېرەكلىكىنى بىلمەسەن؟)

مگر دیوانه شدی؟ به سیم اخط دست نزن، برق تو را می گردد.

难道你疯啦？别碰那根外露的电线，要触电的。

(ئالجدىڭمۇ؟ يالڭاچ سىمغا تەگمە، توك سوقىدۇ)

دستور زبان

نەتىجە بېقىندى جۈملە

结果状语从句

结果状语从句是用来说明主语行动的结果的。

结果状语从句一般用连词引导，意思是“如此……以致于……”常见的连词有：

نەتىجە بېقىندى جۈملە ھالەت بېقىندى جۈملەنىڭ بىر تۈرى بولۇپ، ئىگە ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىنى بىلدۈرىدۇ.

نەتىجە بېقىندى جۈملە باش جۈملە بىلەن ئومۇمەن باغلىغۇچى ئارقىلىق باغلىنىدۇ. مۇنداق باغلىغۇچىلار “شۇنداق...كى”، “نەتىجىدە...” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ خىل باغلىغۇچىلار لاردىن مۇنۇلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ:

.....كە.....

چېنان...كە...، انقدر...كە.....، زورى...كە.....، كە.....

例如：

مەسىلەن:

اوچنان خوشحال شد که نتوانست حرفی بزند. (结果) 他太高兴了，(结果) 话都说不出来了。
(ئۇ شۇنداق خۇشال بولدىكى، گەپمۇ قىلالماي قالدى =

ئۇ خۇشاللىقىدىن گەپمۇ قىلالماي قالدى)

我太累了，(以致于) 一步路也走不动了。

من آنقدر خسته شدم که نتوانستم يك قدم به جلو بروم.

(شۇنداق ھاردىكى، بىر قەدەر باسقۇدەكمۇ ھالىم يوق)

او آن خبر وحشتناك را شنید که تمام بدنش می لرزید.

他听到那个消息吓得浑身发抖。

(ئۇ ئۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ شۇنداق قورقتىكى، پۈتۈن بەدىنى تىترەپ كەتتى)

تمرین

1. 翻译下列词组:

(1) 同(某人)开玩笑

(3) 亲眼看见

(5) 眼泪汪汪

(7) 刮胡子

(2) 同(某处)相距

(4) 左右摆动

(6) 咬紧牙

(8) 够了

1. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) (مەلۇم كىشى) بىلەن سۆزلەشمەك
(2) (مەلۇم يەر) بىلەن ئايرىلىپ تۇرماق
(3) ئۆز كۆزى بىلەن كۆرمەك
(4) ئوڭ سولغا تەۋرەنمەك
(5) كۆزى ياشقا لىق تولماق
(6) چىشىنى چىڭ چىشىلىمەك
(7) ساقال ئالماق
(8) يېتەرلىك بولدى...

2. 翻译下列句子:

(1) 您的书找到了没有?

——还没有,我还在找哩。

(2) 李明走了吗?

——他走了,我肯定他现在已经到达乌鲁木齐了。

(3) 我的家与学校相距不远。

(4) 母亲见到我高兴得说不出话来了。

(5) 护士不让我下床走动。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) كىتابىڭىزنى تاپتىڭىزمۇ؟

—— ياق تېخى، يەنە ئىزدەۋاتىمەن.

(2) تۇرسۇن كەتتىمۇ؟

—— كەتتى، چوقۇمكى، ئۇ ھازىر ئۈرۈمچىگە يېتىپ باردى.

(3) مېنىڭ ئۆيۈم بىلەن مەكتەپنىڭ ئارىلىقى يىراق ئەمەس.

(4) ئانام مېنى كۆرۈپ خۇشاللىقىدىن گەپ قىلالماي قالدى.

(5) ھەمىشە مېنىڭ كارىۋاتتىن چۈشۈپ ھەرىكەت قىلىشىمغا رۇخسەت قىلمىدى.

课文译文

我不是萨拉柱人

一个年轻人去理发馆刮胡子，理发的是个很风趣的人，喜欢和顾客开个玩笑，他问这位年轻人：

——你是哪儿的人呵？年轻人回答说：

——我是萨拉柱人。

——有位萨拉柱人到我这里来，我可真高兴，我听人们讲过那里人的一些事，很想亲眼

看看是不是真的。我听说有些萨拉柱人很坚强，并且能吃苦，他们不让理发师用热水和肥皂刮胡子，他们吩咐只用点冷水，不用肥皂就刮。我听说的是真的吗？

年轻人非常想让别人把他看作坚强勇敢的男子汉，立即回答说：

——是的，是真的。你要是不信，你就这样给我刮脸好了。

有好一会儿年轻人都忍受着这种痛苦，他咬紧牙，嘴唇左右抖动着。可是，他终于忍不住了，眼泪汪汪地说道：

——好了，没刮的那部分请你用热水和肥皂吧。

理发师说：

——唉！你不是说你是萨拉柱人吗？

——不，我可不是地道的萨拉柱人，我家离城里还有一段距离哩。

تېكىست تەرجىمىسى

مەن ساراجۇلۇق ئەمەس

بىر يىگىت ساقلىنى ئالدۇرۇش ئۈچۈن ساتىراشنىڭ قېشىغا كەلدى. ساتىراش شوخ ئادەم بولۇپ، خېرىدارلار بىلەن چاقچاقلىشىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ ھېلىقى يىگىتتىن سورىدى:

— سەن نەلىك؟

يىگىت جاۋاب بەردى:

— ساراجۇلۇق.

— بىر ساراجۇلۇقنىڭ قېشىغا كەلگىنىگە تولىمۇ خۇشالمەن. مەن ئۇ پەرلىكلەرنىڭ بەزى ئىشلىرىنى ئاڭلىغان. ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر كۆرۈشنى بەك ئارزۇ قىلاتتىم. ئاڭلىشىمچە، بەزى ساراجۇلۇقلار كۈچاسۇك ھەم چىداملىق كېلەرمىش، ساتىراش ئۇلارنىڭ ساقلىنى ئىسسىق سۇ ۋە سوپۇن ئىشلىتىپ ئالسا، ئۇنىڭغا ئۇنىماسىمىش، بەلكى ئازراق سوغۇق سۇ بىلەنلا سوپۇنسىز ئېلىشنى بۇيرارمىش. مېنىڭ ئاڭلىغىنىم راستىمدۇ؟

يىگىت كۈچلۈك ھەم باتۇر ئادەم دەپ ئاتىلىشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتى. شۇڭا دەرھاللا جاۋاب بەردى:

— راست، راست، ئىشەنمىسەڭ، مېنىڭ ساقلىمنى شۇ ئۇسۇل بىلەن ئال.

يىگىت خېلىغىچە بۇ ئازابقا چىداشلىق بەردى. ئۇ چىشىنى چىڭ چىشلەپ، كالىپۇكىنى ئوڭ-سولغا قىمىرلىتاتتى. لېكىن ئۇ ئاخىرىغىچە چىدىيالمىي قالدى. ئۇ كۆزى ياشقا لىق تولغان ھالدا دېدى:

— بەس، قالغىنىنى سۇ ھەم سوپۇن بىلەن ئالغىن. ساتىراش دېدى:

— ھە، سەن مەن ساراجۇلۇق دېگەن ئەمەسمۇ؟

— ياق، مەن دەل ساراجۇلۇق ئەمەس، مېنىڭ ئۆيۈمدىن شەھەرگە خېلى ئارىلىق بار.

درس سیم 第三十课 ئوتتۇزىنچى دەرس

تېكىست:	مرغابی و لاک پشت	课文
گرامماتىكا	پۈتكەن ئۆتكەن زامان	语法 过去完成时态

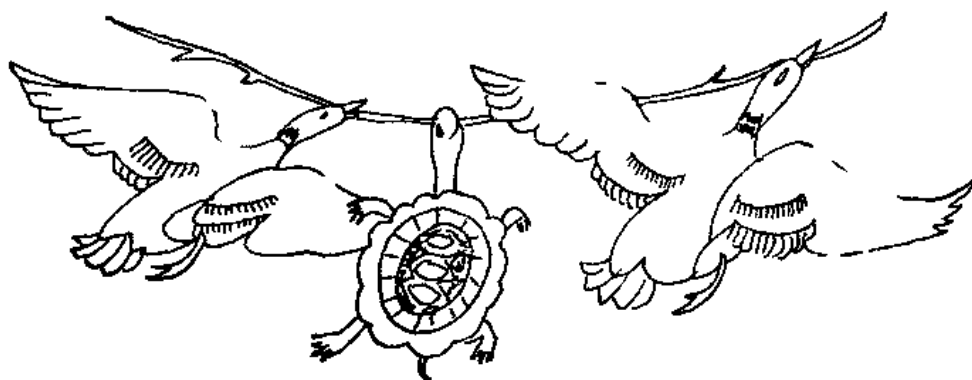
مرغابی و لاک پشت

دو مرغابی و يك لاک پشت مدتها در آبیگری زندگی می کردند و هر سه با هم دوست شده بودند. اتفاقاً آب آبیگر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند. تصمیم گرفتند که بجای پر آب تر بروند. برای خدا حافظی پیش لاک پشت رفتند. لاک پشت اندوهگین شد و گفت من هم از کمی آب در رنجم و هم دوری شما برایم سخت است. شما که دوست من هستید، فکر بکنید و مرا هم با خود ببرید.

مرغابیها جواب دادند ما نیز از دوری تو بسیار دلتنگ می شویم و هر جا هم که برویم بی تو به ما خوش نمی گذرد. اما بردن تو بسیار مشکل است، زیرا ما می توانیم پرواز کنیم و تو نمی توانی. لاک پشت بسیار غمگین شد، مرغابیها مدتی فکر کردند، پس از آن گفتند: "تو را می بریم به شرط آنکه قول بدهی که هر چه گفتیم بپذیری."

لاک پشت پذیرفت. مرغابیها چوبی آوردند و به او گفتند: "ما دو سر چوب را به منقار می گیریم و تو هم باید میان آن را بادهانت بگیری". به این ترتیب هر سه پرواز خواهیم کرد. اما باید مواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی.

لاک پشت گفت: "هر چه بگوئید، می پریم."

مرغابىغا بە پرواز در آمدند و لاک پشت را هم با خود بردند. وقتى که بە بالاي شهر رسيدند، چشم مردم بە آنها افتاد، همه آنها را بەھم نشان دادند و گفتند: "لاک پشت را ببينيد که هوس پرواز کرده است."

لاک پشت ساعتى خاموش ماند. اما وقتى که ديد گفتگو و غوغاي مردم تمام نہى شود، دى طاقت شد و فریاد زد:

"تا کور شود، هر آن که نتواند ديد"

دهان گشودن همان بود و از بالا بە رين افتادن همان.

ۋازەھا

مرغابی	(名) [morgha:bee]	野鸭 (ئى) ئۆردەك
لاک پشت	(名) [la:kposht]	乌龟 (ئى) تاشپاقا
آبگیر	(名) [a:bgeer]	水塘 (ئى) كۆلچەك
اتفاقا	(副) [eftefa:ghan]	恰巧 (ر) بىردىن، تۇيۇقسىز
چنانکه	(连) [chena:nche]	以致..... (ب) نەتىجىدە، شۇنىڭ بىلەن
دورى	(名) [dooree]	远离 (ئى) ئايرىلىش
پر آب	(形) [pora:b]	多水的 (س) سۈيى كۆپ، سۇلۇق
اندوهگين	(形) [andoohgeen]	忧郁的 (س) قايغۇلۇق
رنج	(名) [ranj]	忧愁 (ئى) قايغۇ، ئازاب، چاپا، غەم
سخت	(形) [sakht]	难过的 (س) قىيىن، ئېغىر
دلتنگ	(形) [deltang]	发愁的 (س) كۆڭلى يېرىم
پرواز كردن	(动) [parva:z kardan]	飞翔 (پ) ئۇچماق
غمگين	(形) [ghamgeen]	忧愁的 (س) غەمگىن
قول دادن	(动) [ghowl da:dan]	保证 (پ) سۆز بەرمەك، ۋەدە قىلماق
پذيرفتن (پ-پير)	(动) [pazeeroftan]	接受 (پ) قوبۇل قىلماق، ماقۇل دېمەك
چوب	(名) [choob]	木块, 木条 (ئى) چۇنۇق، تاياق
منقار	(名) [menga:r]	鸟嘴 (ئى) تۇمشۇق، ئېغىز
دهان	(名) [daha:n]	嘴 (ئى) ئېغىز
مواظب	(形) [mova:zeb]	留意, 小心 (س) پەخەسلىك، دىققەتلىك
در آمدن	(动) [dar a:madan]	出现 (پ) چىقماق
ناگهان	(副) [na:gaha:n]	突然 (ر) تۇيۇقسىز، بىردىن
چشم	(名) [cheshm]	眼睛 (ئى) كۆز
هوس كردن	(动) [havas kardan]	妄想 (پ) ھەۋەس قىلماق

خاموش	(形) [ha:moosh]	不说话 (س) ئۆنسىز
غوغا	(名) [ghowgha:]	乱喊 (ئى) ۋاراك - چۇرۇك
كور	(名) [koor]	瞎 (ئى) كور، قارغۇ
كشودن (كشای)	(动) [goshoodan]	张开 (پ) ئاچماق

شرح و توضیح

1. اتفاقا آب آبگیر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند.

连接词 چنانکه 引导的是程度状语从句。意思是：水塘的水非常少了，(到了)野鸭在水塘里生活不下去(的程度)了。

引导程度状语的连接词常见的还有：هرقدرکه...، بقدریکه...، تا آنجاکه... 等。

1. "اتفاقا آب آبگیر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند" (بردىن كۆلچەكنىڭ سۈيى ئازىيىپ، ئۆردەكلەر ئۇ يەردە ياشىيالمىدىغان دەرىجىگە يەتتى) — بۇ جۈملەدە باغلىغۇچى "چنانکه" دىن كېيىن كەلگىنى دەرىجىنى بىلدۈرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملە. دەرىجىنى بىلدۈرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچىلاردىن يەنە "بقدریکه"، "تا آنجاکه"، "هرقدرکه" لەرنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ.

2. تصمیم گرفتند که بجای پرآب تر بروند.

它们决定迁到水较多的地方去

2. "تصمیم گرفتند که بجای پرآب تر بروند" (ئۇلار سۈيى كۆپ بىر جايغا كەتمەكچى

بولدى)

在动词 گرفتن 后面要求跟宾语从句，表示决定去做的事。宾语从句中的谓语动词应用现在假定时态。例如：

"تصمیم گرفتن" پېشلىدىن كېيىن بىر تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە ئەگىشىپ كېلىش تەلەپ قىلىنىدۇ. بۇ تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېشلىدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. مەسلەن:

ما تصمیم گرفتیم که فردا به پارک ای خه برویم. 我们决定明天去颐和园.
(بىز ئەتە يىخېيۈەنگە بارماقچى بولدۇق)

من تصمیم گرفتم که امشب به جنوب بروم: 我决定今晚到南方去.
(مەن بۈگۈن كەچتە جەنۇبقا مېڭىش قارارغا كەلدىم)

او تصمیم گرفت که فوراً به آنها جواب نامه بنویسد. 他决定马上给他写回信.
(ئۇ دەرھال ئۇنىڭغا جاۋاب خەت يېزىش قارارغا كەلدى)

3. من هم از کمی آب در رنجم و...

水少了，我也难过呀。

(جۇڭگودا بولغان كۈنلىرىڭىزنىڭ
 كۆڭۈللۈك ئۆتۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن)
 امیدوارم در تعطیل تابستانی به شما خوش بگذرد.
 (يازلىق تەتلىڭىزنىڭ كۆڭۈللۈك ئۆتۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن)
 希望您暑假过得愉快。
 我们的这次旅行很愉快。
 (بو قېتىمقى سەپىرىمىز كۆڭۈللۈك بولدى)

6. به شرط آن که قول بدی که هرچه گفتیم، بپذیری.
 只要你保证我们怎么说，你就怎么做。
 ...هرچه 无论什么，不管什么. گفتیم 是用一般过去时态来代替立即就要发生的事。在

هرچه 引导的定语从句中一般用现在假定时态。例如：

6. "به شرط آن که قول بدی، هرچه گفتیم، بپذیری" (شۇ شەرت بىلەنكى، بىز نېمە دېسەك شۇنىڭغا ماقۇل بولۇشقا سۆز بېرىمەن) — بۇ يەردىكى "هرچه..." "مەيلى نېمە بولسۇن" ياكى "ھەر نېمە" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "گفتیم" پېشلىنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ، بۇ يەردە دەرھال بولىدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. "هرچه" ئارقىلىق باغلانغان ئېنىقلى-
 ھۈچى بېقىندى جۈملىدە ئوبۇمەن پېشلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:
 هرچه بگوئید، انجام می‌دهیم.
 不论您说什么，我们都去完成。

(سز نېمەلا دېسىڭىز، بىز ئۇنى ئورۇنلايمىز)
 هرچه می‌خواهید، می‌دهیم.
 您想要什么，我就给您什么。
 (سز نېمە تەلەپ قىلىسىڭىز، مەن سىزگە شۇنى بېرىمەن)

هرچه یاد بگیری، برایم بگوئی.
 不管你学到什么，都给我讲讲。
 (نېمە ئۆگەنگەن بولساڭ، ماڭا ھەممىنى دەپ بەر)
 مواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی. 7.

你要注意，飞上天以后，千万不能张咀。

که 连接的是补语从句。

هرگز 从不，永不，用于否定句中。例如：

7. "مواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی" (شۇنىڭغا دىققەت قىلىشنىڭ كېرەككى، ئۇچۇۋاتقان پەيتتە ھەرگىزمۇ ئاغزىڭنى ئاچمايسەن) — بۇ جۈملىدە باغلىغۇچى "که" دىن كېيىن كەلگىنى تولۇقلىغۇچى بېقىندى جۈملە.
 "هرگز" سۆزى "ھەرگىز"، "زادى"، "مەڭگۈ" دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ، بولۇشسىز جۈملىلەردە قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:

من هرگز او را ندیده‌ام.
 我从来没有见过他。

(مەن ئۇنى زادى كۆرمىگەن)

هرگز نرد من نياى.

你永远也别上我这里来。

(مهنگو مېنىڭ قېشىغا كەلمە)

هرگز 有时在疑问句中意思是“曾经、从来”。

“هرگز” سۆزى بەزى سوئال جۈملىلەردىمۇ قوللىنىلىپ، “زادى” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
مەسلەن:

هرگز گوان جو بوديد؟

您（曾经）去过广州吗？

(سىز زادى گۇاڭجۇغا بېرىپ باقمىغانمۇ؟)

هرگز به شين جان آمده ايد؟

您（曾经）去过新疆吗？

(سىز زادى شىنجاڭغا بېرىپ باقمىغانمۇ؟)

8. تا كور شود، هرآن كه نتواند ديد.

谁要是眼红（或谁要是看得），就瞎了他的眼。

8. “تا كور شود، هرآن كه نتواند ديد.”

(كم كۆرەلمىگەن بولسا، شۇ گور ئىكەن.)

تا كور شود 是结果状语从句，تا 以表示最终，结果。

“تا گور شود” نەتىجە ھالەت بېقىندى جۈملە، “تا” باغلىغۇچىسى “ئاخىر”، “ئاقىۋات”،
“نەتىجە” دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

9. دهان گشودن همان بود واز بالا به زمين افتادن همان.

他一张开咀巴，便从空中摔到了地上。

9. “دهان گشودن همان بود واز بالا به زمين افتادن همان.”

(ئۇ ئاغزىنى ئېچىشى بىلەنلا ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ كەتتى.)

“همان...همان...” — “...بىلەنلا...” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

.....就..... — همان .... همان

又如: 他一倒下，便断气死了. 他 افتادنش همان و مردنش همان بود.

(ئۇ يىقىلىپ چۈشۈش بىلەنلا تىنىقىدىن قالدى)

10. بدين ترتيب هر سه پرواز خواهيم کرد

这样我们三个就一齐飞上天。

بدين ترتيب پرواز خواهيم کرد 是将来时态。

10. “بدين ترتيب هر سه پرواز خواهيم کرد” (مۇشۇ يوسۇندا ئۈچىمىز بىللە ئۈچىمىز) — بۇ

يەردىكى “پرواز خواهيم کرد” كېلەر زامان شەكلىدە كەلگەن.

دستور زبان

过去完成时态

پۈتكەن ئۆتكەن زامان

1. 过去完成时态的构成

肯定式：连写人称词尾 + • + 动词词干

否定式：连写人称词尾 + • + 动词词干 + ...ن

1. پېئىلنىڭ پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى: پېئىل ئۆزىكى + • + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى: ن + پېئىل ئۆزىكى + • + شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىل "شىندىن" نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال شىندىن 简单动词 (1)

من	شىندە بودم نشىندە بودم	ما	شىندە بودىم نشىندە بودىم
تو	شىندە بودى نشىندە بودى	شما	شىندە بودىد نشىندە بودىد
او	شىندە بود نشىندە بود	آنها	شىندە بودند نشىندە بودند

(2) 复合动词 انجام دادن

(2) قوشما پېئىل "انجام دادن" نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال

من	انجام داده بودم انجام نداده بودم	ما	انجام داده بودىم انجام نداده بودىم
تو	انجام داده بودى انجام نداده بودى	شما	انجام داده بودىد انجام نداده بودىد
او	انجام داده بود انجام داده بود	آنها	انجام داده بودند انجام نداده بودند

2. 过去完成时态用法 ۲. پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 表示过去很早以前曾经有过的经历，与现在无关。

(1) بۇندىن كۆپ بۇرۇن بولۇپ ئۆتكەن، ھازىرقى ۋاقىت بىلەن مۇناسىۋىتى بولمىغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن.

من با دوستان خود از دیوار چین دیدن کرده بودم، تابحال پنج سال است که نرفته‌ام.

我和朋友（曾经）去过长城，从那时直到现在已有五年没去了。

(مەن دوستلىرىم بىلەن بىللە سەددىچىنگە بىر بارغان ئىدىم،

ئۇنىڭدىن بۇيان بەش يىل بولدى، بېرىپ باقمىدىم)

他曾在一家公司里当司机。 او بعنوان راننده در يك شركت خدمت كرده بود.

(ئۇ بىر چاغدا بىر شىركەتتە شوپۇرلۇق قىلغانىكەن)

(2) 表示在过去某时刻或过去某一动作发生前已完成的行为或状态。

(2) ئۆتكەن مەلۇم بىر چاغدا ياكى ئۆتكەندە مەلۇم بىر ھەرىكەت بارلىققا كېلىشتىن بۇرۇن

پۈتكەن ھەرىكەت ياكى ھالەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

وقتی که من به ایستگاه راه آهن رسیدم، قطار رفته بود.

当我到火车站时，火车已经开走了。

(مەن پويىز ئستانسىسىغا بارغاندا، پويىز مېڭىپ كەتكەنىكەن)

من با دختری که در کنار من نشسته بود، صحبت کردم.

我同坐在我身边的姑娘谈了话。

(مەن قېشىمدا ئولتۇرغان قىز بىلەن سۆزلەشتىم)

شما آن کتاب را که از من امانت گرفته بودید، به چه کسی دادید؟

你借我的那本书给谁了？

(سىز مەندىن ئارىيەت ئالغان ھېلىقى كىتابنى كىمگە بەردىڭىز؟)

(3) 用于条件句表示虚构的，非真实的或不可能实现的。

(3) شەرت جۈملىدە كېلىپ پەرەز قىلىنغان، رېئال بولمىغان ياكى ئەمەلگە ئاشمايدىغان

ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

اگر آن روز شما به دانشگاه شين جيان رفته بودید، او را دیده بودید.

要是您那天去新疆大学的话，就会见到他的（事实是没去新疆大学，也没有见到他）

ئەگەر شۇ كۈنى شىنجاڭ داشۆسىگە بارغان بولسىڭىز، ئۇنى كۆرەتتىڭىز.

(ئەمەلىيەتتە شىنجاڭ داشۆسىگە بارمىغان ھەم ئۇنى كۆرمىگەن)

تمرین

1. 将括弧内的动词，用适当时态填空：

1. تىرناق ئىچىدىكى پېسىللارنى مۇۋاپىق زامان بويىچە تۈرلەپ جۈملىسىنىڭ بوش ئورنىنى

تولدۇرۇڭ:

(1) من قبلا زبان انگلیسی را _____ (ياد گرفتن)، ولی حال آن را فراموش

کرده‌ام.

(2) ساعت من خوابیده است، ولی تا پنج دقیقه پیش _____ (کار کردن)

(3) وقتی که من از خواب بیدار شدم، او در کنار پنجره _____ (نشستن).

(4) مردی که آنجا _____ (ایستادن)، برادر من است.

- (5) حسن ديروز درخانه نبود، او به شهر _____ (رفتن)
 (6) هنگامي که من به اطاق ش _____ (نگاه کردن)، شما روی رختخواب
 دراز کشیده (م) و کتاب _____ (خواندن)

2. 翻译下列句子:

- (1) 不管您要什么，我都给您买。
- (2) 你想问什么，就问什么。
- (3) 当老师来的时候，大家已经在操场上集合好了。
- (4) 当我早上出门的时候，地上已经铺满了雪。
- (5) 昨天我没去看电影，因为我已经看过了。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) سىزگە نېمىكى كېرەك بولسا، ھەممىسىنى سىزگە ئېلىپ بېرىمەن.
- (2) نېمىنى سورىغىڭىز كەلسە، شۇنى سوراي.
- (3) مۇئەللىم كەلگەندە، ھەممەيلىم تەنتەربىيە مەيدانىغا توپلىنىپ بولغانىدى.
- (4) مەن ئەتىگەن ئۆيىدىن چىقسام، يەرنى قار قاپلاپ كېتىپتۇ.
- (5) تۈنۈگۈن كىنو كۆرگىلى بارمىدىم، چۈنكى مەن ئۇ كىنوني كۆرگەنىدىم.

课文 文

野鸭与乌龟

两只野鸭和一个乌龟在一个水塘里共同生活了一段时间，它们成了好朋友。

忽然，水塘的水非常少了，野鸭在水塘里生活不下去了，它们决定迁到水较多的地方去，它们来向乌龟告别。

乌龟难过得很，它说：水少了，我也难过呀，你们走了，我更难受了。你们是我的朋友，想个办法，把我也带上吧。

野鸭回答说，离开你我们心里也怪不好过的。不论到什么地方，见不到你，我们的日子也过不好的。可是要带上你，也不是件容易的事。因为，我们能飞，你不能飞。

乌龟一听很伤心。两只野鸭想了一会儿说：我们把你带上，可是有条件，我们说什么你只得照做，乌龟同意了。水鸭找来一段木棍，对乌龟说：我们用嘴叼住木棍的两头，你要用嘴咬住中间，这样，咱们三个就一齐飞上天了。可是，你要注意，飞上天以后千万不能张嘴。

乌龟说：你们怎么说，我怎么做。

于是野鸭飞上了天，把乌龟也带了上去。当他们飞临一个城市上空时，人们看见了它们。大家互相指点着它们，还说：看那乌龟呀，还想飞上天呐！乌龟好一阵没开口。可是，它一见人们的讥笑声好久不停，就忍不住了，喊道：“谁要是眼红，就瞎了他的眼！”池刚一张开嘴巴，便从空中摔到地上。

تېكىست تەرجىمىسى

ياۋا ئۆردەك ۋە تاشپاقا

ئىككى ياۋا ئۆردەك بىلەن بىر تاشپاقا بىر كۆلچەكتە بىر مۇددەت بىللە ياشاپ، دوست بولۇشۇپ قاپتۇ. تۇيۇقسىزلا، كۆلچەكنىڭ سۈيى ئازىيىپ، ئۆردەكلەر بۇ يەردە داۋاملىق ياشىيالمىدىغان دەرىجىگە يېتىپتۇ. ئۇلار سۈيى كۆپ بىر جايغا كەتمەكچى بولۇپتۇ. ئۇلار خوشلىشىش ئۈچۈن تاشپاقىنىڭ ئالدىغا كېلىپتۇ.

تاشپاقا قاتتىق ھەسرەتلىنىپتۇ. ئۇ دەپتۇ: "سۇنىڭ ئازىيىپ كەتكەنلىكىدىن مەنمۇ قايغۇرۇۋاتىمەن. سىلەردىن ئايرىلىش ماڭا ئېغىر كېلىدۇ، سىلەر مېنىڭ دوستۇم. بىر ئامال قىلىپ، مېنىمۇ بىللە ئېلىپ كېتىڭلار".

ئۆردەكلەر مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ: "سېنىڭدىن ئايرىلساق، بىزنىڭمۇ كۆڭلىمىز يېرىم بولىدۇ. مەيلى نەكە بارايلى، سېنى كۆرمىسەك، بىزنىڭ كۈنىمىزمۇ ياخشى بولمايدۇ. لېكىن سېنى ئېلىپ كېتىش ئىنتايىن قىيىن. چۈنكى، بىز ئۇچالايمىز، سەن بولساڭ ئۇچالمايسەن".

تاشپاقا بەكمۇ غەمكىن بولۇپتۇ. ئۆردەكلەر بىردەم ئويلىۋالغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا دەپتۇ: "بىز سېنى ئېلىپ كېتەيلى، بىراق شەرت شۇكى، بىز نېمە دېسەك شۇنى قوبۇل قىلىشقا ۋەدە بېرىسەن".

تاشپاقا ماقۇل بولۇپتۇ. ئۆردەكلەر بىر تال تاياق تېپىپ كېلىپ، تاشپاقىغا دەپتۇ: "بىز ئىككىمىز تاياقنىڭ ئىككى تەرىپىنى چىشلەيمىز. سەن ئوتتۇرىسىنى چىشلەيسەن، شۇنداق قىلىپ ھەر ئۈچىمىز ئۈچىمىز. لېكىن شۇنىڭغا دىققەت قىلىشقا كېرەككى، ئۈچۈپ كېتىۋاتقان پەيتتە ھەرگىزمۇ ئاغزىڭنى ئاچمايسەن".

تاشپاقا: "سىلەر نېمە دېسەڭلار، شۇنى قوبۇل قىلىمەن" دەپتۇ. ئۆردەكلەر ئۈچۈپ كۆتۈرۈلۈپتۇ، تاشپاقىنىمۇ بىللە ئېلىپ مېڭىپتۇ. ئۇلار بىر شەھەرنىڭ ئۈستىگە كەلگەندە، كىشىلەرنىڭ كۆزى ئۇلارغا چۈشۈپتۇ.

ھەممەيلەن ئۇلارنى بىر-بىرىگە كۆرسىتىشىپتۇ ۋە: "تاشپاقىغا قاراڭلار، تېخى ئۈچۈشقا ھەۋسى بار ئىكەن" دېيىشىپتۇ.

تاشپاقا بىرمەھەل جىم مېڭىپتۇ. ئەمما كىشىلەرنىڭ مەسخىرە قىلىپ كۈلۈشكەن ئاۋازىنىڭ بېسىلماي كېتىۋاتقىنىنى كۆرگەندە، تاقەت قىلىپ تۇرالماي ۋارقىرىۋېتىپتۇ: "كۆرەلمىسەڭلار كۆر بولۇپ كېتىڭلار!"

ئۇ ئاغزىنى ئېچىشى بىلەنلا يەرگە تىك موللاق چۈشۈپتۇ.

درس سی و یکم 第三十一课 ئوتتۇز بىرىنچى دەرس

تېكىست:	ابو علی سینا	课文
گرامراتىكا	ئېنىق دەرىجە ۋە مەجهۇل دەرىجە	语法 主动语态和被动语态

ابو علی سینا

در حدود هزار سال پیش در یکی از شهرهای ایران، پسرى به دنیا آمد. مادرش نام او را حسین گذاشت.

حسین از پنج سالگی شروع به درس خواندن کرد. با علاقه بسیار درس خواند و به سرعت پیشرفت کرد. کتاب را بیش از هر چیز دوست می داشت و به تدریج برای خود کتابخانه کوچکی درست کرد. هر جا که کتاب تازه ای می دید، می خرید و آن را با دقت می خواند و در کتابخانه اش نگاه می داشت. حسین در هجده سالگی طبیب ماهر و مشهوری شد و به معالجه بیماران پرداخت، در این موقع به او ابو علی سینا می گفتند. هرکسی که بیمار سختی داشت، پیش او می رفت و معالجه می شد.

ابو علی سینا جوان بسیار مهربانی بود و بیماران محتاج به رایگان معالجه می کرد.

در این هنگام یکی از پادشاهان ایران سخت بیمار شد. همه پزشکان از درمان او ناامید شدند. سرانجام ابو علی سینا را برای معالجه او دعوت کردند. ابو علی سینا بزودی به علت بیماری پادشاه پی برد و او را معالجه کرد. در مقابل این خدمت به او اجازه داده شد که از کتابخانه بزرگ سلطنتی استفاده کند. ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت. (درباره هرچه می خواند، فکر می کرد و می خواست به علت هر چیز پی ببرد.

ابو علی سینا نتیجه تجربه ها و مطالعه های خود را در کتابهای بسیاری نوشته است. کتابهای این دانشمند ایرانی به زبانهای گوناگون ترجمه شده است، هنوز هم در دانشگاههای بزرگ جهان مطالعه می کنند.

ابو علی سینا طبیب و دانشمند بزرگ ایران در پنجاه سالگی در گذشت.

واژه‌ها

ابو علی سینا	[aboo alee seena:]	阿卜·阿里·西拿 (名)	ئەبۇ ئەلى سىنا
در حدود	[darhodood]	(介) 约为...	(ئالدى) تەخمىنەن
پسر	[pesar]	(名) 男孩，儿子	(ئى) ئوغۇل بالا، ئوغۇل
به دنیا آمدن	[bedonya: a:madan]	(动) 出生	(پ) دۇنياغا كەلمەك
حسین	[hoseyn]	(名) 侯赛因	(ئادەم ئىسمى) ھۇسەين
سالگی	[sa:legee]	(名) 年纪	(ئى) ياش
علاقه	[ala:ghe]	(名) 兴趣，爱好	(ئى) قىزىقىش
به سرعت	[besor'at]	(副) 迅速地	(ر) تېز
پیشرفت کردن	[peeshraft kardan]	(动) 进步	(پ) ئالغا باسقاق، ئىلگىرىلىمەك
بادقت	[ba:degghat]	(副) 聚精会神地	(ر) دىققەت بىلەن
نگاه داشتن	[nega:hdashtan]	(动) 保存	(پ) ساقلىماق
ماهر	[ma:her]	(形) 高超的	(س) ماھىر
مشهور	[mashhoor]	(形) 著名的	(س) مەشھۇر
معالجه	[mo-a:leje]	(名) 治疗	(ئى) داۋالاش
پرداختن (پرداز)	[parda:khtan]	(动) 从事，做	(پ) شۇغۇللانماق
سخت	[sakht]	(形) 艰难的	(س) قىيىن، قاتتىق، قەيىم
محتاج	[mohta:j]	(形) 贫苦的	(س) يوقسۇل
به رایگان	[be ra:yega:n]	(副) 免费	(ر) ھەقسىز
پادشاه	[pa:desha:h]	(名) 国王	(ئى) پادىشاھ
درمان	[darma:n]	(名) 治疗	(ئى) داۋا
نا امید شدن	[na:omeed shodan]	(动) 失望	(پ) ئۈمىدسىزلەنمەك
سرانجام	[sar-anja:m]	(副) 最后，终于	(ر) ئاخىردا، ئاخىرى
دعوت کردن	[da'vat kardan]	(动) 邀请	(پ) تەكلىپ قىلماق
خدمت	[khedmat]	(名) 贡献，服务	(ئى) خىزمەت
اجازه دادن	[eja:ze da:dan]	(动) 准许	(پ) رۇخسەت قىلماق، ئىجازەت بەرمەك
سلطنتى	[saltanatee]	(形) 皇家的	(س) پادىشاھلىق
استفاده کردن	[estefa:de kardan]	(动) 使用	(پ) ئىشلەتمەك، پايدىلانماق

شب و روز	(副) [shab-o-rooz]	日日夜夜 (ر) كېچە - كۈندۈز
فكر کردن	(动) [fekr kardan]	思索, 想 (پ) پىكىر يۈرگۈزمەك, پىكىر قىلماق
علت	(名) [ellat]	原因 (ئى) سەۋەب
پى بردن	(动) [pey bordan]	了解, 懂得 (پ) چۈشەنمەك, تېگىگە يەتمەك
نتيجه	(名) [nateeje]	结果 (ئى) نەتىجە
تجربه	(名) [tajrobe]	经验 (ئى) تەجرىبە
گونگون	(形) [goona:goon]	各种各样的 (س) ھەر خىل, خىلمۇخىل
ترجمه	(名) [tarjome]	翻译 (ئى) تەرجىمە
هنوز	(副) [hanooz]	尚未 (ر) تېخى, ھازىرمۇ
در گذشتن	(动) [dar gozashtan]	逝世 (پ) ئۆتۈشمەك, ۋاپات بولماق
به تدریج	(副) [be tadreej]	逐渐 (ر) تەدرىجىي, ئاستا-ئاستا
درست کردن	(动) [dorost kardan]	做成, 建立 (پ) توغرىلىماق, رەتلە-مەك, تۇرغۇزماق

شرح و توضیح

1. مادرش نام او را حسین گذاشت.

他的母亲给他取名叫侯赛因。

“نام گذاشتن” 这个动词要求另一个名词作为宾语补语，否则句子的意思就不完整。

1. “مادرش نام او را حسین گذاشت” (ئانىسى ئۇنىڭغا ھۈسەيىن دەپ ئات قويدى) — بۇ جۈملىدە “حسین” سۆزى “نام او” دېگەن تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى بولۇپ كەلگەن، چۈنكى، “نام گذاشتن” دېگەن بۇ پېئىل ئۆز تولدۇرغۇچىسىنىڭ يەنە بىر ئىسىم بىلەن تولۇقلىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ، بولمىسا، جۈملىنىڭ مەنىسى تولۇق بولمايدۇ.

2. 在十八岁的时候， 这里用 从五岁的时候起، 从五岁的时候起، 这里用 “سال + 数字” 意思是 “在……岁的时候。”

2. “از پنج سالگی” (بەش ياش ۋاقتىدىن باشلاپ)، “در هجده سالگی” (18 ياش ۋاقتىدا) — بۇ يەردە “سال” ئەمەس، بەلكى “سالگی” قوللىنىلغان. “سان + سالگی” شەكلى “...ياش ۋاقتى” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

3. اجازه داده شد

... (ابو علی سینا) 被允许 是被动语态，意思是他

3. "اجازه داده شد" (ئجازەت بېرىلدى) — بۇ "اجازە دادن" پېشلىنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى.

4. در مقابل این خدمت 为了报答他的贡献

4. "در مقابل این خدمت" (بۇ خىزمىتىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن = بۇ خىزمىتىگە جاۋابەن)

5. ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت.

这里 ابو علی 和 دانشمند جوان 是同位语，作为该句的主语。

شب و روز 意思是：日日夜夜。

پرداختن 意思是：从事于……，专致于……。

5. "ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت" (ياش ۋە دانشمەن

ئەبۇ ئەلى بۇ يەردە كېچە - كۈندۈز مۇتائىسە قىلىدۇ [ئۆگىنىدۇ]) — بۇ يەردە "ابو علی" بىلەن "جوان و دانشمند" ئىزاھلىق بۆلەك بولۇپ، بىرلىكتە جۇملىنىڭ ئىگىسى بولۇپ كەلگەن. "شب و روز" — "كېچە - كۈندۈز" دېگەن مەنىدە.

"پرداختن" — "...بىلەن شۇغۇللانماق"، "...بىلەن مەشغۇل بولماق" مەنىسىدە.

6. نتیجه تجربه ها و مطالعه ها

نتیجه 意思是：结果

تجربه ها 意思是：实验，实践，经验。

مطالعه ها 意思是：研究，学习。

整个词组的意思是：学习和实践的结果，也可译成研究和实践的心得体会。

6. "نتیجه تجربه ها و مطالعه ها" (تەجرىبە ۋە تەتقىقات نەتىجىسى) — بۇ يەردە "تجربة

(تەجرىبە)، "مطالعه" (تەتقىقات، ئۆگىنىش) سۆزلىرى كۆپلۈك شەكىلدە كەلگەن.

دستور زبان

主动语态和被动语态

پېشلىنىڭ ئېنىق دەرىجە ۋە مەجھۇل دەرىجە شەكلى

1. 主动语态表示主语是动作的发出者，被动语态表示主语是动作的承受者。

1. پېشلىنىڭ ئېنىق دەرىجە شەكلى ئىگىنىڭ ھەرىكەتنى ئورۇنلىغۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈر-

رىدۇ؛ پېشلىنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى ئىگىنىڭ ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

(ئېنىق دەرىجە)

主动语态)

من او را دیدم.

او زده شد. (مەجهۇل دەرىجە) 被动语态

عكسش بىەن نشان نداده شد. (مەجهۇل دەرىجە) 被动语态

2. 被动语态的构成的要点

(1) 被动语态必须由及物动词构成。

构成公式: 肯定式: + + + 动词词干

否定式: + + + 动词词干

(2) 被动动词中的 شدن 有人称, 数和时态的变化, 变化规则与它单独动用词时一样。

2. مەجهۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىشى

(1) پېئىلنىڭ مەجهۇل دەرىجە شەكلى ئۆتۈملۈك پېئىلدىن ياسىلىدۇ.

پېئىلنىڭ مەجهۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىش فورمۇلىسى مۇنداق:

پېئىل ئۆزىكى + + + شدن (بولۇشلۇق)

پېئىل ئۆزىكى + + + نشدن (بولۇشسىز)

(2) پېئىلنىڭ مەجهۇل دەرىجە شەكلى تەركىبىدىكى ياردەمچى پېئىل "شدن" شەخس, سان ۋە

زامان بويىچە تۈرلىنىدۇ. ئۇنىڭ تۈرلىنىش قائىدىسى ئۇنىڭ مۇستەقىل قوللىنىلغان ياغدىكى تۈرلىنىشى بىلەن ئوخشايدۇ.

以动词 زدن 为例, 各人称时态变化如下:

"زدن" پېئىلنى مىسالغا ئالساق, ئۇنىڭ مەجهۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ھەر خىل زاماندا كېلىش ئەھۋالى تۆۋەندىكىچە:

过去进行时态 پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان	一般过去时态 مۇتلەق ئۆتكەن زامان	现在假定时态 پەرەز ھازىرقى زامان	现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان	人 称 شەخس
زده مى شدم	زده شدم	زده شوم	زده مى شوم	من
زده مى شدى	زده شدى	زده شوى	زده مى شوى	تو
زده مى شد	زده شد	زده شود	زده مى شود	او
زده مى شديم	زده شديم	زده شويم	زده مى شويم	ما
زده مى شديد	زده شديد	زده شويد	زده مى شويد	شما
زده مى شدند	زده شدند	زده شوند	زده مى شوند	آنها

3. 被动语态的用法

(1) 不知动作的发出者或没有必要指出动作发出者时用被动语态。

(2) 需要强调动作的承受者而不是发出者时使用被动语态。

3. مەجهۇل دەرىجە شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) ھەرىكەتنىڭ ئىجراچىسى ئېنىق بولمىغان ياكى ئۇنى كۆرسىتىش ھاجەت بولمىغان ئەھۋالدا

قوللىنىلىدۇ:

(2) ھەرىكەتنى ئورۇنلىغۇچىنى ئەمەس، بەلكى ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچىنى تەكىتلەش زۆرۈر بولغاندا قوللىنىلىدۇ.

1. 主动语态转化为被动语态

(1) 主动态句中的宾语转化为被动态句中的主语。

(2) 主动态句中的谓语动词转化为被动态。

4. ئېنىق دەرىجە شەكلىنىك مەجھۇل دەرىجە شەكلىگە ئۆزگىرىشى

(1) ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ ئىگىسىگە ئايلىنىدۇ.

(2) ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ پېشىلىدىن بولغان خەۋىرى مەجھۇل دەرىجە شەكلىگە ئۆزگىرىدۇ، مەسىلەن:

例如:

① 简单动词 ديدىن

① ئاددىي پېشىل "ديدن" نىڭ ئۆزگىرىشى:

主 语 ئىگە	宾 语 تولدۇرغۇچى	谓 语 动 词 پېشىلىدىن بولغان خەۋەر
من	اورا	ديدىم. (ئېنىق دەرىجە 主动态)
او		دېدە شە. (مەجھۇل دەرىجە 被动态)

② 复合动词 بيان كردىن

② قوشما پېشىل "بيان كردن" نىڭ ئۆزگىرىشى:

主 语 ئىگە	宾 语 تولدۇرغۇچى	谓 语 动 词 پېشىلىدىن بولغان خەۋەر
معلم	داستان را	بيان كرد. (ئېنىق دەرىجە 主动态)
داستان		بيان، شە. (مەجھۇل دەرىجە 被动态)

③ 当主动态句中有两个宾语时，一般间接宾语转化为被动态句中的宾语，同时保留间接宾语和宾语补语。

③ ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ ئىككى تولدۇرغۇچىسى بولغاندا، ئومۇمەن ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسىغا ئايلىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى ۋە تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى ساقلىنىپ قالىدۇ. مەسىلەن:

谓语动词	间接宾语	直接宾语	主语
خەۋەر يېشىل	ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى	ۋاستىسىز تولدۇرغۇچى	ئىگە
داد	بەدىن	اين كىتاب را	على
		اين كىتاب	
دادە شەد.	بەدىن		
谓语动词	宾语补语	宾语	主语
يېشىلدىن بولغان خەۋەر	تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلۇغۇچىسى	تولدۇرغۇچى	ئىگە
مى نامىدە.	حسەن	اورا	مادىرش
		او	
نامىدە مى شەد.	حسەن		
	تەمرەن		

1. 将下列主动语态的句子变为被动语态:

1. تۆۋەندىكى ئېنىق دەرىجە شەكىلدىكى جۈملىلەرنى مەجھۇل دەرىجە شەكىلدىكى جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭ:

- (1) تاشاچيان آن دزد را بەزندان بىردند.
- (2) آنها کار خود را بموقع انجام ندادند.
- (3) نامه‌رسان نامه من را بدست سعيد داد.
- (4) پدرم کادوى قشنگى درآورد و به من داد.
- (5) ما هر روز کلاس خود را پاک و تمیز می‌کنیم.

2. 翻译下列句子:

- (1) 这幢大楼是去年建成的。
- (2) 阿里(على)的姐姐被派到哪里去了?
- (3) 老师告诉我们应当尽量多读些波斯文的书。
- (4) 他不论走到那里,总是帮助别人,为人们免费治病。
- (5) 在十八岁的时候,他终于找到机会去巴黎学习。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) بۇ بىنا بۇلتۇر سېلىنغان.
- (2) ئەلنىڭ ئاچىسى نەگە ئەۋەتىلدى?

(3) مۇئەللىم بىزگە پارسچە كىتابلارنى ئىسكەنقەدەر كۆپرەك ئوقۇشىمىز كېرەكلىكىنى ئېيتتى.

(4) ئۇ، مەيلى نەگە بارسۇن، ھامان باشقىلارغا ياردەم قىلاتتى، كىشىلەرنى ھەقسىز داۋالاتتى،

(5) ئۇ 18 ياش ۋاقتىدا ئاخىر پارىژغا بېرىپ ئوقۇش پۇرسىتىنى تاپتى.

课文译文

阿卜·阿里·西拿(阿维森纳)

大约在一千年以前，一个婴儿诞生在一个伊朗城市中。母亲给他取名叫胡赛因。

胡赛因从五岁就开始读书。他对学习很感兴趣，进步很快。他最爱书，渐渐地自己都积累起一个小图书馆了，他凡是看到新书，就买下来，用心读完，就保存在小图书馆里。胡赛因到十八岁时已经是一个远近驰名的高明的医生了，他行医治病，从这时开始，人们叫他阿卜·阿里·西拿。谁得了重病，就去找他，病就治好了。

阿卜·阿里·西拿是一位很和善的年轻人，对贫苦的病人，他分文不收，免费治疗。

这时，一位伊朗国王患了重病，所有的医生都认为这是不治之症，后来，请阿卜·阿里·西拿给他诊病。阿卜·阿里·西拿很快找到国王的病因并治好了他的病。由于他治好了国王的病，所以允许他看皇家大图书馆的书。年青而博学的阿卜·阿里日夜在图书馆攻读。他读了什么，都要深思细想，总要探求个究竟。

阿卜·阿里·西拿把读到的和亲身经历的体验写到许多著作中，这位伊朗学者的著作已经译成多种文字，至今，在世界上一些重要大学中仍然在学习他的著作。

تەرجىمىسى

ئەبۇ ئەلى سىنا

مۇندىن تەخمىنەن مىڭ يىل بۇرۇن، ئىراننىڭ بىر شەھىرىدە بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى. ئانىسى ئۇنىڭغا "ھۈسەيىن" دەپ ئات قويدى.

ئۇ بەش يېشىدىن باشلاپلا دەرس ئوقۇشقا باشلىدى. ئۇ دەرسكە بەك قىزىقتى ۋە تېز ئالغا باستى. ئۇ كىتابنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرەتتى. ئۇ ئاستا-ئاستا ئۆزىنىڭ كىچىك بىر كۈتۈپخانىسىنى تۇرغۇزۇۋالدى. ئۇ يېڭى كىتاب كۆرسىلا سېتىۋالاتتى ۋە ئۇنى دىققەت بىلەن ئوقۇپ تۈگىتىپ، ئۆزىنىڭ كۈتۈپخانىسىغا قويۇپ قوياتتى. ھۈسەيىن 18 يېشىدا ماھىر ۋە مەشھۇر تېۋىپ بولۇپ يېتىلىپ، كېسەل داۋالاش بىلەن شۇغۇللاندى. مانا شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ كىشىلەر ئۇنى "ئەبۇ ئەلى سىنا" دەيدىغان بولدى. كىمكى ئېغىر كېسەلگە دۇچار بولسا، ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ داۋالاناتتى.

ئەبۇ ئەلى سىنا ئىنتايىن مېھرىبان يىگىت ئىدى. يوقسۇل ئاغرىقلارنى ھەقسىز داۋالايتتى. شۇ كۈنلەردە بىر ئىران پادىشاھى ئېغىر كېسەلگە يولۇقىدۇ. ھەممە تېۋىپلار ئۇنىڭ داۋا تېپىشىدىن ئاتۇمىد بولىدۇ. ئاخىرى، ئۇنى داۋالاش ئۈچۈن ئەبۇ ئەلى سىنانى تەكلىپ قىلىدۇ.

ئەبۇ ئەلى تېزلا پادىشاھنىڭ كېسلىنىڭ سەۋەبىنى تېپىپ، ئۇنى ساقايتىدۇ. بۇ خىزمىتىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا خانلىق كۈتۈپخانىسىدىكى كىتابلاردىن پايدىلىنىشقا ئىجازەت بېرىلىدۇ. ياش ۋە دانىشمەن ئەبۇ ئەلى بۇ يەردە كېچە-كۈندۈز ئۆگىنىدۇ. ئۇ نېمىنى ئوقۇسا، شۇ ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزىدۇ ۋە ھەر نەرسىنىڭ سەۋەبى ئۈستىدە ئىزدەنىدۇ.

ئەبۇ ئەلى سىنا ئۆز تەجرىبىلىرىنىڭ ۋە تەتقىقاتلىرىنىڭ نەتىجىلىرىنى نۇرغۇن كىتابلىرىغا يازغان. بۇ ئىران ئالىمىنىڭ كىتابلىرى نۇرغۇن تىللارغا تەرجىمە قىلىنىپ، ھازىرغىچە دۇنيادىكى چوڭ ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇلۇپ كەلمەكتە.

درس سی و دوم 第三十二课 ئوتتۇز ئىككىنچى دەرس

تېكىست:	کتابخانه کلاس	کتابخانه کلاس	کتابخانه کلاس
گرامراتیکا	کېلەر زامان	گرامراتیکا	گرامراتیکا
	گرامراتیکا	گرامراتیکا	گرامراتیکا
	گرامراتیکا	گرامراتیکا	گرامراتیکا

کتابخانه کلاس

بچه‌ها همه می‌خواستند بدانند که چگونه می‌توانند در کلاس، کتابخانه‌ای داشته باشند. بهین دلیل با بی‌صبری منتظر آمدن خانم آموزگار بودند و همینکه معلمشان به کلاس آمد، همه ساکت سر جای خود نشستند.

خانم آموزگار گفت: "خوب، بچه‌ها، قرار است امروز ببینیم چگونه می‌توانیم در کلاس کتابخانه کوچکی تشکیل بدهیم. اگر بتوانیم چنین کاری بکنیم، ممکن است کلاسهای دیگر هم از ما تقلید کنند و به این ترتیب کم کم همه کلاسها برای خود کتابخانه‌ای تشکیل دهند. من از مدیر دبستان اجازه گرفته‌ام که به دیوار روبروی تخته سیاه، تخته‌ای بگوییم تا بتوانیم کتابهایمان را روی آن بگذاریم. کدامیک از شما می‌تواند تخته و میخ و دیگر لوازم را با خود بیاورد. هر کس این کار را بکند، اولین عضو کتابخانه کلاس خواهد بود." مهربی دستش را بلند کرد و گفت: "خانم، پدر من نجار است و گمان می‌کنم بتواند بیاید و این تخته را برایمان بکوبد."

بچه‌ها خیلی خوشحال شدند و برای اولین عضو کتابخانه کن زدند. سپس خانم آموزگار گفت: "حالا هر يك از شما باید یکی از کتابهایی را که در آخر کتاب فارسی نام برده شده است، بخرد و به کتابخانه کلاسی اهدا کند. به این ترتیب هر يك از شما میتواند یا خرید يك جلد کتاب از پنجاه جلد کتاب استفاده کنید، چون کلاس شما پنجاه شاگرد دارد. من از پروین خواهم می‌کنم که دفتری تهیه کند و در آن نام کتاب و نویسنده آن و نام کسی را که آن را به کتابخانه اهدا می‌کند، یاد داشت کند."

بهین پرسید: "خانم اگر کسی در خانه از این کتابها داشته باشد، می‌تواند یکی از آنها را بیاورد؟"

خانم آموزگار جواب داد: "البته، ولی به شرط این که اولاً با اجازه پدر و مادران این کار را بکنید و ثانیاً کتاب خیلی کهنه و پاره نباشد." آخر پرسید: "خانم اگر کسی کتابی گرفت و آن را گم کرد، چه کنیم؟"

خانم آموزگار جواب داد: "مرجان در دفتر دیگری نام کتاب و نام گیرنده آن را با تاریخ روزی که کتاب از کتابخانه گرفته می‌شود، می‌نویسد. اگر اتفاقاً کسی کتابی را گم یا پاره کرد، باید آن کتاب را بخرد و به کتابخانه برگرداند. اما من یقین دارم از این اتفاقها در کلاس ما خیلی کم پیش خواهد آمد. چون همه شما کتاب خواندن را دوست دارید و می‌دانید که چگونه از کتاب نگداری کنید تا پاره و گم نشود."

واژه‌ها

دلیل	[daleel]	(名)	理由，论据	(ئى)	سەۋەب، دەلیل
بی صبری	[beesabree]	(名)	焦急神情	(ئى)	سەۋرسىزلىك
آموزگار	[a:moozega:r]	(名)	老师 (中小学)	(ئى)	ئوقۇتقۇچى
سرجای خود	[sar-e-ja:ye-khod]		在自己的坐子上		ئۆز ئورنىدا
تقلید گردن	[taghleed kardan]	(动)	模仿	(پ)	تەقلید قىلماق
به این ترتیب	[be eentarteeb]	(连)	这样	(ب)	شۇنىڭ بىلەن
مدیر	[modeer]	(名)	校长	(ئى)	مۇدىر
دبستان	[dabesta:n]	(名)	小学	(ئى)	باشلانغۇچ مەكتەپ، مەكتەپ
اجازه گرفتن	[eja:ze gereftan]	(动)	得到批准	(پ)	رۇخسەت ئالماق
تخته	[takhte]	(名)	板，一块板	(ئى)	تاхта
میخ	[meekh]	(名)	钉子	(ئى)	میخ
لوازم	[lava:zem]	(名)	必要物品	(ئى)	كېرەكلىك
عضو	[ozv]	(名)	成员	(ئى)	ئەزا
مهری	[mehree]	(人名)	梅赫里	(ئادەم ئىسمى)	مېھرى
گمان کردن	[gama:n kardan]	(动)	想，认为	(پ)	ئويلىماق، ھېسابلىماق
کوبیدن (کوب)	[koobeedan]	(动)	钉入	(پ)	مىخلىماق
کى زدن	[kaf zadan]	(动)	鼓掌	(پ)	چاۋاك چالماق
آخر	[a:khar]	(名)	结尾	(ئى)	ئاخىر
نام بردن	[na:m bordan]	(动)	提到名子	(پ)	نامى ئېيتىلماق
جلد	[jeld]	(名)	皮，书皮	(ئى)	تېرە، مۇقاۋا، جلد
شاگرد	[sha:gerd]	(名)	学生	(ئى)	ئوقۇغۇچى، شاگىرت
پروین	[parveen]	(人名)	帕尔温	(ئادەم ئىسمى)	پەرۋىن
مهين	[maheen]	(人名)	梅辛	(ئادەم ئىسمى)	مەھىن
اولا	[avvalan]	(副)	第一	(ر)	بىرىنچىدىن، ئاۋۋال

ثانيا	[sa:niyan]	(副)	第二 (ر) ئىككىنچىدىن، ئاندىن
كهنه	[kohne]	(形)	旧的 (س) كونا
پاره	[pa:re]	(形)	破的 (س) يىرتىق
آذر	[a:zar]	(人名)	阿扎尔 (ئادەم ئىسمى) ئازەر
مرجان	[marja:n]	(人名)	玛尔江 (ئادەم ئىسمى) مەرجان
گم کردن	[gom kardan]	(动)	遗失 (پ) يىتتۈرۈپ قويماق
گيرنده	[geerande]	(名)	借书人 (ئى) ئارىيەت ئالغۇچى
تاريخ	[ta:reekh]	(名)	日期 (ئى) چىسلا
برگرداندن (-گردان)	[bargarda:ndan]	(动)	退还 (پ) قايتۇرماق
نگهدارى کردن	[negahda:ree kardan]	(动)	保有，保持 (پ) تۇتماق، ساقلىماق
جنوب	[jenoob]	(名)	南，南方 (ئى) جەنۇب

شرح و توضيح

1. چىن كارى

这里的“ى”是 چىن 要求的不定 ى，不读重音，该词组的意思是：这样的工作。

1. “چىن كارى” — بۇ ئىبارىدىكى “ى” قوشۇمچىسى “چىن” نىڭ تەلەپ قىلىشى بىلەن قوشۇلغان بىتايىن “ى” بولۇپ، ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ. بۇ ئىبارە “مۇنداق ئىش” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

2. “كداميك” = كدام يك

3. “...را با خود بياورد” — “ئەكىلىش” مەنىسىدە.

意思是：带来。

4. از اين اتفاقها در كلاس ما خيلى كم پيش خواهد آمد.

“از اين اتفاقها” 意思是：这类事件

这句话的意思是：这类事件在我们班上不会太多的。

4. “از اين” اتفاقها در كلاس ما خيلى كم پيش خواهد آمد (مۇنداق ئىش سىنىپىمىزدا

ناھايىتى كەم يۈز بېرىدۇ) — بۇ جۈملىدىكى “از اين اتفاقها” ئىبارىسى “بۇ خىلدىكى ئىشلار” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

5. نگهدارى کردن 与我们前面学的 是同义词。

5. “نگهدارى کردن” سۆزى بىز ئوقۇپ ئۆتكەن “نگهداشتن” سۆزى بىلەن مەنىداش.

دستور زیان

将来时态

كېلەر زامان

1. 将来时态构成

肯定式: 谓语动词词干 + 连写人称词尾 + 助动词 (خواستن 的词根) خواه

否定式: 谓语动词词干 + 连写人称词尾 + 助动词 نه خواه

1. پېئىلنىڭ كېلەر زامان شەكلىنىڭ ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى:

خواه ("خواستن" پېئىلنىڭ يىلتىزى) + شەخس قوشۇمچىسى + پېئىل ئۆزىكى

بولۇشىز شەكلى:

نه خواه + شەخس قوشۇمچىسى + پېئىل ئۆزىكى

(1) ئاددىي پېئىل "رفتن" نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال:

肯定式 بولۇشلۇق شەكلى	否定式 بولۇشىز شەكلى	人称 شەخس
خواهم رفت	نخواهم رفت	من
خواهی رفت	نخواهی رفت	تو
خواهد رفت	نخواهد رفت	او
خواهیم رفت	نخواهیم رفت	ما
خواهید رفت	نخواهید رفت	شما
خواهند رفت	نخواهند رفت	آنها

(2) 复合动词 تەقلىد كىردن

(2) قوشما پېئىل "تەقلىد كىردن" نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال:

肯定式 بولۇشلۇق شەكلى	否定式 بولۇشىز شەكلى	人称 شەخس
تەقلىد خواهم كىرد	تەقلىد نخواهم كىرد	من
تەقلىد خواهی كىرد	تەقلىد نخواهی كىرد	تو
تەقلىد خواهد كىرد	تەقلىد نخواهد كىرد	او
تەقلىد خواهیم كىرد	تەقلىد نخواهیم كىرد	ما
تەقلىد خواهید كىرد	تەقلىد نخواهید كىرد	شما
تەقلىد خواهند كىرد	تەقلىد نخواهند كىرد	آنها

2. كېلەر زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

2. 将来时态的用法

(1) 表示将来发生的动作或情况

(1) كېيىن بولىدىغان ھەرىكەت ياكى ئەھۋالنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

خواهرم درسال آينده وارد دانشگاه خواهد شد. 我的妹妹明年上大学。

(سىڭلىم كېلەر يىلى داشۇگە كىرىدۇ)

پدرم در روز پنجم ماه آينده به پکن خواهد آمد. 下月五号我父亲将到达北京。

(كېيىنكى ئاينىڭ 5-كۈنى ئاتام بېيجىڭغا كېلىدۇ)

بچه‌ها از دیدن شما خوشحال خواهند شد. 孩子们见到你一定会很高兴的。

(باللار سىزنى كۆرسە خۇشال بولىدۇ)

(2) 表示意愿和决心. ئارزۇ ۋە ئىرادىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

هرچه می‌گوئید، باز هم اینجا نخواهم ماند. 不管您怎么说，我都不留在这里。

(نېمە دېسىڭىزمۇ بۇ يەردە قالمايمەن)

من او را نخواهم دید. 我不再见他。

(مەن ئىككىنچى ئۇنىڭغا قارىمايمەن)

بەيجوچە بەتو اجازه نخواهم داد که از خانه بیرون بروی. 我决不允许你出门。

(مەن سېنى ھەركىز ئۆيىدىن چىقارمايمەن)

这个时态用于书面较多。用于口语时，多表示决心，意愿。例如在否定时表示“决不——”“将不会……”“不再……”等，在肯定时表常用于意愿，决心，或判断性口气“一定会……”，“就会……”，“将一定会……”。

پېئىلنىڭ بۇ خىل زامان شەكلى كۆپرەك يېزىق تىلىدا قوللىنىلىدۇ. جانلىق تىلدا قوللىنىلسا، كۆپىنچە قەتئىي ئىرادە ۋە نىيەتنى بىلدۈرۈپ “ھەركىزمۇ...”，“چوقۇم...” قاتارلىق ھالەتلەر بىلەن ماسلىشىپ كېلىدۇ.

تمرین

1. 写出下列动词将来时态的六个人称变位:

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ ئالتە خىل شەخستىكى كېلەر زامان شەكلىنى كۆرسىتىڭ:

معالجه کردن

خریدن

توانستن

2. 翻译下列句子:

(1) 下个月我将同父亲一起去南方旅行。

(2) 帕尔维兹的身体好多了，两三天以后就会来上班的。

(3) 我弟弟将回家过暑期。

(4) 他赠送给学生许多书和练习本。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) كېيىنكى ئايدا ئاتام بىلەن بىللە جەنۇبقا ساياھەتكە بارىمەن.

(2) پەرۋىزنىڭ سالامەتلىكى كۆپ ياخشى بولدى، ئىككى-ئۈچ كۈندىن كېيىنلا سىنىپقا كېلىدۇ.

(3) ئىنىم ئۆيگە قايتىپ تەتبىل قىلىدۇ.

(4) ئۇ ئوقۇغۇچىلارغا بىرمۇنچە كىتاب ۋە دەپتەر تەقدىم قىلدى.

课文译文

班级图书馆

孩子们都想知道怎么在班上建立个图书馆，所以，他们都急不可待地等老师到来，老师一到，大家都坐到自己的位子上去了。

老师说：同学们，我们商量好今天看我们能不能建立一个班级小图书馆，要是能建立起来，别的班级也会学我们的样子。这样，所有的班级都会把自己的图书馆建立起来。

我得到校长允许，在黑板对面的墙上，钉一块木板，好把书放在上面。你们之中谁能把木板、钉子及其他需要的东西带来？谁要能办成这件事，他就算是图书馆的第一名成员。

梅赫里举起手说：“老师，我爸爸是木匠，我想他能来给我们钉上这块木板。”

孩子们都很高兴，他们为图书馆的第一个成员鼓掌。然后，老师说：现在你们每个人都买一本波斯语课本后面列出的书，送给班上的图书馆。这样，你们每个人买一本书就可以读到五十本书了，因为你们班上有五十个人。我请帕尔温准备个笔记本，在本子上登记书名、作者以及送书人姓名。

梅辛问：老师，要是家里有这些书，能拿一本来吗？

老师回答说：当然可以，不过首先要得到父母允许，而且书不能太旧太破。

阿扎尔也问：老师，要是有人借了一本书，弄丢了，该怎么办呢？

老师回答说：玛尔江要在另一个本子上登记书名、借书人姓名和借出日期，要是万一有人把书丢了或弄破了，那他应当照样买一本，交给图书馆。不过我肯定这类事在我们班上不会太多的。因为你们都很爱读书，而且知道怎样保护图书，使它不致弄坏或丢掉。

تېكىست تەرجىمىسى

سىنىپ كۈتۈپخانىسى

بالىلارنىڭ قانداق قىلغاندا سىنىپتا بىر كۈتۈپخانا قۇرۇۋېلىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلىگۈسى كېلەتتى. شۇڭا ئۇلار ئوقۇتقۇچى خانىمنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتتى ۋە ئوقۇتقۇچى كېلىشى بىلەنلا ھەممەيلەن ئۆز ئورنىدا ئولتۇردى.

ئوقۇتقۇچى خانىم دېدى: “ياخشى، بالىلار، بىز بۈگۈن قانداق قىلغاندا سىنىپتا بىر كىچىك كۈتۈپخانا قۇرۇشقا بولىدىغانلىقىنى مەسلىھەت قىلايلى. ئەگەر قۇرالداق، باشقا سىنىپلارمۇ بىزنى ئۈلگە قىلىشى ۋە شۇ ئۇسۇلدا ھەممە سىنىپلار ئاستا-ئاستا ئۆزىنىڭ كۈتۈپخانىسىنى قۇرۇۋېلىشى مۇمكىن.

مەن مەكتەپ مۇدىرىنىڭ رۇخسىتىنى ئالدىم، قارا تاختىنىڭ ئۈستىدىكى تامغا بىر تاختاي مىخلاپ، كىتابلىرىمىزنى شۇ يەرگە قويىمىز. قايسىلار تاختاي، مىخ ۋە باشقا كېرەكلىك نەرسىلەرنى ئەكىلەلەيسىلەر؟ كىم مۇشۇنداق ئىشنى قىلالسا، سىنىپ كۈتۈپخانىسىنىڭ تۇنجى ئەزاسى.

بولدۇ.

مېھرى قولنى كۆتۈرۈپ دېدى: "خانم، مېنىڭ ئاتام ياغاچچى. مېنىڭچە، بىزگە بۇ تاختاينى تەييارلاپ مېخلاپ بېرىدۇ".

بالىلار ئىنتايىن خۇشال بولدى ۋە كۈتۈپخانىنىڭ تۇنجى ئەزاسى ئۈچۈن چاۋاك چالدى. ئاندىن ئوقۇتقۇچى خانم دېدى: "ئەمدى ھەربىرىڭلار پارس تىلى دەرسلىكىنىڭ كەينىدە كۆرسىتىلگەن كىتابلاردىن بىردىن سېتىۋېلىپ، سىنىپ كۈتۈپخانىسىغا تەقدىم قىلىڭلار. مۇشۇ ئۇسۇلدا ھەربىرىڭلار بىردىن كىتاب ئالساڭلار، ئەللىك پارچە كىتاب ئېلىنىدۇ. چۈنكى سىنىپڭلاردا ئەللىك ئوقۇغۇچى بار. مەن پەرۋىنىنى بىر دەپتەر تۇتۇپ، ئۇنىڭغا كىتاب ئىسمى، يازغۇچىنىڭ ئىسمى ۋە تەقدىم قىلغۇچىنىڭ ئىسمىنى خاتىرىلەشكە تەكلىپ قىلىمەن".

مەھىن سورىدى: "خانم، ئەگەر ئۆيىدە مۇشۇ كىتابلاردىن بولسا، شۇلاردىن بىرنى ئېلىپ گەلسەك بولامدۇ؟" ئوقۇتقۇچى خانم جاۋاب بەردى: "ئەلۋەتتە بولىدۇ، بىراق شەرت شۇكى، بىرىنچىدىن ئاتا-ئاناڭلار رازى بولۇشى، ئىككىنچىدىن كىتاب بەك كونا، بەك يىرتىق بولماسلىقى كېرەك".

ئازەر سورىدى: "خانم، ئەگەر بىركىم كىتاب ئارىيەت ئېلىپ، يىتتۈرۈپ قويسا قانداق قىلىمىز؟"

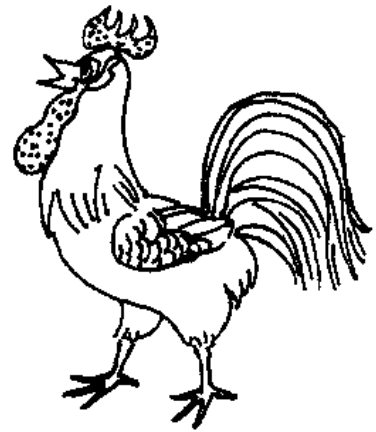
ئوقۇتقۇچى خانم جاۋاب بەردى: "مەرجان باشقا بىر دەپتەرگە كىتاب ئىسمى، ئارىيەت ئالغۇچى ۋە چىسىلانى خاتىرىلىسۇن. ناۋادا بىركىم كىتابنى يىتتۈرۈپ ياكى يىرتىپ قويسا، ئۇ شۇنداق كىتابتىن بىرنى سېتىۋېلىپ كۈتۈپخانىغا بېرىشى كېرەك. بىراق، ئىشىنىمەنكى، بۇنداق ئىش سىنىپىمىزدا ناھايىتى كەم يۈز بېرىدۇ. چۈنكى، سىلەر ھەممىڭلار كىتاب ئوقۇشنى ياخشى كۆرىدۇ. سىلەر ۋە كىتابنى قانداق قىلىپ يىرتماي، يىتتۈرمەي تۇتۇشنى بىلىسىلەر".

درس سی و سوم 第三十三课 ئوتتۇز ئۈچىنچى دەرس

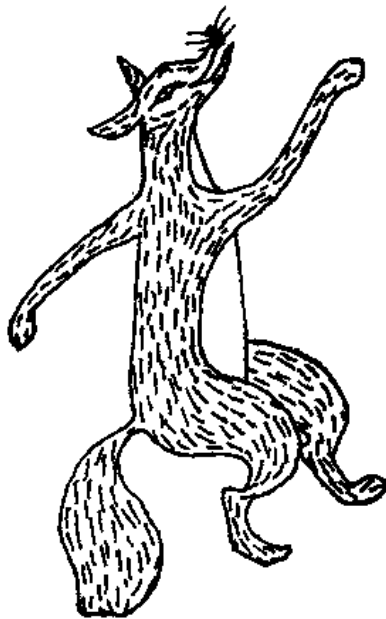
تېكىست:	خروس و روباه	课文
گرامراتىكا	پەرەز ئۆتكەن زامان	语法 过去假定时态

خروس و روباه

مرغها و خروسها در دهی باهم به خوبی و خوشی زندگی می کردند. در میان آنها خروس باهوش و فهمیده ای بود. روزی از روزها خروس از لانه بیرون آمد و برای گردش به صحرا رفت. فصل بهار بود، درختها شکوفه کرده بودند. عطر گل فضا را پر کرده بود. خروس از زیبایی و طراوت بهار به شوق آمد و آواز بلندی سرداد.

روباهی در آن نزدیکی بود، همین که صدای خروس را شنید، به طرف خروس دوید تا او را شکار کند. خروس بعضی آنکه روباه را دید، روی درختی پرید. روباه حيله گر چون

دید که خروس از دسترس او دور شده است، جلوتر آمد و با زبان گرمی گفت: "آقای خروس، سلام. چرا بالای درخت رفتی؟ مگر از من می ترسی؟ ما که باهم دشمنی نداریم. وقتی آوازت را شنیدم، خیلی خوشم آمد، ببین، هوا خوب و صحرا چه سرسبز است. بیا، در این هوای خوش کمی باهم قدم بزنیم و تو باز هم با آن صدای خوشت برایم آواز بخوان." خروس داستانهای بسیاری از حيله روباه شنیده بود، گفت: "بله، هوا خوب است، صحرا سرسبز است. آواز من هم بد نیست، ولی من تو را نمی شناسم. من فقط میدانم روباه و خروس نباید باهم دوست باشند. روباه دشمن مرغ و خروس است. من نباید با دشمن خود دوستی کنم."

روباه گفت: مگر خبر نداری که شیر دستور داده است که تمام حیوانات باید باهم دوست باشند؟ اکنون گرگ و گوسفند

باهم دوست هستند. سگ با روباه کاری ندارد. مرغ خانگی بر پشت شغال سوار می‌شود و در صحرا گردش می‌کند. من تعجب می‌کنم که تو از هیچ چیز خبر نداری.
وقتی که روباه حرفهایش را می‌زد، خروس گردن خود را بالا کشیده بود و راهی را که به آبادی می‌رسید، نگاه می‌کرد.

روباه پرسید: "به کجا نگاه می‌کنی؟"
خروس گفت: "حیوانی را می‌بینم که از آبادی به این طرف می‌آید. نمیدانم چه حیوانی است، از تو کمی بزرگتر است، گوشهای پهن و بزرگی دارد و خیلی تند به سوی ما می‌آید."
روباه گفت: "این نشانی‌هایی که می‌دهی، مال سگ است. ما با سگها میانه خوبی نداریم."
خروس گفت: "مگر تو نگفتی که همه حیوانات باهم دوست هستند؟"
روباه در حالی که فرار می‌کرد، گفت: "بله، اما می‌ترسم که این سگ هم مثل تو دستور شیر را نشنیده باشد".

واژه‌ها

خوراز (نمی) 公鸡	(名) [khorooos]	خروس
تولکه (نمی) 狐狸	(名) [rooba:h]	روباه
یزا (نمی) 村子	(名) [deh]	ده
و، 和谐 (س) ئىناق	(副) [bekhoobee-va-khoshee]	به خوبی و خوشی
ئىقلىلق (س) 聪明的	(形) [ba:hoosh]	باهوش
په مى بار (س) 懂事的	(形) [fahmeede]	فهمیده
ئۇۋا، كاتەك (نمی) 巢穴	(名) [lane]	لانه
چېچەكلىمەك (پ) 开花	(动) [shekoofe kardan]	شکوفه کردن
خوش ھىد (نمی) 香味	(名) [atr]	عطر
ئارىلىق (نمی) 空际	(名) [faza]	فضا
سايلىق (نمی) 湿润	(名) [tara:vat]	طراوت
زوقلانماق (پ) 兴致变高	(动) [be showgh a:madan]	به شوق آمدن
شۇ ھامان (پ) 刚...，就	(连) [bemahz a:nke]	بمحض آنکه
ئۇچماق (پ) 跳	(动) [pareedan]	پریدن (پر)
ھىلىگەر، قۇۋ (س) 狡猾的	(形) [heelegar]	حيله‌گر
قولى يېتىدىغان يەر (نمی) 手边	(名) [dastras]	دسترس
يۇمشاق (س) 柔软的	(形) [narm]	نرم
دۈشمەنلىك (نمی) 敌意，仇恨	(名) [doshmanee]	دشمنی
سۆيۈندۈم 我喜欢.....	[khosham a:mad]	خوشم آمد

ياپېشىل (س) 翠绿的	(形) [sarsabz]	پېرسېز
قەدەملىك، سەيلە قىلماق (پ) 漫步	(动) [ghadam zadan]	قدم زدن
دوست بولماق (پ) 交朋友	(动) [doostee kardan]	دوستى كردن
بۆرە (ئى) 狼	(名) [gorg]	كرگ
قوي (ئى) 羊	(名) [goosfand]	كرسفند
ئىت (ئى) 狗	(名) [sag]	سگ
ئۆي قوشى (ئى) 家养的母鸡	(名) [morgh kha:negee]	مرغ خانگى
چىلبۆرە (ئى) 胡狼、豺狼	(名) [shagha:l]	شغال
تەئەججۇپلەنمەك (پ) 惊奇	(动) [ta'job kardan]	تعجب كردن
كۆتۈرمەك (پ) 提高	(动) [ba:la: kesheedan]	بالا كشىدن
مەھەللە (ئى) 人烟稠密	(名) [a:ba:dee]	آبادى
之处		
كەڭ (س) 宽大	(形) [pahn]	پەن
تەرەپ (ئى) 方向	(名) [soo (y)]	سو(ى)
بەلگە (ئى) 特征	(名) [nesha:nee]	نشانى
مۇناسىۋەت (ئى) 关系	(名) [miya:ne]	ميانه
قاچماق (پ) 逃走	(动) [fara:r kardan]	فرار كردن
ھەرىكەت قىلماق (پ) 动作，行动	(动) [harekat kardan]	حرکت كردن

شرح و توضیح

1. "بەخوبى و خوشى" 很好地和愉快地

خوبى 和 خوشى 都是形容词加 ي 转化为名词。在波斯语中用这种方法构成的名词很多，例如：

1. "بەخوبى و خوشى" (ئىناق ھەم خۇشال) — بۇ يەردىكى "خوبى" بىلەن "خوشى" نىڭ ئىككىلىسى سۈپەتكە "ى" قوشۇلۇپ ياسالغان ئىسىم. (پارسچىدىكى بۇ ئىبارە "ئىناقلىق ۋە خۇشاللىق بىلەن" شەكلىدە تۈزۈلگەن) پارسچىدا مۇنداق يول بىلەن ياسالغان ئىسىملار كۆپ. مەسىلەن:

كم	(少的، كم، ئاز)	كىمى	(缺少، كەملىك، ئازلىق)
زياد	(多的، ئارتۇق)	زىادى	(多余، ئارتۇقلۇق)
بلند	(高的، ئېگىز)	بلندى	(高度، ئېگىزلىك)
آباد	(人烟稠密的، ئاۋات)	آبادى	(人烟稠密之处، ئاۋات يەر، يېزا)
خوشحال	(愉快的، خۇشال)	خوشحالى	(愉快، خۇشاللىق)

روشن (明亮的 耀眼光) روشنى (亮光 روشنلىك)

除此之外，在名词后面加 ي 可以使具体名词转化为抽象名词。例如：

بۇنىڭدىن باشقا، "ى" قوشۇمچىسى ئىسىمنىڭ كەينىگە قوشۇلسا، كونكرېت ئىسىم ئابستراكت ئىسىمغا ئايلىنىدۇ. مەسلەن:

دروغ	(谎言 يالغان سۆز)	دروغى	(虚伪 ساختىلىق)
دوست	(朋友 دوست)	دوستى	(友谊 دوستلۇق)
دشمن	(敌人 دۈشمەن)	دشمنى	(仇视 دۈشمەنلىك)

2. روزى از روزها

意思是：从前有一天。常用于叙述故事的第一句话。

2. "روزی از روزها" (كۈنلەرنىڭ بىرىدە، كۈنلەردىن بىركۈنى) — بۇ ئىبارە كۆپىنچە چۆچەكنىڭ بىرىنچى جۈملىسىدە قوللىنىلىدۇ.

3. آواز بلندى سرداد 开始高声唱歌。سرداد 是书面语言，在这里的意思是开始。

3. "آواز بلندى سرداد" (يۇقىرى ئاۋازدا ناخشا ئېيتىشقا باشلىدى) — بۇ يەردىكى "سرداد" پېئىلى كىتابى تىلدا قوللىنىدۇ، بۇ يەردە "باشلىماق" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ.

4. ھىيىن كە صداى خروس را شنيد، بە طرفى خروس دويد...

狐狸一听见公鸡的歌声，立刻朝公鸡的方向跑来。

"... ھىيىن كە" 这个句型的意思是 "...就....." 连接词 ھىيىن 引导的是时间状语从句。例如：

4. "ھىيىن كە صداى خروس را شنيد، بە طرفى خروس دويد..." (تۈلكە خورازنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا خوراز تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى) — "ھىيىن كە" بىلەن باغلانغان بۇ خىل جۈملە شەكلى بىر ئىش بولۇش بىلەن تەڭلا يەنە بىر ئىش بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. باغلغۇچى "ھىيىن كە" نىڭ باش جۈملە بىلەن باغلاپ تۇرغىنى ۋاقىت بېقىندى جۈملە. مەسلەن:

ھىيىن كە مادرش را ديد، از خوشحالى از جاى خود پريد.

他一见到他的妈妈就高兴得跳起来。

(ئۇ ئانىسىنى كۆرۈش بىلەنلا خۇشاللىقىدىن سەكرەپ كەتتى)

ھىيىن كە باران قطع شد، ھە دو بارە شروع بەكار خود كردند.

雨一停，大家又干了起来。

(يامغۇر توختىشى بىلەنلا ھەممەيلەن باشقىدىن ئىشلەپ كەتتى)

5. بمحض آنكه روباه را ديد، روى درختى پريد.

公鸡一见到狐狸，立刻跳到一棵树上。

بمحض آنكه 或 بمحض اين 是连接词，意思与 ھىيىن 完全一样。

5. "بمحض آنكه روباه را ديد، روى درختى پريد" (تۈلكىنى كۆرۈش بىلەنلا دەرەخقە ئۇچۇپ چىققانلىقى) — "بمحض آنكه" ياكى "بمحض اين كە" باغلغۇچى بولۇپ، مەنىسى

“ھەيىن كە” نىڭكى بىلەن پۈتۈنلەي ئوخشاش.

6. .... 我非常喜欢 (از) ... خېلى خوشم آمد.

动词 خوش آمدن 有时态变化，但人称不变，固定使用第三人称单数，其人称表现在 خوش 的连写人称词尾上。以现在进行时态和一般过去时态为例。

6. “... خېلى خوشم آمد” (بەك سۆيۈندۈم) — بۇ يەردىكى “خوش آمدن” پېئىلى زامان بىلەن تۈرلىنىدۇ، لېكىن شەخس جەھەتتە مۇقىم III شەخسىتلا كېلىدۇ، ئۇنىڭ شەخس قوشۇمچىسى “خوش” قا قوشۇلغان شەخس قوشۇمچىسىدا كۆرۈلىدۇ. ئۇنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان ۋە مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلىنى ماسال قىلساق، مۇنداق بولىدۇ:

人称 شەخس	一般过去时态，现在进行时态 پۈتمىگەن مۇتلەق ئۆتكەن ھازىرقى زامان	人称 شەخس	一般过去时态，现在进行时态 پۈتمىگەن مۇتلەق ئۆتكەن ھازىرقى زامان
من	خوشم مى آيد، خوشمان آمد	ما	خوشمان مى آيد، خوشمان آمد
تو	خوشت مى آيد، خوشت آمد	شما	خوشتان مى آيد، خوشتان آمد
او	خوشش مى آيد، خوشش آمد	آنها	خوششان مى آيد، خوششان آمد

7. سگ با روباه کاری ندارد.

狗不再管狐狸了。

7. “سگ با روباه کاری ندارد” (ئىتنىڭ تۈلكە بىلەن كاری يوق بولدى = ئىت تۈلكىگە چېقىلىدىغان بولدى)

8. ما با سگها میانه خوبی نداریم.

我们同狗的关系不好。

8. “ما با سگها میانه خوبی نداریم” (بىزنىڭ ئىتلار بىلەن مۇناسىۋىتىمىز ياخشى ئەمەس)

9. من می ترسم که این سگ هم مثل تود دستور شیر را نشنیده باشد.

我怕这只狗也和你一样，没有听到狮子的命令。

是过去假定时态。

9. “من می ترسم که این سگ هم مثل تود دستور شیر را نشنیده باشد” (قورقىمەنكى، بۇ ئىتمۇ ساڭا ئوخشاش شىرنىڭ بۇيرۇقىنى تېخى ئاڭلىمىغان بولۇشى مۇمكىن) — “نشیده باشد” پېئىلىنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى.

دستور زبان

过去假定时态

پەرەز ئۆتكەن زامان

1. 去过假定时态的构成

肯定式：连写人称词尾 + 助动词 باش + 动词词干

否定式：连写人称词尾 + 助动词 باش + 动词词干 + نه

1. پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى:

پېئىل ئۆزىكى + ە + باش + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + پېئىل ئۆزىكى + باش + شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىل "شنىدن" نىڭ تۈرلىنىشى: شنىدن (1) 简单动词

من	شنىدە باشم	شنىدە باشم	ما	شنىدە باشىم
تو	شنىدە باشى،	شنىدە باشى	شما	شنىدە باشىد
او	شنىدە باشد	شنىدە باشد	آنها	شنىدە باشند

(2) قوشما پېئىل "جواب دادن" نىڭ تۈرلىنىشى: جواب دادن (2) 复合动词

من	جواب دادم باشم	جواب دادم باشم	ما	جواب دادم باشىم
تو	جواب دادم باشى	جواب دادم باشى	شما	جواب دادم باشىد
او	جواب دادم باشد	جواب دادم باشد	آنها	جواب دادم باشند

2. 过去假定时态的用法。

2. پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 当说话者对过去已经发生的事进行推测时，可使用这个时态。表示推测口气时常与情态动词连用。例如：

(1) سۆزلىگۈچى بۇرۇن بىر ئىشنىڭ بولغانلىقىنى پەرەز قىلغاندا مۇشۇ زامان شەكلىنى قوللىنىدۇ، مۇنداق جۈملىلەردە ھامان مودال پېئىللار بىللە كېلىدۇ. مەسلەن:

شاید نامه‌ام به او رسیده باشد.
他大概已经收到我的信了。

او شاید آنروز مرا دیده باشد.
(ئۇ مېنىڭ خېتىمنى تاپشۇرۇپ ئالدى بولغاي)
那天他也许看见我了。

او شاید آن خبر را به تو اطلاع داده باشد.
(ئۇ كۈنى ئۇ مېنى كۆرگەن بولۇشى مۇمكىن)
他大概把那消息告诉你了。

آقای نادری به شانگهای رسیده باشد.
(ئۇ مېلىقى خەۋەرنى ساڭا ئېيتتىغۇ دەيمەن)
纳迪里先生可能已经到达上海了。

(نادیری ئەپەندى شاڭخەيگە يېتىپ بارغان بولۇشى مۇمكىن)

(2) 说话者表达过去本该做的事而实际没有去做时，用过去假定时态。在这种用法中一般与情态动词 *بایست* 例如: -

(2) سۆزلىگۈچى ئۆتكەندە بولۇشى لازىم بولغان لېكىن ئەمەلىيەتتە بولمىغان ئىشنى بايان قىلغاندا مۇشۇ زامان شەكلىنى قوللىنىدۇ. بۇ چاغدا ھامان مودال پېئىل "مى بایست" قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسلەن:

او مى بایست بوقع آنجا رسیده باشد، اما اتومبیلش سر راه خراب شد.

他本该准时到达那里，但是他的车半路坏了。

(ئۇ ئۇ يەرگە ۋاقتىدا يېتىپ بېرىشى كېرەك ئىدى،

بىراق ماشىنىسى يېرىم يولىدا بۇزۇلۇپ قاپتۇ)

او مى بایست در آن کنفرانس شرکت کرده باشد، ولی او مریض شده بود.

他本应当参加那次会议的，但是他病倒了。

(ئۇ ئۇ يىغىنغا قاتنىشىشى كېرەك ئىدى، لېكىن ئاغرىپ قالدى)

(3) 当说话者估计按常规已经发生的事时，用过去假定时态，这时常与情态动词 *بايد* 连用。
(3) سۆزلىگۈچى مەنتىق بويىچە بارلىققا كەلدى دەپ ھېسابلىغان ئىشلار مۇشۇ زامان شەكلىدە

ئىپادىلىنىدۇ. بۇ چاغدا ھامان مودال پېئىل "بايد" قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسلەن:

او امسال هجده سال دارد. بايد ديبرستان را تمام کرده باشد.

他今年十八岁了，想必高中已经毕业。

ئۇ بۇ يىل 18 ياشقا كىردى، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى تۈگەتكەندۇ)

او تاکنون بايد به تهران رسیده باشد، چون با هواپیما از پکن تا آنجا فقط هفت ساعت است.

他现在一定已经到达德黑兰了，因为从北京乘飞机到那里只须七小时。

(ئۇ ھازىر چوقۇم تېھرانغا يېتىپ باردى، چۈنكى ئايروپىلاندا

بېيىجىڭدىن ئۇ يەرگە پەقەت يەتتە سائەت كېتىدۇ)

تمرین

翻译下列句子:

(1) 我可能在什么地方见过他。

- (2) 他们的屋子的灯灭了，大约已经睡觉了。
 (3) 法里东一定已经回家了，因为他的自行车不在了。
 (4) 绿灯一亮，他就穿过了马路。
 (5) 狐狸一听见狗的叫声，就吓跑了。

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) مەن ئۇنى بىر يەردە كۆرگەن بولۇشۇم مۇمكىن.
 (2) ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ چېرىغى ئۆچۈپتۇ، ئۇخلاپ قالغان ئوخشايدۇ.
 (3) فەرىدۇن جەزمەن ئۆيىگە كەتتى، چۈنكى ۋېلىسپېتى يوق تۇرىدۇ.
 (4) يېشىل چىراغ يېنىشى بىلەنلا، ئۇ يولنى كېسىپ ئۆتتى.
 (5) تۈلكە ئىتنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا قورقۇپ قاچتى.

课文译文

公鸡与狐狸

一群公鸡与母鸡幸福而和谐地生活在一个村子里。其中，有一只公鸡最聪明。

一天，这只公鸡走出鸡窝到田野上去走走。正值春天，树木都吐绿发芽，空际飘散着花香。春天的美景和湿润的空气使公鸡感到舒畅而激动，它不禁高声唱起歌来。

在近旁有个狐狸，它一听到公鸡的歌声，立刻朝公鸡的方向跑来，它打算捉这只公鸡。公鸡一见狐狸，立刻跳到一棵树上。狡猾的狐狸一见公鸡逃开了，便又走近些，和气地说：“公鸡先生，你好呵，你上树干什么呀？你还怕我吗？我们之间无仇无恨呵，我听到了你的歌声，高兴极了，你看天气多好，这田野上一片翠绿。来，让我们在晴朗的天气中一起散散步，你再用你的美妙的声音为我唱支歌吧”。公鸡听说过许多狐狸耍阴谋诡计的事情，便说道：“是呵，天气很好，田野上一片葱绿，我的歌声也不错，可是，我不认识你。我只知道狐狸和公鸡不能交朋友，狐狸是母鸡与公鸡的敌人，我不能和敌人交朋友”。

狐狸说道：“怎么你还没听说，狮子下了命令，让所有的动物都作朋友。如今，狼和羊成了朋友。狗也不管狐狸了。母鸡都骑到胡狼背上去散步了。我感到奇怪，你怎么还一点也不知道呵”。

在狐狸正说着的时候，公鸡伸长脖子，向通向田野的路上张望。

狐狸问道：“你在看什么呀”？

公鸡说：“我看到一种动物，从野地里朝这边来了，我不知道是什么动物，比你略大些，耳朵又大又扁。很快向我们方向跑来。

狐狸说：“看你说的这幅样子是狗，我们和狗可不大对头”。

公鸡说：“你不是说，所有的动物都成了朋友了吗？”

狐狸一边逃跑，一边说道：“是呵，可是我怕这狗也和你一样，还没听到狮子的命令呐”。

تېكىست تەرجىمىسى

خوراز ۋە تۈلكە

بىر مۇنچە مېكىيان ۋە خوراز بىر يېزىدا ئىسناق ھەم خۇشال ياشايدىكەن. ئۇلارنىڭ ئىچىدە
 بىر خوراز ناھايىتى ئەقىللىق ئىكەن.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ خوراز كاتىكىدىن چىقىپ ئايلىنىپ كېلىشى ئۈچۈن دالىغا مېڭىپتۇ. بۇ باھار پەسلى ئىكەن، دەرەخلەر چېچەكلەپ، بوشلۇقنى گۈل ھىدى قاپلىغان. خوراز باھارنىڭ گۈزەل مەنزىرىسى ۋە ساپ ھاۋاسىدىن زوقلىنىپتۇ ۋە ئاۋازىنى قويۇپ بېرىپ ناخشا ئېيتىپتۇ. يېقىن يەردە بىر تۈلكە بار ئىكەن. ئۇ خورازنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا خوراز تەرەپكە قاراپ يۈگۈرۈپتۇ. خوراز تۈلكىنى كۆرۈپلا، دەرەخقە ئۇچۇپ چىقىۋاپتۇ. ھېلىگەر تۈلكە خورازنىڭ قولىدىن كەتكىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا يېقىنلىشىپ، سىيلىق ئاۋاز بىلەن دەپتۇ: "سالام خوراز ئەپەندى، نېمىشقا دەرەخقە چىقىۋالدىڭ؟ تېخى مەندىن قورقۇپ يۈرەمسەن؟ بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا دۈشمەنلىك يوق. مەن ئاۋازىڭنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولدۇم. قارا، ھاۋا نېمىدېگەن ياخشى، دالا ياپيېشىل بولۇپ كېتىپتۇ. چۈش، بۇ ياخشى ھاۋادا بىللە سەيلە قىلايلى. خۇش ئاۋازىڭ بىلەن ماڭا يەنە بىر ناخشا ئېيتىپ بەر". خوراز تۈلكىنىڭ ھېلىسى توغرۇلۇق كۆپ ئاڭلىغان ئىكەن. ئۇ دەپتۇ: "شۇنداق، ھاۋا ياخشى، دالا ياپيېشىل، مېنىڭ ئاۋازىمۇ يامان ئەمەس. لېكىن مەن سېنى تونۇمايمەن. مېنىڭ بىلىدىغىنىم شۇكى، تۈلكە بىلەن خوراز دوست بولالمايدۇ. تۈلكە مىكياڭ بىلەن خورازنىڭ دۈشمىنى. مەن دۈشمەن بىلەن دوست بولمايمەن".

تۈلكە دەپتۇ: "سەن تېخى شىرنىڭ بارلىق ھايۋاناتنىڭ دوست بولۇشى توغرۇلۇق بۇيرۇق بەرگەنلىكىدىن بىخەۋەر ئىكەنسەندە؟ ھازىر بۆرە بىلەن قوي دوست بولدى. ئىت تۈلكىگە چېقىلمايدىغان بولدى. ئۆي قۇشلىرى چېلىۋورنىڭ دۈمبىسىگە چىقىۋېلىپ دالادا سەيلە قىلىپ يۈرىدۇ. مەن سېنىڭ ھېچنەمىدىن خەۋەرسىز يۈرگىنىڭگە ئەجەبلىنىۋاتىمەن".

تۈلكە گەپ قىلىۋاتقاندا، خوراز بوينىنى سوزۇپ يېزا تەرەپكە كەتكەن يولغا قاراپ قويۇپتۇ.

تۈلكە: "نەگە قاراۋاتىسەن؟" دەپ سوراپتۇ.

خوراز دەپتۇ: "مەن يېزىدىن بۇ تەرەپكە كېلىۋاتقان بىر ھايۋاننى كۆرۈپ قالدىم. مەن ئۇنىڭ قانداق ھايۋان ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدىم. سەندىن سەل چوڭراق، قۇلۇقى كەڭ ھەم چوڭ. تېزلا بىز تەرەپكە قاراپ كېلىدۇ.

تۈلكە دەپتۇ: "سەن ئېيتقان بۇ بەلگىلەر ئىتنىڭ بەلگىسى، بىزنىڭ ئىتلار بىلەن قۇناسۇد-تىمىز ياخشى ئەمەس".

خوراز دەپتۇ: "سەن ھەممە ھايۋانات دوست بولدى دېيىگەنمىدىڭ؟"

تۈلكە قېچىپ كېتىۋېتىپ دەپتۇ: "شۇنداق، بىراق قورقسەنكى، بۇ ئىتمۇ ساڭا ئوخشاش تېخى شىرنىڭ بۇيرۇقىنى ئاڭلىمىغان بولۇشى مۇمكىن".

درس سی و چهارم 第三十四课 ئوتتۇز تۆتىنچى دەرس

تېكىست:	دوستان قهرمان	课文
گرامماتىكا	ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (2) شەرت بېقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسى	语法 及物动词和不及物词 (二) 条件从句小结

دوستان قهرمان

عصرىك روز تعطيل بود. بچه‌ها درساختمان نېمە تامى بازى مى‌گردند. به اين طرف و آن طرف مى‌دويدند و فرياد مى‌كشيدند. به قول خودشان جنگ مى‌گردند و اسير مى‌گرفتند. ناگهان صدای فريادی بازى را قطع کرد. گوشها تيز شد و نگاهها به گودال کنار ساختمان دوخته شد. اين فرياد منوچهر بود که پايش روى سنگى لغزیده و به داخل گودال پرتاب شده بود. همه مى‌ديدند که چطور غلت مى‌خورد و به پائين مى‌رود. نفسها در سينه‌ها حبس شده بود. عاقبت منوچهر به ته گودال رسيد. بچه‌ها مدتی منتظر ماندند، اما او حرکتى نکرد. يکی دو نفر هم او را صدا کردند ولى جوابى نپيديدند. در اين موقع يکی از بچه‌ها گفت: "بهرتر است به خانه‌هايمان برگرديم. اگر ما را اينجا پيدا کنند خيال مى‌کنند ما او را داخل گودال نداخته‌ايم." اين را گفت و براه افتاد. بچه‌های ديگر هم به دنبال او حرکت کردند.

هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بودند که خسرو سرچايش ايستاد و به دوستش گفت: جمشيد، ما کار درستی نيمى‌کنيم. منوچهر آلاں به کمک ما احتياج دارد. من برمى‌گردم ببينم چه مى‌توانم بکنم و چگونه مى‌توانم او را نجات بدهم. هرچه مى‌خواهد بشود، بشود. جمشيد گفت: صبر کن من هم با تو مى‌آيم.

دو دوست به طرف گودال برگشتند. منوچهر به همان حال در ته گودال افتاده بود و حرکتى نيمى کرد. دوستانش پس از جستجوى، نرديان بلندی يافتند و به کمک آن به ته گودال رفتند. منوچهر سخت زخمى شده بود. سرش خونين بود و رنگ به چهره نداشت. خسرو گفت: جمشيد، کمک کن منوچهر را به بالا ببريم. جمشيد گفت: من از تو بزرگتر و پرزورتر هستم. او را به پشت مى‌گيرم و به بالا مى‌برم.

به هر زحمتی بود، جمشيد و خسرو، منوچهر زخمى را به بالای گودال آوردند، سپس تصميم گرفتند که او را به داروخانه آن طرف خيابان ببرند.

صاحب داروخانه همين که منوچهر را ديد گفت: بهتر است او را به بیمارستان برسانيد، چون

حالش هیچ خوب نیست و....

بچه‌ها دیگر منتظر بقیه حریف او نشدند. فوری منوچهر را با تاکسی به بیمارستان رساندند، پزشک پس از معاینه منوچهر گفت: از زخمهای او خون زیادی رفته است و ممکن است احتیاج به خون پیدا کنیم.

جمشید و خسرو نگاهی بهم کردند. آنها سخت نگران بودند. جمشید گفت: خسرو، کاش تو به خانه منوچهر می‌رفتی و پدرش را خبر می‌کردی.

خسرو فوری از دوستش جدا شد و به طرف خانه منوچهر برآه افتاد. او مجبور بود همه راه را بدود، زیرا دیگر پولی برای سوار شدن تاکسی یا اتوبوس نداشت.

پدر منوچهر همین که خبر زخمی شدن پدرش را شنید، همراه خسرو با تاکسی به طرف بیمارستان حرکت کرد. سراسیمه خود را به بالای سر پدرش رساند. دید که منوچهر را بر تختی خوابانده‌اند. و سر و صورتش را پیچیده‌اند. پسرک دیگری هم در تخت دیگری کنار او خوابیده است.

پزشک به پدر منوچهر نزدیک شد و گفت: آقا خوشبختانه پسران نجات پیدا کرد. شما باید از این دو دوست او تشکر کنید که بدون تلف کردن وقت او را به بیمارستان رساندند. از پسر شما خون زیادی رفته بود و اگر جمشید حاضر نمی‌شد که خون خود را به پسران بدهد، شاید هرگز موفق نمی‌شدیم که او را نجات دهیم.

در این موقع صدای جمشید شنیده شد که می‌گفت: اگر خسرو برای نجات منوچهر برنگشته بود، او هرگز نجات پیدا نمی‌کرد.

پدر منوچهر در حالی که اشکهایش را پاک می‌کرد، گفت: متشکرم، خیلی متشکرم، شما دو نفر واقعاً قهرمان هستید.

واژه‌ها

منوچهر	(人名) [manoochehr]	马努切赫尔 (ئی) مه‌نؤچههر (ناده‌م‌ئسمی)
عصر	(名) [asr]	黄昏，傍晚 (ئی) که‌چقورون
نیبه‌تمام	(形) [neemetama:n]	完成一半的 (س) تولوق پوتینگن
فریاد کشیدن	(动) [farya:d kesheedan]	喊叫 (پ) وارقرباق
(-کش)		
جنگ کردن	(动) [jang kardan]	作战 (پ) جه‌ک قلماق
قول	(名) [ghowl]	话语，诺言 (ئی) سۆز، ووده
اسیر گرفتن	(动) [aseer gereftan]	捉俘虏 (پ) ئه‌سر توتماق
بازی	(名) [ba:zee]	玩耍 (ئی) ئویون
قطع کردن	(动) [ghat' kardan]	折断 (پ) ئوزمه‌ک
تیز	(形) [teez]	尖锐的 (س) ئوتکؤر

坑 (ئى) ئازگال	(名) [gowda:l]	گودال
注视 (پ) تىكىلمەك، تىكىلىپ قارىماق	(动) [dookhtan]	دوختن (دوز)
滑倒 (پ) تېپىلىپ يىقىلماق	(动) [laghzeedan]	لغزیدن (لغز)
抛掷 (ئى) تاشلاش، تاشلىنىش	(名) [parta:b]	پرتاب
滚动 (پ) دومىلىماق	(动) [ghalt khordan]	غلت خورْدن
落下 (پ) چۈشۈپ كەتمەك	(动) [be pa:een raftan]	بە پائىن رفتن
气息，呼吸 (ئى) نەپەس	(名) [nafas]	نفس
胸 (ئى) كۆكس، مەيدە	(名) [scene]	سینە
屏住 (پ) قامالماق، قاپلانماق	(动) [habs shodan]	حبس شدن
终于，最后 (ر) ئاخىردا	(副) [a:ghebat]	عاقبت
底部 (ئى) ئاست، تەكت	(名) [tah]	ته
想，认为 (پ) ئويلىماق، ھېسابلىماق	(动) [khiya:l kardan]	خیال کردن
需要 (پ) ئېھتىياج چۈشمەك	(动) [ekhtiya:j da:shtan]	احتياج داشتن
拯救 (پ) قۇتقۇزماق	(动) [neja:t da:dan]	نجات دادن
梯子 (ئى) شوتا	(名) [nardba:n]	نردبان
找到 (پ) تاپماق	(动) [ya:ftan]	یافتن (ياب)
血淋淋的 (س) قانغا بويالغان	(形) [khooneen]	خونین
贾姆希德 (ئى) جەمشىد (ئادەم ئىسمى)	(人名) [jamsheed]	جمشید
胡斯鲁 (ئى) خۇسرۇ (ئادەم ئىسمى)	(人名) [khosroo]	خسرو
有力的 (س) كۈچلۈك	(形) [porzoor]	پر زور
麻烦 (ئى) جاپا	(名) [zahmat]	زحمت
值班人 (ئى) نۆۋەتچى	(名) [kesheek]	كشیك
检查 (ئى) تەكشۈرۈش	(名) [mo-a:yene]	معاینه
出租汽车 (ئى) تەكسى	(名) [ta:ksi]	تاكسى
血 (ئى) قان	(名) [khoon]	خون
忧虑 (پ) ئەنسىرىمەك: گۈتمەك	(动) [negara:n boodan]	نگران بودن
若能……，多好 (ئىم) كاشكى	(叹) [ka:sh]	كاش
慌慌张张地 (ر) ھودۇققان ھالدا	(副) [sara:seeme]	سراسیمه
分开 (پ) ئايرىلماق	(动) [joda: shodan]	جدا شدن
被迫的 (س) مەجبۇرىي	(形) [majboor]	مجبور
送去 (پ) ئېلىپ بارماق، يەتكۈزۈمەك	(动) [resa:ndan]	رساندن (رسان)

خراباندن (خوابان) [kha:ba:ndan] (动)	使睡下 (پ) ئۇخلاتماق
خوشبختانه [khoshbakhta:ne] (副)	万幸 (ر) بەختكە يارىشا
تشكر کردن [tashakkor kardan] (动)	感谢 (پ) رەھمەت ئېيتماق
تلفی کردن [talaf kardan] (动)	耗费 (پ) سەرپ قىلماق
موفق شدن [movaffagh shoodan] (动)	得以, 做成 (پ) مۇۋەپپەقى بولماق
قهرمان [ghahrama:n] (名)	英雄 (ئى) قەھرىمان

شرح و توضیح

1. به قول خودشان.....

按他们自己的说法。

1. “به قول خودشان” (ئۇلارنىڭ ئۆز سۆزى بىلەن ئېيتقاندا)

2. هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بود (که) خسرو سر جایش ایستاد...

还没有走出几步远，胡斯鲁就站住不动了...

“...هنوز.....”意思是“还没有.....就.....”。例如:

2. “هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بود (که) خسرو سر جایش ایستاد”

(نه چچه قەدەم يىراققا بارمايلا، خۇسرو تۇختاپ قالدى) — “...هنوز... + بولۇشسىز پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكىلىدىكى پېئىل (+ که) “تېپىدىكى جۈملە بىر ئىش بولمايلا يەنە بىر ئىش بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

او هنوز سؤال معلم را بروشنى نشنیده بود که به آن جواب داد.

他还没有听清楚老师的问题，就回答。

(ئۇ مۇئەللىمنىڭ سوئالىنى ئېنىق ئاڭلىمايلا جاۋاب بەردى)

او هنوز فیلم را تمام نکرده بود که رفت.

他还没有看完电影，就走了。

(ئۇ كىنو تۈگىمەيلا كېتىپ قالدى)

3. نفسها در سینهها حبس شده بود.

大家都屏住了呼吸。

3. “نفسها در سینهها حبس شده بود” (ھەممەيلەننىڭ نەپىسى قىسىلغاندەك بولدى)

4. هرچه می‌خواهد بشود، بشود.

这是个复合句，前面 هرچه می‌خواهد بشود 是让步状语从句，后面是主句。该句主语根据上下文可理解为当时发生的“事情”或“情况”，第一句话中的“بشود”意思是“发展，变化”，即“不论情况会发生什么变化”，第二句“بشود”相当于“بگذارم بشود”意思是“就让它去发展变化”。这句话是胡斯鲁决心留下帮助同伴时的想法，所以根据上下文可译为“不论发生什么事，我都不管（或我都留下）。”

4. “هرچه می‌خواهد بشود، بشود” (مەيلى نېمە بولسا بولسۇن) — بۇ بىر قوشما جۈملە.

“ھەرچە مى خواھد بشود” توسقۇنىسىز قارشىلىقنى بىلدۈرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملە. كەينىدىكى “بشود” باش جۈملە. بۇ جۈملەنىڭ ئىگىسىنى تىل شارائىتىغا ئاساسەن شۇ ۋاقىتتا يۈز بەرگەن “ئش” ياكى “ئەھۋال” دەپ چۈشىنىشكە بولىدۇ. بىرىنچى جۈملەدىكى “بشود” پېئىلى “ئۆزگەر-مەك” مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ، بىرىنچى جۈملە “مەيلى ئەھۋال قانداق ئۆزگەرسۇن” دېگەن مەنىنى بېرىدۇ، ئاخىرقى “بشود” ئەمەلىيەتتە “بىگىدارم بشود” دېگەنلىك بولۇپ، “ئۆزگەرسۇن” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ جۈملە خۇسۇسەن شۇ يەردە قېلىپ دوستىغا ياردەم بېرىش ئىرا-دېسىنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. شۇڭا ئەھۋالغا قاراپ، “مەيلى قانداق ئەھۋال يۈز بەرسۇن، مەن مەشەدە بولىمەن” دەپ تەرجىمە قىلىشقىمۇ بولىدۇ.

كاش تو بە خانە منوچەر مى رفتى و پدرش را خبر مى کردى. 5.

要是你能去玛努切赫尔家，通知他父亲就好了。

“过去进行时态 + ...كاش” 是一个固定句型，用来表达不可能实现的愿望。

5. “كاش توبەخانە منوچەر مى رفتى و پدرش را خبر مى کردى” (سەن مەنۇچېھىرنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنىڭ ئاتىسىغا خەۋەر يەتكۈزسەڭ ياخشى بولاتتى) — “كاش.....+ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلىدىكى پېئىل” تىپىدىكى جۈملە تۇراقلىق بىر خىل جۈملە شەكلى بولۇپ، بىر خىل ئارماننى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

كاش من پزشك مى بودم. 我要是个医生该多好啊!

(مەن دوختۇر بولسام ئىدىم كاشكى = مەن دوختۇر بولۇپ قالسامچۇ!)

كاش من مثل پرندە پرواز مى کردم. 我要是象小鸟一样会飞该多好啊!

(قۇشلاردەك ئۇچالسام، قانداق ياخشى بولاتتى!)

او مجبور بود همه راه بدود. 6.

他不得不跑着去。

这句话中 后面省略连接词.

后面的从句中用现在假定时态. 例如:

6. “او مجبور بود همه راه بدود” (ئۇ يول بويى يۈگۈرۈشكە مەجبۇر بولدى) — “مجبور بودن كە...” دىن كېيىن كەلگەن بېقىندا جۈملەدە پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسلەن:

در سر راه دو چرخه ام خراب شد، مجبور شدم كه پياده به خانه بروم.

半路上我的车坏了，不得不步行回家。

(يېرىم يولدا ۋېلىسىپىتىم بۇزۇلۇپ قېلىپ،

ئۆيگە پىيادە قايتىشقا مەجبۇر بولدۇم)

دېش بىر قىرغاققا، مجبور شدم كه كار خود را كنار بگذارم و زود بخوابم.

昨晚停电，我不得不停止工作，早早睡觉。

(ئاخشام توك توختاپ قالغانلىقتىن، ئىشنى

توختىتىپ بالدۇرلا ئۇخلاشقا مەجبۇر بولدۇم)

7. ...خود را به بالاي سر پسرش رساند. 他走到自己孩子的床前。

...او را به بیمارستان رساند. 把他送到医院。

以上这两句话中的 رساندن 是 رسيدن (到达) 对应的及物动词，意思是“将……送到”或“使……达到” ... خوابانده اند

这句话中的 خوابانیدن 是 خوابيدن 的相对应的及物动词，意思是“使…睡觉”。

رساندن 和 خوابانیدن 及物动词的构成法请看本课语法解释。

7. "...خود را به بالاي سر پسرش رساند" (ئۇ بالىسىنىڭ كارىۋىتى ئالدىغا كەلدى)، "...او را

به بیمارستان رساند" (ئۇنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى) — بۇ ئىككى جۈملىدىكى "رساندن" پېئىلى "رسيدن" (يېتىپ بارماق) پېئىلىنىڭ قارشىسىدىكى ئۆتۈملۈك پېئىل بولۇپ، "ئاپارماق"، "يەتكۈزمەك" مەنىلىرىدە كېلىدۇ.

"ديدكە منوچەر را برتختى خوابانده اند" (كۆردىكى، مەنۇچېرنى بىر كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويغانىدى) — بۇ جۈملىدىكى "خوابانیدن" پېئىلى "خوابيدن" پېئىلىنىڭ قارشىسىدىكى ئۆتۈملۈك پېئىل بولۇپ، "ياتقۇزماق"، "ئۇخلاتماق" مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ.

ئۆتۈملۈك پېئىل "خوابانیدن"، "رساندن" نىڭ بىرىكىش ئۇسۇلى توغرىسىدا مۇشۇ دەرس ئىچىدىكى چۈشەندۈرۈشكە قاراڭ.

8. اگر جمشيد حاضر نمىشد كه خون خود را به پسرستان بدهد

شايد هرگز موفق نمىشدم. كه او رانجات بدهم.

如果贾姆席德不给您的孩子输血，也许我们根本没有办法救活他。

这句话中都用过去进行时态，表示与事实相反的情况。

"(不) 做……" يوقى شدىن (نشدن) كه 和 "……准备去做 (不)" حاضر شدىن (نشدن) كه...

成功”在这两个动词后面跟的从句中应该用现在假定时态。例如：

8. "اگر جمشيد حاضر نمىشد كه خون خود را به پسرستان بدهد شايد هرگز موفق نمىشدم

كه او را رانجات بدهم" (ئەگەر جەمشىد ئۆزىنىڭ قېنىنى ئوغلىڭىزغا بەرمىگەن بولسا، ئۇنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزۇپ قېلىشقا ھەرگىز مۇۋەپپەقىيەت بولالمايتتۇق) — بۇ جۈملىدە پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلىپ، پاكىتنىڭ ئەكسىچە بولىدىغان ئەھۋال ئىپادىلەنگەن.

"حاضر شدىن (نشدن) كه..." (...گە ھازىر تۇرۇش [تۇرماسلىق])، "موفق شدىن (نشدن) كه" (...گە مۇۋەپپەقىيەت بولۇش [بولالماسلىق]) — بۇ ئىككى پېئىلدىن كېيىن كېلىدىغان بېقىندى جۈملىدە پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

هر وقت حاضر كە بە شما كمك كنم. 我随时准备帮助您。

(مەن سىزگە ياردەم بېرىشكە ھەرقاچان تەييار)

حاضر نى شوم كە بە نامەاش جواب بدەم.

我不准备给他回信。

(مەن ئۇنىڭغا جاۋاب خەت يازماقچى ئەمەسمەن)

موفق نشدم كەبلىط هواپىمائى بەپكن را بخرم.

我没有买成去北京的机票。

(بېيجىڭغا بارىدىغان ئايروپىلان بېلىتىنى ئالالمىدىم)

موفق نشدم كە با او تماس بگيرم.

我没有能与他取得联系。

(ئۇنىڭ بىلەن ئالاقە باغلاشقا مۇۋەپپەقىيەت بولالمىدىم)

دستور زبان

及物动词和不及物动词 (二)

ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (2)

1. 有一些动词兼有不及物和及物两种性质。例如:

1. بەزى پېئىللار ھەم ئۆتۈملۈك پېئىل ھەم ئۆتۈمسىز پېئىل خاراكتېرىگە ئىگە. مەسىلەن:

شكىستن رىختن سوختن

碗掉在地上摔碎了。

كاسە بە زمين افتاد و شكست.

(قاچا يەرگە چۈشۈپ چېقىلىپ كەتتى)

我打碎了玻璃窗。

شىشە را شكستم.

(مەن دېرىزىنىڭ ئەينىكىنى سۇندۇرۇۋەتتىم)

牛奶从盘子里流到桌子上。

شیر از بشقاب به روی ميز ریخت.

(سۈت تەخسىدىن جوزىغا ئېقىپ كەتتى)

阿里把热水灌进热水瓶。

علی آب گرم را توی ترموس ریخت

(ئەلى قايناقسۇنى چايدانغا قۇيىدى)

灯蕊用煤油点燃。

فتیله چراغ با نفت می سوخت.

(چىراغنىڭ پىلىكى كىرسىن بىلەن كۆيىدۇ)

谁把我的小板凳烧了?

آتش جنگل را سوخت.

(مېنىڭ كىچىك ئورۇندۇقۇمنى كىم كۆيىدۇردى؟)

2. 有些不及物动词可以通过构词变化形式，成为及物动词。例如:

2. بەزى ئۆتۈمسىز پېئىللار سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بىلەن تۈرلىنىپ، ئۆتۈملۈك پېئىلغا

ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

— انیدن — — اندن 在词尾加

بەزى ئۆتۈمسىز پېئىللارنىڭ "— انیدن"، "— اندن" قوشۇمچىلىرى بىلەن بىرىكىپ ئۆتۈملۈك

پېشلىغا ئايلىنىشى:

خوابىدىن — خواب + اندىن — خواباندىن
(ئۇخلاماق) 睡觉 ..... 使 (ئۇخلاتماق)
پوشىدىن — پوش + اندىن — پوشاندىن
چىيىدىن (كىيىمەك) + انىدىن — پوشانىدىن ..... 使 (كىيىدۈرمەك)
رسىدىن — رس + اندىن — رساندىن
چىشىدىن (يەتمەك) + انىدىن — رسانىدىن ..... 使 (يەتكۈزمەك)
جوشىدىن — جوش + اندىن — جوشاندىن
قايىنىماق (قايىنىماق) + انىدىن — جوشانىدىن ..... 使 (قايىناتماق)

条件状语从句小结

شەرت بېقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسە

条件状语从句是表示前提或条件的句子。到目前为止，我们学到的条件状语从句是以连词 **اگر** 为引导。

1. 条件状语从句可分为两类:

1) 真实条件状语从句。表示可能实现的事情。

2) 非真实条件状语从句，又称虚拟条件状语从句。表示实现可能极小，或完全与事实相反。

شەرت بېقىندى جۈملە باش جۈملەدىكى ئىشنىڭ بولۇشىغا قوبۇلغان شەرتنى بىلدۈرىدۇ. ھازىرغىچە بىزنىڭ ئوقۇغانلىرىمىز "اگر"، "بشرطى كە" باغلىغۇچىلىرى ئارقىلىق باغلانغان شەرت بېقىندى جۈملەلەر.

1. شەرت بېقىندى جۈملەلەرنى "چىن شەرت بېقىندى جۈملە" ۋە "قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە" دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈشكە بولىدۇ. چىن شەرت بېقىندى جۈملە ئەمەلگە ئېشىشى مۇمكىن بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ؛ قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە ئەمەلگە ئېشىش ئىمكانىيىتى ئىنتايىن ئاز بولغان ياكى پاكىتنىڭ ئەكسىچە بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. تۆۋەندىكى ئىككى مىسالنىڭ بىرىنچىسى چىن شەرت بېقىندى جۈملەگە، ئىككىنچىسى قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملەگە ۋەكىللىك قىلىدۇ:

(真实条件句) اگر اسب مال تو ست، بگو ببینم کدام چشمش کور است؟

如果马是你的，你说说马的哪只眼睛是瞎的。

(ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقۇنا، ئۇنىڭ قايسى كۆزى كور)

(非真实条件句) اگر اسب مال تو بود، می دانستی که کور نیست.

如果马是你的，你就会知道马不是瞎眼。(事实马不是你的，你以为马是瞎子。)

(ئەگەر ئات سېنىڭ بولغان بولسا، ئاتنىڭ كور ئەمەسلىكىنى بىلەتتىڭ)

2. 真实条件句的用法。

2. چىن شەرت بېقىندى جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 表示客观现实或说话时正在发生的事，在条件状语从句中用现在进行时态。

(1) ئويىڭىڭىز رېئاللىقنى ياكى بولۇۋاتقان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. بۇ چاغدا شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

اگر باور نى كنىد، صورت مرا بەھمان ترتیب بتراشيد.

如果您不信，那就这样给我刮脸好了。

(ئەگەر ئىشەنمىسەڭ، مېنىڭ ساقلىمىنى شۇ ئۇسۇل بىلەن ئال)

生活的希望在于奋斗。 اگر امید زندكى هست، در كوشیدن است.

(ھايات ئۈمىدى كۈرەشتە)

(2) 强调条件状语从句中的动作在说话前已经发生，其状态或结果延续到说话的时刻。

(2) شەرت بېقىندى جۈملىدىكى ھەرىكەتنىڭ سۆز قىلىشتىن بۇرۇن بولغانلىقىنى ۋە بۇ ھالەت ياكى ئۇنىڭ نەتىجىسىنىڭ ھازىرغىچە داۋاملاشقانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. مەسىلەن:

اگر آن فيلم را ديده ايد، داستان آن را برايم نقل بكنيد.

如果您看过那部电影，就给我讲讲那个故事吧。

(ئەگەر ئۇ كىنوني كۆرگەن بولسىڭىز،

ئۇنىڭ ۋەقەلىكىنى ماڭا سۆزلەپ بېرىڭ)

اگر تابحال حرفهايم را فهميده ايد، بايد دست از آن كار برداريد.

如果到目前为止您懂我说的话，那就不该再干那样的事。

(ئەگەر ھازىرغىچە مېنىڭ سۆزۈمنى چۈشەنگەن بولسىڭىز، ئانداق ئىشنى قىلماسلىقىڭىز كېرەك)

(3) 表示说话者推测或估计可能已经发生某事时，在条件状语从句中用过去假定时代。

(3) سۆزلىگۈچىنىڭ مەلۇم ئىشنىڭ بولغانلىقىنى قىياس قىلغان ياكى مۆلچەرلىگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ چاغدا، شەرت بېقىندى جۈملىسىدە پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

اگر مدتی در کنار دریا زندگى گرده باشيد، حتما مى دانيد آب دريا بطور منظم بالا و پائين مى رود.

如果您在海边生活过的话，那您会知道海水是有规则的涨落。

(ئەگەر سىز دېڭىز بويىدا ياشىغان بولسىڭىز، دېڭىز سۈيىنىڭ

قائىدىلىك ئۆزلەپ-پەسسىيىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلىسىز)

اگر احمد به بیمارستان رفته باشد، با بهرام بر خورد خواهد کرد.

如果阿赫玛德已去了医院的话，他会遇见巴赫拉姆的。

(ئەگەر ئەخمەت ئەپەندى دوختۇرخانىغا

گەتكەن بولسا، ئۇ بەھرام بىلەن ئۇچرىشىدۇ)

(4) 条件状语从句用一般过去时态，表示说话者认为动作发生的可能性极小。

(4) شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلسا، سۆزلىگۈچىنىڭ قارىشىچە ھەرىكەتنىڭ بولۇش مۇمكىنچىلىكى يوق دېيەرلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

اگر اتفاقاً کسی کتابی را گم یا پاره کرد، باید آن کتاب را بخرد و به کتابخانه برگرداند.

要是恰巧有人把书丢了，或弄破了，或把书撕破了，那他应当照样买一本，交给图书馆。

(ناۋادا بىركىم كىتابىنى يىتتۈرۈپ ياكى يىرتىپ قويسا، ئۇ

شۇنداق كىتابتىن بىرنى سېتىۋېلىپ كۈتۈپخانىغا بېرىشى كېرەك)

3. 非真实条件句是在条件状语从句中用过去进行时态或过去完成时态来表示。例如：
3. قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە شەرت بېقىندى جۈملەدە پېشلىنىش پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان

ياكى پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلىنى قوللىنىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

اگر من بجای تو بودم (مى بودم)، نمى رفتم. 要是我是你的话，我就不去了。

(سېنىڭ ئورنىڭدا مەن بولسام، بارمايتتىم)

اگر از اول نادرستی آن کار را مى دانستم، به آن دست نمى زدم.

要是从一开始就知道是错的，我就不会干了。

(ئەگەر باشتىلا ئۇ ئىشنىڭ ناتوغرىلىقىنى بىلسەم، قىلمايتتىم)

اگر آن کار را بطور همه جانبه بررسى کرده بوديد، دچار چنين اشتباهى نشده بوديد.

如果您全面地调查一下这件事，那就不致于犯这样的错误。

(ئەگەر بۇ ئىشنى ئەتراپلىق تەكشۈرگەن بولسىڭىز،

مۇنداق خاتالىقنى ئۆتكۈزمەيتتىڭىز)

تمرین

1. 将括弧里的动词，用适当的形式，填入条件状语从句内：

1. ئىرنىق ئىچىدىكى پېشلىلارنى مۇۋاپىق شەكىلگە كىرگۈزۈپ، شەرت بېقىندى جۈملىنىڭ بوش

ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

(1) اگر من يك گازانبىر (گازانبىر [ga:zanbor] 钳子) _____ (داشتن)،

مى توانم دو چرخهات را تعمير كنم.

(2) اگر اتومبيل _____ (رسیدن)، فوراً به من خبر بدهيد.

(3) اگر اين كتاب در ميان كتابهايم _____ (بودن)، به شما خواهم داد.

(4) اگر حرفهايم را _____ (قبول کردن)، اشتباه نکرده بودی.

(5) اگر من وقت _____ (داشتن)، به شما كمك مى كردم.

(6) اگر او ديروز به پكن _____ (رسیدن) حتما در جلسه شركت مى كند.

(7) اگر تابحال تكليفهايتان را هنوز _____ (انجام ندادن)، اينجا بمانيد تا تكليفهاى

باقى مانده خود را انجام بدهيد.

2. 翻译下列句子：

(1) 他还没有走几步，就倒在地上了。

(2) 由于缺水，他们不得不离开那个地方。

(3) 老师的话还没有说完，学生们就高兴地鼓起掌来。

(4) 我想买3日的火车票，但没买到。

(5) 你还在北京，我以为你已经回乌鲁木齐了。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

- (1) ئۇ بىرنەچچە قەدەم ماڭمايلا يەرگە يىقىلدى.
- (2) سۇ كەم بولغانلىقتىن، ئۇلار ئۇ يەردىن كېتىشكە مەجبۇر بولدى.
- (3) مۇئەللىمنىڭ سۆزى تېخى تۈگىمىدىلا، ئوقۇغۇچىلار خۇشال بولۇپ چاۋاك چېلىپ كەتتى.
- (4) ئۈچىنچى چىسلانىڭ پويىز بېلىتىنى ئالماقچىدىم، لېكىن ئالالمىدىم.
- (5) سەن تېخى بېيجىڭدا ئىكەنسەن، مەن سېنى ئۈرۈمچىگە كەتتىمىكەن دەپتىمەن.

3. 选择括弧中动词的适当形式填空:

3. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنىڭ لايىق كەلگىنىنى تاللاپ بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭ:

- (1) مەن مېلىب راخوب _____ (فەمىدىن، فەماندىن)
- (2) مەن با اشاره‌ای بەاو _____ (فەمىدىن، فەماندىن) كە كارش صحيح نىست.
- (3) بايد بە او دوا _____ (خوردن، خوراندن) تا خوب شود.
- (4) مادرشیر را بە طفل _____ (خوردن، خوراندن).
- (5) دختران در روزهای جشن لباسهای قشنگ را _____ (پوشيدن، پوشاندن)
- (6) بياييد، اين لباس پنبه‌ای را بە پسران _____ (پوشيدن، پوشاندن).
- (7) اين گيلاس را بسلامتی شما _____ (نوشيدن، نوشاندن)
- (8) او بسيار شراب خورده است. ما نبايد بيشتربەاو _____ (نوشيدن، نوشاندن).

课文译文

见义勇为的朋友

一个假日的傍晚，一群孩子在一座尚未完工的大厦里玩。他们左右奔跑，高声喊叫，按他们自己的说法，叫做打仗和抓俘虏。

突然一声尖叫打断了游戏。孩子们都竖起耳朵听，他们的目光集中在大楼旁边的坑里。这是玛努切赫尔在喊，他的脚踩到一块石头，一滑就掉到坑里了。大家都看到了他的身体滚动着，落到了坑中。大家都屏住了呼吸。玛努切赫尔终于落到坑底。孩子们等了一会儿，但不见他的动静。有一、两个人喊他，可是，没有听到他回答。这时候，一个孩子说：我们最好赶快回家。要是人们看到我们在这里，会以为我们把他推下坑去的。他一面说，就一面走开了。别的孩子也随着他走了。

还没走出几步远，胡斯鲁就站住不动了，他对他的朋友说：贾姆席德，我们这样做不对。玛努切赫尔现在正需要我们帮助。要回去看看能干些什么，看怎么把他救出来，不论发生什么事，我都不管了。

贾姆席德说：等一下，我也跟你一起去。

这两个朋友回到坑边。玛努切赫尔还倒在坑底，一动也不动。这两个朋友在楼里搜寻了一番找到一个高梯子，他们顺梯子下到坑底。玛努切赫尔受了重伤，满头是血，脸色苍白。胡斯鲁说：贾姆席德，帮一把手，把他抬上去。贾姆席德说：我比你大，也比你有力气，我把他背上去。

贾姆席德和胡斯鲁费尽九牛二虎之力，终于把受伤的玛努切赫尔抬到地面上，然后，他们决定把他抬到街对面的药店去。

药店老板一见玛努切赫尔的样子，就说：你们最好送他上医院，他伤势太重了……

这两个孩子还没等他把话说完，就叫了出租车把玛努切赫尔送到了医院。医生检查之后说：他伤口出血过多，可能需要输血。

贾姆席德与胡斯鲁互相看了一眼，他们很担心。贾姆席德说：胡斯鲁，要是你能去玛努切赫尔家，通知他父亲就好了。

胡斯鲁立刻离开他的朋友，去玛努切赫尔家了。他不得不跑着去，因为，他已经没有乘出租车或坐公共汽车的钱了。

玛努切赫尔的爸爸一听到儿子受伤的消息，马上和胡斯鲁一起乘出租车赶到医院。他慌张张地来到儿子的跟前，看到玛努切赫尔被安置在一块床板上躺卧着，头和脸包扎起来。在他床旁边，还有一张床，有另一个孩子躺在上面。

医生走近玛努切赫尔的父亲说：先生，万幸您的孩子得救了，您应该感谢他的这两个伙伴，是他们及时把您的孩子送到医院的。您的孩子失血过多，如果贾姆席德不给您的孩子输血，也许我们根本没办法救活他。

这时，听到贾姆席德说话了，他说：如果不是胡斯鲁回去救玛努切赫尔，他无论如何也不会得救的。

玛努切赫尔的父亲一面擦着眼泪，一面说：谢谢，太感谢了，你们两个人真是见义勇为呵。

تېكىست تەرجىمىسى

قەھرىمان دوستلار

تەتل كۈنلىرىنىڭ بىر كەچقۇرۇنلۇقى، بىر توپ بالىلار تولۇق پۈتمىگەن بىر بىنا ئوينىۋاتاتتى. ئۇلار ئۇ ياقىتىن بۇ ياققا يۈگۈرۈشەتتى، ۋارقىرىشاتتى. ئۇلارنىڭ ئۆز تىلى بىلەن ئېيتقاندا، جەڭ قىلىشاتتى، ئەسەر تۇتۇشاتتى.

تۇيۇقسىزلا قاتتىق ۋارقىرىغان بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ ئويۇننى ئۈزۈپ قويدى. قۇلاقلىرىدىن بولۇپ، كۆز نۇرلىرى بىنانىڭ يېنىدىكى ئازگالغا مەركەزلەشتى. بۇ ئاۋاز مەنۇچېرنىڭ بولۇپ، ئۇ بىر تاشقا دەسسەپ سېلىپ، تېپىلىپ ئازگالغا يېقىلغان ئىدى. ئۇنىڭ ئازگالغا دومىلاپ چۈشۈپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، ھەممەيلەننىڭ نەپىسى قىسىلغاندەك بولدى. مەنۇچېر ئاخىر ئازگالنىڭ ئاستىغا چۈشۈپ كەتتى. بالىلار بىرمەھەل كۈتۈپ تۇردى، لېكىن ئۇ قىمىرلىمىدى، بىر-ئىككىيلەن ئۇنى قىچقاردى، لېكىن جاۋاپ بولمىدى. شۇ چاغدا بىر بالا: "ئەڭ ياخشىسى چاپسان ئۆيگە كېتەيلى، ئەگەر بىزنىڭ بۇ يەردە تۇرغىنىمىزنى كۆرۈپ قېلىشسا، ئۇنى ئازگالغا ئىتتىرىۋەتتى دەپ بىزدىن گۇمان قىلىدۇ" دېدى-دە، يولغا چۈشتى، باشقا بالىلارمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭدى.

ئازگالدىن بىرنەچچە قەدەم يىراقلاشمايلا، خۇسرۇ توختاپ قالدى. ئۇ دوستىغا قاراپ دېدى: "جەمئىيەت، بىز توغرا ئىش قىلىمىدۇق. ھازىر مەنۇچېر بىزنىڭ ياردىمىمىزگە ھوھتاج. مەن قايتىپ بېرىپ نېمە ئامال قىلىشقا بولىدىغانلىقىغا، ئۇنى قانداق قۇتقۇزۇش مۇمكىنلىكىگە

قاراپ باقمەن، مەيلى نېمە بولسا بولسۇن.

جەمەشەد دېدى: "توختاپ تۇر، مەنمۇ سەن بىلەن بىللە بارىمەن".

ئىككى دوست ئازگالنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى. مەنۇچېھەر ئازگالغا چۈشكەن پېتى قىسم-لىماي ياناتتى. ئۇنىڭ دوستلىرى بىنانىڭ ئىچىنى ئاڭتۇرۇپ بىر ئۇزۇن شوتا تاپتى. ئۇلار شوتا بىلەن ئازگالنىڭ ئاستىغا چۈشتى. مەنۇچېھەر ئېغىر يارىلانغان ئىدى، بېشى قانغا بويۇلۇپ، يۈزى تاتىرىپ كېتىپتۇ. خۇسرو دېدى: "جەمەشەد، سەن ياردەم قىل، مەن مەنۇچېھەرنى كۆتۈرۈپ ئۈستىگە ئېلىپ چىقاي". جەمەشەد دېدى: "مەن سەندىن بەستلىك ھەم كۈچلۈك، ئۇنى مەن يۈدۈپ ئېلىپ چىقاي".

جەمەشەد بىلەن خۇسرو يارىلانغان مەنۇچېھەرنى مىڭبىر مۇشەققەتتە يۇقىرىغا ئېلىپ چىقتى. ئاندىن ئۇلار ئۇنى ئۇدۇل كوچىدىكى دورىخانغا كۆتۈرۈپ ئاپارماقچى بولدى. دورىگەر مەنۇچېھەرنى كۆرۈپلا دېدى: "ياخشىسى ئۇنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ بېرىڭلار، ئۇنىڭ ھالى ئېغىر...".

ئىككى بالا ئۇنىڭ سۆزى تېخى تۈگىمەيلا، تەكسى چاقىرىپ مەنۇچېھەرنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى. دوختۇر مەنۇچېھەرنى تەكشۈرۈپ بولۇپ دېدى: "ئۇنىڭ يارىسىدىن قان بەك كۆپ چىقىپ كېتىپتۇ، ئېھتىمال، قان بېرىشكە توغرا كېلەر".

جەمەشەد بىلەن خۇسرو بىر-بىرىگە قارىشۋالدى. ئۇلار قاتتىق ئەنسىرىدى. جەمەشەد دېدى: "خۇسرو، سەن مەنۇچېھەرنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئاتىسىغا خەۋەر يەتكۈزسەڭ ياخشى بولاتتى". خۇسرو دەرھال دوستىدىن ئايرىلىپ، مەنۇچېھەرنىڭ ئۆيىگە ماڭدى. ئۇ يول بويى يۈگۈرۈپ مېڭىشقا مەجبۇر بولدى، چۈنكى تەكسى ياكى ئاپتوبۇسقا چۈشۈشكە پۇل قالمايغان ئىدى.

مەنۇچېھەرنىڭ ئاتىسى بالىسىنىڭ يارىلانغانلىقى خەۋىرىنى ئاڭلاش بىلەنلا، خۇسرو بىلەن بىللە تەكسىگە چۈشۈپ دوختۇرخانىغا ماڭدى. ئۇ ھودۇققان ھالدا ئوغلىنىڭ بېشىغا كەلدى، كۆردىكى، مەنۇچېھەرنى بىر كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويۇپتۇ، ئۇنىڭ باش-كۆزى تېڭىلغان. ئۇنىڭ يېنىدا يەنە بىر كارىۋات بولۇپ، ئۇنىڭدا باشقا بىر بالا ياناتتى.

دوختۇر مەنۇچېھەرنىڭ ئاتىسىغا يېقىن كېلىپ دېدى: "ئەپەندىم، بەختكە يارىشا ئوغلىڭىز نىجات تاپتى. سىز ئۇنىڭ بۇ ئىككى دوستىغا رەھمەت ئېيتىشىڭىز كېرەك. ئۇلار ئوغلىڭىزنى ۋاقتىدا دوختۇرخانىغا ئېلىپ كەلدى. ئوغلىڭىزدىن قان بەك كۆپ چىقىپ كەتكەن. ئەگەر جەمەشەد ئوغلىڭىزغا ئۆزىنىڭ قېنىنى بەرمىگەن بولسا، ئۇنى قۇتقۇزۇپ قېلىشقا مۇۋەپپەق بولالماستىكەنمىز مۇمكىن ئىدى".

شۇ چاغدا جەمەشەدنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ دېدى: "ئەگەر خۇسرو قايتىپ بېرىپ، مەنۇچېھەرنى قۇتقۇزۇشقا بولسا، ئۇ ھەرگىزمۇ نىجات تاپالمايتتى". مەنۇچېھەرنىڭ ئاتىسى كۆز يېشىنى سۈرتۈپ قۇرۇپ دېدى: "رەھمەت، كۆپ رەھمەت، سىلەر ئىككىڭلار ھەقىقەتەن قەھرىمان ئىكەنسىلەر".

درس سی و پنجم 第三十五课 ئوتتۇز بەشىنچى دەرس

三首诗

ئۈچ شېئىر

يار مهربان

دانا و خوش بيان	من يار مهربانم
باآنكه بىزبانم	گويم سخن فراوان
مشكل گشای آنم	هر مشکلی كه دارى
من يار پنددانم	پندت دهم فراوان
با سود و بىزيانم	من دوستى هنرمند
من يار مهربانم.	از من نباش غافل

— عباس يمينى شريف —

واژه‌ها

دانا	(形) [da:na]	博学的 (س) داناء، بىلىملىك
خوش بيان	(形) [hoshbaya:n]	语言风趣的 (س) خوش تىل، گەپچى
سخن	(名) [sokhan]	语言 (ئى) تىل
فراوان	(形) [fara:va:n]	丰富的，多的 (س) پاراۋان، مول
باآنكه	(连) [ba: a:nke]	虽然 (ب) گەرچە
بى زبان	(形) [bee zaba:n]	没有舌头的 (س) تىلسىز، زۇۋانسىز
مشكل گشا	(形) [moshkel gosha:]	能解决困难的 (س) مۈشكۈللۈكنى تۈگەتكۈچى
پند دادن	(动) [pand da:dan]	劝告 (پ) نەسىھەت قىلماق
يار	(名) [ya:r]	朋友 (ئى) يار، دوست
پند دان	(形) [pand da:n]	能进忠言的 (س) نەسىھەتچى
هنرمند	(形) [honarmand]	多才多艺的 (س) ھۈنەرۋەن، ھۈنەرگە باي

با سود	(形) [ba:sood]	有益的 (س) پايدىلىق، نەپ بەرگۈچى
غافل	(形) [gha:fei]	忽略...的 (س) غاپىل، پەرۋاسىز

مادر

گویند مرا چو زاد مادر	پستان به دهن گرفتن آموخت
شبها بر گاهواره من	بیدار نشست و خفتن آموخت
لبخند نهد بر لب من	برغنچه گل شکفتن آموخت
دستم بگرفت و پا به پا برد	تا شیوه راه رفتن آموخت
يك حرف و دو حرف بر زبانم	الفاظ نهاد و گفتن آموخت
پس هستی من زهستی او ست	تا هستم و هست دارمش دوست.
	— ایرج میرزا —

واژه‌ها

زاد = زایید		
زاییدن	(动) [za:yeedan]	生，分娩 (پ) قۇغماق
پستان	(名) [pesta:n]	乳头 (ئى) ئەمچەك
دهن = دهان	(名) [dehan]	嘴 (ئى) ئېغىز
گاهواره	(名) [ga:hva:re]	摇篮 (ئى) بۆشۈك
خفتن (خواب)	(动) [khoftan]	睡觉 (پ) ئۇخلىماق
غنچه	(名) [gonche]	蓓蕾 (ئى) غۈنچە
شکفتن (شكن)	(动) [shokoftan]	开放 (پ) ئېچىلماق
شیوه	(名) [sheeve]	方式 (ئى) يۈسۈن، ئۇسۇل
الفاظ	(名) [alfa:z]	话语 (ئى) سۆز، نىل
هستى	(名) [hastee]	存在 (ئى) بارلىق

درختکاری

بدست خود درختی می‌نشانم	به پایش جوی آبی می‌کشانم
کمی تخم چمن بر روی خاکش	برای یادگاری می‌فشانم
درختم کم کم آرد برگ و باری	بسازد بر سرخود شاخساری
چمن روید در آنجا سبز و خرم	شود زیر درختم سبزه زاری

به تابستان كه گرما رو نمايد
 خنك مى سازد و آنجا را از سايه
 درختم چتر خود را مى گشايد
 دل هر رهگذر را مى ربايد.
 — عباس يمينى شريف —

واژه‌ها

درختکاری	(名)	[derakhtka:ree]	(ئى) 种树	درهخ تنكش
نشان دادن (نشان)	(动)	[nesha:ndan]	(پ) 栽种	تسكهك، ئولتۇرغۇزماق
كشان دادن (كشان)	(动)	[kesha:ndan]	(پ) 拖，引	سوزماق، باشلماق
تخم	(名)	[tokhm]	(ئى) 蛋，种子	تۇخۇم، ئۇرۇق
چمن	(名)	[chaman]	(ئى) 草地	چمەن
يادگاری	(名)	[ya:dega:ree]	(ئى) 纪念	خاتىرە، يادكارلىق
فشان دادن (فشان)	(动)	[fesha:ndan]	(پ) 播撒	چاچماق
بار	(名)	[ba:r]	(ئى) 果实	مېۋە
شاخسار	(名)	[sha:khsa:r]	(ئى) 茂密的枝叶	باراقسانلىق
خرم	(形)	[khorram]	(س) 茂盛的	باراقسان
سبزەزار	(名)	[sabzeza:r]	(ئى) 草地	چمەنزار، ئوتلاق
رو نمودن (— نما)	(动)	[roo nemoodeen]	(پ) 面向	يۈزلەنمەك
چتر	(名)	[chatr]	(ئى) 伞	كۈنلۈك
خنك	(形)	[khonak]	(س) 凉爽的	سالقىن
سايه	(名)	[sa:ye]	(ئى) 荫，树荫	سايە
رهگذر = راهگذر	(名)	[rahgozar]	(ئى) 过路人	يولۇچى
ربودن (ربا)	(动)	[roboodeen]	(پ) 擦走	تارتىپ ئېلىپ كەتەك؛ مەھلىيا قىلماق، جەلپ قىلماق

课文译文

诗三首

一、亲切的朋友

我是一个亲切的朋友，
 我滔滔不绝地讲述，
 不管你有什么疑难困惑，
 我会给你许多忠告规劝，
 我生来就多才多艺，
 切不要对我冷淡疏远，
 博学多闻，话语风趣温柔，
 虽然，我没有长着舌头。
 我都能为你排除解脱。
 我总是为朋友献上忠言。
 对朋友无害而有所裨益。
 我是亲切的朋友，永远把你陪伴。

母亲

人们告诉我，母亲把我生到世上，立即把乳头送到我嘴上。
她夜夜在摇篮旁守候，照料我睡得宁静安详。
她把微笑嵌上我的嘴唇，逗得我如花的笑脸儿开放。
她手拉我的手一步一步，教我踏实地走在路上。
当我长大开始呀呀学语，她便一字一句教我模仿。
我的血肉生命都来自母亲，一生一世也报答不尽她的深恩。

植树

我亲手种了一棵小树，在树下引来一条小河。
树周围撒下一把草籽，愿青草生长把绿树衬托。
那树渐渐长大结出果实，向四周展现出茂密的树枝。
草坪也生长得郁郁葱葱，树下凭添了一片翠绿。
入夏，天气炎热难忍，那树张开绿伞关照行人。
树荫下时刻都凉风习习，过往行人都感到称心满意。

تېكىست تەرجىمىسى

تۈچ شېئىر

مېھرىبان دوست

مەن بىر مېھرىبان دوستمەن، دانا ھەم خۇش تىلىمەن.
گەرچە تىلىم بولمىسىمۇ، گەپنى بەك كۆپ قىلىمەن.
قانداق مۇشكۈللۈككۈك بولسا، مەن مۇشكۈللۈك يەڭگۈچى.
نەسىھەتلىرىم بەك كۆپ، مەن دوستنىڭ ئۈگۈتچىسى.
مەن ھۈنەرگە باي بىر دوست، پايدام كۆپ، زىيانسىز مەن.
ماڭا بېپەرۋا بولما، مەن مېھرىبان بىر دوستمەن.

ئانا

كىشىلەرنىڭ ئېيتىشىچە، ئانام مېنى تۇغقاندا، ئاغزىغا ئەمچەك سېلىپ، ماڭا ئېمىشنى
ئۆگەتكەنىكەن.

تۈن بويى بۆشۈكۈم قېشىدا ئۆزى ئۇخلاپ، ماڭا ئۇخلاشنى ئۆگەتكەنىكەن.
تەبەسسۇملۇق لېۋىنى لېۋىمگە بېسىپ، يۈزۈم غۇنچىسىنى ئېچىلىشقا ئۆگەتكەنىكەن.
قولۇمدىن تۇتۇپ بىر قەدەم-بىر قەدەمدىن يول مېڭىش ئۇسۇلىنى ئۆگەتكەنىكەن.
تىلىمغا سۆزلەرنى بىر-بىردىن بېسىپ، گەپ قىلىشنى ئۆگەتكەنىكەن.
مېنىڭ ۋۇجۇدۇم ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن كەلگەن، مەن ئۇنى ئۆمرۈم بويى سۆيىمەن.

دەرەخ تىكىش

ئۆز قولىم بىلەن بىر كۆچەت تىكىم، ئاستىغا بىر ئېرىق سۇ باشلىدىم.
ئەتراپىغا بىر سىقىم ئوت ئۇرۇقى چاچتىم، ئوتلار ئۈنۈپ يادكار بولسۇن دەپ.
دەرىخىم ئاستا-ئاستا بەرگ چىقىرىپ مېۋە بەردى، شاخلىرى ئەتراپقا يېيىلدى.
چىمەن ياپىيىشل بولۇپ يۈز ئاچتى، دەرىخىم ئاستى بىر چىمەنزار بولدى.
ياز كۈنى تومۇز ئىسسىق يېتىپ كەلگەندە، دەرىخىم ئۆزىنىڭ كۈنلۈكىنى ئاچىدۇ.
ئۇ ئۆزىنىڭ سايىسى بىلەن سالىقىنىلىق بېرىپ، يولۇچىلار دىلىنى يايىرتىدۇ.

درس سی و ششم 第三十六课 ئوتتۇز ئالتىنچى دەرس

实 用 文

خەت - ئالاقە

۱. تبریکات

(1) دوست عزیز:

اکنون که نوروز فرخنده فرا می‌رسد، تبریکات صمیمانه مرا قبول بفرمائید سعادت، سلامتی و کامیابی شما را در سال نو آرزومندم!
ارادتمند.....

(2) دوست گرامی:

پیوند فرخنده شما را با خانم... تبریک می‌گویم و خوشبختی و روزبهی برای جنابعالی و همسران آرزو می‌نمایم!
دوستدار.....

۲. دعوتها

(1) دوست گرامی:

پس از تقدیم سلام، چون امشب عده‌ای از دوستان برای تجدید دیدار و صرف شام به منزل ما تشریف می‌آورند. از شما خواهش می‌کنم که با حضور خویش ما و دوستان را مفتخر و سرافراز بفرمائید.

بامید دیدار

ارادتمند...

(2) آقای استاد محترم:

با عرض سلام، بدین وسیله با اطلاع جنابعالی می‌رساند که روز چهارشنبه این هفته در سالن جلسه دانشکده، مشاوره‌ای در باره فرهنگ و تمدن ایران برگزار خواهد شد بدین وسیله از جنابعالی دعوت می‌شود که با حضور خود ما را مفتخر بفرمایند و نظرات ارزشمند خود را در این موضوع بیان فرمایند.

شاگردان کلاس سوم بخش فارسی

۳. تقاضای تعیین وقت برای دیدار

آقای استاد گرامی:

امروز بعد از ظهر، ساعت سه و نیم برای زیارت به منزل جنابعالی آمدم، از بخت بد تشریف نداشتید، بدین وسیله سلام می‌رسانم و می‌خواهم فردا صبح بار دیگر خدمت برسم چنانچه وقت داشته باشید در انتظار من باشید.

بامید دیدار

شاگرد.....

۴. تسلیت

دوست غمزه‌ام:

خبر در گذشت برادر تان قلب ما را پر از غم و محنت کرده است. داغ این مصیبت هر چند دل‌شکن و جانفرسا ست، ولی امید داریم که با صبر و شکیبائی آنرا تحمل بکنید و سایر اهالی خانواده را نیز تسلی بدهید. من از این خبر بسیار متأثرم و به شما و تمام خانواده تان تسلیت می‌گویم.

دوست غمگسار شما...

۵. اطلاع در باره دعوت به کنفرانس

برای تجلیل از چهلین سال تأسیس جمهوری خلق چین قرار است پنج شنبه ساعت ۸ در تالار دانشگاه کنفرانسی تشکیل شود، و در آن بغیر از سخنرانی‌های روسا و استادان محترم نمایشهای هنری نیز از طرف دانشجویان ارائه خواهد شد. بدین وسیله از جنابعالی دعوت می‌شود با حضور خود مجلس ما را رونق بخشید.

گروه آمادگی جشن چهلین سال تأسیس جمهوری خلق چین

۶. تماس برای تکمیل معلومات

محترما:

پس از سلام، اجازه بفرمائید که بدین وسیله خود را به جنابعالی معرفی کنم. اینجانب در سال گذشته از بخش ادبیات اقلیتهای ملی دانشگاه سین جیان فارغ التحصیل شدم و اکنون در فرهنگستان علوم انسانی آن منطقه مشغول کارم. کار من تحقیق ادبیات تاجیکی است، چون ادبیات تاجیکی با ادبیات فارسی پیوند نزدیک دارد لذا می‌خواستم فرصتی برای آموزش در دانشگاه شما داشته باشم. اگر بتوانید به سؤالات زیر جواب بدهید بسیار ممنون و متشکر خواهم بود:

۱. آیا برای يك نفر محقق خارجی مانند اینجانب، فرصت آموزش مدت کوتاه در دانشگاه شما موجود است یا نه؟

۲. در صورت امکان، باید چه تشریفاتى را انجام داد؟
۳. اگر راهنمائى‌هاى ديگر بنظرتان ميرسد اعلام بفرمائيد.

با تقديم احترامات فراوان
امضا

واژه‌ها

فرخنده	[farkhande]	(形)	吉祥如意的	(س)	قۇتلۇق
صمیمانه	[sameema:ne]	(副)	衷心地	(ر)	سەمىمىيلىك بىلەن
سعادت	[sa-a:dat]	(名)	幸福	(ئى)	سائادەت، بەخت
سلامتى	[sala:matee]	(名)	健康	(ئى)	سالامەتلىك
كاميابى	[ka:mya:bee]	(名)	成功	(ئى)	مۇۋەپپەقىيەت
آرزومند بودن	[a:rezoomand boodan]	(动)	谨祝	(پ)	تسلەكداشلىق بىلدۈرمەك
آرادتمند	[era:datmand]	(形)	景仰者	(س)	سادىق
گرامى	[geramee]	(形)	亲爱的	(س)	سۆيۈملۈك
پیوند	[peyvand]	(名)	联系	(ئى)	باغلىنىش
خوشبختى	[khoshbakhtee]	(名)	幸福	(ئى)	بەخت
روربى	[roozbehee]	(名)	幸福，如意	(ئى)	شادلىق، پاراۋانلىق
جنابعالى	[jana:b'a:lee]	(名)	阁下	(ئى)	جانابلىرى
همسر	[hamsar]	(名)	配偶	(ئى)	جۆرە
آرزو کردن	[a:rezoo kardan]	(动)	祝愿	(پ)	تەلىمەك، تسەكداش- لىق قىلماق
دوستدار	[doostda:r]	(形)	爱……的人	(س)	سۆيگۈچى
تقديم	[taghdeem]	(名)	致以	(ئى)	تەقدىم
تجدید	[tajdeed]	(名)	重温、重叙	(ئى)	يېڭىلاش، قايتىلاش
صرفى	[sarf]	(名)	用(餐)	(ئى)	سەرپ، يېيىش
شریو آوردن	[tashreef a:vardan]	(动)	驾临	(پ)	قەدەم تەشرىپ قىلماق
حضور	[hozoor]	(名)	出席	(ئى)	سورۇندا بولۇش، ئورۇندا بولۇش
خویش	[kheesh]	(代)	自己的	(ئا)	ئۆز
مفتخر فرمودن (فرما)	[moftakhar farmoodan]	(动)	使……光荣	(پ)	پەخر ئىلتىپات قىلماق

سر افرار فرمودن [sar afraz farmoodan]	(动)	使……光荣	(پ)	شەرەپ ئىلتىپات قىلماق
محترم [mohtaram]	(形)	可敬的	(س)	مۆھتەرەم
بامید دیدار [be omeed-e-deedar]		再见		خەیر
عرض [arz]	(名)	陈述	(ئى)	بايان
بدین وسیله [bedeen vaseele]		以这种方式		مۇشۇنداق ئۇسۇل بىلەن
رساندن (رسان) [resa:ndan]	(动)	送去, 通知	(پ)	ئاپىرىپ بەرمەك، ئۇقتۇرماق
سالن [sa:lon]	(名)	所	(ئى)	زال
مشاوره [mosha:vere]	(名)	研讨	(ئى)	مۇھاكىمە
بحث [bahs]	(名)	讨论	(ئى)	مۇزاكىرە، مۇنازىرە
فرهنگ [farhang]	(名)	文化	(ئى)	ئىلىم؛ لۇغەت
تمدن [tamaddon]	(名)	文明	(ئى)	مەدەنىيەت
برگزار شدن [bargoza:r shodan]	(动)	举行	(پ)	ئۆتكۈزۈمەك
نظرات [nazara:t]	(名)	观点	(ئى)	كۆز قاراش
ارزشمند [arzeshmand]	(形)	有价值的	(س)	قىممەتلىك
تقاضا (ى) [tagha:za:]	(名)	要求, 请求	(ئى)	ئىلتىماس
ملاقات [mola:gha:t]	(名)	会见	(ئى)	كۆرۈشۈش
زیارت [ziya:rat]	(名)	朝拜, 拜见	(ئى)	زىيارەت
تشریق داشتن [tashreef da:shtan]	(动)	在(家), 在场	(پ)	(مۆيىدە، سورۇندا) بولماق
خدمت رسیدن [khedmat reseedan]	(动)	去(某人处)	(پ)	(بىرىشىڭىڭىگە) كەلمەك ياكى بارماق
چنانچه [chena:nche]	(连)	如果	(پ)	ئەگەر
در انتظار بودن [dar enteza:r boodan]	(动)	等	(پ)	كۈتمەك
تسلیت [tasliyyat]	(名)	哀悼	(ئى)	تەزىيە
عمدیده [ghamdeede]	(形)	死了亲人的	(س)	ھازىردار
در گذشت [dar gozasht]	(名)	逝世	(ئى)	ۋاپات
قاب [ghalb]	(名)	心, 心脏	(ئى)	قەلب
غم [gham]	(名)	哀伤	(ئى)	قايغۇ

محنت	[mehnat]	(名)	不幸 (ئى) به خستىزلىك
داغ	[dagh]	(名)	烙印 (ئى) داغ
مصيبت	[moseebat]	(名)	灾难 (ئى) مۇسبەت
هر چند	[har chand]	(连)	虽然 (ب) گەرچە
دلشكن	[delshekan]	(形)	刺痛人心的 (س) قايغۇلۇق
جانفرسا	[ja:nfarsa:]	(形)	折磨人的 (س) ئازابلىق
اهالى	[aha:lee]	(名)	家人, 人口 (ئى) نوپۇس, (ئائىلە-دىكى) ئادەملەر
شكيبائى	[shakeeba:-ee]	(名)	耐心 (ئى) سەۋرچانلىق
تسلى دادن	[tasallee da:dan]	(动)	安慰 (پ) تەسەللى بەرمەك
متاثر	[mota-asser]	(形)	悲伤的 (س) ھەسرەتلىك
تسليت گفتن	[tasliyyat goftan]	(动)	表示悼念 (پ) تەزىيە بىلدۈرمەك
غمگسار	[ghamgosa:r]	(形)	同情的 (س) ھېسداش
اطلاع	[ettela:]	(名)	消息 (ئى) خەۋەر
تجليل	[tajleel]	(名)	庆祝 (ئى) تەبرىك
قرا راست	[ghara:r ast]		兹定于 قارار قىلماق
تالار	[tala:r]	(名)	大厅 چوڭ زال
بغير از...	[begheyr az]	(介)	除去..... (ئى) دىن باشقا
روسا	[ro'asa:]	(名)	领导人 (ئى) باشلىق, رەھبەر
نمايش هنرى	[nema:yesh honaree]	(名)	文娱演出 (ئى) كونسېرت
ارائه شدن	[era:-e shodan]	(动)	提供 (پ) كۆرسىتىلمەك, بېرىلمەك
گروه	[gorookh]	(名)	一组 (ئى) گۇرۇپپا
آمادگى	[a:ma:degee]	(名)	筹备 (ئى) تەييارلىق
تماس	[tama:ss]	(名)	联系 (ئى) ئالاقە
تكميل	[takmeel]	(名)	完善 (ئى) تولۇقلاش
معلومات	[ma'loomat]	(名)	学识 (ئى) بىلىم, مەلۇمات
محترما	[mo'khtraman]	(副)	敬启者 (ر) ئىززەت بىلەن, ھۆرمەت بىلەن
معرفى كودن	[mo'arrefeekardan]	(动)	介绍 (پ) تونۇشتۇرماق
ايچانب	[eenja:neb]	(名)	鄙人 (ئى) پېقىر
بخش	[bakhsh]	(名)	部分, 专业 (ئى) بۆلۈم, كەسپ
اقلیتهاى مىلى	[aghaliyyatha:-ye-mellee]	(名)	少数民族 (ئى) ئاز سانلىق مىللەت

فارغ التحصيل	(名)	[fa:regho-ttahseel]	毕业生 (ئى) ئوقۇش تۈگەتكەن ئوقۇغۇچى
فرهنگستان	(名)	[farhangsta:n]	科学院 (ئى) پەنلەر ئاكادېمىيىسى
علوم انسانی	(名)	[oloom-e-ensa:nee]	人文科学 (ئى) ئىنسانشۇناسلىق
منطقه	(名)	[mantaghe]	地区 (ئى) رايون
تحقيق	(名)	[tahgheegh]	研究 (ئى) تەتقىق
تاجىكى	(形)	[ta:jeekee]	塔吉克 (س) تاجىكچە
لذا	(连)	[leza:]	因此 (ب) شۇڭا
محقق	(名)	[mohaghghagh]	研究者 (ئى) تەتقىقاتچى
احترامات	(名)	[ehtera:ma:t]	敬意 (ئى) ئېھتىرام
راهنمائی	(名)	[ra:hnama:-ee]	指南 (ئى) يول كۆرسەتكۈچ؛ يولباشلىغۇچى؛ كۆرسەتمە

课文译文

实用文

1. 贺信

① 亲爱的朋友：

当此吉祥如意的诺鲁兹（元旦）到来之际，请接受我的衷心祝贺，祝愿您在新的一年里幸福健康，工作顺利。

景仰您的……

② 亲爱的朋友：

祝贺您与……女士喜结良缘，祝愿阁下与您的妻子幸福如意！

热爱您的……

2. 邀请信

① 亲爱的朋友：

您好！今晚有几位朋友光临我家小聚并共进晚餐，谨请您光临为盼。

希望能见到您

② 尊敬的教授先生：

景仰您的……

您好，特此通知阁下本周星期三在系会议厅召开关于伊朗文明与文化的讨论会，特请阁下出席并就此问题发表宝贵意见。

波斯语专业三年级学生

3. 请求会见

亲爱的教授先生：

今天下午三点半，我来您家，不巧您不在，我留此短信向您致意，我明早再来，如方便请等我。

希望能见到您

学生

4. 慰问信

我不幸的朋友：

您兄弟逝世的消息使我们心里非常难过。这一不幸虽然使人极度悲痛，但是希望您节哀保重并安慰家人。这一消息使我非常痛苦，谨向您及您全家致以哀悼之情。

同情您的朋友

5. 开会通知

为庆祝中华人民共和国成立四十周年，定于星期四八点在本校礼堂召开大会，会上有领导人及教授讲话，讲话后并有学生的文娱演出，特请阁下光临为盼。

中华人民共和国成立四十周年庆祝会筹备组

6. 联系进修

敬启者：

谨向您致意，请允许我向阁下作自我介绍，我于去年毕业于新疆大学少数民族文学专业，现在在新疆社会科学院任职，我的工作是研究塔吉克文学，由于塔吉克文学与波斯文学有密切联系，因此，我希望能贵校有一进修机会，如蒙回答下列问题，我将十分感谢：

1. 对象我这样的一个外国研究人员，贵校是否能够提供一个短期进修的机会？
2. 如有可能，需要办理什么手续？
3. 此外，还有什么应注意事项也望告知。

谨致崇高敬意

签名

تېكىست تەرجىمىسى

1. تەبرىك خەت

(1) ئەزىز دوستۇم!

قۇتلۇق نورۇز بايرىمى يېتىپ كەلگەن شۇ پەيتتە، مېنىڭ سەمىمىي تەبرىكىمنى قوبۇل قىلغايىز. يېڭى يىلدا بەختلىك ۋە سالامەت بولۇشىڭىزنى، خىزمىتىڭىزنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىنى تىلەيمەن.

سىزگە سادىق ....

(2) سۆيۈملۈك دوستۇم:

... خانىم بىلەن قىلغان قۇتلۇق تويىڭىزنى تەبرىكلەيمەن. سىزگە ۋە جۇرتىڭىزگە بەخت ۋە شادلىق تىلەيمەن.

سىزنى سۆيگۈچى ....

2. تەكلىپنامە

(1) سۆيۈملۈك دوستۇم:

سالامىدىن سۆڭرە مەلۇم بولسۇنكى، بۈگۈن كەچتە دوستلاردىن بىرقانچىسى بىزنىڭ ئۆيگە

قەدەم تەشرىپ قىلىپ كەچلىك غىزادا بىللە بولماقچى. سىزنىڭ سورۇنىمىزغا قەدەم تەشرىپ قىلىشىڭىزنى سورايمەن.

دىدار كۆرۈشۈشكە ئۈمىدۋار بولۇپ
سىزنى ھۆرمەتلىگۈچى...

(2) مۇھتەرەم پروفېسسور ئەپەندىم:

سالامدىن سۆڭرە جانابلىرىغا شۇنى ئۇقتۇرماقچىمىزكى، چارشەنبە كۈنى فاكۇلتېت يىغىن زالىدا ئىران مەدەنىيىتى توغرىلۇق مۇھاكىمە يىغىنى بولماقچى. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن جانابلىرىنى يىغىنغا ئىشتىراك قىلىشقا ۋە مۇشۇ ماۋزۇدا قىممەتلىك پىكىرلىرىنى بايان قىلىشقا تەكلىپ قىلىمىز. پارس تىلى كەسپى 3-يىللىق ئوقۇغۇچىلار

3. كۆرۈشۈش تەلەپنامىسى

سۆيۈملۈك پروفېسسور ئەپەندىم:

بۈگۈن چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچ يېرىمدا زىيارەت ئۈچۈن ئۆيلىرىگە كەلسەم، جانابلىرى يوق ئىكەنلا، شۇڭا بۇشۇ خەتنى قالدۇرۇش يولى بىلەن سالىمىنى ئىزھار قىلدىم. مەن ئەتە ئەتكەن يەنە ھۇزۇرلىرىغا بارسەن، ۋاقىتلىرى يار بەرسە، كۈتۈشلىرىنى سورايمەن.

كۆرۈشۈشكە تەشنا بولغان

شاگىرتلىرى ...

4. ھال سوراش خېتى

ھازىردا دوستۇم:

ئىنىڭىزنىڭ ۋاپات بولغانلىقى خەۋىرىنى ئاڭلاپ كۆڭلىمىز بەكمۇ يېرىم بولدى. مۇسبەتەت دېغى كىشىنى ھەرقانچە قايغۇ-ھەسرەتكە سالسىمۇ، لېكىن سىزنىڭ سەۋر قىلىشىڭىزنى ھەم ئائىلىڭىزدىكىلەرگە تەسەللى بېرىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇ خەۋەر مېنى ئېغىر ھەسرەتتە قويدى، مەن سىزگە ۋە ئائىلىڭىزدىكىلەرنىڭ ھەممىسىگە تەسەللىيەت ئىزھار قىلىمەن.

غەمگۈزار دوستىڭىز...

5. يىغىن توغرىلۇق ئۇقتۇرۇش

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن پەيشەنبە كۈنى سائەت سەككىزدە مەكتەپ زالىدا چوڭ يىغىن ئېچىلىدۇ، يىغىندا رەھبەرلەر ۋە پروفېسسورلار سۆزلىگەندىن باشقا، ئوقۇغۇچىلار تەرىپىدىن كونسېرت بېرىلىدۇ. جانابلىرىنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلىشلىرىنى سورايمىز.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى

تەبرىكلەش يىغىنىغا تەييارلىق كۆرۈش كۇرۇپىسى

6. بىلىم ئاھۇرۇش توغۇرۇلۇق ئالاقىلىشىش

ھۈرمەتلىك... :

سالامدىن سۆڭرە، ئۆزەمنى جانابلىرىغا تونۇشتۇرۇپ ئۆتۈشكە ئىجازەت سورايىمەن. مەن ئۆتكەن يىلى شىنجاڭ داشۆسىنىڭ ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىياتى كەسپىدە ئوقۇش تۈگىتىپ، ھازىر ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىدە ئىشلەۋاتىمەن. مېنىڭ خىزمىتىم تاجىك ئەدەبىياتىنى تەتقىق قىلىش. تاجىك ئەدەبىياتى پارس ئەدەبىياتى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، مەكتىپىڭلاردا بىلىم ئاشۇرۇش پۇرسىتىگە ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىمەن. ئەگەر تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب ئالالسام بەكمۇ مەمنۇن ۋە مەنئەتدار بولاتتىم:

1. مېنىڭدەك بىر چەت ئەللىك تەتقىقاتچىغا مەكتىپىڭلارنىڭ قىسقا مۇددەتلىك بىلىم ئاشۇرۇش پۇرسىتى بېرىش ئىمكانىيىتى بارمۇ؟

2. ئەگەر ئىمكانىيەت بولسا، قانداق رەسمىيەتلەرنى ئۆتىشىم كېرەك؟

3. بۇنىڭدىن باشقا يەنە بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلار بولسا، ۋاقىپلاندىرۇپ قويغايىسىلەر.

ئالىي ئېھتىرام بىلەن

(ئىمزا)

جوابهای تمرینات 练习答案 مه‌شقله‌رنسك جاؤابی

درس سوم 第三课 3 - دهرس

4. (1) این شلوار است، آن دامن است. (2) آن دستمال است، دفتر نیست.
- (3) این نان شیرین است. (4) آن شیر است، آب نیست.
- (5) این دامن آبی است.

درس چهارم 第四课 4 - دهرس

5. (1) این نان شیرین است. نه، این نان شیرین نیست. (2) این پیراهن آبی است.
- (3) این کارگر است یا پرستار؟ این پرستار است. (4) این تمبر است آن دفتر است.
- (5) این وان سفید است. (6) این کفش راحت است.

درس پنجم 第五课 5 - دهرس

5. (1) دستمال سبز (2) مال او (3) وان سفید (4) طناب دراز
  - (5) ابر سفید (6) برف سفید (7) نان شیرین (8) سیب بد
  - (9) خانه ما (10) شلوار آبی (11) مداد من (12) گوشت لذیذ
  - (13) استکان زرد (14) کفش او (15) مادر من
6. (1) این میز زرد خوب است، اما آن میز سبز بد است. (2) آن گوشت شور است.
  - (3) این دامن کوتاه است. (4) این مداد آبی دراز است.
  - (5) این چیست؟ این شلوار کوتاه است.
  - (6) پدر من کارگر است، مادر او پرستار است.
  - (7) این خانه ما است. خانه ما خوب است، دیوار سفید است در سبز است، پنجره زرد است.

درس ششم 第六课 6 - دهرس

7. کاغذها، چراغها، پنجره‌ها، ماهی‌ها، پرستاران، راهها، صندلی‌ها
8. (1) پاهای میز (2) دلدانه‌های من، (3) دستهای ما (4) بینی بزرگ
  - (5) کاغذ روزنامه (6) نام شما (7) مادر من (8) راه ما
  - (9) در و پنجره‌های اتومبیل (10) تختخواب او (11) دوچرخه سیاه
  - (12) چای سیاه

9. (1) آن بشقاب است یا قاشق؟ آن قاشق است.
- (2) این ماهی لذیذ است؟ نه، این ماهی شور است، لذیذ نیست.
- (3) این پنجره بزرگ است، در نیست.
- (4) این کلاه آبی کوچک است.
- (5) این کتاب خوب است، اما کاغذ این کتاب خوب نیست.
- (6) این اسکان شما است، آن طشت شما است.
- (7) مادر شما چکاره است؟ او کارگر است.

درس هفتم 第七课 - 7 - درس

3. هواپیماها   ساعتها   کلاهها   آنها   اطاقها   نامه‌ها
پایا   خانه‌ها   جوی‌ها

4. (1) خدا حافظ   (2) شب بخیر   (3) صبح بخیر   (4) سلام
- (5) اطاق روشن   (6) تختخواب راحت   (7) طشت کثیف   (8) دندانهای تمیز
- (9) آب جوی   (10) اطاق تاریک   (11) اتوبوس زرد

5. (1) ساعت شما چطور است؟ عالی است.   (2) اطاق آنها خیلی تمیز است.
- (3) دوچرخه شما سیاه است.   (4) چراغ این اطاق خیلی روشن است.
- (5) این پیراهن خیلی کلفت است، اما این شلوار خیلی نازک است.

درس هشتم 第八课 - 8 - درس

2. (1) کدام اطاق بسیار روشن است؟   (2) کدام کوه بلند است؟
- (3) کدام شلوار مال مادر من است؟   (4) کدام ساعت خوب است؟
- (1) این اطاق کوچک مال کیست؟   (2) آن اتومبیل سیاه مال کیست؟
- (3) آن کلاه زرد مال کیست؟
3. (1) چشمها (چشمان)،   (2) استکانها   (3) کوه‌ها   (4) رودخانه‌ها
- (5) شیرینی‌ها   (6) کتابها   (7) سنگها   (8) تختخوابها
- (9) مادران   (10) روزنامه‌ها (روزنامه‌جات)
4. (1) نام این رودخانه چیست؟   (2) این ماهی‌ها مال ما است، بقیه مال آنها است.
- (3) این قلم مال کیست؟   (4) کدام اتومبیل مال شما است؟
- (5) نام او چیست و او چکاره است؟
- (6) حال پدر و مادر شما چطور است؟ متشکرم بسیار خوب است.

درس نهم 第九课 9 - دهرس

3. (1) است (2) هستيد (3) هستيم (4) هستند، نيستند
(5) است نيست (6) است

4. دوازده، چهارده، هفتاد و هشت، نه صد و شش، شش هزار و چهار
صد و شانزده، سی و سه، پنجاه و شش، هشتاد و هشت،
دويست و چهل و سه، هزار و دويست و نه

5. (1) اسم دانشگاه ما دانشگاه پکن است.

(2) دانشگاه ما در حومه غربی شهر پکن واقع است.

(3) باغ دانشگاه ما هم بزرگ است هم زیبا ست.

(4) ما دانشجوی دانشگاه پکن هستیم.

(5) بله، دانشگاه ما بسیار خوب است.

6. (1) اسم شما چیست؟ (2) دانشگاه ما در حومه شهر واقع است.

(3) او کارگر است یا کشاورز؟ (4) ما همه پرستار هستیم، دکتر نیستیم.

(5) اطلاق من بزرگ نیست، اما روشن است.

درس دهم 第十课 10 - دهرس

2. معلمین کارمندان دانشگاهها شهرها کشاورزان
دوستان دانشجویان همسایگان

3. (1) آنها کارگرند (2) دوست من پرویز است

(3) تو دوست منی (4) شما همسایه یکدیگرید

(5) ما همه دانشجویانیم (6) پدر و مادر من هر دو خوبند

4. (1) شما کارمند هستید؟ بله، ما همه کارمند هستیم. آنها هم کارمند هستند؟ نه، آنها
کشاورز هستند.

(2) شما پزشک هستید؟ بله، ما همه پزشک هستیم. آنها هم پزشک هستند؟ نه، آنها
دانشجو هستند.

(3) شما معلم هستید؟ بله، ما همه معلم هستیم. آنها هم معلم هستند؟ نه آنها معلم نیستند،
آنها کارگر هستند.

5. (1) حال پدر و مادر شما خوب است؟ (2) دوست صمیمی شما کیست؟

(3) این شلوار بسیار دراز است.

- (4) پدر و مادر من هر دو معلم دانشگاه پکن هستند.
 (5) آنها همه دانشجوی دانشکده^۲ زبانهای خارجی هستند.
 (6) او همیشه با فریدون باهم است.

درس یازدهم 第十一课 11 - ده درس

3. من درس دارم تو درس داری او درس دارد ما درس داریم
 شما درس دارید آنها درس دارند.

4. (1) من مادر را دوست دارم. (2) معلم همه ما را دوست دارد.
 (3) او شلوار سبز را دوست دارد. (4) ما دانشگاه پکن را دوست داریم.
 (1) ما از درس زبان فارسی راضی هستیم. (2) آنها از این اطاق کوچک راضی هستند.
 (3) مادر از ما راضی است. (4) شما از دوچرخه^۳ ابی راضی هستید؟
 5. (1) این باغ زیبا مال کیست؟ (2) این اطاق مال معلم است.
 (3) این دفترها مال مادر من است. (4) این خانه مال دوست من است.
 6. (1) آقای نادری چین را خیلی دوست دارد. (2) شما چند وقت در چین هستید؟
 (3) شما زبان فارسی را بسیار خوب بلدید. — اختیار دارید. (خواهش می‌کنم)
 (4) در روز پنجشنبه ما درس زبان فارسی نداریم.
 (5) عده^۴ دانشجویان کلاس ما چهار ده نفر است.
 7. (1) بله، امروز ما درس داریم. (2) زبان فارسی بسیار شیرین است.
 (3) معلم زبان فارسی آقای نادری است. (4) آقای نادری معلم بسیار خوب است.
 (5) عده دانشجویان کلاس ما چهار ده نفرند. (6) بله، من زبان فارسی را بلدم.
 (7) بله، من زبان فارسی را دوست دارم. (8) بله معلم از ما راضی است.

درس دوازدهم 第十二课 12 - ده درس

3. (1) روی میز (2) در پائین کلاس (3) در حومه^۵ شهر (4) در بالای اطاق
 (5) نزدیک آن خانه (6) در طرف چپ اطاق (7) روی بشقاب بزرگ
 (8) در کجای کلاس (9) در کلاس ما
 4. (1) روی میز (2) در نزدیک پنجره (3) در طرف چپ اطاق (4) در بالای کلاس
 (5) در پائین کلاس (6) در کیف کتاب (7) در نزدیک دانشگاه (8) در طرف راست
 (9) در جعبه^۶ مداد (10) در پشت خانه
 5. (1) نزدیک خانه^۷ شما بغیر از پستخانه، چه چیزهای دیگری هم هست؟

- نزدیک خانه* ما بغیر از پستخانه، فروشگاه بزرگ و کتابفروش هم هست.
- (2) در این جعبه بغیر از نان چه چیزهای دیگری هم هست؟
در این جعبه بغیر از نان، چیزهای دیگری هم هست مثلاً گوشت، شیرینی و چای
- (3) در آن اطاق بغیر از معلم چه کسانی هم هستند؟
در آن اطاق بغیر از معلم دانشجویان هم هستند.
- (4) روی میز بغیر از استکان چه چیزهای دیگری هم هست؟
روی میز بغیر از استکان، بشقاب قاشق و سیب هم هست.
6. (1) من کارگر نیستم، معلم (2) ما دانشجوییم (3) آنها زبان چینی را بلدند
(4) شما پزشکید؟ (5) آقای نادری معلم خوب است.
7. (1) در نزدیک خانه* ما یک کتابفروشی هست.
(2) در کلاس بغیر از معلم دو دانشجو هم هستند. (3) دوچرخه در پشت در است
(4) میز و صندلی شما در کجای کلاس است؟ (5) در طرف راست راه یک دیواری هست.
(6) در بالای میز یک چراغی هست. (7) عده* دانشجویان کلاس ما ۳۰ نفر است.

درس سیزدهم 第十三课 13 - دهس

1. (1) چه کتابی است (2) چه زبانی (3) چند روز (4) چیست
(5) چه درسی (6) چگونه
2. هزار و هفت صد و هشتاد و شش، هزار و شانزده هشت صد و نود
چهار صد و هفت
پنج هزار و سصد و بیست و چهار
اول دوم سوم نهم بیستم سی و یکم دوازدهم
چهل و دوم دویست و بیست و یکم
3. (1) در یک سال دوازده ماه است.
(2) ماههای فصل بهار عبارتند از ما رس، آوریل و مه.
(3) در کلاس شما چند نفر هست؟ (4) شما چند وقت درچین هستید؟
(5) نام دوازده ماه سال چیست؟

درس چهاردهم 第十四课 14 - دهس

1. (1) پس از درس (2) پهلوی پنجره (نزدیک پنجره) (3) در جلوی عمارت
(4) دو پشت بهارت (5) در کلاس (6) روی عکس (7) در بالای میز
(8) در کتاب

2. (1) عمارت دانشکده* ما در طرفی چپ دانشگاه واقع است.
 (2) عمارت دانشکده* ما چهار طبقه دارد. (3) کلاس ما در طبقه اول است.
 (4) دفتر معلم ما در طبقه سوم است.
 (5) بله، کلاس ما بزرگ است، گنجایش اطاق ۶۰ نفر است.
 (6) دانشجویان کلاس ما ۲۰ نفر هستند.
 (7) میز معلم در بالای کلاس و تخته* سیاه در پشت میز قرار دارد.
 (8) بله، در کلاس ما قفسه هست، در پائین اطاق قرار دارد.
 (9) در کلاس ما نقشه هست. (10) ما همیشه در کتابخانه مطالعه می‌کنیم.
3. (1) در جلوی کتابخانه عمارتی هست. (2) در پشت خانه درختهای زیادی هست.
 (3) قرائتخانه نه تنها تمیز و روشن است، بلکه بسیار راحت است.
 (4) این اتومبیل گنجایش شش نفر را دارد.
 (5) کلاس در طرفی چپ هم کوچک است هم تاریک.
 (6) در میان ما سه نفر شانگهای هستند.

درس پانزدهم 第十五课 15 - دهرس

1. (1) دارد (2) هستند (3) داریم (4) هستند (5) دوست داریم.
 (6) نگاه کنید
2. (1) بیایید (2) بنشینید، بخوابید (3) بروید (4) بنشینید
 (5) بشوید، بنشینید
3. (1) نزد (2) از (3) در (4) در (5) میان (6) روی

درس شانزدهم 第十六课 16 - دهرس

من	می‌بینم	می‌ایستم	می‌روم
تو	می‌بینی	می‌ایستی	می‌روی
او	می‌بیند	می‌ایستد	می‌رود
ما	می‌بینیم	می‌ایستیم	می‌روید
شما	می‌بینید	می‌ایستید	می‌روید
آنها	می‌بینند	می‌ایستند	می‌روند
من	می‌ایم	می‌نشینم	می‌نویسم
تو	می‌ائی	می‌نشینی	می‌نویسی
او	می‌آید	می‌نشیند	می‌نویسد

ما	می‌ایم	می‌نشینیم	می‌نویسیم
شما	می‌آید	می‌نشینید	می‌نویسید
آنها	می‌آیند	می‌نشینند	می‌نویسند

2. (1) ندارد (2) می‌آید (3) نمی‌رویم به‌شهر می‌رویم (4) می‌دهد
 (5) ورزش می‌کنیم (6) دارید، نمی‌گیرم (7) می‌خوانید؟
 3. (1) ما هیچ نداریم. (2) من هیچ وقتی ندارم. (3) ما هیچ کتابی نداریم.
 (4) روی میز هیچ چیزی نیست. (5) آنها هیچ کاری نمی‌کنند.

درس هفدهم 第十七课 17 - درس

1. (1) درس می‌خوانند (2) بازی می‌کنیم (3) بلند می‌شوید
 (4) شروع می‌شود (5) کار می‌کند (6) می‌روم (7) طول می‌کشد
 (8) می‌خواند (9) روزنامه می‌خواند (10) انشا می‌نویسیم
 2. (1) قبل از ظهر، ظهر، بعد از ظهر (2) امروز، فردا، پس فردا
 (3) پس از صبحانه، پس از درس (4) هر هفته، پایان هفته (5) يك هفته در میان،
 يك روز در میان (6) امسال، سال جاری، ماه جاری
 3. (1) مادر من يك هفته در میان به‌شهر می‌رود.
 (2) یکشنبه‌ها شما معمولاً چه کار می‌کنید؟ (3) ما پس از شام به کتابخانه می‌رویم
 (4) خانه ما زیاد بزرگ نیست، اما خیلی راحت است.
 (5) مادر پایان هفته معمولاً برای دیدن تلویزیون به خانه او می‌رویم.
 (6) من آواز خواندن و رقصیدن را بلد نیستم.

درس هجدهم 第十八课 18 - درس

1. بیشتر بهتر طولانی‌تر نازک‌تر شیرین‌تر تمیزتر
 2. (1) زندگی دانشجویان در دانشگاه چگونه است؟
 (2) پرویز هر روز چه وقت بکار می‌رود؟ (3) او معمولاً در کجا مطالعه می‌کند؟
 (4) چند نفر از آنها اهل نائین هستند؟ (5) برادر او چند سال دارد؟
 (6) خواهر او در کجا است؟
 3. (1) هوای اینجا از هوای پکن گرم‌تر است. (2) این سیب از آن سیب شیرین‌تر است.
 (3) برادر از من بیشتر می‌خورد. (4) شما از جمشید بهتر دیکته می‌نویسید.
 (5) ما زبان فارسی را از زبانهای دیگر بیشتر دوست داریم.

درس نوزدهم 第十九课 19 - دهرس

1. (1) ما کشور خود را دوست داریم. (2) او خود کار نمی‌کند
(3) او خود پامی‌شوید (4) من مشغول کار خود هستم
2. (1) نزد (2) برایم (3) کارهایمان (4) کیفیتان
(5) خانواده‌اش (6) کارخانه‌شان (7) قلمش (8) داستان
(9) پدر و مادرمان، برادر کوچکم
3. (1) وقتی که با پدر و مادر هستیم، معمولاً در باره کار و درس صحبت می‌کنیم.
(2) وقتی که خانم محمدی با فرزندانش است، از آنها خیلی چیزهایی می‌پرسد.
(3) وقتی که افراد کلاس ما با هم هستیم، معمولاً در باره درس بحث می‌کنیم.
(4) وقتی که من دوست صمیمی خود را می‌بینم، خیلی خوشحال می‌شوم.
(5) هر روز صبح وقتی که برادر کوچکم به دبیرستان می‌رود، او معمولاً آواز می‌خواند.

درس بیستم 第二十课 20 - دهرس

1. دهقان در راه دید که مردی بر اسب او سوار است.
دهقان جلوی او گرفت و فریاد کرد که اسب مال من است.
دهقان از سوار پرسید (که) اگر اسب مال دوست، بگو ببینم کدام پیشش کور است؟
2. داشتیم، شروع شد، شد، گفت، برخاستیم، گفت، منشنید،
نشستم، گفت، باز کنید، بخوانید خواندیم، است، تمام شد.

درس بیست و یکم 第二十一课 21 - دهرس

1. (1) فرو رفت، جواب داد (2) برداشت، داد (3) هستید؟ (4) گرفتید؟
(5) است، بیائید، تهیه می‌کنم (6) میرسد (7) رفت، درس داد
2. (1) به چند دسته تقسیم می‌شوند (2) مأموریت (3) در گوشه خانه
(4) با... فرق داشتن (5) در روی پاکت مهر زدن (6) جوابنامه نوشتن
(7) اداره پست (8) در پاکت (9) نامه‌رسان (10) صندوق پست
(11) کنار میز نشستن (12) پس از مدتی

درس بیست و دوم 第二十二课 22 - دهرس

1. (1) تو نباید از مشکل بترسی.

- (2) امروز من کار دارم و نمی‌توانم زود به‌خانه بیایم.
 (3) شما می‌توانید به زبان انگلیسی نامه بنویسید؟
 (4) فردا من باید ساعت پنج و نیم بلند بشوم.
 (5) او نمی‌تواند سوار دو چرخه شود.
 (6) تو باید فوراً به سؤال من جواب بدهی.
 (7) چرا شتر می‌تواند بدون آب و غذا در صحرا راه پیمائی کند؟ (8) من باید چه بکنم؟
2. (1) نه، نمی‌آید شاید وقت نداشته باشد. (2) بله، شاید درس داشته باشند
 (3) نمی‌دانم، شاید بلد باشد. (4) او شاید نامه بنویسد.

درس بیست و سوم 第二十三课 23 - دهرس

1. (1) او می‌خواهد يك روز خوب استراحت بکند.
 (2) من نمی‌خواهم بخوابم، می‌خواهم تماشای تلویزیون بکنم.
 (3) من می‌خواهم مدت این کتاب را تمديد بکنم.
 (4) نروید، شما می‌خواهید بکجا بروید؟
 (5) آنها می‌خواهند چه کاری بکنند؟ (6) من نمی‌خواهم او را ببینم.
2. (1) شاید (2) می‌خواهم (3) نمی‌توانم (4) ممکن (5) باید
 (6) شاید (7) لازم (8) می‌خواهم (9) باید (10) شاید
3. (1) تا مجازات نشوید (2) تا بهتر کار را انجام دهیم (3) تا از من دو چرخه را
 امانت بگیرد (4) تا به او تبریک
4. (1) صبر کنید من الان می‌آیم
 (2) شام حاضر است، خواهش می‌کنم همه به جای خود بنشینند.
 (3) من الان صبحانه را برای شما می‌آورم.
 (4) شما باید خودتان این چیزها را خوب نگهدارید.
 (5) طبق مقررات باید از شما جریمه بگیریم.
 (6) من این کتاب را می‌توانم چه مدتی نگهدارم؟
 (7) شما می‌توانید از پروفیسر نادری بپرسید شاید او بتواند به شما کمک بکند.

درس بیست و چهارم 第二十四课 24 - دهرس

1. (1) خوردند (2) نمی‌کردم، مریض می‌شدم (3) می‌خریدند
 (4) برگشت (5) آواز می‌خواند (6) می‌شوید

2. (1) روزها گذشت تا او ساعت خود را پیدا کرد.
- (2) شش ماه گذشت تا او بلیط به پکن را خرید.
- (3) نیم ساعت گذشت تا اتوبوس آمد.

درس بیست و پنجم 第二十五课 25 - دهرس

1. (1) وقتی که معلم وارد کلاس شد، شاگردان بلند شدند.
- (2) وقتی که بهار می آید برگهای درخت سبز می شود و گل می شکوفد.
- (3) وقتی که هوا رو به گرم شدن می رود، یخ زودخانه آب می شود.
- (4) وقتی که با هم راه می رویم، صحبت می کنیم.
- (5) وقتی که باران بارید، ما یک کمی استراحت کردیم.
2. (1) من درشتن لباس به مادرم کمک می کنم.
- (2) دیروز من با برادرم برای خرید کارت تبریک به مغازه رفتیم.
- (3) یکشنبه فریدون برای دیدن دوستان قدیمی به شهر رفت.
- (4) هر روز بعد از شام من شروع به خواندن روزنامه می کنم.
- (5) برادر و خواهرم همیشه در تدریس کردن اطاق به مادر و پدر کمک می کنند.
- (6) پس از سوال و جواب دانشجویان شروع به خواندن و نوشتن کردند.

درس بیست و ششم 第二十六课 26 - دهرس

1. (1) 这个自行车坏了，不能修理了。 (2) 天山很远，步行不能去。
- (3) 这里是天山，大汽车不能去。 (4) 他的字很乱，看不清楚。
- (5) 可以在这里站一下吗？ (6) 今天游泳池的水很脏，不能游泳。
- (7) 这条裤子很瘦，能换换吗？ (8) 这水很脏，不能喝。

- (1) بۇ ۋېلسىپەت بۇزۇلۇپ قالدى، ياسغىلى بولمايدۇ.
- (2) تېيانشان تېغى ناھايىتى يىراق، پىيادە بارغىلى بولمايدۇ.
- (3) ئۇ يەر تېيانشان تېغى، چوڭ ماشىنا بارالمايدۇ.
- (4) ئۇنىڭ خېتى بەك قالايىمقان، ئېنىق كۆرگىلى بولمايدۇ.
- (5) بۇ يەردە بىردەم تۇرۇشقا بولامدۇ؟
- (6) بۈگۈن سۇ ئۇزۇش كۆلىنىڭ سۈيى بەك پاسكىنا، سۇ ئۆزگىلى بولمايدۇ.
- (7) بۇ شالۋار بەك تار ئىكەن، ئالماشتۇرۇشقا بولامدۇ؟
- (8) بۇ سۇ پاسكىنا، ئىچكىلى بولمايدۇ.

2. (1) جاھای خط کشی (2) پیاده رو (3) چراغ راهنمایی (4) چهار راه

- (5) رانندگان اتومبیل (6) مقررات راهنمایی (7) پیروی از مقررات راهنمایی
(8) عبور از خیابان

درس بیست و هفتم 第二十七课 27 - دهرس

1. (1) سردترین (2) گرمترین (3) زودتر (4) بیشتر
(5) دوست داشتنی‌تر
2. (1) مدرنیزه کردن کشور در چهار رشته
(2) آب و هوای ملایم
(3) زمین حاصل‌خیز
(4) معادن غنی
(5) مردم شجاع و کار دوست
(6) تأسیس جمهوری خلق چین
(7) در حال حاضر
(8) مردم سراسر کشور
(9) در مدت هرچه کوتاه‌تر
(10) در جنوب عربی کشور
(11) کشور سوسیالیستی قوی و مدرن

درس بیست و هشتم 第二十八课 28 - دهرس

1. من کشیده‌ام برگردانم ساخته‌ام
نو کشیده‌ای برگردانی ساخته‌ای
او کشیده است برگرداند ساخته است
ما کشیده‌ایم برگردانیم ساخته‌ایم
شما کشیده‌اید برگردانید ساخته‌اید
آنها کشیده‌اند برگردانند ساخته‌اند
2. (1) نیست، رفته است (2) برده است (3) شروع شده است
(4) کرده‌اید (5) باز کرده است، شده است

درس بیست و نهم 第二十九课 29 - دهرس

1. (1) با کسی شوخی کردن (2) با جایی فاصله داشتن (3) با چشم خود دیدن
(4) چپ و راست تکان دادن (5) اشک چشمش را پر کردن (6) داندانهای خود را بهم فشردن
(7) ریش تراشیدن (8) بس است
2. (1) شما کتاب خود را پیدا کرده‌اید؟
نه هنوز پیدا نکردم و دارم در جستجوی آن هستم.
(2) لی مین رفته است؟

- رفته است یقین دارم او به اورومچی رسیده است
 (3) خانه من با دانشگاه فاصله زیادی ندارد
 (4) مادر از دیدن من چنان خوشحال شد که نتوانست حرفی بزند.
 (5) پرستار نمی‌گذارد من بلند بشوم و راه بروم.

درس سیم 第三十课 30 - ده‌رس

1. (1) یاد گرفته بودم (2) کار کرده بود (3) نشسته بود (4) ایستاده بود
 (5) رفته بود (6) نگاه کرده بودم، دراز کشیده بودید، خوانده بودید.
2. (1) هرچه شما می‌خواهید من برای شما می‌خرم.
 (2) هرچه می‌خواهید بپرسید، بپرسید
 (3) هنگامیکه معلم آمد، همه در میدان ورزش جمع شده بودند.
 (4) صبح هنگامیکه ما بیرون رفتیم، روی زمین از برف پوشانده بود.
 (5) دیروز من تماشای فیلم نکردم، چون من قبلاً آنرا دیده بودم.

درس سی و یکم 第三十一课 31 - ده‌رس

1. (1) آن دزد به زندان برده شد. (2) کار آنها به‌وقوع انجام داده نشد.
 (3) نامه من بدست سعید داده شد. (4) کادوی قشنگ بدن داده شد.
 (5) کلاس ما هر روز پاک و تمیز می‌شود.
2. (1) این عمارت در سال گذشته ساخته شد. (2) خواهر علی به کجا فرستاده شده است؟
 (3) معلم به ما گفت باید بیشتر کتابهای فارسی را بخوانیم.
- (4) او به هر جا که می‌رود، همیشه به دیگران کمک می‌کند و به رایگان بیماران را معالجه می‌کند.
- (5) او در هجده سالگی فرصت یافت که برای درس خواندن به پاریس برود.

درس سی و دوم 第三十二课 32 - ده‌رس

1. من	خواهم توانست	خواهم خرید	معالجه خواهم کرد
تو	خواهی توانست	خواهی خرید	معالجه خواهی کرد
او	خواهد توانست	خواهد خرید	معالجه خواهد کرد
ما	خواهیم توانست	خواهیم خرید	معالجه خواهیم کرد

شما	خواهید توانست	خواهید خرید	معالجه خواهید کرد
آنها	خواهند توانست	خواهند خرید	معالجه خواهند کرد

2. (1) در ماه آینده من با پدرم برای سفر به جنوب خواهم رفت.
- (2) حال پرویز بهتر شده است، پس از دو سه روز او سر کار خواهد آمد.
- (3) برادرم در تعطیل تابستانی به خانه خواهد آمد (رفت).
- (4) او بسیاری از کتابها و دفترها را به شاگردان اهدا کرد.

درس سی و سوم 第三十三课 33 - درس

- (1) من باید درجائی او را دیده باشم.
- (2) چراغ اطاقش خاموش شد او باید خوابیده باشد.
- (3) فریدون باید به خانه رفته باشد چون دوچرخه اش اینجا نیست.
- (4) بمحض اینکه چراغ سبز روشن شد او از خیابان عبور کرد.
- (5) روباه بمحض اینکه صدای سگ را شنید، فرار کرد.

درس سی و چهارم 第三十四课 34 - درس

1. (1) داشته باشم (2) برسد (3) باشد (4) قبول می کرد
(5) می داشتم (6) رسید (رسیده بود) (7) انجام ندهید
2. (1) او چند قدمی ترفته بود به زمین افتاد.
(2) از کمی آب آنها مجبور شدند از آنجا به جای دیگر بروند.
(3) حرفهای معلم هنوز تمام نشده، شاگردان شروع به کف زدن کردند.
(4) من می خواستم بلیط راه آهن را برای روز سوم بخرم، ولی موفق نشدم.
(5) شما هنوز در پکن هستید، من خیال می کردم شما به اورومچی برگشتید.
3. (1) فهمیدم (2) فهماندم (3) بخورانیم (4) بخوراند
(5) می پوشند (6) بپوشانید (7) می نوشیم (8) بنوشانیم

规则动词和不规则动词

قائىدىلىك پېئىل ۋە قائىدىسىز پېئىل

1. 规则动词

(规则动词去掉词尾 -يدن 剩余部分即为词根)

1. قائىدىلىك پېئىللار

(پېئىل ئاخىرىدىكى “-يدن” ئېلىۋېتىلسە، قالغىنى پېئىل يىلتىزى ھېسابلىنىدۇ)

ئىچمەك	喝	[a:shameedan]	آشامىدىن
كەچۈرمەك، ئەپۇقلىماق	宽恕	[a:morzeedan]	آمرىدىن
يارىماق، ئەرزىمەك	值，价值	[arzeedan]	ارزىدىن
پۈتمەك، تۈگىمەك	完成，结束	[anjameedan]	انجامىدىن
ئويلىماق، پىكىر قىلماق	想，思考	[andéesheedan]	اندیشىدىن
تەسەۋۋۇر قىلماق، قىياس قىلماق	想象，推测	[enga:reedan]	ئەنگارىدىن
بەرمەك، ساخاۋەت قىلماق، كەچۈرمەك	给，施舍，饶恕	[bakhsheedan]	بخشىدىن
كەسمەك، ئۈزۈلمەك	割，切	[boreedan]	برىدىن
سەپەرۋەر قىلماق	动员	[baseejeedan]	بىسىچىدىن = بىسىچىدىن
يۇتماق	吞下	[bal'eedan]	بلەيدىن
سۆيمەك	吻	[booseedan]	بوسىدىن
پۈرگىمەك، چاچماق	喷，洒	[pa:sheedan]	پاشىدىن
چوقۇنماق، ئىززەتلىمەك	崇拜	[parasteedan]	پرستىدىن
سورماق	问	[porseedan]	پرسىدىن
تەربىيىلىمەك، يېتىشتۈرمەك، باقماق	培养，扶养	[parvareedan]	پرورىدىن
ئۇچماق، سەكرىمەك	飞，跳跃	[pareedan]	پرەيدىن
پىسەنت قىلماق، ماختىماق	赞扬，欣赏	[pasandeedan]	پسندىدىن
چىرىمەك، بۇزۇلماق	腐败	[pooseedan]	پوسىدىن

پوشیدن	[poosheedan]	穿, 复盖	كېمەك, ياپماق
پېچىدن	[peecheedan]	卷, 包, 旋转	يۆگمەك, باغلىماق, ئايلانماق
تېپىدن	[tapeedan]	跳动	سەكرىمەك, سالماق, تىترىمەك
ترسىدن	[tarseedan]	害怕	قورقماق
تراشىدن	[tara:sheedan]	剃, 刮, 削	(چاچ) چۈشۈرمەك, قىرماق, يونۇماق
تكانىدن = تكاندن	[taka:needan]	使抖动	تەۋرەتمەك, قاقماق
جنىپىدن	[jonbeedan]	抖动	قىمىرلىماق, تىترىمەك, لىڭشىماق
جوشىدن	[joosheedan]	沸腾	قاينىماق, جۇش ئۇرماق
جويدن	[javeedan]	咀嚼	چاينىماق
چرخىدن	[charkheedan]	旋转	چۆگىلىمەك, ئايلانماق
چكىدن	[chakeedan]	滴落	ئاقماق, ئۆتمەك, تامچىلىماق
خرامىدن	[khara:meedan]	大摇大摆地走	كۆكرەك كېرىپ قەدەم تاشلىماق, چىرايلىق ماڭماق
خروشىدن	[khorooosheedan]	呼叫, 咆哮	ۋارقىرىماق, ھۆركىرىمەك, شاۋقۇنلىماق, يىغلىماق
خرىدن	[khareedan]	买	سېتىۋالماق, ئالماق
خشكىدن = خوشىدن	[khoshkeedan]	乾枯	قۇرۇماق, سولماق
خندىدن	[khandeedan]	笑	كۈلمەك, مازاق قىلماق
خوابىدن	[kha:beedan]	睡	ئۇخلىماق, ياتماق, تىنچلانماق
درخشىدن	[derakhsheedan]	闪亮, 发光	پارقىرىماق, نۇرلانماق, نۇر چاچماق
دروىدن	[derooveedan]	收割	ھوسۇل يىغماق
درىدن	[dareedan]	撕碎	يىرتماق
دزدىدن	[dozdeepan]	偷	ئوغۇرلىماق, يوشۇرماق
دمىدن	[dameedan]	吹	پۈۋلىمەك, (شامال) ئەسەك
دوشىدن	[dosheedan]	挤奶	ساقماق
دويدن	[daveedan]	跑	يۈگۈرمەك
رسىدن	[reseedan]	到达	كەلمەك, يەتمەك
رقسىدن	[raghseedan]	跳舞	ئۇسسۇل ئوينىماق, سەكرىمەك
رنجىدن	[ranjeedan]	生气, 烦恼	رەنجىمەك, خاپا بولماق
روئىدن	[rooyeedan]	生长	ئۆسمەك

رىسىدىن	[reeseedan]	纺纱 ئىگىرمەك، ئەشمەك
زائىدىن	[zayeedan]	生育 تۇغماق، پەيدا بولماق
سابىدىن = سائىدىن = سودىن	[sa:beedan]	磨平，磨光، يانچىماق، ئەزمەك؛ سۈركەپ تەكشىلىمەك، سۈركەپ پارقە-راتماق
ستىزىدىن	[seteezeedan]	争执，吵架 تاكاللاشماق، ئۇرۇشماق
سگالىدىن	[saga:leedan]	沉思，思考 ئويلىماق، ئويغا پاتماق؛ يامان نىيەتكە كەلمەك
سەنجىدىن	[sanjeedan]	估量，测量 چامىلىماق، ئۆلچىمەك، دەڭىسمەك
شكىيىدىن	[shakeebeedan]	忍耐 چىدىماق
شورىدىن	[shooreedan]	骚乱 ھاياجانلانماق، قالايمىقان بولماق، ئېسىيان كۆتۈرمەك
طلبىدىن	[talabeedan]	要求 تەلەپ قىلماق، ئىلتىماس قىلماق
غلتىدىن	[ghalteedan]	滚动 دومىلىماق
فەھمىدىن	[fahmeedan]	明白 چۈشەنمەك، بىلىمەك
كاويدىن	[ka:veedan]	开凿，寻求 قازماق، ئىزدەمەك، مۇھاكىمە قىلماق
كشىدىن	[kesheedan]	拖，拉 تارتماق، سۆرمەك، سوزۇلماق
كوپىدىن	[koobeedan]	敲打，打، ئۇرماق، سوقماق، قاقماق، يانچىماق
كوشىدىن	[koosheedan]	努力 تىرىشماق، كۈچ چىقارماق
گرائىدىن (گرای)	[gera:yeedan]	倾向，偏向 مايىل بولماق، قىزىشماق، ئويلىماق
گرەيدىن	[gardeedan]	旋转，成为 ئايلاتماق، ماڭماق، ئىزدەمەك، بولماق
گىنجىدىن	[ganjeedan]	容纳，包括 سىغىماق، كىرمەك
لرزىدىن	[larzeedan]	颤抖 تىترىمەك
لىسىدىن	[leeseedan]	舔 يالىماق
مالىدىن	[ma:leedan]	涂，擦 سۈرمەك، سۈركەمەك، ئۇۋۇلماق
مكىدىن	[makeedan]	吮吸 شورىماق، سۈمۈرمەك
نازىدىن	[na:zeedan]	撒娇 ناز قىلماق، ئەركىلىمەك؛ مەغرۇرلانماق، پۈ ئاتماق

نالە قىلىماق، ئىگىرىماق، قاقشىماق	呻吟	[na:lcedan]	نالیدن
ئاتىماق، ئات قويماق	称呼	[na:meedan]	نامیدن
ئەيىبلەمەك، سۆكەك	责备	[nekooheedan]	نكوهیدن
يازماق، سىزماق	写	[nega:reedan]	نگاریدن = نگاشتن
ساياھەت قىلىماق، كەزىمەك	旅行，漫游	[navardeedan]	نوردیدن
ئىچمەك	喝	[noosheedan]	نوشیدن
ئاڭلىماق	倾听，听	[niyoosheedan]	نيوشیدن
چىنىقماق	锻炼	[varzeedan]	ورزیدن
(شامال) چىقماق	刮风	[vazeedan]	وزیدن
(قول) ئۇزاتماق	伸展	[ya:zeedan]	يازیدن = ياختن

2. 不规则动词表

2. قائىدىسىز يېنىللار (تىرناق ئىچىدىكىسى يېنىل يىلتىزى)

سۇغارماق، چىقارماق	(从鞘、套) 拔出	[a:khtan]	آختن (آز)
زىننەتلىمەك، سەرەمجانلاش- تۇرماق	打扮	[a:ra:stan]	آراستن (آرای)
ئازابلىماق، خارلىماق	折磨，欺侮	[a:zordan]	آزردن (آزار)
تەجرىبە قىلىماق، سىنىماق	试验	[a:zmoodan]	آزمودن (آزمای)
تىنچلانماق، ئارام ئالماق	安静，平静	[a:soodan]	آسودن (آسای)
تىنچسىزلانماق، ھاياجانلانماق	焦急，不安	[a:shoftan]	آشفتن (آشوب)
ياراتماق، ئىجاد قىلىماق	创造	[a:freedan]	آفریدن (آفرین)
تولدىرماق، تولدۇرماق	充满	[a:gandan]	آگندن (آگن)
بۇلغىماق، پاسكىنا قىلىماق	弄脏	[a:lloodan]	آلودن (آلای)
تەييارلىماق	准备	[a:ma:dan]	آمادن (آمای)
كەلمەك	来	[a:madan]	آمدن (آی)
ئۆگەتمەك، ئۆگەنمەك	教，学习	[a:mookhtan]	آموختن (آموز)
ئارىلاشماق	混同，掺和	[a:meekhtan]	آمیختن (آمیز)
ئېلىپ كەلمەك	带来	[a:vardan]	آوردن (آور)
ئاسماق	悬挂	[a:veekhtan]	آویختن (آویز)
چۈشەك، يىقىلماق	落下	[ofta:dan]	افتادن (افت)

كۆتۈرمەك، چىقارماق	升高，举起	[afra:shtan]	افراشتن (افراز)
ياندۇرماق، يورۇتماق	点燃	[afrookhtan]	افروختن (افروز)
ئاشۇرماق، قوشماق، ئاشىماق	增加	[afzoodan]	افزودن (افزای)
قىسماق، سىقىماق، باسماق	挤，压	[afshordan]	افشردن (افشار)
ئاتماق، تاشلىماق	投，掷	[afkandan]	افكندن (افكن)
ئاتماق، تاشلىماق	投，扔	[anda:khtan]	انداختن (انداز)
يىغماق، توپلىماق	积蓄	[andookhtan]	اندوختن (اندوز)
پەرەز قىلماق، ئويلىماق	想象，推测	[enga:shtan]	انگاشتن (انگار)
قوزغىتماق، ئويغاتماق	激起，	[engeekhtan]	انگيختن (انگيز)
تۇرماق، توختىماق	站，立	[eesta:dan]	ايستادن (ايست)
ئۆتتۈرماق، يېڭىلىمەك	输	[ba:khtan]	باختن (باز)
توقۇماق	编，织	[ba:ftan]	بافتن (باق)
زۆرۈر بولماق، لازىم بولماق	必须，应当	[ba:yastan]	بايستن (بايد)
بەرمەك، كەچۈرمەك	给予，宽恕	[bakhshoodan]	بخشودن (بخشای)
ئېلىپ كەتمەك	带走	[bordān]	بردن (بر)
ئەتمەك، باغلىماق، ياپماق	关闭，捆，包扎	[bastan]	بستن (بند)
بولماق	是，存在	[boodan]	بودن (باش)
تاسقىماق	筛	[beckhtan]	بيختن (بيز)
سۈزمەك، چەككىلىمەك	滤，精炼	[pa:lloodan]	پالودن
چىدىماق، ئۇزاققا بارماق	耐久，牢固	[pa:yastan]	پايستن (پای)
پىشۇرماق، (خىيالىدا) بولماق	烹调，煮，蒸	[pokhtan]	پختن (پز)
قوبۇل قىلماق	接待，接见	[pazeeroftna]	پذيرفتن (پذير)
چىچىلىماق، تارقالماق، چاپماق، تارقاتماق	扩散，散开	[parakandan]	پراکندن (پراکن)
شۇغۇللانماق، ئورۇنلىماق، تۆلىمەك	从事	[parda:khtan]	پرداختن (پرداز)
يېتىشتۈرمەك، تەربىيىلىمەك، باقماق	培育	[parvardan]	پروردن (پرور)
ئويلىماق، ھېسابلىماق	想，认为	[panda:shtan]	پنداشتن (پندار)
ماڭماق، بېسىپ ئۆتمەك، ئۆل-چىمەك، ماڭدىماق	走过，度量	[peymoodan]	پيمودن (پيمای)
ئۇلانماق، قوشۇلماق، ئۇلىماق	连接	[payvastan]	پیوستن (پیوند)
ئېتىلىماق، چاپچاق	猛冲，飞奔	[ta:khtan]	تاختن (تاز)

نۇرلانساق؛ يۆگەلمەك	照耀，卷曲	[ta:ftan]	تافتىن (تاب)
تەۋرەتمەك، قاقماق	使抖动	[taka:ndan]	تكاندن (تكان)
مۇمكىن بولماق، قادىر بولماق	能够	[tava:nestan]	توانستىن (توان)
سەكرىمەك	跳跃，跳动	[jastan]	جىستىن (جه)
ئىزدىمەك، تاپماق	寻找	[jostan]	جىستىن (جوى)
ئۈزۈمەك، ئالماق، رەتلىمەك، تىزماق	摘，整理，排好	[cheedan]	چىيدىن (چين)
تۇرماق، پەيدا بولماق	起立，发生	[kha:stan]	خاستىن (خيز)
خاپا قىلماق، رەنجىتمەك	触怒，使...伤人。	[khastan]	خىستىن (خل)
ئۇخلىماق، ياتماق، تىنىچماق	睡	[khoftan]	خفتىن (خسب 或 خواب)
تەلەپ قىلماق، ئارزۇ قىلماق، ئويلىماق	要求，想	[kha:stan]	خواستىن (خواه)
ئوقۇماق، چاقىرماق، ئاتىماق	读，唱，叫	[kha:ndan]	خواندىن (خوان)
يېمەك، ئىچمەك	吃	[khordan]	خوردىن (خور)
بەرمەك	给	[da:dan]	دادىن (ده)
بولماق، ئىگە بولماق	有	[da:shtan]	داشتىن (دار)
بىلىمەك	知道	[da:nestan]	دانستىن (دان)
تىكمەك، كۆڭۈل قويماق	缝，专注	[dokhtan]	دوختىن (دوز)
ساغماق؛ قاقتى قىلماق	挤奶	[dokhtan]	دوختىن (دوش)
كۆرمەك، قارىماق، كۆرۈشمەك	看见	[deedan]	دىدىن (بين)
قوغلىۋەتمەك، ھەيدىمەك	赶走	[ra:ndan]	راندىن (ران)
تارتىۋالماق، ئېلىپ قاچماق؛ مەپتۇن قىلماق	夺走，掠夺	[roboodan]	ربودىن (رباي)
قۇتۇلماق، ئازاد بولماق	得自由	[rastan]	رستىن (ره)
(ئۆسۈملۈك) ئۆسمەك، ئۆتمەك	(植物的) 生长	[rostan]	رستىن (روى)
كەتمەك، ماڭماق	去，走	[raftan]	رفتىن (رو)
سۈپۈرمەك	扫	[rooftan]	روفتىن (روب)
قويسماق، تۆكمەك، چاچماق، ئاقماق، چۈشمەك	洒，流，浇，脱落	[reekhtan]	ريختىن (ريز)
تۇغماق	生	[za:dan]	زادىن (زاي)
ئۇرماق، قاقماق، سوقماق، تاقىماق	打，击	[zadan]	زدىن (زن)
تازىلىماق، پارىقىراتماق	刷净，擦掉	[zodoodan]	زدودىن (زدای)

ياشماق	生活, 生存	[zeestan]	زيستن (زى)
قىلماق, ياسماق, قۇرماق	做, 制造, 建造	[sa:khtan]	ساختن (ساز)
تاپشۇرماق, ھاۋالە قىلماق	交, 委托	[sepordan]	سپردن (سپار)
ئالماق	取, 拿	[setandan]	ستدن = ستاندىن (ستان)
ماختىماق	赞扬	[setoodan]	ستودن (ستاي)
ئارىلاشتۇرماق, يۇغارماق,	创造	[sareshtan]	سرشتن (سرش)
ياسماق, ئىجاد قىلماق			
ناخشا ئېيتماق; شېئىر ئوقۇماق	唱歌, 吟诗	[soroodan]	سرودن (سراي)
تەشمەك	钻孔, 钻眼	[softan]	سفتن (سنب)
كۆيىمەك, قايغۇرماق, زىيان	燃烧	[sookhtan]	سوختن (سوز)
تارتماق			
سۈركىمەك, پارقىراتماق,	擦, 磨亮	[soodan]	سودن (ساي)
يانجىماق			
مۇۋاپىق بولماق, لايىق كەل-	适合, 应当	[sha:yastan]	شايتن (شايد)
مەك, زۆرۈر بولماق			
ئالدىرىماق, دەرھال بولماق	匆忙	[sheta:ftan]	شتافتن (شتاب)
بولماق	成为, 变为	[shodan]	شدن (شو)
يۇيماق	洗	[shostan]	شتتن (شوى)
يارماق, چاقماق; يېرىلماق,	裂开, 劈开	[sheka:ftan]	شكافتن (شكاف)
پارتىلماق			
سانىماق	认为, 数	[shemordan]	شمردن (شمار, شمر)
تونۇماق, بىلىمەك, پەرقلەندۈرمەك	认识	[shena:khtan]	شناختن (شناس)
ئاڭلىماق	听到	[sheneedan]	شنيدن = شنىفتن = شنودن (شنو)
ئۇخلاىماق, ئارام ئالماق	睡觉	[ghonoodan]	غنودن (غنون)
ئەۋەتمەك	派遣, 寄	[feresta:dan]	فرستادن (فرست)
ئۇپرىماق, ئەسكىرىمەك, دەر-	磨损	[farsoodan]	فرسودن (فرساي)
مانسىزلانماق			
يانىدۇرماق, يورۇتماق	燃烧	[forookhtan]	فروختن (فروز)
ساتماق	卖	[forookhtan]	فروختن (فروش)
ئالدىماق, قايىمۇقتۇرماق	欺骗	[fareeftan]	فرىفتن (فريب)
باسماق, قىسماق, سىقماق	压, 挤	[feshordan]	خشدن (فشار)
كېمەيتىمەك, چۈشۈرمەك,	减少	[ka:stan]	كاستن (گاه)
ئازايتماق			

تېرىماق	栽 (树), 播种	[ka:shtan]	كاشتن, كشتن (كار)
قىلماق	做	[kardan]	کردن (كن)
ئۆلتۈرمەك, ئۆچۈرمەك	杀死	[koshtan]	كشتن (كش)
ئاچماق, يارماق, تارقاقماق, سولماق	分散, 打开, 裂开	[kashoftan]	كشتن (كش)
كولماق, قازماق, ئويماق, سالماق (كېسىنى)	拔, 挖, 掘	[kandan]	كندن (كن)
ئۇرماق, سوقماق, قاقماق, يانچىماق	打击, 捶	[koofan]	كوفتن (كوب)
ئېرىتمەك, چەككىلىمەك	熔化, 熔炼	[goda:khtan]	گداختن (گداز)
قويماق	放	[goza:shtan]	گذاشتن = گذاردن (گذار)
ئۆتمەك, كەچۈرمەك	通过, 饶恕	[gozashtan]	گذشتن (گذر)
ئالماق, تۇتماق, ياپماق, توسماق	取, 拿	[gereftan]	گرفتن (گير)
ئەگەشمەك, ئىشەنمەك, بېقىنماق, مايىل بولماق	追随, 归附	[gerooveedan]	گرویدن (گرای)
قاچماق	逃跑	[goreekhtan]	گریختن (گریز)
يىغلىماق, ياش تۆكمەك	哭泣	[gereestan]	گریستن (گری)
چۈشەندۈرمەك, بېجىرمەك, ئۆتمەك	解释, 偿付	[goza:rdan]	گزاردن (گزار)
سايلىماق, تاللىماق, ياقتۇرماق	选举, 选择	[gozeedan]	گزیدن (گزین)
ئىچمەك, سىڭىرمەك	喝, 消化	[gosa:rdan]	گساردن (گسار)
يايماق, كېڭەيتمەك, يېيىلماق, تارقاقماق	铺开, 展开	[gostardan]	گستردن (گستر)
بوشىق, تارقاقماق, ئايرىق, ق, ئاچرىماق	散开	[gosestan]	گستن = گسیختن (گسل)
ئاچماق, يەشمەك	打开	[gosha:dan]	گشادن گشودن (گشای)
ئايلاتماق, ئۆزگەرمەك, ئۆزىمەك	转, 漫步, 找	[gashtan]	گشتن (گرد)
دېمەك, سۆزلىمەك, ئېيتماق	说, 讲	[goftan]	گفتن (گوی)
بەلگىلىمەك, تەيىنلىمەك	任命, 委派	[goma:shtan]	گماشتن (گمار)
يالىماق	舔	[leshtan]	لشتن (لیس)

ماندىن (مان)	[mandan]	留, 剩下	قالماق, تۇرماق, ئامانە قالماق
مانىستىن (مان)	[ma:nestan]	相象	ئوخشماق
مردىن (مير)	[mordan]	死	ئۆلمەك
نشاندىن (نشان)	[nesha:dan]	使……坐下, 裁种	ئولتۇرغۇزماق, تىكمەك, قويماق
نىشتىن (نشین)	[neshestan]	坐	ئولتۇرماق, چۈشمەك, بېسىلماق
نگاشتىن (نگار)	[nega:shtan]	写,	يازماق, سىزماق
نگرىستىن (نگر)	[negareestan]	看	قارىماق
نمودىن (نمای)	[nemoodan]	做, 出现	كۆرۈنمەك, قىلماق
نواختىن (نواز)	[nava:khtan]	弹奏, 抚爱	(مۇزىكا) چالماق, كۆيۈنمەك
نوشتىن (نویس)	[neveshtan]	写	يازماق
نهادىن (نه)	[neha:dan]	放下	قويماق
هشتىن (هل)	[heshtan]	放下	قويماق, تىزماق, رۇخسەت قىلماق
هيختىن (هيز)	[heekhtan]	抽出	چىقارماق, سۇغارماق
ياقتىن (ياب)	[ya:ftan]	找到	تاپماق, بىلمەك

简明波汉维词典

پارسچە - خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىسقىچە لۇغەت

آ

آب	[a:b]	(名) 水	(ئى) سۇ
آباد	[a:ba:d]	(形) 人烟稠密的	(س) گۈللەنگەن، ئاۋات
آبادى		(名) 繁荣	(ئى) ئاۋاتلىق؛ مەھەللە، يۇرت
آبان		(名) 伊朗阳历八月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 8-ئاي
آبجو	[a:bjow]	(名) 啤酒	(ئى) پىۋا
آبجوجە	[-jooje]	(名) 鸡汤	(ئى) توخۇ شورپىسى
آبجوش	[a:bjooosh]	(名) 沸水	(ئى) قايناقسۇ
آبچين	[-cheen]	(名) 长毛巾	(ئى) ئۇزۇن لۆڭگە
آبخور	[a:bkhor]	(名) 牲口饮水处	(ئى) ئۇلاق سۇ ئىچىدىغان جاي؛ سۇ بېشى
آبخورد	[a:bkhord]	(名) 住地	(ئى) تۇرىدىغان جاي
آبدار	[a:bda:r]	(形) 多水的，司水官	(س، ئى) سۇلۇق، سۇيۇق ئۆتكۈر، مىراب
آبدارخانە	[a:bda:rkha:ne]	(名) 茶馆	(ئى) چايخانا
آبدست	[a:bdast]	(名) 小净	(ئى) تەرەت (ئېلىش)
آب دهان	[-daha:n]	(名) 口水	(ئى) شۆلگەي
آبدیدە	[a:bdeede]	(形) 淬过火的，有经验的	(س) سۇغۇرۇلغان؛ تەجرىبىلىك
آبرو	[a:broo]	(名) 名誉，名声	(ئى) ئابروي
آبرودار	[a:brooda:r]	(形) 有名望的	(س) ئابرويلۇق
آبروریزی	[a:brooreezee]	(名) 丢脸	(ئى) ئابرويى تۆكۈلۈش
آبرومند	[a:broomand]	(形) 体面的	(س) ئىززەتلىك؛ ئابرويلۇق
آبریز	[a:breez]	(名) 厕所	(ئى) ھاجەتخانا؛ ئەۋرەز
آبریزش	[a:breezesh]	(名) 瀑布	(ئى) شارقراتما
آب زیرکاه	[-zeerka:h]	(形，名) 狡猾的，笑面虎	(س، ئى) ھىلىگەر، ئالدامچى
آبستن	[a:bestan]	(形) 怀孕的	(س) ھامىلىدار
آبستنى	[a:bestancee]	(名) 怀孕	(ئى) ھامىلىدارلىق

شارقيراتما (ئى) (名) 瀑布	[a:bsha:r]	آبشار
هەل بېرىلگەن، توكتا ھەل بېرىلگەن (س) (形) 电镀的	[-tala:yee]	آب طلائی
ئىسكەنجىۋىل: ئۈزۈم سىركىسى (ئى) (名) 生葡萄汁	[a:bghoore]	آبغورە
سۇ توشۇغۇچى: سۇ مۇتە-خەسىسى (ئى) (名) 运水人	[a:bka:r]	آبكار
سۇ ئالغۇچى، ئەپكەش، (ئى) (名) 提水人	[a:bkesh]	آبكش
يۇيۇلغان: ھۆل (س) (形) 水淋淋的	[a:bkeshede]	آبكشیدە
سۇ ئىستىقۇچ (ئى) (名) 热水器	[-garmkon]	آب گرم كن
كۆلچەك (ئى) (名) 水洼	[a:bgeer]	آبگیر
چېچەك، قاپارتقۇ (ئى) (名) 天花，麻点	[a:bele]	آبلە
ئېزىتقۇ، گىرەسەن (ئى) (名) 幻景	[a:bnema:]	آبنما
نۇر (ئى) (名) 光泽	[a:b-o-rang]	آب و رنگ
ئابۇنە، ئابۇنە ھەققى (ئى) (名) 订閱	[a:bonnema:n]	آبونمان
ئابۇنچى (ئى) (名) 订閱者	[a:bonne]	آبونە
ھاۋا رايى (ئى) (名) 天气	[a:b-o-hava:]	آب و هوا
سۇغا ئائىت: ھاۋا رەڭ (س) (形) 水的，天蓝色的	[a:bee]	آبى
سۇغۇرۇش (ئى) (名) 灌溉	[a:b-ya:ree]	آبیاری
ئوت (ئى) (名) 火	[a:tash]	آتش
ئوت ياققۇچى (ئى) (名) 点火人	[-afrooz]	آتش افروز
ئەلەنگىلىك، پارتلايدىغان: ئۇچقۇن (س، ئى) (形; 名) 有火焰，火的	[-ba:r]	آتش بار
ئۇرۇش توختىتىش، ئېتىش توختىتىلسۇن (ئى) (名) 停火	[-bas]	آتش بس
ئاتەشپەرەس (ئى) (名) 拜火教徒	[-parast]	آتش پرست
ئاتەشپەرەسلەر ئىبادەتخا-نىسى: ئوتخانا (ئى) (名) 圣火庙	[-kha:ne]	آتشخانه
چاققان (س) (形) 勤快的	[-dast]	آتش دست
كۆيىدىغان، پارتلايدىغان (س) (形) 引火的	[-za:]	آتش زا
سۆزگە ئۈستە، تۈز سۆزلۈك (س) (形) 心直口快的	[-zaba:n]	آتش زبان
تۆھمەتخور (ئى) (名) 诽谤者	[-sokhan]	آتش سخن
يانار تاغ: ئوت چاچار (ئى، س) (名，形) 火山，噴火的	[-fesha:n]	آتش فشان

(ئى) ئاتەشپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى	(名) 火神庙	[a:tashkade]	آتەشكە
(س) ئوتتەك، ئوت مېجەز	(形) 火爆性子的	[a:tashee]	آتشى
(س) كەلگۈسى، تۆۋەندىكى	(形) 未来的	[a:tee]	آتى
(ئى) خىش	(名) 砖	[a:jor]	آجر
(ئى، س) ئاخىر، ئاخىرقى	(名，形) 末尾，最后的	[a:khar]	آخر
(ئى) ئاخىرەت	(名) 彼世	[a:kherat]	آخرت
(س) ئاخىرقى، ئەڭ ئاخىرقى	(形) 最后的	[a:khareen]	آخرين
(ئى) ئادەم	(名) 人	[a:dam]	آدم
(ئى) قاتىل، ئادەم ئۆلتۈرگۈچى	(名) 杀人者	[-kosh]	آدم کش
(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 9-ئاي	(名) 伊朗阳历九月	[a:zar]	آذر
(ئى) ئەزەربەيجان	(名) 阿塞拜疆	[-ba:yja:n]	آذربايجان
(ئى) ئىراننىڭ ئوتقا چوقۇنۇش بايرىمى	(名) 伊朗的拜火节	[-jashn]	آذرچش
(ئى) بېزەش، جابدۇش، رەتلەش	(名) 打扮，点缀	[a:ra:stan]	آراستن
(س) تىنچ، جىم	(形) 平静的	[a:ra:m]	آرام
(ئى) تىنچلىق، جىملىق	(名) 安静	[a:ra:mesh]	آرامش
(ئى) دەم ئېلىش جايى؛ قەبرە	(名) 坟墓	[a:ra:mga:h]	آرامگاه
(ئى) بېزەك؛ تەييارلىق، (ھەربىيە كۈچى) ئورۇنلاشتۇرۇش	(名) 装饰，布署 (兵力)	[a:ra:yesh]	آرايش
(ئى) ئۇن	(名) 面粉	[a:rd]	آرد
(ئى) ئارزۇ	(名) 愿望	[a:rezoo]	آرزو
(س) ئارزۇ قىلغۇچى	(形) 期望……的	[a:rezoomand]	آرزومند
(ئى) ئارمان، غايە	(名) 理想	[a:rma:n]	آرمان
(ئى) جەينەك	(名) 肘	[a:ranj]	آرنج
(ئى) توغرا، شۇنداق، ھەئە	(副) 是，是的	[a:ree]	آرى
(س) ئارىيانلارغا خاس	(形) 雅利安人的	[a:riya:yee]	آريائى
(ئى) نەپس	(名) 贪欲	[a:z]	آز
(س) ئازاد	(形) 自由的	[a:za:d]	آزاد
(س) ئىدىيىسى ئازاد	(形) 思想自由的	[-andeesh]	آزاد انديش
(ئى) مەرتلىك، تۈز كۆڭۈللۈك	(名) 慷慨，直爽	[a:za:degee]	آزادگى
(س) ئالىيجاناب، مەرد	(形) 高尚的	[a:za:de]	آزاده
(ئى) ئازادلىق، ئەركىنلىك	(名) 自由	[a:za:dee]	آزادى
(س) ئازادلىق يولىدىكى	(形) 解放的	[-bakhsh]	آزادى بخش

آزار	[a:za:r]	(名) 折磨	(ئى) ئازار، قىناق، زۇلۇم، ھاقارەت
آزردن	[a:zordan] (آزار)	(动) 折磨	(پ) قىنىماق، ئازابلانماق
آزرم	[a:zarm]	(名) 耻辱	(ئى) نومۇس، ئۇيات؛ ياخشىلىق
آزمایش	[a:zma:yesh]	(名) 试验	(ئى) تەجرىبە، سىناق، ئىمتىھان
آزمودن	[a:zmoodan]	(动) 考验	(پ) سىنىماق
آزموده	[a:zmoode]	(形) 久经考验的	(س) سىنالغان، چېنىققان
آسان	[a:sa:n]	(形) 容易的	(س) ئاسان
آسانسور	[a:sa:nsoor]	(名) 电梯	(ئى) لىفت
آسایش	[a:sa:yesh]	(名) 安宁	(ئى) تىنچلىق، ئاسايىشلىق
آستان	[a:sta:n]	(名) 门槛，前夕	(ئى) بوسۇغا، ھارپا
آستانه	[a:sta:ne]	(名) 前夕，圣墓	(ئى) ھارپا؛ مەقبەرە
آستر	[a:star]	(名) (衣) 衬里	(ئى) ئۈستەر
آستین	[a:steen]	(名) 衣袖	(ئى) يەك
آسفالت	[a:sfalt]	(名) 沥青，柏油	(ئى) ئاسفالت
آسمان	[a:sema:n]	(名) 天，天空	(ئى) ئاسمان
آسوده	[a:soode]	(形) 安静的	(س) تىنچ، جىم
آسیا	[a:siya:]	(名) 亚州，磨	(ئى) ئاسىيا، تۈگمەن
آسیا سنگ	[-sang]	(名) 磨盘	(ئى) تۈگمەن تېشى
آسیب	[a:seeb]	(名) 损失	(ئى) ئاپەت، ئازاب؛ زىيان
آش	[a:sh]	(名) 汤，菜粥	(ئى) شورپا، سۇيۇق تائام
آشاميدنى	[a:sha:meedanee]	(名) 饮料	(ئى) ئۇسسۇلۇق، ئىچىشكە بولىدىغان
آشپز	[a:shpaz]	(名) 厨师	(ئى) ئاشپەز
آشتى ناپذیر	[a:shtee na:pazeer]	(形) 不可调和的	(س) كېلىشتۈرۈپ بولمايدىغان
آشفتگی	[a:shoftegee]	(名) 惶惑	(ئى) پەرەشلىق، ھاياجانلىق، مەپتۇنلۇق
آشفته	[a:shofte]	(形) 惶惑不安的	(س) پەرەشان، چېچىلغان؛ مەپتۇن
آشفته خاطر	[-kha:ter]	(形) 心烦意乱的	(س) كۆڭلى بىسەرەمجان، پەرەشان
آشكار	[a:shka:r]	(形) 明显的	(س) ئاشكارا
آشکوب	[a:shkoob]	(名) 层，(楼) 层	(ئى) قەۋەت، قاتلام
آشنا	[a:shna:]	(形) 认识的	(س) تونۇش
آشنائی	[a:shna:yec]	(名) 熟识	(ئى) تونۇش، بىلىش
آشوب	[a:shoob]	(名) 动乱	(ئى) غەۋغا، توپىلاڭ؛ ھاياجان
آشیانه	[a:shiya:ne]	(名) 巢穴	(ئى) ئۇۋا

آغاز	[a:gha:z]	(名) 开始	(ئى) باشلىنىش، ئىپتىدا
آغشته	[a:gheshte]	(形) 浸染……的	(س) چىلانغان، مەلەنگەن، ئارىلاشقان
آغوش	[a:ghoosh]	(名) 怀抱	(ئى) قويۇن
آفت	[a:fat]	(名) 灾害	(ئى) ئاپەت
آفتاب	[a:fta:b]	(名) 太阳，阳光	(ئى) ئاپتاپ، كۈن
آفتابى	[a:fta:bee]	(形) 有阳光的	(س) قۇياشقا خاس؛ ئاپتاپ چۈشكەن
آفريقا	[a:freegha:]	(名) 非洲	(ئى) ئافرىقا
آفرین	[a:fareen]	(叹) 赞美，好极了	(ئىم) ئاپىرىن
آقا	[a:gha:]	(名) 先生	(ئى) ئەپەندى
آكادىمى	[a:ka:demee]	(名) 科学院	(ئى) ئاكادېمىيە
آكتىيو	[a:kteev]	(形) 积极的	(س) ئاكتىپ
آگاه	[a:ga:h]	(形) 知晓的	(س) ئاگاھ، خەۋەر تاپقان
آگامى	[a:ga:hee]	(名) 情报	(ئى) ئاخبارات
آلت (复 آلات)	[a:lat]	(名) 工具，用具	(ئى) سايمان، قورال
آلودگى	[a:loodegee]	(名) 污染	(ئى) بۇلغاش
آلوده	[a:loode]	(形) 污染的	(س) بۇلغانغان
آلونگ	[a:lvang]	(名) 小茅屋	(ئى) كەپە
آماج	[a:ma:z]	(名) 目标，靶	(ئى) نىشانە، قارا
آمادگى	[a:ma:degee]	(名) 准备	(ئى) تەييارلاش، تەييارلىق قىلىش
آماده	[a:ma:de]	(形) 准备好的	(س) تەييار، تەل
آماده باش	[-ba:sh]	(名) 紧急状态	(ئى) جەددىي ھالەت
آمار	[a:ma:r]	(名) 统计	(ئى) ستاتىستىكا
آمد	[a:mad]	(名) 运气	(ئى) ئامەت
آمدن (آى)	[a:madan]	(动) 来	(پ) كەلمەك، يۈز بەرمەك
آمريكا	[a:mereeka:]	(名) 美国	(ئى) ئامېرىكا
آمو	[a:moo]	(名) 伯，叔	(ئى) تاغا
آموختن (آموز)	[a:mookhtan]	(动) 学习	(پ) ئۆگەنمەك؛ ئۆگەتمەك
آموخته	[a:mookhte]	(形) 学会了的	(س) ئۆگەنگەن
آموزش	[a:moozesh]	(名) 教育	(ئى) تەربىيە، تەلىم، ئۆگىنىش
آموزشگاه	[a:moozeshga:h]	(名) 学校	(ئى) مەكتەپ

آموزش و پرورش [a:moozesh -va-parvaresh]	(ئى) تەربىيە، مائارىپ، تەلىم-تەربىيە	(名) 教育
آموزگار [amoozega:r]	(ئى) ئوقۇتقۇچى	(名) 教师，教员
آموزنده [a:moozande]	(س) تەربىيىۋى ئەھمىيەتلىك	(形) 有教育意义的
آميختن (آمیز) [a:meekhtan]	(پ) ئارىلاشماق	(动) 混合
آميخته [a:meekhte]	(س) ئارىلاش	(形) 与……混合的
آمیزش [a:meezesh]	(ئى) مۇناسىۋەت؛ جىنسىي مۇناسىۋەت	(名) 交往，性交
آمیزشی [a:meezeshee]	(س) جىنسىي كېسەللىك	(形) 性病的
آمیزگار [a:meezga:r]	(س) چىقىشقا	(形) 平易近人的
آن [a:n]	(ئا) ئۇ، ئۇ	(代) 那，那个
آنجا [a:nja:]	(ر) ئۇ يەر	(副) 那里
آنچنان [a:nchena:n]	(ر) ئانداق، شۇنداق	(副) 那样
آنچه [a:nche]	(ئا) ...نىڭ ھەممىسى	(代) 凡是……的
آنطور [a:ntowr]	(ر) شۇنداق	(副) 那样
آنقدر [a:ng HDR]	(ر) شۇ قەدەر، ئۇ قەدەر	(副) 那么多
آنگاه [a:nga:h]	(ر) شۇ چاغدا، ئۇ چاغدا	(副) 当时，那时
آنها [a:nha:]	(ئا) ئۇلار	(代) 他们
آنى [a:nec]	(س) بىردەملىك، قىسقا ۋاقىتلىق	(形) 瞬间的
آوار [a:va:r]	(ئى) چاڭ؛ خارابە؛ ئۆرۈلگەن	(名) 瓦砾
آواره [a:va:re]	(ئى) سەرگەردان	(名) 流浪者
آواز [a:va:z]	(ئى) ئاۋاز، ناخشا ئاۋازى	(名) 歌，歌声
آوازه [a:va:ze]	(ئى) داڭق؛ كۈي؛ تون؛ رىۋايەت	(名) 名声，歌
آوازه خوان [-kha:n]	(ئى) ناخشىچى	(名) 歌手
آوردن (آور) [a:vardan]	(پ) ئېلىپ كەلەك	(动) 带来
آوریل [a:vreel]	(ئى) ئاپرېل، 4-ئاي	(名) 四月 (公历)
آويختن (آویز) [a:veekhtan]	(پ) ئاسماق، ئېسىپ قويماق	(动) 挂起来
آویزان [a:veeza:n]	(س) ئېسىقلىق	(形) 吊着的
آه [a:h]	(ئىم) ئاھ، ئىخ	(叹) 唉！
آهستگى [a:hestegee]	(ئى) ئېغىر-بېسىقلىق، ئاستىلىق	(名) 沉静
آهسته [a:heste]	(س) تىنچ، ئاستا	(形) 沉静的
آهك [a:hak]	(ئى) ھاك	(名) 石灰
آهن [a:han]	(ئى) تۆمۈر	(名) 铁

تۆمۈر (ئى) ماگنىت	(名) 磁铁	[-roba:]	آهن ربا
تۆمۈر سايمان ياسىغۇچى (ئى)	(名) 铁器匠	[a:hanka:r]	آهنكار
ئاھاڭ، مۇزىكا، كۆي (ئى)	(名) 音乐，曲调	[a:hang]	آهنگ
تۆمۈرچى (ئى)	(名) 铁匠	[a:hangar]	آهنگر
تۆمۈردىن ئىشلەنگەن، تۆمۈردەك (س)	(形) 铁(制)的	[a:hancen]	آهنيں
ئاھۇ، بۇغا (ئى)	(名) 鹿	[a:hoo]	آهو
كەلگۈسىدىكى، كېلە-چەك (س، ئى)	(形，名) 将来的，将来	[a:yande]	آينده
ئادەت، قائىدە، شەكىل، نىزام (ئى)	(名) 章程，信条	[a:yen, a:yeen]	آيين
بەلگىلىمە، نىزامنامە (ئى)	(名) 条例，章程	[-na:me]	آيين نامە
ئەينەك (ئى)	(名) 镜子	[a:yeene]	آيينە

الف

ئاتا (ئى)	(名) 父亲	[ab]	(复) آبا
ئىپتىدا (ئى)	(名) 最初	[ebteda:]	ابتدا
ئىپتىدائىي (س)	(形) 最初的	[ebteda:-ce]	ابتدائى
كەمسىتىش، ھاقارەت، پەسلىك (ئى)	(名) 鄙视，侮辱	[ebteza:l]	ابتذال
يارىتىش، تەشەببۇسكارلىق (ئى)	(名) 创造，主动性	[ebteka:r]	ابتكار
ئەبەد (ئى)	(名) 永久	[abad]	ابد
مەڭگۈ، ئەبەدىي (ر)	(副) 永久地	[abadan]	ابدا
مەڭگۈلۈك (س)	(形) 永久的	[abadee]	ابدى
ئەبەدىيلىك (ئى)	(名) 永久，永恒	[abadiyyat]	ابدیت
بۇلۇت (ئى)	(名) 云	[abr]	ابر
ئىپادە (ئى)	(名) 表示	[ebra:z]	ابراز
قاش (ئى)	(名) 眉	[abroo]	ابرو
يىپەك رەخت (تاۋار)	(名) 丝绸	[abreesham]	ابریشم
قورال، سايمان (ئى)	(名) 工具	[abza:r]	ابزار
ئۇقتۇرۇش، ئېلان (ئى)	(名) 通知	[ebla:gh]	ابلاغ
ئوغۇل، ئەۋلاد (ئى)	(名) 儿子，子孙	[ebn]	ابن
ئاتا (ئى)	(名) 父亲	[aboo]	ابو

(ئى) بارماق (قول)	(名) 大姆指	[ebha:m]	اېھام
(ئى) بىرلىك، بىرلەشمە، ئىتتىپاق	(名) 联合	[etteha:d]	اتحاد
(ئى) ئۇيۇشما، ئىتتىپاق	(名) 工会，联盟	[etteha:diyye]	اتحادىيە
(ئى) قوللىنىش	(名) 采取	[ettekha:z]	اتخاذ
(ئى) ئۇلاش، تۇتاشتۇرۇش، ئۇلاق	(名) 连接	[ettesa:l]	اتصال
(ئى) ئىش، ۋەقە؛ بىرلىك، ئىتتىپاق	(名) 事件，事故	[ettefa:gh]	اتفاق
(ر) توساتتىن، تۇيۇقسىز	(副) 偶然地	[ettefa:ghan]	اتفاقا
(س) تاسادىپىي	(形) 偶然的，意外的	[ettefa:ghee]	اتفاقى
(ئى) زىيان، ئىسرەپ، يوقىتىش	(名) 损失	[etla:f]	اتلاف
(ئى) ئاتوم	(名) 原子	[atom]	اتم
(ئى) تۈگىتىش	(名) 结束	[etema:m]	اتمام
(ئى) ئۆلىماتۇم	(名) 最后通牒	[-hojjat]	اتمام حجت
(ئى) يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول	(名) 高速公路	[otoba:n]	اتوبان
(ئى) ئاپتوبۇس	(名) 公共汽车，大座车	[otoboos]	اتوبوس
(ئى) ئاپتوموبىل، ماشىنا	(名) 汽车	[otomobeel]	اتومبىل
(ئى) شىكايەت، ئەرز، ئەيىبلەش، گۇناھ قويۇش	(名) 控告	[etteha:m]	اتهام
(ئى) ئىسپات	(名) 证明，证实	[esba:t]	اثبات
(ئى) ئەسەر	(名) 影响，痕迹	[asar]	اثر
(ئى) ئىجارە	(名) 出租	[eja:re]	اجاره
(ئى) ئىجازەت، رۇخسەت	(名) 允许	[eja:ze]	اجازە
(ئى) ئوچاق	(名) 炉子	[oja:gh]	اجاق
(ئى) زورلۇق، مەجبۇرلۇق	(名) 暴力	[ejba:r]	اجبار
(ئى) جەمئىيەت	(名) 社会	[ejtema:']	اجتماع
(ئى) قېچىش، خالىي بولۇش، ساقلىنىش	(名) 躲避	[ejtena:b]	اجتناب
(س) ئىجرا قىلىدىغان	(形) 执行的	[ejra:-ee]	اجرائى
(ئى) بۆلەك، قىسىم	(名) (整体的) 部分	[ajza:']	اجزا
(ئى) ئەجەل، ئۆلۈم؛ قەرەل	(名) 死亡	[ajal]	اجل
(ئى) يىغىن	(名) (某届大会的) 会议	[ejla:siyye]	اجلاس
(ئى) بىرلىك، بىرلىشىش، يىغىلىش	(名) 集会	[ejma:']	اجماع
(ئى) قورقۇش، دائىرىگە ئېلىش	(名) 包围	[eha:te]	احاطە
(ئى) ئېھتىرام	(名) 尊敬	[ehtera:m]	احترام

احتمال	[ehtema:l]	(名) 可能性	(ئى) ئېھتىمال
احتياج	[ehtiya:j]	(名) 需要	(ئى) ئېھتىياج
احتياط	[ehtiya:t]	(名) 小心, 谨慎	(ئى) ئېھتىيات
احداث	[ehda:s]	(名) 建立	(ئى) تىكلەش, بەرپا قىلىش
احساس	[ehsa:s]	(名) 感觉, 感情	(ئى) ھېسسىيات, تۇيغۇ
احساساتى	[ehsa:sa:tee]	(形) 感觉的, 富有感情的	(س) ھېسسىياتلىق
احسان	[ehsa:n]	(名) 善行	(ئى) ئېھسان
احضار	[ehza:r]	(名) 传召, 召集	(ئى) چاقىرىش
احوال	[a:hva:l]	(名) 情况	(ئى) ئەھۋال
اخبار	[akhba:r]	(名) 消息	(ئى) خەۋەرلەر (خەۋەرلىك كۆپلۈكى)
اختر	[akhtar]	(名) 星星	(ئى) يۇلتۇز
اختراع	[ekhtera:']	(名) 发明	(ئى) ئىختىرا, ئىجاد, يېڭىلىق
اختصار	[ekhtesa:r]	(名) 压缩	(ئى) ئىخچاملاش, قىسقا, ئىخچام
اختلاط	[ekhtela:t]	(名) 混合	(ئى) ئارىلاشما, ئارىلىشىش
اختلاف	[ekhtla:f]	(名) 分歧	(ئى) ئىختىلاپ
اختيار	[ekhtiya:r]	(名) 权力	(ئى) ھوقۇق
اختيارى	[ekhtiya:ree]	(形) 拥有权力的	(س) ھوقۇقدار, ھوقۇقلۇق
اخراج	[ekhra:j]	(名) 开除, 排除	(ئى) چىقىرىش, قوغلاش, سۈرگۈن
اخطار	[hekta:r]	(名) 警告	(ئى) ئاگاھلاندۇرۇش, ئۇقتۇرۇش
اخلاس	[ekhla:s]	(名) 忠诚	(ئى) ئىخلاص
اخلاق	[ekhla:gh]	(名) 道德	(ئى) ئەخلاق
اخير	[akheer]	(形) 最近的	(س) يېقىنقى, ئاخىرقى
اخيرا	[akheeran]	(副) 最近	(ر) يېقىندا
ادا	[ada:']	(名) 支付	(ئى) بېرىش, تۆلەش, ئۆتەش, ئورۇنلاش
اداره	[eda:re]	(名) 机关	(ئى) ئىدارە
ادامه	[eda:me]	(名) 继续	(ئى) داۋام
ادب	[adab]	(名) 礼节, 文学	(ئى) ئەدەب, ئادەت; ئەدەبىيات
ادبى	[adabee]	(形) 文学的, 有教养的	(س) ئەدەبىي, ئەدەبلىك
ادبيات	[adabiyya:t]	(名) 文学	(ئى) ئەدەبىيات

ادعاء	[edde-a:]	(ئى) تەلەپ، دەرۋ، ئەرۋ	(名) 要求，诉讼
ادىب	[adeeb]	(ئى) ئەدەب	(名) 文学家
اذعان	[ez-a:n]	(ئى) ئېتىراپ، ئىقرار	(名) 承认
اذىت	[aziyyat]	(ئى) ئازاب، قايغۇ	(名) 折磨
ارابه	[ara:be]	(ئى) ھارۋا	(名) 大板车
ارادت	[era:dat]	(ئى) مايىللىق، ساداقەت	(名) 好感
ارادتمند	[era:datmand]	(ئى) ئىززەتلىگۈچى (مەكتۇب سۆزى)	(名) 崇敬您的 (书信语)
ارادە	[era:de]	(ئى) ئىرادە	(名) 意志
اراضى	[ara:zee]	(ئى) قۇرۇقلۇق، يەر، مەملىكەت،	(名) 土地，地带
ارائە	[era:-e]	(ئى) قويۇش، تاپشۇرۇق، كۆرسىتىش	(名) 提出，呈交
ارباب	[arba:b]	(ئى) ئەرباب، خوجاين	(名) 主人，老爷
ارتباط	[erteba:t]	(ئى) مۇناسىۋەت، ئالاقە	(名) 联系
ارتجاع	[erteja:]	(ئى) چېكىنىش، ئەكسىيەت، ئەكسىيەتچى	(名) 倒退，反动
ارتش	[artesh]	(ئى) ئارمىيە، ھەربىي قىسىم، قوشۇن	(名) 军队
ارتفاع	[ertefa:]	(ئى) يۈكسەكلىك، ئېگىزلىك؛ ھوسۇل، يىغىم	(名) 高度
ارتقا	[ertegha:]	(ئى) ئۆستۈرۈش، ئۆزلەش، ئۆسۈش	(名) 提升
ارت	[ers]	(ئى) ۋارىسلىق؛ مىراس	(名) 继承
ارجاع	[erja:]	(ئى) قايتىش؛ تاپشۇرۇش	(名) 返回
اردو	[ordoo]	(ئى) ھەربىي لاگېر، گەزەرمە	(名) 兵营
اردىبەشت	[ordeebesht]	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 2-ئاي	(名) 伊朗阳历二月
ارز	[arz]	(ئى) قىممەت، باھا؛ چەت ئەل پۇلى	(名) 外汇
ارزان	[arza:n]	(س) ئەرزان	(形) 便宜的，廉价的
ارزش	[arzesh]	(ئى) قىممەت، باھا، ئەھمىيەت	(名) 价值
ارزشمند	[arzeshmand]	(س) قىممەتلىك	(形) 有价值的
ارزىيى	[arz-ya:bee]	(ئى) باھالاش، مۆلچەرلەش	(名) 评价
ارشاد	[ersha:d]	(ئى) كۆرسەتمە، يولبۇرۇق، تەلىم	(名) 指导
ارضى	[arzee]	(س) زېمىنگە ئائىت، يەرگە ئائىت	(形) 土地的

ارمغان	[armagha:n]	(名) (旅行后 送人的) 礼品	(ئى) تارتۇق، سوۋغا
اروپا	[oroopa:]	(名) 欧州	(ئى) ياۋروپا
ارومچى	[oroomchee]	(名) 乌鲁木齐	(ئى) ئۈرۈمچى
اره	[arre]	(名) 锯	(ئى) ھەرە (ياغاچ كېسىدىغان)
از	[az]	(介) 从.....	(ئالدى) (چىقىش كېلىش مەنىسىدە)
			...دىن، ...تىن
ازدواج	[ezdeva:j]	(名) 结婚	(ئى) نىكاھ، توي
ازدياد	[ezdiya:d]	(名) 增多	(ئى) ئۆسۈش، كۆپىيىش، ئېشىش
اژدر	[ajhdar]	(名) 鱼雷	(ئى) ئەجدىھا: بېلىق مېنا
اسارت	[esa:rat]	(名) 奴役	(ئى) ئاسارەت
اساس	[asa:s]	(名) 基础	(ئى) ئاساس
اسب	[asb]	(名) 马	(ئى) ئات
اسباب	[asba:b]	(名) 器具，理由	(ئى) ئەسۋاب، سەۋەب
اسباب كشى	[asba:bkeshee]	(名) 搬家	(ئى) كۆچۈش
استاد	[osta:d]	(名) 师傅，教授	(ئى) ئۇستاز، پروفېسسور
استانه	[osta:ne]	(名) 门坎，前夕	(ئى) بوسۇغا، ھارپا
استىمار	[estesma:r]	(名) 剥削	(ئى) ئېكسپىلاتاتسىيە
استىمارشونده	[-shavande]	(名) 被剥削者	(ئى) ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىنغۇچى
استىماركننده	[-konande]	(名) 剥削者	(ئى) ئېكسپىلاتاتسىيە قىلغۇچى
استىئنا	[estesna:']	(名) 例外	(ئى) ئىستىسنا، مۇستەسنا
استىئنائى	[estesna:'ee]	(形) 例外的	(س) مۇستەسنا، ئالاھىدە
استىھكام	[estehka:m]	(名) 巩固	(ئى) كۈچەيتىش، چىگىتىش؛ ئىستىھكام
استىخدام	[estekhda:m]	(名) 雇佣	(ئى) ياللاش، ئېلىش، تەكلىپ قىلىش
استىخراج	[estekhra:j]	(名) 开采	(ئى) چىقىرىش، ئېلىش
استىخوان	[ostokha:n]	(名) 骨	(ئى) ئۆستەخان، سۆڭەك
استىدعا	[ested-a:]	(名) 央求	(ئى) يالۋۇرۇش
استىدلال	[estedla:l]	(名) 论证	(ئى) دەلىللەش
استىراتژى	[estera:tejhee]	(名) 战略	(ئى) ستراتېگىيە
استىراحت	[estera:hat]	(名) 休息	(ئى) ئىستىراھەت، ئارام

استظهار	[estezha:r]	(名) 请求帮助	(ئى) ياردەم سوراش، ھامىلىق تەلەپ قىلىش
استعداد	[este'da:d]	(名) 才能，天资	(ئى) قابىلىيەت، ئىقتىدار
استعفا	[este'fa']	(名) 辞职	(ئى) ئىستىپا
استعمار	[este'ma:r]	(名) 殖民主义	(ئى) مۇستەملىكىچىلىك
استعمال	[este'mal]	(名) 使用	(ئى) ئىستېمال، ئىشلىتىش
استفاده	[estefa:de]	(名) 利用	(ئى) پايدىلىنىش، ئىشلىتىش
استفهام	[estefha:m]	(名) 询问	(ئى) سوراش، سوئال
استقامت	[estegha:mat]	(名) 坚持	(ئى) چىڭلىق، چىدام، چىڭ تۇرۇش
استقبال	[esteghba:l]	(名) 迎接	(ئى) كۈتۈۋېلىش، كېلەچەك
استقرار	[esteghra:r]	(名) 建立	(ئى) بەرپا قىلىش، ئورنىتىش، چىڭىتىش، ئورنىتىش
استقلال	[esteghra:l]	(名) 独立	(ئى) مۇستەقىللىق
استكان	[esteka:n]	(名) 水杯	(ئى) ئىستاكان
استناد	[estena:d]	(名) 引用，引证	(ئى) نەقىل، ئاساس قىلىش،
استنباط	[estenba:t]	(名) 作结论	(ئى) يەكۈن، ھۆكۈم
استوا	[ostova:']	(名) 赤道	(ئى) ئېكۋاتور
استوار	[ostova:r]	(形) 牢固的	(س) چىڭ، مۇستەھكەم، قەتئىي
اسرار	[esra:r]	(名) 秘密	(ئى) سىرلار، مەخپىيلىكلەر
اسفند	[esfand]	(名) 伊朗阳历十二月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 12-ئاي
اسكله	[eskele]	(名) 码头	(ئى) پورستان، پورت
اسكناس	[eskena:s]	(名) 钞票	(ئى) پۇل، ئاقچا
اسكى	[eskee]	(名) 滑雪板，雪橇	(ئى) چالغا، چانا
اسلام	[esla:m]	(名) 伊斯兰	(ئى) ئىسلام
اسلحه	[aslahe]	(名) 武器	(ئى) قورال
اسلوب	[osloob]	(名) 方式	(ئى) ئۇسلۇب
اسم	[esm]	(名) 名字，名词	(ئى) ئىسىم
اسم نويسى	[- neveesee]	(名) 报名，挂号	(ئى) يېزىلىش، نومۇر ئېلىش
اسناد	[esna:d]	(名) 引证	(ئى) نەقىل كەلتۈرۈش؛ دۆڭگەش
اسهال	[esha:l]	(名) 泻肚	(ئى) ئىچى سۈرۈش، ئىسهال
اسيد	[aseed]	(名) 酸	(ئى) كىسلاتا
اسير	[aseer]	(名) 俘虏	(ئى) ئەسىر
اشاره	[esha:re]	(名) 指示	(ئى) يوليورۇق؛ ئىشارەت، بەلگە

اشتباه	[eshteba:h]	(ئى) خاتالىق؛ كۇمان	(名) 错误
اشتراك	[eshtera:k]	(ئى) ئىشتىراك، قاتنىشىش	(名) 参加，协力
اشتراكى	[eshtera:kee]	(س) كوللېكتىپ، ئومۇمىي	(形) 公共的
اشتها	[eshteha:]	(ئى) ئىشتىھا	(名) 食欲
اشتياق	[eshtiyya:gh]	(ئى) ئىشتىياق، تەشئالىق	(名) 激情，渴望
اشغال	[eshga:l]	(ئى) ئىشغال	(名) 侵占
اشك	[ashk]	(ئى) كۆز يېشى	(名) 泪水
اشكال	[eshka:l]	(ئى) قىيىنچىلىق، تەسلىك	(名) 困难
اصابت	[esa:bat]	(ئى) توغرىلىق، دەلىل-دەل	(名) 击中
		جايغا تەگكۈزۈش	
اصرار	[esra:r]	(ئى) چىڭ تۇرۇش	(名) 坚持
اصل	[asl]	(ئى) ئەسلى، ماھىيەت؛ پرىنسىپ، مەسلىك	(名) 原则，本质
اصلا	[aslan]	(د) تۈپتىن، ئەسلا	(副) 根本上 (不)
اصلاح	[esla:h]	(ئى) ئىسلاھ، ياخشىلاش	(名) 改善
اصلى	[aslee]	(ئى) ئەسلى	(形) 根本的
اصول	[osool]	(ئى) پرىنسىپ، تۈزۈم	(名) 原则
اصولى	[osool-ee]	(س) پرىنسىپال، ئاساسلىق	(形) 原则的
اصيل	[aseel]	(س) ئېسىل، ھەقىقىي، ئەنئەنىۋى	(形) 正宗的
اضافه	[eza:fe]	(ئى) قوشۇش، ئىزاڧە	(名) 增加，耶扎菲
			(语法)
اضافى	[eza:fee]	(س) قوشۇلغان	(形) 增加的
اضحى	[azha:]	(ئى) قۇربان، نەزىرلىك	(名) 祭品
اضطراب	[eztera:b]	(ئى) ئىزتىراب، تىنچسىزلىق	(名) 惊慌，不安
اطاعت	[eta:'at]	(ئى) ئىتائەت	(名) 服从
اطاق	[ota:gh]	(ئى) ئۆي، بۆلمە	(名) 房间
اطراف	[atra:f]	(ئى) ئەتراپ	(名) 四周
اطلاع	[ettela:]	(ئى) خەۋەر، ئۇقتۇرۇش	(名) 消息
اطمينان	[etmeena:n]	(ئى) ئىشەنچ، ئىشىنىش	(名) 信心
اظہار	[ezha:r]	(ئى) ئىزاھار، بىلدۈرۈش	(名) 表示
اعاده	[e-a:de]	(ئى) ئەسلىگە كەلتۈرۈش، قايتا تىكلەش، قايتۇرۇش	(名) 恢复
اعانه	[e-a:ne]	(ئى) ئىئانە	(名) 资助

(ئى) ئېتىبار، ئىناۋەت	(名) 信誉，信贷	[e' teba:r]	اعتبار
(س) ئېتىبارلىق، ئىناۋەتلىك	(形) 信贷的	[e' teba:ree]	اعتبارى
(ئى) تەڭپۇڭلۇق، نورماللىق	(名) 平衡，适度	[e' teda:l]	اعتدال
(ئى) ئېتىراز، نارازىلىق	(名) 抗议	[e' tera:z]	اعتراض
(ئى) ئېتىراپ	(名) 承认	[e' tera:f]	اعتراف
(ئى) ئىش تاشلاش، تاشلاش	(名) 罢工	[e' tesa:b]	اعتصاب
(ئى) ئېتىقاد	(名) 信念	[e' tegha:d]	اعتقاد
(ئى) ئىشەنچ	(名) 信任	[e' tema:d]	اعتماد
(ئى) كۆڭۈل بۆلۈش، دىققەت قىلىش	(名) 关注	[e' tena:]	اعتناء
(ئى) ئۆلۈم جازاسى بېرىش، ئۆلتۈرۈش	(名) 处死	[e' da:m]	اعدام
(ئى) يىراقلاش، قېچىش، بىزارلىق	(名) 离开	[e' ra:z]	اعراض
(ئى) ئەۋەتىش	(名) 派出	[e' za:m]	اعزام
(س) ئەۋەتىلگەن، مەخسۇس ئەۋەتىلگەن	(形) 特派的	[e' za:mee]	اعزامى
(ئى) بېرىش، تارقىتىش، تەقدىم	(名) 提供，赠予	[e' ta:]	اعطاء
(ئى) ئۇقتۇرۇش، ئېلان قىلىش	(名) 通知	[e' la:m]	اعلام
(ئى) ئېلان	(名) 通告	[e' la:n]	اعلان
(ئى) ئىشلىتىش، پايدىلىنىش	(名) 运用	[e' ma:l]	اعمال
(ئى) مۇبالىغە	(名) 夸张	[eghragh]	اغراق
(س، ر) كۆپ ساندىكى، كۆپىنچە	(形) 大多数的	[aghlab]	اغلب
(ئى) تۆھمەت، ھاقارەت	(名) 中伤	[eghma:z]	اغماز
(ئى) سۈكۈت، يول قويۇش	(名) 纵容	[eghma:z]	اغماض
(ئى) ئىپادە، پايدا؛ مەغرۇرلۇق؛ مەنە	(名) 骄傲	[efa:de]	افاده
(پ) چۈشمەك، يىقىلماق، تاشلانماق	(动) 落下	[ofta:dan] (افت)	افتادن
(ئى) ئېچىلىش، ئېچىش، باشلىنىش	(名) 开幕	[efteta:h]	افتتاح
(ئى) ئىپتىخار	(名) 光荣	[eftekha:r]	افتخار
(ئى) تۆھمەت، قارىلاش، ھاقارەت	(名) 诬蔑	[eftera:]	افتراء
(ئى) شەخسلەر، كىشىلەر، يەككىلەر	(名) 人员	[afra:d]	افراد
(ئى) ھەددىدىن ئېشىش، ئاشۇرۇش	(名) 过盛，过度	[efra:t]	افراط
(پ) ياندۇرۇش، ئوت يېقىش	(动) 点燃	[afrookhtan] (افروز)	افروختن

افزایش	[afza:yesh]	(ن) 增加	(ن) افزایش، قوشۇش
افسار	[afsa:r]	(ن) 笼头	(ن) نوختا
افسانه	[afsa:na]	(ن) 神话	(ن) ئەپسانە
افسر	[afsar]	(ن) 王冠	(ن) تاج
افسر	[afsar]	(ن) 军官	(ن) ھەربىي ئەمەلدار
افسردہ	[afsorde]	(形) 沮丧的	(س) چۈشكۈن، روھسىز
افسوس	[afsoos]	(ن) 惋惜	(ن) ئەپسۇس
افشا	[efsha:i']	(ن) 揭露	(ن) پاش، ئېچىش
افطار	[efta:r]	(ن) 开斋	(ن) ئېپتار
افغانستان	[afgha:nesta:n]	(ن) 阿富汗	(ن) ئافغانىستان
افق	[ofogh]	(ن) 地平线	(ن) ئۇيۇق
اقامت	[egha:mat]	(ن) 定居，居住	(ن) تۇرۇش، ئولتۇراقلىشىش، ئولتۇرۇش
اقامە	[egha:me]	(ن) 提出	(ن) كۆرسىتىش، بىلدۈرۈش، كۆتۈرۈش
اقبال	[eghba:l]	(ن) 运气	(ن) تەلەي، بەخت
اقتباس	[eghtebsa:s]	(ن) 摘选	(ن) ئۈزۈپ ئېلىش، نەقىل ئېلىش، كۆچۈرۈش
اقتدار	[eghteda:r]	(ن) 力量	(ن) ئىقتىدار، كۈچ
اقتضا	[eghteza:']	(ن) 要求	(ن) تەقەززار، تەلەپ، ئېھتىياج، زۆرۈرچىلىك
اقدام	[eghda:m]	(ن) 措施	(ن) تەدبىر، ھەرىكەت
اقرار	[eghra:r]	(ن) 供认，承认	(ن) ئىقرار
اقلیت	[aghaliyyat]	(ن) 少数	(ن) ئاز سانلىق
اقلیم	[aghleem]	(ن) 国家，地区	(ن) مەملىكەت، رايون، ئىقلىم
اقيانوس	[oghya:noos]	(ن) 大洋，海	(ن) ئوكيان، دېڭىز
اكابر	[aka:ber]	(ن) 成年人	(ن) چوڭ ئادەم؛ مەنسەپدار
اكتوبر	[oktoabr]	(ن) 十月 (公历)	(ن) ئۆكتەبىر، 10-ئاي
اكتشاف	[ektesha:f]	(ن) 发现	(ن) تەكشۈرۈش، چارلاش، تېپىش
اكتفا	[ektefa:']	(ن) 满足	(ن) كۇپايىلىنىش، قانائەتلىنىش
اکثرا	[aksa:ran]	(ر) 大多，大半	(ر) كۆپىنچە
اکثریت	[aksariyyat]	(ن) 大多数	(ن) كۆپچىلىك، كۆپ سان
اکنون	[aknoon]	(ر) 现在	(ر) ھازىر

چىڭ، قاتتىق، كەسكىن (ئى)	(名) 严厉的	[akeed]	اكيد
ئەگەر (ب)	(连) 如果……	[agar]	اگر
ئېشەك (ئى)	(名) 驴	[ola:gh]	الاغ
دەرھال (ر)	(副) 马上，立刻	[al-a:n]	الان
ئەلۋەتتە (ر)	(副) 当然	[albatte]	البته
مەجبۇرىيەت، مەسئۇلىيەت (ئى)	(名) 义务，责任	[elteza:m]	التزام
ئېھتىمالى بار، پەرەز قىلىنغان (س)	(形) 可能的，假定的	[elteza:mce]	التزامى
قاراش، كۆڭۈل بۆلۈش، بېرىش (ئى)	(名) 注意，注视	[eltefa:t]	التفات
ئۇچرىشىش، قوشۇلۇش (ئى)	(名) 汇合，相逢	[eltegħa:']	التقاء
ئىلتىماس (ئى)	(名) 恳求	[eltema:s]	التماس
قوشۇش، قوشۇۋېلىش (ئى)	(名) 合并	[elha:gh]	الحاق
بىكار قىلىش (ئى)	(名) 废除	[elgha:']	القائ
ئېلىپ (ا)	(名) 阿列夫 (波、阿文第一个字母)	[alef]	ال
سۆز، ئىبارە (ئى)	(名) 词语	[alfa:z]	الفاظ
ئېلىپبە (ئى)	(名) 字母表	[alefba:']	الفبا
ئېلېكترون (ئى)	(名) 电子	[elektroon]	الكترون
ئېلېكترونلۇق (ئى)	(形) 电子的	[elekteroonee]	الكترونى
ئىسپىرت (ئى)	(名) 酒精	[alkol]	الكل
ئاللا (ئى)	(名) 安拉，真主	[alla:h]	الله
ئاللاھى (س)	(形) 安拉的	[alla:hee]	اللىھى
ئىلھام (ئى)	(名) 灵感，鼓舞	[elha:m]	الهام
ئەمما (ب)	(连) 但是	[amma:]	اما
بەگلىك؛ خەلىپىلىك (ئى)	(名) 酋长国	[ema:rat]	امارت
ئىمام (ئى)	(名) 教长	[ema:m]	امام
ئامانلىق (ئى)	(名) 安全	[ama:n]	امان
ئامانەت (ئى)	(名) 忠诚，委托	[ama:nat]	امانت
ئامانەت قويغۇچى (ئى)	(名) 寄托者	[~goza:r]	امانت گذار
ئىمپېراتور (ئى)	(名) 皇帝	[empera:toor]	امپراطور
ئىمپېرىيە (ئى)	(名) 帝国	[empera:tooree]	امپراطورى
جاھانگىرلىك (ئى)	(名) 帝国主义	[emperiya:leesm]	امپريالىسم

(ئى) ئىمتىھان، سىناق	(名) 考试	[emteha:n]	امتحان
(ئى) ئۆزىرىش، سوزۇلۇش	(名) 延续	[emteda:d]	امتداد
(ئى) ئىمتىياز	(名) 特权	[emtiya:z]	امتياز
(ئى) ياردەم	(名) 帮助	[emda:d]	امداد
(س) ياردەم بەرگۈچى، قۇتقازغۇچى	(形) 应急的，救援的	[emda:dee]	امدادى
(ئى) ئىش، كەسپ، مەسلىھەت	(名) 事务	[amr]	امر
(ئى) بۇيرۇق، تاپشۇرۇق، قوماندا	(名) 命令	[amr]	امر
دانلىق			
(ئى) كېسەللەك	(名) 疾病	[amra:z]	امراض
(ر) بۈگۈن	(副) 今天	[emrooz]	امروز
(ئى) بۇ يىل	(名) 今年	[emsa:l]	امسال
(ر) بۈگۈن كەچ، ئاخىرلىققا	(副) 今夜	[emshab]	امشب
(ئى) ئىمزا	(名) 签名	[emza:]	امضاء
(ئى) ئىمكان	(名) 可能性	[emka:n]	امكان
(ئى) ئامانلىق، تىنچلىق؛ تىنچ	(名) 安全	[amn]	امن
(ئى) بىخەتەرلىك، ئامانلىق	(名) 安全	[amniyyat]	امنيت
(ئى) ئىش، ئىشلار	(名) 事务	[omoor]	امور
(ئى) ئۈمىد	(名) 希望	[omeed]	اميد
(س) ئۈمىد بەخش	(形) 有希望的	[-bakhsh]	اميدبخش
(س) ئۈمىدۋار	(形) 怀有希望的	[-va:r]	اميدوار
(ئى) ئەمىر، بەگ	(名) 酋长，王公	[ameer]	امير
(ئى) ئانار	(名) 石榴	[ana:r]	انار
(ئى) ئامبار	(名) 仓库	[anba:r]	انبار
(پ) تولىدۇرماق، توپىلىماق، ساقلىماق	(动) 储存	[anba:shtan]	انباشتن (انبار)
(س) دۆۋىلەنگەن	(形) 堆满的	[anba:shte]	انباشته
(ئى) كېڭىيىش؛ ئازادلىك، خۇشاللىق	(名) 伸展	[enbesa:t]	انبساط
(س) گۆپ، قويۇق، زىچ	(形) 多的，稠密的	[anbooh]	انبوه
(ئى) سايلام، تاللاش	(名) 挑选	[entekha:b]	انتخاب
(ئى) يېيىلىش، تارقىلىش، ئېلان قىلىش	(名) 发表，刊行	[entesha:r]	انتشار
(ئى) ئىستىراز، كۈتۈش	(名) 等待	[enteza:r]	انتظار

انتظام	[enteza:m]	(ئى) ئىنتىزام، تەرتىپ	(名) 秩序
انتظامى	[enteza:mee]	(س) ئىنتىزاملىق، تەرتىپلىك	(形) 有秩序的
انتقاد	[entegha:d]	(ئى) تەنقىد، ئەيىبلەش	(名) 批评
انتقال	[entegha:l]	(ئى) كۆچۈش، ئايلىنىش، ئۆتۈش	(名) 搬动
انتقام	[entegha:m]	(ئى) ئىنتىقام	(名) 报仇
انجام	[anja:m]	(ئى) ئاخىر، تۈگەش، ئورۇنلىنىش	(名) 结束，终了
انجمن	[enjoman]	(ئى) جەمئىيەت، تەشكىلات، يىغىن	(名) 协会
انحراف	[enhera:f]	(ئى) قىيغىيىش، چەتلىشىش، چىقىش، ئېغىش	(名) 偏斜
انحصار	[enhesa:r]	(ئى) مونوپول، مونوپول ھوقۇقى؛ قامال	(名) 垄断
انحطاط	[enheta:t]	(ئى) چۈشكۈنلۈك	(名) 堕落
انداختن (انداز)	[anda:khtan]	(پ) تاشلىماق، ئاتماق، يىقىتماق	(动) 抛
اندازه	[anda:ze]	(ئى) ئەندىزە، دەرىجە	(名) 尺码，程度
اندام	[anda:m]	(ئى) بوي	(名) 身材，身躯
اندوز	[andarz]	(ئى) نەسىھەت، ۋەسىيەت	(名) 忠告
اندرون	[andaroon]	(ئى) ئىچ، ئىچكى ئۆي	(名) 内部，内室
اندرونى	[andaroonce]	(س) ئىچكى	(形) 里面的，内部的
اندك	[andak]	(س) ئازغىنا، ئاز، سەل	(形) 少量的，一点点
اندوختن (اندوز)	[andookhtan]	(پ) توپلىماق، ساقلىماق، بېرىشمەك	(动) 贮存
اندوھگىن	[andooheen]	(س) غەمكىن	(形) 苦闷的
اندېشە	[andeeshe]	(ئى) ئوي، پىكىر؛ ئەندىشە	(名) 思想，主意
انرژی	[enerjhee]	(ئى) ئېنېرگىيە	(名) 能量
انسان	[ensa:n]	(ئى) ئىنسان، ئادەم	(名) 人
انسائىت	[ensa:niyyat]	(ئى) ئىنسانىيەت، رەزىلىك، ئادىمى-گەرچىلىك	(名) 人性
انشاء	[ensha:']	(ئى) ئىنشا	(名) 作文，修辞
انشعاب	[eshe-a:b]	(ئى) بۆلۈش، پارچىلاش	(名) 分开
انصاف	[ensa:f]	(ئى) ئىنساپ، ئادالەت	(名) 公平，公道
انضباط	[enzeba:t]	(ئى) تەرتىپ، نازارەت	(名) 纪律
انعام	[en-a:m]	(ئى) ئىنتام	(名) 小费
انعقاد	[en'egha:d]	(ئى) ئىمزالاش	(名) 签订
انعكاس	[en'eka:s]	(ئى) ئىنكاس	(名) 反射，反映

انفجار	[enfeja:r]	(名) 爆炸	(ئى) پارتلاش
انفرادى	[enfera:dee]	(形) 个体的, 单人的	(س) يەككە, ئايرىم, يالغۇز
انقلاب	[enghela:b]	(名) 革命	(ئى) ئىنقىلاب
انقلابى	[enghela:bee]	(形) 革命的, 革命家	(س, ئى) ئىنقىلابىي, ئىنقىلابچى
انكار	[enka:r]	(名) 否定	(ئى) ئىنكار
انگار	[enga:r]	(名) 好象	(ئى) گويا
انگشت	[angosht]	(名) 手指	(ئى) بارماق
انگشت شمار	[-shoma:r]	(形) 稀少的	(س) ساناقلىق, ئازلا
انگل	[angal]	(名) 寄生虫	(ئى) پارازىت
انگلستان	[englesta:n]	(名) 英国	(ئى) ئەنگلىيە
انگلىس	[englees]	(名, 形) 英国, 英国的	(ئى, س) ئىنگلىز, ئەنگلىيىگە خاس
انگلىسى	[engleesee]	(名, 形) 英语, 英国人	(ئى, س) ئىنگلىزچە, ئىنگلىز
انگور	[angoor]	(名) 葡萄	(ئى) ئۈزۈم
او	[oo]	(代) 他, 她	(ئا) ئۇ
اواخر	[avakher]	(名) 末尾	(ئى) ئاخىرلىرى
اوباش	[owba:sh]	(名) 流氓	(ئى) لۈكچەك
اوباشى	[owba:shee]	(名) 流氓行为	(ئى) لۈكچەكلىك
اوت	[oot]	(名) 八月 (公历)	(ئى) ئاۋغۇست, 8-ئاي
اوج	[owj]	(名) 高潮	(ئى) ئەۋج
اوستا	[avesta:]	(名) 《阿维斯塔》, (伊拜火教古经)	(ئى) "ئاۋستا" (ئاتەشپەرەسلەر كىتابى)
اوقات	[owgha:t]	(名) 时机, 心情	(ئى) پەيت, ئەھۋال, كەيپىيات
اوقات تلخ	[-talkh]	(形) 生气的, 情绪不好的	(س) خاپا, غەزەپلىك, غەمكىن
اول	[avval]	(数) 第一个, 第一	(سان) بىرىنچى
اولا	[avvala:n]	(副) 第一, 首先	(ر) ئالدى بىلەن, بىرىنچىدىن
اهالى	[aha:lee]	(名) 居民	(ئى) ئاھالى
اهانت	[eha:nat]	(名) 侮辱	(ئى) ئاھانەت
اهتمام	[ehtema:m]	(名) 努力	(ئى) تىرىشچانلىق, دىققەت
اهداء	[ehda:]	(名) 赠予	(ئى) ھەدىيە قىلىش
اهرم	[ahrom]	(名) 杠杆	(ئى) پىشاق

مۇتەخەسسس	(ئى) ئاھالە، ... گە تەۋە ئادەم،	(名) 人员，居民	[ahl]	اهل
ئەھمىيەت	(ئى) ئەھمىيەت	(名) 意义，重要性	[ahmmiyyat]	اهميت
ۋاقىت	(ئى) دەۋر، ۋاقىت	(名) 时代，时间	[ayya:m]	ايام
ئىجاد	(ئى) ئىجاد	(名) 建立，确立	[eeja:d]	ايجاد
تەنقىد	(ئى) كەلتۈرۈش، بايان قىلىش،	(名) 批评性意见	[eera:d]	ايراد
تۈرۈش	(ئى) قۇسۇر تېپىش	(名) 挑眼	[-geeree]	ايرادگىرى
تۇرۇش	(ئى) توختاش، تۇرۇش؛ چىڭ	(名) 停业，立定	[eest]	ايست
قارشىلىق	(ئى) چىڭ تۇرۇش، قارشىلىق	(名) 坚持，抵抗	[eesta:degee]	ايتادگى
تۇرماق، توختىماق	(پ) تۇرماق، توختىماق	(动) 站立	[eesta:dan] (ايست)	ايتادن
ئىستانسا	(ئى) بېكەت، ئىستانسا	(名) 站，车站	[eestga:h]	ايتگاه
ئۇلار	(ئا) ئۇ (ھۈرمەت)، ئۇلار	(代) 他(表尊敬)，他们	[eesha:n]	ايشان
ئورۇنداش	(ئى) ئۆتەش، ئورۇنداش	(名) 履行	[eefa:]	ايفاء
ئېتىقاد	(ئى) ئىمان، ئىشەنچ، ئېتىقاد	(名) 信念，信心	[eema:n]	ايمان
خاتىرجەم	(س) بىخەتەر، خاتىرجەم	(形) 安全的	[eeman]	ايمين
بىخەتەرلىك	(ئى) بىخەتەرلىك	(名) 保险，安全	[eemanee]	ايمنى
بۇ	(ئا) بۇ	(代) 这，这个	[een]	اين
بۇ يەردە، بۇ يەر	(ر) بۇ يەردە، بۇ يەر	(副) 这里	[eenja:]	اينجا
پېقىر	(ئا) مەن، پېقىر	(代) 我，本人 (表客气)	[eenja:neb]	اينجانب
مۇنداق	(ر) مۇنداق	(副) 这样	[eentowr]	اينطور
شۇ قەدەر، بۇ قەدەر	(ر) بۇ قەدەر، شۇ قەدەر	(副) 这种程度	[eeghadr]	اينقدر
شۇنچە كۆپ	(س) شۇنچە كۆپ	(形，名) 这么多...	[eenhame]	اينهمە
ئاۋان	(ئى) ئاۋان	(名) 门廊，露台	[eyva:n]	ايوان

ب

بىلەن ... (ئالدى)	(ئالدى) ... بىلەن	(介) 与.....，用.....	[ba:]	با
ئىسكەتلىك، نۇر يېغىپ	(س) ئىسكەتلىك، نۇر يېغىپ	(形) 有姿色的	[-a:bo-rang]	با آب و رنگ
تۇرغان، گۈزەل	تۇرغان، گۈزەل			
ھۈرمەتلىك، ئېھتىرام	(س، ر) ھۈرمەتلىك، ئېھتىرام	(形，副) 毕恭毕敬的 (地)	[-ehtera:m]	با احترام
بىلەن	بىلەن			

با احتياط	[-ehtiya:t]	(形, 副) 慎重的 (地)	(س, ر) ئېھتىياتچان, ئېھتىيات بىلەن
با اخلاق	[-akhla:gh]	(形) 品行端正的	(س) ئەخلاقلىق
با ادب	[-adab]	(形, 副) 文雅的 (地)	(س, ر) ئەدەبىلىك, ئەدەب بىلەن
با استخوان	[-ostokha:n]	(形) 有骨气的	(س) جىگەرلىك, ئىرادىلىك
با افتخار	[-eftekha:r]	(形) 有名声的	(س) ئىپتىخارلىق, شەرەپلىك
با انصاف	[-ensa:f]	(形, 副) 公正的 (地)	(س, ر) ئىنساپلىق, ئىنساپ بىلەن
باب	[ba:b]	(名) 大门, 章节, 条款	(ئى) ئىشك, باب
بابا	[ba:ba]	(名) 爸爸, 爷爷	(ئى) ئاتا, بوۋا
با ترتيب	[-tarteeb]	(形) 井井有条的	(س) رەتلىك, تەرتىپلىك
باچ	[ba:j]	(名) 贡赋	(ئى) باج
با حيثيت	[ba:heysiyyat]	(形) 有威望的	(س) ئىناۋەتلىك
با خبر	[ba:khabar]	(形) 了解情况的	(س) خەۋەردار
باختر	[ba:khatar]	(名) 西方	(ئى) غەرب
باختن (باز)	[ba:khtan]	(动) 输, 败阵	(پ) يېڭىلىمەك, ئۈتتۈرماق
با خرد	[-kherad]	(形) 聪敏的	(س) ئەقىللىق
باد	[ba:d]	(名) 风, 气	(ئى) شامال, يەل
بادام	[ba:da:m]	(名) 巴旦杏	(ئى) بادام
بادبان	[ba:dba:n]	(名) 帆	(ئى) يەلكەن
بادبزن	[ba:dbezan]	(名) 扇子	(ئى) يەلپۈگۈچ
بادپا	[ba:dpa:]	(形) 跑得快的	(س) يۈگۈرۈك
باد دست	[ba:d dast]	(名) 挥霍浪费的人	(ئى) بەتخەج ئادەم
بادنجان	[ba:denja:n]	(名) 茄子	(ئى) پىدىگەن, چەيزە
بادنما	[-nema:]	(名) 风标	(ئى) شامال كۆرسەتكۈچ
بادە	[ba:de]	(名) 酒, 酒杯	(ئى) ھاراق, مەي, قەدەھ
بادى	[ba:dec]	(形) 风力的	(س) شامال كۈچىگە تايىنىدىغان
باديە	[ba:diye]	(名) 沙漠, 荒原	(ئى) چۆل, قۇملۇق
با زوق	[ba:-zowgh]	(形) 有兴致的	(س) زوقلۇق
بار	[ba:r]	(名) 次, 回	(ئى) قېتىم, نۆۋەت
بار	[ba:r]	(名) 重负, 行李	(ئى) يۈك
باران	[ba:ra:n]	(名) 雨	(ئى) يامغۇر

باران ديدە	[-deede]	(形) 被淋湿的, 有经验的	(س) يامغۇردا قالغان؛ تەجرىبىلىك
بارانى	[ba:ra:nee]	(名) 雨衣, 雨水的	(ئى, س) يامغۇرلۇق
باراور	[-a:var]	(形) 果实累累的, 怀孕的	(س) مېۋىلىك, ئۈنۈملۈك; ھامىلدار
بارز	[ba:rez]	(形) 明显的	(س) ئېنىق, روشەن, كۆرۈنەرلىك
بارگاھ	[ba:rga:h]	(名) 宫廷, 朝廷	(ئى) ئورداء, ساراي
بارنامە	[ba:rna:me]	(名) 发货单	(ئى) مال (ئېلىش, بېرىش) تالونى
بارندىگى	[ba:randeggee]	(名) 雨水	(ئى) يامغۇر, يامغۇر يېغىش
باروت	[ba:root]	(名) 火药	(ئى) مىللىتىق دورىسى
بارور	[ba:rvar]	(形) 多产的	(س) مېۋىدار, ھوسۇلدار
بارى	[ba:ree]	(形) 载货的	(س) يۈكلۈك, يۈك بېسىلغان
باريدىن	[ba:reedan] (بار)	(动) 下雨 (雪)	(پ) ياغماق, ئاقماق
بارىك	[ba:reek]	(形) 细长的, 窄的	(س) ئىنچىكە, زىلۋا
باز	[ba:z]	(副) 再, 又	(ر) يەنە
بازار	[ba:za:r]	(名) 市场, 集市	(ئى) بازار
بازارى	[ba:za:ree]	(名) 市面上的	(س, ئى) بازاردىكى؛ چاكانا; سودىگەر
بازجوئى	[ba:zjoo-ee]	(名) 检查, 审查	(ئى) تەكشۈرۈش, چارلاش
بازخواست	[-kha:st]	(名) 审问	(ئى) سوراق, سوراخ
بازداشت	[-da:sht]	(名) 逮捕	(ئى) قولغا ئېلىش, قاماش
بازديد	[-deed]	(名) 监察, 回访	(ئى) تەكشۈرۈش, ئۆلچەش, زىيارەت
بازرس	[ba:zres]	(名) 监察员	(ئى) نازارەتچى, تەكشۈرگۈچى
بازرگان	[ba:zarga:n]	(名) 商人	(ئى) سودىگەر
بازرگانى	[ba:zarga:nee]	(形) 商业的	(س) سودا ئىشلىرىغا ئائىت
بازگشت	[-gasht]	(名) 返回	(ئى) قايتىش, قايتىلاش, ئەسلىگە كېلىش
بازگو	[-goo]	(名) 说出秘密的人	(ئى) تەكرار سۆزلىگۈچى, سر ئېيتقۇچى

بازمانده	[-ma:nde]	(名) 落在后面的人	(س) كەينىدە قالغان؛ قالدۇق
بازنشستگى	[-neshestegge]	(名) 退休	(ئى) پېنسىيە
بازنشستە	[-nesheste]	(名) 退休者	(ئى) پېنسىيە ئالغۇچى
بازو	[ba:zoo]	(名) 上臂	(ئى) بىلەك
بازوبند	[-band]	(名) 臂章	(ئى) بىلەك بېغى
بازى	[ba:zee]	(名) 游戏	(ئى) ئويۇن؛ چاقچاق
بازىچە	[ba:zeeche]	(名) 玩具	(ئى) ئويۇنچۇق
بازىگر	[ba:zeegar]	(名) 演员	(ئى) ئارتىس
بازىگوش	[ba:zeegoosh]	(形) 调皮的	(س) شوخ، تەنتەك؛ چاقچاقچى
باستان	[ba:sta:n]	(形) 古老的	(س) قەدىمىي، قەدىمقى
باستان شناس	[-shena:s]	(名) 考古学家	(ئى) ئارخېئولوگ
با سلىقە	[-saleeghe]	(形) 风雅的， 别具一格的	(س) زوقلاندىرارلىق
باسواد	[-sava:d]	(形) 有文化的	(س) ساۋادلىق
باش	[ba:sh]	等一等，停一停	توختاپ تۇر
باشد	[ba:shad]	(叹) 就那样吧	(ئىم) شۇنداق بولسۇن
باشكوه	[-shokooh]	(形) 隆重的	(س) ھەيۋەتلىك، داغدۇغىلىق
باطل	[ba:tel]	(形) 无效的	(س) بىكار قىلىنغان، بىھۇدە، ئاساسىز
باطن	[ba:ten]	(名) 内部，内心	(ئى) ئىچ، كۆڭۈل
باطنا	[ba:tenan]	(副) 从心里，由衷地	(ر) كۆڭۈلدىن
باعث	[ba:-es] (بواعث)	(名) 原因	(ئى) سەۋەب
باغ	[ba:gh]	(名) 花园	(ئى) باغ
باغبان	[ba:ghba:n]	(名) 园丁	(ئى) باغۋەن
بافت	[ba:ft]	(名) 组织，结构	(ئى) قۇرۇلما
بافتن (باقى)	[ba:ftan]	(动) 纺织	(پ) توقۇماق
بافندگى	[ba:fandegge]	(名) 纺织业	(ئى) توقۇمىچىلىق
بافندە	[ba:fande]	(名) 纺织者	(ئى) توقۇمىچى
باقى	[ba:ghee]	(形) 留下的	(س) دائىمىي، مەڭگۈلۈك، قالدۇق
باقى مانده	[-ma:nde]	(形) 剩下的	(س) قالدۇق، ئېشىندا
باك	[ba:k]	(名) 畏惧	(ئى) قورقۇنچ، ئەندىشە، زىيان
باگاژ	[ba:ga:jh]	(名) 行李	(ئى) يۈك، شىڭلى

بال	[ba:l]	(名) 翅膀	(ئى) قانات، قول
بالا	[ba:la:]	(副，形，名) 在上面， 上面的，高处	(ر، س، ئى) ئۈستىدە، ئۈستىدىكى ئېگىزدىكى، ئېگىزلىك، يۇقىرى، بوي
بالادست	[-dast]	(名，形) 上级，年长的	(ئى، س) ئەڭ چوڭ، چوڭ ياش- لىق، يۇقىرى
بالائى	[bala:-ee]	(形) 在上面的	(س) ئۈستىدىكى، ئەڭ ئېگىز
بالش	[ba:lesh]	(名) 枕头	(ئى) ياستۇق
بالعكس	[bel-aks]	(副) 恰恰相反	(ر) ئەكسىچە
بالغ	[ba:legh]	(形) 达到……的， 成年的	(س) بالغ، بالاغەتكە يەتكەن
بالون	[ba:loon]	(名) 气球	(س) شار
بالیدن	[ba:leedan] (بال)	(动) 生长，吹嘘	(پ) ئۆسمەك، كېڭەيمەك؛ پۈتۈنلۈك
بالين	[ba:leen]	(名) 枕头	(ئى) ياستۇق، كىشىنىڭ باش تەرىپى
بام	[ba:m]	(名) 屋顶	(ئى) ئۆگزە
بامبو	[ba:mboo]	(名) 竹子	(ئى) بامبۇك
بامداد	[ba:mɔa:d]	(名，副) 黎明	(ئى، ر) سەھەر، سەھەردە
بامزە	[ba:maze]	(形) 味美的，风趣的	(س) مەزىلىك، قىزىق
با ملاحظه	[--mola:heze]	(形) 心细的	(س) پوختا ئىش قىلىدىغان، ئېھتىياتچان
باند	[ba:nd]	(名) 匪邦	(ئى) باندت
بانمىت	[-ne'mat]	(形) 富足的	(س) باياشات
بانفوڭ	[-nofooz]	(形) 有影响的	(س) نوپۇزلۇق
بانك	[ba:nk]	(名) 银行	(ئى) بانكا
بانگ	[ba:ng]	(名) 喊叫	(ئى) ئاۋاز، ئۈن
بانمىك	[-namak]	(形) 风趣的，有魅力的	(س) يېقىملىق، قىزىقتۇرارلىق
بانو	[ba:noo]	(名) 女士，小姐， 夫人	(ئى) خانىم، خانىمىز
باوجود	[-vojoood]	(连) 虽然	(ب) گەرچە
باور	[ba:var]	(名) 相信	(ئى) ئىشىنىش
باوقار	[ba:vagha:r]	(形) 庄重的	(س) ۋەزىمىن؛ شەۋكەتلىك
باھم	[ba:ham]	(副) 一起，共同	(ر) بىللە، بىرگە، ئورتاق
باھم دىگر	[-deegar]	(副) 彼此，一起	(ر) بىللە، ئۆزئارا

(س) ھوشى بار، ئەقىللىق، ھوشيار	(形) 聰明的	[- hoosh]	باھوش
(پ) لازم، كېرەك؛ ئېھتىمال	(动) 应该，必须	[ba:yad]	بايد
(ئى) دېلو	(名) 档案	[ba:yega:nee]	بايگانى
(ئى) يولۋاس	(名) 老虎	[babr]	بېر
(ئى) بۇت، گۈزەل	(名) 偶像，美女	[bot]	بت
(ئى) بۇتپەرەس	(名) 偶像崇拜者	[- parast]	بت پرست
(ر) تەدرىجىي	(副) 逐渐	[be - tadreej]	بتدریج
(ر) تەپسىلىي	(副) 详尽地	[be - tafseel]	بتفصیل
(س، ر) بەجا، مۇۋاپىق، لايىقتا	(形，副) 合适的	[beja:]	بجا
(ئالدى) ...دىن باشقا	(介) 除……之外	[bejoz]	بجز
(س) بالىلارغا خاس، بالىلارچە	(形) 孩子的，幼稚的	[bachega:ne]	بچگانہ
(ئى) بالا، ئۆسمۈر	(名) 孩子	[bache]	بچه
(ئى) ئەۋج، مەركەز	(名) 高潮，中心	[bohboohe]	بحبوہہ
(ئى) بۇزاكىرە، بۇنازىرە	(名) 讨论	[bahs]	بحث
(ئى) دېڭىز	(名) 海	[bahr]	بحر
(ئى) بۆھران، كرىزىس	(名) 危机	[bohra:n]	بحران
(س) كرىزىسكە ئۇچرىغان	(形) 危机的，萧条的	[bohra:nee]	بحرانى
(س) دېڭىزغا ئائىت؛ مەرۋايىت	(形) 海洋的	[bahree]	بحرى
(ر) ئەلۋەتتە، قائىدە بويىچە	(副) 理应，理所当然地	[be - hagh]	بحق
(ئى) ھور، پار	(名) 蒸气	[bokha:r]	بخار
(ئى) بۇخارا	(名) 布哈拉	[bokha:ra]	بخارا
(ئى) ھەش، ئوچاق	(名) 火炉	[bokha:ree]	بخارى
(ئى) تەقدىر، بەخت، تەلەي	(名) 命运	[bakht]	بخت
(س) بەخت يۈز ئۆرۈگەن	(形) 倒霉的	[- bargashte]	بخت برگشته
(ئىم) خۇدا ھەققى، خۇدا ئالدىدا	(叹) 对真主 (发誓)	[be - khoda:]	بخدا
(ئى) ھەسسە، قىسىم، بۆلەك، تارماق	(名) 份，章节，部门	[bakhsh]	بخش
(ئى) كەچۈرۈم، شەپقەت	(名) 宽恕	[bakhsha:yesh]	بخشايش
(ئى) تەقدىم، ئېھسان قىلىش، سوۋغا	(名) 赏赐，礼品	[bakhshesh]	بخشش
(ئى، س) تەقدىم قىلغۇچى، كەچۈرىدىغان؛ مەرت	(名) 赠予者	[bakhshande]	بخشندہ
(پ) تەقدىم قىلماق، بەخش ئەتەك	(动) 赏赐	[bakhshcedan]	بخشیدن (بخش)

بەخشەس	[bekhosoos]	(形, 副) 特别的, 特别是	(س, ر) ئالاھىدە, خۇسۇسەن
بەخور و نەمىر	[bekhor-o-nameer]	(形) 勉强糊口的 (口粮)	(س) ئاران جان باققىلى بولدىغان (ئاشلىق)
بەخىل	[bakheel]	(形) 吝啬的	(س) بەخىل
بەخىيە	[bakhye]	(名) 缝合	(ئى) بەخىيە, تەكش
بەد	[bad]	(形) 坏的	(س) ناچار, سەت, يامان, ياۋۇز, يېقىمسىز
بەداەت	[beda:hat]	(副) 即席地	(ر) ھازىر جاۋاب
بەدايىن	[bad-a:yeen]	(形) 读神的	(س) كاپىر
بەدبەخت	[-bakht]	(形) 不幸的	(س) بەختسىز, تەتۈر پېشانە
بەدبىن	[-been]	(形) 悲观的	(س) ئۈمىدسىز
بەدبىنى	[-beenee]	(名) 悲观	(ئى) ئۈمىدسىزلىك, تەركىدۇنيالىق
بەدجەنس	[-jens]	(形) 心怀恶意的	(س) يامان غەرەزلىك, پەسكەش
بەددوخت	[-dookht]	(形) 缝制得不好的	(س) ناچار تەكلىگەن
بەدرفتار	[-rafta:r]	(形) 没教养的	(س) ئەدەبسىز
بەدراقە	[badraghe]	(名) 送行	(ئى) ئۆزىتىش
بەدرود	[bedorood]	(名) 告别	(ئى) خوشلىشىش, ئايرىلىش,
بەدسلىقە	[bad-saleeghe]	(形) 格调不高的	(س) چاكنى
بەدەت	[bed'at]	(名) 创举, 创新	(ئى) ئىسلاھات, يېڭىلىق
بەدفرجام	[bad-farjam]	(形) 没有好结局的	(س) يامان ئاقىۋەتلىك
بەدقول	[-ghowl]	(形) 不守约的	(س) گېپىدە تۇرماس
بەدگمان	[-goma:n]	(形) 多疑的	(س) گۇمانخور
بەدگوسەر	[-gowhar]	(形) 本性坏的	(س) زاتى ناچار
بەدل	[badal]	(名) 复制品	(ئى) بەدەل, ئەينەن ياسالغان بۇيۇم
بەدەست	[-mast]	(形) 发酒疯的	(س) ساراڭ مەس, بەتەمس
بەدەنتىن	[badmeenton]	(名) 羽毛球	(ئى) پەي وپ
بەدەماملە	[-mo'a:mele]	(形) 不公平的	(س) ئادالەتسىز, قىزىلكۆز
بەدن	[badan]	(名) 身躯	(ئى) بەدەن, تەن
بەدنى	[badanee]	(形) 体力的	(س) بەدەنگە ئائىت, جىسمانىي
بەدون	[bedoon]	(介) 没有……	(ئالدى) ...سىز
بەدوى	[badavee]	(名) 贝都因人	(ئى) بەدەۋى

بدھگار	[bedehka:r]	(名) 债务人	(ئى) قەرزدار
بدھى	[bedehee]	(名) 债务	(ئى) قەرز
بدى	[badee]	(名) 坏, 邪恶	(ئى) ناچار, بۇزۇقلۇق, يامان غەرەز
بذر	[bazr]	(名) 种子	(ئى) ئۇرۇق
بذر افشان	[-afsha:n]	(名) 播种人	(ئى) ئۇرۇق چاچقۇچى
بذل	[bazl]	(名) 赠给, 慷慨大方	(ئى) مەرتلىك, بېرىش, سەرپ قىلىش
بر	[bar]	(名) 果实	(ئى) مېۋە
بر	[bar]	(介) 在……之上	(ئالدى) ...ئۈستىدە
براۋەر	[bara:bar]	(形) 相等的	(س) باراۋەر
برات	[bara:t]	(名) 支票	(ئى) پۇل چېكى
برادر	[bara:dar]	(名) 兄弟	(ئى) ئاغا, ئىنى
برادىرى	[bara:daree]	(名) 兄弟情谊	(ئى) قېرىنداشلىق
براستى	[bera:stee]	(副) 确实	(ر) راستتىن
براۋراشتىن	[bar-afra:shtan]	(动) 举起, 升起	(پ) كۆتۈرمەك, چىقارماق
(- افزار)			
بر آمدگى	[bar-a:madegee]	(名) 高出部分	(ئى) ئېگىز يەر, چوقچايما, ئىششىق
بر آمدن (- آى)	[-a:madan]	(动) 升起	(پ) ئېگىزلىمەك, ئۆرلىمەك, چىقماق
بر آوردن (- آور)	[-a:vardan]	(动) 带来, 实行	(پ) ئېلىپ كەلمەك, ئورۇنلىماق, چىقارماق
بر آوردە	[-a:varde]	(形) 实现了的	(س) ئورۇنلانغان
براى	[bara:y]	(介) 为了……	(ئالدى) ئۈچۈن
براىگان	[be-ra:yega:n]	(副) 无代价地	(ر) ھەقسىز, بىكارغا
بربرىت	[barbariyyat]	(名) 野蛮状态	(ئى) ۋەھشىيلىك
برپا	[barpa:]	(形) 建立的, 直立的	(س) قۇرۇلغان, تىكلەنگەن
بربرى	[bataree]	(名) 优势	(ئى) ئۈستۈنلۈك
برج	[borj]	(名) 塔	(ئى) بۇنارە, قورغان
برجستە	[bajeste]	(形) 杰出的	(س) چوقچايغان; كۆزگە كۆرۈندۈگەن, داڭلىق
برخاستىن (- خىز)	[barka:stan]	(动) 起来, 立起	(پ) قوپماق, تۇرماق
برخورد	[barkhord]	(名) 相碰, 遇相	(ئى) ئۇچرىشىش
برخوردلار	[barkhoda:r]	(形) 享用……的	(س) بەھرىمەن, مەمنۇن

برخی	[barkhee]	(代) 一些	(ئا) بىرمۇنچە، بىر قىسىم
برد	[bord]	(名) 得胜，赢	(ئى) ئۇتۇش، يېڭىش، ئۈستۈنلۈك
برداشت	[barda:sht]	(名) 收回 (理论) 提法	(ئى) يىغىش، ئېلىش، قالدۇرۇش
برداشتن (- دار)	[barda:shtan]	(动) 拿起	(پ) ئالماق، كۆتۈرمەك، يىغماق، ئېلىپ كەتمەك، يۆتكەمەك
بردن (بر)	[bordan]	(动) 带走	(پ) ئېلىپ كەتمەك، ئالماق
برىسى	[barrasee]	(名) 研究，审察	(ئى) تەكشۈرۈش، مۇھاكىمە قىلىش
برزخ	[barzakh]	(名) 地峡，(天堂地狱间的) 阴阳界	(ئى) جەننەت بىلەن دوزاخ ئارىلىقى
برزن	[barzan]	(名) 市区	(ئى) شەھەر رايونى، كوچا
برشته	[bereshte]	(形) 烤制的	(س) ئوتقا قاقلاپ پىشۇرغان
بر عكس	[bar-aks]	(连) 相反	(پ) ئەكسىچە
برعليه	[-aleyh]	(介) 反对	(ئالدى) قارشى
برق	[barf]	(名) 雪	(ئى) قار
برقى	[barfee]	(形) 雪的	(س) قارغا خاس
برق	[bargh]	(名) 电，闪电	(ئى) ئېلېكتر، توك، چېقىن
برقرار	[barghara:r]	(形) 建立的	(س) تىكلەنگەن، مۇستەھكەم
برقى	[barghee]	(形) 电的，闪电的	(س) ئېلېكترىك، پارقراق، تېز
بركت	[barakat]	(名) 幸福	(ئى) بەرىكەت، بەخت
بركنار	[barkena:r]	(形) 靠边的	(س) چېكىنگەن، چەتكە چىققان
برگ	[barg]	(名) 树叶，单据	(ئى) يوپۇرماق، بەرگ، بەت، ھۈججەت
برگ	[barg]	(名) 兵器	(ئى) ھەربىي قورال
برگذار	[bar-goza:r]	(名) 进行，举行	(ئى) ئېلىپ بېرىش، ئورۇنلاش، ئۆتكۈزۈش
برگزارى	[bar-goza:ree]	(名) 举行	(ئى) ئۆتكۈزۈش
برگرداندن (- گردان)	[bar-garda:ndan]	(动) 翻转，翻译	(پ) قايتۇرماق، ئۆرۈمەك
برگ ريزان	[barg-reeza:n]	(名) 落叶	(ئى) يوپۇرماق تۆكۈلۈش، كۈز
برگزار شدن	[bar-goza:r shodan]	(动) 举行	(پ) ئۆتكۈزۈمەك
برگزیدن (- گزين)	[bar-gozeedan]	(动) 挑选	(پ) تاللىماق

(ئى) قايتىش، چېكىنىش	(名) 返回	[bargasht]	برگشت
(ئى) چەك، ھۆججەت، ماركا	(名) 筹码，单据	[barge]	برگه
(س) ئېنىق، ئوچۇق، ھەممىگە مەلۇم	(形) 公开，泄露	[barmala:]	برملا
(ئى) پروگرامما، مەشغۇلات جەد-ۋىلى	(名) 纲领，日程表	[barna:me]	برنامه
(ئى) گۈرۈچ	(名) 大米	[berenj]	برنج
(ئى) سېرىق مىس	(名) 黄铜	[berenj]	برنج
(س، ئى) ئېرىشكەن، يەتگەن، ئۇتقان كىشى	(名) 赢家	[barande]	برنده
(ئى) قايتۇرۇش، قايتىلاش	(名) 反复	[borowbargard]	برو برگرد
(ئى) كۆرۈنۈش	(名) 显露	[borooz]	بروز
(س) مول ھوسۇللۇق	(形) 丰产的	[boroomand]	برومند
(ئى) پاكىت، ئاساس	(名) 论据	[borha:n]	برهان
(س) قالايمىقان بولغان	(形) 混作一团的	[barham]	برهم
(س) يالىڭاچ	(形) 裸体的	[berehne]	برهنه
(ئى) چۆل	(名) 荒野	[barahoot]	برهوت
(س) گۇناھسىز، پاك، ساپ	(形) 无罪的	[baree]	برى
(س، ئى) كاۋاپ قىلىنغان، قورۇلغان، كاۋاپ	(形) 烤的	[bereeya:n]	بريان
(پ) كەسمەك، ئۈزۈمەك	(动) 切开，切断	[boreedan]	برىدن (بر)
(س) كېسىلگەن، ئۈزۈلگەن	(形) 被切开的	[boreede]	برىده
(ئى) ئۆچكە	(名) 山羊	[boz]	بز
(ئى) بۆز سودىگىرى	(名) 棉布商	[bazza:z]	بزاز
(س) چوڭ، ئۇلۇغ، داڭلىق	(形) 大的，伟大的	[bozorg]	بزرگ
(س) ھاكاۋۇر	(形) 傲慢的	[-manesh]	بزرگ منىش
(س) چوڭ، ئۇلۇغ، ئۇلۇغۋار	(名) 大，伟大	[bozorgee]	بزرگى
(س، ر) يېتەرلىك، تولۇق	(形，副) 足够的 (地)	[bas]	بس
(س) ناھايىتى كۆپ، بىر مۇنچە، كۆپىنچە	(形) 很多的	[basa:]	بسا
(ئى) سېلىنچا، يايما، يايما بۇيۇم	(名) 摊子	[basat]	بساط
(ئى) مۇناسىۋەت، ئالاقە، باغلىنىش	(名) 联系	[bast]	بست

(ئى) پاناھ جاي، چەكلەنگەن جاي	(名) 避难所	[bast]	بەست
(ئى) كارىۋات، ياتار جاي، ئورۇن	(名) 卧铺	[bastar]	بەستەر
(ئى) يېتىپ قالغان (كېسەل)، دوختۇردا ياتقۇچى	(名) 卧床者，住院者	[bastaree]	بەستىرى
(پ) باغلىماق، تاغماق، بېكىتمەك	(动) 捆，绑	[bastan]	بەستىن (بەند)
(ئى) ماروۋنى	(名) 冰淇淋	[bastanee]	بەستىنى
(س، ئى) يېپىشق، توغلىغان، تېگىلغان، باغلىق، پوسۇلكا	(名) 包裹	[baste]	بەستە
ئاللاڭ نامى بىلەن، بەسمىلا	以安拉之名	[besmella:h]	بەسم اللە
(س) ناھايىتى كۆپ	(形) 很多的	[basee]	بەسى
(س، ر) ئىنتايىن كۆپ، ئىنتايىن	(形，副) 很多的，非常	[besya:r]	بەسىار
(ئى) جىقلىق، توللىق	(名) 多，充足	[basya:ree]	بەسىارى
(ئى) سەپەرۋەرلىك	(名) 动员	[baseej]	بەسىج
(ئى) ئادەم، ئىنسانىيەت	(名) 人，人类	[bashar]	بەشر
(س) ئىنسانىيەتكە خاس	(形) 人类的	[basharee]	بەشرى
(ئى) تەخسە	(名) 盘子	[boshgha:b]	بەشقاب
(ئى) كۆز، كۆرۈش قۇۋۋىتى	(名) 视力	[basar]	بەسر
(س) كۆرۈش قۇۋۋىتىگە ئائىت	(形) 视觉的	[basaree]	بەصرى
(ئى) بايقاش ئىقتىدارى، زېرەكلىك	(名) 洞察力	[baseerat]	بەسىرت
(ئى) مۈلۈك، ئىگىلىك، بايلىق، كاپىتال	(名) 财物，产业	[beza:'at]	بەزاعت
(ئى) پايدىسىزلىق، ئۈنۈمسىزلىك، ساخىتىلىق	(名) 无效	[botla:n]	بەتلان
(ئى) قورساق، ئىچكى ئەزا، ئىچ	(名) 腹，内部	[batn]	بەطن
(ئى) تىرىلدۈرۈش، ئويغىتىش	(名) 使……复活	[ba's]	بەت
(ر) كېيىن	(副) 以后	[ba'd]	بەد
(س، ئا) بەزى، بەزىلەر	(形，代) 一些	[ba'zee]	بەعضى
(س) ئۇزاق، مۇمكىن بولمايدىغان	(形) 遥远的，不可能的	[ba-ccd]	بەعيد
(ئى) يىرگىنىش، نەپرەت، دۈش- مەنلىك	(名) 嫌恶	[boghaz]	بەغض
(ئى) قولتۇق، قۇچاق	(名) 腋窝，怀抱	[baghal]	بەغل
(س) ياندا تۇرىدىغان	(形) 可随身携带的	[baghalee]	بەغلى

(ئى) يېمەك - ئىچمەك دۇكىنى	(名) 食品杂货铺	[bagha:lee]	بقالى
(ئى) بوغچا	(名) 小包裹	[boghche]	بقچه
(ئى) قالدۇق، قالغان، داۋامى، قەرز	(名) 残余	[baghiyye]	بقيه
(ئى) قىزلىق	(名) 童贞	[baka:rat]	بكات
(ئى) قىز	(名) 处女，少女	[bekr]	بكر
(ئى) بوكسورچىلىق	(名) 拳击运动	[boks]	بكس
(ئى) گەپ تاللىشىش، تەگىشىش	(名) 口角	[begomago]	بگومگو
(ئى) بالا	(名) 灾难	[bala:]	بلا
(س) جاۋابسىز	(形) 未得回答的	[-java:b]	بلا جواب
(س) ھەقسىز	(形) 无偿的	[-avaz]	بلا عوض
(ئى) بالاغەت؛ سۆزچانلىق، ناتەقلىق	(名) 雄辩	[bala:ghat]	بلاغت
(ئى) بۇلبۇل	(名) 夜莺	[bolbol]	بلبل
(ئى) شەھەر، كەنت	(名) 城镇	[balad]	بلد
(س) بىلىدىغان	(形) 通晓的	[balad]	بلد
(ئى) بەلغەم	(名) 粘液	[balgham]	بلغم
(ب) بەلكى	(连) (不但)……, 而且	[balke]	بلکه
(س) ئېگىز، ئۇزۇن، يۇقىرى	(形) 高的	[boland]	بلند
(ئى) مىكروفون	(名) 扩音器	[bolandgoo]	بلند گو
(س) كەڭ قورساق، يۈكسەك غايىلىك	(形) 度量大的	[-nazar]	بلند نظر
(ئى) ئېگىزلىك، ئۇزۇنلۇق	(名) 高，高处，高度	[bolandee]	بلندى
(ئى) كاۋچۇك دەرىخى	(名) 橡树	[boloot]	بلوط
(ئى) يېتىلىش، بالاغەتكە يېتىش	(名) 成熟	[boloogh]	بلوغ
(ئى) گۇرۇھ	(名) 集团	[bolook]	بلوك
(ر) ھەئە، شۇنداق	(副) 是的，是	[bale]	بله
(ئى) بېلەت	(名) 票，券	[beleet]	بليت
	(名) 同上	[beleet]	بليط
(س) سۆزچان	(形) 雄辩的	[baleegh]	بليغ
(ئى) بوم ئاۋاز	(名) 低音	[bam]	بم
(ئى) بومباردىمان	(名) 轰炸	[bomba:ra:n]	بمباران
(ئى) بومباردىمانچى ئايرۇپىلان، بومبىچى	(名) 轰炸机	[bomb-afkan]	بمب افكن
(ر) ھەسسىلەپ، ئىنتايىن	(副) 大大地	[be-mara:teb]	بمراتب

بمروور	[be - moroor]	(副) 渐渐	(ر) تەدرىجىي
بموجب	[be - mowjeb]	(介) 依据	(ئالدى) ... بويىچە... گە ئاساسەن
بموقع	[be - mowghe]	(副, 形) 准时, 及时的	(س, ر) دەل ۋاقتىدىكى, ۋاقتىدا
بن	[ben]	(名) 儿子	(ئى) ئوغلى
بنا	[bana:]	(名) 大厦	(ئى) بنا
بن بست	[bon - bast]	(名) 死胡同	(ئى) خالتا كوچا
بنجل	[bonjol]	(名) 劣货, 次货	(ئى) ناچار مال, بازىرى كاسات مال
بند	[band]	(名) 带子, 章节	(ئى) ئارغامچا, باغ, كىشەن, كويىزا, قىسىم
بندر	[bandar]	(名) 港口	(ئى) پورت
بندرى	[bandaree]	(形) 港口的	(س) پورتقا ئائىت
بندگى	[bandeggee]	(名) 奴隶身份	(ئى) قۇللۇق
بند و بست	[band - o - bast]	(名) 共谋	(ئى) تىل بىرىكتۈرۈش
بندە	[bande]	(名) 奴隶, (书信) 我, 鄙人	(ئى) بەندە, قۇل, پېقىر (مەن)
بنزىن	[benzeen]	(名) 汽油	(ئى) بېنزىن
بنفش	[benafsh]	(形) 紫色的	(س) بىنەپشەرەڭ
بنفشە	[banafshe]	(名) 紫罗兰	(ئى) بىنەپشە
بنگ	[bang]	(名) 印度大麻	(ئى) ھىندىستان كەندىرى, نەشە, بەڭ
بنگاه	[bonga:h]	(名) 企业, 机关	(ئى) كارخانا, ئىدارە
بلوبت	[be - nowbat]	(副) 按顺序	(ر) رەت بويىچە, نۆۋەت بىلەن
بنیاد	[bonya:d]	(名) 基础, 根基	(ئى) ئاساس, تۈپ; باشلىنىش
بنیاد گزار	[-goza:r]	(名) 奠基人	(ئى) ئاساس سالغۇچى, بنا قىلغۇچى
بنیاد گزاری	[-goza:ree]	(名) 奠基	(ئى) ئاساس سېلىش, بنا قىلىش
بنیه	[boniye]	(名) 体质	(ئى) تەن, يارىتىلىش, جىسمانىي
بو	[boo]	(名) 气味	(ئى) پۇراق, بۇي
بوته	[boote]	(名) 灌木丛	(ئى) چاتقاللىق
بود	[bood]	(名) 存在, 生存	(ئى) مەۋجۇتلۇق, بارلىق, ھايات
بودا	[booda:]	(名) 佛	(ئى) بۇددا

(ئى) خامبوت	(名) 预算	[boodje]	بودجه
(س) خامپوتقا دائىر	(形) 预算的	[boodje-ee]	بودجه‌اي
(پ) بولماق، تۇرماق (-دۇر، -تۇر)	(动) 有，是，存在	[boodan] (باش)	بودن
(ئى) بۇرژۇئازىيە	(名) 资产阶级	[boorjhva:zee]	بورژوازی
(ئى) سودا ئورنى، چەك بازىرى، ستېپېندىيە	(名) 交易所， 奖学金	[boors]	بورس
(ئى) بۆسە، سۆيۈش	(名) 接吻	[boose]	بوسه
(پ) سۆيۈمەك، بۆسە قىلماق	(动) 接吻	[booseedan] (بوس)	بوسیدن (بوس)
(ئى) مۈشۈكياپلاق	(名) 猫头鹰	[boof]	بوف
(ئى) بۇفېت	(名) 小餐馆， 小酒馆	[boofe]	بوفه
(ئى) كاناي، گۈدۈك	(名) 喇叭	[boogh]	بوق
(ر) ۋاقتىدا	(副) 按时	[be-vaght]	بوقت
(ئى) بوكس	(名) 拳击	[boks]	بوكس
(ئى) سۈيدۈك، ئىدرا	(名) 尿	[bowl]	بول
(ئى) يەر، يۇرت، ۋەتەن	(名) 土地，故乡	[boom]	بوم
(س) يەرلىك	(形) 土著的	[boomee]	بومی
(ئىم) يارايدۇ! نېمىدېگەن پەيزى	(叹) 太好了!	[bah]	به
(ئالدى) يۆنىلىش كېلىش مەنىسىدە، بىلەن	(介) 去，向，对， 用，依照	[be]	به
(ئى) باھا	(名) 价格	[baha:]	بها
(ئى) باھار	(名) 春季	[baha:r]	بهار
(ئى) باھانە	(名) 借口	[baha:ne]	بهانه
(س) "بەھا" مەزھىبىگە خاس	(形) 白哈教派的	[baha:-ee]	بهائی
(ئى) ياخشىلاش، ياخشىلىنىش	(名) 改善	[behbood]	بهبود
(ئى) ھەيرانلىق	(名) 惊讶	[baht, boht]	بهت
(ئى) بۆھتان	(名) 诽谤	[bohta:n]	بهتان
(س) ياخشىراق	(形) 较好的	[behtar]	بهتر
(ئى) سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش	(名) 保健	[behda:sht]	بهداشت
(س) سەھىيىۋى	(形) 保健的	[behda:shtee]	بهداشتنى
(ئى) ئۈلۈش، نەپ، پايدا	(名) 部分	[bahr]	بهر
(س) بەختلىك	(形) 幸福的	[behrooz]	بهروز

(ئى) ئۈلۈش، پايدا، نەپ	(名) 份额	[bahre]	بهره
(ئى) پايدىلىنىش، باشقۇرۇش	(名) 享用	[-barda'ree]	بهره بردارى
(ئى) ئېكىسپلاتاتسىيە	(名) 剥削	[-keshee]	بهره كشي
(س) بەھرىمەن	(形) 享有……的	[-mand]	بهره مند
(ئى) بېھش	(名) 天堂	[behesht]	بهشت
(ر) بىللە، ئورتاق	(副) 共同，一起	[beham]	بهم
(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 11-ئاي	(名) 伊朗阳历十一月	[bahman]	بهمن
(ئى) دەل ۋاقتىدىكى	(形) 适时的	[be-hanga:m]	بهنگام
(ئالدى) ...سىز	(介) 无，没有	[bee]	بى
(س) قۇرغاق	(形) 干燥的	[bee a:b]	بى آب
(ئى) چۆل	(名) 荒原	[biya:ba:n]	بيابان
(س) ئابرويسىز، رەسۋا	(形) 名声不好的	[bee-a:beroo]	بى آبرو
(ئى) ھۈرمەتسىزلىك	(名) 无礼，失礼	[-ehtera:mee]	بى احترامى
(ئى) ئېھتىياتسىزلىق	(名) 鲁莽，大意	[-ehtiya:tee]	بى احتياطى
(س، ر) ئىختىيارسىز	(形，副) 不由自主的 (地)	[-ehtiya:r]	بى اختيار
(س) ئەدەبىسىز	(形) 无礼貌的	[-adab]	بى ادب
(س) ئاساسسىز	(形) 没根据的	[-asa:s]	بى اساسى
(س) قابىلىيەتسىز	(形) 无才能的	[-este'da:d]	بى استعداد
(س) ئاساسسىز، سەۋەبسىز	(形) 无理由的	[-asl]	بى اصل
(س) خەۋەرسىز	(形) 一无所知的	[-etela:']	بى اطلاع
(س) ئىناۋەتسىز	(形) 无信用的	[-e'teba:r]	بى اعتبار
(ئى) بىپەرۋالىق، پەرۋاسىزلىق	(名) 漫不经心	[-e'tena:-ee]	بى اعتنائى
(س، ر) چەكسىز، مۇۋاپىقسىز، ئىنتايىن	(形，副) 无限的 (地)	[-anda:ze]	بى اندازه
(س) ئىنسانىيەتسىز	(形) 不公平的	[-ensa:f]	بى انصافى
(س) تۇغماس، مېۋىسىز، نەتىجىسىز	(形) 不生育的	[-ba:r]	بى بار
(س) قورقماس	(形) 无畏的	[-ba:k]	بى باك
(س) شەرتسىز	(形) 无条件的	[-borow -bargard]	بى بروبرگورد
(س) كەمبەغەل، يوقسۇل	(形) 贫穷的	[-bahre]	بى بهره
(س) بىپايان	(形) 无止境的	[-pa:ya:n]	بى پايان
(س، ر) ئوچۇق-ئاشكارا، پەردىسىز	(形，副) 坦率的 (地)	[-parde]	بى پرده

بى پروائى	[-parva:-ee]	(ئى) دادىللىق، بىپەرۋالىق	(名) 无畏
بى پول	[-pool]	(س) يۇلسىز، كەمبەغەل	(形) 无钱的
بىت	[beyt]	(ئى) ئۆي	(名) 房舍
بىت	[beyt]	(ئى) بىيىت	(名) 一联诗句
بى تىرىپ	[-terteeb]	(س) قالايىمقان	(形) 杂乱无章的
بى تفاوت	[-tafa:vot]	(س) پەرقسىز، پەرۋاسىز	(形) 漠然的
بى ئىبات	[-soba:t]	(س) تۇراقسىز	(形) 不稳定的
بى جان	[-ja:n]	(س) جانسىز	(形) 无生命的
بى جواب	[-java:b]	(س) جاۋاسىز	(形) 没有回答的
بىچارە	[-cha:re]	(س) بىچارە	(形) 没有办法的
بى چوڭ و چرا	[-choon-o -chera:]	(س) شەرتسىز، ئۈزۈل-كېسىل	(形) 无条件的
بى چىز	[-cheez]	(س) كەمبەغەل، يوقسۇل	(形) 贫穷的
بى حد	[-hadd]	(س) چەكسىز، ھېسابسىز	(形) 无限的
بى حس	[-hes]	(س) سېزىمىسىز، سەزمەس	(形) 无感觉的
بى حيا	[-haya:]	(س) ھاياسىز	(形) 无耻的
بى خبر	[-khabar]	(س) خەۋەرسىز، بىخەۋەر	(形) 不知……的
بى خطر	[-khatar]	(س) بىخەتەر	(形) 无危险的
بى خلل	[-khelal]	(س) يېقىن (دوست)	(形) 亲密无间的
بىخود	[-khod]	(س، ر) ھوشسىز، بېھۇدە، بىكاردىن	(形，副) 无缘无故的 (地)
بىخودى	[-khodee]	(ئى) ھوشسىزلىق، تېڭىرقاش	(名) 出神，入迷
بى خون	[-khon]	(س) قانسىز، قان كەتكەن	(形) 失血的
بى خيال	[-khiya:l]	(س، ر) پەرۋاسىز، ئويلىمايلا	(形，副) 无心的 (地)
بىد	[beed]	(ئى) سۆگەت، تال	(名) 柳树
بىداد	[beeda:d]	(ئى) زۇلۇم، ئادالەتسىزلىك	(名) 欺凌
بىدار	[beeda:r]	(س) ئويغاق	(形) 醒着的
بىدارى	[beeda:ree]	(ئى) ئويغىنىش، سەزگۈرلۈك	(名) 警醒
بى درد	[bee-dard]	(س) دەردى يوق	(形) 不关痛痒的
بى درنگ	[-darang]	(ر، س) دەرھال، شۇ زامان	(形，副) 立即
بىدرىغ	[-dareegh]	(س، ر) مەردانە	(形，副) 大方的 (地)
بى دقت	[-degghat]	(س، ر) دىققەتسىز	(形，副) 马虎的 (地)
بى دليل	[-daleel]	(س، ر) دەلىلسىز	(形，副) 没根据的 (地)

بى راه	[-ra:h]	(形, 名) 迷路的, 流浪汉	(س, ئى) ئاداشقان, سەرگەردان
بىراھە	[-ra:he]	(名) 小路	(ئى) چىغىر يول
بى رىپت	[-rabt]	(形) 不连贯的, 无关的	(س) باغلانمىغان, ئالاقىسىز
بى رىغبەت	[-raghbat]	(形, 副) 不情愿的(地)	(س, ر) مەيلىسىز, زورىغا
بىرق	[beyragh]	(名) 旗帜	(ئى) بايراق, تۇغ
بىرمىق	[bee-ramagh]	(形) 奄奄一息的	(س) جېنى تۇمشۇقغا كەلگەن
بى روھ	[-rooh]	(形) 无生气的	(ن) روھسىز
بىرون	[beeroon]	(名) 外面	(ئى) سىرت, تالا
بى رونق	[bee-rownagh]	(形) 无光泽的, 无生气的	(س) نۇرسىز, روناق تاپمىغان
بى روئى	[-roo-ee]	(名) 无耻	(ئى) نومۇسسىزلىق
بىزار	[beeza:r]	(形) 厌恶……的	(س) بىزار
بى زبان	[-zaba:n]	(形) 不会说话的	(س) تىلسىز
بى سامان	[-sa:ma:n]	(形) 贫穷的, 紊乱的	(س) يوقسۇل, قالايمىقان
بى سەبب	[-sabab]	(形) 无缘无故的	(س) سەۋەبسىز
بىست	[beest]	(数) 二十	(سان) يىگىرمە
بىستىم	[beestom]	(数) 第二十	(سان) يىگىرمىنچى
بى سىرپرست	[bee-sarparast]	(形) 无人照看的	(س) ھامىيىسىز, قارانچۇقسىز
بى سىرو صدا	[-sar-o -seda:]	(形, 副) 无声的(地)	(س, ر) ئاۋازسىز, ساداسىز, تىنچ
بى سلىقە	[-saleeghe]	(形) 无风韵的	(س) بىپەيزى
بى سواد	[-sava:d]	(形) 没文化的	(س) ساۋاتسىز
بى سىم	[-seem]	(名) 无线电	(ئى) رادىئو
بىش	[beesh]	(形, 副) 更多, 比较多	(س, ر) تېخىمۇ كۆپ, كۆپرەك
بى شائىبە	[bee-sha:-ebe]	(形, 副) 无私的(地)	(س, ر) ساپ, ھەرەزسىز
بىشتىر	[beeshtar]	(形, 副) 更多的(地)	(س, ر) تېخىمۇ كۆپ
بى شىرم	[bee-sharm]	(形) 无耻的	(س) نومۇسسىز
بى شعور	[-sho-oor]	(形) 愚昧的	(س) نادان, دۆت
بى شك	[-shak]	(形) 确定无疑的	(س) شەك-شۈبھىسىز
بىشە	[beeshe]	(名) 灌木丛	(ئى) چاتقاللىق
بىسەبىر	[beesabr]	(形) 性急的	(س) سەۋرىسىز, ئالدىراش

ھاقارەتلەنگەن، باسقۇنچىلىق قىلىنغان	(س) (形) 被沾污的	[bee-soorat]	بى صورت
تۇخۇم	(ئى) (名) 卵，蛋	[beyze]	بيضة
تاقەتسىز، چىدامسىز	(س) (形) 体力不支的	[bee-ta:ghat]	بى طاقت
بىتەرەپ	(س) (形) 中立的	[-taraf]	بى طرف
تاماسىز	(س) (形) 无贪心的	[-tama']	بى طمع
كېرەكسىز، ئىقتىدارسىز	(س) (形) 不中用的	[-orze]	بى عرضہ
پەرۋاسىز	(س) (形) 漠不关心的	[-ala:ghe]	بى علاقہ
سەۋەبسىز، بىكاردىن - بىكار	(س) (形) 无缘无故的	[-ellat]	بى علت
ئىلمىسىز	(س) (形) 没有学问的	[-elm]	بى علم
بەدەلىسىز	(س) (形) 无法调换的， 无偿的	[-avaz]	بى عوض
غەمىسىز	(س) (形) 无忧无虑的	[-gham]	بى غم
غەيرەتسىز، قىزىقماس	(س) (形) 没有热情的	[-gheyrat]	بى غيرت
پايدىسىز	(س) (形) 无益的	[-fa:yede]	بى فايده
تىنچسىز، تۇراقسىز	(س) (形) 不安定的	[-ghara:r]	بى قرار
چەكلىمىسىز، باشباشتاق، خالغانچە	(س) (形) 无拘束的	[-gheyd]	بى قيد
ئېشىسىز، بىكار تەلەپ	(س) (形) 失业的	[beeka:r]	بيكار
چەكسىز، بايانسىز	(س) (形) 无边无际的	[beekara:n]	بيكران
ھېچكىمى يوق، تەنھا	(س) (形) 无亲人的	[beekas]	بيكس
تەلتۆكۈس	(س، ر) (形，副) 不折不扣的 (地)	[beekam-o -ka:st]	بى كم و كاست
ھاشار	(ئى) (名) 徭役	[beega:r]	بيگار
چەت ئەللىك، چەت ئەللىك، يات، غەيرىي	(س، ئى) (形) 外国的，外国人	[beega:ne]	بيگانه
ۋاقىتسىز	(س) (形) 不适时的	[beega:h]	بيگاه
گۈرچەك	(ئى) (名) 铁锹	[beel]	بيل
قورقۇنچ، ئەندىشە، خەۋپ	(ئى) (名) 畏惧	[beem]	بيم
كېسەل	(ئى) (名) 病人	[beema:r]	بيمار
دوختۇرخانا	(ئى) (名) 医院	[beema:resta:n]	بيمارستان
كېسەللىك	(ئى) (名) 疾病	[beema:ree]	بيمارى
تەڭداشسىز	(س) (形) 无与伦比的	[beema:nand]	بى مانند

بى مايە	[-ma:ye]	(形) 贫穷的	(س) يوقسۇل؛ چالا ساۋات
بى مزە	[-mozd]	(形) 无代价的	(س) ھەقسىز
بى مزە	[-maze]	(形) 无味的	(س) مەزىسىز، بىمەزە
بى مەنى	[-ma'nee]	(形) 无意思的	(س) بىمەنە
بى مەغر	[-maghz]	(形) 无核的，没头脑的	(س) مېغىزسىز؛ كاللىسى يوق
بى ملاحظە	[-mola:heze]	(形，副) 轻率的 (地)	(س، ر) ئويلاپ باقمايلا، ياخشى ئويلىمايلا
بىمناك	[beem-na:k]	(形) 胆怯的	(س) قورقۇنچاق؛ قورقۇنچلۇق، خەتەرلىك
بى مو	[bee moo]	(形) 无毛发的	(س) مويسىز
بى موجب	[-moojed]	(形，副) 无缘无故的 (地)	(س) سەۋەبسىز
بى مورد	[-mowred]	(形，副) 不应当的 (地)	(س، ر) نامۇۋاپىق، ۋاقىتسىز
بى موقع	[-mowghe]	(形) 不合时宜的	(س) ۋاقىت تاپمىغان
بىمە	[beeme]	(名) 保险	(ئى) سۇغۇرتا
بى ميل	[bee-meyl]	(形) 无愿望的	(س) مەيلىسىز
بىين	[beyn]	(介) 在……之间	(ئالدى) ئارىسىدا
بىين المللى	[beynol-melalee]	(形) 国际的	(س) خەلقئارا
بىين النهرين	[beyno-nna-h reyn]	(名) 美索不达米亚	(ئى) مېسوپوتامىيە
بى نام	[bee-na:m]	(形) 无名的	(س) نامسىز، نامى يوق
بى نام و نشان	[-na:m-o-nesha:n]	(形) 无姓名地址的	(س) نام-نشاستىز
بىنائى	[beena:-ee]	(名) 视力	(ئى) كۆرۈش قۇۋۋىتى
بى نتيجه	[bee-nateeje]	(形) 无结果的	(س) نەتىجىسىز
بىنش	[beenesh]	(名) 眼力，视力	(ئى) كۆرۈش قۇۋۋىتى، تونۇش ئىقتىدارى
بى نظر	[bee-nazar]	(形) 不偏不倚的	(س) خالىس
بى نظم	[-nazm]	(形) 杂乱无章的	(س) تەرتىپسىز، قالايمىقان
بى نمك	[-namak]	(形) 无盐的，无味的，平淡的，枯燥的	(س) تۇزى كەم، بىمەزە
بى ننگ	[-nang]	(形) 无耻的	(س) نومۇسىز

(س) يوقسۇل، ئاجىز	(形) 贫苦的	[-nava:]	بى نوا
(س) چەكسىز	(形) 无限的	[-neha:yat]	بى نهايت
(ئى) بۇرۇن	(名) 鼻子	[beenee]	بىنى
(س) باي، ھاجەتسىز	(形) 无所需求的	[bee-niya:z]	بى نياز
(س، ر) ۋاستىسىز	(形，副) 直接的 (地)	[-va:se:te]	بى واسطە
(س) ۋىجدانسىز	(形) 没良心的	[-vejda:n]	بى وجدان
(س) بىۋاپا، ۋاپاسىز	(形) 不忠实的	[-vafa:]	بى وفا
(ئى) تۇل، بويىتاق	(名) 寡妇，螺夫	[beeve]	بىوھ
(ئى) تەڭداشسىز	(形) 无比的	[bee-hamta:]	بى ھىتا
(س) ۋاقىت تاپمىغان، ۋاقىتسىز	(形) 不合时宜的	[-hanga:m]	بى ھىنگام
(س، ر) بىھۇدە	(形，副) 徒然的 (地)	[beehoo:de]	بىھودە
(س) بىھوش، ھوشسىز	(形) 昏迷的	[bee-hoosh]	بى ھوش
(ئى) ھوشسىزلىق	(名) 不省人事	[-hooshee]	بى ھوشى

پ

(ئى) پۇت، ئاياغ	(名) 脚	[pa:]	پا
(ر) تەڭ قەدەم بىلەن	(形，副) 亦步亦趋的 (地)	[-be-pa:]	پا بىپا
(س، ر) تەۋرەنمەس، تەۋرەنمەي	(形，副) 坚定不移的 (地)	[-bar-ja:]	پا بىر جا
(ئى) چېتىق، كىشەن	(名) 绊索	[-band]	پا بىند
(ئى) پۇپۇش، كەش، ئاياغ	(名) 鞋，便鞋	[-poosh]	پا پۇش
(ئى) پاچاق	(名) 小腿	[pa:che]	پا چە
(س) تاقىر	(形) 磨掉浮毛的 (地毯)	[pa:-khorde]	پا خوردە
(س) پۇتلىق، پۇتى بار؛ ئورناشقان	(形) 有腿的	[-da:r]	پا دار
(ئى) زەھەر قايتۇرغۇچ	(名) 抗毒素	[pa:dzahr]	پا د زھر
(ئى) پادىشاھ	(名) 国王	[pa:dsha:h]	پا دشاھ
(ئى) شاگىرت، چاپارمەن	(名) 学徒，跑腿的	[pa:doo]	پا دو
(ئى) دەسلەپكى قەدەمدە ئىمزالاش	(名) (条约) 草签	[pa:ra:f]	پا رافى

(ئى) پارتخىيلىك، پارتخىيە	(名) 安息人，安息国	[pa:rt]	پارت
(س) پارتخىيىگە ئائىت	(形) 安息的	[pa:rtee]	پارتى
(ئى) رەخت، گەزلىمە، توقۇلما	(名) 布匹，布料	[pa:rche]	پارچە
(ئى،ر) بۇلتۇر	(名，副) 去年	[pa:rsa:l]	پارسال
(س،ئى) پارس، پارس تىلى	(形) 波斯的、波斯语	[pa:rsee]	پارسى
(ئى) پارلامېنت	(名) 议会，议院	[pa:rloma:n]	پارلمان
(س) پارلامېنتال	(形) 议会的	[par:loma:nee]	پارلمانى
(ئى) پالاق، ياغاچ گۈرچەك	(名) 桨	[pa:roo]	پارو
(ئى) پارچە، ئۇششاق پارچە	(名) 断片，一小片	[pa:re]	پارە
(س) پارچە - پارچە	(形) 一块一块的	[pa:re pa:re]	پارە پارە
(ئى) پوست، گۈزەتچى	(名) 哨兵，更夫	[pa:s]	پاس
(ئى) قوغدىغۇچى، پوست	(名) 卫兵，岗哨	[pa:sba:n]	پاسبان
(ئى) پوستتا تۇرۇش	(名) 站岗放哨	[pa:sba:nee]	پاسبانى
(ئى) جاۋاب	(名) 回答	[pa:sokh]	پاسخ
(س) جاۋابكار	(形) 应对……负责的	[pa:sokhgo]	پاسخگو
(ئى) قوغدىغۇچى، پوست	(名) 卫兵，岗哨	[pa:sda:r]	پاسدار
(ئى) قوغداش، قوغدىغۇچىلىق	(名) 卫护	[pa:sda:ree]	پاسدارى
(ئى) پاشنا	(名) 脚后跟	[pa:shne]	پاشنە
(س) يۇمشاق (پەس) پاشنا	(形) 软后跟的 (鞋)	[-bekha:b]	پاشنە بخواب
(پ) پۈركمەك، چاچماق، سەپمەك	(动) 喷洒	[pa:sheedan]	پاشیدن (پاش)
(ئى) قەتئىيلىك، چىڭ تۇرۇش	(名) 坚持	[pa:fesha:ree]	پافشارى
(س) پاك، تازا	(形) 干净的	[pa:k]	پاك
(ئى) كونۇبىرت، لىپاپ	(名) 信封	[pa:kat]	پاكت
(س) پاك، داغسىز	(形) 清白的	[pak-da:man]	پاك دامن
(س) پاك دىل	(形) 心地纯洁的	[-del]	پاك دل
(س) تەقۋادار	(形) 虔诚的	[-deen]	پاك دين
(ئى) سۈرتكىۈچ	(名) 擦除器	[-kon]	پاك كن
(ئى) پاكلىق	(名) 纯洁	[pa:kee]	پاكى
(ئى) تازىلىق، پاكلىق، گۇناھ - سزلىق	(名) 纯洁，清白	[pa:keezegee]	پاكيزكى
(س) پاكىزە، تازا	(形) 清洁的，清白的	[pa:keenze]	پاكيزه
(ئى) ئات يوبۇقى	(名) 马被	[pa:la:n]	پالان
(ئى) نېفىت ئايرىش زاۋۇتى	(名) 炼油厂	[pa:la:yeshga:h]	پالایشگاه

پالودن (پالای)	[pa:lloodan]	(动) 滤, 精炼	(پ) سۈزمەك, ئايرىماق
پالوده	[pa:lloodə]	(形) 精炼的	(س) تازىلانغان, ساپ
پاورقى	[pa:-varaghee]	(名) 小品文	(ئى) فېلىيەتون
پاياب	[-ya:b]	(形) 可涉水而过的	(س) تېيىز, كېچىپ ئۆتكىلى بولىدىغان
پايان	[pa:ya:n]	(名) 结尾, 终结	(ئى) ئاخىر, ئاخىرلاشتۇرۇش, تۈگىتىش
پايان نامە	[-na:me]	(名) 毕业论文	(ئى) چەك, (ئوقۇش) تۈگىتىش ماقالىسى
پايدار	[pa:yda:r]	(形) 耐久的, 持久的	(س) چىداملىق, مۇستەھكەم, مەڭگۈلۈك
پايگاھ	[pa:yga:h]	(名) 基地	(ئى) بازار, دەرىجە, پەلەمپەي
پايمال	[pa:yma:l]	(形) 被践踏的	(س) دەسسەلگەن
پايندە	[pa:yande]	(形) 永恒的	(س) مەڭگۈلۈك, مۇستەھكەم, تەۋرەنمەس
پايە	[pa:ye]	(名) 基础	(ئى) ئاساس, سەۋىيە, دەرىجە: پۈت
پايىدن (پای)	[pa:yeedan]	(动) 守卫, 守护	(پ) قوغدىماق, قارىماق
پايىز	[pa:yēez]	(名) 秋季	(ئى) كۈز
پايىن	[pa:yeen]	(名, 形, 副) 下面, 在下面, 下面的	(ئى, س, ر) ئاست, تۆۋەندىكى, تۆۋەنگە
پەتيارە	[patya:re]	(名) 泼妇	(ئى) بىشەم خوتۇن, ئاپەت, ئالۋاستى
پەخت	[pokht]	(名) 烹调	(ئى) پىشۇرۇش, قاينىتىش
پەختىن	[pokhtan] (پز)	(动) 烹调, 煮	(پ) پىشۇرماق, قايناتماق
پەختە	[pokhte]	(形) 做熟的, 有经验的	(س) پىشقان, تەجرىبىلىك
پەخش	[pəkhsh]	(名) 传播	(ئى) تارقىتىش
پەدر	[pedar]	(名) 父亲	(ئى) ئاتا
پەدر شاھى	[-sha:hee]	(形) 父权制的, 家长制的	(س) ئاتىشاھلىق, پاترىئارخاللىق
پەدرى	[pedaree]	(形) 父权的, 父亲的	(س) ئاتىغا خاس, ئاتىلارچە, ئاتىلىق
پەدېد	[padeed]	(形) 明白的, 显露的	(س) ئېنىق, كۆرۈنگەن

پدیدار	[padeeda:r]	(ئى) كۆرگىلى بولىدىغان، ئېنىق، كۆرۈنەرلىك	(形) 出现的
پەيدە	[padeede]	(ئى) ھادىسە	(名) 现象
پىزىرائى	[pazeera:-ee]	(ئى) قوبۇل قىلىش، كۈتۈش	(名) 接待
پىزىرەتەن (پىزىر)	[pazeeroftan]	(پ) قوبۇل قىلماق، كۈتمەك	(动) 接待
پىر	[par]	(ئى) پەي	(名) 羽毛
پىر	[por]	(س) تولغان	(形) 充满……的
پىراختار	[-eftekha:r]	(س) شەرەپلىك	(形) 光荣的
پىراكىندىگى	[para:kandegee]	(ئى) تارقىلىش، تىرىپىرەن بولۇش	(名) 扩散，散乱
پىراكىندىن (پىراكىن)	[para:kandan]	(پ) چاچماق، تارقاتماق، تىرىپىرەن قىلماق، چېچىلماق، تارقالماق، تىرىپىرەن بولماق	(名) 散布，散乱
پىراكىندە	[para:kande]	(س) تارقالغان، تىرىپىرەن بولغان	(形) 传播开的，散乱的
پىرامىد	[por-omeed]	(س) ئۈمىدكە تولغان	(形) 充满希望的
پىرانىز	[para:ntez]	(ئى) تىرىناق	(名) 括弧
پىرانىزى	[por-enerjhee]	(س) كۈچكە تولغان	(形) 精力充沛的
پىربار	[-ba:r]	(س) يۈككە تولغان، مېۋىگە تولغان	(形) 满载的，果实累累的
پىرپا	[-pa:]	(ئى) سەكسەنپۇت (ھاشارەت)	(名) 蜈蚣
پىرپىشت	[-posht]	(س) قويۇق	(形) 浓密的 (头发)
پىر پىچ و تاب	[-peech-o -ta:b]	(س) ئەگرى-توقاي، مۇرەككەپ	(形) 弯弯曲曲的
پىرت	[part]	(ئى) ئېتىش	(名) 投，扔
پىرتاب	[parta:b]	(ئى) ئېتىش، چۆرۈش	(名) 抛，扔
پىرتىگاھ	[partga:h]	(ئى) تىك يار، ھاك	(名) 悬崖
پىرتو	[partow]	(ئى) نۇر	(名) 光线
پىرتوان	[por-tava:n]	(س) كۈچلۈك، قۇدرەتلىك	(形) 强壮有力的
پىرتوى	[partovee]	(س) يورۇق، پارلاق	(形) 光亮的，明光的
پىرئىمر	[por-samar]	(س) مېۋىسى كۆپ	(形) 果实累累的
پىرچىرات	[-jor'at]	(س) جۈرئەتلىك	(形) 勇敢的
پىر جەمىيەت	[-jam'iyyat]	(س) نوپۇسى كۆپ، ئاھالىسى كۆپ	(形) 人口众多的
پىر جىنب و جوش	[-jonb-o -joosh]	(س) ۋاژ-ۋاژ، قايناق	(形) 人声鼎沸的

قېزغىن، قايناق (س) (形) 热气腾腾的	[- joosh - o - khoroosh]	پر جوش و خروش
بایراق، ئەلەم (ئى) (名) 旗帜	[parcham]	پرچم
بایراقدار (ئى) (名) 旗手	[parchamda:r]	پرچمدار
پۈرمىلىك، قورۇق كىرگەن، ئەگرى - بۈگرى (س) (形) 带褶皱的	[por - cheen]	پرچىن
قېزغىن، ئوتلۇق (س) (形) 热情的	[- hara:rat]	پر حرارت
خاپا بولۇش، غەزەپلىنىش (ئى) (名) 生气，动怒	[parkha:sh]	پر خاش
چىقىمى كۆپ (س) (形) 花销大的	[por - kharj]	پر خرج
ئىشتىھالىق، قارنى يامان (س) (形) 食量大的	[- khor]	پر حور
قانغا تولغان (س) (形) 充血的	[- khoon]	پر خون
تۆلەش (ئى) (名) 支付	[parda:kht]	پرداخت
تۆلىمەك، شۇغۇللانماق، ئورۇنلىماق (پ) (动) 支付，做	[parda:khtan]	پرداختن
كەڭ كۆلەملىك، كەڭ دائىرىلىك (س) (形) 大规模的	[por - da:mane]	پر دامنه (پرداز)
ئازابلىق (س) (形) 痛苦的	[- dard]	پر درد
باش ئاغرىتىدىغان (س) (形) 令人伤脑筋的	[- dard - sar]	پر دردسر
پەردە (ئى) (名) 幕，膜	[parde]	پرده
پەدە (ئى) (名) 音调，旋律	[parde]	پرده
قېنىق، رەڭمۇرەڭ (س) (形) 浓艳的	[por - rang]	پر رنگ
مۈشكۈل، قىيىن (س) (形) 麻烦的	[- zahmat]	پر زحمت
كۈچلۈك (س) (形) 有力的	[- zoor]	پر زور
سورىغۇچى (ئى، ر) (名) 询问者，问着	[porsa:n]	پرسان
ھەمىشرە (ئى) (名) 护士	[parasta:r]	پرستار
چوقۇنۇش، ئۇلۇغلاش (ئى) (名) 崇敬	[parastesh]	پرستش
ئابروي، داڭق (ئى) (名) 威望	[peresteejh]	پرستىژ
ۋاراڭ - چۈرۈڭ، تۈشمۈ - تۈشتا سۆزلىنىۋاتقان (س) (形) 嘈杂的	[por - sar - o - seda:]	پر سر و صدا
سوراخ (ئى) (名) 问，询问	[porsesh]	پرشش
لاغايلاپ يۈرۈش (ئى) (名) 闲逛	[parse]	پر سه
سورماق (پ) (动) 询问	[porseedan]	پرسیدن (پرس)
سەكرەش، ئۇچۇش (ئى) (名) 跳跃	[paresh]	پرش

پرشتاب	[por-sheta:b]	(形) 急匆匆的	(س) ئىنتايىن ئالدىراش
پرشكوه	[-shokooh]	(形, 副) 隆重的 (地)	(س, ر) داغدۇغىلىق, سەلتەنەتلىك
پرشور	[-shoor]	(形) 热情的	(س) قىزغىن
پر طاقت	[-ta:ghat]	(形) 顽强的	(س) قەيسەرانا
پر فشار	[-fesha:r]	(形) 高压的	(س) يۇقىرى بېسىملىق
پرقيمت	[-gheymat]	(形) 贵重的	(س) قىممەتباھا
پرکار	[-ka:r]	(形) 勤劳的	(س) ئىشچان, ئەمگەكچان
پرگار	[parga:r]	(名) 园规	(ئى) سىركۇل; ئاسمان, تەقدىر
پرگو	[por-goo]	(形) 唠叨不休的	(س) گېپى تولا, كاس-كاس
پر گوشت	[-goosht]	(形) 肥胖的	(س) سېمىز
پرمايه	[-ma:ye]	(形) 资财富有的	(س) قويۇق, بىلىملىك, باي
پر معنى	[-ma'nee]	(形) 意味深长的	(س) چوڭقۇر مەنىلىك
پر مغز	[-maghz]	(形) 充实的	(س) مېغىزلىق
پرندە	[parande]	(名) 鸟	(ئى) ئۇچار قۇش, ئۇچىدىغان
پر نعمت	[por-ne'mat]	(形) 富庶的	(س) باياشات, ئاۋات
پروا	[parva:]	(名) 忧虑, 担心	(ئى) غەم, ئەندىشە
پرواز	[pava:z]	(名) 飞翔	(ئى) ئۇچۇش, پەرۋاز
پروانه	[parva:ne]	(名) 飞蛾	(ئى) پەرۋانە
پروانه	[pava:ne]	(名) 执照	(ئى) رۇخسەت, رۇخسەتنامە, گۇۋاھنامە
پروراندن	[parvara:ndan]	(动) 教育, 抚育	(پ) تەربىيەلىمەك, تەربىيە بەرمەك, باقماق, يېتىشتۈرمەك
(پروران)			
پرورش	[parvaresh]	(名) 培育	(ئى) پەرۋىش, تەربىيەلەش, بېقىش, يېتىشتۈرۈش
پرورشگاه	[parvareshga:h]	(名) 教养所, 保育院	(ئى) تەربىيەخانا; يەسلى
پرولتاريا	[porooleta:riya:]	(名) 无产阶级	(ئى) پرولېتارىيات
پرولتاريائى	[porooleta:riya:yee]	(形) 无产阶级的	(س) پرولېتارىياتلىق
پرۈندە	[parvande]	(名) 档案, 卷宗	(ئى) دېلو
پرۈين	[parveen]	(名) 昂星团	(ئى) ئۆكەر (يۇلتۇز)
پرھىز	[parheez]	(名) 节制, 不贪欲	(ئى) پەرھىز
پرى	[paree]	(名) 仙女, 美女	(ئى) پەرى
پریدن	[pareedan] (پر)	(动) 飞翔, 跳跃	(پ) ئۇچماق, سەكرەمەك

پريشان	[pareesa:n]	(形) 零乱的, 散乱的	(س) چېچىلغان, پۇۋۇلغان, قالايمەن, پەرىشان
پريشانى	[pareesha:nee]	(名) 零乱, 散乱	(ئى) قالايمىقانلىق, پەرىشانلىق
پىزىشك	[pezeshk]	(名) 医生	(ئى) دوختۇر
پىزىشكى	[pezeshkee]	(名) 医学, 医生的	(ئى) دوختۇرلۇق, مېدىتسىنا
پىزە-ردە	[pajhmorde]	(形) 枯萎的	(س) سۇلغۇن, قۇرۇغان
پىژوھىش	[pejhoohesh]	(名) 研究	(ئى) ئىزدەش, تەكشۈرۈش, تەتقىق قىلىش
پىس	[pʰs]	(名, 副, 介) 后面, 以后, 在...之后	(ئى, ر, ئالدى) كەينى, كېيىن
پىس انداز	[-anda:z]	(名) 储蓄	(ئى) يىغقان پۇل, ئېشىندە پۇل يىغىش
پىسارند	[pasa:vand]	(名) 后缀	(ئى) ئارقا قوشۇمچە
پىست	[past]	(形) 低下的, 下面的	(س) پەستكى, ۋەندىكى: پەس
پىست	[post]	(名) 邮政	(ئى) بوچتا
پىست	[post]	(名) 职务岗位	(ئى) ۋەزىپە ئورنى
پىستان	[pesta:n]	(名) 乳房	(ئى) ئەمچەك
پىستاندار	[pesta:nda:r]	(名) 哺乳类	(ئى) سۈت ئەمگۈچىلەر
پىستخانى	[postkha:ne]	(名) 邮局	(ئى) بوچتىخانا
پىست و بىلند	[past-o-boland]	(形) 高高低低的	(س) ئېگىز-پەس
پىستە	[peste]	(名) 阿月浑子	(ئى) پىستە
پىستى	[postee]	(形) 邮政的	(س) بوچتا ئىشلىرىغا ئائىت
پىسر	[pesar]	(名) 儿子	(ئى) ئوغۇل
پىس فردا	[pasfarda:]	(名) 后天	(ئى) ئۆگۈن
پىسند	[pasand]	(名) 中意, 欣赏	(ئى) پىسەنت, يارىتىش
پىسندىدە	[pasandeede]	(形) 称心如意的	(س) يارىغان
پىس و پىش	[pas-o-peesh]	(名) 前前后后, 利弊	(ئى) ئالدى-كەينى, پايدا-زىيان
پىشت	[posht]	(名, 介) 后背, 反 面, 在...后面	(ئى, ئالدى) كەينى, دۈمبە, ئۈست
پىشت دست	[-dast]	(名) 手背	(ئى) قولنىڭ كەينى
پىش گرم	[-garm]	(形) 有后台的	(ئى) ئارقا تەرىپكى بار
پىشت مىز نشىن	[-meez-ne sheen]	(名) 职员, 白领阶层	(ئى) (ئۈستەلدە ئولتۇرىدىغان) خىزمەتچىلەر

(ئى) پۇستۇ تىلى	(名) 普什图语	[poshtoo]	پشتو
(ئى) ئىچ-تاش، ئىچى-تېشى	(名) 表里，里外	[posht-o-roo]	پشت و رو
(ئى) يۈلەنچۈك	(名) 靠背	[poshtee]	پشتى
(ئى) تىرەك، قوللىغۇچى	(名) 支持者	[poshteeba:n]	پشتىبان
(ئى) قوللاش، قوغداش، ياردەم	(名) 支持	[poshteeba:nee]	پشتىبانى
(ئى) قوي يۇڭى، تىۋىت، يۈك	(名) 羊毛，绒毛	[pashm]	پشم
(س) يۇڭدىن ئىشلەنگەن	(形) 毛料的	[pashmee]	پشمى
(ئى) پاشا	(名) 蚊子	[pashe]	پشه
(ئى) يارماق پۇل	(名) 小额硬币，小钱	[pasheez]	پشيز
(س) پۇشايمان قىلغۇچى	(形) 后悔者	[pasheeman]	پشيمان
(ئى) پۇشايمان	(名) 懊悔	[pasheemanee]	پشيمانى
(ئى) كۆپۈش	(名) 膨胀	[pof]	پى
(س) خاپا، كەيپىسىز، ناخۇش	(形) 郁郁不乐的	[pakar]	پكر
(ئى) سەھەر	(名) 早晨	[paga:h]	پگاه
(ئى) كۆۋرۈك	(名) 桥	[pol]	پل
(س) پلاستىك، سولياۋ	(形) 塑料的	[pala:steek]	پلاستىك
(ئى) ئىشك نومۇرى، نومۇر	(名) 门牌	[pala:k]	پلاك
تاختىسى، نام تاختىسى			
(ئى) قاپاق	(名) 眼皮	[pelk]	پلك
(ئى) شوتا، پەلەمپەي، شوتنىڭ	(名) 梯子的阶，梯子	[pelleka:n]	پلكان
ۋاخىنىسى			
(ئى) يىلپىز	(名) 豹子	[palang]	پلنگ
(ئى) پولۇ	(名) 抓饭	[polow]	پلو
(ئى) پەلە، يەلەمپەي	(名) 台阶	[pelle]	پله
(س) پەسكەش، قەبىھ	(形) 下流的，丑恶的	[paleed]	پليد
(ئى) شىپىگراپ باسمىر، قارا	(名) 油印，复写	[pelekopee]	پلى كپى
قەغەزلىك كۆچۈرمە			
(ئى) ساتچى	(名) 警察	[polees]	پليس
(ئى) سۇ ناسۇسى	(名) 水泵	[pomp]	پمپ
(ئى) پاناھ	(名) 避难	[pana:h]	پناه
(ئى) پاناگاھ	(名) 掩蔽所	[-ga:h]	پناه گاه
(ئى) پاختا	(名) 棉花	[panbe]	پنبه
(ئى) چىگىت	(名) 棉籽	[-da:ne]	پنبه دانه

پنبەرىسى	[-reesee]	(名) 棉纺	(ئى) پاختا توقۇمىچىلىقى
پنبەنسوز	[-nasooz]	(名) 石棉	(ئى) تاشپاختا
پىنتاگون	[panta:goon]	(名) 五角大楼 (美国 国防部办公大楼)	(ئى) پىنتاگون، ئامېرىكىدىكى بەش بۇرجەكلىك بىنا
پىنج	[panj]	(数) 五	(سان) بەش
پىنجاھ	[panja:h]	(数) 五十	(سان) ئەللىك
پىنجاھىم	[panja:hom]	(数) 第五十	(سان) ئەللىكىچى
پىنجاھىمىن	[panja:homeen]	(数) 第五十	(سان) ئەللىكىچى
پىنجەرە	[panjere]	(名) 窗户	(ئى) پەنجىرە، دېرىزە
پىنج گانە	[panjga:ne]	(形) 五的，五次的	(س) بەشلىك، بەش قېتىملىق
پىنجە	[panje]	(名) 巴掌	(ئى) بەش قول، ئالقان
پىنج يىك	[panj-yek]	(数) 五分之一	(سان) بەشتىن بىر
پىند	[pand]	(名) 劝告	(ئى) پەندە، نەسىھەت
پىنداشتىن (پىندار)	[panda:shtan]	(动) 设想	(پ) پەرەز قىلماق، ھېسابلىماق، تەسەۋۋۇر قىلماق
پىنگە	[panke]	(名) 电扇	(ئى) ئېلېكتر يەلپۈگۈچ
پىنھان	[penha:n]	(形) 隐藏起来的	(س) يوشۇرۇنغان، يوشۇرۇن
پىنھانى	[penha:nee]	(形) 不公开的	(س، ر، ئى) يوشۇرۇنغان، يوشۇرۇن، مەخپىي: مەخپىيەت، سىر
پىنير	[paneer]	(名) 乳酪	(ئى) پىشلاق
پوچ	[pooch]	(形) 空洞的	(س) كاۋاك، پۈچەك، قۇرۇق
پود	[pood]	(名) 纬线	(ئى) ئارقاق يىپ
پودر	[poodr]	(名) 粉，香粉	(ئى) ئۇپا
پوزخىد	[pooz khand]	(名) 冷笑	(ئى) سوغۇق كۈلكە، مەسخىرە
پوزش	[poozesh]	(名) 原谅，饶恕	(ئى) كەچۈرۈش، كەچۈرۈم
پوزە	[pooze]	(名) 嘴脸	(ئى) ئېغىز، تەلەت
پوست	[poost]	(名) 皮，皮肤	(ئى) پوست، تېرە
پوستىكىندە	[poostkande]	(形) 剥了皮的	(س) سويۇلغان
پوستى	[poostee]	(形) 皮革的	(س) تېرىدىن ياكى خۇرۇمدىن ئىشلەنگەن
پوستىن	[poosteen]	(名) 皮袄	(ئى) جۇۋا (كالتا جۇۋا)
پوسىدىكى	[pooseedegee]	(名) 腐烂	(ئى) چىرىكلىك، بۇزۇقلۇق، يازا
پوسىدە	[pooseede]	(形) 腐烂的	(س) چىرىك، بۇزۇلغان

پوش	[poosh]	(名) 衣服, 复盖物	(ئى) كىيىم, يوپۇق
پوشال	[poosha:l]	(名) 柴禾, 干草	(ئى) ئوتۇن, قۇرۇق چۆپ
پوشالى	[poosha:lee]	(形) 傀儡的	(س) قۇچاق: ئاجىز
پوشاندن	[poosha:ndan]	(名) 复盖, 给...穿衣	(پ) ياپماق, كىيىندۈرمەك
(پوشان)			
پوشش	[pooshesh]	(名) 掩护, 遮盖物, 衣服	(ئى) يېپىش, يوپۇق, كىيىم
پوشىدن (پوش)	[poosheedan]	(动) 穿上	(پ) كىيىمەك, ياپماق, يوشۇرۇنماق
پوشىدىنى	[poosheedanee]	(名) 衣服	(ئى) كىيىم
پوشىدە	[poosheede]	(形) 穿着的, 被覆盖的	(س) كىيىۋالغان, يېپىقلىق
پوك	[pook]	(形) 空心的	(س) كاۋاك
پوكىر	[pooker]	(名) 扑克	(ئى) قارتا
پول	[pool]	(名) 钱	(ئى) پۇل
پول دار	[-da:r]	(形, 名) 有钱的, 富人	(س, ئى) پۇلدار, باي
پولى	[poolee]	(形) 钱的, 金融的	(س) پۇلغا دائىر, پۇل مۇئامىلىسىگە دائىر
پهلو	[pahloo]	(名) (身体) 胁部, 旁边	(ئى) بىقىن, يان
پهلوان	[pahlava:n]	(名) 大力士, 冠军	(ئى) پالۋان, چىمپىيون
پهلوى	[pahlavee]	(名) 巴列维语	(ئى) پەھلەۋى تىلى, قەدىمقى ئىران تىلى
پهن	[pahn]	(形) 宽的	(س) كەڭ
پهنا	[pahna:]	(名) 宽, 宽度	(ئى) كەڭلىك
پى	[pey]	(名) 脚, 明白, 理解	(ئى) پۇت, پاچاق: بىلىش; ئەگىشىش: ئاساس
پيادە	[piya:de]	(形, 副, 名) 步行的 (地), 步行	(س, ر, ئى) پىيادە, پىيادە مېڭىش
پيادەرو	[-row]	(名) 人行道	(ئى) پىيادىلەر يولى
پيادە نظام	[-neza:m]	(名) 步兵	(ئى) پىيادە قىسىم
پياز	[piya:z]	(名) 葱, 葱头	(ئى) پىياز
پى افكن	[pey-afkan]	(形) 奠基的, 破坏性的	(س) ئاساس سالغۇچى: ۋەيران قىلغۇچى
پى افكنى	[-afkane]	(名) 奠基, 破坏	(ئى) ئاساس سېلىش: ۋەيران قىلىش
پياله	[piya:le]	(名) 酒杯	(ئى) پىياله, قەدەھ

پيام	[paya:m]	(名) 消息	(ئى) خەۋەر، ئۇچۇرخەت، ئۇقتۇرۇش
پى بىردىن (-بر)	[pey bordan]	(动) 懂了，明白了	(پ) چۈشەنمەك، بىلمەك
پىچ	[peech]	(名) 弯曲	(ئى) تولغىنىش، ئوربىلىش، بۇرۇلۇش، چىگىشلىشىش
پىچ پىچ	[peech peech]	(形) 卷得一圈圈的	(س) بۇرام-بۇرام
پىچ و تاب	[peech-o-ta:b]	(名) 弯，曲折	(ئى) بۇرۇلۇش، چىگىشلىشىش؛ ساقىلىش
پىچ و خم	[-kham]	(名) 弯曲，转折	(ئى) بۇرۇلۇش، ئەگرى-توقايلىق
پىچىدىن (پىچ)	[peecheedan]	(动) 卷，包， 拧，缠，转弯	(پ) ئورىماق، تولغىماق، يۆگىمەك، بۇرالماق
پىدا	[peyda:]	(形) 明显的，找到的	(س) ئېنىق، روشەن؛ تېپىلغان
پىدايش	[peyda:yesh]	(名) 出现，产生	(ئى) پەيدا بولۇش، بارلىققا كېلىش، ئاشكارا بولۇش
پى درى	[pey-dar-pey]	(副，形) 不断地	(س، ر) ئارقا-ئارقىدىن، ئۈزلۈكسىز، ئۈزۈلمەي
پىر	[peer]	(形) 年老的	(س، ئى) قېرى، بوۋاي؛ پىر، ئاقساقال
پىرامون	[peera:moon]	(名，介) 四周，周围， 在...周围	(ئى، ئالدى) ئەتراپ، ...ئەتراپىدا
پىراھن	[peera:han]	(名) 衬衫	(ئى) كۆخلەك
پىرايە	[peera:ye]	(名) 装饰	(ئى) زىننەت، گۈزەللىك
پىرو	[peyrow]	(名，形) 追随者， 追随...的	(ئى، س) ئەگەشكۈچى
پىروز	[peerooz]	(形) 胜利的	(س) غالىب، غەلبىلىك، گۈللەنگەن
پىروزى	[peeroozee]	(名) 胜利	(ئى) غەلبە، مۇۋەپپەقىيەت
پىروى	[peeravee]	(名) 尾随，追随	(ئى) ئەگىش
پىرى	[peerree]	(名) 老，老年	(ئى) قېرىلىق
پىرىزى	[peyreezee]	(名) 奠基	(ئى) ئاساس سېلىش
پىس	[pees]	(名) 一块，一片	(ئى) بىر پارچە؛ سەھنە ئەسرى
پىش	[peesh]	(名，形，副，介) 前 面，从前的，前 面的，从前，以前， 在...面前	(ئى، س، ر، ئالدى) ئالدى، ئالدىدىكى، بۇرۇنقى، بۇرۇن، ... ئالدىدا، يېنىدا

پیشا پیش	[peesha:peesh]	(介, 副) 在...之前, 从前, 面对面	(ئالدى, ر) ...دىن بۇرۇن, روبىرو
پیش آمد	[peesh a:mad]	(名) 事件	(ئى) ۋەقە, يۈز بېرىش, ئەھۋال
پیشانى	[peesha:nee]	(名) 前额	(ئى) پېشانە
پیش آھنگ	[peesha:hang]	(名) 先锋队	(ئى) ئاۋانگارت قوشۇن, ئىلغار قوشۇن
پیش بېنى	[peeshbeenee]	(名) 预告, (天气) 预报	(ئى) ئالدىن كۆرۈش, ئالدىن بېلىش, ئالدىن خەۋەر بېرىش
پیشخدمت	[peeshkhedmat]	(名) 服务员, 跑堂	(ئى) مۇلازىم, خىزمەتكار, ئاڭچاڭ
پیش دست	[peeshdast]	(形) 超过...的	(س) ...دىن ھالقىغان
پیش دستى	[peeshdastee]	(名) 超过	(ئى) ئۆتۈپ كېتىش
پیشرفت	[peeshrافت]	(名) 进步, 进展	(ئى) ئىلگىرىلەش, تەرەققىيات
پیشرفته	[peeshrافte]	(形) 先进的	(س) ئىلغار, ئالدىدا ماڭغۇچى
پیشقدم	[peesghadam]	(形) 捷足先登的	(س) پېشقەدەم
پیشكار	[peeshta:r]	(名) 代理人, 管家	(ئى) ۋەكالىتچى, خوجىدار
پیشگو	[peesghoo]	(名) 预言家	(ئى) ئالدىن خەۋەر بەرگۈچى
پیشگوئى	[peesghoo-ee]	(名) 预言	(ئى) ئالدىن خەۋەر بېرىش
پیشگیری	[peesgha:ree]	(名) 预防	(ئى) ئالدىنى ئېلىش
پیش نماز	[peesht-nama:z]	(名) 领拜人	(ئى) ئىمام
پیش نویس	[nevees]	(名) 草稿, 草案	(ئى) لايىھە, كوپىيە
پیشهاد	[peesht-neha:d]	(名) 建议	(ئى) تەكىلىپ, لايىھە
پیشوا	[peeshtva:]	(名) 领袖	(ئى) داھى, يېتەكچى
پیشہ	[peesht]	(名) 行业	(ئى) كەسپ, ئادەت
پیشی	[peesht]	(名) 领先	(ئى) ئالدىدا تۇرۇش, ئۈستۈنلۈك
پیغام	[peygha:m]	(名) 信息, 口信	(ئى) خەت, خەۋەر, ئامانەت سۆز
پیغمبر	[peyghambar]	(名) 先知	(ئى) پەيغەمبەر
پیکار	[peyka:r]	(名) 战斗	(ئى) جەڭ, ئۇرۇش, كۈرەش
پی گیر	[peygeer]	(形) 坚持不懈的	(س, ر) ئۈزلۈكسىز, ئىزچىل, قەيسەرلەنە
پیگری	[peygeeree]	(名) 连续性	(ئى) ئىزچىللىق
پیل	[peel]	(名) (棋) 象, 相	(ئى) پىل
پیلە	[pee:le]	(名) 蚕茧	(ئى) پىلە
پیماڭ	[peyma:n]	(名) 条约, 协定	(ئى) كېلىشىم, شەرتنامە

پیمان شکی	[-shekan]	(形) 违约的, 背信弃义的	(س) کپلشمکه خیلاپلىق قىلغۇچى: ۋاپاسىز
پیمانە	[peyma:ne]	(名) 酒杯, 酒	(ئى) قەدەھ: مەي, شاراب
پیمودن (پیمای)	[peymoodan]	(动) 测量, 走	(پ) ئۆلچىمەك, ماڭماق
پینە	[peene]	(名) (衣服、鞋子等的) 补丁, 老茧	(ئى) ياماق: قاداق
پینەدوزى	[-doozee]	(名) 补鞋, 修鞋	(ئى) ئاياغ ياماش
پیوست	[peyvast]	(形) 连结, 汇合	(س) تۇتاش, ئۇلاقللىق, قوشۇلغان
پیوستگی	[peyvastegee]	(名) 连结, 结亲	(ئى) يېپىشتانلىق, ئۇلانغانلىق, باغلانغانلىق
پیوستن (پیوند)	[peyvastan]	(动) 连接, 结亲	(پ) ئۇلانماق, تۇتاشماق, قوشۇلماق, نىكاھلاشماق
پیوستە	[peyvaste]	(形) 不断的	(س) ئۇلانغان, ئىزچىل, دائىمىي
پیوند	[peyvand]	(名) 结合	(ئى) بىرلىشىش, قوشۇلۇش, مۇناسىۋەت, توي
پیه	[peeh]	(名) 油脂	(ئى) ماي
پیه سوز	[-sooz]	(名) 油灯	(ئى) قارا چىراغ

ت

تا	[ta:]	(介, 连) 到...	(ئالدى, ب) - (چەكنى بىلدۈرىدۇ)
تاب	[ta:b]	(名) 光辉	(ئى) ئىسسىق, كۆيۈش: نۇر
تاب	[ta:b]	(名) 耐力	(ئى) چىدام, كۈچ
تابان	[ta:ba:n]	(形) 光辉的	(س) نۇرلۇق, پارلاق, قىزارغان
تابدار	[ta:bda:r]	(形) 有耐力的	(س) چىدايلىق
تابستان	[ta:besta:n]	(名) 夏季	(ئى) ياز پەسلى
تابش	[ta:besht]	(名) 闪光	(ئى) پارقۇراش, نۇرلىنىش, نۇر چىچىش
تابع	[ta:be']	(形) 从属的, 服从的	(س) تەۋە بولغان, بوي سۇنغان
تابعیت	[ta:be'iiyyat]	(名) 从属, 公民身份	(ئى) تەۋەلىك, پۇقرالىق
تابە	[tabe]	(名) 煎锅	(ئى) تاۋا
تاتر	[te-a:tr]	(名) 剧场	(ئى) تىياتىر, تىياتىرخانا
تاتر (تاترات)	[ta'ssor]	(名) 悲伤	(ئى) تەسىر: قايغۇ

تاثير	[ta'seer]	(名) 影响	(ئى) تەسىر، تەسىرات
تاج	[ta:j]	(名) 王冠	(ئى) تاج
تاجر	[ta:jer]	(名) 商人	(ئى) سودىگەر، تىجارەتچى
تاجىكى	[ta:jeekee]	(形) 塔吉克人的	(س) تاجىكلارغا خاس
تاخت	[ta:kht]	(名) 奔驰，侵袭	(ئى) چېپىش، ھۇجۇم
تاختى (تاز)	[ta:khtian]	(动) 奔驰，攻击	(ئى) چاپماق، ئېتىلماق، ھۇجۇم قىلماق
تاخير	[ta'kheer]	(名) 延缓，拖延	(ئى) كېچىكتۈرۈش
تار	[ta:r]	(形) 昏暗的	(س) قاراڭغۇ، تۈتۈق، غۇۋا، دۇغ
تار	[ta:r]	(名) 经线	(س) ئورۇش يىپ، تار، چاچ
تاراج	[ta:ra:j]	(名) 掠夺	(ئى) بۇلاڭ، تالان-تاراج
تارك	[ta:rek]	(形) 放弃的	(س) تاشلىغان، ئايرىلغان
تار و مار	[ta:r-o-ma:r]	(名) 消灭，混乱	(ئى) تارمار
تارىخ	[ta:reekh]	(名) 历史，日期	(ئى) تارىخ، ۋاقىت
تاريك	[ta:reek]	(形) 黑暗的	(س) قاراڭغۇ
تازگى	[ta:zegee]	(名) 新鲜事	(ئى) يېڭىلىق
تازه	[ta:ze]	(形) 新鲜的	(س) يېڭى، يېڭى چىققان، جۇشقۇن
تازەبدوران رسیده	[-bedowra:reseede]	(名) 暴发户	(س، ئى) يېڭى پەيدا بولغان، يېڭى كۆتۈرۈلگەن؛ بىردىنلا بېيىغان كىشى
تازە نفس	[-nafas]	(形) 有朝气的	(س) جۇشقۇن، روھلۇق
تازى	[ta:zee]	(名) 阿拉伯人	(ئى) ئەرەب
تاس	[ta:s]	(名) 骰子	(ئى) شىخال
تاسى	[ta'assof]	(名) 遗憾	(ئى) پۇشايمان، ئۆكۈنۈش
تاسىس	[ta'sees]	(名) 创立，建立	(ئى) تەسىس، قۇرۇش
تاكتيك	[ta:kteek]	(名) 战术	(ئى) تاكتىكا
تاكسى	[ta:ksee]	(名) 出租汽车	(ئى) تەكسى، كىرا ماشىنىسى
تاكيد	[ta'akeed]	(名) 确认，强调	(ئى) ھۇقىقلاشتۇرۇش، تەكىتلەش
تالار	[ta:la:r]	(名) 大厅	(ئى) زال
تالىف	[ta'aleef]	(名) 编写	(ئى) تۈزۈش، يېزىش
تام	[ta:m]	(形) 全部的	(س) پۈتۈن، چېكىگە يەتكەن

تاامل	[ta'ammol]	(名) 思考	(ئى) ئويلاش، مۇلاھىزە، ئويغا پېتىش
تامىن	[ta'ameen]	(名) 保证	(ئى) كاپالەت، تەمىنلەش، بىخەتەرلىك
تاوان	[ta:va:n]	(名) 罚金，赔款	(ئى) جەزىمانە، تۆلەم
تاۋل	[ja:vel, ta:val]	(名) 水泡(磨出的或烫出的)	(ئى) چاۋۇرۇق
تاۋىد	[ta'ayeed]	(名) 证实，肯定	(ئى) مۇئەييەنلىك
تب	[tab]	(名) 发烧，温度	(ئى) قىزىتما، قىزىتما كېسىلى
تبادل	[taba:dol]	(名) 交换	(ئى) ئالماشتۇرۇش
تباه	[taba:h]	(形) 毁灭性的	(س) ۋەيران
تباهكار	[taba:hka:r]	(名) 破坏者	(ئى) ۋەيران قىلغۇچى
تبھر	[tabahhor]	(名) 博学	(ئى) ئىلىمدە يېتىلىش
تبديل	[tabdeel]	(名) 改变	(ئى) ئۆزگەرتىش، يۆتكەش
تبھر	[tabar]	(名) 斧头	(ئى) پالتا
تبھرېك	[tabreek]	(名) 祝贺	(ئى) تەبرىك
تبھرئە	[tabre'e]	(名) 开脱罪责	(ئى) ئاقلاش، گۇناھدىن قىچۇرۇش، گۇناھسىز دەپ ھېسابلاش
تبسم	[tabassom]	(名) 微笑	(ئى) تەبەسسۇم
تبصرە	[tabserə]	(名) 注释	(ئى) ئىزاھ
تبھە	[taba'e]	(名) 公民	(ئى) پۇقرا
تبھىت	[taba-eeyyat]	(名) 公民权	(ئى) پۇقرالىق، تەۋەلىك
تبھىد	[tab-eed]	(名) 流放	(ئى) سۈرگۈن
تبھىغ	[tableegh]	(名) 宣传，鼓动	(ئى) تەشۋىق، تەرغىب
تبھول	[tabavvol]	(名) 小便，撒尿	(ئى) سۈيىدۈك
تبپ	[tap]	(名) 拍打，悸动	(ئى) قېقىش، سېلىش (يۈرەك)
تبپش	[tapesh]	(名) 动	(ئى) ھەرىكەتلىنىش، سېلىش (يۈرەك)
تبھە	[tabe]	(名) 小山，土岗	(ئى) ئېدىر
تبھىغ	[tatabbo']	(名) 探索，研究	(ئى) ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش
تبھىت	[tasbeet]	(名) 稳固	(ئى) مۇقىملىق، مۇئەييەنلىك. تەستىق

تجادل	[taja:dol]	(ئى) تالاش، تاكالىشش، ماجىرا	(名) 争执
تجارت	[teja:rat]	(ئى) تىجارەت، سودا	(名) 贸易，商业
تجارتى	[teja:ratee]	(س) سودا ئىشلىرىغا ئائىت	(形) 贸易的
تجاوز	[teja:voz]	(ئى) تاجاۋۇز	(名) 侵略
تجاوزكار	[taja:vozka:r]	(ئى) تاجاۋۇزچى	(名) 侵略者
تجديد	[tajdeed]	(ئى) يېڭىلاش، ئەسلىگە كەلتۈرۈش	(名) 更新，复兴
تجربە	[tajrobe]	(ئى) تەجرىبە	(名) 经验
تجرد	[tajarrod]	(ئى) يالغۇزلۇق، ئالاقىسىزلىق، بويتاقلىق؛ مەۋھۇملۇك	(名) 独身生活，抽象
تجزیه	[tajziye]	(ئى) تەھلىل	(名) 分析，分解
تجسس	[tajassos]	(ئى) رازۋىت	(名) 侦察
تجسم	[tajassom]	(ئى) گەۋدىلەندۈرۈش، ئوبرازلاشتۇرۇش	(名) 具体化
تجلى	[tajallee]	(ئى) كۆرۈنۈش، جىلۋىلىنىش	(名) 光辉，闪光
تجليل	[tajleel]	(ئى) تەبرىك، ئۇلۇغلاش، ماحتاش	(名) 庆祝，赞美
تجمع	[tajammo']	(ئى) يىغىلىش، يىغىش	(名) 集合，汇集
تجمل	[tajammol]	(ئى) بېزەك، زىننەت، ھەشەمەت	(名) 装饰，豪华
تجنيس	[tajnees]	(ئى) تەجنىس (ئىككى بىسلىق سۆز)	(名) 双关语
تجويز	[tajveez]	(ئى) رۇخسەت، ئىجازەت، تەستىق	(名) 许可，准许
تجهيز	[tajheez]	(ئى) تەييارلىق، سەپەرۋەرلىك	(名) 动员
تحت	[taht]	(ئالدى) ... ئاستىدا	(介) 在...下面
تحت اللفظى	[taht - o - lalfzee]	(س) سۆزنىڭ يۈزەكى مەنىسىگە ئاساسلانغان	(形) 逐字逐句的
تحديد	[tahdeed]	(ئى) چەكلىمە	(名) 限定
تحرير	[tahreer]	(ئى) يېزىش، تۈزۈش؛ تەھرىرلەش	(名) 书写，编写
تحريرص	[tahrees]	(ئى) قۇتۇرۇش	(名) 教唆
تحرين	[tahreef]	(ئى) بۇرمىلاش؛ سۆز تۈرلەش	(名) 曲解
تحريرك	[tahreek]	(ئى) قۇتۇرۇش	(名) 煽动
تحریم	[tahreem]	(ئى) ئەتكەس قىلىش	(名) 抵制，查封
تحسين	[tahseen]	(ئى) ماختاش	(名) 称赞
تحصيل	[tahseel]	(ئى) ئۆگىنىش، ئېرىشىش، ئېلىش	(名) 获得，学习
تحقق	[tahaghghogh]	(ئى) تەھقىقلىق، رېئاللىق، ئىشەنچ	(名) 实现

تحقير	[tahgheer]	(名) 轻视	(ئى) سەل قاراش، كەمسىتىش
تحقيق	[tahgheegh]	(名) 调查	(ئى) تەكشۈرۈش، رازۋىت، تەتقىق
تحكم	[tahakkom]	(名) 统治	(ئى) ھۆكۈم سۈرۈش، سوراڭ، باشقۇرۇش
تحكيم	[tahkeem]	(名) 巩固	(ئى) مۇستەھكەملەش، چىگىتىش
تحليل	[tahleel]	(名) 分解	(ئى) تەھلىل
تحمل	[tahammol]	(名) 忍耐，承受	(ئى) چىداش، كۆتۈرۈش
تحول	[tahavvol]	(名) 变化，变更	(ئى) ئۆزگىرىش، ئۆزگەرتىش، ئىسلاھات، بۇرۇلۇش
تحويل	[tahveel]	(名) 交给，提供	(ئى) بېرىش، تەمىنلەش، تاپشۇرۇش
تخت	[takht]	(名) 王位，王座，卧榻	(ئى) تەخت، ئورۇن، كارىۋات
تخت جمشيد	[takht - e - jamsheed]	(名) 古波斯金銮殿 (二千五百年前建)	(ئى) جەمىشە تەختى (ئىراندىكى بىر ئاسارەتتە، مۇندىن 2500 يىل بۇرۇن قۇرۇلغان)
تختخواب	[takhtekha:b]	(名) 卧榻	(ئى) كارىۋات
تخته	[takhte]	(名) 木板	(ئى) تاختاي
تخریب	[takhreeb]	(名) 破坏	(ئى) بۇزۇقلۇق، خارابلىق، بۇزغۇنچىلىق
تخصیص	[takhssos]	(名) 专业，专长	(ئى) مۇتەخەسسسلەك
تخصیص	[takhsees]	(名) 拨给	(ئى) ئاجرىتىش، تەيىنلەش، مەخسۇسلاشتۇرۇش
تخفیف	[takhfeef]	(名) 减低，减弱	(ئى) چۈشۈرۈش، پەسەيتىش، قىسقارتىش، يېنىكلىتىش
تخلص	[takhallos]	(名) 笔名	(ئى) تەخەللۇس
تخلق	[takhallof]	(名) 破坏，违反	(ئى) بۇزۇش، خىلاپلىق
تخليه	[takhliye]	(名) 撤出，撤军	(ئى) چېكىنىش، چىقىرىش، بوشىتىش
تخم	[tokhm]	(名) 种子	(ئى) ئۇرۇق، تۇخۇم
تخمدان	[tokhmda:n]	(名) 卵巢，子宫	(ئى) تۇخۇمدان، بالىياتقۇ
تخمه	[tokhme]	(名) (炒的) 瓜子	(ئى) گازىر
تخمین	[takhmeen]	(名) 猜测，估计	(ئى) تەخمىن
تدارك	[tada:rok]	(名) 准备	(ئى) تەييارلىق، تەمىنات

تدافع	[tada:fo']	(名) 防御	(ئى) قوغدىنىش، مۇداپىئە
تداول	[tada:vol]	(名) 流通	(ئى) ئېقىش، ئوبوروت
تدبير	[tadbeer]	(名) 措施	(ئى) تەدبىر
تدریج	[tadreej]	(名) 渐进性	(ئى) تەدرىجىيلىك
تدریس	[tadreess]	(名) 教学	(ئى) ئوقۇتۇش، دەرس بېرىش
تدوین	[tadveen]	(名) 编著	(ئى) تۈزۈش
تذکر	[tazakkor]	(名) 提到	(ئى) ئېيتىپ ئۆتۈش، تەكىتلەش
تذکرہ	[tazkere]	(名) 文人传记	(ئى) تەزكىرە
تذهیب	[tazheeb]	(名) 镀金	(ئى) ھەل بېرىش
تر	[tar]	(形) 潮湿的	(سى) ھۆل، نەم؛ يېڭى
ترازو	[tara:zoo]	(名) 秤，天平	(ئى) تارازا، جىك؛ تەڭپۇڭلۇق
تراژدى	[tara:jhdee]	(名) 悲剧	(ئى) تراگېدىيە
تراژىك	[tara:jheck]	(形) 悲剧性的	(س) تراگېدىيىلىك
تراش	[tara:sh]	(名) 削，刨	(ئى) (چاچ) چۈشۈرۈش، ئېلىش، قىرىش، يونۇش
تراشىدن	[tarasheedan]	(动) 刮，刨	(پ) (چاچ) چۈشۈرمەك، ئالماق، قىرماق، يونۇماق
تراکم	[tara:kom]	(名) 堆积	(ئى) دۆۋىلىنىش، توپلىنىش، بېسىلىش، قۇيۇلۇش
ترانہ	[tara:ne]	(名) 曲调，小调	(ئى) كۆي، ناخشا، ئاھاڭ، مۇزىكا
تراوش	[tara:vesh]	(名) 渗透	(ئى) تەپچىش، ئېقىپ چىقىش، تامچىلاش
ترب	[torob]	(名) 萝卜	(ئى) تۇرۇپ
تربت	[torbat]	(名) 坟墓	(ئى) قەبرە
تربیت	[tarbiyyat]	(名) 教育	(ئى) مائارىپ، تەربىيە، ئۆگەتىش، يېتىشتۈرۈش
ترتيب	[tarteeb]	(名) 次序	(ئى) تەرتىپ
ترجمان	[tarjoma:n]	(名) 译员，表达者	(ئى) تەرجىمان، يەتكۈزگۈچى
ترجمہ	[tarjome]	(名) 翻译	(ئى) تەرجىمە؛ ئىزاھ
ترجیح	[tarjeeh]	(名) 偏重	(ئى) بىرسىنى يەنە بىرسىدىن ئەلا بىلىش، ئۈستۈنلۈك

ترحم	[tarahhom]	(ئى) رەھىم قىلىش، ئىچ ئاغرىتىش، ئىلتىپات قىلىش	(名) 怜悯
تورد	[tord]	(س) نېپىز، چۈرۈك	(形) 薄的，脆的
تردد	[taraddod]	(ئى) ئىككىلىنىش	(名) 犹疑
تردست	[tardast]	(س) چاققان، قولى ئەپلىك؛ مەلىكىلىك	(形) 熟练的
تردستى	[tardastee]	(ئى) چاققانلىق، پىشقانلىق، ئۈستىلىق	(名) 娴熟
ترديد	[tardeed]	(ئى) گۇمان، شۈبھە	(名) 怀疑
ترس	[tars]	(ئى) قورقۇنچ، ۋەھىمە، ئەندىشە	(名) 畏惧，害怕
ترسا	[tarsa:]	(ئى) خىردىستىيان	(名，形) 基督教徒
ترسائى	[tarsa:-ee]	(ئى، س) خىردىستىيان دىنى، خىردىستىيان دىنىغا خاس	(名，形) 基督教，基督教的
ترسناك	[tarsna:k]	(س) دەھشەتلىك؛ قورقۇنچاق	(形) 可怕的
ترسو	[tarsoo]	(س) قورقۇنچاق، جۈرئەتسىز	(形) 胆小的
ترسىدن (ترس)	[taseedan]	(پ) قورقماق	(动) 害怕
ترسيم	[tarseem]	(ئى) سىزىش، تەسۋىرلەش	(名) 描绘
ترش	[torsh]	(س) ئاچچىق؛ ئېچىغان	(形) 酸的
ترشح	[tarashshoh]	(ئى) تەپچىش، ئاچرىلىش	(名) 分泌，渗出
ترش رو	[torsh-roo]	(س) تەرى تۇتۇق، غەمكىن؛ خاپا	(形) 脸色忧郁的
ترغيب	[targheeb]	(ئى) تەرغىپ، رەغبەتلەندۈرۈش	(名) 鼓舞，鼓动
ترفيع	[tarfee']	(ئى) ئۆستۈرۈش	(名) 提升
ترقى	[taraghghee]	(ئى) ئالغا بېسىش، تەرەققىي قىلىش، ئۆسۈش	(名) 进步
ترك	[tarak]	(ئى) يېرىق	(名) 裂缝
ترك	[tark]	(ئى) دۈبۈلغا	(名) 头盔
ترك	[tark]	(ئى) ئايرىلىش، توختىتىش، تاشلاش	(名) 离开
ترك	[tork]	(ئى) تۈرك، تۈركىي خەلق	(名) 突厥人
تركى	[torkee]	(س) تۈركىي	(形) 突厥的
تركيب	[tarkeeb]	(ئى) تەركىب، قۇرۇلما	(名) 结构
ترمز	[tormoz]	(ئى) تورمۇز	(名) 制动器
ترمим	[tarmeem]	(ئى) ئۆزگەرتىش، رېمونت قىلىش	(名) 修理
ترن	[tren]	(ئى) پويىز	(名) 火车

ترو تازە	[tar - o - ta:ze]	(س) يېڭى، يېڭىلىق (形) 新鲜的
رور	[teroor]	(ئى) تېررورلۇق (名) 恐怖行为
تروپچ	[tarveej]	(ئى) تارقىتىش، كېڭەيتىش (名) 传布
ترە	[tare]	(ئى) جۈسەي (名) 韭菜
ترياك	[tarya:k]	(ئى) ئەپيۇن (名) 鸦片
تريبون	[tereeboon]	(ئى) مۇنبەر (名) 讲台
ترايد	[taza:yod]	(ئى) كۆپىيىش، ئېشىش (名) 增多
تزيق	[tazreegh]	(ئى) ئوكۇل قويۇش، كىرگۈزۈش، سىڭدۈرۈش (名) 注射
تزكيە	[tazkiye]	(ئى) تازىلاش، تازىلىق (名) 清扫，扫除
تزلزل	[tazalzol]	(ئى) تەۋرىنىش، تەۋرەش؛ ھايانجان (名) 动摇，震动
تزيين	[tazyeen]	(ئى) زىننەت، بېزەك (名) 装饰，点缀
تساوى	[tasa:vee]	(ئى) تەڭداش، باراۋەر (名) 同等，平等
تسييح	[tasbeeh]	(ئى) تەسۋى (名) 念珠
تسجيل	[tasjeel]	(ئى) خاتىرىلەش، تىزىملاش (名) 登记
تسخير	[taskheer]	(ئى) بويسۇندۇرۇش، يېڭىش، ئېلىش (名) 征服
تسريع	[tasree']	(ئى) تېزلىتىش (名) 加速
تسكين	[taskeen]	(ئى) ئاۋۇندۇرۇش، تەسكىن بېرىش (名) 安慰
تسلل	[tasalsol]	(ئى) تۇتاشلىق، ئىزچىللىق (名) 连续性
تسلط	[tasallot]	(ئى) ھۆكۈمرانلىق، يېڭىش، تىزگىنلەش (名) 统治
تسلى	[taslee]	(ئى) تەسەللى (名) 安慰
تسلит	[tasliyyat]	(ئى) تەسەللى بېرىش، تەزىيە بىلدۈرۈش (名) 吊唁
تسليم	[tasleem]	(ئى) تەسلىم بولۇش، بېرىش (名) 投降，给予
تسمە	[tasme]	(ئى) تاسما (名) 皮带，传送带
تسنن	[tasannon]	(ئى) سۈننى مەزھىبى (名) 逊尼派
تسويه	[tasviye]	(ئى) كېلىشتۈرۈش، ئېنىقلاش (名) 调整，清算
تسهيل	[tasheel]	(ئى) يېنىكىلىتىش، ئاددىيلاشتۇرۇش (名) 减轻

تشیبە	[tashbeeh]	(نۇى) ئوخشىتىش (名) 比喻
تشیجیع	[tashjee']	(نۇى) رغبەتلەندۈرۈش (名) 鼓励
تشیخیس	[tashkhees]	(نۇى) بەرق ئېتىش، ھۆكۈم قىلىش (名) 识别, 区分
تشیدید	[tashdeed]	(نۇى) كۈچەيتىش، ئېغىرلىتىش؛ تەشدیت، (w) بەلگىسى (名) 加剧
تشیریخ	[tashreeh]	(نۇى) چۈشەندۈرۈش، تەھلىل قىلىش؛ ئوپېراتسىيە (名) 阐明
تشیرىق	[tashreef]	(نۇى) ئۇلۇغلاش، قەدەم تەشرىپ قىلىش (名) 尊敬, 光临
تشیرىقات	[tashreefa:t]	(نۇى) رەسمىيەت (名) 仪式, 手续
تشیرىك	[tashreek]	(نۇى) قاتنىشىش، قوشۇلۇش، ھەمكارلىق (名) 合伙, 合作
تشیكر	[tashakkor]	(نۇى) تەشەككۈر (名) 感谢
تشیكىل	[tashkeel]	(نۇى) تەشكىل (名) 组织, 组成
تشیخ	[tashannoj]	(نۇى) تارتىشىپ قېلىش، جىددىيلىك-شش (名) 痉挛, 紧张
تشینگى	[teshnegee]	(نۇى) ئۇسساش (名) 口渴
تشینە	[teshne]	(نۇى) تەشنا، ئۇسسغان (形) 口渴的
تشیویش	[tashveesh]	(نۇى) تەشۋىش (名) 焦虑, 不安
تشیویق	[tashveegh]	(نۇى) ئىلھاملاندۇرۇش (名) 鼓励
تشییعی	[tashyee']	(نۇى) ئۈزىتىش، (مېيىت) چىقىرىش (名) 送别, 出殡
تشیاحب	[tasa:hob]	(نۇى) ئىگىلەش (名) 占有
تشیادىق	[tasa:dof]	(نۇى) ئۇچرىشىپ قېلىش، كۈتۈلمە-گەن ۋەقە، تاسادىپىيلىك (名) 相遇, 偶合
تشیادىم	[tasa:dom]	(نۇى) سوقۇلۇش، توقۇنۇش، ۋەقە (名) 相撞
تشیادىق	[tasaddogh]	(نۇى) سەدىقە بېرىش، ئېھسان (名) 施舍, 布施
تشیدى	[tasaddee]	(نۇى) باشقۇرۇش، رىياسەتچىلىك (名) 主持, 主管
تشیدىق	[tasdeegh]	(نۇى) تەسدىق، ئىسپات، دىپلوم، گۇۋاھنامە (名) 确认, 证实
تشیرف	[tasarrof]	(نۇى) ئېلىش، ئىشغال قىلىش (名) 占有, 攻占
تشیرىخ	[tasreeh]	(نۇى) چۈشەندۈرۈش، بايانات، بەلگىلىمە (名) 说明
تشیفیە	[tasfiye]	(نۇى) سۈزۈش، تازىلاش، ئېنىقلاش (名) 净化

تصميم	[tasmeem]	(ئى) قارار (名) 决定
تصنيف	[tasneef]	(ئى) تۈرگە بۆلۈش؛ تۈزۈش؛ (名) 作曲，小曲
		ئەسەر يېزىش، مۇزىكا ئىجاد قىلىش؛ كۆي
تصور	[tasavvor]	(ئى) تەسەۋۋۇر (名) 想象
تصوف	[tasavvof]	(ئى) تەسەۋۋۇف (名) 苏菲派
تصويب	[tasveeb]	(ئى) تەستىقلاش، ماقۇللاش (名) 批准，通过
تصوير	[tasveer]	(ئى) رەسىم، تەسۋىر (名) 画，描绘
تضاد	[taza:d]	(ئى) زىددىيەت (名) 矛盾
تضعيف	[taz-eeef]	(ئى) زەئىپلىشىش، ئاجىزلىشىش (名) 削弱
تضمين	[tazmeen]	(ئى) كاپالەت؛ نەقىل ئېلىش (名) 保证，保障
تطبيق	[tatbeegeh]	(ئى) مۇۋاپىقلاشتۇرۇش، سېلىشتۇرۇش (名) 使与...符合
تظاهر	[taza:hor]	(ئى) ئىپادىلىنىش، كۆرۈنۈش؛ يالغان ئىپادە (名) 表现，显现
تعارف	[ta-a:rof]	(ئى) تەكەللۇپ (名) 客气
تعاقب	[ta-a:ghob]	(ئى) ئىز بېسىپ قوغلاش، ئەگىشىش؛ ئالەمشىش (名) 追踪
تعاون	[ta-a:von]	(ئى) ياردەملىشىش (名) 互相帮助
تعبير	[ta'abeer]	(ئى) تەبىر (名) 解释
تعجب	[ta'ajjob]	(ئى) تەئەببۇپ، ئەجەپلىنىش (名) 惊奇
تعداد	[te'da:d]	(ئى) سان (名) 数目
تعدى	[ta'dee]	(ئى) ئېزىش، تاجاۋۇز قىلىش (名) 压迫
تعديل	[ta'deel]	(ئى) تەڭشەش (名) 使均衡
تعرض	[ta'arroz]	(ئى) تاجاۋۇز، ھۇجۇم (名) 侵略
تعريف	[ta'reef]	(ئى) ماختاش؛ تەسۋىرلەش؛ تەبىر بېرىش (名) 夸奖
تعزيت	[ta'ziyyat]	(ئى) تەزىيە، ماتەم (名) 追悼
تعصب	[ta'assob]	(ئى) ئەسەبىيلىك، كاجلىق، قاتىمال (名) 偏执，偏见
		قاراش
تعطيل	[ta'teel]	(ئى) تەتىل، دەم ئېلىش (名) 放假，假期
تعظيم	[ta'zeem]	(ئى) تازىم، ھۆرمەت بىلدۈرۈش (名) 致意，行礼

تەقەب	[ta'gheeb]	(ئى) 追踪 (名)	قوغلىشىش، ئەگىشىش، سۈرۈشتۈرۈش
تەلق	[ta'allogh]	(ئى) 从属关系 (名)	تەئەللۇق، تەۋە، باغلىنىش
تەلىق	[ta'aleekh]	(ئى) 搁置 (名)	ئېسىپ قويۇش، توختىتىپ تۇرۇش، توختىتىش
تەلىم	[ta'leem]	(ئى) 教，教导，知识 (名)	تەلىم
تەمق	[ta'ammogh]	(ئى) 深思 (名)	چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلىش
تەمىر	[ta'meer]	(ئى) 修理 (名)	رېمونت قىلىش، تۈزەش
تەمىم	[ta'meem]	(ئى) 推广 (名)	ئومۇملاشتۇرۇش، كېڭەيتىش
تەمىز	[ta'veez]	(ئى) 更替 (名)	ئورنىنى ئېلىش، ئالمىشىش؛ تۆلەش
تەمىق	[ta'veegh]	(ئى) 拖延 (名)	كېچىكتۈرۈش
تەھد	[ta'ahhod]	(ئى) 义务 (名)	بۇرچ، قەرز، ۋەدە، مەسئۇلىيەت
تەيىن	[ta'yeen]	(ئى) 确定 (名)	تەيىنلەش، بەلگىلەش
تەزىيە	[taghziye]	(ئى) 供养，喂养 (名)	بېقىش، ئوزۇقلۇق، تائام
تەغىير	[taghyeer]	(ئى) 变化 (名)	ئۆزگىرىش
توق	[tof]	(ئى) 唾液 (名)	تۈكۈرۈك، تۈكۈرۈش؛ تۇفى!
تەفاخر	[tafa:khor]	(ئى) 夸耀，虚荣 (名)	پەخىرلىنىش؛ ماختىشىش
تەفاوت	[tafa:vot]	(ئى) 差别 (名)	پەرق
تەفاهم	[tafa:hom]	(ئى) 了解 (名)	چۈشىنىشىش، تونۇشۇش
تەفتىش	[tafteesh]	(ئى) 搜查 (名)	ئاختۇرۇش، تەكشۈرۈش، ئىزدەش
تەفرە	[tafreghe]	(ئى) 分裂 (名)	تارقىلىش، بۆلۈنۈش، بۆلگۈنچىلىك
تەفرە اندازى	[-anda:zee]	(ئى) 制造分裂 (名)	بۆلگۈنچىلىك سېلىش
تەفرىخ	[tafrech]	(ئى) 消遣，娱乐 (名)	كسۈڭۈل ئېچىش، چاقچاق-لىشىش
تەفسىر	[tafseer]	(ئى) 说明 (名)	تەپسىر، ئىزاھ
تەفسىل	[tafseel]	(ئى) 详述 (名)	تەپسىلىي بايان، تەپسىلات
تەفسىلى	[tafseelee]	(س) 比较级的 (形)	سېلىشتۇرما دەرىجە
تەفكەر	[tafakkor]	(ئى) 思考 (名)	تەبەككۈر
تەفكىك	[tafkeek]	(ئى) 分开 (名)	بۆلۈش، ئايرىۋېتىش، يېشىش، چۈۈش

تفنگ	[tofang]	(名) 步枪	(ئى) مىلىتىق
تفنگچى	[tofangchee]	(名) 步枪射手	(ئى) مىلىتىق ئاتقۇچى، پىيادە ئەسكەر
تەنن	[tafannon]	(名) 娱乐	(ئى) كۆڭۈل ئېچىش
تەۋىز	[tafveez]	(名) 委托	(ئى) ھاۋالە قىلىش، تاپشۇرۇش، بېرىش
تەھىم	[tafheem]	(名) 使...理解	(ئى) چۈشەندۈرۈش
تەقارن	[tagha:ron]	(名) 结连，碰巧	(ئى) ئۇلىنىش، بىرىكىش؛ ماس كېلىش، توغرا كېلىش
تەقازا	[tagha:za:]	(名) 要求	(ئى) تەلەپ، ئېھتىياج
تەقازا كىندە	[-konande]	(名) 订货人	(ئى) زاكازچى، تەلەپكار
تەقەد	[tagha:'od]	(名) 退休，养老	(ئى) پېنسىيە
تەقىيىچ	[taghbeeh]	(名) 厌恶	(ئى) يامان كۆرۈش، يىرگىنىش، تىللاش، ئەيىبلەش
تەقدس	[taghaddos]	(名) 圣洁	(ئى) مۇقەددەس بولۇش، مۇقەددەسلىك
تەقدىم	[taghaddom]	(名) 超越，领先	(ئى) ئۈزۈپ كېتىش، ئالدىغا ئۆتۈش
تەقدىر	[taghdeer]	(名) 赞赏，感谢	(ئى) تەقدىرلەش؛ تەقدىر
تەقدىس	[taghdees]	(名) 神圣化	(ئى) مۇقەددەسلەشتۈرۈش، ماختاش
تەقدىم	[taghdeem]	(名) 提交，递交	(ئى) تاپشۇرۇش، تەقدىم قىلىش
تەقىرب	[taghreeb]	(名) 靠近	(ئى) يېقىنلاشتۇرۇش، يېقىنلىق
تەقىربا	[taghreeban]	(副) 几乎	(ر) تاماس، ...دېگۈدەك
تەقىرىبى	[taghreebee]	(形) 接近的	(س) يېقىن
تەقسىم	[taghseem]	(名) 分，分开	(ئى) بۆلۈش، بۆلۈنۈش، تەقسىم قىلىش
تەقسىم بىندى	[-bandee]	(名) 分类	(ئى) تۈرگە بۆلۈش
تەقسىر	[taghseer]	(名) 罪过	(ئى) گۇناھ، سەۋەنلىك، كەمچىلىك
تەقلىب	[taghallob]	(名) 伪造，作假	(ئى) ساختىلىق، جالىق
تەقلىبى	[taghallobee]	(形) 伪造的	(س) يالغان، ساختا، جا
تەقلىد	[taghleed]	(名) 模仿	(ئى) تەقلىد
تەقلىل	[taghleel]	(名) 减少	(ئى) ئازايتىش

تقويت	[taghviyyat]	(名) 加强	(ئى) كۈچەيتىش، ياردەم بېرىش
تقويم	[taghveem]	(名) 日历	(ئى) كالېندار
تقيه	[taghiye]	(名) 隐瞒宗教观点	(ئى) ئۆز ئېتىقادىنى يوشۇرۇش، ئېھىيات
تك	[tak]	(形，副) 单独的 (地)	(س، ر) يالغۇز، بىردىنبىر
تكاپو	[taka:poo]	(名) 四处奔波	(ئى) تەرەپ - تەرەپكە چېپىش، قاتراش
تكامل	[taka:mol]	(名) 发展	(ئى) ئورۇنلاش، ياخشىلاش، تەرەققىيات
تكان	[taka:n]	(名) 摇动	(ئى) چايقىلىش
تكبر	[takabbor]	(名) 骄傲	(ئى) تەكەببۇرلۇق
تكثير	[takseer]	(名) 增多，增殖	(ئى) كۆپەيتىش، ئاشۇرۇش
تكذيب	[takzeeb]	(名) 辟谣	(ئى) رەددىيە بېرىش، ئىنكار قىلىش
تكرار	[tekra:r]	(名) 重复	(ئى) تەكرارلاش
تكرارى	[tekra:ree]	(形) 重复的	(ئى) تەكرار، تەكرارلانغان
تكفير	[takfeer]	(名) 革除教门	(ئى) كاپىر دەپ ھۆكۈم قىلىش
تكلم	[takallom]	(名) 谈话，会话	(ئى) سۆزلەش، سۆزلىشىش
تكليف	[takleef]	(名) 责任，任务	(ئى) مەسئۇلىيەت، ۋەزىپە، تەكلىپ
تكميل	[takmeel]	(名) 完善，完美	(ئى) مۇكەممەل قىلىش
تكنيك	[tekneek]	(名) 技术	(ئى) تېخنىكا
تكه	[tekke]	(名) 小块，小片	(ئى) پارچە
تكيه	[tekiye]	(名) 支持物，依靠	(ئى) يۆلەنچۈك، يۆلەنىش
تلاش	[tala:sh]	(名) 努力	(ئى) تىرىشىش، پايپاسلاش
تلاطم	[tala:tom]	(名) 撞击，激荡	(ئى) ئۇرۇلۇش، شاۋقۇن، داۋالغۇش
تلافى	[tala:fee]	(名) 报复	(ئى) ئۆچ ئېلىش، تۆلەش
تلاقى	[tala:ghee]	(名) 会合	(ئى) ئۇچرىشىش، قوشۇلۇش
تلح	[talkh]	(形) 苦的，痛苦的	(س) ئاچچىق، ئېغىر
تلح كام	[-ka:m]	(形) 伤心的	(س) ئەلەملىك، قايغۇلۇق
تلوق	[talaf]	(名) 灭亡，损耗	(ئى) تالاپەت
تلفظ	[talaffoz]	(名) 发音	(ئى) تەلەپپۇز
تلفون	[telefon]	(名) 电话	(ئى) تېلېفون
تلفيق	[talfeegh]	(名) 结合	(ئى) بىرىكىش، بىرلىشىش
تلقين	[talgheen]	(名) 口授，教诲	(ئى) ئېيتىش، تەلىم

تېلېگرام (ئى)	(名) 电报	[telegara:f]	تلگراف
ئىزاھات، ئىشارەت (ئى)	(名) 暗示，注解	[talveeh]	تلویح
ئىشارەت بىلەن (ر)	(副) 暗示地	[talveehan]	تلویحا
تېلېۋىزور (ئى)	(名) 电视	[televeezyon]	تلویزیون
تۇزاق، دام، ئورا (ئى)	(名) 捕捉器，捕鼠夹	[tale]	تله
ئالاقە (ئى)	(名) 联系，接触	[tama:s]	تماس
كۆرۈش، كۆرۈپ ھۇزۇرلىنىش (ئى)	(名) 观看，欣赏	[tama:sha:]	تماشا
تاماشابىن، تاماشاچى (ئى)	(名) 观众	[tama:sha:chee]	تماشاچی
ئويۇنخانا (ئى)	(名) 戏院	[tama:sha:ga:h]	تماشاگاہ
كۆرۈشكە ئەرزىيدىغان (ئى)	(形) 值得看的	[tama:sha:-ee]	تماشائى
تاماملىنىش، پۈتۈن (ئى، س)	(名，形) 结束，全部，全部的	[tama:m]	تمام
بارلىق (س)	(形) 成色足的	[-aya:r]	تمام عيار
پوچتا ماركىسى (ئى)	(名) 邮票	[tambr]	تمبر
ئوخشىتىش، تەمسىل كەلتۈرۈش (ئى)	(名) 摹拟，比拟	[tamseel]	تمثيل
ماختاش (ئى)	(名) 赞扬	[tamjeed]	تمجيد
مەدەنىيەت (ئى)	(名) 文明	[tamaddon]	تمدن
ئۇزارتىش (ئى)	(名) 伸长	[tamdeed]	تمدید
مەركەزلەشتۈرۈش (ئى)	(名) 集中	[tamarkkoz]	تمرکز
مەشق (ئى)	(名) 练习，演习	[tamreen]	تمرین
مەسخىرە قىلىش (ئى)	(名) 嘲笑	[tamaskhor]	تمسخر
خۇشامەت، يېلىنىش (ئى)	(名) 阿谀奉承	[tamallogh]	تملق
پاكىز، تازا (س، ر)	(形，副) 干净的	[tameez]	تمیز
تەن، گەۋدە (ئى)	(名) 躯体	[tan]	تن
كېلىشكەنلىك، نىسبەت (ئى)	(名) 匀称	[tana:sob]	تناسب
مۇناسىۋەت (ئى)	(名) 更替，投生，投胎	[tana:sokh]	تناسخ
ئالمىشىش (ئى)	(名) 矛盾	[tana:ghoz]	تناقض
زىددىيەت (ئى)	(名) 轮换	[tana:vob]	تناوب
نۆۋەتلىشىش (ئى)	(名) 服(药)，吃，喝	[tana:vol]	تناول
يېيىش، ئىچىش (ئى)	(名) 裤，裙	[tanba:n]	تنبان
ئىستان، كۆڭلەك (ئى)			

تنبیه	[tanbeeh]	(名) 惩罚	(ئى) تەنبە، جازا
تن پرست	[tan-parast]	(形) 追求享乐的，懒惰的	(س) راھەتپەرەس، ئاقسانچى
تند	[tond]	(形) 快的，锋利的	(س) ئىتتىك، تېز، ئۆتكۈر
تندرو	[-row]	(形) 走得快的	(س) تېز سۈرئەتلىك؛ ئالدىراڭغۇ
تندنويس	[-nevees]	(名) 速记员	(ئى) تېز يازار
تنزل	[tanazzol]	(名) 下降	(ئى) تۆۋەنلەش، چۈشۈش
تنسل	[tanassol]	(名) 繁殖	(ئى) نەسل قالدۇرۇش
تنظیم	[tanzeem]	(名) 整顿	(ئى) رەتكە سېلىش، تەشكىللەش، تۈزۈش
تنفر	[tanaffor]	(名) 反感	(ئى) نەپرەتلىنىش، يىرگىنىش
تنفس	[tanaffos]	(名) 呼吸，休息	(ئى) دەم ئېلىش، تەنەپپۇس
تنگ	[tang]	(形) 狭窄的	(س) تار، قىستاق، قىسقا
تنگ چشم	[-cheshm]	(形) 贪得无厌的	(س) نەپسى يامان، ئاچكۆز
تنگ چشمى	[-cheshmee]	(名) 贪得无厌	(ئى) ئاچكۆزلۈك
تنگ حوصلە	[-howsele]	(形) 无耐心的	(س) چىدامسىز، ئالدىراڭغۇ
تنگنا	[tangna:]	(名) 狭路，窘境	(ئى) تار يەر، تار يول؛ قىيىن ئەھۋال
تنور	[tanoor]	(名) 灶，烤面包灶	(ئى) تونۇر، ئوچاق
تنومند	[tanoomand]	(形) 结实有力的	(س) يوغان؛ كۈچلۈك، تەمبەل، سېمىز
تنه	[tane]	(名) 推搡	(س) ئىتتىرىش، ئىتتىرىشىش، سوقۇلۇش
تنها	[tanha:]	(形) 单独的	(س) تەنھا، يالغۇز
تنهائى	[tanha:-ee]	(名) 孤独	(ئى) يالغۇزلۇق،
تنیس	[tenees]	(名) 网球	(ئى) ۋاڭچۇر، سېتىكا توپ
تو	[to]	(代) 你	(ئا) سەن
توى	[tooy]	(介) 在...内	(ئالدى) ... ئىچىدە
توازن	[tava:zon]	(名) 均衡	(ئى) تەڭپۇڭلۇق
تواضع	[tava:zo']	(名) 谦虚	(ئى) كەمتەرلىك
توافق	[tava:fogh]	(名) 一致，协调	(ئى) بىرلىك، بىردەكلىك، كېلىشىش
توالت	[to-a:let]	(名) 厕所，洗手间	(ئى) ھاچەتخانا

توام	[tow'am]	(ئى) بىرلىشىش (名) 结合
توان	[tava:n]	(ئى) كۈچ، قۇۋۋەت، قابىلىيەت (名) 力量，能力
توانائى	[tava:na:-ee]	(ئى) قابىلىيەت، قۇدرەت، كۈچ (名) 力量，能力
توانىستىن (توان)	[tava:nestan]	(پ) قادىر بولماق، قابىل بولماق، مۇمكىن بولماق (动) 能
توبە	[towbe]	(ئى) توۋا قىلىش (名) 懊悔，忏悔
توبيخ	[towbeekh]	(ئى) ئەيىبلەش، سۆكۈش (名) 斥责
توپ	[toop]	(ئى) توپ (名) 球
توپ	[toop]	(ئى) توپ، زەمبىرەك (名) 炮
توپخانە	[toopkha:ne]	(ئى) زەمبىرەك، توپ (名) 火炮
توپ و تشر	[toop-o-tashar]	(ئى) قاغاش، تىللاش، قورقۇتۇش (名) 咒骂
توت	[toot]	(ئى) ئۈجمە (名) 桑树，桑椹
توتون	[tootoon]	(ئى) تاماكا (名) 烟草
توچە	[tavajjoh]	(ئى) دىققەت قىلىش، كۆڭۈل بۆلۈش، نەزەرگە ئېلىش (名) 注意，关注
توحيد	[towheed]	(ئى) بىر ئىلاھلىق قاراش، بىر ئىلاھلىق دىن (名) 一神 (教)
توخالى	[tookha:lee]	(س) كاۋاك، پۈچەك، مەزىنەسىز (形) 中空的
تودار	[tooda:r]	(س) ئۆزىنى تۇتقان، كۆڭلىدە سان بار (形) 内向的，有心计的
تودرتو	[too-dar-too]	(س) ئىچكىرى-تاشقىرى، ئايلانما، گىرەلەشكەن، مۇرەككەپ (形) 曲折迂回的
تودە	[toode]	(ئى) ئاىما، خەلق (名) 群众，人民
تودەۋى	[toode-ee]	(س) خەلققە خاس، ئاممىۋى، كوللېكتىپ (形) 人民的
تور	[toor]	(ئى) تور، سېتىكا (名) 网
تورات	[tora:t]	(ئى) "يۇقەددەس كىتاب" نىڭ دەسلەپكى بەش قىسمى؛ يەھۇددىلارنىڭ دىنىي كىتابى، تەۋرات (名) 圣经 (旧约) 开头五篇，犹太教经文
تورم	[tavarrom]	(ئى) ئېشىشىش؛ ئۆرلەش (名) 肿胀
توزىع	[towzee']	(ئى) بۆلۈش، تەقسىم تىلىش (名) 分发
توسرى	[toosaree]	(ئى) بېشىغا ئۇرماق (名) 打头顶
توسط	[tavassot]	(ئى) تۈرەسسە، ۋاستە (名) 调停，中介

توسعه	[towse'e]	(名) 发展	(ئى) كېڭىيىش، راۋاجلىنىش
توسعه طلبى	[-talabec]	(名) 扩张主义	(ئى) كېڭەيمچىلىك
توسيع	[towsee']	(名) 扩展	(ئى) كېڭىيىش
توشه	[tooshe]	(名) 旅行干粮	(ئى) سەپەر ئوزۇقى، سەپەر كېرەكلىكى، توپلاش
توصيف	[towseef]	(名) 描述	(ئى) تەسۋىرلەش، ماختاش، باھالاش
توصيه	[towsiye]	(名) 让 (某人作事)	(ئى) تەۋسىيە قىلىش
توصيه نامه	[-na:me]	(名) 介绍信，推荐书	(ئى) تونۇشتۇرۇش خېتى
توضيح	[towzeeh]	(名) 解释	(ئى) چۈشەندۈرۈش، ئىزاھ
توطئه	[towte'e]	(名) 阴谋	(ئى) سۈيقەست
توطئه چىنى	[-cheenee]	(名) 玩弄阴谋	(ئى) سۈيقەستچىلىك
توفان	[toofa:n]	(名) 风暴	(ئى) قارا بوران
توفيق	[toofeegh]	(名) 成功	(ئى) مۇۋەپپەقىيەت
توقع	[tavaghgho']	(名) 期望	(ئى) ئۈمىدۋار بولۇش، تەلپۈرۈپ كۈتۈش
توقق	[tavaghghof]	(名) 停留	(ئى) توختاش، توختاپ ئۆتۈش، توختىتىش
تولد	[tavallo'd]	(名) 出生，诞生	(ئى) تۇغۇلۇش
توليد	[towleed]	(名) 生产	(ئى) ئىشلەپچىقىرىش، ياساش، پەيدا قىلىش
توليد كىندە	[-konande]	(名) 生产者	(ئى) ئىشلەپچىقارغۇچى
توليدى	[towleedee]	(形) 生产的	(س) ئىشلەپچىقىرىشقا ئائىت
توهم	[tavahhom]	(名) 想象	(ئى) قىياس، خام خىيال، گۇمان
توهين	[towheen]	(名) 污辱	(ئى) ھاقارەت
تە	[tah]	(名) 底部	(ئى) ئاست، كۆتەك، قالدۇق
تهاجم	[taha:jom]	(名) 猛扑，袭击	(ئى) ئېتىلىش، ھۇجۇم قىلىش، تاجاۋۇز
تهديد	[tahdeed]	(名) 威胁	(ئى) تەھدىت
تهمت	[tohmat]	(名) 诋毁，中伤	(ئى) تۆھمەت
تە نشسته	[tah - neshasto]	(形) 沉淀的	(س) تىنغان
تە نشين	[-nesheen]	(形) 沉淀物	(ئى، س) تىنما

تەۋر (ئى) قىزىققانلىق، قاراملىق، تەنتەكلىك	(名) 卤莽	[tahavvor]	تەۋر
(ئى) كۆڭۈل ئاينىش	(名) 恶心	[tahavvo']	تەۋر
(ئى) ھاۋا ئالماشش	(名) 通风	[tahviye]	تەۋيە
(س) قولدا يوق، كەمبەغەل	(形) 贫穷的	[tohee - dast]	تەۋى دەستە
(ئى) كەمبەغەللىك	(名) 贫困	[- dastee]	تەۋى دەستى
(ئى) تەييارلاش، ھازىرلاش، ياساش	(名) 准备，制造	[tahiyye]	تەيپە
(ئى) ھايجانلاندۇرۇش	(名) 激动	[tahyeej]	تەيپىج
(ئى) لۈي (برگادا)	(名) (军队) 旅	[teep]	تەيپ
(ئى) ئوق، ئېتىش، ئوت كۈچى	(名) 子弹	[teer]	تەير
(ئى) لىم، ياغاچ	(名) 梁柱，木杆	[teer]	تەير
(ئى) ئوق ئېتىش	(名) 射击	[- anda:zee]	تەيراندازى
(ئى) ئوق يامغۇرى، ئوققا تۇتۇش، ئېتىۋېتىش	(名) 弹雨，乱射	[- ba:ra:n]	تەيرباران
(ئى) قاراڭغۇلۇق، گۈڭگىلىق، ئېنىقسىزلىق	(名) 黑暗	[teerege]	تەيرگى
(س) قاراڭغۇ، غۇۋا، گۈڭگە، ئېنىقسىز	(形) 昏暗的	[teere]	تەيرە
(س، ر) ئۆتكۈر، تېز، چاققان	(形) 锐利的，迅速的	[teez]	تەيز
(ئى) ئوسۇرۇق	(名) 屁	[teez]	تەيز
(س) سەگەك	(形) 机警的	[- been]	تەيزبىن
(س) يۈگۈرۈك	(形) 跑得快的	[- pa:]	تەيزپا
(س) كۆزى ئۆتكۈر	(形) 眼尖的	[- cheshm]	تەيزچشم
(س) سۆزگە چاققان، سۆزى قاتتىق	(形) 语言刻薄的	[- zaba:n]	تەيززبان
(س) مېڭىسى ئۆتكۈر، ھوشيار	(形) 聪明的	[- fahm]	تەيزفەھم
(س) ئۆتكۈر، ھوشيار	(形) 聪明的	[- hoosh]	تەيزھوش
(ئى) تىغ، قىلىچ، پىچاق، ئۈس-تىرا، نۇر، چوققا	(名) 剑，刀	[teegh]	تەيغ
(ئى) ئەترەت، كاماندا، گۇرۇپپا	(名) 队，组	[teem]	تەيم
(ئى) قايغۇ، قاراش، خەۋەر ئېلىش	(名) 悲哀，忧愁	[teema:r]	تەيمار
(ئى) روھىي كېسەللەر دوختۇرخانىسى	(名) 疯入院	[teema:resta:n]	تەيمارستان